

C 522

Norges offisielle statistikk

Official Statistics of Norway

Statistics Norway

Statistisk sentralbyrå

Det europeiske nasjonal- regnskapssystem ENS 1995

Det europeiske nasjonalregnskapssystem ENS 1995

Norges offisielle statistikk

I denne serien publiseres hovedsakelig primærstatistikk, statistikk fra statistiske regnskapssystemer og resultater fra spesielle tellinger og undersøkelser. Serien har først og fremst referanse- og dokumentasjonsformål. Presentasjonen skjer vesentlig i form av tabeller, figurer og nødvendig informasjon om datamaterialet, innsamlings- og bearbeidingsmetoder, samt begreper og definisjoner. I tillegg gis det en kort oversikt over hovedresultatene.

Serien omfatter også publikasjonene Statistisk årbok, Historisk statistikk og Regionalstatistikk, samt Standarder for norsk statistikk og Veiviser i norsk statistikk.

Official Statistics of Norway

This series consists mainly of primary statistics, statistics from statistical accounting systems and results of special censuses and surveys, for reference and documentation purposes. Presentation is basically in the form of tables, figures and necessary information about data, collection and processing methods, and concepts and definitions. In addition, a short overview of the main results is given.

The series also includes the publications Statistical Yearbook, Historical Statistics and Regional Statistics, as well as Standards for Norwegian Statistics and Guide to Norwegian Statistics.

© Statistisk sentralbyrå, mars 1999

Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen, vennligst oppgi Statistisk sentralbyrå som kilde.

ISBN 82-537-4660-1

ISSN 0333-1741

Emnegruppe

09.01 Nasjonalregnskap

Emneord

Balanser

Klassifikasjoner

Kryssløpstabeller

Makroøkonomiske transaksjoner

Nasjonalregnskap

Volummål

Økonomiske enheter

Design: Enzo Finger Design

Trykk: Falch Hurtigtrykk

Standardtegn i tabeller	Symbols in tables	Symbol
Tall kan ikke forekomme	Category not applicable	.
Oppgave mangler	Data not available	..
Oppgave mangler foreløpig	Data not yet available	...
Tall kan ikke offentliggjøres	Not for publication	:
Null	Nil	-
Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	Less than 0.5 of unit employed	0
Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	Less than 0.05 of unit employed	0,0
Foreløpige tall	Provisional or preliminary figure	*
Brudd i den loddrette serien	Break in the homogeneity of a vertical series	—
Brudd i den vannrette serien	Break in the homogeneity of a horizontal series	I
Rettet siden forrige utgave	Revised since the previous issue	r

Forord

Det europeiske nasjonalregnskapssystem (ENS 1995) er den internasjonale standarden som gjelder for utarbeidelse av det norske nasjonalregnskapet såvel som for nasjonalregnskapet i de øvrige EØS-land med virkning fra 1999. Denne standarden, som opprinnelig ble utgitt av Eurostat i 1996, bygger på den globale versjonen System of National Accounts (SNA 1993) utgitt i 1993 av FN, OECD, IMF, Verdenbanken og EU/Eurostat i fellesskap. Disse to internasjonale standardene for nasjonalregnskap er like i innhold hva gjelder definisjoner, klassifikasjoner og prinsipper for øvrig, men nokså ulike i form hva angår presentasjon. Norge forplikter seg overfor prinsippene i ENS 1995 i EØS-samarbeidet. Selve EØS-forpliktelsen på dette området er nedfelt i lovtekst som er gjengitt i vedlegget til denne publikasjonen. ENS 1995 gir samtidig basis for Norges rapportering av nasjonalregnskapstall til Eurostat og FN og OECD gjennom felles rapporteringsopplegg.

ENS 1995 i sin helhet på tekstform er teknisk sett et vedlegg til lovteksten. Utenriksdepartementet har derfor hatt et ansvar for å oversette den opprinnelige teksten fra engelsk til norsk for å legge lovtekst med vedlegg fram for ratifisering av Stortinget. I den faglige kvalitetssikringen av dette oversettelsearbeidet påtok Statistisk sentralbyrå seg en detaljert kontroll av teksten på norsk.

ENS 1995 som et omfattende statistikkssystem er en sentral standard i den økonomiske statistikken. For å gjøre informasjonen noe lettere tilgjengelig for brukere er det laget sammendrag av hvert kapittel med tilhørende stikkord og innholdshenvisninger. Ved å presentere dette i forkant av hvert kapittel bidrar dette til en bedre oversikt slik at publikasjonen kan tjene som oppslagsverk både for SSB og brukere av statistikk. Standardiserte termer på norsk av begrepene i den økonomiske statistikken er ellers et vesentlig innslag i publikasjonen, og som brukerne inviteres til å anvende for å øke presisjonsgraden i omtalen av økonomisk statistikk.

Seniorrådgiver Erling Joar Fløttum ved Avdeling for økonomisk statistikk i Statistisk sentralbyrå har hatt ansvaret for den faglige kontrollen av oversettelsen av ENS 1995 til norsk, og for å legge til rette materialet for publisering i SSB. Selve oversettelsen fra engelsk til norsk har vært utført av Apropos Translatørbyrå AS på oppdrag av Utenriksdepartementet. Det opprinnelige manus på engelsk er utarbeidd og publisert av Eurostat, EU's statistiske kontor i Luxembourg.

Statistisk sentralbyrå,
Oslo/Kongsvinger,
Svein Longva

Preface

The European System of National and Regional Accounts (ESA 1995) is the international standard in use from 1999 in all EEA countries (in Norway from 1995 already). ESA 1995 was published by Eurostat in 1996 and is fully consistent with the revised world-wide guidelines on national accounting - SNA 1993 - produced under the joint responsibility of the United Nations, the OECD, the IMF, the World Bank and EU/Eurostat. These two international standards of national accounts have common definitions, classifications and principles, but are presented in a rather different way. Norway has an obligation to follow the principles of ESA 1995 in accordance with the EEA legal framework. The EEA obligation is confirmed by legal text, appended to this publication. ESA 1995 also serves as a basis for the reporting of national accounts estimates to Eurostat and to the UN and the OECD through common questionnaires.

Technically, the ESA 1995 text as a whole is an annex to the legal text. The Ministry of Foreign Affairs therefore has a responsibility to have the original text in English translated into Norwegian and to submit the whole text in Norwegian to the Storting for ratification. In finalising the work, for control of proper Norwegian terminology etc., Statistics Norway has played a conclusive role.

ESA 1995 as a very comprehensive statistical system, thus is a central standard in economic statistics. In order to make information easier to access for users, short summaries are made in introducing the various chapters along with entries and references to contents. By presenting it at the beginning of each chapter, it is believed that this will contribute to a better overview, making ENS 1995 a reference work both in Statistics Norway and for other users of statistics. Standardised terminology in Norwegian for the concepts in economic statistics is emphasised throughout the publication, and the users are invited to apply these standardised terms in order to enhance the clarification when referring to economic statistics.

Senior adviser Erling Joar Fløttum of the Department of Economic Statistics in Statistics Norway has had the responsibility for the technical control of the translation of ESA 1995 into Norwegian, and for the preparation of this publication as a standard in Statistics Norway. The translation as such was carried out by Apropos Translatørbyrå AS on behalf of the Ministry of Foreign Affairs. The original texts in English were made and published by Eurostat, the Statistical Office of the EU in Luxembourg.

Statistics Norway,
Oslo/Kongsvinger,
Svein Longva

Olav Ljones

Innhold

Tabellregister	7
Kapittel 1: Generelle prinsipper	9
Bruk av ENS	12
ENS som system	18
Kapittel 2: Enheter og gruppering av enheter.....	27
Avgrensning av den lokale økonomien	30
De institusjonelle enhetene	31
De institusjonelle sektorene	33
Lokale bransjeeenheter og næringer	46
Klassifikasjon av næringer	47
Homogene produksjonseenheter og homogene bransjer.....	48
Klassifikasjonen av homogene bransjer.....	48
Kapittel 3: Transaksjoner i produkter	49
Produksjon (P.1)	56
Produktinnsats (P.2)	66
Konsum (P.3, P.4).....	67
Bruttoinvestering (P.5).....	71
Import og eksport av varer og tjenester (P.6 og P.7)	75
Transaksjoner med brukte varer	80
Kapittel 4: Fordelingsmessige transaksjoner	82
Lønnskostnader (D.1)	86
Skatter på produksjon og import (D.2)	88
Subsidier (D.3).....	92
Formuesinntekt (D.4).....	94
Skatter på inntekt, formue osv. (D.5).....	99
Trygde- og pensjonspremier og stønader (D.6)	100
Andre løpende overføringer (D.7).....	106
Korreksjon for sparing i pensjonskasser (D.8).....	110
Kapitaloverføringer (D.9)	110
Kapittel 5: Finanstransaksjoner.....	114
Klassifikasjon av finanstransaksjoner.....	119
Regnskapsregler for finanstransaksjoner.....	134
Vedlegg 5.1: Pengemengdebegreper i balansen og kontoene for finanstransaksjoner.....	137
Kapittel 6: Andre strømmer.....	139
Kapitalslit (K.1).....	141
Anskaffelser minus avhendelse av ikke-finansiell ikke-produsert kapital (K.2).....	141
Andre endringer i balansene (K.3-K.12).....	142
Andre volumendringer (K.3-K.10 og K.12)	142
Økonomisk oppståelse av ikke-produsert kapital (K.3)	142
Økonomisk oppståelse av produsert kapital (K.4).....	143
Naturlig vekst av ikke-avlede/-dyrkede biologiske ressurser (K.5).....	143
Økonomisk forsvinning av ikke-produsert kapital (K.6)	143
Tap ved katastrofer (K.7).....	143
Ikke-kompensert beslagleggelse (K.8).....	144
Andre volumendringer i ikke-finansiell kapital i.e.n. (K.9).....	144
Andre volumendringer i finansielle fordringer og gjeld i.e.n. (K.10).....	144
Klassifikasjons- og strukturendringer (K.12)	145
Nominelle kapitalgevinster/-tap (K.11)	146

Kapittel 7. Balanser	150
Typer av eiendeler	152
Verdisetting av poster i balansen	155
Ikke-finansiell kapital (AN)	156
Vedlegg 7.1: Definisjon av de enkelte kategoriene av eiendeler	161
Vedlegg 7.2: Oversikt over poster fra åpningsbalansen til avslutningsbalansen	168
Kapittel 8: Kontosystem og saldoposter.....	171
Kontosystemet	178
Kontoer for utlandet	212
Konto for varer og tjenester	226
Integrert økonomisk kontosystem.....	227
Aggregater.....	237
Matrisepresentasjon	238
Kapittel 9: Kryssløpstabeller	264
Tilgangs- og anvendelsestabeller	268
Tabeller som knytter tilgangs- og anvendelsestabellene til sektorkontoene	281
Symmetriske kryssløpstabeller.....	282
Kapittel 10: Pris- og volummål.....	286
Anvendelsesområde for pris- og volumindekser i regnskapssystemet	288
Generelle prinsipper for måling av pris- og volumindekser	290
Problemer ved anvendelse av prinsippene.....	293
Valg av indeksformler og basisår	298
Geografiske pris- og volumindekser	298
Kapittel 11: Folkemengde og arbeidskraftsinnsats	300
Den samlede folkemengde	301
Yrkesaktiv befolkning	302
Sysselsetting	302
Arbeidsledighet	304
Jobber	304
Utførte timeverk	305
Sysselsatte normalårsverk	306
Lønnskakernes arbeidskraftsinnsats i faste lønnssetser	306
Kapittel 12: Kvartalsregnskaper	308
Kapittel 13: Regionale regnskaper	310
Regionalt territorium	310
Enheter og hjemmehørighet	311
Metoder for regional oppdeling.....	312
Aggregater etter næring	312
Regnskap for husholdningene	314
Vedlegg	
I. Finansformidlingstjenester indirekte målt	315
II. Leasing og kjøp på avbetaling av varige goder	320
III. Forsikring.....	323
IV. Klassifikasjoner og kontoer	336
Tidligere utgitt på emneområdet	427
Publiserte Standarder for norsk statistikk	428
De sist utgitte publikasjonene i serien Norges offisielle statistikk	429

Tabellregister

2.1	Sektorer og undersektorer	33
2.2	Produsenttype, hovedaktivitet og hovedfunksjon klassifisert etter sektor.....	34
2.3	Sektormessig klassifikasjon av produsentenheter i henhold til juridiske standardtyper	45
3.1	Skillet mellom markedsprodusenter, produsenter av produkter til eget bruk og andre ikke-markedsprodusenter for institusjonelle enheter.....	58
3.2	Institusjonelle enheter, lokale bransjeenheter og deres produksjon og skillet mellom markedsrettet, for eget bruk og annen ikke-markedsrettet	61
3.3	Skillet mellom markedsrettet, for eget bruk og annen ikke markedsrettet.....	61
3.4	Registrering av transport av eksporterte varer	79
3.5	Registrering av transport av importerte varer	79
5.1	Klassifikasjon av finanstransaksjoner	120
7.1	Klassifikasjon av eiendeler.....	154
8.1	Oversikt over kontoer, saldoboster og hovedstørrelser	175
8.2	Konto I: Produksjonskonto	179
8.3	Konto II.1.1: Konto for inntektsopptjening.....	181
8.4	Konto II.1.2: Konto for allokering av primære inntekter	183
8.5	Konto II.1.2.1: Næringsinntekt og II.1.2.2: Allokering av andre primære inntekter	187
8.6	Konto II.2: Konto for sekundær inntektsfordeling	190
8.7	Konto II.3: Konto for inntektsomfordeling i naturalier	193
8.8	Konto II.4.1: Konto for anvendelse av disponibel inntekt.....	195
8.9	Konto II.4.2: Konto for anvendelse av justert disponibel inntekt	197
8.10	Konto III.1.1: Endringer i nettoformuen på grunn av sparing og kapitaloverføringer.....	198
8.11	Konto III.1.2: Konto for anskaffelse av ikke-finansiell kapital	199
8.12	Konto III.2: Konto for finanstransaksjoner	201
8.13	Konto III.3.1: Konto for andre volumendringer i balansene.....	204
8.14	Konto III.3.2: Konto for omvurdering	208
8.15	Konto IV: Balansekontoer	213
8.16	Fullstendig kontooversikt for utlandet (konto for transaksjoner med utlandet)	218
8.17	Konto 0: Konto for varer og tjenester	226
8.18	Integrert økonomisk kontosystem	228
8.19	Matrisepresentasjon av hele kontosystemet og saldobostene for totaløkonomien	243
8.20	Skjematisk framstilling av en samfunnsmessig regnskapsmatrise	254
8.21	Eksempel på en mer detaljert samfunnsmessig regnskapsmatrise.....	257
8.22	Eksempel på en detaljert delmatrise: nettoprodukt (i basispriser).....	261
9.1	Forenklet tilgangstabell	265
9.2	Forenklet anvendelsestabell	265
9.3	Forenklet kombinert tilgangs- og anvendelsestabell	266
9.4	Forenklet symmetrisk kryssløpstabell (produkt x produkt).....	267
9.5	Tilgangstabell i basispriser inklusive omregning til kjøperpriser	270
9.6	Anvendelsestabell i kjøperpriser	271
9.7	Forenklet tabell over handels- og transportavanser	275
9.8	Forenklet tabell over produktskatter minus produktsubsidier.....	275
9.9	Anvendelsestabell for import	279
9.10	Anvendelsestabell i basispriser for innenlandsk produksjon	280
9.11	Tabell som knytter tilgangs- og anvendelsestabellene til sektorkontoene	282
9.12	Symmetrisk kryssløpstabell i basispriser (produkt x produkt).....	283
9.13	Symmetrisk kryssløpstabell for innenlandsk produksjon (produkt x produkt).....	285
A.I.1	Konsekvenser av fordelingen av FISIM på institusjonelle sektorer, herunder endringer for ikke-markedsrettede produksjonsenheter.....	318
A.I.2	Konsekvenser av å allokere FISIM til bare fiktiv sektor	319
A.III.1	Offentlige trygdeordninger	331
A.III.2	Private fondsbaserte sosialforsikringsordninger	332
A.III.3	Ikke-fondsbaserte sosialforsikringsordninger administrert av arbeidsgivere	333
A.III.4	Annen livsforsikring	334
A.III.5	Annen skadeforsikring	335
A.IV.1	Konto 0: Konto for varer og tjenester	357

A.IV.2	Fullstendig kontooversikt for totaløkonomien.....	358
A.IV.3	Fullstendig kontooversikt for ikke-finansielle foretak	371
A.IV.4	Fullstendig kontooversikt for finansielle foretak.....	380
A.IV.5	Fullstendig kontooversikt for offentlig forvaltning	390
A.IV.6	Fullstendig kontooversikt for husholdninger	402
A.IV.7	Fullstendig kontooversikt for ideelle organisasjoner	413

KAPITTEL 1: Generelle prinsipper

Kapittel 1 i ENS gir en innføring i de generelle prinsippene i ENS 1995. Her redegjøres kort om bruken av ENS 1995, om ENS som statistikkssystem med oppbygning fra statistiske enheter og grupperinger av disse, transaksjoner, andre strømmmer og beholdninger, om generelle prinsipper i ENS som gjelder regnskapsregler, verdisetting, tidspunkt for registrering, konsolidering og nettoføringer, videre om kontosystemets oppbygning med avledete hovedstørrelser, om hovedstørrelser i systemet som sådan og om kryssløp som rammeverk internt i systemet.

Stikkord og henvisninger

1.01-70	Generelle prinsipper i ENS 1995
1.01,.03,.19,.23	ENS-rammeverket
1.01,.03,.28,.30	Totaløkonomien
1.02	Sektorregnskaper
1.02	Kontoer etter næring
1.02	Kvartalsregnskaper
1.02	Regionalregnskaper
1.02,.68-70	Kryssløpstabeller
1.03-25	Bruk av ENS
1.04a	Konvergenskriterier
1.04c	Den europeiske unions egne inntekter
1.05-15	ENS-begrepene
1.07b	IMF-manualen for utenriksregnskap (BPM)
1.07b	IMF's statistikk over offentlige finanser (GFS)
1.08	Gjeld i offentlig forvaltning
1.09	Lineær avskrivning
1.09	PIM-årgangsmetoden
1.13	Produksjonsavgrensning
1.13	Frivillige tjenester
1.13,.42	Lovlige økonomiske aktiviteter
1.13b	Boligtjenester som eier av egen bolig
1.13d	Bygge- og anleggsvirksomhet for eget bruk
1.15	Faktorkost
1.17	Samfunnsmessig regnskapsmatrise (SRM)
1.18,.23	Satellittregnskaper
1.18a	Turisme
1.18b	Analyse av kostnader og finansiering av helsevesenet
1.18c,.19	Forskning og utvikling
1.18f,.21a	Produksjon i husholdninger
1.18g,.22	Velferd
1.19,.21	Forurensning
1.19,.21	Utdanning
1.24,.30,.64	Utlandet
1.24	Transaksjoner med utlandet
1.24	ENS 1995 / SNA 1993
1.25	ENS 1995 / ENS 1970
1.25	Arbeidsledighet
1.25b	Forsikringstekniske avsetninger
1.25c	Handels- og transportavanser
1.25d	Sammenkjeding av indekser
1.25e	Realdisponibel nasjonalinntekt
1.25h	Finansielle derivater
1.25h	Gjenkjøpsavtaler
1.25,.54	Basispriser
1.25d,.56	Faste priser
1.26-70	ENS som system

1.27-30	Statistiske enheter
1.28	Institusjonelle enheter
1.28	Institusjonelle sektorer
1.28a	Ikke-finansielle foretak
1.28b	Finansielle foretak
1.28c	Offentlig forvaltning
1.28d	Husholdninger
1.28e	Ideelle organisasjoner
1.29	Lokale bransjeenheter
1.29	Næringer
1.30	Hjemmehørende enheter
1.30	Utenlandske enheter
1.31-44	Strømmer
1.31-47	Strømmer og beholdninger
1.33-36	Transaksjoner
1.33	Fordelingsmessige transaksjoner
1.34-42	Kjennetegn ved transaksjoner
1.34-35	Transaksjoner innenfor enheten
1.36	Monetære og ikke-monetære transaksjoner
1.36, 1.52	Byttehandel
1.38	Endret behandling av transaksjoner
1.43, .46	Kapitalgevinster og -tap
1.43-46, .59	Andre endringer i balansene
1.44-45	Andre volumendringer i eiendeler og gjeld
1.44a, 1.45	Oppståelse av eiendeler på annen måte enn ved transaksjoner
1.44a, 1.45	Forsvinning av eiendeler på annen måte enn ved transaksjoner
1.45	Ettergivelse av gjeld
1.45	Ikke-kompensert beslaglegging av eiendeler
1.46	Nominelle kapitalgevinster og -tap
1.46	Nøytrale kapitalgevinster og -tap
1.46	Reelle kapitalgevinster og -tap
1.47	Beholdninger
1.47	Naturressurser
1.48-67	Regnskapssystemet og aggregatene
1.48-60	Bokføringsregler
1.48	Anvendelser og tilgang
1.54-55	Særlige regler for verdisetting av produkter
1.54	Kjøperpriser
1.54	Produktskatter minus produktsubsidier
1.54	Handelsavanser
1.54	Transportkostnader
1.55	Cif-verdi
1.55	Tollgrense
1.56	Verdisetting i faste priser
1.57	Tidspunkt for registrering
1.57	Påløptprinsippet
1.57	Kontantprinsippet
1.58	Konsolidering
1.59	Nettoregistrering
1.60, .65	Saldoposter
1.61, .62	Kontosystemet
1.63	Konto for varer og tjenester

1.66-67	Aggregater
1.66	Nasjonalformue
1.68-70	Kryssløpstabeller
1.68-70	Tilgangs- og anvendelsestabeller
1.68	Symmetriske kryssløpstabeller

- 1.01. Det europeiske nasjonal- og regionalregnskapssystem (ENS 1995 eller bare ENS) er et internasjonalt sammenlignbart regnskapssystem som gir en systematisk og detaljert beskrivelse av en totaløkonomi (dvs. en region, et land eller en gruppe av land) med komponenter og forbindelser til andre totaløkonomier.

ENS 1995 erstatter Det europeiske nasjonalregnskapssystem fra 1970 (ENS 1970; andre utgave med mindre endringer kom i 1978).

ENS 1995 er fullt ut i samsvar med de reviderte, verdensomspennende retningslinjene for nasjonalregnskap, "The System of National Accounts" (SNA 1993 eller bare SNA). Disse retningslinjene er utarbeidet i fellesskap av De forente nasjoner, Det internasjonale valutafondet, Kommisjonen for De europeiske fellesskap, OECD og Verdensbanken. ENS fokuserer imidlertid mer på forholdene og databehovene i Den europeiske union. I likhet med SNA er ENS harmonisert med begrepene og klassifikasjonene som brukes i mange andre sosiale og økonomiske statistikker. Som eksempler kan nevnes statistikk over sysselsetting, statistikk for industrien og statistikk over utenrikshandel. ENS kan derfor brukes som en sentral referanseramme for de sosiale og økonomiske statistikkene til Den europeiske union og dens medlemsstater.

- 1.02. ENS består av to hovedtyper av tabeller:

- a) sektorregnskaper¹,
- b) kryssløpstabeller² og kontoer etter næring³.

Sektorregnskapene gir for hver institusjonelle sektor en systematisk beskrivelse av de ulike stadiene i den økonomiske prosessen: produksjon, inntektsopptjening, inntektsfordeling, inntektsomfordeling, inntektsanvendelse og finansiell og ikke-finansiell akkumulasjon. Sektorregnskapene omfatter også balanseregnskaper som viser beholdningene av eiendeler, gjeld og nettoformue ved begynnelsen og slutten av regnskapsperioden.

Kryssløpstabellene og kontoene etter næring gir en nærmere beskrivelse av produksjonsprosessen (kostnadsstruktur, inntektsopptjening og sysselsetting) og strømmen av varer og tjenester (produksjon, import, eksport, konsum, produktinnsats og investeringer etter produktgruppe).

ENS inneholder også definisjoner av begrepene folkemengde og sysselsetting⁴. Disse begrepene er relevante både for sektorregnskapene og for kryssløpstabellene.

ENS er ikke begrenset til årlige nasjonalregnskaper, men gjelder også for kvartalsregnskaper⁵ og regionalregnskaper⁶.

Bruk av ENS

Rammeverk for analyse og politikk

- 1.03. ENS-rammeverket kan brukes til å analysere og vurdere:

- a) strukturen i en totaløkonomi. Eksempler er:

- 1. bruttoprodukt og sysselsetting etter næring,
- 2. bruttoprodukt og sysselsetting etter region,
- 3. inntekter fordelt etter sektor,
- 4. import og eksport etter produktgruppe,
- 5. konsum etter produktgruppe,
- 6. investeringer i fast realkapital og fast realkapitalbeholdning etter næring,
- 7. sammensetning av beholdninger og strømmer av finanskapital etter type kapital og sektor,

- b) spesifikke deler eller aspekter av en totaløkonomi. Eksempler er:

- 1. bank- og finansvirksomhet i den nasjonale økonomien,
- 2. den offentlige forvaltnings rolle,
- 3. økonomien til en bestemt region (sammenlignet med nasjonen som helhet).

¹ Se kapittel 8: "Kontosystem og saldoboster".

² Se kapittel 9: "Kryssløpstabeller".

³ Se kapittel 8: "Kontosystem og saldoboster".

⁴ Se kapittel 11: "Folkemengde og arbeidskraftsinnsats".

⁵ Se kapittel 12: "Kvartalsregnskaper".

⁶ Se kapittel 13: "Regionale regnskaper".

c) utviklingen i en totaløkonomi over tid. Eksempler er:

1. analyse av vekstrater for BNP,
2. analyse av inflasjonen,
3. analyse av sesongmessige svingninger i husholdningenes utgifter på grunnlag av kvartalsregnskaper,
4. analyse av den skiftende betydningen av bestemte typer finansobjekter over tid, f.eks. den økte betydningen av opsjoner,
5. sammenligning av næringsstrukturene i nasjonaløkonomien over lang tid, f.eks. en periode på 30 år,

d) en totaløkonomi i forhold til andre totaløkonomier. Eksempler er:

1. sammenligning av den offentlige forvaltningens rolle i medlemsstatene i Den europeiske union,
2. analyse av den innbyrdes avhengigheten mellom økonomiene i Den europeiske union,
3. analyse av hvordan eksporten fra Den europeiske union er sammensatt og hvor den går,
4. sammenligning av vekstrater for BNP eller disponibel inntekt per innbygger i Den europeiske union og i USA og Japan.

1.04. For Den europeiske union og dens medlemsstater spiller ENS-tallene en viktig rolle i forbindelse med utformingen og overvåkingen av deres sosiale og økonomiske politikk.

Videre finnes det en rekke meget viktige, spesifikke bruksområder:

- a) å overvåke og styre den europeiske pengepolitikken: konvergenskriteriene for Den europeiske monetære union er basert på tall i nasjonalregnskapet (underskudd og gjeld i offentlig forvaltning og BNP),
- b) å yte økonomisk støtte til regioner i Den europeiske union: utgiftene til Den europeiske unions strukturfond er delvis basert på regionale tall i nasjonalregnskapet,
- c) å fastsette Den europeiske unions egne inntekter. Disse avhenger av nasjonalregnskapets tall på tre måter:
 1. Den europeiske unions samlede inntekter fastsettes som en prosent av medlemsstatenes bruttonasjonalinntekt (BNI),
 2. Den europeiske unions tredje egne inntektskilde er merverdiavgiften. Medlemsstatenes bidrag til denne inntektskilden er i stor grad avhengige av tallene i nasjonalregnskapet, fordi de brukes til å beregne den gjennomsnittlige merverdiavgiftssatsen,
 3. den relative størrelsen på medlemsstatenes bidrag til Den europeiske unions fjerde egne inntektskilde er basert på deres bruttonasjonalinntekt.

Åtte kjennetegn ved ENS-begrepene

1.05. For å opprette en god balanse mellom databehov og datamuligheter har begrepene i ENS åtte viktige kjennetegn. De er:

- a) internasjonalt sammenlignbare,
- b) harmoniserte med begrepene i annen sosial og økonomisk statistikk,
- c) konsistente,
- d) direkte anvendelige,
- e) forskjellige fra de fleste administrative begreper,
- f) veletablerte og fastsatte for en lang periode,
- g) fokuserte på å beskrive den økonomiske prosessen i pengeverdi og helst på observerbart vis,
- h) fleksible og anvendelige til mange formål.

1.06. Begrepene er internasjonalt sammenlignbare fordi:

- a) ENS for medlemsstatene i Den europeiske union er standarden for å sende inn nasjonalregnskapsdata til alle internasjonale organisasjoner. Det er bare i nasjonale publikasjoner at ENS kan fravikes,
- b) begrepene i ENS stemmer i alle henseender overens med begrepene i de verdensomspennende retningslinjene for nasjonalregnskap, dvs. SNA.

Ved sammenligning av statistikk fra ulike land er det av avgjørende betydning at begrepene er internasjonalt sammenlignbare.

1.07. Begrepene er harmoniserte med begrepene i annen sosial og økonomisk statistikk fordi:

- a) ENS benytter mange begreper og klassifikasjoner (f.eks. NACE Rev. 1) som også brukes til de andre sosiale og økonomiske statistikkene i medlemsstatene i Den europeiske union, f.eks. i statistikk for industrien, utenrikshandel og sysselsetting. Selv om visse begrepsforskjeller forekommer, er de holdt på et minimum. Videre

- er disse begrepene og klassifikasjonene i Den europeiske union også harmoniserte med dem som brukes av De forente nasjoner,
- b) i likhet med SNA er begrepene i ENS også harmoniserte med begrepene i de viktigste internasjonale retningslinjene for en del annen økonomisk statistikk, særlig IMF-manualen for utenriksregnskap (BPM), IMF's statistikk over offentlige finanser (GFS), OECDs statistikk over offentlige inntekter og ILOs definisjoner av begrepene sysselsetting, utførte timeverk og arbeidskraftskostnader.

Denne harmoniseringen med annen sosial og økonomisk statistikk er til stor hjelp for å forbinde disse tallene med hverandre og sammenligne dem. Dermed blir tallene i nasjonalregnskapene bedre. I tillegg kan informasjonen i disse spesifikke statistikkene bedre sammenlignes med de generelle statistikkene over nasjonaløkonomi, dvs. tall i nasjonalregnskapet som BNP eller bruttoprodukt etter næring og sektor.

- 1.08. Identitetene i regnskapssystemet understreker konsistensen mellom de begrepene som brukes til å beskrive de forskjellige leddene i den økonomiske prosessen (produksjon, inntektsfordeling, inntektsanvendelse, akkumulasjon). Som et resultat av denne interne konsistensen kan statistikk fra ulike deler av regnskapssystemet sammenlignes med hverandre på nyttige måter. Dermed kan for eksempel følgende forholdstall beregnes:
- a) produktivitetstall, som bruttoprodukt per utført timeverk (dette tallet forutsetter konsistens mellom begrepene bruttoprodukt og utførte timeverk),
 - b) disponibel nasjonalinntekt per innbygger (dette forholdstallet forutsetter konsistens mellom begrepene disponibel nasjonalinntekt og folkemengde),
 - c) investeringer i fast realkapital i prosent av fast realkapitalbeholdning (dette forholdet forutsetter konsistens mellom definisjonene av disse strømmene og beholdningene),
 - d) underskudd og gjeld i offentlig forvaltning i prosent av bruttonasjonalproduktet (disse tallene forutsetter konsistens mellom begrepene underskudd og gjeld i offentlig forvaltning og bruttonasjonalprodukt).

Denne interne konsistensen mellom begrepene gjør det også mulig å foreta visse beregninger ut fra restverdier, f.eks. at sparing kan beregnes som differansen mellom disponibel inntekt og konsum⁷.

- 1.09. Begrepene i ENS er direkte anvendelige fordi de ble valgt med sikte på å utarbeide statistiske data. Dette kommer til uttrykk på flere måter:
- a) enkelte aktiviteter eller poster skal beskrives bare når de har en signifikant størrelse. Dette gjelder f.eks. husholdningenes produksjon av varer for eget bruk. Veving av stoff og produksjon av keramikk skal derfor ikke registreres som produksjon, fordi disse produksjonstypene anses som insignifikante for landene i Den europeiske union. Et annet eksempel er at mindre verktøy og redskaper av liten verdi registreres som investeringer i fast realkapital bare når kjøperens utgifter til slike varige goder overstiger ECU 500 (i 1995-priser) per enhet (eller for hele det innkjøpte kvantum, når de kjøpes i større mengder). Når utgiften ikke overstiger denne terskelverdien, registreres disse enhetene som produktinnsats,
 - b) ved enkelte begreper er det tydelig angitt hvordan de kan beregnes. Når kapitalslit defineres, vises det f.eks. til lineær avskrivning, og ved beregning av fast realkapitalbeholdning anbefales PIM-årgangsmetoden. Et annet eksempel er verdisettingen av produksjon for eget bruk: i prinsippet benyttes basispriser, men om nødvendig kan basisprisene estimeres ved å summere de forskjellige kostnadene ved framstillingen,
 - c) enkelte forenklende konvensjoner er tatt i bruk. For eksempel anses alle kollektive tjenester som ytes av offentlig forvaltning som konsum,
 - d) begrepene er harmoniserte med begrepene i sosial og økonomisk statistikk som danner grunnlaget for utarbeidingen av nasjonalregnskapet.
- 1.10. Samtidig er det ikke alltid lett å ta i bruk begrepene, siden de vanligvis avviker på enkelte måter fra begrepene som brukes i administrative datakilder. Eksempler er foretaksregnskaper, data om flere typer skatter og avgifter (merverdiavgift, personbeskatning, importavgifter osv.), tryggedata og data fra tilsynsorganer innen bank og forsikring. Disse administrative dataene benyttes ofte som grunnlag for utarbeiding av nasjonalregnskapet. De må derfor som oftest omformes for å bringes i samsvar med ENS.

Begrepene i ENS skiller seg vanligvis på enkelte måter fra tilsvarende administrative begreper fordi:

- a) administrative begreper er forskjellige fra land til land og derfor ikke kan sammenlignes internasjonalt,
- b) administrative begreper endres over tid og derfor ikke kan brukes til sammenligning i tid,
- c) de underliggende begrepene for administrative datakilder er vanligvis ikke innbyrdes konsekvente. Sammenkopling og sammenligning av data, som er avgjørende for å kunne stille opp tallene i nasjonalregnskapet, er imidlertid bare mulig dersom begrepene er konsekvente,

⁷ Se kapittel 8: "Kontosystem og saldoposter".

- d) de administrative begrepene som regel ikke er de som egner seg best for økonomiske analyser og for vurdering av økonomisk politikk.

I visse tilfeller egner imidlertid administrative datakilder seg meget godt for nasjonalregnskaper og annen statistikk, fordi:

- a) begreper og klassifikasjoner som opprinnelig ble utformet for statistiske formål, også kan brukes til administrative formål, f.eks. klassifikasjon av offentlige utgifter etter type,
- b) administrative datakilder kan dekke spesifikke behov for statistiske opplysninger. Dette gjelder f.eks. Intrastat-systemet for framskaffelse av informasjon om varehandelen mellom medlemsstatene i Den europeiske union.

1.11. Hovedbegrepene i ENS er veletablerte og fastsatte for en lang periode fordi:

- a) de er godkjent som internasjonal standard for de kommende tiår,
- b) i de suksessive internasjonale retningslinjene for nasjonalregnskaper har de fleste grunnleggende begrepene stort sett blitt beholdt uendret.

Denne begrepsmessige kontinuiteten reduserer behovet for å regne om tidsrekker og lære nye begreper. Videre fører den til at begrepene er mindre påvirkelige overfor nasjonalt og internasjonalt politisk press. På grunn av dette har tallene i nasjonalregnskapene kunnet tjene som et objektivt datagrunnlag for økonomisk politikk og analyse i flere tiår.

1.12. Begrepene i ENS er rettet mot å beskrive den økonomiske prosessen i pengeverdi og helst på observerbart vis. Beholdninger og strømmer som ikke umiddelbart kan vises i pengeverdi, eller som ikke har en motpostering uttrykt i verdi, omfattes vanligvis ikke av ENS.

Dette prinsippet er ikke alltid strengt anvendt, fordi det også skal tas hensyn til kravet om konsistens og til de forskjellige databehovene. For eksempel skal verdien av kollektive tjenester produsert av offentlig forvaltning av hensyn til konsistens registreres som produksjon, fordi utgiftene til lønnskostnader og kjøp av alle slags varer og tjenester innen offentlig forvaltning umiddelbart kan vises i pengeverdi. Med tanke på økonomisk analyse og politikk vil det dessuten være hensiktsmessig for nasjonalregnskapet som helhet å beskrive kollektive tjenester produsert av offentlig forvaltning i forhold til resten av nasjonaløkonomien.

1.13. Hva som dekkes av begrepene i ENS, kan illustreres ved å studere noen viktige grensetilfeller.

Følgende faller innenfor produksjonsavgrensningene i ENS (se punkt 3.07-3.09):

- a) produksjon av individuelle og kollektive tjenester i offentlig forvaltning,
- b) produksjon av boligjenester som eier av egen bolig utfører for eget bruk,
- c) produksjon av varer for eget konsum, f. eks. landbruksvarer,
- d) bygge- og anleggsvirksomhet for eget bruk, herunder husholdningenes byggevirksomhet,
- e) lønnet husarbeid i private husholdninger,
- f) fiskeoppdrett i oppdrettsanlegg,
- g) produksjon som er forbudt i henhold til loven, f.eks. prostitusjon og produksjon av narkotiske stoffer,
- h) produksjon der inntektene ikke oppgis til ligningsmyndighetene i sin helhet, f.eks. hemmelig tekstilproduksjon.

Følgende faller utenfor produksjonsavgrensningen:

- a) husarbeid og personlige tjenester som produseres og konsumeres innenfor samme husholdning, f.eks. rengjøring, matlaging eller pleie av syke og eldre mennesker,
- b) frivillige tjenester som ikke fører til produksjon av varer, f.eks. pass og rengjøring uten betaling,
- c) naturlig oppdrett av fisk i åpent farvann.

Generelt registrerer ENS all produksjon innenfor produksjonsavgrensningen. Det er imidlertid enkelte spesifikke unntak fra denne regelen:

- a) produksjon av hjelpeaktiviteter skal ikke registreres. Alle innsatsfaktorer som konsumeres av en hjelpeaktivitet - materialer, arbeidskraft, kapitalslit osv. - behandles som innsatsfaktorer i den hovedaktiviteten eller sekundære aktiviteten de er knyttet til,
- b) produksjon som brukes som produktinnsats i den samme lokale bransjeenheten (se punkt 1.29) skal ikke registreres. Alt som produseres for andre lokale bransjeenheter som hører til samme institusjonelle enhet, skal imidlertid registreres som produksjon.

Det følger av logikken i ENS-regnskapene at dersom en aktivitet anses som produksjon og dermed registreres, må også inntektene, sysselsettingen, konsumet osv. som er knyttet til produksjonen registreres. Når for eksempel produksjon av boligjenester som eieren av egen bolig utfører for eget bruk, skal registreres som produksjon, må også inntektene og

konsumet som denne produksjonen skaper for eieren av egen bolig registreres. Det motsatte er tilfelle for en aktivitet som ikke registreres som produksjon: husarbeid og personlige tjenester som produseres og konsumeres innenfor samme husholdning, skaper ikke inntekter og konsum, og innebærer i henhold til ENS-begrepene ingen sysselsetting.

ENS inneholder også mange spesifikke konvensjoner, f.eks.:

- a) verdisetting av produksjonen i offentlig forvaltning,
- b) verdisetting av produksjonen av forsikringstjenester og indirekte målte finansformidlingstjenester,
- c) registrering av alle kollektive tjenester som ytes av offentlig forvaltning som konsum, men ingen tjenester som ytes som produktinnsats,
- d) registrering av bruken av indirekte målte finansformidlingstjenester som produktinnsats for en fiktiv sektor eller en fiktiv næring.

- 1.14. Begrepene i ENS er anvendelige til mange formål. De vil kunne anvendes til en lang rekke bruksområder, selv om det eventuelt vil være nødvendig å supplere dem (se punkt 1.18).
- 1.15. ENS-begrepene er svært detaljerte og gir derfor mulighet for fleksibel bruk. Enkelte begreper er ikke eksplisitt tatt med i ENS, men det er likevel enkelt å utlede dem. For eksempel kan produksjon til faktorkost utledes ved å trekke netto næringskatter fra produksjon til basispriser. Et annet relevant tilfelle er å opprette nye sektorer ved å omgruppere undersektorene i ENS.
- 1.16. Fleksibel bruk er også mulig ved å innføre tilleggskriterier som ikke strider mot prinsippene i systemet. Disse kriteriene kan for eksempel være antallet sysselsatte i produksjonsenheter eller størrelsen på inntekten i en husholdning. Sysselsetting kan videre inndeles etter utdanning, alder og kjønn.
- 1.17. Denne fleksibiliteten kan brukes i en samfunnsmessig regnskapsmatrise (SRM). SRM er en matriseframstilling som utarbeider mer utførlige sammenhenger mellom en tilgangs- og anvendelsestabell og sektorregnskapene (se punkt 8.133-8.155). En SAM-matrise gir vanligvis tilleggsinformasjon om omfang og sammensetning av sysselsetting og arbeidsledighet ved en underinndeling av lønnskostnader etter hvilken type person som er ansatt. Denne underinndelingen gjelder både for anvendelse av arbeidskraft etter næring, som vist i anvendelsestabellene, og for tilgang på arbeidskraft etter sosioøkonomiske undergrupper, som vist i kontoen for allokering av primære inntekter for husholdningenes undersektorer. På denne måten oppnås det en systematisk framstilling av tilgang og anvendelse av flere kategorier av arbeidskraft.
- 1.18. For enkelte spesifikke databehov er den beste løsningen å stille opp separate satellittregnskaper. Eksempler på dette er databehovene for:
 - a) analyse av turismens rolle i den nasjonale økonomien,
 - b) analyse av kostnader og finansiering av helsevesenet,
 - c) analyse av betydningen av forskning og utvikling og personkapital i den nasjonale økonomien,
 - d) analyse av husholdningenes inntekter og utgifter på grunnlag av mikroøkonomiske begreper,
 - e) analyse av hvordan miljø og økonomi påvirker hverandre,
 - f) analyse av produksjonen i husholdninger,
 - g) analyse av endringer i velferd,
 - h) analyse av forskjellene mellom tallene i nasjonalregnskap og foretaksregnskap og deres innflytelse på aksje- og valutamarkedene,
 - i) anslag over skatteinntekter.
- 1.19. Satellittregnskap kan oppfylle disse databehovene ved å:
 - a) vise flere detaljer der dette er nødvendig, og utelate overflødige detaljer,
 - b) utvide regnskapssystemets dekningsområde ved å legge til opplysninger som ikke inneholder verdiangivelser, f.eks. om forurensning og miljøkapital,
 - c) endre enkelte grunnbegreper, f.eks. ved å utvide begrepet investeringer med utgiftene til forskning og utvikling eller utgiftene til utdanning.
- 1.20. En viktig funksjon ved satellittregnskapene er at alle grunnbegreper og klassifikasjoner i regnskapssystemets struktur i prinsippet er beholdt. Det er bare når det særlige formålet ved satellittregnskapet klart krever et avvik, at det blir gjort endringer i grunnbegrepene. I slike tilfeller bør satellittregnskapet også inneholde en tabell som viser sammenhengen mellom de viktigste aggregatene i satellittregnskapet og i grunnstrukturen. På denne måten beholder grunnstrukturen sin rolle som referanseramme, samtidig som det tas hensyn til mer spesifikke behov.
- 1.21. I grunnstrukturen tas det ikke mye hensyn til varebeholdninger og strømmer som ikke umiddelbart kan vises i pengeverdi (eller som ikke har en motpost som kan vises i pengeverdi). På grunn av den karakter slike

varebeholdninger og strømmer har, er det vanligvis også mulig å analysere dem ut fra statistikker som ikke er verdirelaterte, f.eks.:

- a) produksjon innen husholdninger beskrives enklest ved å oppgi antall timer anvendt til de ulike formålene,
- b) utdanning kan beskrives ut fra type utdanning, antall elever, utdanningens gjennomsnittlige varighet osv.,
- c) virkningene av forurensning beskrives best ved endringer i antall levende plante- og dyrearter, skogenes tilstand, avfallsmengden, omfanget av karbonmonoksidutslipp og stråling, osv.

Satellittregnskapene gir en mulighet til å kople slik statistikk som ikke inneholder verdiangivelser, til grunnstrukturen i nasjonalregnskapet. Koplingen er mulig ved å bruke klassifikasjonene i grunnstrukturen i så stor grad som mulig for disse ikke-verdirelaterte statistikkene, f.eks. klassifikasjon etter type husholdning eller klassifikasjon etter næring. På denne måten bygges det opp en utvidet struktur som er konsistent. Denne strukturen kan deretter brukes som grunnlag for analyse og vurdering av alle slags innbyrdes relasjoner mellom variablene i grunnstrukturen og i den utvidede delen.

1.22. Grunnstrukturen og dens viktigste aggregater beskriver ikke endringer i velferd. Det kan stilles opp utvidede regnskaper som også omfatter den imputerte pengeverdien av f.eks.:

- a) husarbeid og personlige tjenester som produseres og konsumeres innenfor samme husholdning,
- b) endringer i fritiden,
- c) fordeler og ulemper ved å bo i urbane strøk,
- d) ulikheter i inntektsfordelingen mellom personer.

I de utvidede regnskapene kan man også omklassifisere beklagelige, nødvendige utgifter (f.eks. forsvar) fra konsum til produktinnsats, altså at de ikke bidrar til velferd. Tilsvarende kan skade på grunn av flom og andre naturkatastrofer klassifiseres som produktinnsats, dvs. som en reduksjon av den (absolutte) velferden.

På denne måten kan man prøve å lage en svært grov og ufullstendig indikator for endringer i velferd. Velferd har imidlertid mange dimensjoner, og de fleste av dem lar seg dårlig uttrykke i pengeverdi. En bedre løsning å måle velferd på, er å bruke separate indikatorer og målenheter for de enkelte dimensjonene. Indikatorene kan for eksempel være barnedødelighet, forventet levealder, analfabetisme blant voksne og nasjonalinntekt per innbygger. Disse indikatorene kan innarbeides i et satellittregnskap.

1.23. For å komme fram til en konsistent, internasjonalt sammenlignbar struktur brukes det ikke administrative begreper i ENS. For alle slags nasjonale formål kan det imidlertid være meget nyttig å finne fram til tall som bygger på administrative begreper. Dersom man for eksempel skal anslå skatteinntekter, kreves det statistikk over skattbar inntekt. Slik statistikk kan framskaffes ved å foreta enkelte endringer i nasjonalregnskapsstatistikken.

En lignende tilnærmingssmåte kan brukes for enkelte begreper som brukes i den nasjonale økonomiske politikken, f.eks.:

- a) det inflasjonsbegrepet som brukes til å øke pensjoner, arbeidsledighetstrygd eller lønnskostnader for statsansatte,
- b) begrepene skatt, trygde- og pensjonspremier, og offentlig forvaltning og kollektiv sektor, som brukes i diskusjonen om hva som er den mest hensiktsmessige størrelsen på offentlig sektor,
- c) begrepet "strategiske" sektorer/næringer, som brukes i nasjonal økonomisk politikk eller i EUs økonomiske politikk,
- d) begrepet "foretaksinvesteringer", som brukes i nasjonal økonomisk politikk.

Satellittregnskaper eller enkle, supplerende tabeller kan oppfylle slike databehov, som vanligvis er spesifikt nasjonale.

ENS 1995 og SNA 1993

1.24. ENS (ENS 1995) er helt i samsvar med det reviderte nasjonalregnskapssystem (SNA 1993), som gir retningslinjer for nasjonalregnskap for alle land i verden. Det er imidlertid flere forskjeller mellom ENS 1995 og SNA 1993:

- a) forskjeller i presentasjon, f.eks.:
 - 1. I ENS er det egne kapitler om transaksjoner i produkter, fordelingsmessige transaksjoner og finanstransaksjoner. I SNA er derimot disse transaksjonene forklart i sju kapitler ordnet etter konto, f.eks. kapitler om produksjonskonto, konto for primær inntektsfordeling, kapitalkonto og konto for utlandet,
 - 2. ENS beskriver et begrep ved å gi en definisjon og en liste over hva som omfattes og hva som ikke omfattes av begrepet. SNA beskriver vanligvis begrepene i mer generelle vendinger og bestreber seg også på å begrunne de konvensjonene som er brukt,
 - 3. ENS inneholder også kapitler om regionalregnskaper og kvartalsregnskaper,
 - 4. SNA inneholder også et kapittel om satellittregnskaper.
- b) ENS-begrepene er i flere tilfeller mer spesifikke og presise enn SNA-begrepene, f.eks.:

1. SNA inneholder ikke særlig presise definisjoner når man for institusjonelle enheter og lokale bransjeenheter skal skille mellom markedsrettet produksjon, produksjon for eget bruk og annen ikke-markedsrettet produksjon. Dette innebærer at verdisettingen av produksjon og klassifikasjon etter sektor ikke er presist nok definert på dette området. ENS har derfor innført flere ytterligere presiseringer, og har dessuten i visse tilfeller lagt inn kriteriet om at salget til en markedsprodusent må dekke minst 50 % av produksjonskostnadene (se tabell 3.1),
2. ENS spesifiserer konkrete terskelverdier for registrering, f.eks. for å registrere mindre verktøy og redskaper som produktinnsats,
3. ENS forutsetter at flere typer varer som produseres av husholdninger, som veving av tekstiler og framstilling av møbler, ikke er signifikante i medlemsstatene i Den europeiske union og derfor ikke behøver å registreres,
4. ENS viser eksplisitt til visse institusjonelle ordninger i Den europeiske union, slik som Intrastat-systemet for registrering av varestrømmer innenfor Den europeiske union og medlemsstatenes bidrag til EU,
5. ENS inneholder klassifikasjoner som er spesifikke for EU, f.eks. CPA for produkter og NACE Rev. 1 for næringer (spesifikke, men harmoniserte med tilsvarende klassifikasjoner i FN),
6. ENS inneholder en ytterligere klassifikasjon av alle transaksjoner med utlandet, som bør inndeles i transaksjoner mellom personer hjemmehørende i Den europeiske union og transaksjoner med personer hjemmehørende utenfor Den europeiske union.

ENS kan være mer spesifikk enn SNA, fordi ENS primært gjelder for medlemsstatene i Den europeiske union. Ut fra databehovene til Den europeiske union bør da også ENS være mer spesifikk.

ENS 1995 og ENS 1970

1.25. ENS 1995 skiller seg både i omfang og i begreper fra ENS 1970. De fleste av disse forskjellene svarer til forskjeller mellom SNA 1968 og SNA 1993. Enkelte av de viktigste forskjellene i omfang er:

- a) innføring av balanseregnskaper,
- b) innføring av konto for andre endringer i balansene, f.eks. innføring av begrepene andre volumendringer, nominelle kapitalgevinster og kapitalgevinster til realverdi,
- c) innføring av en inndeling av husholdninger i undersektorer,
- d) innføring av et nytt konsumbegrep: sluttkonsum,
- e) innføring av et nytt, prisjustert inntektsbegrep: realdisponibel nasjonalinntekt,
- f) innføring av begrepet kjøpekraftspariteter.

Noen av de viktigste forskjellene i begreper er:

- a) litteratur og andre kunstverk (forfatter- og komponistvirksomhet) anses nå som produksjon. Betaling for litteratur og andre kunstverk er derfor betaling for tjenester og ikke formuesinntekt,
- b) verdisettingen av produksjonen av forsikringstjenester er endret på noen punkter, f.eks. er det nå også tatt hensyn til inntekter av investering i forsikringstekniske avsetninger ved verdisetting av produksjon av skadeforsikring,
- c) mer detaljert behandling av handels- og transportavanser,
- d) innføring av sammenkjeding av indekser ved fastprisberegninger,
- e) begrepet finansiell leasing er blitt innført (SNA 1968 og ENS 1970 inneholdt bare begrepet operasjonell leasing),
- f) utgifter til mineralletting og edb-programvare registreres nå som investeringer (i stedet for som produktinnsats),
- g) kapitalslit bør også registreres for infrastrukturarbeid (veier, diker, osv.) som hører inn under offentlig forvaltning,
- h) identifikasjon av nye finansobjekter, som gjenkjøpsavtaler, og finansielle derivater, som opsjoner.

Det er også forskjeller som ikke skyldes endringer i SNA, f.eks.:

- a) innføring av tilgangs- og anvendelsestabeller (dette ble allerede tatt med i SNA 1968),
- b) innføring av enkelte terskelverdier for registrering og henvisning til bestemte institusjonelle ordninger i Den europeiske union (se punkt 1.24),
- c) et klart valg i favør av å verdisette produksjon til basispriser (ENS 1970, SNA 1968 og SNA 1993 godtar også verdisetting til produsentpriser),
- d) innføring av begrepene yrkesaktiv befolkning og arbeidsledighet (disse begrepene er ikke med i SNA 1968 og SNA 1993).

ENS som system

1.26. Hovedtrekkene i systemet er:

- a) statistiske enheter og deres grupperinger,
- b) strømmer og beholdninger,
- c) regnskapssystemet med aggregatene,
- d) kryssløpstabellene.

Statistiske enheter og deres grupperinger*

- 1.27. En karakteristisk egenskap ved systemet er bruken av to typer enheter og to måter å dele inn økonomien på som er svært forskjellige, og som tjener forskjellige analytiske formål.

For å kunne beskrive inntekt, utgifter, finansielle strømmer og balansekontoe, deler systemet institusjonelle enheter inn i sektorer på grunnlag av deres hovedfunksjoner, atferd og mål.

For å kunne beskrive produksjonsprosesser og til bruk for kryssløpsanalyser deler systemet lokale bransjeenheter inn i næringer på grunnlag av aktivitetstype. En aktivitet er kjennetegnet av innsats av produkter, en produksjonsprosess og ferdige produkter.

Institusjonelle enheter og sektorer

- 1.28. Institusjonelle enheter er økonomiske aktører som kan eie varer og eiendeler, stifte gjeld og engasjere seg i økonomiske aktiviteter og transaksjoner med andre enheter på egne vegne. I systemet er de institusjonelle enhetene inndelt i fem institusjonelle sektorer som gjensidig utelukker hverandre og som består av:

- a) ikke-finansielle foretak,
- b) finansielle foretak,
- c) offentlig forvaltning,
- d) husholdninger,
- e) ideelle organisasjoner.

Disse fem sektorene utgjør til sammen totaløkonomien. Hver sektor er også inndelt i undersektorer. Systemet gir mulighet for et komplett sett med strømningskontoer og balanseregnskaper for hver sektor, og eventuelt undersektor, så vel som for totaløkonomien.

Lokale bransjeenheter og næringer

- 1.29. De fleste institusjonelle enheter utfører som produsenter mer enn én aktivitet. For å framheve teknisk-økonomiske sammenhenger må de deles opp etter aktivitetstype.

Det er meningen at lokale bransjeenheter skal oppfylle dette kravet som en anvendbar tilnærmingstype. En lokal bransjeenhet omfatter alle deler av en produserende institusjonell enhet som ligger på ett sted eller flere steder som er nær hverandre, og som bidrar til å utøve en aktivitet på næringsgruppenivå (fire siffer) i NACE Rev. 1.

I prinsippet må det registreres like mange lokale bransjeenheter som det er sekundære aktiviteter. Dersom de regnskapsdokumentene som ville ha vært nødvendige for å beskrive slike aktiviteter, ikke er tilgjengelige, kan imidlertid en lokal bransjeenhet omfatte én eller flere sekundære aktiviteter.

Alle lokale bransjeenheter som utøver samme eller lignende aktiviteter, utgjør en næring.

Det er et hierarkisk forhold mellom institusjonelle enheter og lokale bransjeenheter. En institusjonell enhet omfatter én eller flere hele lokale bransjeenheter, mens en lokal bransjeenhet hører til én og bare én institusjonell enhet.

For en mer dyptgående analyse av produksjonsprosessen brukes en analytisk produksjonsenhet. Denne enheten, som ikke kan observeres (bortsett fra i de tilfeller da en lokal bransjeenhet bare produserer én produkttype), er en homogen produksjonsenhet, som defineres som en enhet som ikke utøver sekundære aktiviteter. Disse enhetene danner homogene bransjer.

Hjemmehørende og utenlandske enheter. Totaløkonomien og utlandet

- 1.30. Totaløkonomien defineres ut fra hjemmehørende enheter. En enhet er hjemmehørende i et land når dens økonomiske interessesentrum ligger innenfor landets økonomiske territorium - dvs. når den over lengre tid (ett år eller mer) utøver økonomiske aktiviteter på dette territoriet. De institusjonelle sektorene nevnt ovenfor er grupper av hjemmehørende institusjonelle enheter.

* Se kapittel 2: "Enheter og gruppering av enheter"

Hjemmehørende enheter deltar i transaksjoner med utenlandske enheter (dvs. enheter som er hjemmehørende i andre økonomier). Disse transaksjonene er økonomiens utenlandske transaksjoner, og grupperes i kontoen for utlandet. I systemets kontostruktur spiller således utlandet samme rolle som en institusjonell sektor, selv om utenlandske enheter bare tas med i den grad de deltar i transaksjoner med hjemmehørende institusjonelle enheter. Derfor er det tatt med en egen kategori for utlandet til slutt i klassifikasjonen av sektorer.

Fiktive hjemmehørende enheter, som i systemet behandles som institusjonelle enheter, er definert som:

- a) de delene av utenlandske enheter som har et økonomisk interessesentrum innenfor landets økonomiske territorium (i de fleste tilfeller vil dette si enheter som deltar i økonomiske transaksjoner i ett år eller mer, eller som utfører byggeaktivitet i et tidsrom på mindre enn ett år, dersom produksjonen utgjør bruttoinvesteringer i fast realkapital),
- b) utenlandske enheter som eier grunn eller bygninger innenfor landets økonomiske territorium, men bare med hensyn til transaksjoner som berører denne grunnen eller disse bygningene.

Strømmer og beholdninger

- 1.31. Systemet registrerer to grunnleggende typer informasjon: strømmer og beholdninger. Strømmer viser til bevegelser og følger av hendelser som finner sted innenfor et gitt tidsrom, mens beholdninger viser til situasjonen på et gitt tidspunkt.

Strømmer

- 1.32. Strømmer er uttrykk for opprettelse, omdanning, utveksling, overføring eller utslettelse av økonomisk verdi. De medfører endringer i verdien av en institusjonell enhets eiendeler eller gjeld. Det er to typer økonomiske strømmer: transaksjoner og andre endringer i balansene. Transaksjoner opptrer i alle kontoer og tabeller som viser strømmer, bortsett fra på kontoen for andre volumendringer i balansene og på kontoen for omvurdering. Andre endringer i balansene forekommer bare på disse to kontoene.

Det finnes utallige elementære transaksjoner og andre strømmer. Systemet grupperer dem i et relativt lite antall kategorier etter deres art.

Transaksjoner

- 1.33. En transaksjon er en økonomisk strøm mellom institusjonelle enheter etter gjensidig avtale, eller en økonomisk strøm innenfor en institusjonell enhet som det er hensiktsmessig å behandle som en transaksjon, ofte fordi enheten opererer i to ulike egenskaper. Det er hensiktsmessig å dele transaksjonene inn i fire hovedgrupper:
- a) produkttransaksjoner, som beskriver opprinnelsen (innenlandsk produksjon eller import) og bruken (produktinnsats, konsum, investeringer eller eksport) av produkter⁹,
 - b) fordelingsmessige transaksjoner, som beskriver hvordan bruttoproduktet skapt av produksjonen fordeles på arbeid, kapital og offentlig forvaltning, og omfordelingen av inntekt og formue (inntektsskatt, formuesskatt og andre overføringer)¹⁰,
 - c) finanstransaksjoner, som beskriver netto anskaffelse av finanskapital eller netto gjeldsstiftelse for hver type finansobjekt. Slike transaksjoner opptrer ofte som motstykke til ikke-finansielle transaksjoner, men de kan også opptre utelukkende i forbindelse med finansobjekter¹¹,
 - d) transaksjoner som ikke omfattes av de tre gruppene ovenfor, som kapitalslit og anskaffelser minus avhendelse av ikke-produsert ikke-finansiell kapital¹².

Kjennetegn ved transaksjoner

Transaksjoner mellom institusjonelle enheter og transaksjoner innenfor enheten

- 1.34. De fleste transaksjoner innebærer relasjoner mellom to eller flere institusjonelle enheter. I systemet registreres imidlertid enkelte handlinger innenfor institusjonelle enheter som transaksjoner. Hensikten med å registrere disse interne transaksjonene er å gi et mer analytisk anvendelig bilde av produksjon, sluttanvendelser og kostnader.

Kapitalslit, som i systemet registreres som en kostnad, er en viktig intern transaksjon. De fleste av de andre interne transaksjonene er transaksjoner i produkter, og registreres som regel når institusjonelle enheter som opptrer både som

⁹ Se kapittel 3: "Transaksjoner i produkter".

¹⁰ Se kapittel 4: "Fordelingsmessige transaksjoner".

¹¹ Se kapittel 5: "Finanstransaksjoner".

¹² Se kapittel 6: "Andre strømmer".

produsent og endelig konsument, velger å konsumere noe av sin egen produksjon. Dette er ofte tilfellet i husholdninger og i offentlig forvaltning.

- 1.35. All egenproduksjon som brukes til sluttanvendelser innenfor den samme institusjonelle enheten, registreres. Egenproduksjon som brukes til produktinnsats innenfor samme institusjonelle enhet, registreres bare når produksjon og produktinnsats finner sted i ulike lokale bransjeenheter innenfor samme institusjonelle enhet. Produksjon som produseres og brukes som produktinnsats innenfor samme lokale bransjeenhet, registreres ikke.

Monetære og ikke-monetære transaksjoner

- 1.36. De fleste transaksjonene som registreres av systemet er monetære transaksjoner, der de aktuelle enhetene foretar eller mottar betaling, eller pådrar seg gjeld eller mottar en fordring uttrykt i pengeenheter.

Transaksjoner som ikke innebærer utveksling av kontanter, eller fordringer eller gjeld uttrykt i pengeenheter, er ikke-monetære transaksjoner. Transaksjoner innenfor enheten er vanligvis ikke-monetære transaksjoner. Ikke-monetære transaksjoner mellom to eller flere institusjonelle enheter skjer i form av transaksjoner i produkter (byttehandel med produkter), fordelingsmessige transaksjoner (avlønning i naturalier, naturaloverføringer osv.) og andre transaksjoner (byttehandel med ikke-produsert ikke-finansiell kapital).

Systemet registrerer alle transaksjoner i pengeverdier. Verdiene som skal registreres for ikke-monetære transaksjoner, må derfor måles indirekte eller anslås på annet vis.

Transaksjoner med og uten motytelse

- 1.37. Transaksjoner mellom to eller flere enheter er enten tosidige eller ensidige transaksjoner. Førstnevnte er utvekslinger mellom institusjonelle enheter, når det f.eks. leveres varer, tjenester eller eiendeler med f.eks. penger som motytelse. Sistnevnte er vanligvis betaling i kontanter eller naturalytelser fra én institusjonell enhet til en annen uten motytelse. De tosidige transaksjonene skjer i alle fire transaksjonskategorier, mens de ensidige transaksjonene hovedsakelig skjer i fordelingsmessige transaksjoner i form av f.eks. skatter, sosiale stønader eller gaver.

Endret behandling av transaksjoner

- 1.38. Systemet behandler de fleste transaksjoner på en direkte måte, slik at transaksjonene registreres på samme måte som de oppfattes på av de institusjonelle enhetene som er involvert. Behandlingen av enkelte transaksjoner blir imidlertid endret for å tydeliggjøre de underliggende økonomiske relasjonene. Transaksjoner kan endres på tre måter: omkanalisering, oppdeling og identifikasjon av den egentlige parten i en transaksjon.

Omkanalisering

- 1.39. En transaksjon som for de berørte enhetene synes å finne sted direkte mellom enhetene A og C, kan registreres slik at den finner sted indirekte gjennom en tredje enhet B. På denne måten blir den enkle transaksjonen mellom A og C omgjort til to transaksjoner: én mellom A og B, og én mellom B og C. I dette tilfellet blir transaksjonen omkanalisert.

Et velkjent eksempel på omkanalisering er når arbeidsgiverens trygde- og pensjonspremier blir betalt direkte til sosialforsikringsfondene. Systemet registrerer disse betalingene som to transaksjoner: arbeidsgiverne betaler trygde- og pensjonspremier til sine ansatte, og de ansatte betaler de samme premiene til sosialforsikringsfondene. Som ved alle omkanaliseringer er formålet med denne omkanaliseringen av arbeidsgiverens trygde- og pensjonspremier å tydeliggjøre de økonomiske realitetene i transaksjonene. I dette tilfelle betyr det å vise at arbeidsgiverens trygde- og pensjonspremier er premier betalt til fordel for de ansatte.

En annen form for omkanalisering er de transaksjonene som registreres som om de har foregått mellom to eller flere institusjonelle enheter, selv om det ifølge de berørte partene ikke finner sted noen transaksjon i det hele tatt. Et eksempel på dette er behandlingen av formuesinntekt som stammer fra visse forsikringsfond som tilbakeholdes av forsikringsselskapene. Systemet registrerer denne formuesinntekten som betalt av forsikringsselskaper til forsikringstakere som deretter betaler det samme beløpet tilbake til forsikringsselskapet som en tilleggspremie.

Oppdeling

- 1.40. Når en transaksjon som de involverte partene anser som én enkelt transaksjon, registreres som to eller flere forskjellig klassifiserte transaksjoner, blir transaksjonen oppdelt. Oppdeling innebærer vanligvis ikke at flere enheter trekkes inn i transaksjonen.

Betaling av skadeforsikringspremier er et typisk eksempel på en oppdelt transaksjon. Selv om forsikringstakerne og forsikringsselskapene betrakter disse betalingene som én transaksjon, deler systemet dem opp i to helt forskjellige

transaksjoner: betaling som vederlag for skadeforsikringstjenester, og netto skadeforsikringspremier. Registrering av handelsavanser er et annet viktig eksempel på oppdeling av transaksjoner.

Identifikasjon av den egentlige parten i en transaksjon

- 1.41. Når en enhet utfører en transaksjon på vegne av en annen enhet, registreres transaksjonen utelukkende på kontoene til den egentlige enheten. Som regel bør man ikke gå ut over dette prinsippet og f.eks. prøve å allokere skatter eller subsidier til de endelige betalerne eller de endelige begunstigede på grunnlag av antakelser.

Grensetilfeller

- 1.42. Definisjonen av en transaksjon fastslår at en samhandling mellom institusjonelle enheter skal finne sted etter gjensidig avtale. Når en transaksjon finner sted etter gjensidig avtale, er det underforstått at de institusjonelle enhetene kjenner til og har gitt sitt samtykke til transaksjonen. Dette betyr imidlertid ikke at alle enheter nødvendigvis går inn i en transaksjon frivillig, fordi enkelte transaksjoner er påbudt ved lov. Dette gjelder hovedsakelig visse fordelingsmessige transaksjoner, f.eks. betaling av skatt og bøter. Ikke-kompensert beslagleggelse av eiendeler anses imidlertid ikke som en transaksjon, selv om den er pålagt ved lov.

Ulovlige økonomiske aktiviteter er transaksjoner bare når alle de involverte enheter deltar frivillig i aktivitetene. Kjøp, salg eller byttehandel med narkotika eller stjålet eiendom er således transaksjoner, mens tyveri ikke er det.

Andre endringer i balansene

- 1.43. I andre endringer i balansene registreres endringer som ikke er et resultat av transaksjoner¹³. De er enten:
- a) andre volumendringer i eiendeler og gjeld, eller
 - b) kapitalgevinster eller -tap.

Andre volumendringer i eiendeler og gjeld

- 1.44. Disse endringene kan grovt inndeles i tre hovedkategorier:
- a) normal oppståelse og forsvinning av eiendeler på annen måte enn ved transaksjoner,
 - b) endringer i eiendeler og gjeld på grunn av uvanlige, uforutsette hendelser,
 - c) endringer i klassifikasjon og struktur.
- 1.45. Eksempler på endringer i kategori a) er funn eller uttømming av grunnforekomster, og naturlig vekst i ikke-avlede biologiske ressurser. Kategori b) omfatter endringer (vanligvis tap) av eiendeler på grunn av naturkatastrofer, krig eller alvorlige forbrytelser¹⁴. Ensidig ettergivelse av gjeld og ikke-kompensert beslagleggelse av eiendeler hører også inn under kategori b). Kategori c) består av endringer som følge av omklassifisering og omstrukturering av institusjonelle enheter eller av eiendeler og gjeld.

Kapitalgevinster og -tap

- 1.46. Kapitalgevinster og -tap kommer av endringer i prisen på eiendelene. De forekommer i forbindelse med alle slags finansielle og ikke-finansielle eiendeler og i forbindelse med gjeld. Kapitalgevinster og -tap tilfaller, henholdsvis påføres, eierne av eiendeler og gjeld utelukkende som et resultat av at de eier eiendelene eller gjelden over tid, uten å omforme dem på noen måte.

Kapitalgevinster og -tap målt på grunnlag av gjeldende markedspriser kalles nominelle kapitalgevinster og -tap. Disse kan deles opp i nøytrale kapitalgevinster og -tap, som gjenspeiler endringer i det generelle prisnivået, og i reelle kapitalgevinster og -tap, som gjenspeiler endringer i de relative prisene på eiendelene.

Beholdninger

- 1.47. Beholdninger er mengden av eiendeler og gjeld på et gitt tidspunkt. Beholdninger registreres ved begynnelsen og slutten av hver regnskapsperiode. Kontoene som viser beholdninger, kalles balanseregnskaper¹⁵.

Beholdninger registreres også for folkemengde og sysselsetting. Disse beholdningene registreres imidlertid som gjennomsnittsverdier i løpet av regnskapsperioden.

Beholdninger registreres for alle eiendeler innenfor systemets grenser, dvs. for finansielle fordringer og gjeld og for ikke-finansielle eiendeler, både produserte og ikke-produserte. De dekker imidlertid bare de eiendelene som brukes i økonomiske

¹³ Se kapittel 6: "Andre strømmer".

¹⁴ Konsekvensene av mindre lovbrudd, som butiktyveri, kan registreres som en del av lagerendringene, og dermed som en transaksjon.

¹⁵ Se kapittel 7: "Balanser".

aktiviteter, og som er underlagt eierrettigheter. Derfor registreres ikke beholdninger for eiendeler som personkapital og naturressurser som ikke har noen eier.

Innenfor sine grenser er systemet uttømmende med hensyn til strømmer og beholdninger. Dette innebærer at alle endringer i beholdninger fullt ut kan forklares ved de strømmene som er ført.

Regnskapssystemet og aggregatene¹⁶

Bokføringsregler

- 1.48. På en konto registreres anvendelser og tilgang eller endringer i eiendeler og gjeld i løpet av regnskapsperioden, eller beholdningen av eiendeler og gjeld ved begynnelsen og slutten av denne perioden, for bestemte aspekter av det økonomiske liv.

Terminologi for de to sidene av regnskapet

- 1.49. Systemet bruker uttrykket "tilgang" for høyre side av det løpende regnskapet, som brukes til å registrere transaksjoner som øker de økonomiske verdiene til en enhet eller en sektor. Venstre side av regnskapet brukes til å registrere transaksjoner som reduserer den økonomiske verdien til en enhet eller sektor, og kalles "anvendelse".

Høyre side av akkumuleringskontoene kalles "endringer i gjeld og nettoformue", og den venstre siden "endringer i eiendeler".

Balansene settes opp med "gjeld og nettoformue" (forskjellen mellom eiendeler og gjeld) på høyre side, og med "eiendeler" på venstre side. Sammenligning av to påfølgende balanser viser endringer i gjeld og nettoformue og endringer i eiendeler.

Dobbelt bokholderi/firedobbelt bokholderi

- 1.50. For en enhet eller sektor er nasjonalregnskapet basert på prinsippet om dobbelt bokholderi. Hver transaksjon må registreres to ganger, én gang som tilgang (eller endring i gjeld), og én gang som anvendelse (eller endring i eiendeler). Summen av transaksjoner registrert som tilgang eller endringer i gjeld, skal være lik summen av transaksjoner ført som anvendelse eller endringer i eiendeler, slik at man dermed kan kontrollere at kontoene er konsistent ført.

I praksis er likevel nasjonalregnskaper, med alle enheter og alle sektorer, basert på et prinsipp om firedobbelt bokholderi, siden de fleste transaksjoner omfatter to institusjonelle enheter. Hver transaksjon av denne typen må registreres to ganger av de to partene som deltar i den. En stønad i kontanter som en offentlig enhet betaler til en husholdning, registreres i det offentlige regnskap som anvendelse under overføringer, og som negativ anskaffelse av eiendeler under sedler og bankinnskudd. I regnskapet for husholdningssektoren registreres den som tilgang under overføringer og anskaffelse av eiendeler under sedler og bankinnskudd.

På den andre side krever transaksjoner innenfor én og samme enhet (f.eks. en enhets konsum av egen produksjon) bare to poster, der verdiene må beregnes.

Verdisetting

- 1.51. Med unntak av enkelte variabler som gjelder folkemengde og arbeidskraft, viser systemet alle strømmer og beholdninger i monetære størrelser. Systemet forsøker ikke å bestemme nytten av strømmer og beholdninger. I stedet blir strømmer og beholdninger målt etter sin bytteverdi, dvs. den verdien som strømmer og beholdninger faktisk har, eller kunne ha fått, dersom de ble byttet mot kontanter. Markedsprisene er derfor utgangspunkt for verdisetting i ENS.
- 1.52. Når det gjelder monetære transaksjoner eller kontantbeholdninger og gjeld, er de nødvendige verdiene umiddelbart tilgjengelige. I de fleste andre tilfeller er den foretrukne verdissettingsmetoden å referere til markedspriser for tilsvarende varer, tjenester eller eiendeler. Denne metoden brukes f.eks. for byttehandel og ved tjenester i forbindelse med egne boliger. Når markedspriser for tilsvarende produkter ikke er tilgjengelige, f.eks. ved ikke-markedsrettede tjenester produsert av offentlig forvaltning, bør verdien settes til produksjonskostnadene. Dersom ingen av disse to metodene er gjennomførbare, kan verdien av strømmer og beholdninger settes til nåverdien av forventet framtidig avkastning. På grunn av den store usikkerheten forbundet med denne metoden, anbefales den imidlertid bare som en siste utvei.

¹⁶ Se kapittel 7: "Balanser" og kapittel 8: "Kontosystem og saldoposter".

- 1.53. Beholdninger bør verdisettes til løpende priser på det tidspunktet balanseregnskapet gjelder for, og ikke på tidspunktet for produksjon eller anskaffelse av varene eller eiendelene som utgjør beholdningene. Det er noen ganger nødvendig å verdisette beholdninger til deres antatte nedskrevne nåværende anskaffelsesverdi eller til produksjonskostnadene.

Særlige regler for verdisetting av produkter¹⁷

- 1.54. På grunn av transportkostnader, handelsavanser og produktskatter minus produktsubsidier, oppfatter vanligvis produsenten og brukeren av et gitt produkt verdien forskjellig. For å holde seg så tett som mulig opp til partenes forskjellige oppfatninger, registreres alle anvendelser til kjøperpriser, som omfatter transportkostnader, handelsavanser og produktskatter minus produktsubsidier, mens produksjon registreres til basispriser, som ikke inneholder disse komponentene.
- 1.55. Import og eksport av produkter registreres til sin verdi på grensen. Samlet import og eksport verdisettes ved eksportørens tollgrense, eller fob. Utenlandske transport- og forsikringstjenester mellom importørens og eksportørens grenser er ikke inkludert i verdien av varene, men registreres under tjenester. Siden det kanskje ikke er mulig å innhente fob-verdier for alle detaljerte inndelinger av produkter, viser tabellene som inneholder detaljerte opplysninger om utenrikshandel, verdien av importen ved importørens tollgrense (cif-verdi). Alle transport- og forsikringstjenester fram til importørens grense er inkludert i verdien av importerte varer. I den grad disse tjenestene berører innenlandske tjenester, foretas en generell fob/cif-korreksjon i disse tallene.

Verdisetting i faste priser¹⁸

- 1.56. Verdisetting i faste priser betyr å sette strømmene og beholdningene i en regnskapsperiode til prisene i en tidligere periode. Formålet med verdisetting i faste priser er å dele opp endringer i verdien av strømmer og beholdninger over tid i komponentene "endringer i pris" og "endringer i volum". Uttrykket "i volum" er synonymt med "i faste priser".

Mange strømmer og beholdninger, f.eks. inntekt, har ikke egne pris- og mengdedimensjoner. Kjøpekraften til disse variablene kan imidlertid finnes ved å deflatere de løpende verdiene med en egnet prisindeks, f.eks. prisindeksen for nasjonale sluttanvendelser, eksklusive lagerendringer. Deflaterte strømmer og beholdninger sies å være i reelle verdier. Et eksempel er disponibel realinntekt.

Tidspunkt for registrering

- 1.57. I systemet registreres strømmer når de påløper, dvs. på det tidspunktet da den økonomiske verdien skapes, omformes eller slettes, eller når krav og forpliktelser oppstår, omformes eller kanselleres.

På denne måten registreres produksjonen når den finner sted, ikke når den betales av en kjøper, og salget av en eiendel registreres når eiendelen skifter eier, ikke når den blir betalt. Renter registreres i den regnskapsperioden da de påløper, uansett om de er betalt i denne perioden eller ikke. Det påløpte registreringsprinsippet gjelder alle strømmer, både monetære og ikke-monetære, og både innenfor enheten og mellom enheter.

I enkelte tilfeller er det imidlertid nødvendig å vise fleksibilitet med hensyn til registreringstidspunktet. Dette gjelder særlig for skatter og avgifter og andre strømmer i forbindelse med offentlig forvaltning, som ofte registreres etter kontantprinsippet i offentlige regnskaper. Det er noen ganger vanskelig å gjennomføre en eksakt omforming av disse strømmene fra kontantprinsippet til det påløpte prinsippet. I disse tilfellene kan det derfor bli nødvendig å bruke tilnærmede verdier.

Alle strømmer bør registreres på samme tidspunkt for alle institusjonelle enheter som er berørt, og på alle de aktuelle kontoene. Dette prinsippet kan synes enkelt, men gjennomføringen av det er det ikke. Institusjonelle enheter anvender ikke alltid samme regnskapsregler. Selv når de gjør det, kan det forekomme forskjeller i faktisk regnskapsføring av praktiske grunner, slik som forsinkelse i kommunikasjonen. En transaksjon kan dermed komme til å bli ført på ulike tidspunkt av partene i den samme transaksjonen. Disse uoverensstemmelsene må fjernes ved justeringer.

Konsolidering og nettoregistrering

Konsolidering

- 1.58. Med konsolidering menes fjerning, både fra anvendelse og tilgang, av transaksjoner som skjer mellom enheter som er gruppert sammen, samt fjerning av gjensidige finansielle eiendeler og gjeld.

For undersektorer eller sektorer konsolideres prinsipielt ikke strømmer og beholdninger mellom enhetene.

¹⁷ Se kapittel 3: "Transaksjoner i produkter".

¹⁸ Se kapittel 3: "Transaksjoner i produkter".

Konsoliderte regnskaper kan imidlertid stilles opp for tilleggsbeskrivelser og tilleggsanalyser. For visse typer analyser er informasjon om disse (under)sektorenes transaksjoner med andre sektorer og den tilsvarende "eksterne" finansielle stillingen mer signifikant enn samlede bruttotall.

Videre gir regnskapene og tabellene som viser kreditor/debitor-forholdet et detaljert bilde av hvordan økonomien finansieres, og anses å være svært nyttige for å forstå hvilke kanaler de finansielle overskuddene beveger seg gjennom fra endelige långivere til endelige låntakere.

Nettoregistrering

- 1.59. Enkeltenheter eller -sektorer kan ha samme transaksjonstype både som anvendelse og som tilgang (f.eks. at de både betaler og mottar renter) og samme type finansobjekt både som eiendel og gjeld.

Systemet anbefaler registrering av bruttostørrelser, bortsett fra den grad av nettoregistrering som følger av selve klassifikasjonene.

Nettoregistrering er faktisk implisitt i flere transaksjonskategorier, og det tydeligste eksemplet er "lagerendringer", som understreker det analytisk signifikante aspektet ved samlede investeringer heller enn sporing av daglig tilgang og avgang.

På samme måte viser kontoen for finanstransaksjoner og kontoene for andre endringer i balansene med få unntak nettoøkninger i eiendeler og gjeld, slik at de endelige konsekvensene av disse typene strømmer tydeliggjøres ved slutten av regnskapsperioden.

Kontoer, saldoposter og aggregater

- 1.60. For enheter (institusjonelle enheter, lokale bransjeenheter) eller grupper av enheter (institusjonelle sektorer og, i forlengelsen av dette, utlandet, næringer) registreres på ulike underkontoer transaksjoner eller andre strømmer som er forbundet med enkelte særlige aspekter av det økonomiske liv (f.eks. produksjon). Et slikt sett med transaksjoner balanserer vanligvis ikke, totalbeløpene ført som mottatte er vanligvis forskjellige fra beløpene ført som betalte. Derfor innføres en saldopost. Vanligvis må en saldopost også innføres mellom samlede eiendeler og samlet gjeld i en institusjonell enhet eller sektor. Saldoposter er i seg selv relevante størrelser til måling av økonomiske resultater. Når de summeres for hele økonomien, utgjør de signifikante aggregater.

Kontosystemet

- 1.61. ENS er bygd opp rundt et system av kontoer som er innbyrdes forbundet.

Et fullstendig kontosystem for de institusjonelle enhetene og sektorene består av løpende kontoer, akkumuleringskontoer og balansekontoer.

Løpende regnskaper vedrører produksjon, opptjening, fordeling og omfordeling av inntekter og bruken av dem i form av konsum. Akkumuleringskontoer dekker endringer i eiendeler og gjeld og endringer i nettoformue (differansen mellom eiendeler og gjeld for en institusjonell enhet eller gruppe av enheter). Balansekontoer viser beholdninger av eiendeler og gjeld og nettoformue.

- 1.62. Det er ikke mulig å stille opp et komplett sett med kontoer, herunder balansekontoer, for en lokal bransjeenhet, fordi en slik enhet vanligvis ikke er i stand til selv å eie varer eller eiendeler eller motta eller utbetale inntekter. Kontosystemet for lokale bransjeenheter og næringer er redusert til de første løpende kontoer: produksjonskonto og konto for inntektsopptjening, der saldoposten er driftsresultatet.

Konto for varer og tjenester

- 1.63. Konto for varer og tjenester viser den samlede tilgangen (produksjon og import) og anvendelse av varer og tjenester (produktinnsats, konsum, lagerendringer, bruttoinvesteringer i fast realkapital, anskaffelser minus avhendelse av verdigjenstander, samt eksport) for økonomien som helhet eller for grupper av produkter.

Konto for utlandet

- 1.64. Konto for utlandet dekker transaksjoner mellom hjemmehørende og utenlandske institusjonelle enheter og eventuelt de tilhørende beholdninger av eiendeler og gjeld.

Siden utlandet i kontostrukturen kan sidestilles med en institusjonell sektor, stilles konto for utlandet opp ut fra utlandets synspunkt. En tilgang for utlandet er en anvendelse for totaløkonomien og omvendt. Dersom en saldopost er positiv, betyr dette et overskudd for utlandet og et underskudd for totaløkonomien, og omvendt dersom saldoposten er negativ.

Saldoposter

- 1.65. En saldopost er en regnskapsteknisk størrelse som finnes ved å trekke summen av postene på én side av en konto fra summen av postene på den andre siden. Den kan ikke måles uavhengig av de andre postene. Som en avledet post gjenspeiler den de generelle regnskapsprinsippene som er anvendt ved hver enkelt post på hver side av kontoen.

Saldoposter er ikke bare størrelser som er innført for å sikre at kontoen balanserer. De inneholder en hel del informasjon og omfatter noen av de viktigste postene i kontoene, noe som framgår av følgende eksempler på saldoposter: bruttoprodukt, driftsresultat, disponibel inntekt, sparing, nettofinansinvestering.

Aggregater

- 1.66. Aggregatene er sammensatte verdier som måler resultatet av aktiviteten i totaløkonomien sett fra et bestemt synspunkt, f.eks. produksjon, bruttoprodukt, disponibel inntekt, konsum, sparing, investeringer osv. Selv om beregningen av aggregater verken er eneste formål eller hovedformålet i ENS, anerkjennes deres betydning som oppsummeringsindikatorer og nøkkelstørrelser til bruk i makroøkonomiske analyser og tidsmessige og geografiske sammenligninger.

Det skilles mellom to typer aggregater:

- a) aggregater som viser direkte til transaksjoner i systemet, som produksjon av varer og tjenester, sluttkonsum, bruttoinvesteringer i fast realkapital, lønnskostnader osv.,
 - b) aggregater som representerer saldoposter i regnskapet, f.eks. bruttonasjonalprodukt til markedspriser (BNP), driftsresultat for totaløkonomien, nasjonalinntekt, disponibel nasjonalinntekt, sparing, driftsbalansen overfor utlandet, nettoformue for totaløkonomien (nasjonalformue).
- 1.67. En rekke tall i nasjonalregnskapet kan brukes til flere formål dersom de beregnes per innbygger. For brede aggregater som BNP, nasjonalinntekt eller husholdningenes konsum er det vanligst å angi tallene i forhold til den samlede (hjemmehørende) folkemengden. Når kontoene eller deler av kontoene i husholdningssektoren skal deles inn i undersektorer, trenger man også data om antall husholdninger og antall personer som hører til hver undersektor¹⁹.

Kryssløpstabellene²⁰

- 1.68. Kryssløpssystemet består av tilgangs- og anvendelsestabeller etter næring, tabeller som kopler tilgangs- og anvendelsestabellene til sektorregnskapene og symmetriske kryssløpstabeller etter homogen bransje (produkter).
- 1.69. Tilgangs- og anvendelsestabeller er matriser (rader med produkter og kolonner med næringer) som viser hvordan næringenes produksjon er oppdelt etter produkttype og hvordan den innenlandske og importerte tilgangen på varer og tjenester fordeles på produktinnsats og sluttanvendelser, herunder eksport. Anvendelsestabellen viser også strukturen til produksjonskostnadene og inntektsopptjeningen etter næring.

Tilgangs- og anvendelsestabellene er den samordnende ramme for alle tabeller som er satt opp etter næring og/eller produkt, og inneholder data om arbeidskraftsinnsats, bruttoinvesteringer i fast realkapital, beholdninger av faste eiendeler og detaljerte prisindekser - altså en detaljert beskrivelse av kostnadsstruktur, inntektsopptjening, sysselsetting, arbeidskraftens produktivitet og kapitalintensitet.

- 1.70. Det er mulig å kople tilgangs- og anvendelsestabellene til sektorregnskapene ved å kryssklassifisere produksjon, produktinnsats og komponentene i bruttoproduktet etter sektor og næring.

¹⁹ Se kapittel 11: "Folkemengde og arbeidskraftsinnsats".

²⁰ Se kapittel 9: "Kryssløpstabeller".

KAPITTEL 2: Enheter og gruppering av enheter

Kapittel 2 i ENS omhandler de grunnleggende enheter og den videre oppfølging i form av gruppering av enheter som må til for å lage nasjonalregnskapstall. Etter først å ha trukket opp begrensningene for nasjonaløkonomien og skillet mellom hjemmehørende enheter (innlendinger) og ikke-hjemmehørende enheter (utlendinger), beskrives de to grunnleggende enhetskjeder i nasjonalregnskapet: de institusjonelle enhetene som grupperes til institusjonelle sektorer, og lokale bransjeenheter eller bedrifter som grupperes til næringer. Nasjonaløkonomien er strukturert i fem hovedsektorer - ikke-finansielle foretak, finansielle foretak, offentlig forvaltning, husholdninger og ideelle organisasjoner - som omtales og defineres sammen med tilhørende undersektorer. I tillegg framkommer utlandet som en sektor motsvarende til nasjonaløkonomien. Bedrifts- og næringsdelen er mer summarisk i omtalen, men står like fullt like sentral som før. Det gjør derimot ikke en tredje type enheter - homogene produksjonsenheter - som omtales til slutt i kapittel 2. Disse enhetene er "nedgradert" fra statistisk enheter til analytiske enheter, men selv der uten å ha den samme grunnleggende bruk og betydning som tidligere i konstruksjonen av kryssløpstabeller.

Stikkord og innholdshenvisninger

2.03,.12-16	Institusjonelle enheter
2.03,.106-107	Lokale bransjeenheter
2.03,.112-113	Homogene produksjonsenheter
2.04-11	Avgrensning av den nasjonale økonomien
2.04-07	Økonomisk interessesentrum
2.04-05	Økonomisk territorium
2.04,.09,.11	Hjemmehørende enheter
2.04	Definisjon av enheter
2.05a,.05d,.06	Geografisk territorium
2.05b	Tollfrie soner
2.05c,.05e	Kontinentalsokkelen
2.05c	Sjøterritoriet
2.05c,.05e	Internasjonalt farvann
2.05c	Det nasjonale luftrommet
2.05d,.10	Territoriale enklaver
2.06,.10	Eksterritoriale enklaver
2.08-11	Kategorier av enheter
2.09,.11-12	Institusjonell hjemmehørende enhet
2.09,.11,.15	Fiktive hjemmehørende enheter
2.10a	Grensearbeidere
2.10b	Sesongarbeidere
2.10c	Turister
2.10c	Studenter
2.10c	Pasienter
2.10e	Internasjonale organisasjoner
2.12	Definisjon av institusjonelle enheter
2.12	Grunnleggende økonomisk beslutningssenter
2.12	Fullstendige regnskaper
2.13e,.14,.23e,.40e,.43, .52a,.55h,.63b,.100	Holdingselskaper
2.13	Kvasiforetak
2.16	Kategorier av institusjonelle enheter
2.17-101	Institusjonelle sektorer
2.18-19	Hovedfunksjon til institusjonelle enheter
2.19-21	Ikke-finansielle foretak
2.19-21,.32-67,.94a	Finansielle foretak
2.20	Produsenttyper
2.20	Hovedaktivitet
2.21	Definisjon av ikke-finansielle foretak
2.22-25	Omfang av ikke-finansielle foretak
2.23b,.40b,.95	Samvirker

2.23b,.40b,.76d,.95,.99	Ansvarlige selskaper
2.23c,.40c,.96-97	Offentlige produsenter
2.23d	Allmennyttige organisasjoner rettet mot ikke-finansielle foretak
2.23f	Private kvasiforetak
2.23f,.29	Offentlige kvasiforetak
2.24	Ikke-finansielle kvasiforetak
2.26	Kontroll over et foretak
2.26	Datterforetak
2.27	Undersektorer i ikke-finansielle foretak
2.28-29	Offentlige ikke-finansielle foretak
2.30	Private ikke-finansielle foretak, nasjonalt kontrollerte
2.30	Direkte investeringsforetak
2.31	Utenlandsk-kontrollerte ikke-finansielle foretak
2.32	Definisjon av finansielle foretak
2.32-38,.50-53	Finansformidling, finansformidlere
2.32,.39	Finansielle hjelpetjenester
2.36	Kategorier av verdipapirfond
2.40	Omfang av finansielle foretak
2.40d,.44,.63c,.98	Allmennyttige organisasjoner med status som selvstendige juridiske enheter
2.40f	Investeringsporteføljer
2.40f	Verdipapirfond som ikke er etablert i foretaksform
2.40g,.58	Finansielle kvasiforetak
2.41-42	Undersektorer i finansielle foretak
2.41,.49-50,.55	Monetære finansinstitusjoner
2.41	Inskuddsbaserte foretak
2.45-47	Sentralbanken
2.46	Det europeiske system av sentralbanker
2.48-52	Andre monetære finansinstitusjoner
2.50	Banker
2.51-56	Andre finansformidlere
2.51	Pantelån
2.51b	Omfang av verdipapirfond
2.55a	Foretak som driver med finansiell leasing
2.55c	Foretak som driver med factoring
2.55d,.58b	Verdipapir- og derivatforhandlere
2.55e	Spesialiserte finansielle foretak
2.55f	Kredittformidlingsselskaper
2.58a	Forsikringsmeglere
2.58e	Kurssikringsinstrumenter
2.60-67	Forsikringsselskaper og pensjonskasser
2.61	Forsikringsavtaler
2.62	Interne forsikringsselskaper
2.62	Gjenforsikringsselskaper
2.64,.66-67	Pensjonskasser
2.68-74	Offentlig forvaltning
2.68	Definisjon av offentlig forvaltning
2.69	Omfang av offentlig forvaltning
2.70	Undersektorer i offentlig forvaltning
2.71	Statsforvaltning
2.72	Delstatsforvaltning
2.73	Kommuneforvaltning
2.74	Trygdeforvaltning
2.75-86	Husholdninger
2.75	Definisjon av husholdninger
2.76	Omfang av husholdninger
2.76d,.99	Enkeltmannsforetak
2.76e,.87-88	Ideelle organisasjoner
2.77	Undersektorer i husholdninger

2.78, 85-86	Klassifikasjonskriterier i husholdninger
2.81	Mottakere av formuesinntekt
2.82	Pensjonsmottakere
2.83	Mottakere av andre overføringsinntekter
2.84	Andre husholdninger
2.85	Referanseperson i husholdninger
2.88a	Fagforeninger
2.88a	Forbrukersammenslutninger
2.88a	Lærde selskaper
2.88a	Politiske partier
2.88a	Sosiale og kulturelle foreninger og fritids- og idrettsklubber
2.88b	Veldedighetsorganisasjoner
2.89	Definisjon av sektoren utlandet
2.91	Omfang av sektoren utlandet
2.92	Den europeiske union
2.92	EUs medlemsstater
2.92	EUs institusjoner
2.94-101	Sektormessig klassifikasjon av produsentenheter i henhold til juridiske standardtyper
2.94-97	Markedsprodusenter
2.101-118	Enheter og deres grupperinger
2.103-104	Aktiviteter
2.103, 106, 110	NACE Rev.1
2.106-107	Bransjeenheter
2.106	ISIC Rev.3
2.108-109	Næringer
2.110	Klassifikasjon av næringer
2.111	Kryssløpsanalyse
2.114-117	Homogene bransjer
2.118	Klassifikasjon av homogene bransjer

- 2.01. Et lands økonomi er resultatet av aktivitetene til et svært stort antall enheter, som utfører mengder av transaksjoner av forskjellig art i forbindelse med produksjon, finansiering, forsikring, omfordeling og konsum.
- 2.02. De enhetene og grupperingene av enheter som brukes i nasjonalregnskaper, må defineres med henvisning til hva slags økonomisk analyse de skal brukes til, og ikke ut fra hvilke typer enheter som vanligvis brukes i statistiske undersøkelser. Slike enheter (foretak, holdingselskaper, bransjeenheter, lokale enheter, enheter i offentlig forvaltning, allmenntilretteleggende organisasjoner, husholdninger osv.) er kanskje ikke alltid tilfredsstillende ut fra formålet med nasjonalregnskapet, siden de gjerne bygger på tradisjonelle kriterier av juridisk, administrativ eller regnskapsmessig art.

Statistikere skal ta hensyn til definisjonene av de analyseenhetene som brukes i ENS, med sikte på å sikre at alle opplysninger som er nødvendige for å utarbeide data basert på de analyseenhetene som brukes i ENS, etter hvert kommer til å inngå i de undersøkelsene der de egentlige dataene innsamles.

- 2.03. Et kjennetegn ved systemet er bruken av tre typer enheter som svarer til to svært forskjellige måter å dele opp økonomien på. For å analysere produksjonsprosessen er det viktig å velge enheter som tydeliggjør sammenhenger av teknisk-økonomisk art, og for å analysere strømmer som påvirker inntekter, kapital og finansielle transaksjoner og balanseregnskaper, er det viktig å velge enheter som gjør det mulig å studere atferdsmessige forhold mellom økonomiske aktører.

Ut fra disse to målene defineres senere i dette kapittelet på den ene side institusjonelle enheter, som egner seg for analyse av økonomisk atferd, og på den annen side lokale bransjeenheter og homogene produksjonsenheter, som egner seg for analyse av teknisk-økonomiske sammenhenger. I praksis blir disse tre enhetstypene dannet ved å slå sammen eller dele opp grunnenhetene i de statistiske undersøkelsene, og av og til overtas de direkte fra de statistiske undersøkelsene. Før det gis presise definisjoner av de tre enhetstypene som brukes i ENS, er det nødvendig å avgrense den nasjonale økonomien.

Avgrensning av den nasjonale økonomien

- 2.04. De enhetene som utgjør et lands økonomi og utfører transaksjoner som registreres i ENS, enten det dreier seg om institusjonelle enheter, lokale bransjeenheter eller homogene produksjonsenheter, er enheter som har sitt økonomiske interessesentrum på vedkommende lands økonomiske territorium. Disse enhetene, som kalles hjemmehørende enheter, kan - men må ikke - ha landets nasjonalitet, kan - men må ikke - være en juridisk enhet, og kan - men må ikke - være til stede på landets økonomiske territorium på det tidspunkt da de utfører en transaksjon. Etter å ha foretatt denne avgrensningen av den nasjonale økonomien ved hjelp av hjemmehørende enheter, er det nødvendig å definere betydningen av begrepene økonomisk territorium og økonomisk interessesentrum.
- 2.05. Med økonomisk territorium menes:
- a) det geografiske territoriet som administreres av en regjering, og der personer, varer, tjenester og kapital beveger seg fritt,
 - b) alle tollfrie soner, herunder tollagre og fabrikker under tollvesenets kontroll,
 - c) det nasjonale luftrommet, sjøterritoriet og den del av kontinentalsokkelen som ligger i internasjonalt farvann, og som landet har eksklusive rettigheter til¹,
 - d) territoriale enklaver (dvs. geografiske territorier som ligger i utlandet og som i henhold til internasjonale traktater eller avtaler mellom stater, brukes av landets offentlige myndigheter (ambassader, konsulater, militærbaser, vitenskapelige baser osv.)),
 - e) forekomster av olje, naturgass osv. i internasjonalt farvann utenfor landets kontinentalsokkel, som utvinnes av enheter hjemmehørende på landets territorium slik dette er definert i avsnittene ovenfor.
- 2.06. Det økonomiske territoriet omfatter ikke eksterriore enklaver (dvs. de delene av landets eget geografiske territorium som brukes av andre lands offentlige myndigheter, av Den europeiske unions institusjoner eller av internasjonale organisasjoner i henhold til internasjonale traktater eller avtaler mellom stater²).
- 2.07. Begrepet økonomisk interessesentrum angir at det finnes en plassering innenfor det økonomiske territoriet der en enhet på eller ut fra denne plasseringen utfører, og har til hensikt å fortsette å utføre, økonomiske aktiviteter og transaksjoner av et betydelig omfang, enten på ubestemt tid eller over et avgrenset, men langt tidsrom (ett år eller

¹ Fiskebåter, andre skip, flytende plattformer og luftfartøyer behandles i ENS som alt annet mobilt utstyr, enten de eies og/eller drives av enheter hjemmehørende i landet, eller de eies av utenlandske enheter og drives av hjemmehørende enheter. Transaksjoner vedrørende eiendomsrett (bruttoinvesteringer i fast realkapital) og bruk (utleie, forsikring osv.) av denne typen utstyr regnes til økonomien i det landet der henholdsvis eieren og/eller operatøren er hjemmehørende. Finansiell leasing anses som en overdragelse av eiendomsretten.

² Territorier som brukes av Den europeiske unions institusjoner og internasjonale organisasjoner, utgjør således statsterritorier *sui generis*. Kjennetegnet ved slike stater er at de eneste som er hjemmehørende der, er institusjonene selv (se punkt 2.10 bokstav e)).

mer). Det følger av dette at en enhet som utfører slike transaksjoner på det økonomiske territoriet til flere land, anses å ha et økonomisk interessesentrum i hvert av disse landene. Eiendomsrett til grunn og bygninger innenfor det økonomiske territoriet anses i seg selv å være tilstrekkelig til at eieren har et økonomisk interessesentrum der.

- 2.08. På grunnlag av disse definisjonene kan enheter som anses å være hjemmehørende i et land, deles inn i følgende grupper:
- a) enheter som hovedsakelig driver med produksjon, finansiering, forsikring eller omfordeling, med hensyn til alle deres transaksjoner unntatt dem som gjelder eiendomsrett til grunn og bygninger,
 - b) enheter som hovedsakelig driver med konsum³, med hensyn til alle deres transaksjoner unntatt dem som gjelder eiendomsrett til grunn og bygninger,
 - c) alle enheter i deres egenskap av eiere av grunn og bygninger unntatt eiere av eksterriale enklaver som er en del av det økonomiske territoriet til andre land, eller som er stater *sui generis* (se punkt 2.06).
- 2.09. For enheter som hovedsakelig driver med produksjon, finansiering, forsikring eller omfordeling, kan det for alle deres transaksjoner, unntatt dem som gjelder eiendomsrett til grunn og bygninger, skilles mellom følgende to tilfeller:
- a) aktivitet som utelukkende drives på landets økonomiske territorium: enheter som driver med slik aktivitet, er hjemmehørende enheter i landet,
 - b) aktivitet som drives i ett år eller mer på flere lands økonomiske territorium: bare den delen av enheten som har økonomisk interessesentrum på landets territorium, anses å være en hjemmehørende enhet. Sistnevnte kan være:
 - 1. en institusjonell hjemmehørende enhet (se punkt 2.12) der aktivitetene som drives i ett år eller mer i utlandet, skilles ut og behandles separat⁴, eller
 - 2. en fiktiv hjemmehørende enhet (se punkt 2.15), med hensyn til den aktiviteten som drives i landet i ett år eller mer av en enhet som er hjemmehørende i et annet land⁴).
- 2.10. For enheter som hovedsakelig driver med konsum, bortsett fra i sin egenskap av eiere av grunn og bygninger, anses husholdninger som har et økonomisk interessesentrum i landet som hjemmehørende enheter, selv om de drar utenlands i kortere tidsrom (mindre enn ett år). Disse omfatter særlig følgende:
- a) grensearbeidere, dvs. personer som daglig krysser grensen for å arbeide i et naboland,
 - b) sesongarbeidere, dvs. personer som forlater landet i flere måneder, men i mindre enn ett år, for å arbeide i et annet land i sektorer der det i perioder er behov for ekstra arbeidskraft,
 - c) turister, pasienter, studenter⁵, tjenestemenn på reise, forretningsfolk, selgere, kunstnere og besetningsmedlemmer som reiser i utlandet,
 - d) lokalt ansatte som arbeider i eksterriale enklaver i utlandet,
 - e) ansatte ved Den europeiske unions institusjoner og i sivile eller militære internasjonale organisasjoner som har sitt hovedkvarter i eksterriale enklaver,
 - f) offisielle representanter, sivile eller militære, for landets regjering (herunder deres husholdninger) som er bosatt i territoriale enklaver.
- 2.11. Alle enheter i deres egenskap av eiere av grunn eller bygninger som er en del av det økonomiske territoriet, anses som hjemmehørende enheter eller fiktive hjemmehørende enheter (se punkt 2.15) i det landet der grunnen eller bygningene ligger.

De institusjonelle enhetene

- 2.12. *Definisjon:* En institusjonell enhet er et grunnleggende økonomisk beslutningssenter som er kjennetegnet av ensartet atferd og selvstendig beslutningsmyndighet i utøvelsen av sin hovedfunksjon. En hjemmehørende enhet anses å utgjøre en institusjonell enhet dersom den har selvstendig beslutningsmyndighet med hensyn til sin hovedfunksjon, og enten fører et fullstendig regnskap, eller ville ha vært i stand til å utarbeide et fullstendig regnskap både ut fra et økonomisk og et juridisk synspunkt dersom den ble pålagt å gjøre det.

For å kunne sies å ha selvstendig beslutningsmyndighet med hensyn til sin hovedfunksjon, må en enhet:

³ Konsum er ikke husholdningenes eneste mulige aktivitet. Husholdninger kan som næringsdrivende drive med all slags økonomisk virksomhet.

⁴ Det er bare når slik aktivitet drives i mindre enn ett år at den ikke skal skilles ut fra aktivitetene til den produserende institusjonelle enheten. Dette kan også gjøres når aktiviteten drives i ett år eller mer, men er ubetydelig, og i alle tilfeller når det gjelder installasjon av utstyr i utlandet. Men en enhet som er hjemmehørende i et annet land, og som driver byggeaktivitet i landet i mindre enn ett år, anses å ha et økonomisk interessesentrum på landets økonomiske territorium dersom produksjonen av byggeaktiviteten utgjør bruttoinvesteringer i fast realkapital. En slik enhet skal derfor behandles som en fiktiv hjemmehørende enhet.

⁵ Studenter behandles alltid som hjemmehørende, uansett hvor lenge de studerer i utlandet.

- a) ha rett til å eie varer eller eiendeler for egen regning; den vil derfor kunne overdra og få overdratt eiendomsretten til varer eller eiendeler i transaksjoner med andre institusjonelle enheter,
- b) være i stand til å ta økonomiske beslutninger og drive med økonomiske aktiviteter som den selv har det direkte juridiske ansvaret for,
- c) være i stand til å stifte gjeld på egne vegne, påta seg andre eller flere forpliktelser og inngå avtaler.

For å kunne sies å føre et fullstendig regnskap, må en enhet foreta regnskapsmessig registrering av alle økonomiske og finansielle transaksjoner som har funnet sted i regnskapsperioden, og stille opp et balanseregnskap for eiendeler og gjeld.

2.13. Følgene prinsipper gjelder når enheter ikke klart oppfyller begge kriteriene for en institusjonell enhet:

- a) husholdninger har alltid selvstendig beslutningsmyndighet med hensyn til sin hovedfunksjon, og må derfor være institusjonelle enheter, selv om de ikke fører et fullstendig regnskap,
- b) enheter som ikke fører et fullstendig regnskap, og som heller ikke er i stand til å utarbeide et fullstendig regnskap dersom de ble pålagt å gjøre det, slås sammen med de institusjonelle enhetene hvis regnskap deres delregnskaper inngår i,
- c) enheter som fører et fullstendig regnskap, men ikke har selvstendig beslutningsmyndighet i utøvelsen av sin hovedfunksjon, slås sammen med de enhetene som kontrollerer dem,
- d) enheter som oppfyller definisjonen av en institusjonell enhet, behandles som institusjonelle enheter selv om de ikke offentliggjør regnskapene,
- e) enheter som er en del av en gruppe av enheter som driver med produksjon, og som fører et fullstendig regnskap, anses som institusjonelle enheter selv om de har overdradd deler av sin selvstendige beslutningsmyndighet til den sentrale organisasjonen (holdingselskapet) som er ansvarlig for den overordnede ledelsen av gruppen; selve holdingselskapet anses å være en egen, institusjonell enhet uavhengig av de enhetene det kontrollerer, med mindre bokstav b) får anvendelse,
- f) kvasiforetak fører et fullstendig regnskap og har ingen uavhengig juridisk status. De har imidlertid en økonomisk og finansiell atferd som er forskjellig fra eiernes, og som tilsvarer atferden til et foretak. De skal derfor anses å ha selvstendig beslutningsmyndighet og anses som egne, institusjonelle enheter.

2.14. Holdingselskaper er institusjonelle enheter som har som hovedfunksjon å kontrollere og lede en gruppe datterforetak.

2.15. Fiktive hjemmehørende enheter defineres som:

- a) de delene av utenlandske enheter som har et økonomisk interessesentrum på landets økonomiske territorium (det vil i de fleste tilfeller si foretak som foretar økonomiske transaksjoner i ett år eller mer, eller som utfører en byggeaktivitet i mindre enn ett år, dersom produksjonen utgjør en bruttoinvestering i fast realkapital),
- b) utenlandske enheter i egenskap av eiere av grunn eller bygninger på landets økonomiske territorium, men bare med hensyn til transaksjoner som berører grunnen eller bygningene.

Fiktive hjemmehørende enheter behandles som institusjonelle enheter, selv om de bare delvis fører regnskaper og kanskje ikke alltid har selvstendig beslutningsmyndighet.

2.16. Dermed anses følgende som institusjonelle enheter:

- a) enheter som fører et fullstendig regnskap og har selvstendig beslutningsmyndighet:
 - 1. private og offentlige foretak,
 - 2. samvirker eller ansvarlige selskaper med status som selvstendige juridiske enheter,
 - 3. offentlige produsenter som i henhold til særlig lovgivning har status som selvstendige juridiske enheter,
 - 4. allmennyttige organisasjoner med status som selvstendige juridiske enheter,
 - 5. offentlige forvaltningsorganer,
- b) enheter som fører et fullstendig regnskap og som anses å ha selvstendig beslutningsmyndighet: kvasiforetak (se punkt 2.13 bokstav f)),
- c) enheter som ikke nødvendigvis fører et fullstendig regnskap, men som ved konvensjon anses å ha selvstendig beslutningsmyndighet:
 - 1. husholdninger,
 - 2. fiktive hjemmehørende enheter (se punkt 2.15).

De institusjonelle sektorene

- 2.17. Behovet for aggregering medfører at det er umulig å betrakte individuelle institusjonelle enheter enkeltvis: de må slås sammen i grupper med betegnelsen institusjonelle sektorer eller ganske enkelt sektorer, der noen igjen er inndelt i undersektorer.

Tabell 2.1. Sektorer og undersektorer

Sektorer og undersektorer	Offentlige	Private, nasjonalt kontrollerte	Utenlandsk-kontrollerte
Ikke-finansielle foretak S.11	S.11001	S.11002	S.11003
Finansielle foretak S.12			
Sentralbanken S.121			
Andre monetære finansinstitusjoner S.122	S.12201	S.12202	S.12203
Andre finansformidlere, unntatt forsikringsselskaper og pensjonskasser S.123	S.12301	S.12302	S.12303
Finansielle hjelpeforetak S.124	S.12401	S.12402	S.12403
Forsikringsselskaper og pensjonskasser S.125	S.12501	S.12502	S.12503
Offentlig forvaltning S.13			
Statsforvaltningen S.1311			
Delstatsforvaltningen S.1312			
Kommuneforvaltningen S.1313			
Trygdeforvaltningen S.1314			
Husholdninger S.14			
Arbeidsgivere (herunder arbeidende eiere uten betalt arbeidskraft) S.141+S.142			
Lønnstakere S.143			
Mottakere av formuesinntekt S.1441			
Pensjonsmottakere S.1442			
Mottakere av andre overføringsinntekter S.1443			
Andre husholdninger S.145			
Ideelle organisasjoner S.15			
Utlandet S.2			
Den europeiske union S.21			
EUs medlemsstater S.211			
EUs institusjoner S.212			
Tredjestater og internasjonale organisasjoner S.22			

- 2.18. Hver sektor og undersektor omfatter de institusjonelle enhetene som har en ensartet økonomisk atferd.

De institusjonelle enhetene er inndelt i sektorer etter produsenttype og den hovedaktivitet og -funksjon som anses å være representativ for deres økonomiske atferd. En sektor er inndelt i undersektorer i henhold til de kriteriene som er relevante for sektoren; dette gjør det mulig å gi en mer presis beskrivelse av enhetenes økonomiske atferd.

I regnskapene for sektorer og undersektorer registreres alle aktivitetene, enten det er hovedaktiviteter eller sekundære aktiviteter, til de aktuelle institusjonelle enhetene.

Hver institusjonell enhet tilhører bare én sektor eller undersektor.

- 2.19. Når hovedfunksjonen til den institusjonelle enheten er å produsere varer og tjenester, er det nødvendig å finne ut hvilken produsenttype enheten tilhører for å kunne bestemme hvilken sektor den hører inn under.

ENS skiller mellom tre produsenttyper:

- private og offentlige markedsprodusenter (se punkt 3.24 og tabell 3.1 i kapittel 3),
- private produsenter av produkter til eget bruk (se punkt 3.25 og tabell 3.1 i kapittel 3),

c) private og offentlige andre ikke-markedsprodusenter (se punkt 3.26 og tabell 3.1 i kapittel 3).

Institusjonelle enheter som er markedsprodusenter, klassifiseres i sektorene ikke-finansielle foretak (S.11), finansielle foretak (S.12) eller husholdninger (S.14).

Institusjonelle enheter som er private produsenter av produkter til eget bruk, klassifiseres i sektoren husholdninger (S.14) sammen med personlige foretak eid av husholdninger (se punkt 3.30).

Institusjonelle enheter som er andre ikke-markedsprodusenter, klassifiseres i sektorene offentlig forvaltning (S.13) eller ideelle organisasjoner (S.15).

2.20. Tabell 2.2 viser hvilke produsenttyper, hovedaktiviteter og hovedfunksjoner som kjennetegner hver sektor.

Tabell 2.2. Produsenttype, hovedaktivitet og hovedfunksjon klassifisert etter sektor

Sektor	Produsenttype	Hovedaktivitet og -funksjon
Ikke-finansielle foretak (S.11) (se punkt 2.21)	Markedsprodusent	Produksjon av markedsrettede varer og ikke-finansielle tjenester
Finansielle foretak (S.12) (se punkt 2.32)	Markedsprodusent	Finansformidling, herunder forsikring Finansielle hjelpeaktiviteter
Offentlig forvaltning (S.13) (se punkt 2.68)	Offentlig annen ikke-markedsprodusent	Produksjon og levering av annen ikke-markedsrettet produksjon til kollektivt og individuelt konsum, og gjennomføring av transaksjoner rettet mot omfordeling av nasjonalinntekt og -formue
Husholdninger (S.14) - som konsumenter - som næringsdrivende (se punkt 2.75)	Markedsprodusent eller privat produsent av produkter til eget bruk	Konsum Produksjon av markedsrettet produksjon og produksjon til eget bruk
Ideelle organisasjoner (S.15) (se punkt 2.87)	Privat annen ikke-markedsprodusent	Produksjon og levering av annen ikke-markedsrettet produksjon til individuelt konsum

Utlandet (S.2) er en gruppering av institusjonelle enheter (se punkt 2.89) som ikke er kjennetegnet ved at de har omtrent samme formål og form for atferd; den omfatter utenlandske institusjonelle enheter i den grad de utfører transaksjoner med hjemmehørende institusjonelle enheter.

Ikke-finansielle foretak (S.11)

2.21. *Definisjon:* Sektoren ikke-finansielle foretak (S.11) består av institusjonelle enheter som utfører fordelingsmessige transaksjoner og finanstransaksjoner som er forskjellige fra deres eieres, og som er markedsprodusenter (se punkt 3.31, 3.32 og 3.37) og har produksjon av varer og ikke-finansielle tjenester som hovedaktivitet⁶.

2.22. Sektoren ikke-finansielle foretak omfatter også ikke-finansielle kvasiforetak.

2.23. Begrepet "ikke-finansielle foretak" betegner alle enheter som har status som selvstendige juridiske enheter, og som er markedsprodusenter og har produksjon av varer og ikke-finansielle tjenester som hovedaktivitet.

⁶ Markedsregulerende organer med kjøp, lagring og salg av landbruksvarer og andre næringsmidler som eneste aktivitet eller hovedaktivitet, klassifiseres ved konvensjon under S.11 (se punkt 2.69 bokstav a) fotnote nederst på siden).

Dette dekker følgende institusjonelle enheter:

- a) private og offentlige foretak som er markedsprodusenter og hovedsakelig driver med produksjon av varer og ikke-finansielle tjenester,
- b) samvirker og ansvarlige selskaper med status som selvstendige juridiske enheter, og som er markedsprodusenter og har produksjon av varer og ikke-finansielle tjenester som hovedaktivitet,
- c) offentlige produsenter som i henhold til særlig lovgivning har status som selvstendige juridiske enheter, og som er markedsprodusenter og har produksjon av varer og ikke-finansielle tjenester som hovedaktivitet,
- d) allmennyttige organisasjoner eller sammenslutninger rettet mot ikke-finansielle foretak og med status som selvstendige juridiske enheter, som er markedsprodusenter og har produksjon av varer og ikke-finansielle tjenester som hovedaktivitet⁷,
- e) holdingselskaper som kontrollerer (se punkt 2.26) en gruppe foretak som er markedsprodusenter, dersom den viktigste aktiviteten i gruppen av foretak som helhet, målt på grunnlag av bruttoprodukt, er produksjon av varer og ikke-finansielle tjenester,
- f) private og offentlige kvasiforetak som er markedsprodusenter og hovedsakelig driver med produksjon av varer og ikke-finansielle tjenester.

2.24. Begrepet "ikke-finansielle kvasiforetak" betegner alle enheter som ikke har status som selvstendige juridiske enheter og som er markedsprodusenter og har produksjon av varer og ikke-finansielle tjenester som hovedaktivitet, og som dessuten faller inn under definisjonen av kvasiforetak (se punkt 2.13 bokstav f)).

Kvasiforetak må føre et fullstendig regnskap og drives som om de var foretak. Det faktiske forholdet til eieren er det samme som et foretak har til sine aksjonærer.

Ikke-finansielle kvasiforetak eid av husholdninger, enheter i offentlig forvaltning eller allmennyttige organisasjoner er således gruppert sammen med ikke-finansielle foretak i sektoren for ikke-finansielle foretak.

At det finnes et fullstendig regnskap, herunder balanseregnskap, er ikke et tilstrekkelig vilkår for at markedsprodusenter skal behandles som kvasiforetak. Derfor er ansvarlige selskaper og offentlige produsenter som ikke hører inn under punkt 2.23 bokstav a), b), c) og f), samt enkeltmannsforetak - selv om de fører et fullstendig regnskap - vanligvis ikke egne institusjonelle enheter, fordi de ikke har selvstendig beslutningsmyndighet, men er kontrollert av husholdningene, de allmennyttige organisasjonene eller den offentlige forvaltningsenheten som eier dem.

2.25. Sektoren ikke-finansielle foretak omfatter også alle fiktive hjemmehørende enheter (se punkt 2.15) som ved konvensjon behandles som om de var kvasiforetak.

2.26. Kontroll over et foretak er definert som muligheten til å fastsette foretakets overordnede politikk, om nødvendig ved å velge egnede styremedlemmer.

En enkelt institusjonell enhet (et annet foretak, en husholdning eller en offentlig forvaltningsenhet) er sikret kontroll over et foretak ved å eie mer enn halvparten av aksjene med stemmerett eller på annen måte kontrollere mer enn halvparten av aksjonærenes stemmer. I tillegg er offentlig forvaltning sikret kontroll over et foretak som et resultat av en særlig forordning eller bestemmelse som gir den offentlige forvaltningen fullmakt til å fastsette foretakets politikk eller utnevne styremedlemmene.

For å kunne kontrollere mer enn halvparten av aksjonærenes stemmer behøver ikke en institusjonell enhet eie noen av aksjene med stemmerett selv. Et foretak C kan være et datterforetak av et annet foretak B, der et tredje foretak A eier majoriteten av aksjene med stemmerett.

Foretak C sies å være et datterforetak av foretak B når foretak B enten kontrollerer mer enn halvparten av aksjene med stemmerett i foretak C, eller er en aksjonær i C med rett til å utnevne eller avsette et flertall av styremedlemmene i C.

2.27. Sektoren ikke-finansielle foretak er inndelt i tre undersektorer:

- a) offentlige ikke-finansielle foretak (S.11001),
- b) private ikke-finansielle foretak, nasjonalt kontrollerte (S.11002),
- c) utenlandsk-kontrollerte ikke-finansielle foretak (S.11003).

⁷ Herunder institusjoner finansiert av frivillige bidrag av skatte- og avgiftslignende art som kreves inn fra produsenter av enheter som har som hovedaktivitet å yte tjenester til gjengjeld. Disse bidragene anses som kjøp av markedsrettede tjenester.

Undersektoren offentlige ikke-finansielle foretak (S.11001)

- 2.28. *Definisjon:* Undersektoren offentlige ikke-finansielle foretak består av alle ikke-finansielle foretak og kvasiforetak som kontrolleres (se punkt 2.26) av offentlige forvaltningsenheter.
- 2.29. Offentlige kvasiforetak er kvasiforetak som eies direkte av offentlige forvaltningsenheter.

Undersektoren private ikke-finansielle foretak, nasjonalt kontrollerte (S.11002)

- 2.30. *Definisjon:* Undersektoren private ikke-finansielle foretak, nasjonalt kontrollerte, består av alle ikke-finansielle foretak og kvasiforetak som ikke kontrolleres av offentlig forvaltning eller av utenlandske institusjonelle enheter. Denne undersektoren omfatter alle allmennnyttige organisasjoner som hører inn under sektoren ikke-finansielle foretak (se punkt 2.23 bokstav d)).

Denne undersektoren omfatter foretak og kvasiforetak som er gjenstand for direkte investeringer fra utlandet (se punkt 4.65) og som ikke er klassifisert i undersektoren utenlandsk-kontrollerte ikke-finansielle foretak (S.11003).

Undersektoren utenlandsk-kontrollerte ikke-finansielle foretak (S.11003)

- 2.31. *Definisjon:* Undersektoren utenlandsk-kontrollerte ikke-finansielle foretak består av alle ikke-finansielle foretak og kvasiforetak som kontrolleres (se punkt 2.26) av utenlandske institusjonelle enheter.

Denne undersektoren omfatter:

- a) alle datterforetak av utenlandske foretak,
- b) alle foretak som kontrolleres av en utenlandsk institusjonell enhet som ikke selv er et foretak, f.eks. foretak som kontrolleres av en utenlandsk regjering; denne undersektoren omfatter foretak som kontrolleres av en gruppe utenlandske enheter som opptrer i fellesskap,
- c) alle filialer eller andre avdelinger som ikke er etablert i selskapsform av utenlandske foretak eller produsenter uten foretaksform, som er fiktive hjemmehørende enheter og som skal behandles som ikke-finansielle kvasiforetak (se punkt 2.25).

Finansielle foretak (S.12)

- 2.32. *Definisjon:* Sektoren finansielle foretak (S.12) består av alle foretak og kvasiforetak som hovedsakelig driver med finansformidling (finansformidlere) og/eller finansielle hjelpetjenester (finansielle hjelpeforetak)⁸.

Finansformidling er den aktiviteten der en institusjonell enhet erverver finanskapital og samtidig stifter gjeld (se punkt 2.34) for egen regning (se punkt 2.33) ved å foreta finanstransaksjoner i markedet (se punkt 2.37-2.38). Fordringene og gjelden til finansformidlere har ulike kjennetegn, noe som innebærer at midlene blir omdannet eller får en annen sammensetning med hensyn til løpetid, omfang, risiko og lignende under finansformidlingsprosessen.

Finansielle hjelpetjenester er aktiviteter som er nært forbundet med finansformidling, men som ikke selv er finansformidling (se punkt 2.39).

- 2.33. Ved finansformidlingsprosessen blir midler overført mellom tredjeparter med et overskudd på den ene siden og tredjeparter som mangler midler på den andre siden. En finansformidler opptrer ikke bare som en agent for disse andre institusjonelle enhetene, men tar selv en risiko ved å anskaffe finanskapital og stifte gjeld for egen regning.
- 2.34. Finansformidlingsprosessen kan omfatte alle kategorier gjeld, med unntak av kategorien annen gjeld (AF.7).

Finanskapital som inngår i finansformidlingsprosessen, kan klassifiseres i en hvilken som helst kategori, med unntak av kategorien forsikringstekniske avsetninger (AF.6), men inkludert kategorien andre fordringer (factoring). I tillegg kan finansformidlere investere sine midler i ikke-finansiell kapital, herunder fast eiendom. For å anses som en finansformidler må imidlertid et foretak i tillegg stifte gjeld på markedet og omdanne midler. Derfor omfatter ikke denne sektoren foretak som driver virksomhet i forbindelse med fast eiendom (NACE Rev. 1 næring 70).

- 2.35. Hovedfunksjonen til forsikringsselskaper og pensjonskasser består i sammenlegging av risikoer i puljer. Den viktigste gjelden til disse institusjonene er forsikringstekniske avsetninger (AF.6). Motposten til avsetningene er forsikringsselskapenes og pensjonskassenes investeringer, som derfor opptrer som finansformidlere.

⁸ Ved konvensjon omfatter sektor S.12 holdingselskaper som bare kontrollerer og leder en gruppe datterforetak som hovedsakelig driver med finansformidling og/eller finansielle hjelpetjenester (se punkt 2.43) og allmennnyttige organisasjoner med status som selvstendige juridiske enheter rettet mot finansielle foretak (se punkt 2.44).

- 2.36. Verdipapirfond stifter hovedsakelig gjeld gjennom utstedelse av andeler (AF.52). De omdanner disse midlene ved å erverve finanskapital og/eller fast eiendom. Derfor klassifiseres verdipapirfond som finansformidlere. Som ved andre foretak vil alle endringer i verdien av deres fordringer og gjeld, bortsett fra verdien av deres egne andeler, gjenspeiles i deres ansvarlige kapital (se punkt 7.05). Fordi størrelsen på den ansvarlige kapitalen vanligvis er lik verdien av verdipapirfondets andeler, vil enhver endring i fondets fordringer og gjeld gjenspeiles i disse andelenes markedsverdi.

Verdipapirfond som bare investerer i fast eiendom, anses også som finansformidlere.

- 2.37. Finansformidling er vanligvis begrenset til finanstransaksjoner i markedet. Med andre ord bør erverv av fordringer og stiftelse av gjeld foregå enten overfor offentligheten eller overfor spesifikke og forholdsvis store undergrupper av offentligheten. Når aktiviteten er begrenset til små grupper av personer eller familier, finner det vanligvis ikke sted noen finansformidling. Spesielt omfatter ikke finansformidling institusjonelle enheter som yter finansielle tjenester til et konsern. Disse institusjonelle enhetene regnes til en sektor i henhold til konsernets viktigste funksjon innenfor det økonomiske territoriet. I tilfeller der den institusjonell enheten som yter de finansielle tjenestene er underlagt et finanstilsyn, klassifiseres den ved konvensjon i sektoren for finansielle foretak.
- 2.38. Det kan finnes unntak fra den generelle regelen om at finansformidling begrenses til finanstransaksjoner i markedet. Eksempler er kommunale låne- og sparebanker, som i stor grad er avhengige av den aktuelle kommunen, eller finansielle leasingforetak som er avhengig av et morforetak for å erverve eller investere i midler. Disse enhetenes utlån eller aksept av sparing bør imidlertid være uavhengig av henholdsvis den aktuelle kommunen eller morforetaket for at enhetene skal kunne klassifiseres som finansformidlere.
- 2.39. Finansielle hjelpetjenester omfatter hjelpeaktiviteter for å gjennomføre transaksjoner i finansielle fordringer og gjeld, eller omdanning av eller endring av sammensetningen av midlene. Finansielle hjelpeforetak løper ikke selv noen risiko ved erverv av fordringer eller stiftelse av gjeld. De letter bare finansformidlingen.
- 2.40. De institusjonelle enhetene som hører inn under sektoren finansielle foretak (S.12) er følgende:
- a) private eller offentlige foretak som hovedsakelig driver med finansformidling og/eller finansielle hjelpetjenester,
 - b) samvirker og ansvarlige selskaper med status som selvstendige juridiske enheter som hovedsakelig driver med finansformidling og/eller finansielle hjelpetjenester,
 - c) offentlige produsenter som i henhold til særlig lovgivning har status som selvstendige juridiske enheter, og som hovedsakelig driver med finansformidling og/eller finansielle hjelpetjenester,
 - d) allmenntjenlige organisasjoner med status som selvstendige juridiske enheter som hovedsakelig driver med finansformidling og/eller finansielle hjelpetjenester, eller som er rettet mot finansielle foretak,
 - e) holdingselskaper (se punkt 2.14) dersom gruppen av datterforetak innenfor det økonomiske territoriet som helhet hovedsakelig driver med finansformidling og/eller finansielle hjelpetjenester,
 - f) verdipapirfond som ikke er etablert i foretaksform, med investeringsporteføljer som eies av deltakerne, og som vanligvis administreres av andre finansielle foretak. Disse fondene er per konvensjon egne institusjonelle enheter som er atskilt fra det finansielle foretaket som administrerer dem,
 - g) finansielle kvasiforetak:
 1. enheter som ikke er etablert i foretaksform, og som hovedsakelig driver med finansformidling og er underlagt reguleringer og tilsyn (i de fleste tilfeller klassifisert i undersektoren andre monetære finansinstitusjoner eller undersektoren forsikringsselskaper og pensjonskasser), anses å ha selvstendig beslutningsmyndighet og selvstendig ledelse uavhengig av eierne. Deres økonomiske og finansielle atferd svarer til finansielle foretaks atferd. De behandles derfor som separate institusjonelle enheter. Eksempler eller filialer av utenlandske finansielle foretak,
 2. andre enheter som ikke er etablert i foretaksform, og som hovedsakelig driver med finansformidling, men som ikke er underlagt reguleringer og tilsyn, anses bare som finansielle kvasiforetak dersom de oppfyller vilkårene for kvasiforetak (se punkt 2.13 bokstav f)),
 3. enheter som ikke er etablert i selskapsform, og som hovedsakelig driver med finansielle hjelpetjenester, anses bare som finansielle kvasiforetak dersom de oppfyller vilkårene for kvasiforetak (se punkt 2.13 bokstav f)).
- 2.41. Sektoren finansielle foretak er inndelt i fem undersektorer:
- a) sentralbanken (S.121),
 - b) andre monetære finansinstitusjoner (S.122),
 - c) andre finansformidlere, unntatt forsikringsselskaper og pensjonskasser (S.123),
 - d) finansielle hjelpeforetak (S.124),
 - e) forsikringsselskaper og pensjonskasser (S.125).

Undersektoren andre monetære finansinstitusjoner anses å tilsvare undersektoren andre innskuddsbaserte foretak, som definert i SNA 1993 4.88-4.94. Mens definisjonen av undersektoren andre monetære finansinstitusjoner (se punkt 2.48) er ment å dekke de finansformidlere som virkningene av sentralbankens pengepolitikk overføres til andre enheter i økonomien gjennom, defineres undersektoren andre innskuddsbaserte foretak i SNA 1993 med henvisning til pengemengdeaggregater i videste forstand. Sett under ett faller undersektorene S.121 og S.122 sammen med monetære finansinstitusjoner for statistiske formål som definert av EMI (se punkt 2.49).

2.42. Med unntak av undersektor S.121 kan hver undersektor inndeles videre i:

- a) offentlige finansielle foretak,
- b) private finansielle foretak, nasjonalt kontrollerte,
- c) utenlandsk-kontrollerte finansielle foretak.

Kriteriene for denne underinndelingen er de samme som for ikke-finansielle foretak (se punkt 2.26-2.31).

2.43. Holdingselskaper som bare kontrollerer og leder en gruppe datterforetak som hovedsakelig driver med finansformidling og/eller finansielle hjelpetjenester, klassifiseres i undersektoren andre finansformidlere unntatt forsikringsselskaper og pensjonskasser (S.123)⁹. Holdingselskaper som selv er finansielle foretak, skal imidlertid regnes til en undersektor i henhold til hvilken finansiell aktivitet de i hovedsak driver med.

2.44. Allmennyttige organisasjoner med status som selvstendige juridiske enheter rettet mot finansielle foretak, men som ikke driver med finansformidling eller finansielle hjelpetjenester, klassifiseres i undersektoren finansielle hjelpeforetak (S.124).

Undersektoren sentralbanken (S.121)

2.45. *Definisjon:* Undersektoren sentralbanken (S.121) består av alle finansielle foretak og kvasiforetak som har som hovedfunksjon å utstede penger, opprettholde den interne og eksterne pengeverdien og inneha hele eller deler av landets internasjonale reserver.

2.46. Følgende finansformidlere klassifiseres i undersektor S.121:

- a) den nasjonale sentralbanken, også der den er en del av Det europeiske system av sentralbanker,
- b) sentrale monetære organer hovedsakelig i offentlig regi (f.eks. organer som forvalter utenlandsk valuta eller utsteder penger), som fører et fullstendig regnskap og som har selvstendig beslutningsmyndighet overfor statsforvaltningen. Disse aktivitetene utøves for det meste enten innen statsforvaltningen eller innen sentralbanken. I disse tilfellene er det ikke snakk om noen institusjonell enhet.

2.47. Undersektor S.121 omfatter ikke organer (bortsett fra sentralbanken) som regulerer eller fører tilsyn med finansielle foretak eller finansmarkeder. De klassifiseres i undersektor S.124 (se punkt 2.58 bokstav g))¹⁰.

Undersektoren andre monetære finansinstitusjoner (S.122)

2.48. *Definisjon:* Undersektoren andre monetære finansinstitusjoner (S.122) består av alle finansielle foretak og kvasiforetak, unntatt dem som er klassifisert i undersektoren sentralbanken, som hovedsakelig driver med finansformidling og hvis virksomhet består i å motta innskudd og/eller innlånsnignende innskudd fra andre institusjonelle enheter enn monetære finansinstitusjoner, og gi lån og/eller foreta investeringer i verdipapirer for egen regning.

2.49. Monetære finansinstitusjoner (MFI) omfatter undersektoren sentralbanken (S.121) og undersektoren andre monetære finansinstitusjoner (S.122), og faller sammen med EMI-definisjonen av monetære finansinstitusjoner for statistiske formål (se punkt 2.41).

2.50. MFier kan ikke uten videre betegnes som "banker", fordi de kan eventuelt omfatte enkelte finansielle foretak som ikke kan kalle seg banker, og enkelte som kanskje ikke har lov til å kalle seg banker i enkelte land, mens enkelte andre finansielle foretak som betegner seg selv som banker, kanskje ikke er MFier. Generelt er følgende finansformidlere klassifisert i undersektor S.122:

- a) forretningsbanker, "universalbanker" og andre ikke-spesialiserte banker,
- b) sparebanker (herunder sparekasser som forvalter båndlagte midler, og sparebanker og utlånselskaper),
- c) postgiroinstitusjoner, postbanker, girobanker,

⁹ Klassifikasjonen av holdingselskaper i sektoren finansielle foretak avviker fra SNA 1993 4.100, og har som formål å oppnå samsvar med EMI-definisjonen av monetære finansinstitusjoner for statistiske formål og med offisiell statistikk over forsikringsselskaper.

¹⁰ Dette er et avvik fra SNA 1993 4.86 og 4.01 for å oppnå samsvar med EMI-definisjonen av monetære finansinstitusjoner for statistiske formål.

- d) kommunale og rurale lånekasser, landbruksbanker,
- e) kooperative kredittbanker, kredittforeninger,
- f) spesialiserte banker (f.eks. handelsbanker, emisjonshus, privatbanker).

2.51. Følgende finansformidlere kan også klassifiseres i undersektor S.122 når virksomheten består i å motta midler fra offentligheten som skal tilbakebetales, enten i form av innskudd eller i andre former, som kontinuerlig utstedelse av obligasjoner og andre tilsvarende verdipapirer. Ellers skal de klassifiseres i undersektor S.123:

- a) foretak som formidler pantelån (herunder hypotekbanker, byggelånsselskaper og realkredittforetak),
- b) verdipapirfond (herunder investeringsselskaper, aksjefond og andre kollektive investeringsordninger, f.eks. foretak for kollektive investeringer i omsettelige verdipapirer (UCITS)),
- c) kommunale kredittinstitusjoner.

2.52. Undersektor S.122 omfatter ikke:

- a) holdingselskaper som bare kontrollerer og leder en gruppe som hovedsakelig består av andre monetære finansinstitusjoner, men som ikke selv er andre monetære finansinstitusjoner. De klassifiseres i undersektor S.123 (se punkt 2.43),
- b) allmennyttige organisasjoner med status som selvstendige juridiske enheter rettet mot andre monetære finansinstitusjoner, men som ikke driver med finansformidling. De klassifiseres i undersektor S.124 (se punkt 2.44).

Undersektoren andre finansformidlere, unntatt forsikringsselskaper og pensjonskasser (S.123)

- 2.53. *Definisjon:* Undersektoren andre finansformidlere unntatt forsikringsselskaper og pensjonskasser (S.123) består av alle finansielle foretak og kvasiforetak som hovedsakelig driver med finansformidling ved å stifte gjeld, unntatt i form av kontanter, innskudd og/eller innlånsliknende innskudd fra andre institusjonelle enheter enn monetære finansinstitusjoner, eller forsikringstekniske avsetninger.
- 2.54. Undersektor S.123 omfatter forskjellige typer finansformidlere, særlig dem som hovedsakelig driver med langsiktig finansiering. I de fleste tilfeller er det den ofte lange løpetiden som skiller disse fra undersektoren andre monetære finansinstitusjoner. Siden det ikke er snakk om gjeld i form av forsikringstekniske avsetninger, kan denne undersektoren avgrenses fra undersektoren forsikringsselskaper og pensjonskasser.
- 2.55. Særlig klassifiseres følgende finansielle foretak og kvasiforetak i undersektor S.123, med mindre de er MFler:
- a) foretak som driver med finansiell leasing,
 - b) foretak som formidler avbetalingskreditt og finansiering til personlige eller næringsmessige formål,
 - c) foretak som driver med factoring,
 - d) verdipapir- og derivatforhandlere (for egen regning),
 - e) spesialiserte finansielle foretak som venture- og kapitalutviklingsselskaper og eksport/importfinansieringsselskaper,
 - f) kredittformidlingsselskaper som er dannet for å eie verdipapirbaserte fordringer,
 - g) finansformidlere som mottar innskudd og/eller innlånsliknende innskudd bare fra MFler,
 - h) holdingselskaper som bare kontrollerer og leder en gruppe datterforetak som hovedsakelig driver med finansformidling og/eller finansielle hjelpeaktiviteter, men som ikke selv er finansielle foretak (se punkt 2.43).
- 2.56. Undersektor S.123 omfatter ikke allmennyttige organisasjoner med status som selvstendige juridiske enheter rettet mot andre finansformidlere, unntatt forsikringsselskaper og pensjonskasser, men som ikke driver med finansformidling. Disse klassifiseres i undersektor S.124 (se punkt 2.44).

Undersektoren finansielle hjelpeforetak (S.124)

- 2.57. *Definisjon:* Undersektoren finansielle hjelpeforetak (S.124) består av alle finansielle foretak og kvasiforetak som hovedsakelig driver med finansielle hjelpeaktiviteter, dvs. aktiviteter som er nært knyttet til finansformidling, men som ikke selv er finansformidlere (se punkt 2.39).

- 2.58. Særlig klassifiseres følgende finansielle foretak og kvasiforetak i undersektor S.124:
- a) forsikringsmeglere, bergings- og havariorganisasjoner, forsikrings- og pensjonsrådgivere osv.,
 - b) kredittmeglere, fondsmeglere, investeringsrådgivere osv.,
 - c) foretak som håndterer utstedelse av verdipapirer,
 - d) foretak som har som hovedfunksjon å kausjonere veksler og lignende instrumenter ved endossering,
 - e) foretak som bringer til veie derivater og kurssikringsinstrumenter, som swapper, opsjoner og terminkontrakter (uten å utstede dem),
 - f) foretak som stiller infrastruktur til rådighet for finansmarkedene,
 - g) sentrale myndigheter som fører tilsyn med finansformidlere og finansmarkedene, når disse er egne institusjonelle enheter,
 - h) bestyrere av pensjonskasser, verdipapirfond, osv.,
 - i) foretak som foretar handel med verdipapirer og forsikringsmegling,
 - j) allmenntilgitt organisasjoner med status som selvstendige juridiske enheter rettet mot finansielle foretak, men som ikke driver med finansformidling eller finansielle hjelpeaktiviteter (se punkt 2.44).
- 2.59. Undersektor S.124 omfatter ikke holdingselskaper som bare kontrollerer og leder en gruppe datterforetak som hovedsakelig driver med finansielle hjelpeaktiviteter, men som ikke selv er finansielle hjelpeforetak. Disse klassifiseres i undersektor S.123 (se punkt 2.43).

Undersektoren forsikringsselskaper og pensjonskasser (S.125)

- 2.60. *Definisjon:* Undersektoren forsikringsselskaper og pensjonskasser (S.125) består av alle finansielle foretak og kvasiforetak som hovedsakelig driver med finansformidling som følge av sammenlegging av risikoer i puljer (se punkt 2.35).
- 2.61. Forsikringsavtalene som inngås, kan gjelde enkeltpersoner og/eller grupper, enten deltakingen er pålagt av det offentlige eller ikke. Videre utgjør sosialforsikringsavtaler (se punkt 4.83-4.91) noen ganger en betydelig del av avtalene som inngås.
- 2.62. Undersektor S.125 omfatter både interne forsikringsselskaper og gjenforsikringsselskaper.
- 2.63. Undersektor S.125 omfatter ikke:
- a) institusjonelle enheter som oppfyller de to kriteriene angitt i punkt 2.74. Disse klassifiseres i undersektor S.1314,
 - b) holdingselskaper som bare kontrollerer og leder en gruppe som hovedsakelig består av forsikringsselskaper og pensjonskasser, men som ikke selv er forsikringsselskaper og pensjonskasser. Disse klassifiseres i undersektor S.123 (se punkt 2.43),
 - c) allmenntilgitt organisasjoner med status som selvstendige juridiske enheter rettet mot forsikringsselskaper og pensjonskasser, men som ikke driver med finansformidling. Disse klassifiseres i undersektor S.124 (se punkt 2.44).
- 2.64. Undersektoren forsikringsselskaper og pensjonskasser kan videre inndeles i:
- a) forsikringsselskaper,
 - b) autonome pensjonskasser.

Autonome pensjonskasser er pensjonskasser som har selvstendig beslutningsmyndighet og som fører et fullstendig regnskap. De er derfor institusjonelle enheter. Ikke-autonome pensjonskasser er ikke institusjonelle enheter, og anses som en del av den institusjonell enheten som har opprettet dem.

- 2.65. Risikoer i forbindelse med enkeltpersoner eller grupper kan dekkes av aktivitetene til både livs- og skadeforsikringsselskaper. Enkelte forsikringsselskaper kan begrense sine aktiviteter til bare å gjelde gruppeavtaler. Disse selskapene har rett til å forsikre hver gruppe.
- 2.66. Pensjonskasser kan beskrives som institusjoner som forsikrer grupperisikoer forbundet med de forsikredes sosiale risikoer og behov (se punkt 4.84). De typiske gruppene med deltakere i slike poliser er blant annet ansatte i ett enkelt foretak eller en gruppe av foretak, ansatte i en bransje eller næring, og personer som har samme profesjon. Ytelsene som er fastsatt i forsikringsavtalen kan omfatte ytelser som utbetales til enken/enkemannen og barna etter forsikredes død (vanligvis ved dødsfall i tjenesten), ytelser som utbetales ved arbeidsopphør og ytelser som utbetales dersom den forsikrede blir arbeidsufør.

- 2.67. I noen land kan alle disse risikotypene forsikres like godt av livsforsikringsselskaper som av pensjonskasser. I andre land må noen av disse risikoklassene forsikres gjennom livsforsikringsselskaper. I motsetning til livsforsikringsselskaper er pensjonskasser (ved lov) forbeholdt bestemte grupper lønnstakere og selvstendige næringsdrivende.

Offentlig forvaltning (S.13)

- 2.68. *Definisjon:* Sektoren offentlig forvaltning (S.13) omfatter alle institusjonelle enheter som er andre ikke-markedsprodusenter (se punkt 3.26) med produksjon rettet mot individuelt og kollektivt konsum, og som hovedsakelig finansieres av obligatoriske bidrag fra enheter som hører til andre sektorer, og/eller alle institusjonelle enheter som hovedsakelig driver med omfordeling av nasjonalinntekt og nasjonalformue.
- 2.69. De institusjonelle enhetene som omfattes av sektor S.13 er følgende:
- a) offentlige forvaltningsenheter (med unntak av offentlige produsenter som er organisert som offentlige foretak, eller som ved særlig lovgivning har status som selvstendige juridiske enheter, eller kvasiforetak, når noen av disse er klassifisert i ikke-finansiell eller finansiell sektor) som forvalter og finansierer en rekke aktiviteter som hovedsakelig leverer ikke-markedsrettede varer og tjenester til gagn for allmennheten¹¹,
 - b) allmenntilgittige organisasjoner med status som selvstendige juridiske enheter som er andre ikke-markedsprodusenter og som kontrolleres og i hovedsak finansieres av offentlig forvaltning,
 - c) autonome pensjonskasser dersom de to kravene i punkt 2.74 er oppfylt.
- 2.70. Sektoren offentlig forvaltning er inndelt i fire undersektorer:
- a) statsforvaltningen (S.1311),
 - b) delstatsforvaltningen (S.1312),
 - c) kommuneforvaltningen (S.1313),
 - d) trygdeforvaltningen (S.1314).

Undersektoren statsforvaltning (S.1311)

- 2.71. *Definisjon:* Undersektoren statsforvaltning omfatter alle statlige administrative organer og andre sentrale organer hvis ansvarsområde normalt dekker hele det økonomiske territoriet, med unntak av trygdeforvaltningen.

Undersektoren S.1311 omfatter allmenntilgittige organisasjoner som kontrolleres og hovedsakelig finansieres av statsforvaltningen, og hvis ansvarsområde dekker hele det økonomiske territoriet.

Undersektoren delstatsforvaltning (S.1312)

- 2.72. *Definisjon:* Undersektoren delstatsforvaltningen består av delstatsforvaltninger som er egne institusjonelle enheter som utøver noen av offentlig forvaltnings funksjoner på et nivå under statsforvaltningen og over de offentlige institusjonelle enheter på lokalt nivå, med unntak av trygdeforvaltningen.

Undersektor S.1312 omfatter allmenntilgittige organisasjoner som kontrolleres og hovedsakelig finansieres av delstatsforvaltningen og hvis ansvarsområde er begrenset til delstatens økonomiske territorium.

Undersektoren kommuneforvaltning (S.1313)

- 2.73. *Definisjon:* Undersektoren kommuneforvaltning omfatter de typer offentlig forvaltning hvis ansvarsområde bare dekker en lokal del av det økonomiske territoriet, med unntak av lokale avdelinger av trygdeforvaltningen.

Undersektor S.1313 omfatter allmenntilgittige organisasjoner som kontrolleres og hovedsakelig finansieres av kommuneforvaltningen, og hvis ansvarsområde er begrenset til det økonomiske territoriet til kommunene.

Undersektoren trygdeforvaltning (S.1314)

- 2.74. *Definisjon:* Undersektoren trygdeforvaltning omfatter alle statlige, delstatlige og kommunale institusjonelle enheter som har som hovedaktivitet å gi sosiale ytelser og som oppfyller hvert av følgende to kriterier:
- a) visse grupper av befolkningen er ved lov eller forskrift forpliktet til å delta i ordningen eller betale bidrag,
 - b) offentlig forvaltning er ansvarlig for forvaltningen av institusjonen med hensyn til fastsettelse eller godkjenning av bidragene og ytelsene, uavhengig av dens rolle som tilsynsorgan eller arbeidsgiver (se punkt 4.89).

¹¹ Ved konvensjon klassifiseres markedsregulerende organisasjoner som enten utelukkende eller hovedsakelig er simple fordelere av subsidier, i sektor S.13, undersektoren statsforvaltning. Organisasjoner som utelukkende eller hovedsakelig driver med kjøp, lagring og salg av landbruksvarer eller næringsmidler, klassifiseres imidlertid i S.11 (se punkt 2.21 fotnote nederst på siden).

Det er vanligvis ingen direkte sammenheng mellom størrelsen på bidragene betalt av en enkeltperson og risikoen som den samme personen er utsatt for.

Husholdninger (S.14)

- 2.75. *Definisjon:* Sektoren husholdninger (S.14) omfatter enkeltpersoner eller grupper av enkeltpersoner i egenskap av konsumenter, og eventuelt i egenskap av næringsdrivende, som produserer markedsrettede varer og ikke-finansielle og finansielle tjenester (markedsprodusenter), i sistnevnte tilfelle forutsatt at de aktuelle aktivitetene ikke utføres av separate enheter som behandles som kvasiforetak. Sektoren omfatter også enkeltpersoner eller grupper av enkeltpersoner i egenskap av produsenter av varer og ikke-finansielle tjenester utelukkende til eget bruk (se punkt 3.20, 3.25 og 3.30). Husholdninger i egenskap av konsumenter kan defineres som små grupper av personer som deler samme bolig og legger sammen hele eller deler av sin inntekt og formue, og som konsumerer visse typer varer og tjenester kollektivt, hovedsakelig bolig og mat. Kriterier som tilstedeværelsen av en familie eller følelsesmessige bånd kan også tilføyes. De viktigste inntektene til disse enhetene stammer fra lønnskostnader, formuesinntekt, overføringer fra andre sektorer eller inntekter fra salg av markedsrettede produkter eller beregnede inntekter fra produksjon til eget konsum.
- 2.76. Sektoren husholdninger omfatter:
- a) enkeltpersoner eller grupper av enkeltpersoner som har konsum som hovedfunksjon,
 - b) personer som bor permanent i institusjoner og som har liten eller ingen handle- eller beslutningsfrihet i økonomiske spørsmål (f.eks. medlemmer av religiøse ordener som bor i kloster, langtidspasienter på sykehus, innsatte som soner lange fengselsstraffer, eldre som bor permanent på aldershjem). Slike personer anses samlet å omfatte én enkelt institusjonell enhet, dvs. én enkelt husholdning,
 - c) enkeltpersoner eller grupper av enkeltpersoner som har konsum som hovedfunksjon og som produserer varer og ikke-finansielle tjenester utelukkende til eget bruk. Systemet omfatter bare to kategorier tjenester som produseres til eget konsum: tjenester i egne boliger og tjenester i hjemmet som ytes av ansatt hjelp,
 - d) enkeltmannsforetak og ansvarlige selskaper uten selvstendig juridisk status - unntatt dem som behandles som kvasiforetak - som er markedsprodusenter,
 - e) ideelle organisasjoner som enten ikke har selvstendig juridisk status eller som har det, men bare har mindre betydning (se punkt 2.88).
- 2.77. Sektoren husholdninger er inndelt i seks undersektorer:
- a) arbeidsgivere (herunder arbeidende eiere uten betalt arbeidskraft) (S.141 + S.142),
 - b) lønnstakere (S.143),
 - c) mottakere av formuesinntekt (S.1441),
 - d) pensjonsmottakere (S.1442),
 - e) mottakere av andre overføringsinntekter (S.1443),
 - f) andre husholdninger (S.145).
- 2.78. Husholdninger fordeles på undersektorer ut fra den største inntektskategorien (arbeidsgiverinntekt, lønnskostnader osv.) i husholdningen som helhet. Når samme husholdning mottar mer enn én inntekt av en bestemt kategori, må klassifikasjonen baseres på husholdningens samlede inntekt innenfor hver kategori.

Undersektoren arbeidsgivere (herunder arbeidende eiere uten betalt arbeidskraft) (S.141 + S.142)

- 2.79. *Definisjon:* Undersektoren arbeidsgivere (herunder arbeidende eiere uten betalt arbeidskraft) består av den gruppen av husholdninger der de (blandede) inntektene (B.3) som tilflyter eierne av personlige foretak som tilhører husholdningen fra deres aktiviteter som produsenter av markedsrettede varer og -tjenester med eller uten bruk av betalte lønnstakere, er den største inntektskilden for denne husholdningen som helhet, selv om den ikke alltid utgjør mer enn halvparten av husholdningens samlede inntekt.

Undersektoren lønnstakere (S.143)

- 2.80. *Definisjon:* Undersektoren lønnstakere består av den gruppen husholdninger der inntekten som stammer fra lønnskostnader (D.1) er den største inntektskilden for husholdningen som helhet.

Undersektoren mottakere av formuesinntekt (S.1441)

- 2.81. *Definisjon:* Undersektoren mottakere av formuesinntekt består av den gruppen husholdninger der formuesinntekt (D.4) er den største inntektskilden for husholdningen som helhet.

Undersektoren pensjonsmottakere (S.1442)

- 2.82. *Definisjon:* Undersektoren pensjonsmottakere består av den gruppen husholdninger der inntekten som stammer fra pensjoner er den største inntektskilden for husholdningen som helhet.

Pensjonshusholdninger er husholdninger der den største inntekten består av alderspensjon eller andre pensjoner, herunder pensjoner fra tidligere arbeidsgivere.

Undersektoren mottakere av andre overføringsinntekter (S.1443)

- 2.83. *Definisjon:* Undersektoren mottakere av andre overføringsinntekter består av den gruppen husholdninger der inntekten som stammer fra andre løpende overføringer er den største inntektskilden for husholdningen som helhet.

Andre løpende overføringer er alle løpende overføringer som ikke er formuesinntekt, pensjoner og inntekter til personer som bor permanent i institusjoner.

Undersektoren andre husholdninger (S.145)

- 2.84. *Definisjon:* Undersektoren andre husholdninger består av personer som bor permanent i institusjoner.

Personer som bor permanent i institusjoner klassifiseres separat fordi kriteriet om den største inntektskilden ikke gjør det mulig med en meningsfylt klassifikasjon av disse personene i en av undersektorene ovenfor.

- 2.85. Dersom den viktigste inntektskilden til husholdningen som helhet ikke foreligger til bruk ved oppdelingen i sektorer, utgjør inntektene til referansepersonen det nest beste kriteriet til klassifiseringsformål. Referansepersonen i en husholdning er vanligvis den personen som har størst inntekt. Dersom sistnevnte opplysning ikke er tilgjengelig, kan fordelingen på undersektor foretas på grunnlag av inntekten til den personen som angir at hun/han er referansepersonen.
- 2.86. Andre kriterier kan imidlertid være relevante og nødvendige for ulike typer analyser, eller som grunnlag for politiske beslutninger, f.eks. å dele opp husholdninger i deres egenskap av næringsdrivende etter aktivitet: landbrukshusholdninger, ikke-landbrukshusholdninger (industri, tjenesteyting).

Ideelle organisasjoner (S.15)

- 2.87. *Definisjon:* Sektoren ideelle organisasjoner (S.15) består av allmenntilgitt organisasjoner som er selvstendige juridiske enheter, er rettet mot husholdninger og er private andre ikke-markedsprodusenter (se punkt 3.32). Deres viktigste inntekter, bortsett fra tilfeldige salgsinntekter, stammer fra frivillige bidrag i kontanter eller naturalia fra husholdninger i deres egenskap av konsumenter, fra utbetalinger fra offentlig forvaltning¹² og fra formuesinntekt.
- 2.88. Når disse organisasjonene ikke er av særlig stor betydning, tas de ikke med i denne sektoren, og deres transaksjoner behandles sammen med husholdningenes transaksjoner (S.14).

Sektoren ideelle organisasjoner omfatter følgende hovedtyper av slike organisasjoner som leverer ikke-markedsrettede varer og tjenester til husholdninger:

- a) fagforeninger, faglige grupperinger, lærde selskaper, forbrukersammenslutninger, politiske partier, kirker eller religiøse samfunn (herunder dem som finansieres men ikke kontrolleres av myndighetene), sosiale og kulturelle foreninger og fritids- og idrettsklubber,
- b) veldedighetsorganisasjoner, hjelpe- og nødhjelpsorganisasjoner finansiert ved frivillige overføringer i kontanter eller naturalia fra andre institusjonelle enheter.

Sektor S.15 omfatter veldedighetsorganisasjoner, hjelpe- og nødhjelpsorganisasjoner som tjener utenlandske enheter, men omfatter ikke enheter der medlemskap gir rett til et bestemt sett med varer og tjenester.

Utlandet (S.2)

- 2.89. *Definisjon:* Utlandet (S.2) er en gruppering av enheter uten karakteristiske funksjoner og inntekter. Sektoren består av utenlandske enheter¹³ i den grad disse foretar transaksjoner med hjemmehørende institusjonelle enheter eller har andre økonomiske forbindelser til hjemmehørende enheter. Regnskapene for denne sektoren gir en oversikt over de økonomiske forbindelsene som knytter den nasjonale økonomien sammen med utlandet.

¹² Ideelle organisasjoner som kontrolleres og hovedsakelig finansieres av offentlig forvaltning, er klassifisert i sektoren offentlig forvaltning (se punkt 2.69 bokstav b)).

¹³ Sektoren omfatter EUs institusjoner og internasjonale organisasjoner (se også punkt 2.06).

- 2.90. Utlandet er ikke en sektor som det må føres et fullstendig regnskap for, selv om det ofte er hensiktsmessig å beskrive utlandet som om det var en sektor. Sektorer opprettes ved å dele opp totaløkonomien for å komme fram til mer homogene grupper av hjemmehørende institusjonelle enheter som er like med hensyn til økonomisk atferd, mål og funksjoner. Dette er ikke tilfelle for sektoren utlandet: her registreres de transaksjoner og andre strømmer som ikke-finansielle og finansielle foretak, allmenntilgjeldende organisasjoner, husholdninger og offentlig forvaltning har med utenlandske institusjonelle enheter, og andre økonomiske forbindelser mellom hjemmehørende og utenlandske enheter, f.eks. fordringer fra hjemmehørende enheter på utenlandske enheter.
- 2.91. Merk følgende unntak fra regelen om at kontoene for utlandet bare omfatter transaksjoner utført mellom hjemmehørende institusjonelle enheter og utenlandske enheter:
- a) transporttjenester (til grensen i eksportlandet) som ytes av hjemmehørende enheter i forbindelse med importerte varer, registreres på kontoene for utlandet som import til fob-priser, selv om de er produsert av hjemmehørende enheter (se punkt 3.144),
 - b) transaksjoner i utenlandske eiendeler mellom hjemmehørende enheter som hører til ulike sektorer, registreres i de detaljerte kontoene for finanstransaksjoner for utlandet; selv om de ikke påvirker landets finansielle stilling vis-a-vis utlandet, påvirker disse transaksjonene de finansielle forbindelsene mellom de enkelte sektorene og utlandet,
 - c) transaksjoner i landets gjeld mellom utenlandske enheter som hører til ulike geografiske soner, registreres i den geografiske inndelingen av kontoer for utlandet. Selv om disse transaksjonene ikke påvirker landets samlede gjeld til utlandet, påvirker de landets gjeld til ulike deler av verden.
- 2.92. Sektoren utlandet (S.2) er inndelt i:
- a) Den europeiske union (S.21),
 - 1. EUs medlemsstater (S.211),
 - 2. EUs institusjoner (S.212).
 - b) tredjestater og internasjonale organisasjoner (S.22).

Sektormessig klassifikasjon av produsentenheter i henhold til juridiske standardtyper

- 2.93. Følgende oversikt og punkt 2.94-2.101 oppsummerer prinsippene som ligger til grunn for klassifikasjonen av produsentenheter i sektorer ved hjelp av den standardterminologien som benyttes ved beskrivelse av de viktigste institusjonstypene.
- 2.94. Private og offentlige foretak som er markedsprodusenter, klassifiseres på følgende måte:
- a) de som hovedsakelig driver med produksjon av varer og ikke-finansielle tjenester: i sektor S.11, ikke-finansielle foretak (se punkt 2.23 bokstav a)),
 - b) de som hovedsakelig driver med finansformidling og finansielle hjelpeaktiviteter: i sektor S.12, finansielle foretak (se punkt 2.40 bokstav a) og 2.40 bokstav f)).
- 2.95. Samvirker og ansvarlige selskaper med status som selvstendige juridiske enheter og som er markedsprodusenter, klassifiseres på følgende måte:
- a) de som hovedsakelig driver med produksjon av varer og ikke-finansielle tjenester: i sektor S.11, ikke-finansielle foretak (se punkt 2.23 bokstav b)),
 - b) de som hovedsakelig driver med finansformidling og finansielle hjelpeaktiviteter: i sektor S.12, finansielle foretak (se punkt 2.40 bokstav b)).

Tabell 2.3. Sektormessig klassifikasjon av produsentenheter i henhold til juridiske standardtyper

Standard juridisk beskrivelse	Markedsprodusenter som hovedsakelig driver med produksjon av varer og ikke-finansielle tjenester	Markedsprodusenter som hovedsakelig driver med finans-formidling	Andre ikke-markedsprodusenter	
			Offentlige produsenter (se punkt 3.28)	Private produsenter (se punkt 3.29)
Private og offentlige foretak		S.11 ikke-finansielle foretak (se punkt 2.23 bokstav a))	S.12 finansielle foretak (se punkt 2.40 bokstav a) og f))	
Samvirker og ansvarlige selskaper med status som selvstendige juridiske enheter		S.11 ikke-finansielle foretak (se pkt. 2.23 bokst. b))	S.12 finansielle foretak (se pkt. 2.40 bokstav b))	
Offentlige produsenter som i henhold til særlig lovgivning har status som selvstendige juridiske enheter		S.11 ikke-finansielle foretak (se pkt. 2.23 bokst. c))	S.12 finansielle foretak (se pkt. 2.40 bokstav c))	
Off. produsenter som ikke har status som selvstendige juridiske enheter	med samme kjennetegn som kvasiforetak	S.11 ikke-finansielle foretak (se punkt 2.23 bokstav f))	S.12 finansielle foretak (se punkt 2.40 bokstav g))	
	alle andre		S.13 offentlig forvaltning (se punkt 2.69 bokstav a))	
Allmenntjenlige organisasjoner med status som selvstendige juridiske enheter		S.11 ikke-finansielle foretak (se punkt 2.23 bokstav d))	S.12 finansielle foretak (se punkt 2.40 bokstav d))	S.15 ideelle organisasjoner ¹⁴ (se punkt 2.87)
Ansvarlige selskaper som ikke har status som selvstendige juridiske enheter	med samme kjennetegn som kvasiforetak	S.11 ikke-finansielle foretak (se punkt 2.23 bokstav f))	S.12 finansielle foretak (se punkt 2.40 bokstav g))	
Enkeltmannsforetak	alle andre	S.14 husholdninger (se punkt 2.75)	S.14 husholdninger (se punkt 2.75)	
Holdingselskaper der den viktigste aktiviteten for den gruppen av foretak som kontrolleres av dem, er produksjon av	varer og ikke-finansielle tjenester	S.11 ikke-finansielle foretak (se pkt. 2.23 bokst. e))		
	finansielle tjenester		S.12 finansielle foretak (se pkt. 2.40 bokstav e))	

¹⁴ Med unntak av allmenntjenlige organisasjoner av mindre betydning (se punkt 2.88).

- 2.96. Offentlige produsenter som i henhold til særlig lovgivning har status som selvstendige juridiske enheter og som er markedsprodusenter, klassifiseres som følger:
- a) de som hovedsakelig driver med produksjon av varer og ikke-finansielle tjenester: i sektor S.11, ikke-finansielle foretak (se punkt 2.23 bokstav c)),
 - b) de som hovedsakelig driver med finansformidling og finansielle hjelpetjenester: i sektor S.12, finansielle foretak (se punkt 2.40 bokstav c)).
- 2.97. Offentlige produsenter som ikke har status som selvstendige juridiske enheter og som er markedsprodusenter, klassifiseres som følger:
- a) dersom de er kvasiforetak (se punkt 2.13 bokstav f)):
 - 1. de som hovedsakelig driver med produksjon av varer og ikke-finansielle tjenester: i sektor S.11, ikke-finansielle foretak (se punkt 2.23 bokstav f)),
 - 2. de som hovedsakelig driver med finansformidling og finansielle hjelpetjenester: i sektor S.12, finansielle foretak (se punkt 2.40 bokstav g)).
 - b) dersom de ikke er kvasiforetak: i sektor S.13, offentlig forvaltning, siden de inngår i de enhetene som kontrollerer dem (se punkt 2.69 bokstav a)).
- 2.98. Allmennnyttige organisasjoner (foreninger, stiftelser) med status som selvstendige juridiske enheter, klassifiseres som følger:
- a) de som er markedsprodusenter og hovedsakelig driver med produksjon av varer og ikke-finansielle tjenester: i sektor S.11, ikke-finansielle foretak (se punkt 2.23 bokstav d)),
 - b) de som hovedsakelig driver med finansformidling og finansielle hjelpetjenester: i sektor S.12, finansielle foretak (se punkt 2.40 bokstav d)),
 - c) de som er ikke-markedsprodusenter:
 - 1. i sektor S.13, offentlig forvaltning, dersom de er offentlige produsenter kontrollert og hovedsakelig finansiert av offentlig forvaltning (se punkt 2.69 bokstav b)),
 - 2. i sektor S.15, ideelle organisasjoner dersom de er private produsenter (se punkt 2.87).
- 2.99. Enkeltmannsforetak og ansvarlige selskaper som ikke har status som selvstendige juridiske enheter og som er markedsprodusenter, klassifiseres som følger:
- a) dersom de er kvasiforetak (se punkt 2.13 bokstav f)):
 - 1. de som hovedsakelig driver med produksjon av varer og ikke-finansielle tjenester i sektor S.11, ikke-finansielle foretak (se punkt 2.23 bokstav f)),
 - 2. de som hovedsakelig driver med finansformidling og finansielle hjelpetjenester i sektor S.12, finansielle foretak (se punkt 2.40 bokstav g)).
 - b) dersom de ikke er kvasiforetak, klassifiseres de i sektor S.14, husholdninger (se punkt 2.75).
- 2.100. Holdingselskaper (dvs. foretak som kontrollerer en gruppe av foretak) klassifiseres som følger:
- a) i sektor S.11, ikke-finansielle foretak, dersom den viktigste aktiviteten i gruppen av foretak som helhet, når de er markedsprodusenter, er produksjon av varer og ikke-finansielle tjenester (se punkt 2.23 bokstav e)),
 - b) i sektor S.12, finansielle foretak, dersom den viktigste aktiviteten i gruppen av foretak som helhet er finansformidling (se punkt 2.40 bokstav e)).

2.101. Tabell 2.3 viser skjematiske de forskjellige tilfellene som er beskrevet ovenfor.

Lokale bransjeenheter og næringer

- 2.102. I praksis driver de fleste institusjonelle enheter som produserer varer og tjenester med en kombinasjon av aktiviteter på samme tid. De kan drive med en hovedaktivitet, noen sekundære aktiviteter og noen hjelpeaktiviteter (se punkt 3.10-3.13).
- 2.103. En aktivitet kan sies å finne sted når tilgang som utstyr, arbeidskraft, produksjonsteknikker, informasjonsnettverk eller produkter settes sammen, slik at det skapes bestemte varer eller tjenester. En aktivitet kjennetegnes ved en innsats av produkter (varer og tjenester), en produksjonsprosess og ferdige produkter som produksjon.

Aktiviteter kan defineres med henvisning til et bestemt nivå i NACE Rev. 1¹⁵.

¹⁵ NACE Rev. 1: statistisk klassifisering av økonomisk virksomhet innen De europeiske fellesskap (rådsforordning (EØF) nr. 3037/90 av 9. oktober 1990).

- 2.104. Dersom en enhet utfører mer enn én aktivitet, blir alle aktivitetene som ikke er hjelpeaktiviteter, rangert i samsvar med bruttoproduktet. På grunnlag av det viktigste bruttoproduktet som skapes, kan det da skilles mellom hovedaktivitet og sekundære aktiviteter. Hjelpeaktiviteter skilles ikke ut som egne enheter, og skilles heller ikke fra hovedaktiviteten eller de sekundære aktivitetene i de enhetene de står til disposisjon for.
- 2.105. For å kunne analysere strømmene som opptrer i produksjonsprosessen og i bruken av varer og tjenester, er det nødvendig å velge enheter som vektlegger forhold av teknisk-økonomisk art. Dette kravet innebærer at institusjonelle enheter som regel må deles opp i mindre og mer homogene enheter ut fra produksjonstype. Lokale bransjeenheter er ment å skulle oppfylle dette kravet som en første, praktisk tilnærming.

Den lokale bransjeenheten

- 2.106. *Definisjon:* Den lokale bransjeenheten er den delen av en bransjeenhet som svarer til en lokal enhet¹⁶. Bransjeenheten omfatter alle delene av en institusjonell enhet i dens egenskap av produsent, som bidrar til å utføre en aktivitet på næringsgruppenivå (fire sifre) i NACE Rev. 1, og svarer til en eller flere funksjonelle undergrupper av den institusjonelle enheten. Den institusjonelle enhetens informasjonssystem må minst være i stand til å angi eller beregne verdien av produksjon, produktinnsats, lønnskostnader, driftsresultat og sysselsetting og bruttoinvesteringer i fast realkapital for hver lokale bransjeenhet.

Den lokale enheten er en institusjonell enhet som produserer varer og tjenester eller en del av slike, og som ligger på et nærmere angitt geografisk sted.

En lokal bransjeenhet kan svare til en institusjonell enhet i dennes egenskap som produsent eller en del av den. På den andre siden kan den aldri tilhøre to forskjellige institusjonelle enheter.

- 2.107. Dersom en institusjonell enhet som produserer varer og tjenester, har en hovedaktivitet samt en eller flere sekundære aktiviteter, bør den deles opp i samme antall bransjeenheter, og de sekundære aktivitetene bør klassifiseres under andre kategorier enn hovedaktiviteten. På den andre siden skilles ikke hjelpeaktivitetene ut fra hovedaktiviteten eller de sekundære aktivitetene. Men bransjeenheter som faller inn under en bestemt kategori i klassifiseringssystemet, kan produsere produkter utenfor den homogene gruppen som et resultat av sekundære aktiviteter som dermed henger sammen, og som ikke kan identifiseres separat ut fra tilgjengelige regnskaper. Dermed kan en bransjeenhet utføre en eller flere sekundære aktiviteter.

Næringen

- 2.108. *Definisjon:* En næring består av en gruppe lokale bransjeenheter som driver med samme eller nesten samme aktivitet. På det mest detaljerte klassifikasjonsnivået består en næring av alle de lokale bransjeenheter som faller innenfor én enkelt næringsgruppe (fire sifre) i NACE Rev. 1, og som derfor driver med samme aktivitet som definert i NACE Rev.1.

Næringer omfatter både lokale bransjeenheter som produserer markedsrettede varer og tjenester, og lokale bransjeenheter som produserer ikke-markedsrettede varer og tjenester. En næring består per definisjon av en gruppe lokale bransjeenheter som driver med samme type produksjonsvirksomhet, uansett om de institusjonelle enhetene de tilhører, driver med markedsrettet eller ikke-markedsrettet produksjon.

- 2.109. Næringer kan klassifiseres i tre kategorier:
- a) næringer som produserer markedsrettede varer og tjenester (markedsrettede næringer) og varer og tjenester for eget bruk¹⁷,
 - b) næringer som produserer ikke-markedsrettede varer og tjenester i offentlig forvaltning: ikke-markedsrettede næringer i offentlig forvaltning,
 - c) næringer som produserer ikke-markedsrettede varer og tjenester i ideelle organisasjoner: ikke-markedsrettede næringer i ideelle organisasjoner.

Klassifikasjon av næringer

- 2.110. Klassifikasjonen som brukes for å gruppere lokale bransjeenheter etter næring, er NACE Rev. 1.

¹⁶ Den lokale bransjeenheten er kalt "establishment" i SNA og i ISIC Rev. 3.

¹⁷ Tjenester for eget bruk gjelder bare boligjenester i egen bolig og tjenester i hjemmet, som ytes av lønnet personale (se punkt 3.21).

Homogene produksjonsenheter og homogene bransjer

- 2.111. Den lokale bransjeenheten oppfyller bare delvis kravene til en analyse av produksjonsprosessen (se punkt 2.105 og 2.107). Den enheten som egner seg best til denne type analyse, nemlig kryssløpsanalyse, er den homogene produksjonsenheten.

Den homogene produksjonsenheten

- 2.112. *Definisjon:* Kjennetegnet på en homogen produksjonsenhet er at den utøver en unik aktivitet som kan identifiseres ved innsatsfaktorene, en bestemt produksjonsprosess og ferdige produkter som produksjon. Produktene som utgjør innsatsfaktorer og produksjon er ikke bare kjennetegnet av sine fysiske særtrekk og sin bearbeidingsgrad, men også av hvilken produksjonsteknikk som brukes: de kan identifiseres med henvisning til en produktklassifisering (se punkt 2.118).
- 2.113. Dersom en institusjonell enhet som produserer varer og tjenester, utfører en hovedaktivitet samt en eller flere sekundære aktiviteter, vil den bli oppdelt i samme antall homogene produksjonsenheter. Hjelpeaktiviteter skilles ikke ut fra hovedaktiviteten eller de sekundære aktivitetene. Akkurat som den lokale bransjeenheten kan den homogene produksjonsenheten svare til en institusjonell enhet eller en del av den. På den andre siden kan den aldri tilhøre to forskjellige institusjonelle enheter.

Den homogene bransjen

- 2.114. *Definisjon:* Den homogene bransjen består av en gruppe homogene produksjonsenheter. Den rekken av aktiviteter som dekkes av en homogen bransje, kan identifiseres med henvisning til en produktklassifisering. Den homogene bransjen produserer de varene og tjenestene som er angitt i klassifikasjonen, og bare dem.
- 2.115. Homogene bransjer er enheter som er opprettet med henblikk på økonomiske analyser. Homogene produksjonsenheter kan vanligvis ikke observeres direkte: data som er innsamlet fra de enhetene som brukes i statistiske undersøkelser, må omorganiseres slik at de utgjør homogene bransjer.
- 2.116. Homogene bransjer kan klassifiseres i tre kategorier:
- a) homogene bransjer som produserer markedsrettede varer og tjenester (markedsrettede bransjer) og varer og tjenester for eget bruk¹⁸,
 - b) homogene bransjer som produserer ikke-markedsrettede varer og tjenester i offentlig forvaltning: ikke-markedsrettede bransjer i offentlig forvaltning,
 - c) homogene bransjer som produserer ikke-markedsrettede varer og tjenester i ideelle organisasjoner: ikke-markedsrettede bransjer i ideelle organisasjoner.
- 2.117. Homogene bransjer som produserer markedsrettede varer og tjenester og varer og tjenester for eget bruk, består av alle homogene produksjonsenheter, uansett institusjonell sektor, som utelukkende driver med produksjon av markedsrettede varer og tjenester og varer eller tjenester for eget bruk. Produksjon av markedsrettede varer og tjenester i sektorene offentlig forvaltning eller allmennyttige organisasjoner (herunder til eget bruk) behandles som homogene produksjonsenheter og klassifiseres under en egnet markedsrettet bransje.

Ikke-markedsrettede homogene bransjer i offentlig forvaltning som produserer ikke-markedsrettede varer og tjenester, består av alle homogene produksjonsenheter i sektoren offentlig forvaltning som produserer ikke-markedsrettede varer og tjenester.

Ikke-markedsrettede homogene bransjer i ideelle organisasjoner består av alle homogene produksjonsenheter i sektoren ideelle organisasjoner som produserer ikke-markedsrettede varer og tjenester.

Klassifikasjonen av homogene bransjer

- 2.118. Klassifikasjonen av homogene bransjer som brukes i kryssløpstabellene, bygger på den statistiske produktgruppering etter næring (CPA)¹⁹. CPA er en produktgruppering der komponentene er strukturert i samsvar med kriteriet om næringstilknyttet opprinnelse som definert i NACE Rev. 1.

¹⁸ Tjenester for eget bruk gjelder bare boligjenester i egen bolig og tjenester i hjemmet, som ytes av lønnet personale (se punkt 3.21).

¹⁹ CPA: statistisk produktgruppering etter næring (rådsforordning (EØF) nr. 3696/93 av 29. oktober 1993).

KAPITTEL 3: Transaksjoner i produkter

Kapittel 3 i ENS omhandler den sentrale delen av nasjonalregnskapet som gjelder transaksjoner i produkter. Det betyr hovedstørrelsene i den samlede tilgangen og den samlede anvendelsen av varer og tjenester. Først beskrives produksjon, med vekt bl.a. på distinksjonen mellom hovedaktivitet, sekundære aktiviteter og hjelpeaktiviteter, og på distinksjonen mellom markedsrettet produksjon, produksjon for eget bruk og annen ikke-markedsrettet produksjon. Dessuten er verdisetting og registreringstidspunkt temaer, her som for de andre hovedstørrelsene. I tur og orden beskrives så produktinnsats, konsum, burttoinvestering, eksport og import. Under konsum legges det vekt på distinksjonen mellom konsum etter institusjonell sektor på den ene side og personlig konsum og kollektivt konsum på den annen side. Under bruttoinvestering beskrives hver av de tre kategoriene bruttoinvestering i fast realkapital, lagerendring og anskaffelser minus avhendelse av verdigjenstander. Under eksport og import er distinksjonen mellom varer og tjenester sentral. Helt på slutten av kapitlet er det en omtale av transaksjoner i brukte varer.

Stikkord og innholdshenvisninger

3.01-152	Transaksjoner i produkter
3.01,,07-09	Produksjonsavgrensning
3.01	Produkter
3.02	Hovedkategorier av transaksjoner i produkter
3.03	Registrering av transaksjoner i produkter
3.03	Konto for varer og tjenester
3.03	Produksjonskonto
3.03	Konto for anvendelse av disponibel inntekt
3.03	Konto for anvendelse av justert disponibel inntekt
3.03	Kapitalkonto
3.03	Konto for utlandet for varer og tjenester
3.04,,138	Symmetriske kryssløpstabeller
3.04	Tilgangstabell
3.04	Anvendelsestabeller
3.05-06	Verdisetting av produkter
3.06,,48,,111	Transportkostnader
3.06	Kjøperpriser
3.07-09	Produksjonsaktivitet
3.07	Fiskebestander
3.07	Internasjonalt farvann
3.08-09	Lønnet husarbeid
3.11	Sekundære aktiviteter
3.12-13	Hjelpeaktiviteter
3.14-68	Produksjon
3.14	Definisjon av produksjon
3.17-18	Markedsrettet produksjon
3.18	Økonomisk signifikante priser
3.20-22	Produksjon for eget bruk
3.21	Konsum for eget bruk
3.22,,52	Bygge- og anleggsvirksomhet på dugnad
3.22,,112	Bruttoinvestering i fast realkapital for eget bruk
3.23	Annen ikke-markedsrettet produksjon
3.24,,31-32,,37	Markedsprodusenter
3.25	Produsenter for eget bruk
3.26,,33	Andre ikke-markedsprodusenter
3.27-37	Produsenttype anvendt på institusjonelle enheter
3.28-31	Private produsenter
3.28-29	Private og offentlige produsenter
3.28	Allmennyttige organisasjoner
3.31	Definisjon av allmennyttige organisasjoner
3.31	Produktive aktiviteter
3.32-33,,43	50 prosent-kriteriet

3.32,.36	Klassifikasjon av allmennyttige organisasjoner
3.32	Ideelle organisasjoner
3.33,.34,.60	Omsetning (Salg)
3.33	Produksjonskostnader
3.35	Allmennyttige organisasjoner for næringslivet
3.37	Offentlige produsenter
3.38-45	Produsenttype anvendt på bedrifter og deres produksjon
3.46-68	Verdisetting av produksjon
3.48	Basispris
3.49,.51	Driftsresultat
3.49,.51	Blandet inntekt
3.49	Verdisetting for produksjon for eget bruk
3.50-51	Verdisetting for varer under arbeid
3.52	Bygninger og anlegg
3.54-55	Verdisetting av produksjon i alt
3.54	Produksjon i alt i institusjonelle enheter
3.55	Verdisetting av annen ikke-markedsrettet produksjon
3.56	Verdisetting av markedsrettet produksjon
3.58	Produkter fra jordbruk, jakt og skogbruk
3.58	Jord og skog
3.58	Fisk
3.59,.76	Regnskapsperioder
3.59	Verdisetting av bygge- og anleggsarbeider
3.59	Industrivarer
3.60	Handelsavanser
3.60	Kapitalgevinster /-tap
3.61	Hotell- og restauranttjenester
3.62	Transport og kommunikasjon
3.62	Lagringstjenester
3.62	Reisevirksomhet
3.62	Reisebyråvirksomhet
3.62	Reisearrangørtjenester
3.63,.76	Tjenester fra forsikring og pensjonsfond
3.63	Finansformidlere, produksjon
3.63	Pengeutlånere
3.64,.70e,.85f	Forskning og utvikling
3.64	Boligtjenester fra egne boliger
3.64	Tjenester fra eiendomsdrift, forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet
3.65	Tjenester fra offentlig forvaltning
3.65	Tjenester fra offentlig administrasjon
3.66,.85a	Undervisning
3.66	Helse- og sosialtjenester
3.66	Nominelle gebyrer
3.66	Produsenttyper
3.67-68	Sosiale og personlige tjenester
3.69-73	Produktinnsats
3.69	Definisjon av produktinnsats
3.70	Reiseutgifter
3.70e,.108	Vedlikehold og reparasjoner
3.70e,.108	Militære våpen og støttesystemer
3.70e,.108	Små redskaper
3.70i	Tjenester fra skadeforsikring
3.71a,.110,.119	Programvare for databehandling
3.71a	Større utbedringer
3.72-73	Registreringstidspunkt for produktinnsats
3.72-73	Verdisetting for produktinnsats

3.74-99	Konsum
3.74	Konsumbegreper
3.75	Definisjon av konsum
3.76-77	Omfang av konsum i husholdninger
3.78	Kategorier av konsum i ideelle organisasjoner
3.79	Kategorier av konsum i offentlig forvaltning
3.81	Definisjon av sluttkonsum
3.82	Individuelt konsum
3.83,.85	Kollektivt konsum
3.84	Konsum i husholdninger
3.84	Personlig konsum
3.85	Funksjoner i offentlig forvaltning (COFOG)
3.85	Konsum i offentlig forvaltning
3.85	Individuelt konsum i offentlig forvaltning
3.85	Miljøvern
3.85	Helsepleie
3.85	Tjenester for individuelt konsum
3.85c	Trygder
3.85d	Sport og rekreasjon
3.87	Konsum i ideelle organisasjoner
3.87	Individuelt konsum i ideelle organisasjoner
3.88	Sluttkonsum i alt
3.89-96	Registreringstidspunkt for konsum
3.89-96	Verdisetting for konsum
3.91	Registreringstidspunkt for konsum for eget bruk
3.92	Registreringstidspunkt for konsum i husholdninger
3.92	Verdisetting for konsum i husholdninger
3.94	Verdisetting for konsum for eget bruk
3.95	Registreringstidspunkt for konsum i ideelle organisasjoner
3.95	Registreringstidspunkt for konsum i offentlig forvaltning
3.96	Verdisetting for konsum i ideelle organisasjoner
3.96	Verdisetting for konsum i offentlig forvaltning
3.97-99	Verdisetting av sluttkonsum
3.97-99	Registreringstidspunkt for sluttkonsum
3.100-127	Bruttoinvestering
3.102-116	Bruttoinvestering i fast realkapital
3.102	Definisjon av bruttoinvestering i fast realkapital
3.103	Ny og brukt fast realkapital
3.103b,.104,.115	Avhendelse av brukt fast realkapital
3.105	Bruttoinvestering i fast realkapital etter art
3.105a	Anskaffelser minus avhendelse av faste materielle eiendeler
3.105b,.114	Anskaffelser minus avhendelse av immaterielle eiendeler
3.105c-d	Tillegg til verdien av ikke-produsert ikke-finansiell kapital
3.105c,.106	Større utbedringer for ikke-produsert ikke-finansiell kapital
3.105c	Større utbedringer for naturkapital
3.105d,.111,.116	Kostnader ved eierskifte for ikke-produsert ikke-finansiell kapital
3.105d,.111,.116	Kostnader ved eierskifte for jord og grunn
3.106	Damanlegg
3.106	Skoger
3.106	Større grunnforbedringer
3.106b	Snauhogst av skog
3.106d	Flom
3.107	Husdyrbestand
3.108	Nasjonale katastrofer
3.108c	Maskiner og utstyr

3.108e	Tap ved katastrofer
3.109	Større utbedringer for brukt fast realkapital
3.110	Leting etter mineraler
3.110	Databaser
3.111, 116	Kostnader ved eierskifte
3.112-116	Registreringstidspunkt for bruttoinvestering i fast realkapital
3.112-116	Verdisetting for bruttoinvestering i fast realkapital
3.112, 133	Finansiell leasing
3.117-124	Lager
3.117	Definisjon av lager
3.118-119, 122-123	Ferdigvarer
3.118-119, 122-123	Handelsvarer
3.118-119, 122-123	Råvarer og materiell og lagerendringer
3.118	Varer på lager
3.118	Gjentatte tap
3.118	Skade ved ulykker
3.118	Fysisk forfall
3.118	Butikknasking
3.118	Tyveri
3.119	Omfang av lager
3.119b	Vekst i avlinger
3.119b	Oljerigger
3.120-124	Registreringstidspunkt for lager
3.122-123	Varer under arbeid
3.122	Lagerendringer
3.124	Priser og kvalitet
3.124	Prissvingninger
3.125	Anskaffelser minus avhendelse av verdigjenstander
3.126.127	Verdigjenstander
3.126	Anskaffelser minus avhendelse av ikke-monetært gull
3.126	Antikviteter og kunstgjenstander
3.126	Andre verdigjenstander
3.128-146	Eksport og import av varer og tjenester
3.128	Eksport av varer og tjenester
3.129, 145	Import av varer og tjenester
3.130	"Establishment trade"
3.131	Handel med og innen EU
3.132-133	Eierskifte
3.132-139	Eksport og import av varer
3.132, 134	Eksport av varer
3.132-134	Import av varer
3.133d	Internasjonal handel
3.134	Kryssing av tollgrense
3.135	Sedler utenfor sirkulasjon
3.135c	Mynter utenfor sirkulasjon
3.137	Registreringstidspunkt for eksport og import av varer
3.138	Verdisetting for eksport og import av varer
3.138-139	Fob-verdi
3.138-139	Cif-verdi
3.138	Tilgangs- og anvendelsestabeller
3.139	Byttehandel
3.139d	Fob/cif-justering
3.140-146	Eksport og import av tjenester
3.140, 142	Eksport av tjenester

3.141,143-144	Import av tjenester
3.142	Bygge-og anleggsprosjekter
3.146	Registreringstidspunkt for eksport av tjenester
3.146	Verdisetting for eksport av tjenester
3.146	Transport av eksporterte varer
3.146	Transport av importerte varer
3.147-152	Transaksjoner i brukte varer
3.147-148	Brukte varer
3.148	Ikke-varige goder
3.149-150	Overføring av brukte varer
3.152	Registreringstidspunkt for transaksjoner i brukte varer
3.152	Verdisetting for transaksjoner i brukte varer

3.01. *Definisjon:* Produkter er alle varer og tjenester som skapes innenfor produksjonsavgrensningen. Sistnevnte er definert i avsnitt 3.07.

3.02. I ENS skilles det mellom følgende hovedkategorier av transaksjoner i produkter:

Transaksjonskategori	Kode
Produksjon	P.1
Produktinnsats	P.2
Konsum	P.3
Sluttkonsum	P.4
Bruttoinvestering	P.5
Eksport av varer og tjenester	P.6
Import av varer og tjenester	P.7

3.03. Transaksjoner i produkter registreres på følgende kontoer:

- på konto for varer og tjenester registreres produksjon og import som tilgang, mens øvrige transaksjoner i produkter registreres som anvendelse,
- på produksjonskontoen registreres produksjon som tilgang, mens produktinnsats registreres som anvendelse,
- på konto for anvendelse av disponibel inntekt registreres konsum som anvendelse,
- på konto for anvendelse av justert disponibel inntekt registreres sluttkonsum som anvendelse,
- på kapitalkontoen registreres bruttoinvestering som anvendelse (endring i eiendeler),
- på konto for varer og tjenester for utlandet registreres import av varer og tjenester som tilgang, mens eksport av varer og tjenester registreres som anvendelse.

3.04. I tilgangstabellen registreres produksjon og import som tilgang. I anvendelsestabellen registreres produktinnsats, bruttoinvestering, konsum og eksport som anvendelse. I den symmetriske kryssløpstabellen registreres produksjon og import som tilgang og de andre transaksjonene i produkter som anvendelse.

3.05. Tilgang av produkter verdisettes i basispriser (se punkt 3.48). Anvendelse av produkter verdisettes til kjøperpris (se punkt 3.06). For enkelte typer tilgang og anvendelse skal det benyttes mer spesifikke verdissettingsprinsipper, f.eks. for import og eksport av varer.

3.06. *Definisjon:* På kjøpstidspunktet er kjøperprisen den prisen kjøperen faktisk betaler for produktene, inklusive eventuelle produktskatter minus produktsubsidier (men eksklusive fradragberettigede skatter på produktene, som merverdiavgift), inklusive eventuelle transportkostnader som betales separat av kjøperen for levering på bestilt tid og sted, etter fradrag for eventuelle kvantums- eller sesongrabatter på standardpriser eller -satser, eksklusive renter og tjenesteandeler som legges til i henhold til kredittordninger, eksklusive alle ekstra omkostninger som følge av manglende betaling innen fristen som ble angitt på kjøpstidspunktet.

Dersom anvendelsestidspunktet ikke faller sammen med kjøpstidspunktet, bør det korrigeres for prisendringer i den tiden som er gått mellom de to datoene (på en måte som er i samsvar med prisendringene for lagerbeholdningene). Slike endringer er særlig viktige dersom prisene på de aktuelle produktene endrer seg drastisk i løpet av regnskapsperioden.

Produksjon

3.07. *Definisjon:* Produksjon er en aktivitet som utføres under kontroll og ansvar av en institusjonell enhet som bruker innsatsfaktorer i form av arbeidskraft, kapital, varer og tjenester for å produsere varer og tjenester. Produksjon dekker ikke rent naturlige prosesser uten noen menneskelig medvirkning eller kontroll, som vekst i fiskebestandene i internasjonalt farvann (men fiskeoppdrett regnes som en produksjon).

3.08. Produksjon omfatter:

- produksjon av alle individuelle eller kollektive varer eller tjenester som leveres (eller som er beregnet på levering) til andre enheter enn de som produserer dem,
- produksjon for eget bruk av alle varer som holdes tilbake av produsentene for eget konsum eller bruttoinvestering i fast realkapital. Produksjon for eget bruk beregnet på bruttoinvestering i fast realkapital omfatter produksjon av fast realkapital, som bygge- og anleggsvirksomhet, utvikling av programvare eller mineralleting beregnet på egen bruttoinvestering i fast realkapital (for begrepet bruttoinvestering i fast realkapital, se punkt 3.100-3.127).

Husholdningenes produksjon av varer for eget bruk gjelder vanligvis:

1. boligbygging for eget bruk,
2. produksjon og lagring av landbruksprodukter,
3. bearbeiding av landbruksprodukter, som produksjon av mel ved maling av korn, tørking og konservering av frukt, produksjon av meieriprodukter som smør og ost, samt produksjon av øl, vin og brennevin,
4. produksjon av andre råvarer, som saltutvinning, torvskjæring og vanntransport,
5. andre typer bearbeiding, som veving, keramikk og møbelsnekring.

Husholdningenes produksjon for eget bruk bør registreres dersom denne typen produksjon har betydning, dvs. dersom den produserte mengden framstår som betydelig i forhold til det samlede tilbudet av den aktuelle varen i et land.

Per konvensjon omfattes bare bygging av bolig for eget bruk og produksjon, lagring og bearbeiding av landbruksprodukter av ENS. All annen produksjon av varer for eget bruk i husholdninger anses å være uten betydning for medlemsstatene i Den europeiske union,

- c) produksjon av boligjenester som eier av egen bolig utfører for eget bruk,
- d) produksjon av tjenester i hjemmet som ytes av lønnet personale,
- e) frivillige aktiviteter som resulterer i vareproduksjon, f.eks. bygging av en bolig, kirke eller annen bygning, skal registreres som produksjon. Frivillige aktiviteter som ikke resulterer i vareproduksjon, f.eks. omsorg og rengjøring uten betaling, er ikke inkludert.

Alle slike aktiviteter omfattes av ENS, selv om de er ulovlige eller uregistrerte hos skattemyndighetene, trygdeforvaltningen, statistiske og andre offentlige myndigheter.

3.09. Produksjon omfatter ikke produksjon av husarbeid og personlige tjenester som produseres og konsumeres innenfor samme husholdning (med unntak av husarbeid som utføres av lønnet personale og tjenester som ytes av eier av egen bolig). Typiske eksempler er:

- a) rengjøring, oppussing og vedlikehold av boligen i den grad disse aktivitetene også er vanlige for leietakere,
- b) rengjøring, service og reparasjon av varige konsumvarer i husholdninger,
- c) tilberedning og servering av måltider,
- d) omsorg, opplæring og undervisning av barn,
- e) pleie av syke, uføre eller eldre mennesker,
- f) transport av husholdningens medlemmer eller eiendeler.

Hovedaktiviteter, sekundære aktiviteter og hjelpeaktiviteter

3.10. *Definisjon:* Hovedaktiviteten til en lokal bransjeenhet er den aktiviteten som bidrar til størst bruttoprodukt blant de aktiviteter som samme enhet utfører. Hovedaktiviteten klassifiseres i samsvar med NACE Rev. 1, først på høyeste klassifikasjonsnivå, og deretter på mer detaljerte nivåer.

3.11. *Definisjon:* En sekundær aktivitet er en aktivitet som utføres innenfor samme lokale bransjeenhet i tillegg til hovedaktiviteten. Produksjonen av den sekundære aktiviteten er et biprodukt.

3.12. *Definisjon:* Resultatet av en hjelpeaktivitet er ikke beregnet på bruk utenfor foretaket. En hjelpeaktivitet er en støtteaktivitet som utføres innenfor et foretak for å legge forholdene til rette for hovedaktiviteten eller den sekundære aktiviteten i de lokale bransjeenhetene. Typiske hjelpeaktiviteter er produksjon av innsatsfaktorer for all slags produksjon, enten den er liten eller stor.

Hjelpeaktiviteter kan f.eks. være kjøp, salg, markedsføring, regnskapsføring, databehandling, transport, lagring, vedlikehold, rengjøring og sikkerhetstjenester. Foretakene kan ha valget mellom å utføre hjelpetjenestene selv eller kjøpe dem av spesialister i markedet.

Investering for eget bruk anses ikke som en hjelpeaktivitet.

3.13. Hjelpeaktiviteter behandles som integrerte deler av hovedaktiviteten eller den sekundære aktiviteten som de er knyttet til. Dette innebærer at:

- a) produksjonen av en hjelpeaktivitet ikke vises uttrykkelig og registreres separat. Dermed registreres heller ikke bruken av denne produksjonen,
- b) alle innsatsfaktorer som konsumeres av en hjelpeaktivitet - materialer, arbeidskraft, kapitalslit osv. - behandles som innsatsfaktorer i hovedaktiviteten eller den sekundære aktiviteten den inngår i.

Produksjon (P.1)

3.14. *Definisjon:* Produksjon består av produktene som skapes i regnskapsperioden. Særlige tilfeller er:

- a) varer og tjenester som leveres av én lokal bransjeenhet til en annen lokal bransjeenhet som hører til samme institusjonelle enhet,
- b) varer som produseres av en lokal bransjeenhet og blir værende i lagerbeholdningene på slutten av den regnskapsperioden de er produsert i, uansett hvilken senere anvendelse de får.

Varer eller tjenester som produseres og konsumeres i samme regnskapsperiode og innenfor samme lokale bransjeenhet, identifiseres imidlertid ikke separat. De registreres derfor ikke som en del av den lokale bransjeenhets produksjon eller produktinnsats.

3.15. Når en institusjonell enhet omfatter mer enn én lokal bransjeenhet, er produksjonen til den institusjonelle enheten lik summen av produksjonen i dens lokale bransjeenheter, herunder produksjon levert mellom de lokale bransjeenheter.

3.16. ENS skiller mellom tre typer produksjon:

- a) markedsrettet produksjon (P.11),
- b) produksjon for eget bruk (P.12),
- c) annen ikke-markedsrettet produksjon (P.13).

Dette skillet anvendes også på lokale bransjeenheter og institusjonelle enheter:

- a) markedsprodusenter,
- b) produsenter av produkter til eget bruk,
- c) andre ikke-markedsprodusenter.

Skillet mellom markedsrettet, for eget bruk og annen ikke-markedsrettet er fundamentalt, fordi det bestemmer hvilke verdsettelsesprinsipper som skal anvendes på produksjonen: markedsrettet produksjon, produksjon for eget bruk og den samlede produksjon for markedsprodusenter og produsenter av produkter til eget bruk verdisettes til basispriser, mens den samlede produksjon for andre ikke-markedsprodusenter (lokale bransjeenheter) verdisettes fra kostnadssiden. Den samlede produksjonen til en institusjonell enhet verdisettes som summen av den samlede produksjonen til enhetens lokale bransjeenheter, og avhenger dermed også av skillet mellom markedsprodusenter, produsenter av produkter til eget bruk og andre ikke-markedsprodusenter (se punkt 3.54-3.56). Dessuten brukes skillet til å klassifisere institusjonelle enheter etter sektor (se punkt 3.27-3.37).

Skillet er definert ovenfra og nedover, dvs. at det først defineres for institusjonelle enheter, deretter for lokale bransjeenheter og til slutt for deres produksjon. Som følge av dette kan den nøyaktige betydningen av skillet på produktnivå (dvs. definisjonen av begrepene markedsrettet produksjon, produksjon av produkter til eget bruk og annen ikke-markedsrettet produksjon) bare forstås ved også å se på kjennetegn ved den institusjonelle enheten og den lokale bransjeenheten som produserer produktene.

Etter den generelle definisjonen av de tre produksjonstypene og de tre produsenttypene (se punkt 3.17-3.26), behandles skillet mellom markedsrettet, for eget bruk og annen ikke-markedsrettet ovenfra og nedover i hierarkiet.

3.17. *Definisjon:* Markedsrettet produksjon består av produksjon som avsettes på markedet (se punkt 3.18) eller som på andre måter er rettet mot markedet.

3.18. Markedsrettet produksjon omfatter:

- a) produkter solgt til økonomisk signifikante priser,
- b) produkter som inngår i en byttehandel,
- c) produkter som brukes som betaling i naturalier (herunder naturlønn og blandet inntekt i naturalier),
- d) produkter som leveres av én lokal bransjeenhet til en annen innenfor samme institusjonelle enhet og som skal brukes som produktinnsats eller sluttanvendelser,
- e) produkter som tilføres lagerbeholdninger av ferdigvarer og produkter under arbeid som er beregnet på en eller flere av anvendelsene ovenfor (herunder naturlig vekst for dyre- og planteprodukter og uferdige bygg og anlegg der kjøperen ennå er ukjent).

3.19. *Definisjon:* I ENS defineres en økonomisk signifikant pris for et produkt delvis ut fra den institusjonelle enheten og den lokale bransjeenheten som har produsert produktene (se punkt 3.27-3.40). Per konvensjon anses for eksempel all produksjon som selges av personlige foretak eid av husholdninger til andre institusjonelle enheter, som solgt til

økonomisk signifikante priser, dvs. den anses som markedsrettet produksjon. For enkelte andre institusjonelle enheters produksjon anses produksjonen bare å bli solgt til økonomisk signifikante priser når salgsprisen dekker mer enn 50 % av produksjonskostnadene.

- 3.20. *Definisjon:* Produksjon av produkter til eget bruk omfatter varer eller tjenester som beholdes av den samme institusjonelle enheten til eget bruk enten som konsum eller som bruttoinvestering i fast realkapital.
- 3.21. Produkter som beholdes til eget bruk som konsum, kan bare produseres av husholdningssektoren. Typiske eksempler er:
- a) landbruksprodukter som beholdes av bønder,
 - b) boligjenester som produseres av eiere av egen bolig,
 - c) tjenester i hjemmet som ytes av lønnet personale.
- 3.22. Produkter som brukes til egne bruttoinvesteringer i fast realkapital, kan produseres av en hvilken som helst sektor. Eksempler er:
- a) spesialverktøymaskiner produsert av verkstedindustrien,
 - b) boliger eller tilbygg som produseres av husholdninger,
 - c) bygge- og anleggsvirksomhet for eget bruk, herunder felles byggarbeider som utføres av grupper av husholdninger.
- 3.23. *Definisjon:* Annen ikke-markedsrettet produksjon dekker produksjon som tilbys fritt, eller til priser som ikke er økonomisk signifikante, til andre enheter.
- 3.24. *Definisjon:* Markedsprodusenter er lokale bransjeenheter eller institusjonelle enheter som hovedsakelig driver med markedsrettet produksjon.

Det bør bemerkes at dersom en lokal bransjeenhet eller institusjonell enhet er en markedsprodusent, er hovedproduksjonen per definisjon markedsrettet produksjon, siden begrepet markedsrettet produksjon er definert etter at skillet mellom markedsrettet, for eget bruk og annen ikke-markedsrettet produksjon er anvendt på den lokale bransjeenheten eller institusjonelle enheten som står for produksjonen.

- 3.25. *Definisjon:* Produsenter av produkter til eget bruk er lokale bransjeenheter eller institusjonelle enheter som hovedsakelig driver med produksjon til eget bruk innenfor samme institusjonelle enhet.
- 3.26. *Definisjon:* Andre ikke-markedsprodusenter er lokale bransjeenheter eller institusjonelle enheter hvis produksjon hovedsakelig tilbys fritt eller til priser som ikke er økonomisk signifikante.

Institusjonelle enheter - skillet mellom markedsprodusenter, produsenter av produkter til eget bruk og andre ikke-markedsprodusenter

- 3.27. Tabell 3.1 viser skillet mellom markedsprodusenter, produsenter av produkter til eget bruk og andre ikke-markedsprodusenter for institusjonelle enheter i egenskap av produsenter. Tabellen viser også klassifikasjon etter sektor.

Tabell 3.1. Skillet mellom markedsprodusenter, produsenter av produkter til eget bruk og andre ikke-markedsprodusenter for institusjonelle enheter

Type institusjonell enhet				Klassifikasjon	
Private eller offentlige		Allmennyttig organisasjon eller ikke	Omsetningen dekker mer enn 50 % av produksjonskostnadene	Type produsent	Sektor
1. Private produsenter	1.1. Personlige foretak som eies av husholdninger (unntatt kvasiforetak som eies av husholdninger)			1.1. = Markedsprodusent eller produsent av produkter til eget bruk	Husholdninger
	1.2. Andre private produsenter (herunder kvasiforetak som eies av husholdninger)	1.2.1. Private allmennyttige organisasjoner	1.2.1.1. Ja 1.2.1.2. Nei	1.2.1.1. = Markedsprodusenter 1.2.1.2. = Andre ikke-markedsprodusenter	Foretak Ideelle organisasjoner
		1.2.2. Andre private produsenter som ikke er allmennyttige organisasjoner		1.2.2. = Markedsprodusenter	Foretak
2. Offentlige produsenter			2.1. Ja 2.2. Nei	2.1. = Markedsprodusenter 2.2. = Andre ikke-markedsprodusenter	Foretak Offentlig forvaltning

Tabellen viser at for å kunne bestemme om en institusjonell enhet skal klassifiseres som markedsprodusent, produsent av produkter til eget bruk eller annen ikke-markedsprodusent, må det gjøres bruk av flere skiller.

- 3.28. Det første skillet er mellom private og offentlige produsenter. En offentlig produsent er en produsent som kontrolleres av offentlig forvaltning. Når det gjelder allmennyttige organisasjoner, er en offentlig produsent en allmennyttig organisasjon som kontrolleres og hovedsakelig finansieres av offentlig forvaltning. Alle andre produsenter er private produsenter. Kontroll defineres som evnen til å bestemme den generelle politikken eller strategien for en institusjonell enhet, om nødvendig ved å utnevne styremedlemmer eller ledere. Å eie mer enn halvparten av aksjene i et aksjeselskap er et tilstrekkelig, men ikke et nødvendig, vilkår for kontroll (se punkt 2.26.).
- 3.29. Som tabell 3.1 viser, finnes private produsenter i alle sektorer så nær som sektoren offentlig forvaltning. Derimot finnes offentlige produsenter bare i sektorene for foretak (ikke-finansielle foretak og finansielle foretak) og i sektoren offentlig forvaltning.
- 3.30. En særlig kategori private produsenter er personlige foretak som eies av husholdninger. Dette er alltid markedsprodusenter eller produsenter av produkter til eget bruk. Det siste er tilfelle når det er snakk om produksjon av boligjenester som produseres av eiere av egen bolig og produksjon av varer for eget bruk. Alle personlige foretak som eies av husholdninger, klassifiseres i sektoren husholdninger. Unntak bør bare gjøres for kvasiforetak som eies av husholdninger. Disse er markedsprodusenter, og klassifiseres i sektorene ikke-finansielle og finansielle foretak.
- 3.31. For de andre private produsentene bør det skilles mellom private allmennyttige organisasjoner og andre private produsenter.

Definisjon: En allmennyttig organisasjon er en juridisk eller sosial enhet som er opprettet for å produsere varer og tjenester, men hvis status gjør at disse varene og tjenestene ikke kan være en kilde til inntekter, fortjeneste eller annen økonomisk gevinst for de enhetene som oppretter, kontrollerer eller finansierer dem. I praksis vil deres produktive aktiviteter

nødvendigvis medføre enten overskudd eller underskudd, men eventuelle overskudd kan ikke overtas av andre institusjonelle enheter.

Alle andre private produsenter som ikke er allmennyttige organisasjoner, er markedsprodusenter. De klassifiseres i sektorene ikke-finansielle og finansielle foretak.

3.32. For å kunne bestemme produsenttype og sektor for de private allmennyttige organisasjonene, brukes et 50 prosents kriterium:

- a) dersom mer enn 50 % av produksjonskostnadene dekkes av omsetningen, er den institusjonelle enheten en markedsprodusent, og skal klassifiseres i sektorene ikke-finansielle og finansielle foretak,
- b) dersom mindre enn 50 % av produksjonskostnadene dekkes av omsetningen, er den institusjonelle enheten en annen ikke-markedsprodusent, og klassifiseres i sektoren ideelle organisasjoner. Allmennyttige organisasjoner som er andre ikke-markedsprodusenter og som kontrolleres og hovedsakelig finansieres av offentlig forvaltning, klassifiseres i sektoren offentlig forvaltning.

3.33. Når man skal skille mellom markedsprodusenter og andre ikke-markedsprodusenter ved hjelp av 50 prosents-kriteriet, defineres omsetning og produksjonskostnader slik:

- a) omsetning omfatter omsetning eksklusiv produktskatter, men inkluderer alle betalinger som offentlig forvaltning eller EUs institusjoner foretar til alle slags produsenter innenfor denne type aktiviteter, dvs. at omsetningen er medregnet alle betalinger som er knyttet til volumet på eller verdien av produksjonen, men ikke betalinger til dekning av generelle underskudd.

Denne definisjonen av omsetning svarer til definisjonen av produksjon til basispriser, bortsett fra at:

1. produksjon til basispriser defineres først etter at det er avgjort om produksjonen er markedsrettet eller annen ikke-markedsrettet produksjon: omsetning brukes bare ved verdisetting av markedsrettet produksjon; annen ikke-markedsrettet produksjon verdisettes til produksjonskostnadene,
2. betalinger fra offentlig forvaltning til dekning av generelle underskudd i offentlige foretak og kvasiforetak er en del av andre produktsubsidier som definert i punkt 4.35 bokstav c). Som følge av dette omfatter markedsproduksjon til basispriser også betalinger foretatt av offentlig forvaltning til dekning av generelle underskudd.
- b) produksjonskostnader er summen av produktinnsats, lønnskostnader, kapitalslit og næringsskatter. For dette kriteriet trekkes ikke næringssubsidier fra. For å sikre konsistens i begrepene omsetning og produksjonskostnader ved bruk av 50 prosents-kriteriet, bør produksjonskostnader ikke omfatte noen kostnader for investeringer for eget bruk.

50 prosents-kriteriet bør anvendes ved å studere produksjonen over en årrekke: bare dersom kriteriet er oppfylt i flere år eller er oppfylt for inneværende år og forventes å være oppfylt i nærmeste framtid, bør det anvendes konsekvent. Mindre variasjoner i størrelsen på omsetningen fra ett år til et annet gjør det ikke nødvendig å klassifisere institusjonelle enheter (og deres lokale bransjeeenheter og deres produksjon) på nytt.

3.34. Omsetningen kan bestå av flere komponenter. I forbindelse med helsetjenester som ytes av et sykehus, kan f.eks. omsetningen bestå av:

- a) arbeidsgiverens innkjøp (registreres som inntekt i naturalier utbetalt til de ansatte og som de ansattes konsum),
- b) private forsikringsselskapers innkjøp,
- c) trygdeforvaltning og offentlig forvaltnings innkjøp, som skal klassifiseres som stønader i naturalier,
- d) husholdningenes ikke-refunderte innkjøp (konsum).

Bare næringssubsidier og gaver (f.eks. fra veldedighet) behandles ikke som omsetning.

På samme måte kan et foretaks omsetning av transporttjenester svare til produktinnsats hos produsenter, inntekt i naturalier som ytes av arbeidsgivere, stønader i naturalier som ytes av offentlig forvaltning og ikke-refunderte innkjøp i husholdningene.

3.35. Private allmennyttige organisasjoner rettet mot næringslivet er et spesialtilfelle. De finansieres vanligvis ved bidrag eller kontingenter fra den aktuelle gruppen av virksomheter. Kontingentene behandles ikke som overføringer, men som betaling for tjenesteytelser, dvs. som omsetning. Disse allmennyttige organisasjonene er derfor markedsprodusenter og klassifiseres i sektorene ikke-finansielle og finansielle foretak.

- 3.36. Ved bruk av 50 prosents-kriteriet på omsetningen og produksjonskostnadene til private eller offentlige allmenntilrette organisasjoner kan det i noen særlige tilfeller være misvisende å ta med alle betalinger knyttet til produksjonsvolum i omsetningen. Dette kan f.eks. gjelde finansieringen av produksjonen i private og offentlige skoler: betalingene fra offentlig forvaltning kan være avhengig av antall elever, eller være resultatet av forhandlinger med offentlig forvaltning. I et slikt tilfelle behøver ikke disse betalingene anses som omsetning, selv om de er eksplisitt knyttet til produksjonsvolumet, dvs. antall elever. Dette innebærer at en skole som hovedsakelig finansieres av slike betalinger, hører inn under andre ikke-markedsprodusenter. Når skolen er en offentlig produsent, dvs. når den hovedsakelig finansieres og kontrolleres av offentlig forvaltning, bør den klassifiseres i sektoren offentlig forvaltning. Når skolen er en privat annen ikke-markedsprodusent, bør den klassifiseres i sektoren ideelle organisasjoner.
- 3.37. Offentlige produsenter kan være markedsprodusenter eller andre ikke-markedsprodusenter. Dersom 50 prosents-kriteriet avgjør at den institusjonelle enheten skal anses som en markedsprodusent, klassifiseres den i sektorene ikke-finansielle og finansielle foretak. 50 prosents-kriteriet avgjør også når en offentlig forvaltningsenhet bør behandles som et kvasiforetak som eies av offentlig forvaltning: bare når det oppfyller 50 prosents-kriteriet, er det snakk om et kvasiforetak. Dersom den institusjonelle enheten er en annen ikke-markedsprodusent, klassifiseres den i sektoren offentlig forvaltning. Skillet mellom allmenntilrette organisasjoner og andre produsenter er derfor uten betydning for klassifikasjonen av offentlige produsenter.

Lokale bransjeenheter og deres produksjon - skillet mellom markedsrettet, for eget bruk og annen ikke-markedsrettet

- 3.38. Etter å ha brukt skillet mellom markedsprodusenter, produsenter for eget bruk og andre ikke-markedsprodusenter på institusjonelle enheter, kan dette skillet brukes på lokale bransjeenheter og deres produksjon. Dette forholdet er vist i tabell 3.2.
- 3.39. For institusjonelle enheter som er markedsprodusenter, er den viktigste lokale bransjeenheten naturligvis også en markedsprodusent. Den sekundære lokale bransjeenheten kan være en markedsprodusent, men også en produsent av produkter til eget bruk. Den sekundære lokale bransjeenheten kan imidlertid per konvensjon ikke være en annen ikke-markedsprodusent. Dette innebærer at alle de (sekundære) lokale bransjeenheter i sektorene ikke-finansielle og finansielle foretak er markedsprodusenter eller produsenter av produkter til eget bruk.
- 3.40. For institusjonelle enheter som er andre ikke-markedsprodusenter, vil den lokale bransjeenheten også være en annen ikke-markedsprodusent. De sekundære lokale bransjeenheter kan være markedsprodusenter eller andre ikke-markedsprodusenter. Dette innebærer at sektorene offentlig forvaltning og ideelle organisasjoner kan inneholde enkelte (sekundære) lokale bransjeenheter som er markedsprodusenter, (selv om alle de institusjonelle enhetene i disse sektorene er andre ikke-markedsprodusenter). For å kunne avgjøre om de sekundære lokale bransjeenheter er markedsprodusenter eller andre ikke-markedsprodusenter, bør 50 prosents-kriteriet brukes.
- 3.41. Etter at de institusjonelle enhetene og deres lokale bransjeenheter er blitt klassifisert etter skillet mellom markedsrettet, for eget bruk og annen ikke-markedsrettet, kan dette skillet brukes på produksjonen til de lokale bransjeenheter. Dette forholdet er vist i tabell 3.3.

Tabell 3.2. Institusjonelle enheter, lokale bransjeenheter og deres produksjon og skillet mellom markedsrettet, for eget bruk og annen ikke-markedsrettet

Institusjonell enhet	Viktigste lokale bransjeenhet	Sekundære lokale bransjeenheter	Hovedproduksjon i viktigste lokale bransjeenhet	Sekundær produksjon i viktigste lokale bransjeenhet	Hovedproduksjon i sekundær lokal bransjeenhet	Sekundær produksjon i sekundær lokal bransjeenhet
Markedsprodusent	Markedsprodusent	Markedsprodusent Produsent av produkter for eget bruk	Markedsrettet produksjon	Markedsrettet produksjon Produksjon for eget bruk	Markedsrettet produksjon Produksjon for eget bruk	Markedsrettet produksjon Produksjon for eget bruk Markedsrettet produksjon
Produsent av produkter for eget bruk	Produsent av produkter for eget bruk		Produksjon for eget bruk	Markedsrettet produksjon		
Andre ikke-markedsprodusenter	Andre ikke-markedsprodusenter	Markedsprodusent Andre ikke-markedsprodusenter	Annen ikke-markedsrettet produksjon	Markedsrettet produksjon Produksjon for eget bruk Annen ikke-markedsrettet produksjon	Markedsrettet produksjon Annen ikke-markedsrettet produksjon	Markedsrettet produksjon Produksjon for eget bruk Markedsrettet produksjon Produksjon for eget bruk Annen ikke-markedsrettet produksjon

Tabell 3.3. Skillet mellom markedsrettet, for eget bruk og annen ikke-markedsrettet

	Markedsprodusenter	Produsenter av produkter til eget bruk	Andre ikke-markedsprodusenter	I alt
Markedsproduksjon	X	x	x	Markedsproduksjon
Produksjon for eget bruk	x	X	x	Produksjon for eget bruk
Annen ikke-markedsrettet produksjon	0	0	X	Annen ikke-markedsrettet produksjon
I alt	Produksjon i alt - markedsprodusenter	Produksjon i alt - produsenter av produkter for eget bruk	Produksjon i alt - andre ikke-markedsprodusenter	Produksjon i alt

X = stor produksjon; x = liten produksjon; 0 = ingen produksjon (per konvensjon).

- 3.42. Lokale bransjeenheter i egenskap av markedsprodusenter og produsenter for eget bruk kan per konvensjon ikke levere annen ikke-markedsrettet produksjon. Deres produksjon kan derfor bare registreres som markedsrettet produksjon eller produksjon for eget bruk, og verdisettes i samsvar med dette (se punkt 3.46-3.52).
- 3.43. Lokale bransjeenheter i egenskap av andre ikke-markedsprodusenter kan som sekundær produksjon levere markedsrettet produksjon og produksjon for eget bruk. Produksjon for eget bruk består av investeringer for eget bruk. At det finnes markedsrettet produksjon, bør i prinsippet avgjøres ved å bruke 50 prosents-kriteriet på enkeltprodukter: det er snakk om markedsrettet produksjon når inntektene av den dekker minst 50 % av produksjonskostnadene. Dette kan være tilfelle f.eks. når offentlige sykehus tar økonomisk signifikante priser for noen av sine tjenester. Andre eksempler er salg av reproduksjoner fra offentlige museer og salg av værvarsler fra meteorologiske institutter.
- 3.44. I statistisk praksis kan det være vanskelig å sette et klart skille mellom de ulike produktene til lokale bransjeenheter i offentlige institusjoner og ideelle organisasjoner. Dette gjelder i enda større grad produksjonskostnadene for de ulike produktene. En enkel løsning på dette problemet er å behandle alle inntekter fra de sekundære aktivitetene til andre ikke-markedsprodusenter som inntekter fra én type markedsrettet produksjon. Dette gjelder f.eks. for et museums inntekter fra salget av plakater og postkort¹.
- 3.45. Andre ikke-markedsprodusenter kan også ha inntekter fra salget av sin andre ikke-markedsrettede produksjon til priser som ikke er økonomisk signifikante, f.eks. museets billettinntekter. Disse inntektene svarer til annen ikke-markedsrettet produksjon. Dersom det er vanskelig å skille mellom disse inntektstypene (billettinntekter og inntekter fra salg av plakater og postkort), kan begge behandles enten som inntekter fra markedsrettet produksjon eller inntekter fra annen ikke-markedsrettet produksjon. Valget mellom disse to alternative registreringene avhenger av den antatte relative betydningen av de to inntektstypene (billettinntekter og inntekter fra salg av plakater og postkort).

Registreringstidspunkt og verdisetting av produksjon

- 3.46. Produksjonen registreres og verdisettes på tidspunktet da den skapes i produksjonsprosessen.
- 3.47. All produksjon skal verdisettes til basispriser, men særlige konvensjoner gjelder for:
- a) verdisetting av annen ikke-markedsrettet produksjon,
 - b) verdisetting av den samlede produksjonen til ikke-markedsprodusenter (lokale bransjeenheter),
 - c) verdisetting av den samlede produksjonen til institusjonelle enheter der en lokal bransjeenhet er en annen ikke-markedsprodusent (se punkt 3.53-3.56).
- 3.48. *Definisjon:* Basisprisen er den prisen produsenten mottar fra kjøperen for hver produserte vare- eller tjenesteenhet, minus eventuell skatt på produksjon eller salg av enheten (dvs. produktskatter), pluss eventuelle subsidier for produksjon eller salg av enheten (dvs. produktsubsidier). Basisprisen omfatter ikke eventuelle transportkostnader som faktureres separat av produsenten. Den omfatter derimot eventuelle transportavanser som belastes den samme fakturaen, selv om de er spesifisert separat på fakturaen.
- 3.49. Produksjon for eget bruk (P.12) skal verdisettes til basispriser for tilsvarende produkter som omsettes på markedet; som en følge av dette kan det forekomme netto driftsresultat eller blandet inntekt for slik produksjon. Dette gjelder også for boligjenester i egen bolig (se punkt 3.64). Vanligvis vil det imidlertid være nødvendig å verdisette produksjon av bygg og anlegg for eget bruk ut fra produksjonskostnadene.
- 3.50. Tillegg til produkter under arbeid verdisettes i forhold til den anslåtte løpende basisprisen på det ferdige produktet.
- 3.51. Dersom verdien av den produksjonen som behandles som produkter under arbeid skal anslås på forhånd, bør den bygge på de kostnadene som faktisk er påløpt, med tillegg av et beløp tilsvarende driftsresultat eller anslått blandet inntekt. De foreløpige anslagene bør deretter erstattes av tall som beregnes ved å fordele den faktiske verdien (når den blir kjent) av de endelige produktene. Dette er summen av verdiene av:
- a) ferdige produkter som er solgt eller har inngått i en byttehandel,
 - b) tilgang av ferdige produkter til lagerbeholdning minus avgang,
 - c) ferdige produkter for eget bruk.

¹ Disse inntektene er kanskje likevel ikke store nok til å dekke 50 % av alle kostnadene til museumsbutikken, f.eks. fordi de også omfatter lønnskostnader for personalet i museumsbutikken.

- 3.52. Verdien av bygg og anlegg som anskaffes i uferdig stand, anslås på grunnlag av de kostnadene som er påløpt til datoen for kjøpet, og omfatter et tillegg for driftsresultat eller blandet inntekt (dette tillegget kan beregnes ut fra prisene på tilsvarende bygg og anlegg). Et godt anslag av verdien av bruttoinvesteringen i fast realkapital som blir foretatt i en gitt periode, kan ofte finnes ved verdien av delbetalinger foretatt av kjøperen i løpet av perioden (forutsatt at det ikke er foretatt forskudds- eller etterskuddsbetalinger).

Dersom bygge- og anleggsarbeider som utføres for eget bruk, ikke blir fullført innenfor én enkelt regnskapsperiode, anslås verdien av produksjonen og de tilsvarende bruttoinvesteringene i fast realkapital ved å multiplisere den anslåtte løpende basisprisen med den prosentandelen av de samlede produksjonskostnadene som er påløpt i den aktuelle perioden. Dersom det ikke er mulig å anslå basisprisen på det ferdige bygget eller anlegget, må den samlede produksjonskostnaden benyttes. Dersom arbeidskraften er helt eller delvis gratis, f.eks. når husholdninger utfører byggearbeider i fellesskap, skal det i anslaget over de samlede produksjonskostnadene inngå et anslag over verdien av dette arbeidet beregnet ut fra lønningene for slikt arbeid i det aktuelle området.

- 3.53. Den samlede produksjonen til en annen ikke-markedsprodusent (en lokal bransjeenhet) skal verdisettes til de samlede produksjonskostnadene, dvs. summen av:
- a) produktinnsats (P.2),
 - b) lønnskostnader (D.1),
 - c) kapitalslit (K.1),
 - d) næringskatter (D.29) minus næringsubsidier (D.39).

Næringsubsidier bør trekkes fra. Det må imidlertid bemerkes at næringsubsidier til andre ikke-markedsprodusenter ofte ikke forekommer i praksis, eller at det bare er snakk om meget små beløp (se punkt 4.36).

Per konvensjon er ikke rentebetalinger inkludert som kostnader for annen ikke-markedsrettet produksjon (selv om de i enkelte tilfeller kan anses som vesentlige produksjonskostnader, f.eks. for boligselskaper). Kostnader for annen ikke-markedsrettet produksjon omfatter heller ikke en imputasjon for leieverdien av næringsbygg som eies og brukes i annen ikke-markedsrettet produksjon.

- 3.54. Den samlede produksjonen til en institusjonell enhet er summen av produksjonen til dens lokale bransjeenheter. Dette gjelder også for institusjonelle enheter som er andre ikke-markedsprodusenter.
- 3.55. Dersom andre ikke-markedsprodusenter (lokale bransjeenheter) ikke har noen sekundær markedsrettet produksjon, skal annen ikke-markedsrettet produksjon verdisettes til produksjonskostnadene. For sekundær markedsrettet produksjon hos andre ikke-markedsprodusenter, verdisettes annen ikke-markedsrettet produksjon som en restverdi, dvs. som differansen mellom de samlede produksjonskostnadene til andre ikke-markedsprodusenter og deres inntekter fra markedsrettet produksjon.
- 3.56. I prinsippet skal markedsrettet produksjon hos andre ikke-markedsprodusenter verdisettes til basispriser. Men selv om andre ikke-markedsrettede lokale bransjeenheter kan ha salgsinntekter, verdisettes likevel deres samlede produksjon, som omfatter både deres markedsrettede og deres andre ikke-markedsrettede produksjon (og kanskje også produksjon for eget bruk), til produksjonskostnadene. Deres markedsrettede produksjon verdisettes etter salgsinntektene fra markedsrettede produkter, idet verdien av deres andre ikke-markedsrettede produksjon finnes som differansen mellom verdien av deres samlede produksjon på den ene siden, og deres markedsrettede produksjon og produksjon for eget bruk på den andre siden. Verdien av deres salgsinntekter fra annen ikke-markedsrettet produksjon av varer og tjenester til priser som ikke er økonomisk signifikante, inngår fortsatt i verdien av deres andre ikke-markedsrettede produksjon.
- 3.57. For visse typer produksjon gjelder følgende presiseringer og unntak med hensyn til registreringstidspunktet og verdisetting, her angitt i den rekkefølgen de har i CPA.

3.58. *A. Produkter fra jordbruk, jakt og skogbruk; B. Fisk*

Produksjonen av jordbruksprodukter registreres som kontinuerlig produksjon over hele produksjonsperioden (og ikke bare når avlingen høstes eller dyrene slaktes).

Avlinger, tømmer på rot og bestander av fisk eller dyr som oppdrettes med sikte på produksjon av næringsmidler, behandles som beholdninger av produkter under arbeid og omdannes til beholdninger av ferdige produkter når prosessen er ferdig.

3.59. *D. Bearbeidde varer; F. Bygge- og anleggsvirksomhet*

Når en salgsavtale inngås forut for oppføring av en bygning eller et annet anleggsarbeid som strekker seg over flere regnskapsperioder, anses produksjonen i hver periode som solgt til kjøperen ved slutten av perioden: dvs. som kjøperens

investering i fast realkapital i stedet for som produkter under arbeid i bygge- og anleggsnæringen. Produksjonen betraktes nemlig som solgt til kjøperen i etapper etter hvert som kjøperen overtar den i juridisk forstand. Når avtalen stipulerer delbetalinger, kan verdien av produksjonen ofte være tilnærmet lik verdien av delbetalingen som foretas i hver periode. Dersom det ikke foreligger en salgsavtale, registreres imidlertid den ufullstendige produksjonen i hver periode som produkter under arbeid.

3.60. *G. Agentur-, engros- og detaljhandel. Reparasjon av motorkjøretøyer, motorsykler, husholdningsvarer og varer til personlig bruk*

Tjenesteproduksjonen innen engros- og detaljhandel måles ved handelsavansen på varene som kjøpes inn for videresalg.

Definisjon: En handelsavanse er differansen mellom faktisk, realisert eller imputert pris på en vare som er kjøpt inn for videresalg, og den pris som en forhandler måtte ha betalt for å erstatte varen ved det tidspunkt varen selges eller avhendes på annen måte.

Per konvensjon er kapitalgevinster og -tap ikke inkludert i handelsavansen. I praksis vil datakildene ofte ikke gi rom for å skille ut alle kapitalgevinster og -tap.

3.61. *H. Hotell- og restaurantvirksomhet*

Verdien av produksjonen av tjenester i hoteller, restauranter og kafeer omfatter verdien av mat, drikkevarer osv. som konsumeres.

3.62. *I. Transport, lagring og kommunikasjon*

Produksjon av transporttjenester måles ved verdien av beløpene som mottas for transport av gods eller personer. Transport for eget bruk innenfor de lokale bransjeenheter anses som en hjelpeaktivitet og blir ikke identifisert eller registrert separat.

Produksjon av lagertjenester måles som verdien av et tillegg til produkter under arbeid, enten som tilleggsproduksjon i form av "transport i tid" (f.eks. lagring på vegne av andre lokale bransjeenheter) eller en fysisk endring (f.eks. ved modning av vin).

Produksjon av reisebyråtjenester måles som verdien av tjenesteandelen til byråer (honorarer og provisjoner), og ikke som byråenes samlede utgifter for de reisende. Disse utgiftene kan for eksempel også omfatte utgifter til transport med tredjepart.

Produksjon av turoperatørtjenester måles ut fra turoperatørens samlede utgifter for de reisende.

Forskjellen mellom reisebyråers og turoperatørens virksomhet består i at reisebyråene bare opptrer som formidlere for de reisende, mens turoperatørene skaper et nytt produkt, dvs. det arrangeres en reise. Prisene for de forskjellige bestanddelene i reisen (f.eks. reise, hotell og underholdning) er vanligvis ikke spesifisert for den reisende.

3.63. *J. Finansiell tjenesteyting (dette omfatter også forsikring og pensjonsfond)*

Produksjon av finansformidlingstjenester som det ikke uttrykkelig tas gebyrer for, måles per konvensjon som den samlede formuesinntekt mottatt av enhetene som yter tjenestene, minus deres samlede rentebetalinger, eksklusive verdien av eventuelle inntekter fra investering av deres egne midler (siden slik inntekt ikke stammer fra finansformidlingen), og eksklusive inntekter fra investering av forsikringstekniske avsetninger dersom en finansformidler driver forsikringsvirksomhet som sekundær aktivitet. Kapitalgevinster og -tap skal ikke tas med ved måling av denne produksjonen, fordi kapitalgevinster og -tap ikke registreres på produksjonskontoen i ENS generelt, men på en separat konto (konto for andre endringer i balansene). Dette gjelder også for profesjonelle valutahandlers kapitalgevinster på utenlandske valutaer og verdipapirer (selv om deres gevinster vanligvis er positive, og valutahandlerne selv anser dem som en del av sine normale inntekter). Handelsavanser på utenlandske valutaer og verdipapirer (dvs. de vanlige differansene mellom kjøperprisen for valutahandleren og kjøperprisen for kjøperen) skal inkluderes i produksjonen, som for engros- og detaljhandlere. Tilsvarende kan det også her være dataproblemer når man skal skille slike handelsavanser fra kapitalgevinster; slike problemer bør løses på best mulig måte.

Produksjonen av finansformidlingstjenester som ytes av sentralbankene, måles på samme måte som de som leveres av andre finansformidlere.

Aktiviteten til pengeutlånere som låner ut sine egne midler, behandles ikke som produksjon av tjenester.

Finansformidlere kan også levere en rekke forskjellige finansielle tjenester og forretningstjenester som de uttrykkelig krever gebyrer og provisjoner for. Dette gjelder f.eks. valutaveksling, investeringsrådgivning, kjøp av fast eiendom eller skatterådgivning. Produksjonen av slike tjenester verdisettes på grunnlag av de aktuelle gebyrene eller provisjonene.

Produksjonen av forsikringstjenester (tjenesteandelen) måles som:

samlede, faktisk opptjente premier

pluss samlede tilleggspremier (som er lik inntekten fra investeringer av de forsikringstekniske avsetningene)

minus samlede forfalte erstatningskrav

minus endringer i aktuarreserver og avsetninger for forsikring med avkastningsandel.

Kapitalgevinster og -tap skal utelates ved måling av produksjonen av forsikringstjenester: de skal ikke anses som inntekt fra investering av de forsikringstekniske avsetningene, og skal heller ikke anses som endringer i aktuarreserver og avsetninger for forsikring med avkastningsandel.

Legg merke til at forsikringsselskapet kan investere forsikringstekniske avsetninger i sekundære aktiviteter, f.eks. utleie av boliger eller kontorer. I dette tilfellet er netto driftsresultat fra disse sekundære aktivitetene inntekt fra investering av forsikringstekniske avsetninger.

På samme måte måles pensjonskassenes produksjon som:

samlede faktiske pensjonsbidrag

pluss samlede tilleggsbidrag (som er lik inntekten fra investeringen av pensjonskassens tekniske avsetninger)

minus forfalte ytelser

minus endringer i aktuarreserver.

3.64. K. Omsetning og drift av fast eiendom. Utleie og forretningsmessig tjenesteyting

Produksjon av boligjenester av eier av egen bolig bør verdisettes til den anslåtte verdien av den leien som en leietaker ville ha betalt for samme bolig, idet det tas hensyn til faktorer som beliggenhet, infrastruktur i nabolaget osv., i tillegg til størrelsen og kvaliteten på selve boligen. For garasjer som ligger atskilt fra boligen, og som brukes av eieren for eget konsumformål i forbindelse med boligen, må det foretas en tilsvarende imputering. Ingen imputering foretas for garasjer som brukes av sine private eiere bare for å parkere nær arbeidsstedet. Leieverdien av egen bolig i utlandet, f.eks. feriebolig, skal ikke registreres som en del av innenlandsk produksjon, men som import av tjenester og tilsvarende netto driftsresultat som primær inntekt fra utlandet. For egen bolig som eies av utlendinger, skal det foretas tilsvarende registreringer. For leiligheter med deltidsbruksrett skal en prosentandel av tjenesteandelen registreres.

Produksjon av eiendomstjenester i næringsbygninger måles som verdien av forfalt leie.

Produksjon av operasjonell leasing (utleie av maskiner og utstyr osv.) måles som leieverdien som leieren betaler til utleieren. Den er klart atskilt fra finansiell leasing, som er en finansieringsmetode for anskaffelse av fast realkapital, dvs. ved at utleieren gir leieren et lån. Ved finansiell leasing består leien (hovedsakelig) av betaling av renter og avdrag, og verdien av tjenestene er svært liten i forhold til den samlede leien som betales (se vedlegg II om leasing og kjøp på avbetaling av varige goder).

Når det er mulig, bør det skilles ut en separat lokal bransjeenhet for forsknings- og utviklingsarbeid (FoU). Når dette ikke er mulig, bør all FoU som har en signifikant størrelse (sammenlignet med hovedaktiviteten), registreres som den lokale bransjeenhetens sekundære aktivitet.

Produksjonen av forsknings- og utviklingstjenester måles på følgende måte:

- FoU som utføres av spesialiserte, kommersielle forskningslaboratorier eller forskningsinstitutter, måles som inntekter av salg, avtaler, provisjoner, gebyrer osv. på vanlig måte,
- produksjonen av FoU for bruk innenfor samme foretak, bør i prinsippet verdisettes på grunnlag av anslåtte basispriser som ville ha blitt betalt dersom forskningen ble levert av en underleverandør på kommersiell basis. I praksis er det imidlertid sannsynlig at den må verdisettes på grunnlag av de samlede produksjonskostnadene,
- FoU som leveres av offentlige forvaltningsenheter, universiteter, allmennyttige forskningsinstitutter osv. er vanligvis annen ikke-markedsrettet produksjon og verdisettes derfor på grunnlag av produksjonskostnadene. Inntekter fra andre ikke-markedsprodusenters salg av FoU skal registreres som inntekter fra sekundær markedsrettet produksjon.

Det bør skilles mellom utgifter til FoU og utgifter til undervisning og opplæring. Utgifter til FoU omfatter ikke kostnader til utvikling av programvare som hovedaktivitet eller sekundær aktivitet. Den regnskapsmessige behandlingen av dem er imidlertid omtrent den samme; den eneste forskjellen er at programvare anses som produserte immaterielle eiendeler og ikke patenteres.

3.65. *L. Offentlig administrasjon, forsvar og trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning*

Offentlig administrasjon, forsvar og trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning ytes alltid som andre ikke-markedsrettede tjenester, og bør derfor verdisettes i samsvar med dette.

3.66. *M. Undervisning; N. Helse- og sosialtjenester*

For undervisningstjenester og helse- og sosialtjenester kan det ofte være nødvendig å trekke presise grenser mellom markeds- og andre ikke-markedsprodusenter, og mellom deres markedsrettede og andre ikke-markedsrettede produksjon. For enkelte typer undervisning og legebehandling kan det f.eks. kreves mindre gebyrer til offentlige institusjoner (eller andre institusjoner som mottar bestemte subsidier), mens det for annen undervisning og legebehandling kreves kommersielle takster. Et annet typisk eksempel er at samme type tjeneste (f.eks. høyere utdanning) ytes (eller formidles) av offentlig forvaltning på den ene siden, og av kommersielle institutter på den andre. Det er derfor ofte store forskjeller mellom de priser som kreves og kvaliteten på tjenesten.

Undervisningstjenester og helse- og sosialtjenester omfatter ikke FoU-aktiviteter; helsetjenester omfatter ikke undervisning i helsetjenester, f.eks. den som utføres av universitetssykehus.

3.67. *O. Kollektiv, sosial og personlig tjenesteyting ellers*

Produksjon av bøker, innspillinger, film, programvare, bånd, plater osv. er en prosess i to etapper som måles på følgende måte:

1. produksjonen av originalverker (en immateriell eiendel) måles ut fra basisprisen som betales for et tilsvarende originalverk dersom det selges, eller dersom det ikke selges, ut fra produksjonskostnadene eller den diskonterte verdien av den framtidige forventede inntekt ved bruk av verket i produksjonen,
2. eieren av denne eiendelen kan bruke den direkte til å produsere kopier i etterfølgende perioder. Dersom eieren har gitt andre produsenter lisens til å gjøre bruk av originalen i produksjon, er de honorarer, provisjoner, royalties osv. som han mottar av lisensene, hans produksjon av tjenester. Salget av den immaterielle eiendelen er imidlertid en negativ investering i fast realkapital.

3.68. *P. Lønnet arbeid i private husholdninger*

Produksjonen av husholdningstjenester som produseres av lønnet personale verdisettes per konvensjon ut fra lønnskostnadene; dette omfatter også lønn i naturalier, som mat eller losji.

Produktinnsats (P.2)

3.69. *Definisjon:* Produktinnsats omfatter verdien av anvendte innsatsvarer og -tjenester i en produksjonsprosess, unntatt kapitalslit (bruk av fast realkapital). Varene og tjenestene kan enten bearbeides eller brukes opp i produksjonsprosessen.

3.70. Produktinnsats omfatter følgende grensetilfeller:

- a) verdien av alle varer eller tjenester som brukes som innsatsfaktorer i hjelpeaktiviteter. Vanlige eksempler er innkjøp, salg, markedsføring, regnskap, databehandling, transport, lagring, vedlikehold, sikkerhet osv. Det skilles ikke mellom disse varene og tjenestene og de som brukes i hovedaktiviteten (eller den sekundære aktiviteten) til en lokal bransjeenhet,
- b) verdien av varer og tjenester som mottas fra en annen lokal bransjeenhet innenfor samme institusjonelle enhet (bare dersom de oppfyller den generelle definisjonen i punkt 3.69),
- c) kostnadene ved å bruke leid fast realkapital, f.eks. operasjonell leasing av maskiner eller biler,
- d) abonnementer, bidrag eller kontingenter som betales til allmennnyttige bransjeorganisasjoner,
- e) poster som ikke behandles som bruttoinvesteringer, f.eks.:
 1. småverktøy som ikke er særlig kostbart, og som brukes til relativt enkle operasjoner, f.eks. sager, hammere, skrutrekkere og annet håndverktøy; små apparater som f.eks. lommekalkulatorer. I ENS skal alle utgifter til slike varige goder som ikke overstiger 500 ECU (i 1995-priser) per post (eller dersom de kjøpes i større mengder, for den samlede innkjøpte mengde), per konvensjon registreres som produktinnsats,
 2. vanlig, regelmessig vedlikehold og reparasjon av fast realkapital brukt i produksjonen,
 3. militære ødeleggelsesvåpen og utstyr som er nødvendig for å avfyre dem (men ikke lette våpen eller pansrede kjøretøyer som anskaffes av politi- og sikkerhetsstyrker, som behandles som bruttoinvestering i fast realkapital),

4. forsknings- og utviklingstjenester, opplæring av personale, markedsundersøkelser og lignende aktiviteter, som kjøpes utenfra eller som leveres av en separat lokal bransjeenhet i den samme institusjonelle enheten,
- f) betaling for bruk av immaterielle ikke-produserte eiendeler, som patenterte eiendeler, varemerker osv. (eksklusive betaling for kjøp av slike eiendomsrettigheter: dette behandles som kjøp av immaterielle ikke-produserte eiendeler),
- g) ansattes utgifter til anskaffelser som er nødvendige i produksjonen, f.eks. verktøy eller verneklær som den ansatte selv er forpliktet til å kjøpe i henhold til arbeidskontrakten, og som blir refundert av arbeidsgiveren,
- h) arbeidsgiveres utgifter som er til deres egen så vel som de ansattes fordel, og som er nødvendige for avvikling av produksjonen. Typiske eksempler er:
 1. refusjon av ansattes utgifter til reiser, utstasjonering, flytting og representasjon i forbindelse med arbeidet,
 2. utgifter til utsmykning og innredning på arbeidssstedet,En mer omfattende liste finnes i avsnittet om lønnskostnader (D.1).
- i) skadeforsikringstjenester betalt av lokale bransjeenheter (se også vedlegg III om forsikring): for å kunne registrere bare tjenesteandelen som produktinnsats, skal forsikringspremiene reduseres med f.eks. utbetalte skadeserstatninger og nettoendringer i aktuarreservene. Sistnevnte kan tilskrives lokale bransjeenheter med en andel som står i forhold til de premier som er betalt,
- j) bare for totaløkonomien: alle indirekte målte finansformidlingstjenester (FISIM) som leveres av hjemmehørende produsenter.

3.71. Produktinnsats omfatter ikke:

- a) varer og tjenester som behandles som bruttoinvestering i fast realkapital, f.eks.:
 1. verdigjenstander,
 2. leting etter mineraler,
 3. større utbedringer som i betydelig grad går ut over det som kreves for bare å holde den faste realkapitalen i god driftsmessig stand, f.eks. renovasjon, ombygging eller utvidelse,
 4. programvare som kjøpes inn eller produseres til eget bruk.
- b) arbeidsgiveres utgifter behandlet som naturallønn (se punkt 4.05),
- c) offentlige forvaltningsenheters kollektive tjenester som brukes av markedsprodusenter eller produsenter for eget bruk (og som behandles som kollektivt konsum av offentlig forvaltning),
- d) varer og tjenester som produseres og konsumeres innenfor samme regnskapsperiode og innenfor samme lokale bransjeenhet (de registreres heller ikke som produksjon),
- e) betalinger for lisenser og tillatelser fra offentlig forvaltning, som skal behandles som produksjonsskatter (se punkt 4.79-4.80).

Registreringstidspunkt og verdisetting av produktinnsats

- 3.72. Produkter brukt til produktinnsats skal registreres og verdisettes på det tidspunktet da de inngår i produksjonen. De skal verdisettes til kjøperpris for tilsvarende varer og tjenester på dette tidspunktet.
- 3.73. I praksis registrerer vanligvis ikke produsentenheter den faktiske bruk av varer i produksjonen direkte. De registrerer innkjøp beregnet på å anvendes som innsatsfaktorer og endringer i mengden av slike varer på lager. Produktinnsats må derfor anslås ved å trekke lagerendringene fra innkjøpene (se punkt 3.120-3.124) for en korrekt verdisetting av disse bevegelsene).

Konsum (P.3, P.4)

- 3.74. Det brukes to begreper for konsum:

- a) konsum (P.3),
- b) sluttkonsum (P.4).

Konsum er et begrep som viser til en sektors utgifter til konsumvarer og -tjenester. Til forskjell fra dette viser sluttkonsum til sektorens faktiske anskaffelse av konsumvarer og -tjenester. Forskjellen mellom disse to begrepene ligger i behandlingen av visse varer og tjenester som finansieres av offentlig forvaltning eller ideelle organisasjoner, men som leveres til husholdningene som sosiale naturaloverføringer.

Konsum (P.3)

- 3.75. *Definisjon:* Konsum består av utgifter som hjemmehørende institusjonelle enheter har til varer eller tjenester som brukes til å dekke individuelle eller kollektive behov for samfunnets medlemmer. Konsum kan finne sted på det nasjonale territoriet eller i utlandet.

3.76. Husholdningenes konsum omfatter følgende grensetilfeller:

- a) boligjenester av eiere av egen bolig,
- b) inntekt i naturalier, f.eks.:
 - 1. varer og tjenester mottatt av ansatte som naturalinntekt,
 - 2. varer og tjenester som produseres av personlige foretak eid av husholdninger, og som husholdningenes medlemmer beholder til eget konsum. Typiske eksempler er matvarer og andre jordbruksvarer, boligjenester av eiere av egen bolig og tjenester i hjemmet som produseres av lønnet personale (tjenere, kokker, gartnere, sjåfører osv.),
- c) poster som ikke behandles som produktinnsats, f.eks.:
 - 1. materialer til mindre reparasjoner og innredning av boliger av en art som vanligvis utføres både av leiere og eiere,
 - 2. materialer til reparasjon og vedlikehold av varige konsumvarer, herunder kjøretøyer,
- d) poster som ikke behandles som investeringer, særlig varige konsumvarer som fortsetter å fungere over flere regnskapsperioder; disse omfatter overføring av eiendomsretten til enkelte varige goder fra et foretak til en husholdning (se punkt 3.148),
- e) finansielle tjenester som belastes direkte,
- f) forsikringstjenester, på grunnlag av den implisitte tjenesteandelen (se punkt 3.63),
- g) pensjonskassers tjenester, på grunnlag av den implisitte tjenesteandelen (se punkt 3.63),
- h) betalinger fra husholdninger for lisenser, tillatelser osv. som anses som kjøp av tjenester (se punkt 4.79 og 4.80),
- i) kjøp av produksjon til priser som ikke er økonomisk signifikante, f.eks. inngangsbillett til et museum (se punkt 3.45).

3.77. Husholdningenes konsum omfatter ikke:

- a) sosiale naturaloverføringer, f.eks. utgifter som i første omgang påløper husholdningene, men som senere refunderes av trygdeforvaltningen, f.eks. enkelte utgifter til medisinsk behandling,
- b) poster som behandles som produktinnsats eller bruttoinvesteringer, f.eks.:
 - 1. utgifter til næringsformål i husholdninger som eier personlige foretak, f.eks. til varige goder som kjøretøyer, møbler eller elektrisk utstyr (bruttoinvestering i fast realkapital), og dessuten til ikke-varige goder som drivstoff (produktinnsats),
 - 2. utgifter som eier av egen bolig har til innredning, vedlikehold og reparasjon av boligen, og som ikke vanligvis utføres av leiere (behandles som produktinnsats i produksjon av boligjenester),
 - 3. kjøp av boliger (behandlet som bruttoinvestering i fast realkapital),
 - 4. utgifter til verdigjenstander (behandlet som bruttoinvestering i fast realkapital),
- c) poster som behandles som anskaffelse av en ikke-produsert eiendel, særlig kjøp av grunn,
- d) alle betalinger som er foretatt av husholdninger og som skal anses som skatter, f.eks. tillatelser til å ha kjøretøyer, båter eller luftfartøyer, samt lisenser til jakt eller fiske (se punkt 4.79-4.80),
- e) abonnementer, bidrag og kontingenter som betales av husholdninger til ideelle organisasjoner, f.eks. fagforeninger, faglige sammenslutninger, forbrukersammenslutninger, kirkesamfunn og sosiale og kulturelle foreninger, fritidsklubber eller idrettsklubber,
- f) frivillige overføringer i form av kontanter eller naturalier som foretas av husholdninger til veldedighetsformål, støtte- og hjelpeorganisasjoner.

3.78. Ideelle organisasjoners konsum omfatter to forskjellige kategorier:

- a) verdien av varer og tjenester produsert av ideelle organisasjoner unntatt investeringer for eget bruk og utgifter betalt av husholdninger og andre enheter,
- b) ideelle organisasjoners utgifter til varer og tjenester som er produsert av markedsprodusenter og som leveres ubearbeidet til husholdninger for deres konsum som sosiale naturaloverføringer,

3.79. Den offentlige forvaltningens konsum omfatter to kategorier konsum, som tilsvarende ideelle organisasjonenes konsum:

- a) verdien av varer og tjenester som produseres av den offentlige forvaltningen selv, unntatt investeringer for eget bruk og salg,
- b) offentlig forvaltnings kjøp av varer og tjenester som produseres av markedsprodusenter og som leveres ubearbeidet til husholdninger som sosiale naturaloverføringer. Dette innebærer at offentlig forvaltning bare betaler for varer og tjenester som selgerne leverer til husholdningene.

3.80. Foretak har ikke utgifter til konsum. Deres kjøp av de samme varene og tjenestene som brukes av husholdninger til konsum, brukes enten som produktinnsats eller leveres til ansatte som naturallønn, dvs. imputert konsum for

husholdningene. Selv når de finansierer individuelt konsum, f.eks. i forbindelse med reklame, behandles disse utgiftene som produktinnsats.

Sluttkonsum (P.4)

- 3.81. *Definisjon:* Sluttkonsum består av de varer og tjenester som anskaffes av hjemmehørende institusjonelle enheter for å dekke menneskelige behov, både individuelle og kollektive.
- 3.82. *Definisjon:* Varer og tjenester for individuelt konsum ("individuelle varer og tjenester") anskaffes av en husholdning og brukes til å dekke behov og ønsker hos medlemmene i husholdningen. Individuelle varer og tjenester har følgende kjennetegn:
- a) det må være mulig å observere og registrere varer og tjenester som anskaffes av en husholdning eller dens medlemmer, og hvilket tidspunkt anskaffelsen fant sted,
 - b) husholdningen må være enig i anskaffelsen av varen eller tjenesten, og ta de nødvendige skritt for å motta den, f.eks. ved å gå på skole eller søke til en klinikk,
 - c) varen eller tjenesten må være slik at når den er anskaffet av én husholdning eller person, eventuelt av en liten, begrenset gruppe av personer, kan den ikke anskaffes av andre husholdninger eller personer.
- 3.83. *Definisjon:* Tjenester for kollektivt konsum ("kollektive tjenester") ytes samtidig til alle medlemmer av fellesskapet, eller særlige deler av fellesskapet, f.eks. alle husholdninger som bor i et bestemt område. Kollektive tjenester har følgende kjennetegn:
- a) de kan leveres samtidig til alle medlemmer i fellesskapet eller til bestemte deler av fellesskapet, f.eks. de som bor i et bestemt område eller lokalsamfunn,
 - b) bruken av slike tjenester er vanligvis passiv, og krever ikke uttrykkelig avtale eller aktiv deltaking fra alle de berørte individene,
 - c) ytelse av en kollektiv tjeneste til ett individ reduserer ikke beløpet som er tilgjengelig for andre i samme fellesskap eller deler av fellesskapet. Det er ikke konkurranse om å oppnå tjenestene.
- 3.84. Alt konsum i husholdninger er individuelt. Per konvensjon behandles alle varer og tjenester som leveres av ideelle organisasjoner som individuelle.
- 3.85. For varer og tjenester som leveres av offentlige enheter, er avgrensningen mellom individuelle og kollektive varer og tjenester trukket opp på grunnlag av Klassifikasjon av offentlige utgifter etter formål (COFOG).

Per konvensjon skal alt konsum i offentlig forvaltning under hver av de følgende avsnittene behandles som individuelt konsum, unntatt utgifter til offentlig administrasjon, reguleringer, forskning osv. i hver kategori:

- a) 04 Undervisning
- b) 05 Helse
- c) 06 Trygd og velferd
- d) 08.01 Sport og fritid
- e) 08.02 Kultur

I tillegg skal også utgifter i følgende underkategorier behandles som individuelt konsum når de er av et betydelig omfang:

- a) 07.11 (Delvis) boligformål
- b) 07.31 (Delvis) innsamling av husholdningsavfall
- c) 12.12 (Delvis) drift av det offentlige transportsystem

Kollektivt konsum er den resterende del av konsum i offentlig forvaltning. Det består særlig av:

- a) forvaltning og styring av samfunnet,
- b) sikkerhet og forsvar,
- c) opprettholdelse av lov og orden, lovgivning og regulering,
- d) folkehelseformål,
- e) miljøvern,
- f) forskning og utvikling,
- g) infrastruktur og økonomisk utvikling.

3.86. Forholdet mellom de forskjellige begrepene kan vises i en tabell:

	Sektor som har utgifter			
	Offentlig forvaltning	Ideelle organisasjoner	Husholdninger	Anskaffelser i alt
Individuelt konsum	X (= sosiale naturaloverføringer)	X (= sosiale naturaloverføringer)	X	Husholdningenes individuelle sluttkonsum
Kollektivt konsum	X	0	0	Offentlig forvaltnings kollektive sluttkonsum
I alt	Offentlig forvaltnings konsum	Ideelle organisasjoners konsum	Husholdningenes konsum	Sluttkonsum = samlet konsum

3.87. Ideelle organisasjoners konsum er per konvensjon bare individuelt konsum. Derfor er samlet sluttkonsum lik summen av husholdningenes og offentlig forvaltnings sluttkonsum.

3.88. Per konvensjon finnes det ingen sosiale naturaloverføringer til/fra utlandet (selv om det finnes slike pengeoverføringer). Derfor er det samlede sluttkonsum lik det samlede konsum.

Registreringstidspunkt og verdisetting av konsum

- 3.89. Som forklart i kapittel 1 bør varer og tjenester vanligvis registreres når betalingsforpliktelsen oppstår, dvs. når kjøperen stifter en gjeld til selgeren. Dette innebærer at utgiften til en vare skal registreres på tidspunktet da eiendomsretten overføres, og utgifter til en tjeneste registreres når leveringen av tjenesten er fullført.
- 3.90. Utgiften til en vare som er kjøpt på avbetaling eller med en lignende kredittordning (herunder finansiell leasing), bør registreres på tidspunktet da varen leveres, selv om det ikke foregår noe juridisk eierskifte på dette tidspunktet.
- 3.91. Konsum for eget bruk bør registreres når produksjonen som beholdes for eget bruk, blir produsert.
- 3.92. Husholdningenes konsum registreres til kjøperpriser. Dette er prisen kjøperen faktisk betaler for produktene på kjøpstidspunktet. En mer detaljert definisjon finnes i punkt 3.06.
- 3.93. Varer og tjenester levert som naturallønn verdisettes til basispriser når de produseres av arbeidsgiveren, og til arbeidsgiverens kjøperpriser når de kjøpes inn av arbeidsgiveren.
- 3.94. Varer og tjenester som beholdes for eget konsum, verdisettes til basispriser.
- 3.95. Offentlig forvaltnings eller ideelle organisasjoners konsum av produkter de selv har produsert, registreres på tidspunktet da de blir produsert, som også er tidspunktet da offentlig forvaltning eller ideelle organisasjoner leverer slike tjenester. Konsum av varer og tjenester som leveres av markedsprodusenter, registreres på leveringstidspunktet.
- 3.96. Offentlig forvaltnings eller ideelle organisasjoners konsum er lik summen av deres produksjon pluss utgifter til produkter som leveres til husholdningene gjennom markedsprodusenter (f.eks. sosiale naturaloverføringer) minus betalinger fra andre enheter minus investeringer for eget bruk.

Registreringstidspunkt og verdisetting av sluttkonsum

- 3.97. Varer og tjenester anskaffes av institusjonelle enheter når de overtar eiendomsretten til varene, eller når leveringen av varer og tjenester til dem er avsluttet.
- 3.98. Anskaffelser (sluttkonsum) verdisettes til kjøperpriser for enhetene som pådrar seg utgiftene.

Andre naturaloverføringer enn sosiale naturaloverføringer fra offentlig forvaltning og ideelle organisasjoner behandles som om de var overføringer i kontanter. Slik registreres verdien av varer og tjenester som utgifter for de institusjonelle enhetene eller sektorene som anskaffer dem.

- 3.99. Verdien av de to aggregatene konsum og sluttkonsum er den samme. Varene og tjenestene som anskaffes av hjemmehørende husholdninger gjennom sosiale naturaloverføringer, verdisettes dermed til samme priser som de verdisettes til i utgiftsaggregatene.

Bruttoinvestering (P.5)

- 3.100. Bruttoinvestering omfatter:

- a) bruttoinvestering i fast realkapital (P.51),
- b) lagerendringer (P.52),
- c) anskaffelser minus avhendelse av verdigjenstander (P.53).

- 3.101. Bruttoinvestering vil si brutto før forbruk av fast realkapital (kapitalslit). Nettoinvesteringen finnes ved å trekke kapitalslit fra bruttoinvesteringen.

Bruttoinvestering i fast realkapital (P.51)

- 3.102. *Definisjon:* Bruttoinvestering i fast realkapital (P.51) består av hjemmehørende produsenters anskaffelser minus avhendelse av fast realkapital i løpet av et bestemt tidsrom pluss visse tillegg til verdien av ikke-produserte eiendeler som er et resultat av den produktive aktiviteten til produsenten eller den institusjonelle enheten. Fast realkapital er materielle eller immaterielle eiendeler som er resultatet av produksjonsprosesser og som selv brukes gjentatte ganger eller kontinuerlig i andre produksjonsprosesser i mer enn ett år.

- 3.103. Bruttoinvestering i fast realkapital omfatter både positive og negative verdier:

- a) positive verdier:
 1. kjøp av ny eller brukt fast realkapital,
 2. fast realkapital som produseres og beholdes for produsentens eget bruk (herunder produksjon for eget bruk av fast realkapital som ennå ikke er ferdig eller klar til bruk),
 3. ny eller brukt fast realkapital som anskaffes ved byttehandel,
 4. ny eller brukt fast realkapital som mottas som kapitaloverføring i naturalier,
 5. ny eller brukt fast realkapital som anskaffes av brukeren ved finansiell leasing,
 6. større utbedringer av fast realkapital og eksisterende historiske minnesmerker,
 7. naturlig vekst i eiendeler som dyrkes for produkter som kommer igjen,
- b) negative verdier, f.eks. avhendelse av fast realkapital registrert som negative anskaffelser:
 1. salg av brukt fast realkapital,
 2. brukt fast realkapital som avhendes ved byttehandel,
 3. brukt fast realkapital som avhendes som kapitaloverføringer i naturalier.

- 3.104. Avhendelse av fast realkapital omfatter ikke:

- a) kapitalslit (som inkluderer forventet, normal skade som følge av uhell),
- b) ekstraordinære tap, f.eks. slike som skyldes tørke eller andre naturkatastrofer (registreres som andre volumendringer i balansene).

- 3.105. Det skilles mellom følgende typer bruttoinvesteringer i fast realkapital:

- a) anskaffelser minus avhendelse av faste materielle eiendeler,
 1. boliger,
 2. andre bygninger og anlegg,
 3. maskiner og utstyr,
 4. livdyr- og frukttrebestand,
- b) anskaffelser minus avhendelse av immaterielle eiendeler:
 1. leting etter mineraler,
 2. edb-programvare for datamaskiner,
 3. originalverk innenfor underholdning, litteratur eller annen kunst,
 4. andre immaterielle eiendeler.
- c) større utbedringer av materielle ikke-produserte eiendeler, særlig de som gjelder grunn (anskaffelse av ikke-produserte eiendeler er imidlertid ikke inkludert),

- d) kostnader ved eierskifte i forbindelse med ikke-produserte eiendeler, f.eks. grunn og patentbeskyttede eiendeler (anskaffelse av disse eiendelene er imidlertid ikke inkludert).

3.106. Større utbedringer av grunn omfatter:

- a) landgjenvinning fra havet ved bygging av diker, bølgebrytere og demninger for dette formålet,
- b) rydding av skog, stein, osv. for å innlemme ny grunn i produksjonen,
- c) drenering av myr eller vanning av ørken ved bygging av diker, grøfter og vanningskanaler,
- d) forebygging av flom eller erosjon fra havet eller elver ved bygging av bølgebrytere, diker eller flomvern.

Disse aktivitetene kan føre til bygging av betydelige nye anlegg som bølgebrytere, flomvern og demninger, men disse blir ikke direkte brukt til å produsere andre varer og tjenester slik de fleste anlegg blir. De bygges for å skaffe mer eller bedre grunn, og det er grunnen, en ikke-produsert eiendel, som behøves til produksjonen. En demning som er bygd for å produsere elektrisitet, tjener et ganske annet formål enn en demning som er bygd for å holde havet ute. Bare bygging av den sistnevnte typen demning bør klassifiseres som en utbedring av grunn.

3.107. Bruttoinvestering i fast realkapital omfatter følgende grensetilfeller:

- a) anskaffelser av husbåter, lektere, campingtilhengere og -vogner som brukes til bolig for husholdninger, og alle tilknyttede bygninger, f.eks. garasjer,
- b) bygninger og utstyr til militært bruk av samme type som brukes av sivile produsenter, f.eks. flyplasser, havneanlegg, veier og sykehus,
- c) lette våpen og pansrede kjøretøyer brukt av ikke-militære enheter,
- d) husdyr som brukes i produksjonen i flere år, f.eks. avlsdyr, melkekyr, trekkdyr og sauer som utnyttes til ullproduksjon,
- e) plantasjer med trær som gir produkter som kommer igjen, f.eks. frukttrær, vinstokker, gummitrær, palmer osv.,
- f) utbedringer av brukt fast realkapital som er betydelig mer omfattende enn kravene til vanlig vedlikehold og reparasjoner,
- g) anskaffelser av fast realkapital ved finansiell leasing.

3.108. Bruttoinvestering i fast realkapital omfatter ikke:

- a) transaksjoner som inngår i produktinnsats, som:
 - 1. kjøp av småverktøy for produksjonsformål (se punkt 3.70 bokstav e)),
 - 2. alminnelig vedlikehold og reparasjon,
 - 3. kjøp av militære våpen med støttesystemer,
 - 4. kjøp av fast realkapital som kan brukes i henhold til en operasjonell leasingavtale (se også vedlegg II om leasing og kjøp av varige goder på avbetaling),
- b) transaksjoner som registreres som lagerendringer:
 - 1. slaktedyr, herunder fjørfe,
 - 2. trær til produksjon av tømmer (produkter under arbeid).
- c) maskiner og utstyr som anskaffes av husholdninger til konsum,
- d) kapitalgevinster og -tap på fast realkapital (andre endringer i balansene),
- e) tap på fast realkapital som følge av katastrofer (andre endringer i balansene), f.eks. ødeleggelse av livdyr- og frukttrebestand på grunn av sykdomsutbrudd (og som vanligvis ikke dekkes av en forsikring) eller skade på grunn av flom, vind eller skogbrann (se kapittel 6).

3.109. Bruttoinvestering i fast realkapital i form av utbedringer av brukt fast realkapital klassifiseres som anskaffelser av ny fast realkapital av samme type.

3.110. Typiske immaterielle eiendeler er ny informasjon, spesialkunnskap osv., og omfatter:

- a) leting etter mineraler, inkludert kostnader ved utførte prøveboringer, luftfotografering og annen oppmåling, transportkostnader osv.,
- b) edb-programvare og store databaser som skal brukes i produksjonen i mer enn ett år,
- c) litterære og kunstneriske originalverk (manuskripter, oversettelser, modeller, filmer, lydopptak osv.,

3.111. For både fast realkapital og ikke-produsert, ikke-finansiell kapital består kostnadene i forbindelse med eierskifte for den nye eieren av følgende:

- a) kostnader i forbindelse med levering av eiendelen (ny eller brukt eiendel) på avtalt tid og sted, f.eks. kostnader for transport, installasjon, montering osv.
- b) honorarer, godtgjøringer og lignende som betales til landmålere, ingeniører, advokater, takstmenn, eiendomsめglere, auksjonarius osv.

- c) skatter som skal betales av den nye eieren for overføring av eiendomsretten til eiendelen.

Alle disse kostnadene registreres som bruttoinvestering i fast realkapital av den nye eieren. Bemerk at skattene behandles som skatt på formidlingstjenester og ikke som skatt på kjøpte eiendeler.

Registreringstidspunkt og verdisetting av bruttoinvestering i fast realkapital

- 3.112. Bruttoinvestering i fast realkapital registreres når eiendomsretten til den faste eiendelen overføres til den institusjonelle enheten som har til hensikt å bruke den i produksjonen.

Unntak fra denne generelle regelen er nødvendig i følgende tilfeller:

- a) finansiell leasing (her imputeres et eierskifte),
- b) investeringer i fast realkapital for eget bruk.

Eiendeler som anskaffes ved finansiell leasing, registreres som om brukeren blir eier når vedkommende overtar varene. Investeringer i fast realkapital for eget bruk registreres når de produseres.

- 3.113. Bruttoinvestering i fast realkapital verdisettes til kjøperpriser, herunder installasjonskostnader og andre kostnader ved eierskifte. Når disse investeringene produseres for eget bruk, verdisettes de til basispriser på tilsvarende fast realkapital (som innebærer et tillegg for netto driftsresultat eller blandet inntekt) eller til produksjonskostnadene, dersom slike priser ikke er tilgjengelige.
- 3.114. Anskaffelse av immaterielle eiendeler verdisettes på forskjellige måter:
- a) for leting etter mineraler: til kostnaden for faktisk utførte prøveboringer, samt kostnadene som påløper for å gjøre det mulig å utføre prøvene, f.eks. luftfotografering eller annen oppmåling,
 - b) for edb-programvare: til kjøperpriser når den kjøpes på markedet, eller til anslått basispris (eller produksjonskostnader dersom dette ikke er mulig) når programvaren utvikles i bedriften,
 - c) for originalverk innen underholdning, litteratur eller annen kunst: disse verdisettes til prisen som betales av kjøperen dersom de selges, eller dersom de ikke selges, til basisprisen som betales for tilsvarende originaler, til produksjonskostnadene eller til anslåtte forventede framtidige inntekter fra å bruke dem i produksjonen.
- 3.115. Avhendelse av brukt fast realkapital ved salg verdisettes til (basis)priser etter fradrag av eventuelle kostnader for selgeren i forbindelse med eierskifte.
- 3.116. Kostnader i forbindelse med eierskifte kan gjelde både for produsert kapital, herunder fast realkapital, og for ikke-produsert kapital, f.eks. grunn.

Disse kostnadene integreres i kjøperprisen når det dreier seg om produsert kapital. Når det dreier seg om grunn og annen ikke-produsert kapital, må de holdes atskilt fra selve kjøpet og salget og registreres som en egen kategori i klassifikasjonen av bruttoinvestering i fast realkapital.

Lagerendringer (P.52)

- 3.117. *Definisjon:* Lagerendringer måles i verdien av tilgang til lagrene minus verdien av avgang og verdien av eventuelt tap mens varene ennå ligger på lager.
- 3.118. På grunn av fysisk forringelse, upåregnelige skader eller tyveri kan det oppstå tap i alle slags varer i lagerbeholdningen, f.eks:
- a) råvarer og materiell,
 - b) produkter under arbeid,
 - c) ferdigvarer,
 - d) handelsvarer (f.eks. ved butikktysterier).
- 3.119. Lagerbeholdninger omfatter følgende kategorier:
- a) råvarer og materiell: dette omfatter alle varer som oppbevares på lager med sikte på å brukes som produktinnsats, herunder også råvarer som lagres av offentlig forvaltning. Gull, diamanter osv. regnes som råvarer når de er beregnet på industrielt bruk eller annen produksjon,
 - b) produkter under arbeid: dette omfatter produksjon som ikke er fullført, og registreres i lagerbeholdningene til produsenten. Produkter under arbeid kan ha mange forskjellige former, f.eks.:
 - 1. avlinger på rot,

2. livdyr og frukttrebestand i vekstfasen,
3. uferdige bygg- og anlegg (unntatt de som er produsert i henhold til en salgskontrakt inngått på forhånd eller for eget bruk, som behandles som investeringer i fast realkapital),
4. annen uferdig fast realkapital, f.eks. skip og borerigger,
5. delvis ferdige undersøkelser i forbindelse med juridisk eller annen rådgivning,
6. delvis ferdige filmproduksjoner,
7. delvis ferdige edb-programmer.

Produkter under arbeid må registreres for alle produksjonsprosesser som ikke er ferdig på slutten av den aktuelle perioden. Dette har særlig betydning for kvartalsregnskaper, f.eks. for jordbruksavlinger som ikke kan modnes i løpet av ett kvartal.

Reduksjon i produkter under arbeid finner sted når produksjonsprosessen er ferdig. På dette tidspunktet omdannes alle produkter under arbeid til ferdige produkter,

- c) ferdigvarer: ferdigvarer i lagerbeholdningene består av produksjon som produsenten ikke har til hensikt å bearbeide ytterligere før den leveres (også når den er beregnet på produktinnsats i andre produksjonsprosesser),
- d) handelsvarer: dette er varer som anskaffes med sikte på videresalg i samme tilstand.

Registreringstidspunkt og verdisetting av lagerendringer

- 3.120. Registreringstidspunktet og verdisettingen av lagerendringer bør stemme overens med det som gjelder for andre produkttransaksjoner. Dette gjelder særlig produktinnsats (f.eks. råvarer og materiell), produksjon (f.eks. produkter under arbeid og produksjon i forbindelse med lagring av jordbruksprodukter) og bruttoinvestering i fast realkapital (f.eks. produkter under arbeid). Det kreves også konsistens for strømmer av leiearbeid. Dersom f.eks. varer bearbeides i utlandet og gjennomgår en vesentlig fysisk forandring, skal varene inngå i eksporten (og senere i importen) (se punkt 3.135). Denne eksporten registreres som en reduksjon av lagerbeholdningene, og den senere importen registreres som en økning i lagerbeholdningene (dersom den ikke umiddelbart blir brukt eller solgt).
- 3.121. Lagerendringer skal verdisettes på tidspunktet for lagertilgang (for tilgang av varer) eller tidspunktet for lageravgang (avgang av varer).
- 3.122. Prisene som brukes, skal være konsistente i forhold til prisene for andre strømmer, noe som nærmere bestemt betyr at:
 - a) produksjon av ferdigvarer som overføres til produsentens lagerbeholdning, skal verdisettes som om de på dette tidspunktet ble solgt til basispris,
 - b) tillegg til produkter under arbeid verdisettes proporsjonalt med den antatte løpende basisprisen for det ferdige produktet,
 - c) reduksjon av produkter under arbeid (som lageravgang når produksjonen er fullført) verdisettes til løpende basispris for de uferdige produktene,
 - d) varer som tas ut av lagrene for å selges, verdisettes til basispriser,
 - e) handelsvarer som tilføres lagre til grossister, detaljister osv., verdisettes til den faktiske eller antatte kjøperprisen,
 - f) handelsvarer som tas ut av lagre, verdisettes til den kjøperprisen de kan gjenanskaffes for på det tidspunktet de tas ut (ikke på tidspunktet for anskaffelsen).
- 3.123. Tap som følge av fysisk forringelse, forsikringsskade eller tyveri registreres og verdisettes som følger:
 - a) for råvarer og materiell: som om de faktisk ble tatt ut av lageret for å brukes i produksjonen (produktinnsats),
 - b) for produkter under arbeid: som fradrag i tilleggene som stammer fra produksjonen i samme tidsrom,
 - c) ferdigvarer og handelsvarer: som om de var tatt ut av lageret til løpende pris for uskadde varer.
- 3.124. Avsnittene ovenfor beskriver teoretisk korrekt verdisetting av de enkelte lagertilgangene og -avgangene på den måten som er nødvendig for å skape konsistens i forhold til verdien av produksjon, produktinnsats og sluttanvendelser. I praksis vil dette imidlertid ofte vise seg å bli for vanskelig å anvende, slik at det må brukes en tilnærming metode:
 - a) når volumendringene i lagerbeholdningene er noenlunde regelmessige, er en praktisk metode som ligger tett opp til det teoretiske verdisettingsprinsippet, å multiplisere volumendringen i lagerbeholdningen med gjennomsnittsprisen for perioden (kjøperpriser for lagerbeholdninger hos brukere eller grossister og detaljister, basispriser for lagerbeholdninger hos produsenter),
 - b) dersom prisene på de aktuelle varene er noenlunde konstante, vil selv ikke store svingninger i volumet i lagerbeholdningene gå ut over en enkel tilnærming, dvs. å multiplisere volumendringen med gjennomsnittsprisen,

- c) dersom både volumet og prisene for lagerbeholdningene endrer seg vesentlig innenfor regnskapsperioden, kreves det mer avanserte tilnærmingsmetoder, f.eks. en kvartalsvis verdisetting av lagerendringene eller bruk av forhåndsinformasjon om fordelingen av svingningen i løpet av regnskapsperioden (svingningene kan være størst på slutten av kalenderåret, under innhøstingen, osv.),
- d) dersom det bare finnes informasjon om verdiene på begynnelsen og slutten av perioden (f.eks. for engros- eller detaljhandel der det ofte er lagerbeholdninger som består av mange forskjellige produkter), bør også volumendringene fra begynnelsen og slutten av perioden anslås. Dette kan gjøres ved å anslå omsetningshastigheten for hver produkttype.

Legg merke til at sesongmessige prisendringer delvis kan være uttrykk for en forskjell i kvalitet, f.eks. ved utsalgspriser eller priser på frukt og grønnsaker utenfor sesongen. Disse kvalitetsendringene bør behandles som volumendringer.

Anskaffelser minus avhendelse av verdigjenstander (P.53)

- 3.125. *Definisjon:* Verdigjenstander er ikke-finansielle varer som ikke primært brukes til produksjon eller konsum, som under normale forhold ikke forringes (fysisk) over tid og som primært anskaffes og eies for sin verdibevarende funksjon.
- 3.126. Verdigjenstander er følgende typer varer:
 - a) edelstener og edelmetaller, f.eks. diamanter, ikke-monetært gull, platina, sølv osv.,
 - b) antikviteter og andre kunstgjenstander, f.eks. malerier, skulpturer osv.,
 - c) andre verdigjenstander, f.eks. smykker av edelstener og edelmetaller og samleobjekter.

Disse varetypene skal registreres som anskaffelser eller avhendelse av verdigjenstander i følgende tilfeller:

- a) når sentralbanker og andre finansformidlere anskaffer eller avhender ikke-monetært gull, sølv osv.,
- b) når slike varer anskaffes eller avhendes av foretak som ikke har produksjon eller handel med slike varer som hovedaktivitet eller sekundær aktivitet; dermed inngår ikke anskaffelsen eller avhendelsen som produktinnsats eller investeringer i fast realkapital i disse foretakene,
- c) når husholdninger anskaffer eller avhender slike varer; dermed inngår ikke slike anskaffelser i husholdningenes konsum.

Per konvensjon registreres også følgende tilfeller i ENS som anskaffelser eller avhendelse av verdigjenstander:

- a) når gullsmeder og kunsthandlere anskaffer eller avhender slike varer (ifølge den generelle definisjonen av verdigjenstander skal gullsmeders og kunsthandlers anskaffelse av slike varer registreres som lagerendringer),
- b) når museer anskaffer eller avhender slike varer (ifølge den generelle definisjonen av verdigjenstander skal museers anskaffelse av slike varer i stedet registreres som investeringer i fast realkapital).

Disse konvensjonene hindrer hyppige omklassifiseringer mellom de tre hovedtypene av investeringer, dvs. mellom anskaffelse minus avhendelse av verdigjenstander, investeringer i fast realkapital og lagerendringer, f.eks. ved transaksjoner med slike varer mellom husholdninger og kunsthandlere.

- 3.127. Produksjonen av verdigjenstander verdisettes til basispriser (se punkt 3.67 om produksjon av originalverker). Alle andre anskaffelser av verdigjenstander verdisettes til kjøperprisen som betales for dem, herunder eventuelle gebyrer eller provisjoner til agenter. De omfatter også handelsavanser når de kjøpes av forhandlere. Avhendelse av verdigjenstander verdisettes til prisene som oppnås av selgerne, etter fradrag av eventuelle gebyrer eller provisjoner som betales til agenter eller andre mellommenn. Dersom man ser bort fra produksjonen av verdigjenstandene, skjer det samlet sett en utligning mellom anskaffelser og avhendelse mellom hjemmehørende sektorer, og bare avansene til agenter eller forhandlere blir tilbake.

Import og eksport av varer og tjenester (P.6 og P.7)

- 3.128. *Definisjon:* Eksport av varer og tjenester omfatter transaksjoner i varer og tjenester (salg, byttehandel, gaver eller tilskudd) fra hjemmehørende til utenlandske enheter.
- 3.129. *Definisjon:* Import av varer og tjenester omfatter transaksjoner i varer og tjenester (kjøp, byttehandel, gaver eller tilskudd) fra utenlandske til hjemmehørende enheter.
- 3.130. Import og eksport av varer og tjenester omfatter ikke:
 - a) handel gjennom datterforetak o.l. (establishment trade), dvs.:

1. leveranser av varer og tjenester til utenlandske enheter fra utenlandske datterforetak av hjemmehørende foretak, f.eks. salg til utlandet av utenlandske datterforetak av et multinasjonalt foretak som eies eller kontrolleres av hjemmehørende enheter,
2. leveranser av varer og tjenester til hjemmehørende enheter fra hjemmehørende datterforetak av utenlandske foretak, f.eks. salg fra innenlandske datterforetak av et utenlandsk multinasjonalt foretak,
- b) strømmen av primære inntekter til eller fra utlandet, f.eks. lønnskostnader, renter og inntekter fra direkte investeringer. Inntekter fra direkte investeringer kan omfatte en uidentifiserbar andel som er betaling for ulike tjenester, f.eks. opplæring av arbeidstakere, bedriftsledelse og bruk av patenter og varemerker,
- c) kjøp og salg av finansiell eller ikke-produsert kapital, som grunn og patenter.

3.131. For import og eksport av varer og tjenester bør det skilles mellom:

- a) levering av varer og tjenester innenfor EU,
- b) import og eksport utenfor EU.

For enkelhets skyld vil begge deler her bli omtalt som import og eksport.

Import og eksport av varer (P.61 og P.71)

3.132. Import og eksport av varer finner sted når det skjer overføring av eiendomsretten til varene mellom hjemmehørende og utenlandske enheter (uansett om varene fysisk sett passerer landegrensene eller ikke).

3.133. Det er imidlertid fire tilfeller der prinsippet om overføring av eiendomsretten må modifiseres ved registrering av import og eksport av varer:

- a) finansiell leasing: overføring av eiendomsretten fra utleier til leier skal imputeres for varer som omfattes av finansiell leasing; den skal registreres når leieren overtar varene (se vedlegg II om leasing og kjøp av varige goder på avbetaling),
- b) leveranser mellom tilknyttede foretak (filial, datterforetak eller utenlandsk datterforetak): overføring av eiendomsretten skal imputeres når varer leveres mellom tilknyttede foretak,
- c) vesentlig bearbeiding av varer i form av leiarbeid eller reparasjon registreres både som import og eksport, selv om det ikke finner sted en overføring av eiendomsretten,
- d) internasjonal mellomhandel med varer (merchandising): ingen import eller eksport registreres når forhandlere kjøper fra utenlandske enheter og selger dem videre til andre utenlandske enheter innenfor samme regnskapsperiode. En lignende behandling skal brukes for slik handel som utføres av utenlandske mellomhandlere.

3.134. I følgende tilfeller finner det sted import og eksport uten at varene på noe tidspunkt krysser landets grenser:

- a) varer som produseres av hjemmehørende enheter som opererer i internasjonalt farvann, og som selges direkte til utenlandske enheter i utlandet (olje, naturgass, fiskeprodukter, sjøberging osv.),
- b) transportutstyr eller annet mobilt utstyr som ikke er knyttet til et fast sted, behøver ikke krysse grensen til eksportlandet som følge av at det er blitt solgt av en hjemmehørende til en utenlandsk enhet,
- c) varer som etter overføringen av eiendomsretten går tapt eller blir ødelagt før de krysser grensen til eksportlandet.

Tilsvarende eksempler gjelder for import av varer.

3.135. Import og eksport av varer omfatter transaksjoner mellom hjemmehørende og utenlandske enheter med:

- a) ikke-monetært gull, dvs. gull som ikke brukes til pengepolitiske formål,
- b) sølvbarrer, diamanter og andre edle metaller og edelstener,
- c) pengesedler og mynter som ikke er i omløp og ikke-utstedte verdipapirer (verdisatt som varer, og ikke til pålydende verdi),
- d) elektrisitet, gass og vann,
- e) husdyr som drives over landegrenser,
- f) pakkepost,
- g) offentlig forvaltnings eksport, herunder varer finansiert gjennom tilskudd og lån,
- h) varer der eiendomsretten overføres til eller fra en markedsreguleringsorganisasjon,
- i) varer som leveres av et hjemmehørende foretak til dets utenlandske datterforetak,
- j) varer som mottas av et hjemmehørende foretak fra dets utenlandske datterforetak,
- k) smuglervarer,
- l) andre uregistrerte forsendelser, som gaver og varer under en bestemt minimumsverdi,
- m) varer som bearbeides som leiarbeid i utlandet når det skjer en betydelig fysisk endring av varene. Lignende varer som bearbeides på nasjonalt territorium på vegne av utenlandske enheter,

- n) investeringsvarer som repareres i utlandet når dette innebærer en vesentlig ombygging eller produksjon. Lignende varer som repareres på nasjonalt territorium på vegne av utenlandske enheter.

3.136. Import og eksport av varer omfatter ikke følgende varer, som ikke desto mindre kan krysse landegrenser:

- a) varer i transitt gjennom et land,
- b) varer som sendes til eller fra landets egne ambassader, militærbaser eller andre enklaver innenfor et annet lands nasjonale territorium,
- c) transportutstyr og annet mobilt utstyr som forlater et land midlertidig, uten at det finner sted noen endring i eiendomsretten (f.eks. utstyr for installasjons- eller bygge- og anleggsarbeid i utlandet),
- d) utstyr og andre varer som sendes til utlandet for bearbeiding, vedlikehold, service eller reparasjoner av mindre omfang,
- e) andre varer som forlater et land midlertidig, og som vanligvis returneres innen ett år i sin opprinnelige stand og uten at det har funnet sted noen endring i eiendomsretten (f.eks. varer som sendes til utlandet for utstillings- eller underholdningsformål, varer som omfattes av operasjonell leasing, herunder leasing over flere år, varer som returneres fordi forventet salg ikke har funnet sted),
- f) varer i konsignasjon som etter å ha krysset grensen går tapt eller blir ødelagt før eiendomsretten er overført.

3.137. I prinsippet bør import og eksport av varer registreres når eiendomsretten til varene blir overført. I praksis anses overføringen av eiendomsretten å finne sted på det tidspunktet da partene i transaksjonen registrerer den i sine bøker eller regnskaper. Dette faller ikke nødvendigvis sammen med de forskjellige stadiene i avtaleprosessen, f.eks.:

- a) tidspunktet da forpliktelsen inngås (avtaledato),
- b) tidspunktet for levering av varer og tjenester og mottak av et betalingskrav (leveringsdato),
- c) tidspunktet for betaling av betalingskravet (betalingsdato).

3.138. Import og eksport av varer skal verdisettes "fritt om bord" ved eksportlandets grense (fob). Denne verdien omfatter:

- a) verdien av varene til basispris,
- b) pluss transport og distribusjon fram til det aktuelle stedet på grensen, inkludert kostnadene for eventuell omlasting til en transportør for videre transport (se tabell 3.4 andre kolonne i andre halvpart av tabellen),
- c) pluss eventuelle skatter minus subsidier på de eksporterte varene; for leveranser innenfor EU omfatter dette merverdiavgift og andre skatter på varene som er betalt i eksportlandet.

I tilgangs- og anvendelsestabellene og de symmetriske kryssløpstabellene må det brukes en annen verdisetting for import av varer fra de enkelte produktgruppene, nemlig cif-pris ved importlandets grense.

Definisjon: Cif-pris er prisen på en vare levert ved importlandets grense, eller prisen på en tjeneste levert til en hjemmehørende enhet, før betaling av eventuelle skatter eller andre importavgifter eller handels- og transportavanse i det aktuelle landet².

3.139. Under visse omstendigheter kan det være nødvendig å erstatte fob-verdien med tilnærmede eller alternative verdier. Dette gjelder f.eks.:

- a) ved byttehandel: her verdisettes varene til de basisprisene som ville ha blitt oppnådd mot kontant betaling,
- b) transaksjoner mellom tilknyttede foretak: her anvendes som regel de faktiske overføringsverdier. Dersom disse er svært forskjellige fra markedsprisene, bør de imidlertid erstattes av en antatt markedspris, eller i det minste angis særskilt for analyseformål,
- c) varer som overføres i forbindelse med finansiell leasing: her verdisettes varene på grunnlag av kjøperprisen betalt av utleieren (ikke den samlede verdi av leiebetalingene),
- d) import av varer som skal anslås på grunnlag av tollopplysninger (ved handel utenfor EU) eller Intrastat-informasjon (ved handel innenfor EU). I disse to datakildene brukes ikke fob-verdien, men cif-verdien ved henholdsvis EUs grense og den nasjonale grensen. Ettersom fob-verdier bare brukes på det mest aggregerte nivå, mens cif-verdier brukes på produktgruppenivå, må disse modifikasjonene bare brukes på det mest aggregerte nivå, dvs. ved cif/fob-korreksjonen,
- e) import og eksport av varer som skal anslås på grunnlag av undersøkelsesdata eller ad hoc-informasjon av ulike typer. I disse tilfellene angis vanligvis bare den samlede verdien av salget oppdelt etter produkt. Derfor vil anslaget være basert på kjøperprisen og ikke på fob-verdier.

² Se også tabell 3.5, tredje kolonne i andre del av tabellen, vedrørende priser inkludert handels- og transportavanser.

Import og eksport av tjenester (P.62 og P.72)

- 3.140. *Definisjon:* Eksport av tjenester omfatter alle tjenester som leveres av hjemmehørende enheter til utenlandske enheter.
- 3.141. *Definisjon:* Import av tjenester omfatter alle tjenester som leveres av utenlandske enheter til hjemmehørende enheter.
- 3.142. Eksport av tjenester omfatter følgende grensetilfeller:
- a) transport av eksporterte varer etter at de har forlatt grensen til eksportlandet, når transporten utføres av en hjemmehørende transportør (tilfelle 2 og 3 i tabell 3.4),
 - b) transport av importerte varer som utføres av en hjemmehørende transportør:
 - 1. fram til eksportlandets grense, når varene verdisettes fob for å utligne verdien av transporttjenestene som er inkludert i fob-verdien (tilfelle 3 i tabell 3.5),
 - 2. fram til importlandets grense, når varene verdisettes cif for å utligne verdien av transporttjenestene som er inkludert i cif-verdien (tilfelle 3 og 2 cif i tabell 3.5),
 - c) transport av varer som utføres av hjemmehørende enheter på vegne av utenlandske enheter, og som ikke omfatter import eller eksport av varene (f.eks. transport av varer som ikke forlater landet som eksport, eller transport av varer utenfor det nasjonale territorium),
 - d) internasjonal eller nasjonal persontransport utført av hjemmehørende transportører på vegne av utenlandske enheter,
 - e) mindre bearbeidings- og reparasjonsaktiviteter på vegne av utenlandske enheter,
 - f) bygge- og anleggsaktivitet, når kontoret på anleggsstedet i utlandet ikke behandles som et kvasiforetak. Dette gjelder for byggeprosjekter som varer i mindre enn ett år og der produksjonen ikke utgjør bruttoinvestering i fast realkapital (se punkt 2.09 og særlig fotnote 4),
 - g) installasjon av utstyr i utlandet, når et prosjekt på grunn av sin art er av begrenset varighet,
 - h) finanstjenester oppgjort som provisjoner og gebyrer,
 - i) forsikringstjenester oppgjort som verdien av tjenesteandelene,
 - j) utgiftene til utenlandske turister og forretningsreisende (klassifiseres per konvensjon som tjenester; for tilgangs- og anvendelsestabeller og symmetriske kryssløpstabeller kan det imidlertid bli nødvendig å foreta en global oppdeling),
 - k) utlendingers utgifter til helse- og undervisningstjenester levert av hjemmehørende enheter, uansett om disse tjenestene ytes på det nasjonale territorium eller i utlandet,
 - l) tjenester i forbindelse med ferieboliger som benyttes av utlendinger (se punkt 3.64),
 - m) royalties og lisensavgifter som vederlag for tillatelse til å bruke immaterielle, ikke-produserte, ikke-finansielle eiendeler og eiendomsrett, som patenter, opphavsrett, varemerker, industriprosesser, franchiser osv., samt i forbindelse med bruk i henhold til lisensavtaler av produserte originalverk eller prototyper, f.eks. manuskripter, malerier osv.
- 3.143. For import av tjenester er de fleste grensetilfeller et speilbilde av eksporten av tjenestene; derfor gis det bare noen få forklaringer på import av tjenester.
- 3.144. Import av tjenester omfatter følgende grensetilfeller:
- a) transport av eksporterte varer fram til eksportlandets grense når transporten utføres av en utenlandsk transportør, for å utligne verdien av transporttjenestene som er inkludert i fob-verdien (tilfelle 4 i tabell 3.4),
 - b) transport av importerte varer som utføres av en utenlandsk transportør:
 - 1. fra eksportlandets grense som en særskilt transporttjeneste, når de importerte varene verdisettes fob (tilfelle 4 og 5 fob i tabell 3.5),
 - 2. fra importlandets grense som en særskilt transporttjeneste, når de importerte varene verdisettes cif (i dette tilfellet er verdien av transporttjenesten mellom grensene til eksport- og importlandet allerede inkludert i cif-verdien av varene; tilfelle 4 i tabell 3.5),
 - c) transport av varer som utføres av utenlandske enheter på vegne av hjemmehørende enheter, og som ikke omfatter import eller eksport av varene (f.eks. transport av varer i transitt eller transport av varer utenfor det nasjonale territorium),
 - d) internasjonal eller nasjonal persontransport som utføres av utenlandske transportører på vegne av hjemmehørende enheter.

Import av transporttjenester omfatter ikke transport av eksporterte varer etter at de har forlatt eksportlandets grense, når transporten utføres av en utenlandsk transportør (tilfelle 5 og 6 i tabell 3.4). Eksport av varer verdisettes fob, og alle slike transporttjenester skal derfor anses som transaksjoner mellom utenlandske enheter, dvs. mellom en utenlandsk transportør og

en utenlandsk importør. Dette gjelder også når disse transporttjenestene betales av eksportøren i henhold til avtaler om eksport cif.

3.145. Import i betydningen innlendingers konsum i utlandet dekker alle kjøp av varer og tjenester som foretas av hjemmehørende mens de er på reise i utlandet, både private reiser og forretningsreiser. To kategorier bør likevel skilles ut, fordi de registreres på annen måte:

- a) forretningsreisendes utgifter er produktinnsats,
- b) private reisendes utgifter er konsum i husholdningen.

3.146. Import og eksport av tjenester registreres på tidspunktet da de ytes, som vanligvis faller sammen med tidspunktet da tjenestene produseres. Import av tjenester skal verdisettes til kjøperpriser, og eksport av tjenester til basispriser.

Tabell 3.4. Registrering av transport av eksporterte varer

Forklaring til tabellen: første del av tabellen viser at det er seks forskjellige muligheter for transport av eksporterte varer, avhengig av om transportøren er hjemmehørende eller ikke, og av hvor transporten finner sted: fra et sted på det nasjonale territorium til den nasjonale grensen, fra den nasjonale grensen til importlandets grense eller fra importlandets grense til et sted innenfor importlandet. I den andre delen av tabellen er det for hver av disse seks mulighetene angitt om de skal registreres som eksport av varer, eksport av tjenester, import av varer eller import av tjenester.

Nasjonalt territorium	Transitt	Importlandets territorium
1. hjemmehørende transportør ⇒	2. hjemmehørende transportør ⇒	3. hjemmehørende transportør ⇒
4. utenlandsk transportør ⇒	5. utenlandsk transportør ⇒	6. utenlandsk transportør ⇒

	Eksport av varer (fob)	Eksport av tjenester	Import av varer (cif/fob)	Import av tjenester
1	X	—	—	—
2	—	X	—	—
3	—	X	—	—
4	X	—	—	X
5	—	—	—	—
6	—	—	—	—

Tabell 3.5. Registrering av transport av importerte varer

Forklaring til tabellen: første del av tabellen viser at det er seks forskjellige muligheter for transport av importerte varer, avhengig av om transportøren er hjemmehørende eller ikke, og av hvor transporten finner sted: fra et sted i eksportlandet til eksportlandets grense, fra eksportlandets grense til importlandets grense og fra importlandets grense til et sted i importlandet. I den andre delen av tabellen er det for hver av disse seks mulighetene angitt om de skal registreres som import av varer, import av tjenester, eksport av varer eller eksport av tjenester. I enkelte tilfeller (tilfelle 2 og 5) avhenger denne registreringen av hvilket verdisettingsprinsipp som brukes for de importerte varene.

Nasjonalt territorium	Transitt	Importlandets territorium
1. hjemmehørende transportør ⇐	2. hjemmehørende transportør ⇐	3. hjemmehørende transportør ⇐
4. utenlandsk transportør ⇐	5. utenlandsk transportør ⇐	6. utenlandsk transportør ⇐

	Verdisetting av importerte varer	Import av varer	Import av tjenester	Eksport av varer (fob)	Eksport av tjenester
1	cif/fob	—	—	—	—
2	fob	—	—	—	—
	cif	X	—	—	X
3	cif/fob	X	—	—	X
4	cif/fob	—	X	—	—
5	fob	—	X	—	—
	cif	X	—	—	—
6	cif/fob	X	—	—	—

Merk at overgangen fra verdisetting av importerte varer oppgjort cif til fob består i:

- cif/fob-korreksjon, dvs. fra 2 cif til 2 fob (reduserer samlet import og eksport),
- cif/fob-omklassifisering, dvs. fra 5 cif til 5 fob (samlet import og eksport endres ikke).

Transaksjoner med brukte varer

3.147. *Definisjon:* Brukte varer er varer som allerede har hatt en bruker (unntatt lagerbeholdninger).

3.148. Brukte varer omfatter:

- eksisterende bygninger og annen fast realkapital som selges av produsentenheter til andre enheter:
 - for å gjenbrukes på samme måte,
 - for å rives; de resulterende produktene blir vanligvis råvarer (f.eks. skrapjern) som brukes til produksjon av nye varer (f.eks. stål),
- verdigenstander som selges fra en enhet til en annen,
- brukte varige konsumvarer som selges av husholdninger eller militære myndigheter til andre enheter:
 - for å gjenbrukes på samme måte,
 - for å hogges opp og brukes som gjenbruksmaterialer.
- brukte ikke-varige goder (f.eks. papiravfall, filler, gamle klær, flasker osv.) som selges av en hvilken som helst enhet, enten for å gjenbrukes eller for å bli råstoff for produksjon av nye varer (gjenvinningsvarer).

3.149. Overføring av brukte varer registreres som en negativ utgift (anskaffelse) for selgeren og en positiv utgift (anskaffelse) for kjøperen.

3.150. Dette har følgende konsekvenser:

- når salget av brukt fast realkapital eller en brukt verdigenstand finner sted mellom to hjemmehørende produsenter, utlignes den positive og negative verdien som er registrert som bruttoinvestering i fast realkapital i økonomien som helhet, bortsett fra kostnadene ved eierskifte,
- når brukt immobil fast realkapital (f.eks. en bygning) selges til en utenlandsk enhet, blir per konvensjon sistnevnte registrert som kjøper av finanskapital, dvs. egenkapitalen i en fiktiv hjemmehørende enhet. Denne fiktive hjemmehørende enheten anses deretter som en kjøper av den faste realkapitalen. Dermed skjer kjøp og salg av den faste realkapitalen mellom hjemmehørende enheter,
- når en brukt mobil fast realkapital (f.eks. et skip eller et fly) blir eksportert, registreres ingen positiv bruttoinvestering i fast realkapital andre steder i økonomien for å utligne selgerens negative bruttoinvestering,
- enkelte varige goder, f.eks. kjøretøyer, kan klassifiseres som fast realkapital eller varige konsumvarer, avhengig av eieren og hva de brukes til. Dersom eiendomsretten til en slik vare overføres fra et foretak til en husholdning der den skal brukes til konsum, registreres en negativ bruttoinvestering i fast realkapital for foretaket og et positivt konsum for husholdningen. I mer uvanlige tilfeller der en slik vare overføres fra en husholdning til et foretak, registreres det et negativt konsum for husholdningen og en positiv bruttoinvestering i fast realkapital for foretaket,
- transaksjoner med eksisterende verdigenstander skal registreres som anskaffelse av en verdigenstand (positiv bruttoinvestering) for kjøperen og som avhendelse av en verdigenstand (negativ bruttoinvestering) for selgeren. For transaksjoner med utlandet skal det registreres import eller eksport av en vare (se punkt 3.135). En husholdnings salg av en verdigenstand skal ikke registreres som negativt konsum,
- når offentlig forvaltning selger brukte, varige goder for militære formål til utlandet, skal dette registreres som eksport av varer og som negativ produktinnsats og negativt konsum i offentlig forvaltning.

- 3.151. For salgskostnader som påløper for den tidligere eieren (kostnader ved eierskifte), skal det registreres et kapitaltap. En lignende postering skal foretas for den delen av de opprinnelige anskaffelseskostnadene som ikke er nedskrevet som kapitalslit.
- 3.152. Transaksjoner med brukte varer skal registreres på tidspunktet for overføringen av eiendomsretten. Verdisettingen skal foretas etter de prinsippene som gjelder for de aktuelle typene av produkttransaksjoner.

KAPITTEL 4: Fordelingsmessige transaksjoner

Kapittel 4 i ENS omhandler de fordelingsmessige transaksjonene som også tilhører den sentrale delen av nasjonalregnskapet. Det er i første rekke de ulike inntektskonti som inngår her. Først omtales sentrale størrelser i konto for inntektsopptjening, nemlig lønnskostnader, produksjonsskatter og subsidier. Kontantlønn og naturlønn redegjøres for, sammen med arbeidsgivers trygde- og pensjonspremier (faktiske og beregnede trygde- og pensjonspremier), videre produktsskatter (merverdiavgift og andre produktsskatter, herunder skatter på import utenom moms) og næringskatter, respektive produktssubsidier (importsubsidier og andre) og næringssubsidier. Derneft omtales formuesinntekt, dvs. den resterende hovedstørrelse som inngår i primære inntektsfordelingskonti, og spesifisert nærmere på renter, selskapsinntekt til fordeling (utbytte og uttak av inntekter fra kvasiforetak), reinvestert fortjeneste av direkte investeringer, formuesinntekt tilskrevet forsikringstakere, og grunnrente mv. (knyttet til grunn og grunnforekomster). Endelig går kapitlet inn på den sekundære inntektsfordelingskontoen med hovedstørrelsene skatter på inntekt, formue osv., trygde- og pensjonspremier og stønader, og andre løpende overføringer. Mer detaljert omhandler denne delen inntektsskatter, andre løpende skatter, trygde- og pensjonspremier (faktiske og beregnede), stønader utenom sosiale overføringer i naturalier (bestående av trygdestønader som kontantytelser, private fondsbaserte sosiale stønader, ikke-fondsbaserte stønader til lønnstakere, og sosialstønader som kontantytelser, dvs. sosialhjelp), derneft sosiale naturaloverføringer (stønader i naturalier, og overføringer av individuelle ikke-markedsmessige varer og tjenester), og endelig andre løpende overføringer med en oppdeling på netto skadeforsikringspremier, skadeforsikringskrav, løpende overføringer innenfor offentlig forvaltning, løpende internasjonale overføringer og diverse løpende overføringer (bestående av løpende overføringer til ideelle organisasjoner, løpende overføringer mellom husholdninger, bøter og forelegg, lotterier og spill, erstatningsbetalinger, BNP-basert 4.ressurs i EU, og løpende overføringer ellers). På slutten av kapitlet er det en kort omtale av korreksjon for sparing i pensjonskasser som også inngår i inntektskontiene for husholdninger og pensjonskasser. Og endelig omtales kapitaloverføringer - som ikke tilhører inntektskontiene i systemet, men derimot kapitalkontoen - og med oppdeling på kapitalsskatter, investeringstilskudd og andre kapitaloverføringer.

Stikkord og innholdshenvisninger

4.01-167	Fordelingsmessige transaksjoner
4.01,,145	Løpende overføringer og kapitaloverføringer
4.02	Definisjon av lønnskostnader
4.03-07	Lønn
4.03,,82	Inntektsskatter
4.03	Kontantlønn
4.04-05	Naturlønn
4.05	Rentesatser
4.07,,103	Direkte stønader fra arbeidsgivere
4.07,,103	Medisinsk behandling
4.08-12	Arbeidsgivers trygde- og pensjonspremier
4.08	Arbeidsgivers trygde- og pensjonspremier, regnskapsføring
4.09,,11	Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier
4.10-11	Arbeidsgivers beregnede trygde- og pensjonspremier
4.12	Kategorier og regnskapsføring av lønnskostnader
4.12	Registreringstidspunkt for lønnskostnader
4.13	Verdisetting for lønnskostnader
4.14	Definisjon av produksjonsskatter
4.15	Klassifikasjon av produksjonsskatter
4.16,,21	Produktsskatter
4.17	Merverdiavgift
4.18,,20i	Generelle omsetningsskatter
4.18,,20	Særavgifter
4.18	Skatter på import
4.18a	Importavgifter
4.18b	Skatter på import utenom moms
4.19	Definisjon av produktsskatter
4.20,,40b	Omfang av produktsskatter
4.20	Omsetningsskatter

4.20	Monopoler
4.22-24	Næringsskatter
4.23,.79	Skatter på internasjonale transaksjoner
4.23	Skatter på lønn
4.23	Skatter på utslipp
4.24,.78-80	Omfang av skatter på inntekt, formue osv.
4.25	Produksjonsskatter til EU's institusjoner
4.25	Monetære utjevningsbeløp
4.26	Registreringstidspunkt for produksjonsskatter
4.27,.38,.165f	Kansellering av gjeld
4.27-28	Verdisetting for produksjonsskatter
4.27,.82	Konkurser
4.29	Produksjonsskatter, regnskapsføring
4.30	Subsidier til andre ikke-markedsprodusenter
4.30	Definisjon av subsidier
4.31	Subsidier fra EU's institusjoner
4.32	Klassifikasjon av subsidier
4.33-38	Omfang av subsidier
4.33	Produktsubsidier
4.34-35	Offentlige salgsorganisasjoner
4.34,.40c	Importsubsidier
4.35,.40d	Andre produktsubsidier
4.35	Produksjonsaktiviteter
4.36-37	Næringssubsidier
4.38,.117-120	Løpende overføringer innen offentlig forvaltning
4.38,.125-140	Løpende overføringer ellers
4.38e-g,.164-167	Andre kapitaloverføringer
4.38j,.105	Stønader i naturalier
4.39	Registreringstidspunkt for subsidier
4.40	Subsidier, regnskapsføring
4.40	Multiple valutakurser
4.40	Implisitte skatter
4.41	Formuesinntekt
4.42-52	Renter
4.42	Definisjon av renter
4.43	Finansobjekter
4.44	Renter på innskudd, lån mv.
4.45-46	Renter på obligasjoner og langsiktige verdipapirer
4.45	Renter på veksler
4.45	Rabatt
4.45	Pålydende verdi
4.46	Indekserte verdipapirer
4.46	Langsiktige verdipapirer
4.46a	Innløsningspris
4.47	Terminrentekontrakter
4.47	Renteswapper
4.48	Renter ved finansiell leasing
4.49,.54	Kapitalgevinster /-tap av finansobjekter
4.49	Andre renter
4.49b,.54b	Verdipapirfond
4.50	Registreringstidspunkt for renter
4.50	Påløpt føringsprinsipp
4.51-52	Renter, regnskapsføring
4.51	Finansformidlere, korreksjonspost

4.53-63	Selskapsinntekt til fordeling
4.53-54	Utbytte
4.53	Eierkapital
4.55	Registreringstidspunkt for utbytte
4.56	Uttak av inntekter fra kvasiforetak
4.57,.63	Uttak av inntekter fra kvasiforetak, regnskapsføring
4.58-61	Omfang av uttak av inntekter fra kvasiforetak
4.59-67	Reinvestert fortjeneste av direkte investeringer
4.59,.66	Ufordelt profitt
4.60	Netto driftsresultat
4.62	Registreringstidspunkt for uttak av inntekter fra kvasiforetak
4.65-66	Direkte investeringsforetak
4.67	Registreringstidspunkt for reinvestert fortjeneste av direkte investeringer
4.68-71	Formuesinntekt tilskrevet forsikringstakere
4.69	Livsforsikringspoliser
4.70	Registreringstidspunkt for formuesinntekt tilskrevet forsikringstakere
4.72-76	Grunnrente mv.
4.72-73	Grunnrente
4.74	Rente på grunnforekomster
4.75	Registreringstidspunkt for grunnrente mv.
4.77	Definisjon av skatter på inntekt, formue osv.
4.79-82	Andre løpende skatter
4.79-80	Lisenser og tillatelser
4.81	Verdisetting for skatter på inntekt, formue osv.
4.82	Skatter på inntekt, formue osv., regnskapsføring
4.82	Registreringstidspunkt for skatter på inntekt, formue osv.
4.83-108	Trygde- og pensjonspremier og stønader
4.83	Stønader
4.85,.88-89,.103	Trygdeordninger
4.85-86	Omfang av stønader
4.87-89	Sosialforsikringsordninger
4.90-91	Trygde- og pensjonspremier
4.92	Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier
4.92	Arbeidstakers faktiske trygde- og pensjonspremier
4.92	Faktiske trygde- og pensjonspremier for selvstendige og ikke-sysselsatte
4.94	Faktiske trygde- og pensjonspremier, obligatoriske og frivillige
4.95,.97	Faktiske trygde- og pensjonspremier, regnskapsføring
4.96	Faktiske trygde- og pensjonspremier, registreringstidspunkt
4.98-102	Beregnete trygde- og pensjonspremier
4.101	Registreringstidspunkt for beregnede trygde- og pensjonspremier
4.103,.142	Stønader fra sosialforsikring
4.103,.105	Trygdestønader
4.103	Trygdestønader, kontantytelser
4.103	Klassifikasjon av stønader utenom sosiale overføringer i naturalier
4.103	Sosialstønader, kontantytelser (Sosialhjelp)
4.103	Private fondsbaserte stønader fra sosialforsikring
4.103	Ikke-fondsbaserte stønader til lønnstakere
4.104-108	Sosiale naturaloverføringer
4.104,.165	Gaver
4.105	Trygdestønader i naturalier
4.105	Andre trygdestønader i naturalier
4.105	Refusjoner

4.105	Sosialstønader i naturalier
4.106	Overføringer av individuelle ikke-markedsmessige varer og tjenester
4.107	Registreringstidspunkt for stønader
4.108	Stønader utenom sosiale overføringer i naturalier, regningskapsføring
4.109-140	Andre løpende overføringer
4.109-111	Netto skadeforsikringspremier
4.109	Tyverier
4.111-115	Skadeforsikringskrav
4.121-124	Løpende internasjonalt samarbeid
4.121-122	Internasjonale organisasjoner
4.125-128	Løpende overføringer til ideelle organisasjoner
4.129-130	Løpende overføringer mellom husholdninger
4.129	Emigranter
4.132-134	Bøter og forelegg
4.136-137	Erstatningsbetalinger
4.138	EU's egne ressurser
4.141	Korreksjon for sparing i pensjonskasser
4.142	Korreksjon for sparing i pensjonskasser, verdisetting
4.143	Korreksjon for sparing i pensjonskasser, registreringstidspunkt
4.144	Korreksjon for sparing i pensjonskasser, regnskapsføring
4.145	Kapitaloverføringer vs. løpende overføringer
4.146	Overføringer, kontantbetalinger og naturaloverføringer
4.146	Definisjon av overføringer
4.147	Klassifikasjon av overføringer
4.148-167	Omfang av overføringer
4.148-151	Kapitalskatter
4.149a	Arveavgifter
4.149a	Skatter på gaver
4.149b	Kapitalavgifter
4.152	Investeringsstilskudd
4.153	Investeringsstilskudd, kontantbetalinger og i naturalier
4.154-156	Omfang for investeringsstilskudd
4.157	Investeringsstilskudd til foretak
4.158	Investeringsstilskudd til husholdninger
4.159	Investeringsstilskudd til offentlig forvaltning
4.160	Investeringsstilskudd til ideelle organisasjoner
4.161	Investeringsstilskudd til utlandet
4.162	Registreringstidspunkt for investeringsstilskudd
4.163	Investeringsstilskudd, regnskapsføring
4.165a	Krigsskader
4.165f	Ettergivelse av gjeld
4.166	Registreringstidspunkt for andre kapitaloverføringer

- 4.01. *Definisjon:* Fordelingsmessige transaksjoner omfatter transaksjoner som viser hvordan bruttoproduktet opptjent i produksjonen fordeles på produksjonsfaktorene arbeid og kapital og det offentlige, samt transaksjoner som involverer omfordelingen av inntekt og formue.

Systemet skiller mellom løpende overføringer og kapitaloverføringer, der sistnevnte anses som en omfordeling av oppsparte midler eller formue, og ikke som inntekt.

Lønnskostnader (D.1)

- 4.02. *Definisjon:* Lønnskostnader (D.1) defineres som betaling til lønnstakere (kontantlønn så vel som naturallønn) fra arbeidsgivere for arbeidsinnsats i produksjonsvirksomhet i regnskapsperioden.

Lønnskostnader deles inn i:

- a) lønn (D.11),
 - kontantlønn,
 - naturallønn,
- b) arbeidsgivers trygde- og pensjonspremier (D.12),
 - arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier (D.121),
 - arbeidsgivers beregnede trygde- og pensjonspremier (D.122).

Lønn (D.11)

Kontantlønn

- 4.03. Kontantlønn omfatter alle trygde- og pensjonspremier, inntektsskatt osv. som lønnstakeren skal betale, selv om de holdes tilbake av arbeidsgiveren og betales direkte til sosialforsikringsordninger, skatte- og avgiftsmyndigheter osv. på vegne av lønnstakeren.

Kontantlønn omfatter følgende typer avlønning:

- a) grunnlønn som utbetales regelmessig,
- b) tillegg for overtid, nattarbeid, helgearbeid og ubehagelig eller farlig arbeid,
- c) levekostnadstillegg, bostedstillegg og utenlandstillegg,
- d) bonusordninger basert på produktivitet eller overskudd, jule- og nyttårsgratier, unntatt arbeidstakers trygde- og pensjonspremier (se punkt 4.07 bokstav c)) og "13.-14. månedslønn" (ekstra månedslønn),
- e) godtgjøring for transport til og fra arbeidet, unntatt tillegg eller refusjon av lønnstakers utgifter til reiser, utstasjonering, flytting og representasjon i forbindelse med utførelsen av deres oppgaver (se punkt 4.07 bokstav a)),
- f) tillegg for offentlige helligdager og årlige feriedager,
- g) provisjon, drikkepenger, møte- og styrehonorarer utbetalt til lønnstakere,
- h) ekstraordinære bonuser eller beløp knyttet til foretakets generelle resultat som utbetales i forbindelse med premieringsordninger,
- i) arbeidsgivers utbetalinger til sine lønnstakere i henhold til spareordninger,
- j) ekstraordinære utbetalinger til lønnstakere som forlater foretaket, dersom utbetalingene ikke er knyttet til en kollektiv avtale,
- k) kontant boligtilskudd fra arbeidsgivere til deres lønnstakere.

Naturallønn

- 4.04. *Definisjon:* Naturallønn består av varer og tjenester, eller andre fordeler, anskaffet gratis eller til redusert pris fra arbeidsgiver, og som kan anvendes av lønnstakerne for å dekke egne behov eller sine familiemedlemmers behov. Nevnte varer og tjenester, eller andre fordeler, er ikke nødvendige for arbeidsgivernes produksjonsprosess. For lønnstakerne utgjør nevnte naturallønn en tilleggssinntekt, ettersom de måtte ha betalt markedspris dersom de selv skulle ha kjøpt disse varene eller tjenestene.

- 4.05. De vanligste er:

- a) måltider og drikkevarer, herunder det som inntas på forretningsreiser (og som likevel ville ha blitt inntatt), men unntatt særskilte måltider eller drikkevarer som kreves i forbindelse med ekstraordinære arbeidsvilkår. Besparelser som oppnås i kantiner med gratis eller subsidiert servering eller ved bruk av matkuponger, regnes også som naturallønn,
- b) egne eller kjøpte bolig- eller innkvarteringstjenester av en type som kan brukes av alle medlemmer av lønnstakerens husholdning,

- c) uniformer eller annen særskilt bekledning som lønnstakerne ofte bruker både på og utenfor arbeidsplassen,
- d) kjøretøyer eller andre varige konsumvarer som stilles til rådighet for privat bruk av lønnstakerne,
- e) varer og tjenester fra arbeidsgiverens egen produksjon, f.eks. gratis reiser for lønnstakere ved jernbanen eller i luftfartsselskaper, gratis kull til gruvearbeidere eller gratis matvarer til lønnstakere i landbruket,
- f) sports- eller fritidsutstyr og ferieboliger som stilles til rådighet for lønnstakerne og deres familier,
- g) transport til og fra arbeidsplassen, unntatt når slik transport skjer i arbeidstiden, parkering av biler,
- h) barnehager for lønnstakernes barn,
- i) arbeidsgivernes betalinger til bedriftsråd eller lignende organer,
- j) friaksjer som fordeles til lønnstakerne,
- k) avlønning i naturalier kan også omfatte rentebesparelser ved lån til redusert rente eller rentefrie lån som arbeidsgiverne gir lønnstakerne. Verdien av rentebesparelsen kan beregnes som forskjellen mellom den gjennomsnittlige renten lønnstakeren ellers ville måtte betale på et pantelån (ved boligkjøp) eller forbrukslån (ved kjøp av andre varer og tjenester), og den renten som faktisk betales. En imputert rente fra lønnstakeren motposteres på arbeidsgiverens konto for primær inntektsfordeling.

4.06. Varer og tjenester, eller andre fordeler, skal verdisettes til basispris dersom de produseres av arbeidsgiveren, og til kjøperpris (dvs. den prisen som faktisk betales) dersom de kjøpes av arbeidsgiveren.

Den samlede verdien av naturallønn tilsvarende kjøperpris/basispris for de aktuelle varene og tjenestene, eller andre fordeler, når disse leveres gratis, eller forskjellen mellom basispris/kjøperpris og de beløp lønnstakerne betaler, når de leveres til redusert pris.

4.07. Lønn omfatter ikke:

- a) arbeidsgivernes utgifter som kommer både dem selv og lønnstakerne til gode, fordi de er nødvendige i arbeidsgivernes produksjon:
 - 1. tillegg eller refusjon av lønnstakerens utgifter til reiser, utstasjonering, flytting og representasjon i forbindelse med utførelsen av deres oppgaver,
 - 2. utgifter til utsmykking og innredning av arbeidsplassen, helseundersøkelser som kreves på grunn av arbeidets art, utdeling av arbeidsklær som utelukkende eller hovedsakelig brukes på arbeidsplassen,
 - 3. innkvarteringstjenester på arbeidsplassen som ikke kan benyttes av lønnstakernes husholdninger: brakker, sovesaler, hytter osv.,
 - 4. særskilte måltider eller drikkevarer som følge av ekstraordinære arbeidsvilkår,
 - 5. godtgjøring som utbetales til lønnstakerne til innkjøp av verktøy, utstyr eller særskilt bekledning som utelukkende eller hovedsakelig brukes i arbeidet, eller den del av sin lønn som lønnstakerne i henhold til sine arbeidsavtaler er forpliktet til å avsette til slike innkjøp.

Utgifter som arbeidsgiverne er forpliktet til å avsette til innkjøp av varer og tjenester til sine lønnstakere for at de skal kunne utføre sitt arbeid, behandles som produktinnsats av arbeidsgiverne,

- b) lønn som arbeidsgiverne midlertidig fortsetter å utbetale til sine lønnstakere i tilfelle sykdom, svangerskap, yrkesskade, uførhet, oppsigelse og lignende situasjoner. Slike utbetalinger behandles som ikke-fondsbaserte stønader til lønnstakere (D.623), idet de samme beløpene vises som arbeidsgivers beregnede trygde- og pensjonspremier (D.122),
- c) andre ikke-fondsbaserte stønader til lønnstakere i form av f.eks. barnetrygd, husstandstillegg, familietillegg, utdanningstillegg eller andre tillegg til forsørgelsesberettigede, og i form av gratis medisinsk behandling (utover det som er nødvendige på grunn av arbeidets art) til lønnstakerne eller deres familier,
- d) alle skatter som pålegges arbeidsgiveren av den utbetalte lønn, f.eks. lønnsskatter. Slike skatter behandles som næringskatter.

Arbeidsgivers trygde- og pensjonspremier (D.12)

4.08. Et beløp tilsvarende verdien av de trygde- og pensjonspremier som arbeidsgiverne betaler for å sikre sine lønnstakere rett til stønader, skal registreres som lønnskostnader. Arbeidsgivers trygde- og pensjonspremier kan være faktiske eller beregnede.

Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier (D.121)

4.09. *Definisjon:* Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier omfatter de betalinger som arbeidsgiverne utfører til fordel for sine ansatte, til forsikringsgivere (trygdeforvaltning og private fondsbaserte ordninger). Disse betalingene dekker lovfestede, avtalefestede, kontraktsmessige og frivillige bidrag med hensyn til forsikring mot sosiale risikoer og behov (se punkt 4.92 bokstav a)).

Selv om arbeidsgiverne betaler disse bidragene direkte til forsikringsgiverne, anses de likevel som en del av lønnskostnadene, idet lønnstakerne anses for selv å viderebetale dem til forsikringsgiverne.

Arbeidsgivers beregnede trygde- og pensjonspremier (D.122)

- 4.10. *Definisjon:* Arbeidsgivers beregnede trygde- og pensjonspremier (D.122) er motpost til ikke-fondsbaserte stønader (eksklusive lønnstakers eventuelle trygde- og pensjonspremier) som betales direkte fra arbeidsgivere til deres nåværende eller tidligere lønnstakere og andre personer som er berettiget¹ utenom forsikringsselskaper eller autonome pensjonskasser og uten å opprette særlige fond eller særskilte reserver for formålet.

Det at visse stønader betales direkte av arbeidsgiverne og ikke gjennom trygdeforvaltningen eller andre forsikringsgivere, endrer ikke på noen måte deres karakter av stønader. Ettersom kostnadene til disse stønadene imidlertid utgjør en del av arbeidsgivernes arbeidskraftskostnader, bør de også regnes som lønnskostnader.

- 4.11. På sektorkontoene vises kostnadene til direkte stønader først som anvendelse på kontoen for inntektsopptjening som en del av lønnskostnadene, og dernest som anvendelse på kontoen for sekundær inntektsfordeling som stønader. For å avstemme sistnevnte konto antar man at lønnstakerens husholdninger tilbakebetaler til arbeidsgivernes sektorer arbeidsgivernes beregnede trygde- og pensjonspremier, som (sammen med lønnstakers eventuelle trygde- og pensjonspremier) finansierer de direkte stønadene som de samme arbeidsgiverne betaler til lønnstakerne. Dette fiktive kretsløpet kan sammenlignes med kretsløpet for arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier, som passerer gjennom husholdningenes kontoer og anses for å bli betalt av disse til forsikringsgiverne.

Med hensyn til verdisetting av arbeidsgivers beregnede trygde- og pensjonspremier der beløpets størrelse ikke nødvendigvis er det samme som størrelsen på de direkte stønadene, vises det til D.612.

4.12. Registreringstidspunkt for lønnskostnader:

- a) lønn (D.11) registreres i perioden da arbeidet utføres. Ekstraordinære bonuser eller andre ekstraordinære utbetalinger, 13. månedslønn osv. registreres imidlertid når de forfaller til betaling,
- b) arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier (D.121) registreres i perioden da arbeidet utføres,
- c) arbeidsgivers beregnede trygde- og pensjonspremier (D.122) registreres
 1. i perioden da arbeidet utføres dersom de er motpost til direkte stønader underlagt offentlig forvaltning,
 2. når ytelsene betales dersom de er motpost til frivillige direkte stønader.

04.13. Lønnskostnader kan omfatte:

- a) hjemmehørende arbeidsgivers lønn til hjemmehørende lønnstakere,
- b) utenlandske arbeidsgivers lønn til hjemmehørende lønnstakere,
- c) hjemmehørende arbeidsgivers lønn til utenlandske lønnstakere.

Disse ulike postene registreres i ENS på følgende måte:

1. hjemmehørende arbeidsgivers lønn til hjemmehørende og utenlandske lønnstakere slås sammen under bokstav a) og c) og vises som anvendelse på kontoen for inntektsopptjening for de institusjonelle sektorene og næringene som arbeidsgiverne tilhører,
2. hjemmehørende og utenlandske arbeidsgivers lønn til hjemmehørende lønnstakere slås sammen under bokstav a) og b) og vises som tilgang på husholdningenes konto for allokering av primære inntekter,
3. bokstav b), utenlandske arbeidsgivers lønn til hjemmehørende lønnstakere, vises som anvendelse på kontoen for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet,
4. bokstav c), hjemmehørende arbeidsgivers lønn til utenlandske lønnstakere, vises som tilgang på kontoen for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet.

Skatter på produksjon og import (D.2)

- 4.14. *Definisjon:* Skatter på produksjon og import (D.2) består av tvungne, ikke-gjengjeldte betalinger i kontanter eller i naturalier som det offentlige eller institusjonene i Den europeiske union pålegger i tilknytning til produksjon og import av varer og tjenester, bruk av arbeidskraft, eie eller bruk av grunn, bygninger eller annen realkapital som anvendes i produksjon. Disse skattene skal betales uansett om det oppnås overskudd eller ikke.

4.15. Skatter på produksjon og import deles inn i:

- a) produktskatter (D.21):

¹ Arbeidsgivers beregnede trygde- og pensjonspremier omfatter et beløp tilsvarende den lønn som arbeidsgiverne midlertidig fortsetter å utbetale til sine lønnstakere i tilfelle sykdom, svangerskap, yrkesskade, uførhet, oppsigelse og lignende situasjoner, forutsatt at nevnte beløp kan skilles ut.

1. merverdiavgift (mva) (D.211),
 2. skatter på import utenom mva (D.212),
 - importavgifter (D.2121),
 - skatter på import utenom mva og importavgifter (D.2122),
 3. produktskatter utenom mva og skatter på import (D.214),
- b) næringsskatter (D.29).

Produktskatter (D.21)

- 4.16. *Definisjon:* Produktskatter (D.21) er skatter som betales per enhet av en bestemt vare eller tjeneste som produseres eller inngår i en transaksjon. Skatten kan være et bestemt pengebeløp per mengdeenhet av en vare eller tjeneste, eller den kan beregnes som en bestemt prosentdel av varens eller tjenestens enhetspris eller verdi. Skatter som pålegges et produkt, uansett hvilken institusjonell enhet som skal betale dem, hører under produktskatter, med mindre de spesifikt føres under en annen posisjon.

Merverdiavgift (mva) (D.211)

- 4.17. *Definisjon:* Merverdiavgift (mva) er skatt på varer eller tjenester som oppkreves i stadier av foretak, og som i siste instans blir pålagt sluttkjøper i full utstrekning.

Merverdiavgiften (mva), heretter kalt "mva", består av den merverdiavgift som oppkreves av offentlig forvaltning, og som pålegges nasjonale og importerte produkter, samt eventuelle andre fradragsberettigede avgifter som pålegges etter tilsvarende vilkår som dem som gjelder for mva.

Produsentene er forpliktet til å betale bare differansen mellom mva på salg og mva på innkjøp til egen produktinnsats eller bruttoinvestering i fast realkapital.

Mva registreres netto i den forstand at:

- a) produksjon av varer og tjenester samt import verdisettes utenom fakturert mva,
- b) innkjøp av varer og tjenester registreres inklusive ikke-fradragsberettiget mva. Mva registreres som dekket av kjøperne, ikke av selgerne, og bare av de kjøpere som ikke kan trekke fra mva. Hovedparten av mva registreres derfor i systemet som betalt ved sluttanvendelser, hovedsakelig som konsum i husholdningene. En del av mva kan imidlertid betales av foretak, hovedsakelig av foretak som er fritatt fra mva.

I totaløkonomien er mva lik differansen mellom samlet fakturert mva og samlet fradragsberettiget mva.

Skatter på import utenom mva (D.212)

- 4.18. *Definisjon:* Skatter på import utenom mva (D.212) består av tvungne betalinger som oppkreves av det offentlige eller av institusjonene i Den europeiske union på importerte varer, utenom mva, for at disse fritt kan omsettes på det økonomiske territorium, samt på tjenester som ytes til hjemmehørende enheter av utenlandske enheter.

Disse betalinger omfatter:

- a) importavgifter (D.2121): disse består av toll eller andre avgifter på import som skal pålegges i henhold til tolltariffer på varer av en bestemt type når de innføres til bruk på det økonomiske territorium i brukerlandet,
- b) skatter på import utenom mva og importavgifter (D.2122).

Denne posisjonen omfatter:

1. avgifter på importerte landbruksprodukter,
2. monetære utjevningsbeløp på import,
3. særavgifter og særskilte skatter på visse importerte produkter, forutsatt at nevnte avgifter og skatter på lignende produkter av innenlandsk opprinnelse betales av den produserende næring selv,
4. generelle omsetningsskatter på import av varer og tjenester,
5. skatter på bestemte tjenester som utenlandske foretak yter til hjemmehørende enheter på det økonomiske territorium,
6. overskudd som offentlige foretak har oppnådd ved utøvelse av et monopol på import av en bestemt vare eller tjeneste, og som overføres til staten.

Nettoskatter og -avgifter på import utenom mva beregnes ved å trekke importsubsidier (D.311) fra skatter på import utenom mva (D.212).

Produktskatter utenom mva og skatter på import (D.214)

- 4.19. *Definisjon:* Produktskatter utenom mva og skatter på import (D.214) omfatter skatter på varer og tjenester som skal betales i forbindelse med produksjon, eksport, salg, overføring, leasing eller levering av nevnte varer og tjenester, eller i forbindelse med anvendelse av disse til eget konsum eller egne investeringer.
- 4.20. Denne posisjonen omfatter særlig:
- a) særavgifter og skatter/avgifter på konsum (bortsett fra dem som hører inn under skatter på import),
 - b) stempelavgifter på salg av særlige produkter, f.eks. alkoholholdige drikker eller tobakk, og på utstedelse av juridiske dokumenter eller sjekker,
 - c) skatter på finans- og kapitaltransaksjoner som skal betales ved kjøp eller salg av ikke-finansiell og finansiell kapital, herunder utenlandsk valuta. Disse skattene skal betales ved eierskifte i forbindelse med grunn eller andre eiendeler, unntatt når slikt eierskifte skjer som følge av kapitaloverføringer (hovedsakelig arv og gaver). De behandles som skatter på formidlingstjenester,
 - d) registreringsavgifter for kjøretøyer,
 - e) skatter på underholdning,
 - f) skatter på lotterier, pengespill og veddemål, bortsett fra spillegevinster,
 - g) skatter på forsikringspremier,
 - h) andre skatter på bestemte tjenester: hotell- og restaurantvirksomhet, boligjenester, transport, kommunikasjon, reklame,
 - i) generelle skatter på salg eller omsetning (unntatt mva): skatter på produsenters engros- og detalj salg, omsetningsskatter,
 - j) overskudd fra fiskale monopoler som overføres til staten, unntatt monopoler på import av visse varer eller tjenester (inkludert i D.2122). Med fiskale monopoler menes offentlige foretak som har fått lovbeskyttet monopol på produksjon eller distribusjon av en særskilt type vare eller tjeneste med henblikk på å skaffe offentlige inntekter, og ikke med henblikk på å fremme den økonomiske politikken eller sosialpolitikken. Når et offentlig foretak får tildelt et monopol i henhold til en særskilt økonomisk politikk eller sosialpolitikk på grunn av varens eller tjenestens egenart eller produksjonsteknologi (elektrisitetsverk, postverk, telekommunikasjon, jernbaner osv.), skal det ikke anses som et fiskalt monopol. Hovedregelen er at fiskale monopoler typisk produserer varer eller tjenester som kan være hardt beskattet i andre land. De er ofte begrenset til produksjon av visse konsumvarer (alkoholholdige drikker, tobakk, fyrstikker, osv.) eller drivstoffer,
 - k) eksportavgifter og monetære utjevningsbeløp som er pålagt eksport.
- 4.21. Netto produktskatter beregnes ved å trekke produktsubsidier (D.31) fra produktskatter (D.21).

Næringsskatter (D.29)

- 4.22. *Definisjon:* Næringsskatter (D.29) omfatter alle skatter som foretak pådrar seg i forbindelse med sin produksjonsvirksomhet, men som ikke varierer i takt med mengden eller verdien av de produserte eller solgte varene og tjenestene.

Skattene kan oppkreves på grunn, fast realkapital eller arbeidskraft i produksjonen, eller på visse virksomheter eller transaksjoner.

- 4.23. Næringsskatter (D.29) omfatter særlig:
- a) skatter på eiendomsrett til eller bruk av grunn, bygninger eller andre anlegg som foretak benytter i produksjonen (herunder eiere av egne boliger),
 - b) skatter på bruk av fast realkapital (kjøretøyer, maskiner, utstyr) til produksjon, enten foretakene eier eller leier dem,
 - c) lønsskatter eller skatter på faktisk antall lønnstakere,
 - d) skatter på internasjonale transaksjoner (utenlandsreiser, betalingssendinger til utlandet eller lignende transaksjoner med utlendinger) i forbindelse med produksjon,
 - e) skatter på tillatelser til å drive forretningsvirksomhet eller yrkesvirksomhet, forutsatt at disse tillatelsene utstedes bare mot betaling av de fastsatte beløpene. Dersom offentlig forvaltning som vilkår for å utstede slike tillatelser foretar kontroller av forretningslokalenes egnethet eller sikkerhet, det benyttede utstyrs pålitelighet eller sikkerhet, det ansatte personalets faglige kvalifikasjoner eller de produserte varenes eller tjenestenes kvalitet og oppfyllelse av standarder, behandles imidlertid beløpene som kjøp av tjenester, med mindre beløpene står helt i misforhold til kostnadene til kontrollene foretatt av offentlig forvaltning,
 - f) skatter på forurensende utslipp som følge av produksjonsvirksomhet. Disse omfatter skatter innkrevd på utslipp til miljøet av skadelige gasser, væsker eller andre skadelige stoffer. De omfatter ikke betaling for offentlig

myndigheters innsamling og disponering av avfall eller skadelige stoffer, som utgjør produktinnsats for foretakene,

g) for lav godtgjøring av mva som følge av fastsatsordningen som ofte benyttes i landbruket.

- 4.24. Denne posisjonen omfatter ikke skatt på husholdningenes egen bruk av kjøretøyer osv., som registreres under løpende skatter på inntekt, formue osv.

Skatter på produksjon og import betalt til Den europeiske unions institusjoner

- 4.25. Skatter på produksjon og import betalt til Den europeiske unions institusjoner omfatter særlig:

- a) skatter som hjemmehørende produksjonsenheter betaler direkte til Den europeiske unions institusjoner (EKSF-avgiften på kull-, jern- og stålforetak),
- b) skatter innkrevd av de nasjonale statsforvaltningene på vegne av Den europeiske unions institusjoner, dvs.:
 1. inntekter fra den felles landbrukspolitikk: avgifter på importerte landbruksprodukter, monetære utjevningsbeløp på eksport og import, sukkeravgifter og skatt på isoglukose, medansvarsavgift på melk og korn,
 2. inntekter fra handel med tredjeland: toll innkrevd på grunnlag av De europeiske fellesskaps integrerte tolltariff (TARIC),
 3. inntekter fra mva i hver enkelt medlemsstat.

- 4.26. Registreringstidspunkt: skatter på produksjon og import registreres når de skattepliktige virksomhetene, transaksjonene eller andre hendelser finner sted.

- 4.27. Visse økonomiske virksomheter, transaksjoner eller hendelser som i henhold til skattelovgivningen medfører skatteplikt for de aktuelle enhetene, unnslipper imidlertid systematisk skattemyndighetenes kontroll. Det ville være urealistisk å anta at slike virksomheter, transaksjoner eller hendelser skulle skape finansielle fordringer eller gjeld i form av beløp som skal betales eller mottas. Derfor registreres i systemet bare de beløp som skal betales i henhold til skatteligninger, selvangivelser eller andre dokumenter som klart fastsetter skatteyderens plikt til å betale skatten. Systemet beregner ikke manglende skatter som ikke vises av nevnte dokumentasjon.

Skatter som er vist i nevnte dokumentasjon, men som aldri innbetales (for eksempel på grunn av konkurs), behandles først som om de er betalt. Deretter er det to muligheter:

- a) avskrivning av en usikker fordring av offentlig forvaltning, idet sistnevnte konstaterer at den aldri kan inndrive sitt tilgodehavende. Denne avskrivningen registreres på kontoene for andre volumendringer i balansene for offentlig forvaltning og debitorer,
- b) ettergivelse av gjelden etter gjensidig avtale mellom offentlig forvaltning og debitoren. Denne ettergivelsen registreres som en kapitaloverføring fra offentlig forvaltning til debitoren på kapitalkontoen, og samtidig som sletting av et krav på kontoen for finanstransaksjoner.

- 4.28. Den samlede verdien av de skattene som skal registreres, omfatter eventuell morarente på skatterestanser og eventuelle bøter pålagt av skattemyndighetene dersom det er umulig å registrere nevnte rente og bøter atskilt fra skattene. Nevnte verdi omfatter også eventuelle gebyrer som kan pålegges i forbindelse med inndrivelse av utestående skatter. Tilsvarende reduseres nevnte verdi med summen av eventuelle skattenedsettelse iverksatt av offentlig forvaltning innenfor rammen av den økonomiske politikk, samt med eventuell tilbakebetaling av skatt som følge av for høye innbetalinger.

- 4.29. I regnskapssystemet vises skatter på produksjon og import (D.2) som:

- a) anvendelse på totaløkonomiens konto for inntektsopptjening,
- b) tilgang på kontoen for allokering av primære inntekter for sektoren offentlig forvaltning og på kontoen for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet.

Produktskatter registreres som tilgang på totaløkonomiens konto for varer og tjenester. Dermed kan tilgangen på varene og tjenestene - verdisatt utenom produktskatter - avstemmes med anvendelsen, som verdisettes inklusive disse skattene.

Næringsskatter (D.29) vises som anvendelse på kontoene for inntektsopptjening for de næringer eller institusjonelle sektorer som betaler skattene.

Subsidier (D.3)

- 4.30. *Definisjon:* Subsidier (D.3) er løpende, ikke-gjengjeldte betalinger fra det offentlige eller Den europeiske unions institusjoner til hjemmehørende² produsenter, med det formål å influere på produksjonsnivå, produksjonspriser eller avlønning til produksjonsfaktorene.

Andre ikke-markedsprodusenter kan motta næringssubsidier bare dersom disse betales i henhold til alminnelige bestemmelser som også gjelder for markedsprodusenter og ikke-markedsprodusenter. Per konvensjon registreres produktsubsidier ikke for annen ikke-markedsrettet produksjon (P.13).

- 4.31. Subsidier fra Den europeiske unions institusjoner dekker bare de løpende overføringene som skjer fra dem til hjemmehørende produksjonsenheter.
- 4.32. Subsidier deles inn i:
- a) produktsubsidier (D.31):
 - 1. importsubsidier (D.311),
 - 2. andre produktsubsidier (D.319),
 - b) næringssubsidier (D.39).

Produktsubsidier (D.31)

- 4.33. *Definisjon:* Produktsubsidier (D.31) er subsidier som betales per enhet av en produsert eller importert vare eller tjeneste. Subsidiet kan omfatte et bestemt beløp per mengdeenhet av en vare eller tjeneste, eller de kan beregnes etter verdi, som en bestemt prosentdel av enhetsprisen. Subsidiene kan også beregnes som forskjellen mellom en bestemt målpris og den markedspris kjøperen faktisk betaler. Produktsubsidiene utbetales vanligvis når varen produseres, selges eller importeres. Per konvensjon gjelder produktsubsidier bare for markedsrettet produksjon (P.11) og for produksjon for eget bruk (P.12).

Importsubsidier (D.311)

- 4.34. Importsubsidier (D.311) er subsidier for varer og tjenester som utbetales når varene passerer grensen til det økonomiske territorium eller når tjenestene leveres til hjemmehørende institusjonelle enheter. Denne posisjonen omfatter tap som offentlige salgsorganisasjoner hvis oppgave er å kjøpe produkter fra utenlandske enheter og selge dem til lavere priser til hjemmehørende enheter, bevisst pådrar seg.

Andre produktsubsidier (D.319)

- 4.35. Andre produktsubsidier (D.319) omfatter:
- a) subsidier for produkter som brukes innenlands: disse omfatter subsidier til hjemmehørende foretak med hensyn til deres produksjon som brukes eller konsumeres på det økonomiske territorium,
 - b) tap som påføres offentlige salgsorganisasjoner hvis oppgave er å kjøpe produkter fra hjemmehørende foretak og selge dem til lavere priser til hjemmehørende eller utenlandske enheter, når de bevisst pådrar seg tapene i samsvar med den offentlige økonomiske politikk og sosialpolitikk,
 - c) subsidier til offentlige foretak og kvasiforetak til dekning av vedvarende tap som de pådrar seg i sin produksjonsvirksomhet fordi det i samsvar med de nasjonale eller europeiske myndigheters økonomiske politikk og sosialpolitikk beregnes priser som er lavere enn de gjennomsnittlige produksjonskostnadene,
 - d) direkte subsidier for eksport som betales direkte til hjemmehørende produsenter når varene forlater det økonomiske territorium eller tjenestene leveres til utenlandske enheter, unntatt tilbakebetaling ved tollgrensen av tidligere betalte produktskatter og fritak for skatter som ville forfalle dersom varene skulle selges eller brukes på det økonomiske territorium.

Næringssubsidier (D.39)

- 4.36. *Definisjon:* Næringssubsidier (D.39) omfatter subsidier unntatt produktsubsidier som hjemmehørende produksjonsenheter kan motta som følge av sin produksjonsvirksomhet.

Andre ikke-markedsprodusenter kan motta næringssubsidier for annen ikke-markedsrettet produksjon bare dersom disse betalingene fra offentlig forvaltning utføres i samsvar med alminnelige bestemmelser som også gjelder for markedsprodusenter og ikke-markedsprodusenter.

- 4.37. Denne posisjonen omfatter særlig:

² Når det gjelder Den europeiske unions institusjoner, gjelder betalingene av subsidier enheter hjemmehørende i enhver medlemsstat i Fellesskapet.

- a) subsidier for lønninger og arbeidsstyrke: disse omfatter subsidier som betales for de samlede lønnsutgiftene, for den samlede arbeidsstyrken eller for sysselsetting av særlige kategorier av mennesker, f.eks. fysisk funksjonshemmede eller langtidsledige, eller for kostnader til opplæringstiltak som etableres eller finansieres av foretakene,
- b) subsidier for reduksjon av forurensning: disse omfatter løpende subsidier til hel eller delvis dekning av kostnader til tiltak truffet for å redusere eller fjerne utslipp av forurensende stoffer til miljøet,
- c) rentesubsidier til hjemmehørende produksjonsenheter, også når de er beregnet på å fremme investeringer³. Slike subsidier er i virkeligheten løpende overføringer hvis formål er å redusere produsentenes driftskostnader. De regnes som subsidier til produsentene som høster fordelene av dem, selv når renteforskjellen i praksis betales direkte av offentlig forvaltning til den kredittinstitusjon som bevilger lånet,
- d) for høy godtgjøring av mva som følge av fastsatsordningen som ofte benyttes i landbruket.

4.38. Følgende anses ikke som subsidier:

- a) løpende overføringer fra offentlig forvaltning til husholdningene i deres egenskap av konsumenter. Disse overføringer registreres enten som stønader eller som diverse løpende overføringer (D.75),
- b) løpende overføringer mellom ulike deler av offentlig forvaltning i deres egenskap av produsenter av ikke-markedsrettede varer og tjenester, unntatt næringssubsidier (D.39). Disse overføringer registreres som løpende overføringer innen offentlig forvaltning (D.73),
- c) investeringstilskudd (D.92),
- d) ekstraordinære betalinger til sosialforsikringsfond i den utstrekning disse betalingene er beregnet på å øke disse fondenes aktuarreserver. Disse betalingene registreres som andre kapitaloverføringer (D.99),
- e) overføringer fra offentlig forvaltning til ikke-finansielle foretak og kvasiforetak til dekning av tap som er akkumulert over flere regnskapsår, eller ekstraordinære tap av årsaker som ligger utenfor foretakets kontroll. Slike overføringer klassifiseres som andre kapitaloverføringer (D.99),
- f) ettergivelse av gjeld som produksjonsenheter har pådratt seg overfor offentlig forvaltning (for eksempel som følge av lån fra et offentlig organ til et ikke-finansielt foretak som har akkumulert driftsunderskudd over flere regnskapsår). Slike overføringer registreres som andre kapitaloverføringer (D.99) (se punkt 4.165 bokstav f)),
- g) erstatning fra offentlig forvaltning eller fra utlandet for skade på eller tap av kapitalvarer som følge av krigshandlinger, andre politiske hendelser eller naturkatastrofer. Disse beløpene registreres vanligvis som andre kapitaloverføringer (D.99),
- h) aksjer og eierandeler som offentlig forvaltning har kjøpt i et foretaks kapital. Disse registreres som aksjer og annen egenkapital (AF.5),
- i) betalinger fra offentlig forvaltning når den har overtatt ansvaret for ekstraordinære pensjonsutgifter som påhviler et offentlig foretak. Disse betalingene må registreres som diverse løpende overføringer (D.75),
- j) betalinger fra offentlig forvaltning til markedsprodusenter til hel eller delvis betaling av varer og tjenester som sistnevnte leverer direkte og individuelt til husholdningene i forbindelse med sosiale risikoer eller behov (se punkt 4.84), og som husholdningene har lovfestet rett til. Disse betalingene registreres som individuelt konsum innenfor offentlig forvaltning (P.31) og deretter som stønader i naturalier (D.631) og husholdningenes personlige konsum (P.41).

4.39. Registreringstidspunkt: subsidier registreres når transaksjonen eller hendelsen (produksjon, salg, import, osv.) som berettiger dem, finner sted.

Særlige tilfeller:

- a) subsidier i form av differansen mellom innkjøpsprisen og den salgsprisen en offentlig salgsorganisasjon krever, registreres når nevnte organisasjon kjøper varene, dersom salgsprisen er kjent på det tidspunkt,
- b) subsidier beregnet på å dekke et tap som en produsent har pådratt seg, registreres når offentlig forvaltning beslutter å dekke tapet.

4.40. I regnskapssystemet vises subsidier som:

- a) negativ anvendelse på totaløkonomiens konto for inntektsopptjening,
- b) negativ tilgang på kontoen for allokering av primære inntekter for sektoren offentlig forvaltning, og på kontoen for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet.

Produktsubsidier registreres som negativ tilgang på totaløkonomiens konto for varer og tjenester, hvilket gjør det mulig å avstemme tilgangen og anvendelsen av varene og tjenestene.

³ Når et tilskudd har som formål både å finansiere amortisasjon av gjeld og betaling av rentene på kapitalen, og det ikke er mulig å fordele tilskuddet på de to komponentene, behandles imidlertid hele beløpet som et investeringstilskudd.

Næringssubsidier (D.39) vises som negativ anvendelse på kontoen for inntektsopptjening for de næringene og institusjonelle sektorene som mottar dem.

Et system med multiple valutakurser har følgende konsekvenser for produksjons- og importskatter og subsidier (det anvendes i øyeblikket ikke multiple valutakurser blant medlemsstatene i Den europeiske union):

- a) implisitte skatter på import behandles som skatter på import utenom mva og importavgifter (D.2122),
- b) implisitte skatter på eksport behandles som produktskatter utenom mva og skatter på import (D.214),
- c) implisitte subsidier til import behandles som importsubsidier (D.311),
- d) implisitte subsidier til eksport behandles som andre produktsubsidier (D.319).

Formuesinntekt (D.4)

4.41. *Definisjon:* Formuesinntekt (D.4) er inntekt mottatt av eiere av finanskapital eller faste, ikke-produserte eiendeler som stilles til rådighet for en annen institusjonell enhet.

Formuesinntekter klassifiseres i systemet på følgende måte:

- a) rente (D.41),
- b) selskapsinntekt til fordeling (D.42),
 - 1. utbytte (D.421),
 - 2. uttak av inntekter fra kvasiforetak (D.422),
- c) reinvestert fortjeneste av direkte investeringer (D.43),
- d) formuesinntekt tilskrevet forsikringstakere (D.44),
- e) grunnrente mv. (D.45).

Rente (D.41)

4.42. *Definisjon:* Rente (D.41) er det beløp som debitor har plikt til å betale kreditor i henhold til vilkårene for det finansobjekt som er avtalt mellom dem, i løpet av et fastsatt tidsrom, uten at utestående hovedstol reduseres.

4.43. Når kreditorer låner kapital til debitorer, opprettes ett av de finansobjektene som er nevnt nedenfor.

Denne formen for formuesinntekt tilfaller eiere av bestemte typer finansielle fordringer:

- a) sedler og bankinnskudd (AF.2),
- b) verdipapirer utenom aksjer (AF.3),
- c) lån (AF.4),
- d) andre fordringer (AF.7).

Renter på bankinnskudd, lån, fordringer og gjeld

4.44. Mottatte og betalte renter av disse finansielle fordringene og gjeld fastsettes ved å anvende den relevante rentesatsen på utestående hovedstol på hver aktuell dato i løpet av regnskapsperioden.

Renter på verdipapirer

Renter på vekslar og lignende kortsiktige finansobjekter

4.45. Differansen mellom pålydende verdi og emisjonskurs (dvs. diskonteringen) er målet for den renten som skal betales i løpet av vekselsens levetid. Økningen i vekselsens verdi som følge av påløpte renter utgjør ikke en kapitalgevinst, fordi den skyldes en økning av utestående hovedstol, og ikke en endring i pris på fordringen. Andre endringer i vekselsens verdi behandles som kapitalgevinster/-tap.

Renter på obligasjoner

4.46. Obligasjoner er langsiktige verdipapirer som gir ihendehaveren ubetinget rett til en fast eller avtalefestet variabel avkastning i form av kupongutbetalinger, eller en fast sum fastsatt på forhånd og utbetalt på en eller flere fastsatte datoer når verdipapiret innløses. En kombinasjon av nevnte to ordninger er også mulig.

- a) Null-kupongobligasjoner

Med denne type obligasjoner skjer det ingen kupongutbetalinger. Renten baseres på differansen mellom innløsningskursen og emisjonskursen og fordeles over obligasjonens samlede løpetid. Rentene som påløper hvert år, reinvesteres i obligasjonen av ihendehaveren, slik at motposter tilsvarende verdien av de påløpte rentene må registreres på kontoen for finanstransaksjoner som ihendehavers anskaffelse av ytterligere obligasjoner, og som utsteders eller debitors utstedelse av ytterligere obligasjoner (dvs. en vekst i den opprinnelige obligasjonens "volum"),

- b) Andre obligasjoner, herunder underkursobligasjoner.

Renten har to komponenter:

1. summen av kupongutbetalingene i hvert tidsrom,
 2. summen av påløpte renter i hvert tidsrom basert på differansen mellom innløsningskursen og emisjonskursen, beregnet på samme måte som for null-kupongobligasjoner,
- c) Indekserte verdipapirer

Beløpene for kupongutbetalingene og/eller utestående hovedstol er knyttet til en prisindeks. Endringen i verdien av utestående hovedstol mellom begynnelsen og slutten av en bestemt regnskapsperiode som følge av bevegelser i den relevante indeksen, behandles som påløpte renter i løpet av nevnte periode, og legges til eventuelle forfalte renter i perioden. Renter som påløper som følge av indeksreguleringen, reinvesteres i virkeligheten i verdipapiret, og må registreres på ihendehaverens og utstederens kontoer for finanstransaksjoner.

Renteswapper og terminrentekontrakter

- 4.47. Swapper er kontrakter inngått mellom to institusjonelle enheter som avtaler å utveksle strømmer av krav av samme størrelse over tid. De vanligste typene swapper gjelder renter og valuta.

Strømmene av rentebetalinger i henhold til swapavtaler skal registreres netto med fradrag av eventuelle betalinger til tredjemann (f.eks. spesialiserte meglere) som vederlag for gjennomføring av transaksjonen, idet slike betalinger registreres som kjøp av tjenester.

Samme prinsipp anvendes på transaksjoner i henhold til terminrentekontrakter.

Renter på finansiell leasing

- 4.48. Finansiell leasing er en form for finansiering av innkjøp av maskiner og utstyr. Det er en kontrakt inngått mellom to parter, utleieren som kjøper utstyret og leieren som forplikter seg til å betale leie, slik at utleieren får dekket alle eller nesten alle sine kostnader, inklusive renter, i kontraktens løpetid.

I systemet anses utleieren for å yte et lån til leieren på et beløp tilsvarende kjøperprisen for realkapitalen, og nevnte lån tilbakebetales gradvis i løpet av kontraktens løpetid. Den leien som leieren betaler i hver periode, består derfor av to komponenter: tilbakebetaling av kapital og betaling av renter. Rentesatsen på det imputerte lånet fastsettes implisitt ut fra forholdet mellom den samlede leien som betales i lånets løpetid, og kjøperprisen for realkapitalen. Den delen av leien som tilsvarer renten, reduseres gradvis etter hvert som kapitalen tilbakebetales. Leierens opprinnelige lån og tilbakebetalingene av kapital registreres på leierens og utleierens kontoer for finanstransaksjoner, mens betalingene av rente registreres under renter på deres respektive kontoer for primær inntektsfordeling.

Annen rente

- 4.49. Følgende regnes også som rente:
- a) overtrekksrenter, ekstrarenter på innskudd som står lenger enn opprinnelig avtalt, og betalinger til visse obligasjonssinnehavere fastsatt ved loddtrekning,
 - b) renter som verdipapirfond (se punkt 2.51 bokstav b)) mottar på sine investeringer, og som tildeles andelseierne, selv om beløpene kapitaliseres. Dette omfatter ikke kapitalgevinster eller -tap på finansobjekter som tilhører verdipapirfond, som ikke registreres som formuesinntekt.

Registreringstidspunkt

- 4.50. Rente registreres ut fra det påløpte registreringsprinsippet, dvs. at rentene på utestående hovedstol tilskrives kreditor løpende. Den renten som påløper i hver regnskapsperiode, må registreres uansett om den faktisk betales eller legges til utestående hovedstol. Dersom den ikke faktisk betales, må økningen i hovedstolen også registreres på kontoen for finanstransaksjoner som anskaffelse av en finansiell fordring av denne typen hos kreditor og som gjeld på et tilsvarende beløp hos debitor.
- 4.51. Rente skal registreres før fradrag av eventuelle skatter som innkreves på dem. Mottatte og betalte renter registreres alltid inklusive rentesubsidier, selv om disse betales direkte til finansinstitusjonene og ikke til mottakeren (se subsidier).

Da verdien av tjenestene som leveres av finansformidlere, ikke fordeles blant deres kunder, foretas det ingen korreksjon av de faktiske rentebetalningene til eller fra finansformidlerne for å eliminere marginene som utgjør de implisitte gebyrene for de leverte tjenestene. Det er derfor nødvendig med en korreksjonspost på kontoen for allokering av primære inntekter for

finansformidlerne og for en fiktiv næring, der finansformidlernes samlede produksjon per konvensjon registreres som produktinnsats.

4.52. I systemet registreres renter som:

- a) tilgang og anvendelse på sektorenes konto for allokering av primære inntekter⁴,
- b) tilgang og anvendelse på kontoen for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet.

Selskapsinntekt til fordeling (D.42)

Utbytte (D.421)

- 4.53. *Definisjon:* Utbytte (D.421) er en form for formuesinntekt som aksjeeiere (AF.5) har rett til når de stiller kapital til rådighet for et foretak. Anskaffelse av kapital i foretaket ved utstedelse av aksjer er et alternativ til låneopptak. I motsetning til lånekapital skaper ikke aksjekapital noe krav som er fastsatt til et bestemt beløp, og den gir ikke aksjeeierne i et foretak rett til en fast eller forhåndsbestemt avkastning.
- 4.54. Denne posisjonen omfatter også:
- a) aksjer utstedt til aksjeeiere som betaling av utbyttet for regnskapsåret. Utstedelse av friaksjer som representerer kapitalisering av egne midler i form av reserver og ikke utdelt overskudd, og som fordeles til aksjeeierne proporsjonalt med deres beholdning, er imidlertid ikke inkludert,
 - b) utbytte som verdipapirfond (se punkt 2.51 bokstav b)) mottar fra sine aksjeeiere. Denne praksisen er forskjellig fra den mest utbredte praksisen i foretaksregnskap, der betalte renter vanligvis vises som faste kostnader i likhet med andre produksjonskostnader på driftskontoen. investeringer, og som tildeles aksjeeierne, selv om beløpene kapitaliseres. Dette omfatter ikke kapitalgevinster eller -tap på finansobjekter som tilhører verdipapirfond, som ikke registreres som formuesinntekt,
 - c) inntekter betalt til offentlig forvaltning av offentlige foretak som anerkjennes som selvstendige juridiske enheter, men som ikke formelt er opprettet som aksjeselskaper.
- 4.55. Registreringstidspunkt: utbytte registreres på det tidspunkt det forfaller til betaling som fastsatt av foretaket.

I systemet vises utbytte som:

- a) anvendelse på kontoen for allokering av primære inntekter for sektorene der foretakene er klassifisert,
- b) tilgang på kontoen for allokering av primære inntekter for sektorene der aksjeeierne er klassifisert,
- c) anvendelse og tilgang på kontoen for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet.

Uttak av inntekter fra kvasiforetak (D.422)

- 4.56. *Definisjon:* Uttak av inntekter fra kvasiforetak (D.422) omfatter de beløpene som eierne faktisk tar ut for eget bruk fra overskudd opptjent i kvasiforetak som tilhører disse.
- 4.57. Disse beløpene skal registreres før fradrag av løpende skatter på inntekt, formue, osv., som alltid anses som betalt av eierne.
- 4.58. Når et kvasiforetak har driftsoverskudd, kan den enheten som eier foretaket, velge å la en del av eller hele overskuddet bli i foretaket, særlig for investeringsformål. Slik inntekt som blir i foretakene, vises som sparing i kvasiforetakene, og bare det overskuddet som eierne faktisk tar ut, registreres som uttak av inntekter fra kvasiforetak.
- 4.59. Når overskuddet oppnås i utlandet av filialer, agenturer osv. av hjemmehørende foretak, forutsatt at disse filialer osv. behandles som utenlandske enheter, vises tilbakeholdt overskudd som reinvestert fortjeneste av direkte investeringer (D.43). Bare de inntektene som faktisk overføres til hovedforetaket, registreres som uttak av inntekter fra kvasiforetak mottatt fra utlandet. Samme prinsipp anvendes på forholdet mellom filialer, agenturer osv. som opererer på det økonomiske territorium, og det utenlandske hovedforetaket de tilhører.
- 4.60. Denne posisjonen omfatter netto driftsresultat mottatt av hjemmehørende personer som eiere av grunn og bygninger i utlandet, og av utenlandske personer som eiere av grunn og bygninger på det økonomiske territorium. I forbindelse med alle transaksjoner som gjelder grunn og bygninger, og som utføres av utenlandske enheter på et lands

⁴ Denne praksisen er forskjellig fra den mest utbredte praksisen i foretaksregnskap, der betalte renter vanligvis vises som faste kostnader i likhet med andre produksjonskostnader på driftskontoen.

økonomiske territorium, anses nevnte enheter, i samsvar med konvensjonene vedtatt i ENS, som fiktive hjemmehørende enheter der de utenlandske eierne eier egenkapitalen.

Leieverdien av egne boliger i utlandet registreres som import av tjenester, og det tilsvarende netto driftsresultat som primær inntekt fra utlandet. Leieverdien av egne boliger tilhørende utenlandske personer registreres som eksport av tjenester, og det tilsvarende netto driftsresultat som primær inntekt betalt til utlandet.

4.61. Posisjonen uttak av inntekter fra kvasiforetak omfatter ikke beløp som deres eiere mottar:

- a) fra salg av eksisterende realkapital,
- b) fra salg av grunn og immaterielle eiendeler,
- c) fra uttak av kapital (f.eks. hel eller delvis avvikling av deres eierandel i kvasiforetaket).

Disse beløpene behandles som uttak fra egenkapital på kontoen for finanstransaksjoner. Omvendt skal kapital innskutt av eieren eller eierne av kvasiforetaket for å skaffe eiendeler eller redusere gjeld, anses som økning av egenkapitalen. Dersom kvasiforetaket imidlertid eies av offentlig forvaltning og drives med vedvarende driftsunderskudd i henhold til en fastsatt økonomisk politikk og sosialpolitikk, skal alle regelmessige overføringer av kapital fra offentlig forvaltning til foretaket for å dekke foretakets tap, behandles som subsidier.

4.62. Registreringstidspunkt: uttak av inntekter fra kvasiforetak registreres på det tidspunkt da eierne foretar uttakene.

4.63. I systemet registreres uttak av inntekter fra kvasiforetak som:

- a) anvendelse på kontoen for allokering av primære inntekter for sektorene der kvasiforetakene er klassifisert,
- b) tilgang på kontoen for allokering av primære inntekter for eiersektorene,
- c) anvendelse og tilgang på kontoen for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet.

Reinvestert fortjeneste av direkte investeringer (D.43)

4.64. *Definisjon:* Reinvestert fortjeneste av direkte investeringer (D.43) tilsvarer:

driftsresultatet i det direkte investeringsforetaket

pluss mottatte formuesinntekter eller løpende overføringer

minus betalte formuesinntekter eller løpende overføringer, inklusive faktiske betalingssendinger til utenlandske direkte investorer og løpende skatter på inntekter og formue osv. som påløper det direkte investeringsforetaket.

4.65. Et direkte investeringsforetak er et foretak som enten er et aksjeselskap eller et personlig foretak og der en investor hjemmehørende i en annen økonomi eier 10 % eller mer av de ordinære aksjene eller av stemmeretten (for aksjeselskaper) eller en tilsvarende andel (for personlige foretak). Direkte investeringsforetak omfatter foretak (investoren eier mer enn 50 %), tilknyttede selskaper (investoren eier 50 % eller mindre) og filialer (helt eller delvis eide personlige foretak), som direkte eller indirekte eies av investoren. Begrepet "direkte investeringsforetak" er således bredere enn "utenlandsk-kontrollerte foretak".

4.66. Faktisk fordeling av næringsinntekt fra direkte investeringsforetak kan skje i form av utbytte eller uttak av inntekter fra kvasiforetak.

Dessuten behandles tilbakeholdt overskudd som om det ble fordelt og overført til direkte investorer proporsjonalt med deres eierandel av foretakets kapital, og deretter reinvestert av dem.

Reinvestert fortjeneste av direkte investeringer kan være enten positiv eller negativ.

4.67. Registreringstidspunkt: reinvestert fortjeneste av direkte investeringer registreres når den opptjenes.

I systemet vises reinvestert fortjeneste av direkte investeringer som:

- a) anvendelse og tilgang på sektorenes konto for allokering av primære inntekter,
- b) anvendelse og tilgang på kontoen for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet.

Formuesinntekt tilskrevet forsikringstakere (D.44)

4.68. *Definisjon:* Formuesinntekt tilskrevet forsikringstakere tilsvarer de samlede primære inntektene mottatt fra investering av forsikringstekniske avsetninger. Forsikringstekniske avsetninger investeres av forsikringsselskaper og

pensjonskasser i finanskapital eller grunn (hvorav beregnes netto formuesinntekt, dvs. etter fradrag av eventuelle betalte renter) eller i bygninger (som gir netto driftsresultat). Dersom en del av et forsikringsselskaps netto formuesinntekt stammer fra investering av ansvarlig kapital, skal den unntas proporsjonalt med forholdet mellom ansvarlig kapital og summen av ansvarlig kapital og forsikringstekniske avsetninger.

- 4.69. Ettersom tekniske avsetninger er forsikringstakernes eiendeler, skal inntekten fra investering av disse anses som betalt av forsikringsselskaper og pensjonskasser til forsikringstakerne i form av formuesinntekt tilskrevet forsikringstakere.

Siden slik inntekt i praksis holdes tilbake av forsikringsselskaper og pensjonskasser, anses den som tilbakebetalt til forsikringsselskapene og pensjonskassene i form av tilleggspremier og -bidrag, som legges til de faktiske premiene og bidragene som skal betales.

Disse tilleggspremiene og -bidragene til skadeforsikringspoliser og livsforsikringspoliser som er tegnet i henhold til sosialforsikringsordninger, registreres sammen med de faktiske premiene og bidragene på kontoen for sekundær inntektsfordeling for de berørte enhetene.

Tilleggspremiene til individuell livsforsikring som ikke er tegnet i henhold til sosialforsikringsordninger, i likhet med de faktiske premier, er ikke løpende overføringer, og registreres derfor ikke på kontoene for sekundær inntektsfordeling. De inngår direkte som ett av komponentene som bidrar til endringene i "husholdningenes nettoformue i livsforsikringsreserver og pensjonskasser", som registreres på de berørte enhetenes kontoer for finanstransaksjoner.

- 4.70. Registreringstidspunkt: formuesinntekt tilskrevet forsikringstakere registreres når den opptjenes.

- 4.71. I systemet vises formuesinntekt tilskrevet forsikringstakere som:

- a) tilgang på forsikringstakernes konto for allokering av primære inntekter,
- b) anvendelse på forsikringsselskapenes konto for allokering av primære inntekter,
- c) tilgang og anvendelse på kontoen for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet.

Grunnrente mv. (D.45)

Leie av grunn

- 4.72. Den leie som en grunneier mottar fra en leier, utgjør en form for formuesinntekt.

Denne posisjonen omfatter også leie som skal betales til eierne av innlands vannveier for retten til å utnytte disse til rekreasjon og andre formål, herunder fiske.

En grunneier kan være forpliktet til å betale grunnavgift eller å påta seg visse vedlikeholdskostnader utelukkende fordi han eier grunnen. Per konvensjon registreres slik avgift eller slike kostnader som betalt av den personen som har bruksrett til grunnen, og som anses å trekke disse beløpene fra den leie han ellers ville være forpliktet til å betale grunneieren.

- 4.73. Leie av grunn omfatter ikke leie av bygninger og boliger som ligger på den. Sistnevnte leie anses som betaling for en markedstjeneste som eieren yter leieren av bygningen eller boligen, og registreres som leierens produktinnsats eller konsum. Dersom det ikke finnes noe objektivt grunnlag for å dele opp leien i henholdsvis leie av grunn og leie av bygninger, skal hele beløpet anses som leie av grunn når verdien av grunnen antas å være høyere enn verdien av bygningene, og i motsatt fall som leie av bygninger.

Leie av grunnforekomster

- 4.74. Denne posisjonen omfatter den produksjonsavgift som betales til eiere av forekomster av mineraler eller fossile brenslers (kull, olje eller naturgass) som gir andre institusjonelle enheter tillatelse til å lete etter eller utvinne slike forekomster i en fastsatt periode.

- 4.75. Registreringstidspunkt: grunnrente mv. registreres i den perioden de forfaller til betaling.

- 4.76. I systemet registreres grunnrente mv. som:

- a) anvendelse og tilgang på sektorenes konto for allokering av primære inntekter,
- b) anvendelse og tilgang på kontoen for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet.

Skatter på inntekt, formue osv. (D.5)

4.77. *Definisjon:* Skatter på inntekt, formue osv. (D.5) dekker alle tvungne, ikke-gjengjeldte betalinger i kontanter eller i naturalier som offentlig forvaltning og utlandet regelmessig pålegger på institusjonelle enheters inntekt og formue, samt enkelte periodiske avgifter som beregnes verken på inntekt eller formue.

Skatter på inntekt, formue osv. deles inn i:

- a) inntektsskatter (D.51),
- b) andre løpende skatter (D.59).

Inntektsskatter (D.51)

4.78. *Definisjon:* Inntektsskatter (D.51) omfatter skatter på inntekter, overskudd og kapitalgevinster. De skrives ut på grunnlag av faktiske eller antatte inntekter til personer, husholdninger, selskaper eller allmennnyttige organisasjoner. De omfatter skatter på eiendeler (grunn, fast eiendom osv.) dersom disse anvendes som grunnlag for beregning av eiernes inntekter.

Inntektsskatter omfatter:

- a) skatter på inntekter til personer eller husholdninger (inntekter fra arbeid, eiendom, næring, pensjoner osv.), herunder skatter som trekkes direkte av arbeidsgiverne (kildeskatt), samt skatter på inntekter til eiere av personlige foretak,
- b) skatter på selskapers inntekter eller overskudd,
- c) skatter på kapitalgevinster,
- d) skatter på gevinster fra lotterier og pengespill, som skal betales på de beløp som vinnerne mottar, i motsetning til skatter på omsetningen til de organisasjoner som organiserer slik virksomhet, som anses som produktskattene.

Andre løpende skatter (D.59)

4.79. Andre løpende skatter (D.59) omfatter:

- a) løpende skatter på kapital, som består av skatter som betales regelmessig for eiendomsrett eller bruksrett til grunn eller bygninger, samt løpende skatter på nettoformue og andre eiendeler (smykker og andre ytre tegn på rikdom), unntatt skattene nevnt i posisjon D.29 (som betales av foretak som følge av deres produksjonsvirksomhet) og skattene nevnt i posisjon D.51 (inntektsskatter),
- b) koppskatt som innkreves per voksen eller per husholdning, uansett inntekt eller formue,
- c) utgiftsskatter utlignet på samlede utgifter til personer eller husholdninger,
- d) husholdningers betaling for tillatelse til å eie eller bruke kjøretøyer, fartøyer eller luftfartøyer (som ikke brukes for næringsformål), eller til å jakte, skyte eller fiske osv.⁵
- e) skatter på internasjonale transaksjoner (utenlandsreiser, betalingssendinger til utlandet, utenlandske investeringer osv.), unntatt skatter som betales av produsenter, og importavgifter som betales av husholdninger.

4.80. Skatter på inntekt, formue osv. omfatter ikke:

- a) arveavgifter eller gaveavgifter som anses innkrevd på mottakernes kapital, og som registreres som kapitalskatter (D.91),
- b) ekstraordinære avgifter på kapital eller formue, som registreres som kapitalskatter (D.91),
- c) skatter på grunn, bygninger eller andre eiendeler som eies eller leies av foretak og som brukes i foretakenes produksjon. Disse skattene registreres som næringskatter (D.29),
- d) husholdningers betalinger for tillatelser, unntatt tillatelser til bruk av kjøretøyer, fartøyer eller luftfartøyer eller tillatelser til å jakte, skyte eller fiske: førerkort eller flygersertifikater, lisensavgift for fjernsyn eller radio, våpenlisenser, inngangspenger for museer eller biblioteker, renovasjonsavgifter osv., som i de fleste tilfeller behandles som kjøp av tjenester fra offentlig forvaltning⁶.

⁵ Grensen mellom skatter og kjøp av tjenester fra det offentlige defineres etter de samme kriteriene som anvendes i forbindelse med betalinger fra foretak: dersom tillatelsene gis automatisk mot betaling av et gebyr, anses betalingen som skatter. Dersom offentlig forvaltning imidlertid bruker utstedelsen av tillatelser for å iverksette en form for fastsatt kontrollfunksjon (f.eks. kontroll av vedkommende persons kompetanse eller kvalifikasjoner), skal betalingene anses som kjøp av tjenester fra offentlig forvaltning, og ikke som skatter, med mindre betalingene tydelig står i misforhold til kostnadene ved å yte tjenestene.

⁶ Grensen mellom skatter og kjøp av tjenester fra det offentlige defineres etter de samme kriteriene som anvendes i forbindelse med betalinger fra foretak: dersom tillatelsene gis automatisk mot betaling av et gebyr, anses betalingen som skatter. Dersom offentlig forvaltning imidlertid bruker utstedelsen av tillatelser for å iverksette en form for fastsatt kontrollfunksjon (f.eks. kontroll av vedkommende persons kompetanse eller kvalifikasjoner), skal betalingene anses som kjøp av tjenester fra offentlig forvaltning, og ikke som skatter, med mindre betalingene tydelig står i misforhold til kostnadene ved å yte tjenestene.

- 4.81. Verdien av skattene som skal registreres, omfatter renter på skatterestanser og bøter som skattemyndighetene pålegger, dersom det er umulig å registrere slike renter og bøter separat, samt eventuelle gebyrer som kan pålegges i forbindelse med innkreving og utligning av utestående skatter. Verdien reduseres med eventuelle skattenedsettelse iverksatt av offentlig forvaltning som et ledd i den økonomiske politikk, og eventuelle tilbakebetalinger av for høye innbetalinger.
- 4.82. Registreringstidspunkt: skatter på inntekt, formue osv. registreres når de skattepliktige virksomhetene, transaksjonene eller andre hendelser finner sted.

Visse økonomiske virksomheter, transaksjoner eller hendelser som i henhold til skattelovgivningen medfører skatteplikt for de aktuelle enheter, unnslipper imidlertid systematisk skattemyndighetenes kontroll. Det ville være urealistisk å anta at slike virksomheter, transaksjoner eller hendelser skulle skape finansielle fordringer eller gjeld i form av betalte eller mottatte beløp. Derfor registreres i systemet bare de beløpene som skal betales i henhold til skatteligninger, selvangivelser eller andre dokumenter som klart fastsetter skatteyterens plikt til å betale skatten. Systemet beregner ikke manglende skatter som ikke vises av nevnte dokumentasjon.

Skatter som er vist i nevnte dokumentasjon, men som aldri innbetales (for eksempel på grunn av konkurs), behandles først som om de er betalt. Deretter er det to muligheter:

- a) avskrivning av tap på fordringer av offentlig forvaltning, idet sistnevnte konstaterer at den aldri kan inndrive sitt tilgodehavende. Denne avskrivningen registreres på kontoene for andre volumendringer i balansene for offentlig forvaltning og debitoren,
- b) ettergivelse av gjelden etter gjensidig avtale mellom offentlig forvaltning og debitoren. Denne ettergivelsen registreres som en kapitaloverføring fra offentlig forvaltning til debitoren på kapitalkontoen, og samtidig som sletting av et krav på kontoen for finanstransaksjoner.

I noen tilfeller kan plikten til å betale inntektsskatter først fastslås i en senere regnskapsperiode enn når inntektene påløper. Det er derfor nødvendig med en viss fleksibilitet med hensyn til registreringstidspunktet for slike skatter. Kildeskatt og forskuddsbetalt inntektsskatt kan registreres når de betales, og eventuell endelig skatteplikt på inntekter kan registreres når skatteplikten fastslås.

I systemet registreres skatter på inntekt, formue osv. som:

- a) anvendelse på kontoen for sekundær inntektsfordeling for de sektorene der skattebetalerne er klassifisert,
- b) tilgang på kontoen for sekundær inntektsfordeling for offentlig forvaltning,
- c) anvendelse og tilgang på kontoen for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet.

Trygde- og pensjonspremier og stønader (D.6)

- 4.83. *Definisjon:* Stønader er overføringer i kontanter eller i naturalier fra offentlig forvaltning eller ideelle organisasjoner til husholdninger for å lette dem fra finansielle byrder forbundet med en rekke risikoer eller behov, organisert i eller utenfor kollektive sosialforsikringsordninger. Stønader omfatter også betalinger fra offentlig forvaltning til produsenter i forbindelse med beskyttelse av individuelle husholdninger mot visse sosiale risikoer og behov.
- 4.84. Listen over risikoer eller behov som kan medføre stønader, er per konvensjon fastsatt som følger:
- a) sykdom,
 - b) uførhet,
 - c) yrkesskade og -sykdom,
 - d) høy alder,
 - e) etterlatte,
 - f) svangerskap og fødsel,
 - g) familie,
 - h) fremme av sysselsetting,
 - i) arbeidsledighet,
 - j) bolig⁷,
 - k) utdanning,
 - l) generelle behov.

⁷ Omfatter også betalinger fra offentlig forvaltning til leiere for det formål å redusere deres leiekostnader, unntatt særlige stønader fra offentlig forvaltning i dens egenskap av arbeidsgiver.

4.85. Stønader omfatter:

- a) løpende overføringer og engangsoverføringer fra ordninger som mottar bidrag, dekker hele samfunnet eller store deler av samfunnet, og er etablert og kontrollert av enheter i offentlig forvaltning (trygdeordninger),
- b) løpende overføringer og engangsoverføringer fra ordninger etablert av foretak på vegne av deres ansatte, tidligere ansatte eller forsørgelsesberettigede (private fondsbaserte og ikke-fondsbaserte ordninger i regi av foretak). Bidragene kan betales av lønnstakere eller arbeidsgivere. De kan også betales av selvstendige,
- c) løpende overføringer fra enheter i offentlig forvaltning og ideelle organisasjoner som ikke er underlagt forutgående innbetaling av bidrag (sosialstønad).

4.86. Stønader omfatter ikke:

- a) forsikringserstatninger i forbindelse med poliser som er tegnet utelukkende på forsikringstakernes initiativ, uavhengig av deres arbeidsgivere eller offentlig forvaltning,
- b) forsikringserstatninger i forbindelse med poliser som er tegnet utelukkende for å oppnå en rabatt, selv om nevnte poliser er tegnet som ledd i en kollektiv avtale.

4.87. For at en individuell polise skal behandles som en del av en sosialforsikringsordning, må de hendelsene eller omstendighetene som deltakerne har forsikret seg mot, svare til de risikoene eller behovene som er oppført i punkt 4.84, og dessuten må ett eller flere av følgende vilkår være oppfylt:

- a) deltaking i ordningen er obligatorisk enten i henhold til lovgivningen for en nærmere angitt kategori av arbeidstakere, enten det dreier seg om lønnstakere, personlig næringsdrivende eller ikke-sysselsatte, eller i henhold til ansettelsesvilkårene for en lønnstaker eller en gruppe av lønnstakere,
- b) ordningen er kollektiv og gjelder for en nærmere angitt gruppe av arbeidstakere, enten det dreier seg om lønnstakere, personlig næringsdrivende eller ikke-sysselsatte, idet deltaking i ordningen er begrenset til medlemmer av nevnte gruppe,
- c) en arbeidsgiver yter et bidrag (faktisk eller beregnet) til ordningen på vegne av en lønnstaker, uansett om lønnstakeren også yter et bidrag.

4.88. Sosialforsikringsordninger er ordninger der arbeidstakerne er forpliktet til eller oppfordres av sine arbeidsgivere eller av offentlig forvaltning til å tegne forsikring mot visse hendelser eller omstendigheter som kan være til skade for dem selv eller deres forsørgelsesberettigede.

Sosialforsikringsordninger kan klassifiseres på følgende måte:

- a) sosialforsikringsordninger som dekker hele samfunnet eller store deler av samfunnet, og er innført, kontrollert og finansiert av enheter i offentlig forvaltning,
- b) private fondsbaserte ordninger, som omfatter:
 - 1. ordninger der trygde- og pensjonspremiene betales til tredjemenn (forsikringsselskaper, autonome pensjonskasser),
 - 2. ordninger der arbeidsgiverne har særlige reserver som er atskilt fra deres øvrige reserver, selv om slike ordninger ikke utgjør atskilte institusjonelle enheter i forhold til arbeidsgiverne. Disse omtales som ikke-autonome pensjonskasser. Reservene behandles som eiendeler som tilhører mottakerne, ikke arbeidsgiverne,
- c) ikke-fondsbaserte ordninger der arbeidsgiverne betaler stønader til sine lønnstakere, tidligere lønnstakere eller deres forsørgelsesberettigede av egne midler, uten å sette av særlige reserver for formålet.

4.89. Sosialforsikringsordninger organisert av enheter i offentlig forvaltning for deres egne lønnstakere klassifiseres som private fondsbaserte ordninger eller ikke-fondsbaserte ordninger, og ikke som sosialforsikringsordninger.

4.90. Trygde- og pensjonspremier kan deles inn i faktiske trygde- og pensjonspremier som betales i henhold til de to første kategoriene av ordninger nevnt i punkt 4.88 ovenfor, og beregnede trygde- og pensjonspremier som betales i henhold til ikke-fondsbaserte ordninger.

4.91. Trygde- og pensjonspremier kan deles inn i de som etter loven er underlagt offentlig forvaltning og de som ikke er det.

Trygde- og pensjonspremier (D.61)**Faktiske trygde- og pensjonspremier (D.611)**

4.92. Faktiske trygde- og pensjonspremier omfatter:

- a) arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier (D.611). Disse tilsvarer strøm D.121.

Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier betales av arbeidsgiverne til trygdeforvaltningen, forsikringsselskaper eller selvstendige og ikke-autonome pensjonskasser som administrerer trygdeordninger med henblikk på å sikre sine lønnstakere stønader.

Ettersom arbeidsgivernes faktiske trygde- og pensjonspremier betales til fordel for lønnstakerne, registreres verdien av dem som en komponent av lønnskostnadene, sammen med kontantlønn og naturallønn. Trygde- og pensjonspremiene registreres deretter som betalt av lønnstakerne som løpende overføringer til trygdeforvaltningen, forsikringsselskaper eller autonome og ikke-autonome pensjonskasser,

b) arbeidstakers trygde- og pensjonspremier (D.6112)

Trygde- og pensjonspremier som lønnstakerne betaler til trygdeforvaltningen, private fondsbaserte ordninger og private ikke-fondsbaserte ordninger. Lønnstakers trygde- og pensjonspremier består av de faktiske bidragene, pluss, når det gjelder private fondsbaserte ordninger, tilleggsbidrag betalt av formuesinntekt tilskrevet forsikringstakere, som mottas av lønnstakerne som deltar i ordningene, minus tjenesteandeler. Alle tjenesteandeler anses som gebyrer på lønnstakernes bidrag, ikke på arbeidsgivernes,

c) selvstendiges og ikke-sysselsattes trygde- og pensjonspremier (D.6113)

Trygde- og pensjonspremier som betales til egen fordel av personer som ikke er lønnstakere, dvs. selvstendige (arbeidsgivere og arbeidende eiere uten betalt arbeidskraft) og ikke-sysselsatte. De omfatter også verdien av tilleggsbidrag betalt av formuesinntekt tilskrevet forsikringstakere, som mottas av deltakerne i ordningen, og som de anses for å betale tilbake til forsikringsselskapene i tillegg til sine øvrige bidrag.

- 4.93. Betaling av faktiske trygde- og pensjonspremier kan være underlagt offentlig forvaltning i henhold til vedtekter eller forskrifter, kollektive avtaler innenfor en bestemt næring eller avtaler mellom arbeidsgiver og lønnstakere i et bestemt foretak, eller fastsatt i selve arbeidsavtalen. I visse tilfeller kan bidragene være frivillige.

De frivillige bidragene som det vises til her, er:

- a) trygde- og pensjonspremier, som personer som ikke er, eller ikke lenger er, forpliktet ved lov til å betale, betaler eller fortsetter å betale til en trygdeforvaltning,
- b) trygde- og pensjonspremier som betales til forsikringsselskaper (eller gjensidige forsikringsselskaper og pensjonskasser klassifisert i samme sektor) i henhold til tilleggsforsikringsordninger som foretak oppretter til fordel for sine lønnstakere, og som sistnevnte frivillig slutter seg til,
- c) bidrag til gjensidige forsikringsselskaper med frivillig tilslutning for lønnstakere eller selvstendig næringsdrivende.

- 4.94. For å skille mellom trygde- og pensjonspremier som er underlagt offentlig forvaltning, og de som ikke er det, er det innført et tilleggsnivå i klassifikasjonen. Dette nivået er inndelt som følger:

- a) arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier underlagt offentlig forvaltning (D.6111),
- b) arbeidsgivers frivillige faktiske trygde- og pensjonspremier (D.6112),
- c) arbeidstakers trygde- og pensjonspremier underlagt offentlig forvaltning (D.61121),
- d) arbeidstakers frivillige trygde- og pensjonspremier (D.61122),
- e) selvstendiges og ikke-sysselsattes trygde- og pensjonspremier (D.61131) underlagt offentlig forvaltning,
- f) selvstendiges og ikke-sysselsattes frivillige trygde- og pensjonspremier (D.61132).

- 4.95. Faktiske trygde- og pensjonspremier til trygdeforvaltningen og andre deler av offentlig forvaltning registreres brutto som fordelingstransaksjoner.

Derimot må trygde- og pensjonspremier betalt i henhold til private fondsbaserte ordninger til forsikringsselskaper, og til gjensidige forsikringsselskaper og autonome pensjonskasser i samme sektor registreres netto, dvs. etter fradrag av den delen av bidraget som representerer verdien av forsikringstjenesten som ytes til (hjemmehørende og utenlandske) husholdninger. I henhold til de vedtatte konvensjonene representerer denne delen av bidraget i virkeligheten betaling for en markedstjeneste som utgjør en del av husholdningenes konsum, eller når det gjelder bidrag betalt av utenlandske husholdninger, en del av eksporten av tjenester.

Når det gjelder ikke-autonome, private fondsbaserte trygdeordninger der arbeidsgiverne opprettholder sine egne, atskilte reserver, trekkes det ingen tjenesteandeler fra lønnstakernes bidrag. Ettersom slike ordninger ikke utgjør institusjonelle enheter atskilt fra arbeidsgiverne, slås administrasjonskostnadene sammen med arbeidsgiverens generelle produksjonskostnader.

- 4.96. Registreringstidspunkt: arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier (D.6111) og arbeidstakers trygde- og pensjonspremier (D.6112) registreres når arbeidet som medfører plikt til å betale bidragene, utføres. Selvstendiges og ikke-sysselsattes trygde- og pensjonspremier (D.6113) registreres når plikten til å betale oppstår.
- 4.97. I systemet registreres faktiske trygde- og pensjonspremier som:
- a) anvendelse på husholdningenes konto for sekundær inntektsfordeling,
 - b) anvendelse på kontoen for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet (med hensyn til utenlandske husholdninger),
 - c) tilgang på kontoen for sekundær inntektsfordeling for hjemmehørende forsikringsgivere eller arbeidsgivere,
 - d) tilgang på kontoen for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet (med hensyn til utenlandske forsikringsgivere eller arbeidsgivere).

Beregnete trygde- og pensjonspremier (D.612)

- 4.98. Beregnede trygde- og pensjonspremier (D.612) er motstykket til stønader som arbeidsgiverne betaler direkte, dvs. utenfor alle bidragsordninger, til sine lønnstakere, tidligere lønnstakere og andre berettigede personer (minus lønnstakers eventuelle trygde- og pensjonspremier). De tilsvarer strøm D.122 og skal i prinsippet verdisettes ut fra aktuarmessige vurderinger.
- 4.99. Det er nødvendig å innføre beregnede trygde- og pensjonspremier dersom stønadene som distribueres direkte av arbeidsgiverne, skal registreres som stønader, og dersom kostnadene til disse stønadene (den delen som ikke dekkes av arbeidsgivers faktiske bidrag) skal registreres som arbeidsgivers lønnskostnader.

Når arbeidsgiverne selv yter stønader direkte til sine lønnstakere, tidligere lønnstakere eller forsørgelsesberettigede av egne midler utenom trygdeforvaltningen, forsikringsselskaper eller autonome pensjonskasser, og uten å opprette særlige fond eller atskilte reserver for formålet, kan mottakerne anses å være beskyttet mot visse risikoer eller behov, selv om det ikke utføres noen innbetalinger for å dekke dem.

Avlønning til lønnstakere bør derfor beregnes tilsvarende verdien av de samlede trygde- og pensjonspremiene som skulle ha vært innbetalt for å sikre faktiske rettigheter til de aktuelle stønadene. Disse beløpene avhenger ikke bare av stønadenes størrelse, men også av hvordan arbeidsgivernes forpliktelser i forbindelse med slike ordninger forventes å utvikle seg i framtiden som følge av forventede endringer i antall, aldersfordeling og forventet levetid blant deres nåværende og tidligere lønnstakere. Grunnlaget for beregning av bidraget bør derfor i prinsippet baseres på de samme aktuarmessige vurderingene som bestemmer nivåene på de premiene som forsikringsselskapene krever. Dersom det som følge av politiske hendelser eller økonomiske endringer skjer en vesentlig og unormal endring av forholdet mellom antall nåværende lønnstakere og antall pensjonsmottakere, skal verdien av de beregnede trygde- og pensjonspremiene for nåværende lønnstakere anslås, og resultatet blir da forskjellig fra den faktiske verdien av de utbetalte pensjonene. En rimelig prosentdel av den lønn som utbetales til nåværende lønnstakere, kan brukes for dette formål.

I praksis kan det imidlertid være vanskelig å avgjøre hvor store slike beregnede trygde- og pensjonspremier skal være. Foretaket kan selv foreta anslag, muligens på grunnlag av bidrag som innbetales til lignende fondsbaserte ordninger, for å beregne sine sannsynlige framtidige forpliktelser. Ellers kan det eneste praktiske alternativ være å bruke de ikke-fondsbaserte stønadene som foretaket betaler i samme regnskapsperiode (etter fradrag av de faktiske bidragene fra lønnstakerne selv), som anslag for den beregnede avlønningen som ville være nødvendig for å dekke de beregnede trygde- og pensjonspremiene. Selv om det åpenbart er mange grunner til at verdien av de nødvendige beregnede trygde- og pensjonspremiene kan være forskjellige fra de ikke-fondsbaserte stønadene som faktisk utbetales i samme periode, f.eks. endret sammensetning og aldersfordeling i foretakets arbeidsstyrke, kan stønadene som faktisk betales i denne perioden (minus lønnstakers trygde- og pensjonspremier), likevel utgjøre et tilstrekkelig anslag for bidragene og den tilhørende beregnede avlønningen.

- 4.100. På kontoen for inntektsopptjening anses det at arbeidsgiverne betaler som en del av lønnen til sine ansatte, et beløp betegnet som beregnede trygde- og pensjonspremier, tilsvarende verdien av de anslåtte trygde- og pensjonspremiene som skulle ha vært betalt for å sikre at de ansatte får de ikke-fondsbaserte stønadene de er berettiget til. På kontoen for sekundær inntektsfordeling anses det at arbeidstakerne tilbakebetaler til sine arbeidsgivere det samme beløpet i form av beregnede trygde- og pensjonspremier (dvs. løpende overføringer) som om de betalte dem til en særskilt sosialforsikringsordning.
- 4.101. Registreringstidspunkt: beregnede trygde- og pensjonspremier, som utgjør motstykket til direkte stønader underlagt offentlig forvaltning, registreres når plikten til å betale stønadene oppstår.

Beregnete trygde- og pensjonspremier, som utgjør motstykket til frivillige stønader, registreres når stønadene utbetales.

4.102 I systemet registreres beregnede trygde- og pensjonspremier som:

- a) anvendelse på husholdningenes konto for sekundær inntektsfordeling og på kontoen for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet,
- b) tilgang på kontoen for sekundær inntektsfordeling for de sektorene som arbeidsgiverne tilhører, og på kontoen for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet.

Stønader utenom sosiale naturaloverføringer (D.62)

4.103. Posisjon D.62 består av fire underposisjoner:

Trygdestønader, kontantytelser (D.621)

Disse stønadene utbetales til husholdninger av trygdeforvaltningen (utenom refusjoner som nevnt i punkt D.6311). Stønadene utbetales som et ledd i sosialforsikringsordninger.

Private fondsbaserte sosiale stønader (D.622)

Stønader (i kontanter eller i naturalier) som utbetales til husholdninger av forsikringsselskaper eller andre institusjonelle enheter som administrerer private fondsbaserte sosialforsikringsordninger.

Ikke-fondsbaserte stønader til lønnstakere (D.623)

Stønader (i kontanter eller i naturalier) som utbetales til lønnstakere, deres forsørgelsesberettigede eller etterlatte, av arbeidsgivere som administrerer ikke-fondsbaserte sosialforsikringsordninger.

De omfatter særlig:

- a) normal eller nedsatt lønn som fortsatt betales ved fravær som følge av sykdom, ulykke, svangerskap og fødsel osv.,
- b) husstandstillegg, utdanningstillegg eller andre ytelser som betales til forsørgelsesberettigede,
- c) pensjon ved arbeidsopphør og etterlattepensjon, vederlag ved oppsigelse og sluttvederlag, vederlag ved uførhet og dødsfall og alle lignende ytelser (dersom de er knyttet til kollektive avtaler)
- d) generell helsetjeneste som ikke er knyttet til lønnstakerens arbeid,
- e) rekreasjons- og hvilehjem.

Ikke-fondsbaserte stønader som arbeidsgiverne betaler til sine tidligere ansatte eller andre berettigede personer, skal registreres inklusive arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier, dvs. betalinger fra arbeidsgiverne til forsikringsgiverne til fordel for de berørte personer.

Sosialstønader, kontantytelser (D.624)

Ytelser som utbetales av offentlig forvaltning eller ideelle organisasjoner til husholdninger for å dekke de samme behov som stønader fra sosialforsikring, men som faller utenfor en sosialforsikringsordning med trygde- og pensjonspremier og sosialforsikringsstønader. Slike stønader omfatter ikke løpende overføringer som betales som følge av hendelser eller omstendigheter som vanligvis ikke dekkes av trygdeordninger (f.eks. overføringer som følge av naturkatastrofer, som registreres som andre løpende overføringer eller andre kapitaloverføringer).

Sosiale naturaloverføringer (D.63)

4.104. *Definisjon:* Sosiale naturaloverføringer (D.63) består av individuelle varer og tjenester framskaffet som naturaloverføringer fra offentlig forvaltning eller ideelle organisasjoner til individuelle husholdninger, enten ved kjøp i markedet eller produsert som ikke-markedsrettet produksjon i offentlig forvaltning eller ideelle organisasjoner. De kan finansieres ved hjelp av beskatning, andre offentlige inntekter eller trygdepremier, eller, med hensyn til ideelle organisasjoner, ved hjelp av gaver eller formuesinntekt.

Selv om noen av de ikke-markedsrettede tjenestene som produseres av ideelle organisasjoner, har noen av de samme egenskapene som kollektive tjenester, anses alle ikke-markedsrettede tjenester produsert av ideelle organisasjoner, per konvensjon og for enkelhets skyld som individuelle. Tjenester som ytes til husholdninger gratis eller til priser som ikke har økonomisk betydning, betegnes som individuelle tjenester for å skille dem fra kollektive tjenester som ytes til hele eller store deler av samfunnet. Individuelle tjenester består hovedsakelig av utdannings- og helsetjenester, men visse typer tjenester, f.eks. boligjenester og tjenester i forbindelse med kultur og rekreasjon, ytes også ofte.

Sosiale naturaloverføringer (D.63) omfatter stønader i naturalier og overføringer av individuelle, ikke-markedsrettede varer og tjenester.

Stønader i naturalier (D.631)

- 4.105. Stønader i naturalier er sosiale naturaloverføringer til husholdninger for å lette dem fra finansielle byrder forbundet med sosiale risikoer eller behov (se punkt 4.84). De kan deles inn i stønader der de mottakende husholdningene faktisk selv kjøper varene og tjenestene og deretter refunderes, og stønader der de relevante tjenestene leveres direkte til mottakerne. I sistnevnte tilfelle produserer eller kjøper offentlig forvaltning og ideelle organisasjoner helt eller delvis varer og tjenester som produsentene leverer direkte til mottakerne.

Trygdestønader, refusjoner (D.6311)

Disse stønadene består av refusjon fra trygdeforvaltninger av godkjente utgifter som husholdningene har pådratt seg ved anskaffelse av bestemte varer og tjenester.

Når en husholdning kjøper en vare eller tjeneste som den senere helt eller delvis får refundert av en trygdeforvaltning, kan husholdningen anses for å handle på vegne av trygdeforvaltningen. Faktisk gir husholdningen en kortsiktig kreditt til trygdeforvaltningen, som innfris straks husholdningen blir refundert.

Det utgiftsbeløp som refunderes, registreres som om det påløper trygdeforvaltningen direkte når husholdningen foretar kjøpet, mens den eneste utgiften som registreres for husholdningen, er den eventuelle differansen mellom den betalte kjøperprisen og det refunderte beløpet. Det refunderte utgiftsbeløpet anses derfor ikke som en løpende overføring i kontanter fra trygdeforvaltningen til husholdningene.

Andre trygdestønader i naturalier (D.6312)

Disse stønadene består av sosiale naturaloverføringer, unntatt refusjoner, fra trygdeforvaltninger til husholdninger. Hovedparten av disse stønadene består av lege- eller tannlegebehandling, kirurgi, sykehusopphold, briller og kontaktlinser, medisinske apparater og medisinsk utstyr og lignende varer eller tjenester i forbindelse med beskyttelse mot visse sosiale risikoer eller behov. Tjenesten leveres direkte til mottakerne, uten senere refusjon, av markedsprodusenter og ikke-markedsprodusenter, og skal verdisettes deretter. Eventuelle betalinger som utføres av husholdningene selv, skal trekkes fra.

Sosialstønader i naturalier (D.6313)

Disse stønadene består av naturaloverføringer som ligner trygdestønader i naturalier, men som ikke ytes innenfor rammen av en trygdeordning, til husholdninger fra offentlig forvaltning eller ideelle organisasjoner. Forutsatt at de ikke inngår i en trygdeordning, omfatter disse stønadene sosiale boliger, bostøtte, barnehager, yrkesrettet opplæring, reduksjoner i transportpriser (forutsatt at de har et sosialt formål), og lignende varer og tjenester i forbindelse med sosiale risikoer og behov. Eventuelle betalinger som utføres av husholdningene selv, skal trekkes fra.

Overføringer av individuelle ikke-markedsrettede varer og tjenester (D.632)

- 4.106. *Definisjon:* Overføringer av individuelle ikke-markedsrettede varer og tjenester (D.632) omfatter varer og tjenester som skaffes til individuelle husholdninger fritt eller til ikke-signifikante priser, av ikke-markedsprodusenter, dvs. offentlig forvaltning eller ideelle organisasjoner. De tilsvarer ideelle organisasjoners og offentlig forvaltnings individuelle konsum (se punkt 3.85), minus stønader i naturalier (D.631) som ytes til husholdninger i henhold til trygdeordninger eller ordninger for sosialstønad.
- 4.107. Registreringstidspunkt: stønader i kontanter registreres når retten til stønadene fastslås. Stønader i naturalier registreres når tjenestene leveres eller når eiendomsretten til varer som leveres direkte til husholdninger av ikke-markedsprodusenter, overdras.
- 4.108. I systemet registreres stønader utenom sosiale naturaloverføringer (D.62) som:
- a) anvendelse på kontoen for sekundær inntektsfordeling for sektorene som yter stønadene,
 - b) anvendelse på kontoen for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet (for stønader som ytes av utlandet),
 - c) tilgang på husholdningenes konto for sekundær inntektsfordeling,
 - d) tilgang på kontoen for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet (for stønader som ytes til utenlandske husholdninger).

Sosiale naturaloverføringer (D.63) registreres som:

- a) anvendelse på kontoen for inntektsomfordeling i naturalier for sektorene som yter stønadene,
- b) tilgang på husholdningenes konto for inntektsomfordeling i naturalier.

Konsumet av de overførte varene og tjenestene registreres på kontoen for anvendelse av justert disponibel inntekt.

Per konvensjon forekommer det ingen sosiale naturaloverføringer til og fra utlandet (de registreres under D.62, stønader utenom sosiale naturaloverføringer).

Andre løpende overføringer (D.7)

Netto skadeforsikringspremier (D.71)

4.109. *Definisjon:* Netto skadeforsikringspremier (D.71) er betalte premier for poliser som institusjonelle enheter tar ut. Poliser tegnet av individuelle husholdninger er poliser som de tegner på eget initiativ og til egen fordel, uavhengig av sine arbeidsgivere eller offentlig forvaltning og utenom alle trygdeordninger⁸. Netto skadeforsikringspremier består av de faktiske premiene som forsikringstakerne betaler for å oppnå dekning i regnskapsperioden (opptjente premier), og de tilleggspremiene fra formuesinntekt som er tilskrevet forsikringstakere, fratrasket en tjenesteandel for forsikringsselskapene som administrerer forsikringen.

Netto skadeforsikringspremier er de beløpene som er tilgjengelige for å dekke ulike hendelser eller ulykker som medfører skade på varer, eiendom eller personer av naturlige eller menneskelige årsaker (brann, flom, kollisjoner, skipsforlis, tyveri, vold, ulykke, sykdom osv.), eller for å dekke økonomiske tap som følge av hendelser som sykdom, arbeidsledighet, ulykker osv.

4.110. Registreringstidspunkt: netto skadeforsikringspremier registreres når de opptjenes.

Forsikringspremiene som tjenesteandelene trekkes fra, er de delene av de samlede premiene som innbetales i inneværende periode eller tidligere perioder, som skal dekke risikoene i inneværende periode.

Det må skilles mellom de premiene som opptjenes i inneværende periode, og de premiene som er forfalt til betaling i inneværende periode, som skal dekke risikoene både i etterfølgende perioder og i inneværende periode.

4.111. I systemet registreres netto skadeforsikringspremier som:

- a) anvendelse på hjemmehørende forsikringstakers konto for sekundær inntektsfordeling,
- b) anvendelse på kontoen for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet (for utenlandske forsikringstakere),
- c) tilgang på hjemmehørende forsikringsselskapers konto for sekundær inntektsfordeling,
- d) tilgang på kontoen for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet (for utenlandske forsikringsselskaper).

Skadeforsikringskrav (D.72)

4.112. *Definisjon:* Skadeforsikringskrav (D.72) er de erstatningene som skal betales i henhold til skadeforsikringskontrakter⁹, dvs. de beløp som forsikringsselskapene er forpliktet til å betale ved oppgjør for skader på personer og ting (herunder kapitalvarer).

4.113. Skadeforsikringskrav omfatter ikke betalinger som utgjør stønader.

4.114. Ettersom tjenesteandelene for skadeforsikring beregnes ved å trekke forfalte erstatningskrav fra den samlede verdien av opptjente premier og tilleggspremier, betyr dette at et forsikringsselskaps samlede forfalte erstatningskrav må være lik dets netto utestående skadeforsikringspremier i samme regnskapsperiode. Dette understreker det faktum at skadeforsikrings viktigste funksjon er å omfordele midler.

Oppgjør for et skadeforsikringskrav anses som en overføring til den skadelidte. Slike betalinger anses alltid som løpende overføringer, selv om det kan dreie seg om store summer som følge av upåregnelig ødeleggelse av fast realkapital eller alvorlig personskade. Beløpene som skadelidte mottar, er vanligvis ikke avsatt til et bestemt formål, og varer eller eiendeler som er skadet eller ødelagt, behøver nødvendigvis ikke å repareres eller skiftes ut.

⁸ Livsforsikringspremier vises ikke som dette i systemet. De deles inn i:

- 1) premier som utgjør en form for trygde- eller pensjonspremier (de betales til trygdeordninger),
- 2) individuelle livsforsikringspremier.

Førstnevnte registreres som faktiske trygde- og pensjonspremier, og sistnevnte anses ikke som fordelingsmessige transaksjoner. Begge typer livsforsikringspremier øker de forsikringstekniske avsetningene som vises på kontoen for finanstransaksjoner og i balansen.

⁹ Livsforsikringskrav vises ikke som dette i systemet. De deles inn i

3. krav som utgjør en form for stønader,
4. individuelle livsforsikringskrav.

Førstnevnte registreres som stønader utenom sosiale naturaloverføringer, og sistnevnte anses ikke som fordelingsmessige transaksjoner. Begge typer livsforsikringskrav reduserer de forsikringstekniske avsetningene som vises på kontoen for finanstransaksjoner og i balansen.

Visse erstatningskrav oppstår som følge av skader som forsikringstakeren påfører tredjemann eller dennes eiendom. I slike tilfeller registreres erstatningene som betalt av forsikringsselskapene direkte til den skadelidte tredjemann, og ikke indirekte via forsikringstakeren.

- 4.115. Registreringstidspunkt: skadeforsikringskrav registreres når ulykken eller forsikringstilfellet oppstår.
- 4.116. I systemet registreres skadeforsikringskrav som:
- a) anvendelse på hjemmehørende forsikringsselskapers konto for sekundær inntektsfordeling,
 - b) anvendelse på kontoen for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet (for utenlandske forsikringsselskaper),
 - c) tilgang på mottakersektorenes konto for sekundær inntektsfordeling,
 - d) tilgang på kontoen for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet (for utenlandske mottakere).

Løpende overføringer innen offentlig forvaltning (D.73)

- 4.117. *Definisjon:* Løpende overføringer innen offentlig forvaltning (D.73) omfatter overføringer mellom de ulike undersektorene innen offentlig forvaltning (statsforvaltningen, delstatsforvaltningen, kommuneforvaltningen, trygdeforvaltningen), unntatt skatter, subsidier, investeringstilskudd og andre kapitaloverføringer.
- 4.118. Løpende overføringer innen offentlig forvaltning omfatter ikke transaksjoner på andre enheters vegne. Disse registreres bare én gang, nemlig som tilgang hos den mottakerenheten som transaksjonen utføres på vegne av. Denne situasjon oppstår særlig når et offentlig organ (f.eks. statsforvaltningen) innkrever skatter og avgifter som automatisk overføres helt eller delvis til et annet offentlig organ (f.eks. en kommuneforvaltning). I dette tilfelle registreres den delen av skatte- og avgiftsinntektene som er bestemt for det andre offentlige organet, som om de var innkrevd direkte av sistnevnte organ, og ikke som en løpende overføring innenfor offentlig forvaltning. Denne løsningen er desto mer nødvendig når det gjelder skatter som tar form av tillegg til de skattene som innkreves av statsforvaltningen, og som er bestemt for et annet offentlig organ. Forsinkelser i overføringen av skattene fra det første til det andre offentlige organet skal registreres under "andre fordringer og gjeld" på kontoen for finanstransaksjoner.

Derimot omfatter de løpende overføringene innen offentlig forvaltning overføringer av skatte- og avgiftsinntekter som utgjør en del av en blokkoverføring fra statsforvaltningen til et annet offentlig organ. Disse overføringene tilsvarer ikke noen bestemt skattekategori, og de utføres ikke automatisk, men hovedsakelig via bestemte fond (f.eks. regionale og kommunale fond) og etter fordelingsnøkler fastsatt av statsforvaltningen.

- 4.119. Registreringstidspunkt: løpende overføringer innen offentlig forvaltning skal registreres på tidspunktene fastsatt i de gjeldende bestemmelsene.
- 4.120. I systemet registreres løpende overføringer innen offentlig forvaltning som anvendelse og tilgang på kontoen for sekundær inntektsfordeling for de respektive undersektorer¹⁰.

Løpende internasjonal samarbeid (D.74)

- 4.121. *Definisjon:* Løpende internasjonalt samarbeid (D.74) omfatter alle overføringer i kontanter og naturalier mellom den nasjonale offentlige forvaltning og offentlig forvaltning i utlandet eller internasjonale organisasjoner¹¹, bortsett fra investeringstilskudd og andre kapitaloverføringer.
- 4.122. Posisjon D.74 omfatter:
- a) ikke-skattemessige bidrag fra offentlig forvaltning til institusjonene i Den europeiske union, unntatt den BNI-baserte fjerde inntektskilde¹²,
 - b) bidrag fra offentlig forvaltning til internasjonale organisasjoner (unntatt skatter som medlemsstatene betaler til overnasjonale organisasjoner),
 - c) løpende overføringer som offentlig forvaltning kan motta fra de institusjonene eller organisasjonene som er nevnt i bokstav a) og b)¹³,

¹⁰ Løpende overføringer innen offentlig forvaltning er interne strømmer i denne sektoren, og opptrer ikke på en konsolidert konto for hele sektoren.

¹¹ I systemet vil internasjonale organisasjoner si organisasjoner som får sin myndighet enten direkte fra de stater som er deres medlemmer, eller indirekte fra dem gjennom andre internasjonale organisasjoner som nevnte stater er medlemmer av.

¹² De avgiftene som Den europeiske unions institusjoner innkrever av hjemmehørende produksjonsenheter, registreres som produksjonsskatter betalt av disse til utlandet. Den BNI-baserte fjerde inntektskilde innført ved rådsbeslutning av 24. juni 1988 om ordningen med Fellesskapenes egne midler, klassifiseres under diverse løpende overføringer (D.75).

¹³ De løpende overføringene som institusjonene i Den europeiske union utfører direkte til hjemmehørende markedsrettede produksjonsenheter, registreres som subsidier betalt av utlandet.

- d) løpende overføringer statene imellom, enten i kontanter (f.eks. betalinger beregnet på å finansiere budsjettunderskudd i fremmede land eller oversjøiske territorier) eller i naturalier (f.eks. næringsmidler, militært utstyr, nødhjelp etter naturkatastrofer i form av mat, klær, medisiner osv.),
- e) lønn betalt av et land, en institusjon i Den europeiske union eller en internasjonal organisasjon til rådgivere eller teknisk personell som stilles til rådighet for utviklingsland.

Løpende internasjonalt samarbeid omfatter også overføringer mellom offentlig forvaltning og internasjonale organisasjoner som befinner seg i det aktuelle landet, ettersom internasjonale organisasjoner ikke anses som hjemmehørende institusjonelle enheter i de land der de befinner seg.

- 4.123. Registreringstidspunkt: løpende internasjonalt samarbeid skal registreres på tidspunktene fastsatt i de gjeldende bestemmelsene (tvungne overføringer), eller når overføringene skjer (frivillige overføringer).
- 4.124. I systemet registreres løpende internasjonalt samarbeid som:
 - a) anvendelse og tilgang på kontoen for sekundær inntektsfordeling for den offentlige forvaltningssektoren,
 - b) anvendelse og tilgang på kontoen for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet.

Diverse løpende overføringer (D.75)

Løpende overføringer til ideelle organisasjoner

- 4.125. *Definisjon:* Løpende overføringer til ideelle organisasjoner omfatter alle frivillige bidrag (bortsett fra testamentariske gaver), medlemskontingenter og finansiell støtte som ideelle organisasjoner mottar fra husholdninger (herunder utenlandske husholdninger) og, i mindre omfang, fra andre enheter.
- 4.126. Følgende registreres i denne posisjonen:
 - a) medlemskontingenter fra husholdninger til fagforeninger, politiske organisasjoner, idrettsorganisasjoner, kulturelle, religiøse og andre organisasjoner klassifisert i sektoren ideelle organisasjoner,
 - b) frivillige bidrag (bortsett fra testamentariske gaver) fra husholdninger, foretak og utlandet til ideelle organisasjoner, herunder overføringer i naturalier i form av mat, klær, tepper, medisiner osv. til veldedighetsorganisasjoner for fordeling til hjemmehørende eller utenlandske husholdninger,
 - c) støtte og tilskudd fra offentlig forvaltning, unntatt overføringer som uttrykkelig er bestemt for finansiering av investeringsutgifter, som registreres som investeringstilskudd.

Disse overføringene omfatter ikke betalinger av medlemskontingenter eller -bidrag til allmenntilgitt organisasjoner rettet mot næringslivet, f.eks. handelskamre eller yrkessammenslutninger, som behandles som betaling for tjenester som er utført.

- 4.127. Registreringstidspunkt: løpende overføringer til ideelle organisasjoner registreres når de utføres.
- 4.128. I systemet registreres løpende overføringer til ideelle organisasjoner som:
 - a) anvendelse på de bidragsytende sektors konto for sekundær inntektsfordeling,
 - b) anvendelse på kontoen for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet,
 - c) tilgang på kontoen for sekundær inntektsfordeling for sektoren ideelle organisasjoner.

Løpende overføringer mellom husholdninger

- 4.129. *Definisjon:* Løpende overføringer mellom husholdninger omfatter alle løpende overføringer i kontanter eller i naturalier som utføres eller mottas av hjemmehørende husholdninger, til eller fra andre hjemmehørende eller utenlandske husholdninger. Det dreier seg særlig om betalingssendinger fra emigranter eller arbeidstakere fast bosatt i utlandet (eller som arbeider i utlandet i minst ett år) til medlemmer av deres familie som bor i opprinnelseslandet, eller fra foreldre til barn som bor på et annet sted.
- 4.130. Registreringstidspunkt: løpende overføringer mellom husholdninger registreres når de utføres.
- 4.131. I systemet registreres løpende overføringer mellom husholdninger som:
 - a) anvendelse og tilgang på husholdningenes konto for sekundær inntektsfordeling,
 - b) anvendelse og tilgang på kontoen for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet.

Bøter og forelegg

- 4.132. *Definisjon:* Bøter og forelegg er tvungne betalinger som løpende overføringer fra institusjonelle enheter på basis av rettskjennelser o.l.
- 4.133. Følgende omfattes ikke av denne posisjonen:
- a) bøter og forelegg pålagt av skattemyndighetene som følge av skatteunndragelse eller for sen innbetaling av skatt, som vanligvis ikke kan skilles fra selve skattene,
 - b) betaling av gebyrer for tillatelser, idet slike betalinger enten er skatter eller betaling for tjenester som enheter i offentlig forvaltning har utført (se posisjon D.29 og D.59).
- 4.134. Registreringstidspunkt: bøter og forelegg registreres når forpliktelsen til å betale dem oppstår.

Lotterier og pengespill

- 4.135. Beløpene som betales til lotterier eller pengespill, består av to komponenter: en tjenesteandel som betales til enheten som organiserer lotteriet eller pengespillet, og en løpende restoverføring som utbetales til vinnerne. Tjenesteandelen kan være forholdsvis høy og skal eventuelt dekke skatter på produksjon av pengespillene. I systemet anses overføringskomponenten for å finne sted direkte mellom deltakerne i lotteriet eller pengespillet, dvs. mellom husholdninger. Når utenlandske husholdninger deltar, kan det forekomme betydelige nettooverføringer mellom husholdningssektoren og utlandet. Disse løpende overføringene registreres når de utføres.

Erstatningsbetalinger

- 4.136. *Definisjon:* Erstatninger omfatter løpende overføringer som betales fra en institusjonell enhet til en annen som kompensasjon for skader på personer eller eiendom som den første har foranlediget, utenom betalinger av skadeforsikringskrav. Erstatningsbetalinger kan enten være tvungne betalinger pålagt av en domstol eller frivillige betalinger avtalt utenfor domstolen. Denne posisjonen omfatter betalinger fra enheter i offentlig forvaltning eller ideelle organisasjoner som erstatning for skader på personer eller eiendom som følge av naturkatastrofer, unntatt betalinger som klassifiseres som kapitaloverføringer.
- 4.137. Registreringstidspunkt: erstatningsbetalinger registreres når overføringene utføres (frivillige overføringer) eller når overføringene skal utføres (tvungne overføringer).

BNI-basert fjerde inntektskilde

- 4.138. Den BNI-baserte fjerde inntektskilde innført ved rådsbeslutning av 24. juni 1988 om ordningen med Fellesskapenes egne midler, er en løpende overføring betalt av offentlig forvaltning i hver enkelt medlemsstat til institusjonene i Den europeiske union.

Den er et tilleggsbidrag til de nevnte institusjonenes budsjett, beregnet på grunnlag av hver enkelt medlemsstats bruttonasjonalinntekt.

Registreringstidspunkt: den BNI-baserte fjerde inntektskilde registreres når den skal betales.

I systemet registreres den BNI-baserte fjerde inntektskilde som:

- a) anvendelse på kontoen for sekundær inntektsfordeling for offentlig forvaltning,
- b) tilgang på kontoen for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet.

Annet

- 4.139. Denne posisjonen omfatter:
- a) løpende overføringer fra ideelle organisasjoner til offentlig forvaltning bortsett fra skatter,
 - b) betalinger fra offentlig forvaltning til offentlige foretak klassifisert i sektoren ikke-finansielle foretak og kvasiforetak til dekning av unormalt store pensjonsutgifter,
 - c) reisestipender eller prispenger betalt av offentlig forvaltning eller ideelle organisasjoner til hjemmehørende eller utenlandske husholdninger,
 - d) sparepremier gitt periodevis av offentlig forvaltning til husholdninger som belønning for deres sparing i perioden,
 - e) husholdningenes tilbakebetaling av utgifter som sosialhjelpsorganisasjoner har påtatt seg for dem,
 - f) løpende overføringer fra ideelle organisasjoner til utlandet,
 - g) sponing fra foretak dersom kostnadene ikke kan anses som kjøp av reklame eller andre tjenester (f.eks. overføringer til humanitære formål eller stipender),

- h) løpende overføringer fra offentlig forvaltning til husholdninger i deres egenskap av konsumenter, dersom disse ikke registreres som stønader.

4.140. Registreringstidspunkt: disse overføringene registreres når de utføres, bortsett fra overføringer fra eller til offentlig forvaltning, som registreres når de skal utføres.

I systemet registreres diverse løpende overføringer som:

- a) tilgang og anvendelse på alle sektorenes konto for sekundær inntektsfordeling,
- b) tilgang og anvendelse på kontoen for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet.

Korreksjon for sparing i pensjonskasser (D.8)

4.141. *Definisjon:* Korreksjon for sparing i pensjonskasser (D.8) er de korreksjonene som er nødvendige for at det av husholdningenes sparing skal framgå at det er skjedd endringer i de aktuarreservene som husholdningene har et nærmere angitt krav på (et krav som også opptrer på finansielt nivå som en fordring i posisjon F.61), og som stammer fra premier og bidrag registrert på kontoen for sekundær inntektsfordeling som trygde- og pensjonspremier.

4.142. På kontoen for finanstransaksjoner og i systemets balanse anses husholdningene som eiere av reservene i private fondsbaserte ordninger; både autonome og ikke-autonome. Det er derfor nødvendig å innføre en korreksjonspost for å sikre at eventuelle overskytende pensjonspremier i forhold til pensjonsytelsene (dvs. betalte overføringer i forhold til mottatte overføringer) ikke påvirker husholdningenes sparing.

For det formål å utligne denne effekten, tilføyes en korreksjon tilsvarende:

den samlede verdien av de faktiske trygde- og pensjonspremiene betalt til private fondsbaserte pensjonsordninger

pluss den samlede verdien av tilleggspremier som betales av formuesinntekten tilskrevet forsikringstakere

minus verdien av de tilknyttede tjenesteandelene

minus den samlede verdien av de pensjoner som private fondsbaserte pensjonsordninger utbetaler som stønader fra sosialforsikring

til husholdningenes disponible inntekt eller justerte disponible inntekt på inntektsanvendelseskontoene, før den samlede sparingen beregnes.

På denne måten blir husholdningenes sparing den samme som den ville ha vært dersom pensjonspremier eller pensjonsytelser ikke hadde blitt registrert som løpende overføringer på kontoen for sekundær inntektsfordeling. Denne korreksjonsposten er nødvendig for å sammenligne husholdningenes sparing med endringen i deres nettoformue i pensjonskasser registrert på kontoen for finanstransaksjoner i systemet. Motsatte korreksjoner skal selvfølgelig foretas på inntektsanvendelseskontoene for forsikringsselskapene eller de autonome pensjonskassene for de arbeidsgivere som administrerer ikke-autonome pensjonskasser.

4.143. Registreringstidspunkt: korreksjonen for sparing i pensjonskasser registreres i samsvar med de strømmene som inngår i den.

4.144. I systemet registreres korreksjonen for sparing i pensjonskasser som:

- a) anvendelse på inntektsanvendelseskontoene for forsikringsselskapssektoren og andre sektorer som administrerer ikke-autonome pensjonskasser,
- b) anvendelse på kontoen for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet (for utenlandske institusjoner),
- c) tilgang på inntektsanvendelseskontoene for husholdningssektoren,
- d) tilgang på kontoen for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet (for utenlandske institusjoner).

Kapitaloverføringer (D.9)

4.145. Kapitaloverføringer skiller seg fra løpende overføringer ved at de innebærer anskaffelse eller avhendelse av én eller flere eiendeler for minst én av partene i transaksjonen. Enten overføringene utføres i kontanter eller i naturalier, skal de føre til en tilsvarende endring i de finansielle eller ikke-finansielle eiendelene som vises i balansen hos den ene eller begge parter i transaksjonen.

- 4.146. *Definisjon:* Med kapitaloverføring i naturalier menes overdragelse av eiendomsretten til en eiendel (bortsett fra lagerbeholdninger og kontanter), eller en kreditors ettergivelse av gjeld uten vederlag.

Med kapitaloverføring i kontanter menes overføring av kontanter som den første part har skaffet ved avhendelse av én eller flere eiendeler (bortsett fra lagerbeholdninger), eller som den andre part forventes eller er forpliktet til å bruke til anskaffelse av én eller flere eiendeler (bortsett fra lagerbeholdninger). Den annen part, mottakeren, er ofte forpliktet til å bruke kontantene til å anskaffe én eller flere eiendeler, som et vilkår for at overføringen skal finne sted.

- 4.147. Kapitaloverføringer omfatter kapitalskatter (D.91), investeringstilskudd (D.92) og andre kapitaloverføringer (D.99).

Kapitalskatter (D.91)

- 4.148. *Definisjon:* Kapitalskatter (D.91) er skatter som innkreves med uregelmessige mellomrom og lite hyppig på verdien av institusjonelle enheters eiendeler (eller nettoformue) eller på verdien av eiendeler overført mellom institusjonelle enheter i forbindelse med arv, gaver eller andre overføringer.

- 4.149. Kapitalskatter omfatter:

- a) skatter på kapitaloverføringer: arveavgifter og skatt på gaver som anses innkrevd på mottakernes kapital, unntatt skatt på salg av eiendeler, ettersom disse ikke er overføringer,
- b) kapitalavgifter: ekstraordinære avgifter på institusjonelle enheters eiendeler (eller nettoformue)¹⁴. Disse omfatter grunnforbedringsavgifter, dvs. skatter på økning i verdien av dyrkbar mark som følge av tillatelse til å bruke grunnen til nærings- eller boligformål.

- 4.150. Registreringstidspunkt: kapitalskatter registreres når skatteplikten oppstår.

- 4.151. I systemet registreres kapitalskatter som:

- a) endringer i gjeld og nettoformue (-) på kapitalkontoen for de sektorene der skattebetalerne er klassifisert,
- b) endringer i gjeld og nettoformue (+) på kapitalkontoen for offentlig forvaltning,
- c) endringer i gjeld og nettoformue på kapitalkontoen for utlandet.

Investeringstilskudd (D.92)

- 4.152. *Definisjon:* Investeringstilskudd (D.92) består av kapitaloverføringer i kontanter eller i naturalier fra offentlig forvaltning eller utlandet¹⁵ til andre hjemmehørende eller utenlandske institusjonelle enheter for å finansiere alle eller en del av kostnadene ved anskaffelser av fast realkapital.

- 4.153. Investeringstilskudd kan gis i kontanter eller i naturalier. Med investeringstilskudd i naturalier menes overdragelse av transportmidler, maskiner og annet utstyr fra offentlig forvaltning til andre hjemmehørende eller utenlandske enheter, samt direkte overdragelse av bygninger eller andre anlegg til hjemmehørende eller utenlandske enheter.

- 4.154. Investeringstilskudd dekker ikke overdragelser av militært utstyr i form av våpen eller utstyr hvis eneste funksjon er å avfyre slike våpen, ettersom disse ikke klassifiseres som fast realkapital.

- 4.155. Verdien av offentlig forvaltnings investeringer til fordel for andre sektorer i økonomien skal også registreres som investeringstilskudd når mottakeren kan identifiseres og overtar eiendomsretten til kapitalen. I slike tilfeller registreres investeringene som endringer i eiendeler på mottakerens kapitalkonto og finansieres med et investeringstilskudd som registreres som endringer i gjeld og nettoformue på samme konto.

- 4.156. Investeringstilskudd omfatter ikke bare engangsbetalinger beregnet på finansiering av investeringer i samme periode, men også avdrag i forbindelse med investeringer foretatt i en tidligere periode. Således anses de delene av offentlig forvaltnings årlige betalinger som representerer amortisering av gjeld som foretak har påtatt seg med det formål å gjennomføre investeringsprosjekter, og som offentlig forvaltning helt eller delvis har påtatt seg å betale avdragene for, også som investeringstilskudd.

Dette omfatter imidlertid ikke rentesubsidier fra offentlig forvaltning, selv ikke når deres formål er å stimulere til investeringer. I praksis utgjør offentlig forvaltnings overtakelse av en del av rentene, i likhet med selve rentestrømmen, en løpende fordelingsmessig transaksjon. Når et tilskudd både har som formål å finansiere amortisering av gjelden og betaling

¹⁴ Skatt på kapitalgevinster registreres imidlertid som skatter på inntekt, formue osv.

¹⁵ Investeringstilskudd fra utlandet omfatter tilskudd betalt direkte av Den europeiske unions institusjoner (f.eks. visse overføringer fra Utviklingsseksjonen i Det europeiske utviklings- og garantifond for landbruket (EUGFL)).

av rentene på kapitalen, og det ikke er mulig å skille mellom disse to komponentene, registreres imidlertid hele beløpet som et investeringstilskudd.

- 4.157. Investeringstilskudd til sektoren ikke-finansielle foretak og kvasiforetak omfatter, foruten tilskudd til private foretak, kapitaltilskudd til offentlige foretak anerkjent som selvstendige juridiske enheter, forutsatt at offentlig forvaltning gir tilskuddene uten å opprettholde et krav overfor det offentlige foretaket.
- 4.158. Investeringstilskudd til husholdningssektoren omfatter tilskudd til utstyr og modernisering av foretak, unntatt foretak og kvasiforetak, og tilskudd til husholdninger til bygging, kjøp og ombygging av boliger.
- 4.159. Investeringstilskudd til offentlig forvaltning omfatter alle betalinger (unntatt rentesubsidier) til undersektorer i offentlig forvaltning¹⁶ med det formål å finansiere investeringer. De viktigste tilfellene er overføringer fra statsforvaltningen til kommunal forvaltning med det særlige formål å finansiere deres bruttoinvesteringer i fast realkapital. Det bør understrekes at overføringer av generell karakter med flere eller ikke nærmere definerte formål, registreres som løpende overføringer innen offentlig forvaltning, selv om de delvis brukes til dekning av investeringsutgifter.
- 4.160. Investeringstilskudd fra offentlig forvaltning og utlandet til allmennnyttige organisasjoner atskilles fra løpende overføringer til allmennnyttige organisasjoner ved hjelp av de samme kriteriene.
- 4.161. Investeringstilskudd til utlandet bør også begrenses til overføringer med det særlige formål å finansiere utenlandske enheters investeringer. De omfatter for eksempel ensidige overføringer til bygging av broer, veier, fabrikker, sykehus eller skoler i utviklingsland, eller til bygging av bygninger for internasjonale organisasjoner. De kan omfatte både engangsbetalinger og avdrag over tid. Denne posisjonen omfatter også gratis levering av kapitalvarer.
- 4.162. Registreringstidspunkt: investeringstilskudd i kontanter registreres når betalingen skal finne sted. Investeringstilskudd i naturalier registreres når eiendomsretten til eiendelene overdras.
- 4.163. I systemet registreres investeringstilskudd som:
- a) endringer i gjeld og nettoformue (-) på kapitalkontoen for offentlig forvaltning,
 - b) endringer i gjeld og nettoformue (-) på kapitalkontoen for de sektorene som mottar tilskuddene,
 - c) endringer i gjeld og nettoformue på kapitalkontoen for utlandet.

Andre kapitaloverføringer (D.99)

- 4.164. *Definisjon:* Andre kapitaloverføringer (D.99) er andre overføringer enn investeringstilskudd og kapitalskatter som i seg selv ikke omfordeler inntekter, men som omfordeler oppsparte midler eller formue mellom de ulike sektorene og undersektorene i økonomien eller i utlandet.
- 4.165. Andre kapitaloverføringer omfatter følgende transaksjoner:
- a) erstatning fra offentlig forvaltning eller fra utlandet til eiere av kapitalvarer som er ødelagt eller skadet som følge av krigshandlinger, andre politiske hendelser eller naturkatastrofer (flom osv.),
 - b) overføringer fra offentlig forvaltning til ikke-finansielle selskaper og kvasiforetak til dekning av tap som er akkumulert over flere regnskapsår, eller ekstraordinære tap av årsaker som ligger utenfor foretakets kontroll,
 - c) overføringer mellom undersektorer i offentlig forvaltning til dekning av ekstraordinære kostnader eller akkumulerte underskudd¹⁷,
 - d) engangssparepremier gitt av offentlig forvaltning til husholdninger som belønning for deres sparing over flere år,
 - e) testamentariske gaver, store gaver og donasjoner mellom enheter tilhørende ulike sektorer, herunder testamentariske gaver eller store gaver til allmennnyttige organisasjoner (f.eks. gaver til universiteter til dekning av kostnader til nye bygninger, biblioteker, laboratorier, osv.),
 - f) motpost til ettergivelse av gjeld etter avtale mellom institusjonelle enheter tilhørende ulike sektorer eller undersektorer (f.eks. offentlig forvaltnings ettergivelse av et fremmed lands gjeld eller garantibetalinger som fritar en debitor fra en gjeldsforpliktelse som har vært misligholdt). En slik ettergivelse etter gjensidig avtale behandles som en kapitaloverføring fra kreditor til debitor tilsvarende den utestående gjelden på tidspunktet for ettergivelsen. Motpost til overtakelse av gjeld utgjør også en kapitaloverføring.

¹⁶ Investeringstilskudd innenfor offentlig forvaltning er interne strømmer i denne sektoren, og opptrer ikke på en konsolidert konto for hele sektoren.

¹⁷ Overføringer mellom undersektorer i offentlig forvaltning er interne strømmer i denne sektoren, og opptrer ikke på en konsolidert konto for hele sektoren.

Følgende omfattes imidlertid ikke:

1. tilfeller der eieren av et kvasiforetak ettergir finansielle krav mot og overtar gjeld fra kvasiforetaket. Slike tilfeller registreres som transaksjoner i aksjer og annen egenkapital (se punkt 5.16),
2. tilfeller der offentlig forvaltning ettergir finansielle krav mot og overtar gjeld fra et offentlig foretak som forsvinner som en institusjonell enhet i systemet. Slike tilfeller registreres på kontoen for andre volumendringer i balansene (se punkt 5.16, 6.29 og 6.30),
3. tilfeller der offentlig forvaltning ettergir finansielle krav mot og overtar gjeld fra et offentlig foretak i forbindelse med en privatisering som skal gjennomføres på kort sikt. Slike tilfeller registreres som transaksjoner i aksjer og annen egenkapital (se punkt 5.16).

Avskrivning av gjeld er ikke en transaksjon mellom institusjonelle enheter, og opptrer derfor verken på kapitalkontoen eller på kontoen for finanstransaksjoner i systemet. Dersom en kreditor bestemmer seg for en slik avskrivning, skal den registreres på kreditors og debtors konto for andre volumendringer i balansene (se punkt 6.27 bokstav d)). Avsetninger for tap på krav regnes som interne bokføringsposter i foretaket, og opptrer ikke i systemet. En debtors ensidige gjeldsavståelse er heller ikke en transaksjon, og registreres ikke i systemet,

- g) den delen av de realiserte kapitalgevinstene (eller -tapene) som omfordeles til en annen sektor, f.eks. kapitalgevinster som omfordeles til husholdninger. Motpostene til overføringer av utbytte fra privatisering som skjer indirekte til offentlig forvaltning (f.eks. via et holdingselskap), må imidlertid registreres som finanstransaksjoner i aksjer og annen egenkapital (F.5), og har derfor ingen direkte innvirkning på offentlig forvaltnings nettofinansinvestering,
- h) større betalinger til erstatning for omfattende tingsskade eller alvorlige personskader som ikke dekkes av forsikringspoliser (unntatt betalinger fra offentlig forvaltning eller utlandet som beskrevet i bokstav a)). Beløpene kan tildeles av domstolene eller avtales utenfor rettsvesenet. Betalingene kan utføres av hjemmehørende eller utenlandske enheter. De omfatter skadeserstatning etter store eksplosjoner, oljeutslipp, bivirkninger av legemidler osv.,
- i) ekstraordinære betalinger til sosialforsikringsfond som utføres av arbeidsgivere (herunder offentlig forvaltning) eller av offentlig forvaltning (som ledd i dens sosiale funksjon), forutsatt at disse betalingene er beregnet på å øke disse fondenes aktuarreserver. Den tilhørende korreksjonen fra sosialforsikringsfond til husholdninger registreres også som andre kapitaloverføringer (D.99) (se punkt 20 i vedlegg III om forsikring).

4.166. Registreringstidspunkt:

- a) andre kapitaloverføringer i kontanter registreres når betalingen skal utføres,
- b) andre kapitaloverføringer i naturalier registreres når eiendomsretten til eiendelen overdras eller kreditor ettergir gjelden.

4.167. I systemet registreres andre kapitaloverføringer som endringer i gjeld og nettoformue på kapitalkontoen for sektorene og utlandet.

KAPITTEL 5: Finanstransaksjoner

Kapittel 5 i ENS er viet finanstransaksjonene. Det meste av kapittelet er en gjennomgang av klassifikasjonen av finansobjekter som består av 7 hovedposter og tilhørende underposter. Hovedpostene er monetært gull og spesielle trekkerettigheter (SDR), sedler og bankinnskudd, verdipapirer utenom aksjer, lån, aksjer og annen egenkapital, forsikringstekniske reserver, og andre fordringer/annen gjeld. Direkte investeringer i/fra utlandet inngår som memopost i tillegg. Detaljer på neste nivå i klassifikasjonen av finansobjekter beskriver etter tur monetært gull, spesielle trekkrettigheter (SDR); sedler (og skillemynt), overførbare innskudd, andre innskudd; verdipapirer utenom aksjer og unntatt finansielle derivater (fordelt på kortsiktige og langsiktige), finansielle derivater; kortsiktige lån, langsiktige lån; aksjer og annen egenkapital utenom andeler i verdipapirfond, andeler i verdipapirfond; husholdningenes nettoformue i livsforsikringsreserver og pensjonskasser (fordelt på hver av de to typer transaksjoner); forskuddsbetalinger av premier og reserver mot utestående krav; handelskreditter og forskudd, og fordringer/annen gjeld ellers. Etter denne gjennomgangen omhandles regnskapsregler for finanstransaksjonene, dvs. verdisetting, registreringstidspunkt, samt indirekte beregning fra balanseendringer. Kapittelet avsluttes med et vedlegg om forholdet til pengemengdemål.

Stikkord og kildehenvisninger

5.01-145	Finanstransaksjoner
5.01.02	Definisjon av finanstransaksjoner med implikasjoner
5.03.,95f	Finansielle fordringer
5.04.,17.,95f.,125.,129	Finansielle krav
5.04	Økonomiske eiendeler som finansielle krav
5.04.,25	Motsvarende økonomiske eiendeler
5.04.,25	Motsvarende gjeld
5.04	Betalingsmåter
5.05.,58	Sertifikater med fulltegningsgaranti
5.05	Betingede fordringer
5.05	Betalingsgarantier
5.05	Rembuser
5.05	Rammekreditt
5.06.,23	Kategorier av finansielle fordringer
5.07.,23	Kategorier av finansiell gjeld
5.08.,20	Klassifikasjon av finanstransaksjoner
5.09	Balanser
5.09	Finansielle fordringer, regnskapsføring
5.09	Finansiell gjeld, regnskapsføring
5.09	Omvurderingskonto
5.09	Konto for andre volumendringer i balansene
5.09	Tap ved katastrofer
5.10.,14	Konto for finanstransaksjoner, struktur og balanse
5.10	Nettofinansinvestering i en institusjonell sektor
5.11	Konsolidert/ikke-konsolidert konto for finanstransaksjoner
5.12	Finanstransaksjoner og nettofinansinvestering
5.12	Nettofinansinvestering i en institusjonell enhet
5.13	Konto for finanstransaksjoner etter debitor og kreditor
5.15-18	Motsvarende finanstransaksjoner
5.16	Gjeldsovertakelse
5.16	Kansellering av gjeld
5.16	Ettergivelse av gjeld
5.16	Avskrivning(nedskrivning av gjeld)
5.17.,130-131	Renter, regnskapsføring
5.18	Livsforsikringspoliser
5.20	Likviditet for finanskapitalen
5.21	Monetære aggregater (Pengemengdemål)
5.22	Kortsiktige og langsiktige finansielle fordringer
5.22	Kortsiktig og langsiktig finansiell gjeld
5.22	Rentesatser
5.24.,26.,29-30	Transaksjoner i monetært gull og spesielle trekkrettigheter
5.27.,31	Pengepolitiske myndigheter

5.27,,32	Gull som finanskapital
5.31	Monetarisering/demonetarisering av gull
5.32,,76	Ikke-monetære gullswapper
5.33-35	Spesielle trekkrettigheter i IMF
5.33-35	Transaksjoner i spesielle trekkrettigheter
5.36-37	Transaksjoner i sedler (og skillemynt) og bankinnskudd
5.38-41	Transaksjoner i sedler og skillemynt
5.39	Sedler i omløp
5.39	Skillemynt i omløp
5.40	Sedler ikke i omløp
5.40	Skillemynt ikke i omløp
5.42-49	Transaksjoner i bankinnskudd
5.42-44	Transaksjoner i overførbare innskudd
5.45-49	Transaksjoner i andre innskudd
5.46,,68,,81	Margininnbetalinger
5.46,,76	Innskudd på sparevilkår
5.46a,,75	Tidsinnskudd
5.46d	Spare- og utlånsforetak
5.46f,,64,,81d	Gjenkjøpsavtaler
5.47	Overdragbare (omsettelige) banksertifikater
5.47	Overdragbare (omsettelige) sparesertifikater
5.48,,82	IMF, finansielle krav og gjeld
5.48	Europeiske pengeinstitutt (EMI)
5.48c	Ecu
5.50-53	Transaksjoner i verdipapirer utenom aksjer
5.51	Veksler
5.51	Banksertifikater
5.51	Langsiktige verdipapirer
5.51	Pålydende verdi
5.51,,62	Obligasjoner
5.52	Ikke-finansielle foretak
5.52	Finansielle foretak
5.54-55	Transaksjoner i verdipapirer utenom aksjer og unntatt finansielle derivater
5.56-59	Transaksjoner i kortsiktige verdipapirer utenom aksjer og finansielle derivater
5.58	Kortsiktige verdipapirer
5.58	Statskasseveksler
5.58d,,81	Bankaksepter
5.62d	Ikke-amortiserbare obligasjoner
5.62f	Indekserte verdipapirer
5.62g,,138c	Under-underkursobligasjoner
5.62g,,138c	Null-kupong obligasjoner
5.62i,,80	Obligasjoner som er utstedt privat
5.62l,,92b	Konvertible langsiktige verdipapirer
5.63,,85	Pantelån
5.63	Verdipapirisering
5.64b	Ikke-omsettelige verdipapirer
5.64c,,79	Ikke-overdragbare lån
5.65-68	Transaksjoner i finansielle derivater
5.66,,68	Avledete finansobjekter
5.67a	Omsettelige opsjoner og opsjoner som omsettes på markedet
5.67a,,139a	Innløsningskurs
5.67b	Kjøpsretter (Tegningsrett)
5.67c	Terminkontrakter
5.67d	Swapper
5.67e	Terminrentekontrakter
5.69-85	Transaksjoner i lån
5.72,,75	Transaksjoner i kortsiktige lån
5.74	Skille mellom transaksjoner i lån og innskudd

5.77	Skillet mellom transaksjoner i lån og verdipapirer
5.80	Standardiserte lån
5.81,.85	Forbrukslån
5.81g	Finansiell leasing
5.81k	Løpende kreditter
5.81l	Avbetalingslån
5.83	Immobilie eiendeler
5.83A,.120-123	Transaksjoner i andre fordringer/annen gjeld
5.84	Monetære finansinstitusjoner
5.85	Andre lån
5.86-87	Transaksjoner i aksjer og annen egenkapital
5.88-89	Transaksjoner i aksjer og annen egenkapital utenom andeler i verdipapirfond
5.90-93	Transaksjoner i børsnoterte aksjer
5.90-93	Transaksjoner i ikke-børsnoterte aksjer
5.91a	Stamaksjer
5.91b	Innfridde aksjer
5.91c	Utbytteaksjer
5.91d	Aksjer eller preferanseaksjer
5.92c,.95a	Kommandittaksjeselskaper
5.93	Friaksjer
5.94-95	Transaksjoner i annen egenkapital
5.95	Kvasiforetak, eierkapital
5.95a	Aksjeselskaper
5.95a	Samvirker
5.95c	Europeiske investeringsbank
5.96-97	Andeler i verdipapirfond
5.97	Verdipapirfond
5.98-103	Transaksjoner i forsikringstekniske reserver
5.104-105	Transaksjoner i husholdningenes nettoformue i livsforsikringsreserver og pensjonskasser
5.107	Livsforsikring, reserver til bonuser
5.109	Forsikringskontrakt
5.110-113	Husholdningenes nettoformue, endringer fra pensjonskassetransaksjoner
5.114-119	Transaksjoner i forskuddsbetalinger av premier og reserver mot utestående krav
5.122	Utenriksregnskap
5.124-127	Transaksjoner i handelskreditter og forskudd
5.125	Selskaper som driver factoring
5.128-131	Transaksjoner i andre fordringer/annen gjeld utenom handelskreditter og forskudd
5.132-133	Direkte investeringer som memopost
5.132-133	Transaksjoner i direkte investeringer
5.134-141	Verdisetting av finanstransaksjoner
5.134,.136-137	Transaksjonsverdi
5.137	Skatter på finansielle transaksjoner
5.138	Innløsningskurs
5.138	Verdisetting av verdipapirer utenom aksjer og unntatt finansielle derivater
5.138b	Verdipapirer utstedt til underkurs/overkurs
5.138b	Emisjonskurs
5.138c	Garantister
5.138e,.140a	Emisjonspriser
5.139	Verdisetting og regnskapsføring av transaksjoner i finansielle derivater
5.139	Likvidasjonsverdien for opsjonen
5.139c	Provisjoner for meglere i verdipapirer
5.139d	Valutaswapper
5.140	Verdisetting av aksjer og annen egenkapital utenom andeler i verdipapirfond
5.140d	Aksjer, regnskapsføring
5.141	Verdisetting for andeler i verdipapirfond

5.142-144	Registreringstidspunkt for finanstransaksjoner
5.145	Beregning av finanstransaksjoner fra balanseendringer

- 5.01. *Definisjon:* Finanstransaksjoner er transaksjoner i finansielle fordringer og gjeld mellom institusjonelle enheter og mellom dem og utlandet.
- 5.02. Ifølge definisjonen av en transaksjon (se punkt 1.33), er en finanstransaksjon en samhandling mellom institusjonelle enheter eller mellom en institusjonell enhet og utlandet på bakgrunn av en gjensidig avtale som innebærer at finansielle fordringer og motsvarende gjeld på samme tid opprettes eller slettes, eller at eiendomsrett til finansielle fordringer endres, eller at en gjeldsforpliktelse overtas.
- 5.03. Finansielle fordringer er økonomiske eiendeler og omfatter betalingsmidler, finansielle krav og økonomiske eiendeler som ligner på finansielle krav.
- 5.04. Betalingsmidler omfatter monetært gull, spesielle trekkrettigheter, sedler og overførbare innskudd.

Finansielle krav gir eierne, kreditorene, rett til å motta betaling én eller flere ganger uten noen motytelse fra de andre institusjonelle enhetene, debitorer, som har påtatt seg den motsvarende gjelden.

Eksempler på økonomiske eiendeler som ligner på finansielle krav, er aksjer og annen egenkapital og delvis betingede fordringer. De institusjonelle enhetene som utsteder slike finansielle fordringer, anses for å ha påtatt seg en motsvarende gjeld.

- 5.05. Betingede fordringer er kontraktsmessige ordninger mellom institusjonelle enheter og mellom dem og utlandet, som angir ett eller flere vilkår som må oppfylles før en finanstransaksjon finner sted. Som eksempel kan nevnes betalingsgarantier fra tredjemann, remburs, rammekreditt, sertifikater med fulltegningsgaranti (NIF) og mange finansielle derivater. Ifølge systemet er en betinget fordring en finansiell fordring i de tilfeller der den kontraktsmessige ordningen i seg selv har en markedsverdi fordi den er omsettelig eller kan motregnes på markedet. For øvrig registreres ikke betingede fordringer i systemet¹.
- 5.06. Det skilles mellom sju kategorier av finansielle fordringer: monetært gull og spesielle trekkrettigheter (AF.1), sedler og bankinnskudd (AF.2), verdipapirer utenom aksjer (AF.3), lån (AF.4), aksjer og annen egenkapital (AF.5), forsikringstekniske avsetninger (AF.6) og andre fordringer/gjeld (AF.7).
- 5.07. I systemet er det for hver finansiell fordring en motsvarende gjeld, med unntak av finansielle fordringer klassifisert i kategorien monetært gull og spesielle trekkrettigheter (AF.1). Det skilles mellom seks kategorier gjeld som tilsvarer kategoriene av motsvarende finansielle fordringer.
- 5.08. Klassifikasjonen av finanstransaksjoner svarer til klassifikasjonen av finansielle fordringer og gjeld. Det skilles mellom sju kategorier av finanstransaksjoner: transaksjoner i monetært gull og spesielle trekkrettigheter (F.1), transaksjoner i sedler og bankinnskudd (F.2), transaksjoner i verdipapirer utenom aksjer (F.3), transaksjoner i lån (F.4), transaksjoner i aksjer og annen egenkapital (F.5), transaksjoner i forsikringstekniske avsetninger (F.6) og transaksjoner i andre fordringer/gjeld (F.7).
- 5.09. Beholdningen av finansielle fordringer og den gjeld som er utestående på et bestemt tidspunkt (for en sektor eller utlandet), registreres i balansen (se kapittel 7). Finanstransaksjoner fører til endringer i balansen. Endringer fra åpningsbalansen til avslutningsbalansen kan imidlertid også omfatte andre strømmer (se kapittel 6). De oppstår ikke som følge av samhandling mellom institusjonelle enheter eller mellom dem og utlandet på grunnlag av gjensidig avtale. Andre strømmer deles inn i omvurdering av finansielle fordringer og gjeld, og volumendringer i finansielle fordringer og gjeld som ikke skyldes finanstransaksjoner. Førstnevnte registreres på kontoen for omvurdering og sistnevnte på kontoen for andre volumendringer i balansene under kategoriene tap ved katastrofer, ikke-kompensert beslagleggelse, andre volumendringer i finansielle fordringer og gjeld i.e.n., og klassifikasjons- og strukturendringer.
- 5.10. Finanstransaksjoner mellom institusjonelle enheter registreres på de aktuelle sektorenes kontoer for finanstransaksjoner. Finanstransaksjoner mellom institusjonelle enheter og utlandet registreres på de aktuelle sektorenes konto for finanstransaksjoner og på kontoen for finanstransaksjoner for utlandet (se kapittel 8).

¹ Forsikringstekniske avsetninger (AF.6) er ubetinget gjeld for forsikringsselskaper og pensjonskasser. Den enkelte forsikringstakers og begunstigedes motsvarende finansielle fordringer er imidlertid betingede fordringer i de fleste tilfeller.

Kontoen for finanstransaksjoner (for en sektor eller utlandet) viser på venstre side anskaffelser minus avhendelse av finanskapital, mens den på høyre side viser gjeldsstiftelse minus tilbakebetalte beløp. Saldoposten på kontoen for finanstransaksjoner, dvs. netto anskaffelse av finanskapital minus netto gjeldsstiftelse, blir nettofinansinvestering (+/-) (B.9).

- 5.11. En sektors konto for finanstransaksjoner kan være konsolidert eller ikke-konsolidert. En sektors ikke-konsoliderte konto for finanstransaksjoner viser endringer i finansielle fordringer og gjeld som følge av alle finanstransaksjoner som institusjonelle enheter klassifisert i den aktuelle sektoren, er engasjert i. En sektors konsoliderte konto for finanstransaksjoner viser endringer i finansielle fordringer og gjeld som følge av finanstransaksjoner mellom institusjonelle enheter klassifisert i den aktuelle sektoren, og andre institusjonelle enheter eller utlandet. Sammenlignet med den ikke-konsoliderte kontoen for finanstransaksjoner, blir finanstransaksjoner mellom institusjonelle enheter som er klassifisert i den aktuelle sektoren, eliminert fra den konsoliderte kontoen for finanstransaksjoner. Kontoen for finanstransaksjoner overfor utlandet er per definisjon konsolidert.
- 5.12. En finanstransaksjon mellom to institusjonelle enheter øker en institusjonell enhets nettofinansinvestering og reduserer samtidig den andre institusjonelle enhets nettofinansinvestering med samme beløp. Finanstransaksjoner mellom institusjonelle enheter klassifisert i samme sektor, endrer ikke sektorens nettofinansinvestering. En sektors konsoliderte og ikke-konsoliderte konto for finanstransaksjoner viser samme beløp for nettofinansinvestering. På tilsvarende måte endrer ikke finanstransaksjoner mellom institusjonelle enheter nettofinansinvestering i totaløkonomien. Den er uendret, men har motsatt fortegn i forhold til nettofinansinvestering på kontoen for finanstransaksjoner for utlandet. Derfor er samlet nettofinansinvestering for alle institusjonelle enheter og utlandet lik null.
- 5.13. Kontoen for finanstransaksjoner som er satt opp etter debitor/kreditor² (for en sektor eller utlandet), er en utvidelse av kontoen for finanstransaksjoner og viser i tillegg en oppdeling av netto anskaffelse av finanskapital etter debitorsektor og en oppdeling av netto gjeldsstiftelse etter kreditorsektor. Kontoen gir derfor opplysninger om debitor-/kreditorforhold og er i samsvar med den finansielle balanse etter debitor/kreditor (se punkt 7.69). Når det gjelder finanstransaksjoner på annenhåndsmarkeder, gir den imidlertid ikke opplysninger om de institusjonelle enhetene som finansielle fordringer selges til eller kjøpes fra, dvs. kontoen for finanstransaksjoner etter debitor/kreditor gir ikke noe fullstendig svar på spørsmålet om hvem som finansierer hvem i en regnskapsperiode.
- 5.14. Kontoen for finanstransaksjoner er sluttkontoen i hele rekken av kontoer der transaksjoner registreres (se kapittel 8). Kontoen for finanstransaksjoner har derfor ikke noen saldpot som overføres til en annen konto. I systemet er saldpoten i kontoen for finanstransaksjoner identisk med saldpoten for kapitalkontoen. I praksis vil det vanligvis ikke være helt samsvar mellom disse postene fordi de er utregnet på grunnlag av forskjellige statistiske data.
- 5.15. Finanstransaksjoner vil alltid ha motsvarende transaksjoner i systemet. De motsvarende transaksjonene kan være andre finanstransaksjoner eller ikke-finansielle transaksjoner.

En økning eller nedgang på samme tid i både finansielle fordringer og gjeld, eller bytte av en fordring mot en annen, registreres utelukkende på kontoen for finanstransaksjoner (for en sektor eller utlandet). I de tilfeller der både transaksjonen og dens motpost er finanstransaksjoner, endrer de porteføljen av finansielle fordringer og gjeld, og de kan endre både den samlede beholdningen av finansielle fordringer og gjeld for de aktuelle institusjonelle enhetene eller utlandet, men de endrer ikke nettofinansinvestering eller nettoformue.

Finanstransaksjoner kan også motsvares av transaksjoner i produkter (se kapittel 3), fordelingsmessige transaksjoner (se kapittel 4) eller transaksjoner i ikke-finansiell ikke-produsert kapital (se punkt 6.06). Når den transaksjonen som motsvarer en finanstransaksjon, ikke er en finanstransaksjon, endres nettofinansinvestering for de aktuelle institusjonelle enhetene eller utlandet.

- 5.16. Finanstransaksjoner kan også motsvares av løpende overføringer eller kapitaloverføringer (se kapittel 4). I så fall innebærer finanstransaksjonen en endring i eiendomsretten til en finansiell fordring, eller overtakelse av gjeld som debitor (gjeldsovertakelse), eller sletting av en finansiell fordring og den motsvarende gjelden (gjeldsettergivelse eller avståelse av krav). Den transaksjonen som motsvarer gjeldsovertakelse og gjeldsettergivelse, klassifiseres i kategorien kapitaloverføringer (D.9) og registreres på kapitalkontoen.

Dersom eieren av et kvasiforetak overtar gjeld fra eller avstår fra finansielle krav mot kvasiforetaket, er den transaksjonen som motsvarer gjeldsovertakelsen eller gjeldsettergivelsen, en transaksjon i aksjer eller annen egenkapital (F.5).

² I SNA 1993 (11.103-11.111) brukes uttrykket "konto for detaljert finanskryssløp".

Dersom den offentlige forvaltning ettergir eller overtar gjeld fra et offentlig foretak som forsvinner som institusjonell enhet i systemet, registreres det ikke noen transaksjon på kapitalkontoen eller kontoen for finanstransaksjoner. I dette tilfellet registreres det en strøm på kontoen for andre volumendringer i balansene (kapittel 6, "Andre strømmer").

Dersom den offentlige forvaltning ettergir eller overtar gjeld for et offentlig foretak som ledd i en pågående privatiseringsprosess som skal avsluttes innen kort tid, er den motsvarende transaksjon en transaksjon i aksjer og annen egenkapital. Med privatisering menes at kontrollen over det aktuelle offentlige foretak oppgis (se punkt 2.26) ved at aksjer og annen egenkapital avhendes. Slik ettergivelse eller overtakelse fører til en økning av egne midler (se punkt 7.05), uansett om denne økningen av egne midler er en følge av at det utstedes aksjer og annen egenkapital eller ikke.

Tap på krav som kreditorer har avskrevet eller nedskrevet, og ensidig ettergivelse av gjeld (gjeldsavståelse) fra en debtors side, klassifiseres ikke som finanstransaksjoner fordi de ikke innebærer samhandling mellom institusjonelle enheter eller mellom institusjonelle enheter og utlandet på grunnlag av gjensidig avtale. Tap på krav som kreditorer har avskrevet eller nedskrevet, registreres på kontoen for andre volumendringer i balansene (se punkt 6.27 bokstav d)). Gjeldsavståelse registreres ikke i systemet.

- 5.17. Den motsvarende transaksjon til en finanstransaksjon kan være rente (D.41). Kreditorer mottar renter, og debitorer betaler renter for visse typer finansielle krav klassifisert i kategorien sedler og bankinnskudd (AF.2), verdipapirer utenom aksjer (AF.3), lån (AF.4) og andre fordringer/gjeld (AF.7). Renter registreres i systemet etter det påløpte registreringsprinsippet, dvs. at renter registreres fortløpende på kreditor ettersom de påløper på det beløp som er utestående av hovedstolen (se punkt 4.50). Den motsvarende transaksjon til en rentepost (D.41) er alltid en finanstransaksjon som gir kreditor et ytterligere finansielt krav mot debitor. Virkningen av denne finanstransaksjonen er at renten reinvesteres. Den faktiske rentebetalingen registreres ikke som rente (D.41), men er en transaksjon som innebærer endring i eiendomsretten til betalingsmiddelet. Den motsvarende transaksjon er en finanstransaksjon som reduserer kreditors netto finansielle krav mot debitor. Når påløpt rente ikke betales ved forfall, oppstår det renterestanser. Ettersom påløpt rente allerede er registrert i systemet, endrer ikke renterestanser samlede finansielle fordringer eller samlet gjeld, men kanskje klassifikasjonen av dem (se punkt 5.131).
- 5.18. Den motsvarende transaksjon til en finanstransaksjon kan være allokert, men ikke fordelt formuesinntekt. Eksempler er rente (D.41) og utbytte (D.421) som verdipapirfond får fra sine investeringer, og som er allokert, men ikke fordelt til andelseierne (se punkt 4.49 bokstav b) og 4.54 bokstav b)), reinvestert fortjeneste av direkte investeringer (D.43) og formuesinntekt tilskrevet forsikringstakere (D.44) for individuelle livsforsikringspoliser som ikke er tegnet under sosialforsikringsordninger. Virkningen av den motsvarende finanstransaksjonen er at (positiv eller negativ) formuesinntekt reinvesteres.

Klassifikasjon av finanstransaksjoner

- 5.19. Finanstransaksjoner klassifiseres i kategorier som deles inn i underkategorier, og noen av disse deles igjen inn i underposisjoner. Klassifikasjonen av transaksjoner i finansielle fordringer og gjeld svarer til klassifikasjonen av finansielle fordringer og gjeld (se punkt 5.06-5.08). Derfor forekommer definisjonen av kategoriene, underkategoriene og underposisjonene og de supplerende forklaringene bare én gang i ENS - i dette avsnittet av kapittelet om finanstransaksjoner. I kapittelet om balansen gjentas ikke definisjonene og forklaringene i hovedteksten, men vedlegg 7.1 inneholder en oversikt over alle fordringer og all gjeld som er definert i systemet.
- 5.20. Klassifikasjonen av finanstransaksjoner og av finansielle fordringer og gjeld bygger i hovedsak på de finansielle fordringenes likviditet og juridiske art. Klassifikasjonen inneholder ikke funksjonelle kategorier med unntak av en memopost som gjelder direkte utenlandske investeringer. Definisjonen av kategorier, underkategorier og underposisjoner er i hovedsak uavhengig av klassifikasjonen av institusjonelle enheter. Klassifikasjonen av finansielle fordringer og gjeld kan imidlertid etter behov gjøres mer detaljert ved en kryssklassifikasjon med klassifikasjonen av institusjonelle enheter. Klassen bankinnskudd mellom monetære finansinstitusjoner kan tjene som et eksempel. Hvor detaljert klassifikasjonen av finansielle fordringer og gjeld skal være, avhenger av hvilken institusjonell sektor som skal analyseres.

Tabell 5.1 - Klassifikasjon av finanstransaksjoner

Klassifikasjon av finanstransaksjoner	Kode		
Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)	F.1		
Monetært gull		F.11	
Spesielle trekkrettigheter (SDR)		F.12	
Sedler og bankinnskudd	F.2		
Sedler		F.21	
Overførbare innskudd		F.22	
Andre bankinnskudd		F.29	
Verdipapirer utenom aksjer	F.3		
Verdipapirer utenom aksjer, unntatt finansielle derivater		F.33	
Kortsiktige			F.331
Langsiktige			F.332
Finansielle derivater		F.34	
Lån	F.4		
Kortsiktige		F.41	
Langsiktige		F.42	
Aksjer og annen egenkapital	F.5		
Aksjer og annen egenkapital, unntatt andeler i verdipapirfond		F.51	
Børsnoterte aksjer			F.511
Ikke-børsnoterte aksjer			F.512
Annen egenkapital			F.513
Andeler i verdipapirfond		F.52	
Forsikringstekniske avsetninger	F.6		
Husholdningenes nettoformue i livsforsikringsreserver og pensjonskasser		F.61	
Husholdningenes nettoformue i livsforsikringsreserver			F.611
Husholdningenes nettoformue i pensjonskasser			F.612
Forskuddsbetalinger av forsikringspremier og reserver mot utestående krav		F.62	
Andre fordringer/gjeld	F.7		
Handelskreditter og forskudd		F.71	
Fordringer/gjeld ellers		F.79	
Memopost: Direkte investeringer i/fra utlandet	F.m		

- 5.21. Ved analyser av pengepolitiske overføringskanaler kan det være behov for å identifisere forskjellige pengemengdebegreper i balansen og kontoene for finanstransaksjoner for sektorene og utlandet. Definisjonene av de pengemengdebegrepene som anvendes, varierer fra land til land og endrer seg over tid. Dessuten er de sammensatt av komponenter som i de fleste tilfeller ikke samsvarer med de kategoriene, underkategoriene eller underposisjonene for finansielle fordringer og gjeld som er definert i systemet. Dessuten er definisjonen av det aktuelle pengemengdebegrepet avgjørende for de sektorer som skaper eller innehar penger, eller som er pengenytrale. Derfor er det ikke definert noe pengemengdebegrep i systemet. Det er likevel i vedlegg 5.1 til dette kapittel beskrevet en metode som gjør det mulig å vise ethvert pengemengdebegrep i balansen og på kontoene for finanstransaksjoner.
- 5.22. Nyskapninger på finansmarkedene har gjort det mindre aktuelt å skille mellom kortsiktige/langsiktige finansielle fordringer og gjeld. Når det er viktig med løpetidsanalyser, for eksempel for rentesatser og kapitalavkastning, kan det imidlertid være nødvendig med en oppdeling i forskjellige løpetider. Derfor anerkjennes løpetid som et sekundært klassifiseringskriterium i aktuelle tilfeller.

Definisjon: Kortsiktige finansielle fordringer (gjeld) er finansielle fordringer (gjeld) som ved utstedelsen normalt har en løpetid på ett år eller mindre, og i særlige tilfeller høyst to år³.

Langsiktige finansielle fordringer (gjeld) er finansielle fordringer (gjeld) som ved utstedelsen normalt har en løpetid på mer enn ett år, og i særlige tilfeller mer enn minst to år.

- 5.23. Mange av kategoriene, underkategoriene og underposisjonene for finansielle fordringer og gjeld kan oppdeles etter den valuta de er oppgitt i.

Definisjon: Finansielle fordringer (gjeld) i nasjonal valuta er finansielle fordringer (gjeld) som er oppgitt i valutaenheter av landets tvungne betalingsmiddel.

Finansielle fordringer (gjeld) i utenlandsk valuta er finansielle fordringer (gjeld) som ikke er oppgitt i valutaenheter av landets tvungne betalingsmiddel.

Finansielle fordringer i utenlandsk valuta omfatter finansielle fordringer oppgitt i en valutakurv, f.eks. ECU eller SDR, og finansielle fordringer oppgitt i gull. Det er særlig nyttig å skille mellom nasjonal og utenlandsk valuta for kategorien sedler og bankinnskudd (AF.2).

Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR) (F.1)

- 5.24. Kategori F.1 består av to underkategorier av finanstransaksjoner:

- a) monetært gull (F.11),
- b) spesielle trekkrettigheter (SDR) (F.12).

- 5.25. Finansielle fordringer klassifisert i kategorien monetært gull og spesielle trekkrettigheter, (AF.1) er de eneste finansielle fordringene som ikke har noe motsvarende gjeld i systemet. Transaksjoner i monetært gull og spesielle trekkrettigheter (F.1) innebærer derfor alltid endringer i eiendomsretten til de finansielle fordringene (se punkt 5.02).

Monetært gull (F.11)

- 5.26. *Definisjon:* Underkategorien monetært gull (F.11) omfatter alle transaksjoner i monetært gull (AF.11) som utgjør en del av valutareservene til de pengepolitiske myndigheter eller andre som er underlagt faktisk kontroll fra myndighetenes side.

- 5.27. Sektoren pengepolitiske myndigheter er definert funksjonelt og omfatter undersektoren sentralbanken (S.121) og statsforvaltningsinstitusjoner som utfører oppgaver som sentralbanken vanligvis tar seg av. Slike oppgaver omfatter utstedelse av sedler, vedlikehold og forvaltning av valutareserver samt administrasjon av valutastabiliseringsfond.

Gull kan derfor vanligvis bare være finansiell fordring for sentralbanken eller statsforvaltningen. Under visse omstendigheter kan andre finansielle foretak imidlertid inneha gull som bare kan selges med uttrykkelig tillatelse fra de pengepolitiske myndigheter. I slike begrensede tilfeller kan begrepet faktisk kontroll få anvendelse for det gull som innehas av andre finansielle foretak enn sentralbanken.

- 5.28. Monetært gull forekommer vanligvis i form av barrer med en renhet på minst 995/1000.

- 5.29. Transaksjoner i monetært gull består hovedsakelig i salg og kjøp av monetært gull mellom pengepolitiske myndigheter. Kjøp av monetært gull registreres som økning i finansielle fordringer på innenlandske monetære myndigheters konto for finanstransaksjoner. De motsvarende posteringene er reduksjoner i finansielle fordringer for utlandet.

- 5.30. Transaksjoner i ikke-monetært gull, dvs. i annet gull enn monetært gull, behandles som anskaffelser minus avhendelse av verdigjenstander (dersom eneste formål er å samle formue) og ellers som konsum eller produktinnsats og/eller lagerendringer. Transaksjoner i ikke-monetært gull omfatter pengepolitiske myndigheters transaksjoner i gull som ikke inngår i valutareservene.

- 5.31. Dersom de pengepolitiske myndigheter tilføyer ikke-monetært gull til sine beholdninger av monetært gull eller frigjør monetært gull fra sine beholdninger til ikke-monetære formål, anses de for å ha henholdsvis monetarisert eller demonetarisert gullet. Monetarisering eller demonetarisering av gull fører ikke til posteringer på kontoen for

³ I visse tilfeller kan verdipapirer utenom aksjer som er utstedt av sektoren offentlig forvaltning med en løpetid på inntil fem år, klassifiseres som kortsiktige.

finanstransaksjoner. I stedet registreres endringen i balansepostene som posterings på kontoen for andre volumendringer i balansene som en omklassifisering, dvs. en omklassifisering av gull som verdigjenstander (AN.13) til monetært gull (AF.11) (se punkt 6.32). Demonetarisering av gull registreres på tilsvarende måte.

- 5.32. Bankinnskudd, verdipapirer og lån oppgitt i gull behandles som andre finansielle fordringer enn monetært gull og klassifiseres sammen med lignende finansielle fordringer i utenlandsk valuta i den aktuelle kategori.

Ikke-monetære gullswapper, dvs. ordninger som innebærer midlertidig bytting av ikke-monetært gull mot bankinnskudd, behandles som lånesikkerhet (se punkt 5.81 bokstav e)).

Spesielle trekkrettigheter (SDR) (F.12)

- 5.33. *Definisjon:* Underkategorien spesielle trekkrettigheter (SDR) (F.12) omfatter alle transaksjoner i spesielle trekkrettigheter (AF.12), dvs. internasjonale reserver opprettet av Det internasjonale pengefond (IMF) og allokert til medlemslandene som supplement til eksisterende internasjonale reserver.
- 5.34. Spesielle trekkrettigheter anses ikke som gjeld for IMF, og IMF-medlemmer som har fått allokert spesielle trekkrettigheter, har ikke noen faktisk (ubetinget) plikt til å tilbakebetale de spesielle trekkrettighetene som de har fått allokert. Det er utelukkende offentlige instanser, vanligvis sentralbanker, som har spesielle trekkrettigheter, og de spesielle trekkrettighetene kan overføres blant deltakerne i IMF's avdeling for spesielle trekkrettigheter og andre eiere som IMF utpeker (andre sentralbanker og visse internasjonale organer). Spesielle trekkrettigheter representerer den enkelte eiers garanterte og ubetingede rett til å motta andre reserver, særlig utenlandsk valuta.
- 5.35. Det kan oppstå endringer i en pengepolitisk myndighets beholdning av spesielle trekkrettigheter på grunn av SDR-transaksjoner som innebærer SDR-innbetalinger til eller SDR-overføringer fra IMF, andre deltakere i IMF's avdeling for spesielle trekkrettigheter, eller andre eiere. Slike innbetalinger eller overføringer registreres på henholdsvis de pengepolitiske myndigheters eller utlandets konto for finanstransaksjoner. Endringer i SDR-beholdningen kan også oppstå på grunn av endringer i SDR-verdien som skal registreres på kontoen for omvurdering, eller fra allokeringer og annulleringer av spesielle trekkrettigheter som skal registreres på kontoen for andre volumendringer i balansene (se punkt 6.27 bokstav a)).

Sedler og bankinnskudd (F.2)

- 5.36. *Definisjon:* Kategorien sedler og bankinnskudd (F.2) omfatter alle transaksjoner i sedler og bankinnskudd (AF.2), dvs. penger i omløp og alle slags bankinnskudd i nasjonal og utenlandsk valuta.
- 5.37. Kategori F.2 er delt inn i tre underkategorier av finanstransaksjoner:
- a) sedler (F.21),
 - b) overførbare innskudd (F.22),
 - c) andre bankinnskudd (F.29).

Det kan være vanskelig å skille mellom overførbare og ikke-overførbare innskudd, og i enkelte land er det heller ikke særlig hensiktsmessig å ha et slikt skille i forbindelse med analyser (se punkt 5.74-5.76 vedrørende skillet mellom innskudd og lån).

Sedler (F.21)

- 5.38. *Definisjon:* Underkategorien sedler (F.21) omfatter alle transaksjoner i sedler (AF.21), dvs. sedler og skillemynt i omløp som normalt brukes som betalingsmiddel.
- 5.39. Underkategorien AF.21 omfatter:
- a) sedler og skillemynt i omløp utstedt av innenlandske pengepolitiske myndigheter,
 - b) sedler og skillemynt i omløp som er utstedt av utenlandske pengepolitiske myndigheter og innehas av hjemmehørende enheter.
- 5.40. Underkategori AF.21 omfatter ikke:
- a) sedler og skillemynt som ikke er i omløp, f.eks. en sentralbanks lager av egne sedler eller reservelager av sedler,
 - b) minnemynter som vanligvis ikke brukes som betalingsmiddel.
- 5.41. Alle sektorer og utlandet kan være i besittelse av sedler. Sedler utstedes av sentralbanken, statsforvaltningen, utlandet og i særlige tilfeller andre monetære finansinstitusjoner. Sedler anses som gjeld for den utstedende institusjonelle enhet.

Overførbare innskudd (F.22)

- 5.42. *Definisjon:* Underkategorien overførbare innskudd (F.22) omfatter alle transaksjoner i overførbare innskudd (AF.22), dvs. bankinnskudd (i nasjonal eller utenlandsk valuta) som umiddelbart kan konverteres til sedler, eller som kan overføres med sjekk, bankoverføring, debittering eller lignende uten betydelige begrensninger eller fradrag av noe slag.
- 5.43. Underkategorien AF.22 omfatter overførbare innskudd hos innenlandske og utenlandske monetære finansinstitusjoner. De dekker overførbare innskudd mellom monetære finansinstitusjoner, f.eks. innskudd som andre monetære finansinstitusjoner har i sentralbanken for å oppfylle krav om lovbestemte reserver i den grad innskuddene fortsatt er overførbare, eller arbeidskontoer og valutainnskudd i henhold til swapavtaler, eller mellom andre monetære finansinstitusjoner.
- 5.44. Alle sektorer og utlandet kan ha overførbare innskudd. Det er gjeld hovedsakelig for monetære finansinstitusjoner og utlandet, og noen ganger for offentlig forvaltning.

Andre bankinnskudd (F.29)

- 5.45. *Definisjon:* Underkategorien andre bankinnskudd (F.29) omfatter alle transaksjoner i andre bankinnskudd (AF.29), dvs. bankinnskudd (i nasjonal eller i utenlandsk valuta) utenom overførbare innskudd. Andre bankinnskudd kan ikke benyttes som betalingsmiddel på noe tidspunkt og kan ikke konverteres til sedler eller overførbare innskudd uten betydelige begrensninger eller fradrag.
- 5.46. Underkategorien AF.29 omfatter:
- a) tidsinnskudd. Disse innskuddene kan ikke disponeres umiddelbart fordi de er underlagt en fast løpetid eller en oppsigelsesfrist før uttak. De omfatter for eksempel innskudd i sentralbanken som en form for lovbestemte reserver i den grad at innskyterne ikke kan disponere dem uten oppsigelse eller annen begrensning,
 - b) innskudd på sparevilkår, bankbøker, sparebevis eller innskuddsbevis som ikke er omsettelige, eller som bare i svært begrenset grad er omsettelige dersom de teoretisk sett er omsettelige,
 - c) bankinnskudd som ledd i en spareordning eller -kontrakt. Disse innskuddene innebærer ofte en forpliktelse for innskyteren til å foreta regelmessige innbetalinger over et gitt tidsrom, og innbetalt kapital og påløpt rente er først tilgjengelig etter en viss tid. Etter utløpet av sparetiden kombineres disse innskuddene ofte med utstedelse av lån tilsvarende oppspart beløp, til kjøp eller bygging av bolig,
 - d) innskuddsbevis utstedt av spare- eller utlånsforetak, kredittinstitusjoner og lignende, ofte kalt aksjer, som juridisk sett eller i praksis er innløselige på anfordring eller med forholdsvis kort oppsigelsesfrist,
 - e) tilbakebetalingspliktige margininnbetalinger i forbindelse med finansielle derivater som er gjeld for monetære finansinstitusjoner (se punkt 5.81 bokstav c)),
 - f) kortsiktige gjenkjøpsavtaler som er gjeld for monetære finansinstitusjoner (se punkt 5.81 bokstav d))⁴.
- 5.47. Underkategorien AF.29 omfatter ikke omsettelige banksertifikater og omsettelige sparebevis. De klassifiseres i kategorien verdipapirer utenom aksjer, unntatt finansielle derivater (AF.33).
- 5.48. Underkategorien AF.29 omfatter dessuten:
- a) offisielle ECU som sentralbanken har. Disse finansielle fordringene omfatter ECU utstedt av EMI mot monetære reserver fra medlemsstatenes sentralbanker med henblikk på gjennomføring av EMS-avtalen. Disse ECU kan benyttes av EMI og medlemsstatenes sentralbanker som betalingsmiddel og til transaksjoner mellom dem og EMI. EMI kan gi de pengepolitiske myndigheter i tredjestater og internasjonale monetære institusjoner status som "andre innehavere av ECU"⁵,
 - b) sentralbankens finansielle krav og gjeld i forbindelse med den svært kortsiktige finansieringsordningen og den kortsiktige monetære støtteordningen. De administreres av EMI⁶,
 - c) finansielle krav på IMF som inngår i internasjonale reserver og ikke har form av lån. Disse kravene omfatter et IMF-medlems reservetranchestilling i forbindelse med betaling av en del av et medlems andel av internasjonale reserver og fondets nettoforbruk av medlemmets valuta,
 - d) gjeld til IMF som ikke har form av lån. Denne gjelden omfatter bruk av kreditter fra fondet innenfor IMF's generelle tilgangskonto, som er et mål på hvor stor del av et medlems valuta hos IMF som vedkommende medlem er forpliktet til å kjøpe tilbake.

⁴ I SNA 1993 (11.32, 11.72 og 11.83) klassifiseres gjenkjøpsavtaler under lån med mindre de sorterer under banklån og skal klassifiseres under landets utvidede pengemengde. I sistnevnte tilfelle klassifiseres gjenkjøpsavtaler under andre innskudd.

⁵ Artikkel 6.2 og 6.3 i protokoll om vedtektene for Det europeiske monetære institutt, som følger som vedlegg til traktat om opprettelse av Det europeiske fellesskap.

⁶ Artikkel 6.1 annet ledd i protokoll om vedtektene for Det europeiske monetære institutt, som følger som vedlegg til traktat om opprettelse av Det europeiske fellesskap.

- 5.49. Alle sektorer og utlandet kan ha andre bankinnskudd. Det er gjeld hovedsakelig for monetære finansinstitusjoner og utlandet, men også for andre sektorer, f.eks. offentlig forvaltning (se punkt 5.74-5.76).

Verdipapirer utenom aksjer (F.3)

- 5.50. *Definisjon:* Kategorien verdipapirer utenom aksjer (F.3) omfatter alle transaksjoner i verdipapirer utenom aksjer (AF.3), dvs. finansielle fordringer som er ihendehaverpapirer, som vanligvis er omsettelige og omsettes på annenhåndsmarkeder eller kan motregnes på markedet og ikke gir ihendehaver eierrettigheter i den institusjonelle enheten som utstedte dem.
- 5.51. Kategori AF.3 dekker finansielle fordringer som vanligvis er dokumenter beregnet på omløp, og som får pålydende verdi fastsatt ved utstedelse. Kategorien omfatter veksler, obligasjoner, banksertifikater, lånesertifikater, selskapsobligasjoner, finansielle derivater og lignende papirer som normalt omsettes på finansmarkedene (se punkt 5.77-5.80 vedrørende skillet mellom verdipapirer utenom aksjer og lån).
- 5.52. Alle sektorer og utlandet kan ha verdipapirer utenom aksjer som finansielle fordringer. Det er gjeld hovedsakelig for finansielle og ikke-finansielle foretak, statsforvaltning, delstatsforvaltning og kommuneforvaltning og utlandet.
- 5.53. Kategori F.3 deles inn i to underkategorier av finanstransaksjoner⁷:
- a) verdipapirer utenom aksjer, unntatt finansielle derivater (F.33),
 - b) finansielle derivater (F.34).

Verdipapirer utenom aksjer, unntatt finansielle derivater (F.33)

- 5.54. *Definisjon:* Underkategorien verdipapirer utenom aksjer, unntatt finansielle derivater (F.33) omfatter alle transaksjoner i verdipapirer utenom aksjer unntatt finansielle derivater (AF.33), dvs. verdipapirer utenom aksjer som gir eieren ubetinget rett til fast eller kontraktmessig variabel avkastning i form av kupongavkastning (kupongrente) og/eller et oppgitt fast beløp på én eller flere angitte datoer, eller som løper fra en dato som er fastsatt ved utstedelse.
- 5.55. Underkategori F.33 kan om nødvendig deles inn i to underposisjoner av finanstransaksjoner:
- a) kortsiktige verdipapirer utenom aksjer, unntatt finansielle derivater (F.331),
 - b) langsiktige verdipapirer utenom aksjer, unntatt finansielle derivater (F.332).

Kortsiktige verdipapirer utenom aksjer, unntatt finansielle derivater (F.331)

- 5.56. *Definisjon:* Underposisjonen kortsiktige verdipapirer utenom aksjer, unntatt finansielle derivater (F.331) omfatter alle transaksjoner i kortsiktige verdipapirer utenom aksjer, unntatt finansielle derivater (AF.331), dvs. verdipapirer utenom aksjer som ved utstedelsen har en kortsiktig løpetid (se punkt 5.22), unntatt finansielle derivater.
- 5.57. Andre kortsiktige verdipapirer enn finansielle derivater utstedes vanligvis til underkurs.
- 5.58. Underposisjon AF.331 omfatter:
- a) statskasseveksler og andre kortsiktige verdipapirer utstedt av offentlig forvaltning, herunder de som kjøpes av andre monetære finansinstitusjoner for å tilfredsstille kravene til lovbestemte reserver,
 - b) omsettelige kortsiktige verdipapirer utstedt av finansielle og ikke-finansielle foretak. Disse papirene går under en rekke forskjellige betegnelser, blant annet: lånesertifikater, rentebærende markedspapirer, egenveksler, handelsveksler, veksler og banksertifikater,
 - c) kortsiktige verdipapirer utstedt i henhold til langsiktige sertifikatprogrammer (NIF),
 - d) bankaksepter. En bankaksept innebærer at et finansielt foretak aksepterer tratter, rentebærende markedspapirer eller veksler utstedt av et ikke-finansielt foretak og er et ubetinget løfte om å betale et bestemt beløp på en nærmere angitt dato. En bankaksept er et ubetinget finansielt krav fra eierens side og en ubetinget forpliktelse fra det finansielle foretaket som aksepterer dokumentet. Det finansielle foretakets motsvarende transaksjon er en transaksjon i et kortsiktig lån som det finansielle foretaket yter til kunden. Det anbefales derfor at bankaksepter behandles som faktisk gjeld for det finansielle foretaket og som finansiell fordring for ihendehaver selv om det ikke har foregått noen utveksling av midler. Det er nødvendig å anvende denne anbefalingen fleksibelt av hensyn til nasjonal praksis og fordi disse papirene er av forskjellige art.

⁷ SNA 1993 (11.79, 11.80 og 11.81) anbefaler en frivillig underklassifisering av transaksjoner i verdipapirer utenom aksjer etter løpetid i kortsiktige (F.31) og langsiktige (F.32). SNA 1993 (11.82) foreslår dessuten en frivillig underklassifisering av transaksjoner i verdipapirer utenom aksjer som viser transaksjoner i finansielle derivater for seg når de finansielle derivatene er av betydning fra et analytisk og politisk synspunkt. ENS har valgt denne andre muligheten. Det letter også koplingen til underkategorien gjeldsinstrumenter som definert i manualen for utenriksregnskap (1993), som deler gjeldsinstrumenter inn i obligasjoner og andre lånepapirer, pengemarkedsinstrumenter og finansielle derivater. For å unngå forveksling med SNAs 1993-koder, benyttes ikke kodene F.31 og F.32 i ENS.

- 5.59. Underposisjonen AF.331 omfatter ikke verdipapirer som bare i begrenset grad er omsettelige, selv om omsetning er teoretisk mulig, og som derfor klassifiseres i underkategorien andre bankinnskudd (AF.29) eller kortsiktige lån (AF.41) (se punkt 5.74-5.76).

Langsiktige verdipapirer utenom aksjer, unntatt finansielle derivater (F.332)

- 5.60. *Definisjon:* Underposisjonen langsiktige verdipapirer utenom aksjer, unntatt finansielle derivater (F.332) omfatter alle transaksjoner i langsiktige verdipapirer utenom aksjer, unntatt finansielle derivater (AF.332), dvs. verdipapirer utenom aksjer som ved utstedelsen har en langsiktig løpetid (se punkt 5.22), unntatt finansielle derivater.
- 5.61. Langsiktige verdipapirer utstedes vanligvis med kupong.
- 5.62. Underposisjon AF.332 omfatter:
- a) ihendehaverobligasjoner,
 - b) ansvarlige obligasjonslån, ofte kalt ansvarlig lånekapital,
 - c) obligasjoner med frivillig forfallsdato, men med løpetid på mer enn ett år,
 - d) udaterte eller evigvarende obligasjoner,
 - e) gjeldsbrev med flytende rente,
 - f) indeksregulerte verdipapirer, der verdien av hovedstolen er knyttet til en prisindeks, en valutakursindeks eller en råvarepris
 - g) underkursobligasjoner og null-kupongobligasjoner,
 - h) euro-obligasjoner, dvs. obligasjoner som utstedes samtidig på markedet i minst to land og lyder på en valuta som ikke behøver være valutaen i noen av de to landene, vanligvis gjennom internasjonale syndikater av finansielle foretak fra flere land,
 - i) obligasjoner som er utstedt privat, dvs. obligasjoner som er begrenset til visse investorer i henhold til tosidige avtaler, dersom de i det minste er potensielt overførbare, dersom ikke, behandles de som langsiktige lån,
 - j) lån som *de facto* er blitt omsettelige fordi de omsettes på et organisert annenhåndsmarked (se punkt 5.79),
 - k) verdipapirer som stammer fra konvertering av lån. En konvertering innebærer to finanstransaksjoner: avvikling av lånet og opprettelse av de nye verdipapirene,
 - l) selskapsobligasjoner og lånekapital som kan konverteres til aksjer, enten det er aksjer i det utstedende foretaket eller aksjer i et annet foretak så lenge de ennå ikke er konvertert. En konvertering innebærer to finanstransaksjoner: avvikling av selskapsobligasjonen eller lånekapitalen og aksjeutstedelsen. Når konverteringsmuligheten kan skilles fra den underliggende obligasjonen, bør den anses som en egen finansiell fordring som klassifiseres i underkategorien finansielle derivater (AF.34) (se punkt 5.67 bokstav a) og 5.67 bokstav b)),
 - m) aksjer og verdipapirer som gir en fast avkastning, men ikke rett til del av restverdi i et foretak ved oppløsning, herunder preferanseaksjer uten eierrettigheter.
- 5.63. Underposisjonen AF.332 omfatter videre finansielle fordringer utstedt som ledd i verdipapirisering av lån, pantelån, kredittkortgjeld, utestående fordringer og andre tilgodehavender. Noen ganger er det nye verdipapiret utstedt som erstatning for den opprinnelige fordringen, som faktisk oppheves. Alternativt overføres den opprinnelige fordringen til en annen institusjonell enhet, og det nye verdipapiret erstatter den opprinnelige fordringen i balansen til den opprinnelige institusjonelle enheten. I dette tilfellet bør den opprinnelige fordringen registreres i balansen til den nye institusjonelle enheten som eier den.
- 5.64. Underposisjon F.332 omfatter ikke:
- a) transaksjoner i verdipapirer som ledd i gjenkjøpsavtaler. Gjenkjøpsavtaler klassifiseres i underkategorien andre bankinnskudd (se punkt 5.46 bokstav f)) eller i kategorien lån (se punkt 5.81 bokstav d)) avhengig av hvilke institusjonelle enheter det dreier seg om. Verdipapirer som er utlånt eller underlagt gjenkjøpsavtaler, endrer ikke balansen og klassifiseres fortsatt under AF.332,
 - b) transaksjoner i ikke-omsettelige verdipapirer som klassifiseres i underkategorien langsiktige lån,
 - c) transaksjoner i ikke-omsettelige lån, herunder de som er solgt til tredjemann, men som det ikke eksisterer noe organisert annenhåndsmarked for (se punkt 5.79).

Finansielle derivater (F.34)

- 5.65. *Definisjon:* Underkategorien finansielle derivater (F.34) omfatter alle transaksjoner i finansielle derivater (AF.34), dvs. finansielle fordringer basert på eller avledet av et annet underliggende finansobjekt. Det underliggende finansobjektet er vanligvis en annen finansiell fordring, men kan også være en råvare eller en indeks.
- 5.66. Finansielle derivater omtales også som avledede finansobjekter, og ettersom de ofte opprettes for å unngå risiko, omtales de også som sikringsinstrumenter. Bare avledede finansobjekter har en markedsverdi fordi de er omsettelige

eller kan motregnes på markedet, er finansielle fordringer i systemet og klassifiseres i underkategorien AF.34 (se punkt 5.05).

5.67. Underkategorien AF.34 omfatter:

- a) omsettelige opsjoner og opsjoner som omsettes på markedet for unoterte verdipapirer (OTC). Opsjoner er betingede fordringer som gir eierne en rett, men ikke plikt til å kjøpe fra (når det gjelder kjøpsopsjoner) eller selge til (når det gjelder salgsopsjoner) utstederen av opsjonen (opsjonsutsteder) finanskapital eller ikke-finansiell kapital (det underliggende finansobjektet) til en pris fastsatt på forhånd (innløsningskursen) innen en gitt tidsfrist (amerikansk opsjon) eller en gitt dato (europeisk opsjon). Den som kjøper opsjonen, betaler en premie (opsjonskursen) for opsjonsutstederens forpliktelse til å selge eller kjøpe en nærmere angitt mengde av den underliggende eiendelen eller å yte passende godtgjøring på anmodning fra kjøper. Det er vanlig å behandle denne forpliktelsen som en gjeld for opsjonsutstederen fordi opsjonskursen tilsvarer opsjonsutstederens kostnad ved å kjøpe seg ut av den betingede forpliktelsen,
- b) kjøpsretter, en form for omsettelige opsjoner som gir eieren rett til å kjøpe fra utstederen (vanligvis et foretak) et visst antall aksjer eller obligasjoner på særlige vilkår for et nærmere angitt tidsrom. Det finnes også valutakjøpsretter der verdien er basert på det beløp i en valuta som er nødvendig for å kjøpe en annen valuta når eller før kjøpsretten forfaller, samt kryssvalutakjøpsretter knyttet til en tredje valuta. Vanligvis anses den som utsteder kjøpsretten, for å ha stiftet en gjeld som tilsvarer utstederens kostnad ved å kjøpe seg ut av den betingede forpliktelsen,
- c) terminkontrakter, men bare dersom de har en markedsverdi fordi de er omsettelige eller kan benyttes til motregning. Terminkontrakter er forpliktelser til å levere eller motta en nærmere angitt mengde varer av standardkvalitet, utenlandsk valuta eller et verdipapir til en fastsatt pris på en bestemt dato eller innen en viss tidsfrist. Terminkontrakter kan også være basert på en indeks i stedet for konkret finanskapital eller ikke-finansiell kapital,
- d) swapper, men bare dersom de har en markedsverdi fordi de er omsettelige eller kan benyttes til motregning. Swapper er kontraktsmessige ordninger mellom to parter som, over tid og i samsvar med regler fastsatt på forhånd, blir enige om å bytte betalingsstrømmer for to gjeldsposter av samme størrelse. De to mest vanlige formene er renteswapper og valutaswapper. Renteswapper innebærer et bytte av rentebetalinger av forskjellig art, som fast sats mot flytende sats, to forskjellige flytende satser, fast sats i en valuta og flytende sats i en annen, og så videre (se punkt 4.47). Valutaswapper innebærer et bytte av nærmere angitte beløp i to forskjellige valutaer med påfølgende tilbakebetalinger som omfatter både renter og tilbakebetalingsstrømmer over tid i samsvar med regler fastsatt på forhånd,
- e) terminrentekontrakter (FRA), men bare dersom de har en markedsverdi fordi de er omsettelige eller kan benyttes til motregning. Terminrentekontrakter er kontraktsmessige ordninger der to parter, for å beskytte seg mot endringer i renten, blir enige om en rentesats som skal betales på en nærmere angitt oppgjørsgjeld på en nominell fiktiv hovedstol som aldri utveksles. Betalingsbeløpene avhenger av forskjellen mellom avtalt terminrente og markedsrenten på oppgjørstidspunktet. De registreres som formuesinntekt i systemet (se punkt 4.47).

5.68. Underkategori AF.34 omfatter ikke:

- a) det underliggende finansobjektet som det finansielle derivat er basert på,
- b) tilbakebetalingspliktige margininnbetalinger i forbindelse med finansielle derivater. De klassifiseres under andre bankinnskudd (AF.29) (se punkt 5.46 bokstav e)) eller lån (AF.4) (se punkt 5.81 bokstav c)) avhengig av hvilken institusjonell enhet det gjelder,
- c) avledede finansobjekter som ikke er omsettelige og ikke kan benyttes til motregning i markedet.

Lån (F.4)

5.69. *Definisjon:* Kategorien lån (F.4) omfatter alle transaksjoner i lån (AF.4), dvs. finansielle fordringer som opprettes når en kreditor yter lån til en debitor, enten direkte eller gjennom megler, på grunnlag av ikke-omsettelige dokumenter eller uten noe dokument.

5.70. Lån har vanligvis følgende kjennetegn:

- a) lånevilkårene er enten fastsatt av det finansielle foretaket som yter lånet, eller avtales mellom långiver og låntaker direkte eller gjennom megler,
- b) det er vanligvis låntaker som tar initiativ til lånet,
- c) et lån er en ubetinget, rentebærende gjeld til kreditor og må tilbakebetales ved forfall.

5.71. Kategori F.4 kan om nødvendig deles i to underkategorier av finanstransaksjoner,

- a) kortsiktige lån (F.41),
- b) langsiktige lån (F.42).

Kortsiktige lån (F.41)

- 5.72. *Definisjon:* Underkategorien kortsiktige lån (F.41) omfatter alle transaksjoner i kortsiktige lån (AF.41), dvs. lån med løpetid på inntil ett år fra utstedelsen (to år i særlige tilfeller) (se punkt 5.22) og lån som skal tilbakebetales på anfordring.

Langsiktige lån (F.42)

- 5.73. *Definisjon:* Underkategorien langsiktige lån (F.42) omfatter alle transaksjoner i langsiktige lån (AF.42), dvs. lån med løpetid på minst ett år (to år i særlige tilfeller) (se punkt 5.22).
- 5.74. Skillet mellom transaksjoner i lån (F.4) og transaksjoner i innskudd (F.22, F.29) kan ofte bygge på hvem som tar initiativet til transaksjonen. I tilfeller der låntaker tar initiativet, skal transaksjonen klassifiseres i kategorien lån. I tilfeller der långiver tar initiativet, skal transaksjonen klassifiseres i en av underkategoriene for bankinnskudd. Hvem som anses for å ta initiativet, beror imidlertid ofte på skjønn.
- 5.75. Vanligvis klassifiseres kortsiktige lån til innenlandske og utenlandske monetære finansinstitusjoner i en av underkategoriene for bankinnskudd (AF.22, AF.29), og kortsiktige bankinnskudd som er godkjent av andre institusjonelle enheter enn innenlandske eller utenlandske monetære finansielle institusjoner, klassifiseres vanligvis i underkategorien kortsiktige lån (AF.41). Bankinnskudd er derfor gjeld hovedsakelig for innenlandske og utenlandske monetære finansielle institusjoner (se punkt 5.44 og 5.49), mens monetære finansielle institusjoner vanligvis ikke har kortsiktig lånegjeld i systemet.
- 5.76. I forbindelse med analyser kan det være nyttig å tillate unntak fra ovennevnte konvensjoner. Som eksempel kan nevnes innskudd på sparevilkår hos offentlig forvaltning og ikke-monetære gullswapper mellom monetære finansielle institusjoner (se punkt 5.81 bokstav e)).⁸
- 5.77. Skillet mellom transaksjoner i lån (F.4) og transaksjoner i verdipapirer utenom aksjer (F.3) kan bygge på graden av omsettelighet for de finansielle fordringene og følgene av det.
- 5.78. Verdipapirutstedelser omfatter et stort antall identiske dokumenter lydende på en rund sum, som til sammen utgjør samlet lånebeløp. Lån, derimot, er som regel basert på ett enkelt dokument, og transaksjoner i lån foregår mellom én kreditor og én debitor. Syndikerte lån gis imidlertid av flere kreditorer.
- 5.79. Det finnes et annenhåndsmarked for lån. Individuelle lån omsettes imidlertid bare en gang iblant. I tilfeller der et lån blir omsettelig på et organisert marked, skal det klassifiseres i kategorien verdipapirer utenom aksjer. Det dreier seg vanligvis om en uttrykkelig konvertering av det opprinnelige lånet (se punkt 5.62 bokstav j) og 5.62 bokstav k)).
- 5.80. Standardiserte lån tilbys i de fleste tilfeller av finansielle foretak og ytes ofte til husholdninger. De finansielle foretakene fastsetter vilkårene, og husholdningene kan bare velge enten å godta eller ikke å godta. Vilårene for ikke-standardiserte lån avtales derimot vanligvis mellom kreditor og debitor. Dette er et viktig kriterium som letter skillet mellom ikke-standardiserte lån og verdipapirer utenom aksjer. Når det gjelder offentlige verdipapirutstedelser, fastsettes utstedelsesvilkårene av låntaker, eventuelt i samråd med banken/emisjonslederen. Når det gjelder private verdipapirutstedelser, avtaler imidlertid kreditor og debitor utstedelsesvilkårene (se punkt 5.62 bokstav i)).
- 5.81. Kategori AF.4 omfatter:
- a) saldo på foliokontoer, f.eks. interne mellomværender mellom ikke-finansielle foretak og deres utenlandske datterselskaper, med unntak av saldoer som er gjeld for monetære finansinstitusjoner klassifisert i underkategoriene bankinnskudd,
 - b) ansattes tilgodehavender på grunn av andel i foretakets overskudd,
 - c) tilbakebetalingspliktige margininnbetalinger i forbindelse med finansielle derivater som er gjeld for andre institusjonelle enheter enn monetære finansinstitusjoner (se punkt 5.46 bokstav e)).
 - d) kortsiktige gjenkjøpsavtaler som er gjeld for andre institusjonelle enheter enn monetære finansinstitusjoner (se punkt 5.46 bokstav f)) og langsiktige gjenkjøpsavtaler,
 - e) lån som følge av ikke-monetære gullswapper. Dette er ordninger som gjelder midlertidig bytte av ikke-monetært gull mot bankinnskudd. De ligner lånesikkerhet på den måten at den som kjøper gullet, betaler selgeren i form av lån med sikkerhet i gullet for den tiden avtalen gjelder, og mottar avkastning av den faste prisen når gullet gjenkjøpes,

⁸ Valutaswapper mellom sentralbanken og andre monetære finansielle institusjoner, dvs. at en sentralbank erverver utenlandsk valuta fra en annen monetær finansinstitusjon mot innskudd i sentralbanken med en forpliktelse til å reversere transaksjonen på et senere tidspunkt, klassifiseres ikke i kategorien lån. Dette er et avvik fra SNA 1993 (11.33).

- f) lån som motsvarer bankaksepser (se punkt 5.58 bokstav d)),
- g) finansiell leasing og avtaler om avbetalingskjøp⁹,
- h) lån for å finansiere handelskreditter,
- i) pantelån,
- j) forbrukslån
- k) løpende kreditter,
- l) avbetalingslån,
- m) lån ytt som garanti for oppfyllelse av visse forpliktelser.

5.82. Kategori AF.4 omfatter videre:

- a) finansielle krav eller gjeld i forbindelse med mellomlang finansiell støtte til medlemsstatenes utenriksregnskap. Lånene administreres av EMI¹⁰,
- b) finansielle krav på IMF i form av lån i henhold til generelle låneavtaler eller i henhold til særlige låneordninger for medlemmer.
- c) Gjeld til IMF i form av lån i henhold til Structural Adjustment Facility, Enhanced Structural Adjustment Facility og Trust Fund.

5.83. Kategori AF.4 omfatter ikke:

- a) andre fordringer/gjeld (AF.7), herunder handelskreditter og forskudd (AF.71),
- b) finansielle fordringer eller gjeld i forbindelse med at utlendinger eier immobile eiendeler som grunn og anlegg. De klassifiseres under underposisjonen annen egenkapital (AF.513) (se punkt 5.95 bokstav f)).

5.84. Lån kan være finansielle fordringer eller gjeld for alle sektorer og utlandet. Monetære finansinstitusjoner har imidlertid vanligvis ikke kortsiktig lånegjeld i systemet.

5.85. Underkategorien kortsiktige lån og langsiktige lån er ikke inndelt i underposisjoner i systemet. Det kan likevel i forbindelse med analyser være nyttig å dele langsiktige lån inn i forbrukslån¹¹, pantelån¹² og andre lån.

Aksjer og annen egenkapital (F.5)

5.86. *Definisjon:* Kategorien aksjer og annen egenkapital (F.5) omfatter alle transaksjoner i aksjer og annen egenkapital (AF.5), dvs. finansielle fordringer som gir eiendomsrett i foretak eller kvasiforetak. Disse finansielle fordringene gir vanligvis eieren rett til en andel av overskuddet i foretaket eller kvasiforetaget og til en andel av foretakenes netto eiendeler i tilfelle avvikling¹³.

Aksjer som er tilbudt for salg men ikke tegnet, registreres ikke i systemet. Aksjer og annen egenkapital er innløst når de kjøpes av utstedende foretak eller når de byttes mot foretakenes eiendeler i tilfelle avvikling.

5.87. Kategori F.5 er inndelt i to underkategorier av finanstransaksjoner:

- a) aksjer og annen egenkapital, unntatt andeler i verdipapirfond (F.51),
- b) andeler i verdipapirfond (F.52).

Aksjer og annen egenkapital, unntatt andeler i verdipapirfond (F.51)

5.88. *Definisjon:* Underkategorien aksjer og annen egenkapital, unntatt andeler i verdipapirfond (F.51), omfatter alle transaksjoner i aksjer og annen egenkapital unntatt andeler i verdipapirfond (AF.51), dvs. finansielle fordringer unntatt andeler i verdipapirfond som gir eiendomsrett i foretak eller kvasiforetak. Disse finansielle fordringene gir vanligvis eieren rett til en andel av overskuddet i foretaket eller kvasiforetaget og til en andel av foretakenes netto eiendeler i tilfelle avvikling.

5.89. Underkategorien F.51 kan om nødvendig inndeles i tre underposisjoner av finanstransaksjoner:

- a) børsnoterte aksjer (F.511),
- b) ikke-børsnoterte aksjer (F.512),

⁹ Se vedlegg II om leasing og kjøp på avbetaling av varige goder.

¹⁰ Artikkel 6.1 tredje ledd i protokoll om vedtektene for Det europeiske monetære institutt, som følger som vedlegg til traktat om opprettelse av Det europeiske fellesskap.

¹¹ Forbrukslån er lån som gis til husholdninger, men ikke i næringsøyemed. Slike lån omfatter ikke pantelån til finansiering av boligbygging eller boligkjøp. Forbrukslån gjelder utelukkende lån til kjøp av varer og/eller tjenester som konsumeres i de enkelte husholdningene. Nasjonal praksis kan gjøre det nødvendig med en noe annen definisjon.

¹² Pantelån er langsiktige lån sikret med pant i en bolig som låntakeren selv bor i. Nasjonal praksis kan gjøre det nødvendig med en noe annen definisjon.

¹³ Netto eiendeler i tilfelle avvikling er definert som et foretaks samlede eiendeler minus all annen gjeld enn gjeld til eierne selv for den kapital de har investert.

c) annen egenkapital (F.513).

Børsnoterte aksjer (F.511) og ikke-børsnoterte aksjer (F.512)

5.90. *Definisjon:* Underkategorien børsnoterte aksjer (F.511) omfatter alle transaksjoner i børsnoterte aksjer (AF.511), mens underposisjonen ikke-børsnoterte aksjer (F.512) omfatter alle transaksjoner i ikke-børsnoterte aksjer (AF.512). Aksjer representerer eierandel i et selskaps kapital i form av verdipapirer som i prinsippet er omsettelige. Underposisjonen AF.511 omfatter aksjer som er notert på en anerkjent børs eller et annenhåndsmarked, og underposisjonen AF.512 omfatter ikke-børsnoterte aksjer.

5.91. Underposisjon AF.511 og AF.512 omfatter:

- a) stamaksjer utstedt av aksjeselskap: dette er verdipapirer som gir eierne status som medeiere og rett til både en andel av samlet utdelt overskudd og til en andel av netto eiendeler i tilfelle avvikling.
- b) innløste aksjer i aksjeselskap: dette er aksjer der kapitalen er blitt tilbakebetalt, men eierne beholder aksjene og er dermed fortsatt medeiere i selskapet og har rett til en andel av det som er igjen av overskuddet etter at utbytte er utbetalt på den resterende aksjekapitalen og likeledes til en andel av eventuelt overskudd etter avvikling, dvs. netto eiendeler minus resterende aksjekapital,
- c) utbytteaksjer utstedt av aksjeselskap: dette er verdipapirer som:
 1. har en rekke forskjellige navn som gründeraksjer, sifferaksjer, utbytteaksjer og så videre alt etter land og omstendigheter rundt utstedelsen, og som ikke inngår i aksjekapitalen,
 2. ikke egentlig gir eierne status som medeiere (rett til en andel ved tilbakebetaling av aksjekapital, rett til avkastning på denne kapitalen, rett til å avgi stemme på generalforsamlinger og så videre),
 3. gir eierne rett til en andel av eventuelt overskudd etter at utbytte er utbetalt på aksjekapitalen, og til en del av eventuelt overskudd etter avvikling,
- d) preferanseaksjer eller -andeler som gir rett til andel ved utdeling av restverdien etter avvikling av et selskap. Dette kan være både aksjer som er notert på en anerkjent børs eller ikke-børsnoterte aksjer.

5.92. Underposisjonene AF.511 og AF.512 omfatter ikke:

- a) aksjer som er tilbudt for salg, men ikke er tegnet. Slike aksjer er ikke registrert i systemet,
- b) obligasjoner som kan konverteres til aksjer. Slike obligasjoner klassifiseres under underkategorien AF.33 inntil de konverteres (se punkt 5.62 bokstav l)),
- c) andeler tegnet av komplementarene i kommandittaksjeselskaper. Slike andeler klassifiseres under underposisjon AF.513.
- d) offentlige kapitalinnskudd i internasjonale organisasjoner som juridisk sett er aksjeselskaper. Slike kapitalinnskudd klassifiseres i underposisjon AF.513 (se punkt 5.95 bokstav c)).

5.93. Underposisjonene F.511 og F.512 omfatter ikke utstedelse av friaksjer som er nye aksjer utstedt til aksjeeiere i forhold til det antall aksjer de allerede eier. Slike utstedelser endrer verken selskapets gjeld overfor aksjeeierne eller aksjeeierens forholdsmessige eierandel i selskapet og regnes ikke som finanstransaksjoner og registreres ikke i systemet (se punkt 6.56). Det samme gjelder for aksjesplitter.

Annen egenkapital (F.513)

5.94. *Definisjon:* Underposisjonen annen egenkapital (F.513) omfatter alle transaksjoner i annen egenkapital (AF.513), dvs. alle former for annen egenkapital enn den som klassifiseres under underposisjon AF.511 og AF.512 og underkategori AF.52.

5.95. Underposisjon AF.513 omfatter:

- a) alle former for eierkapital i selskaper når denne eierkapitalen ikke er aksjer:
 1. komplementarenes eierandel i kommandittaksjeselskaper,
 2. eierkapital i selskaper med begrenset ansvar som eies av partnere og ikke av aksjeeiere,
 3. deltaking i selskaper som anses for å være selvstendige rettssubjekter,
 4. deltaking i andelslag som anses for å være selvstendige rettssubjekter,
- b) investeringer fra offentlig forvaltning i kapitalen i offentlige foretak som ikke har kapitalen oppdelt i aksjer, og som i henhold til særlig lovgivning anses som selvstendige rettssubjekter (se punkt 2.16 bokstav c)),
- c) offentlige kapitalinnskudd i internasjonale og overnasjonale organisasjoner bare med unntak av IMF, selv om disse organisasjonene juridisk sett er selskaper med aksjekapital (f.eks. Den europeiske investeringsbanken),
- d) EMIs økonomiske ressurser som er bidrag fra nasjonale sentralbanker¹⁴

¹⁴ Artikkel 16.2 i protokoll om vedtektene for Det europeiske monetære institutt, som følger som vedlegg til traktat om opprettelse av Det europeiske fellesskap.

- e) kapital investert i finansielle og ikke-finansielle kvasiforetak (se punkt 2.13 bokstav f)). Størrelsen på disse investeringene tilsvarer nye investeringer (i kontanter eller naturalia) minus eventuelle kapitaluttak (se punkt 4.61),
- f) finansielle krav som utenlandske enheter har mot fiktive hjemmehørende enheter (se punkt 2.15) og omvendt.

Andeler i verdipapirfond (F.52)

- 5.96. *Definisjon:* Underkategorien andeler i verdipapirfond (F.52) omfatter alle transaksjoner i andeler i verdipapirfond (AF.52), dvs. andeler utstedt av en egen type finansielle foretak som utelukkende har til formål å investere midler som hentes fra pengemarkedet, kapitalmarkedet og/eller eiendomsmarkedet.
- 5.97. Underkategorien AF.52 omfatter andeler utstedt av finansielle foretak som, alt etter hvilket land det dreier seg om, kalles investeringsfond, verdipapirfond, investeringsselskaper og andre foretak for kollektiv investering, enten med fast eller variabel kapital. Disse andelene kan være børsnoterte eller ikke-børsnoterte. Når de er ikke-børsnoterte, kan de vanligvis innløses på anmodning til en verdi som tilsvarer deres andel i det finansielle foretakets ansvarlige kapital. Foretakets ansvarlige kapital omvurderes regelmessig på grunnlag av markedskursen for de forskjellige bestanddelene.

Forsikringstekniske avsetninger (F.6)¹⁵

- 5.98. *Definisjon:* Kategorien forsikringstekniske avsetninger (F.6) omfatter alle transaksjoner i forsikringstekniske avsetninger (AF.6), dvs. de avsetninger som forsikringsselskaper og (autonome og ikke-autonome) pensjonskasser har til dekning av forpliktelser overfor forsikringstakere og andre ifølge rådsdirektiv 91/674/EØF av 19. desember 1991 om forsikringsforetaks årsregnskaper og konsoliderte regnskaper¹⁶.
- 5.99. Kategori AF.6 omfatter:
- a) husholdningenes nettoformue i livsforsikringsreserver,
 - b) husholdningenes nettoformue i pensjonskasser,
 - c) forskuddsbetaling av forsikringspremier,
 - d) reserver mot utestående krav.
- 5.100. Forsikringstekniske avsetninger er finansielle fordringer for:
- a) forsikringstakere - når det gjelder husholdningenes nettoformue i livsforsikringsreserver og i pensjonskasser, og forskuddsbetaling av forsikringspremier,
 - b) de begunstigede - når det gjelder reserver mot utestående krav.
- 5.101. Forsikringstekniske avsetninger er gjeld for:
- a) livs- eller skadeforsikringsselskaper og autonome pensjonskasser som hører inn under undersektoren forsikringsselskaper og pensjonskasser (S.125),
 - b) ikke-autonome pensjonskasser som hører inn under sektorene for de institusjonelle enhetene som etablerte dem.

Reserver eller lignende fond som arbeidsgivere oppretter til ansattes pensjon (ikke-autonome pensjonskasser) tas bare med under kategori AF.6 dersom de beregnes etter de samme aktuarmessige prinsipper som brukes av forsikringsselskaper og autonome pensjonskasser. Ellers dekkes disse reservene av aksjer og annen egenkapital utstedt av den institusjonelle enheten som opprettet reservene.

- 5.102. Kategori AF.6 omfatter ikke reserver opprettet av institusjonelle enheter som klassifiseres i undersektoren for trygdeforvaltning (S.1314). Disse forpliktelsene er ikke gjeld i undersektoren for trygdeforvaltning i systemet.
- 5.103. Kategori F.6 er inndelt i to underkategorier av finanstransaksjoner:
- a) husholdningenes nettoformue i livsforsikringsreserver og pensjonskasser (F.61),
 - b) forskuddsbetaling av forsikringspremier og reserver mot utestående krav (F.62).

Husholdningenes nettoformue i livsforsikringsreserver og pensjonskasser (F.61)

- 5.104. *Definisjon:* Underkategorien husholdningenes nettoformue i livsforsikringsreserver og pensjonskasser (F.61) omfatter alle transaksjoner i husholdningenes nettoformue i livsforsikringsreserver og pensjonskasser (AF.61), dvs.

¹⁵ Vedlegg III om forsikring gir en beskrivelse av behandlingen av sosialforsikring og annen forsikring i systemet.

¹⁶ EFT nr. L 374 av 31.12.1991, s. 7-31.

tekniske reserver avsatt i foretakene og kvasiforetakene med formål å møte antatte erstatninger og stønader under de foreliggende vilkår.

5.105. Underkategorien F.61 er inndelt i to underposisjoner av finanstransaksjoner:

- a) husholdningenes nettoformue i livsforsikringsreserver (F.611),
- b) husholdningenes nettoformue i pensjonskasser (F.612).

Husholdningenes nettoformue i livsforsikringsreserver (F.611)

5.106. *Definisjon:* Underposisjonen husholdningenes nettoformue i livsforsikringsreserver (F.611) omfatter alle transaksjoner i husholdningenes nettoformue i livsforsikringsreserver (F.611), dvs. tekniske avsetninger for dekning av forsikringsansvar og tekniske avsetninger til dekning av forsikringer med avkastningsandel som øker sluttverdien av gaveforsikringer med avkastningsandel eller lignende poliser.

5.107. Underposisjonen AF.611 omfatter livsforsikringsreserver, reserver til bonuser og rabatter og tekniske avsetninger for livsforsikringspoliser der investeringsrisikoen bæres av forsikringstaker som definert i artikkel 27, 29 og 31 i rådsdirektiv 91/674/EØF av 19. desember 1991 om forsikringsforetaks årsregnskaper og konsoliderte regnskaper.

5.108. Transaksjoner i husholdningenes nettoformue i livsforsikringsreserver omfatter økninger minus fradrag som skal holdes atskilt fra nominelle kapitalgevinster eller -tap på de midlene forsikringsselskapene har investert (se punkt 6.57).

Økninger omfatter:

- a) faktiske premier som er inntjent i løpet av den aktuelle regnskapsperioden,
- b) pluss ytterligere premier som svarer til avkastningen på investeringen av reservene som tilfaller de forsikrede husholdningene,
- c) minus tjenesteandel ved livsforsikring.

Fradrag omfatter:

- a) beløp som skal betales ved forfall til innehavere av gaveforsikringspoliser og lignende forsikringspoliser, og beløp som skal betales til begunstigede når den forsikrede dør,
- b) pluss utbetalinger på poliser som sies opp før forfall.

5.109. Livsforsikringsreserver er finansielle fordringer for innenlandske eller utenlandske husholdninger og gjeld for innenlandske eller utenlandske forsikringsselskaper.

Når det gjelder kollektive forsikringer der f.eks. et selskap tar ut forsikring på vegne av sine lønnstakere, anses lønnstakerne og ikke arbeidsgiveren for å være kreditorer ettersom lønnstakerne er de faktiske forsikringstakerne.

Husholdningenes nettoformue i pensjonskasser (F.612)

5.110. *Definisjon:* Underposisjonen husholdningenes nettoformue i pensjonskasser (F.612) omfatter alle transaksjoner i husholdningenes nettoformue i pensjonskasser (AF.612), dvs. tekniske reserver foretatt av autonome og ikke-autonome pensjonskasser som er opprettet av arbeidsgivere og/eller lønnstakere eller grupper av personlig næringsdrivende for å sikre pensjon for lønnstakere eller personlig næringsdrivende.

5.111. Transaksjoner i husholdningenes nettoformue i pensjonskasser omfatter økninger minus fradrag som skal holdes atskilt fra nominelle kapitalgevinster eller -tap på de midlene pensjonskassene har investert (se punkt 6.57).

Økninger omfatter:

- a) faktiske bidrag til pensjonskasser som lønnstakere, arbeidsgivere, personlig næringsdrivende eller andre institusjonelle enheter betaler i løpet av regnskapsperioden på vegne av enkeltpersoner eller husholdninger med krav i fondene.
- b) pluss tilleggsbidrag som tilsvarer avkastningen fra investering av pensjonskassens reserver, og som tilfaller de deltakende husholdningene,
- c) minus tjenesteandel for forvaltning av fondene i den aktuelle perioden.

Fradrag omfatter:

- a) stønader tilsvarende de beløp som skal utbetales i form av ordinære utbetalinger eller andre ytelser til pensjonister eller personer som forsørges av dem.

- b) pluss stønader som omfatter eventuelle engangsbeløp som skal utbetales til enkeltpersoner når de går av med pensjon.
- 5.112. Transaksjoner i husholdningenes nettoformue i pensjonskasser omfatter ikke midler som overføres fra ikke-autonome pensjonskasser til autonome pensjonskasser, og som klassifiseres i undersektoren forsikringsselskaper og pensjonskasser (S.125) som følge av at en pensjonskasse konverteres til en annen. Slik overføring skal registreres i kategorien endringer i sektoromfang og struktur (K.12.1) på kontoen for andre volumendringer i balansene (se punkt 6.30).
- 5.113. Pensjonskassenes reserver er finansielle fordringer for innenlandske eller utenlandske husholdninger, men ikke finansielle fordringer for de institusjonelle enhetene som forvalter midlene.

Forskuddsbetalinger av forsikringspremier og reserver mot utestående krav (F.62)

- 5.114. *Definisjon:* Underkategorien forskuddsbetalinger av forsikringspremier og reserver mot utestående krav (F.62) omfatter alle transaksjoner i forskuddsbetalinger av forsikringspremier og reserver mot utestående krav (AF.62), dvs. tekniske reserver som forsikringsselskaper og (autonome og ikke-autonome) pensjonskasser oppretter til dekning av:
 - a) den delen av forfalte bruttopremier som skal framføres til neste regnskapsperiode (forskuddsbetalinger av forsikringspremier),
 - b) samlede anslåtte endelige kostnader ved oppgjør av alle krav for hendelser som har inntruffet fram til utgangen av regnskapsperioden, enten kravene er anmeldt eller ikke, minus beløp som allerede er betalt for disse kravene (reserver mot utestående krav).
- 5.115. Forskuddsbetalinger av forsikringspremier oppstår fordi forsikringspremier vanligvis forfaller til betaling ved inngangen av den periode forsikringen dekker, og denne perioden faller vanligvis ikke sammen med selve regnskapsperioden. Ved utgangen av regnskapsperioden når balansen settes opp, er derfor en del av forsikringspremiene som forfaller i regnskapsperioden, ment å skulle dekke risikoer i den påfølgende perioden. Forskuddsbetalinger av forsikringspremier fastsettes på grunnlag av forholdet mellom risiko og tid i det tidsrom som gjenstår inntil kontrakten utløper.

Forskuddsbetalinger av forsikringspremier som registreres som transaksjoner mellom forsikringstakere og forsikringsselskaper, tilsvarer på kontoen for finanstransaksjoner den delen av premiene som forfaller til betaling i den aktuelle regnskapsperioden, og som skal dekke utestående risikoer i neste periode.

- 5.116. Forskuddsbetalinger av forsikringspremier er finansielle fordringer for forsikringstakerne. Dersom disse forskuddsbetalingene gjelder livsforsikring, er forsikringstakerne innenlandske eller utenlandske husholdninger. Dersom de gjelder skadeforsikring, kan forsikringstakerne tilhøre alle sektorer i økonomien eller utlandet. Forsikringspremiene eller trygde- og pensjonspremiene som forsikringstakerne betaler, kan brukes som kriterium for fordeling av forskuddsbetalinger av forsikringspremier mellom økonomiens sektorer og utlandet.
- 5.117. Forsikringsselskaper har reserver mot utestående krav blant annet for å dekke beløp som de regner med å utbetale for krav som ennå ikke er avgjort, f.eks. fordi de er omtvistet. Gyldige krav som forsikringsselskapet har godtatt, anses som forfalt til betaling når forsikringstilfellet inntreffer, uansett hvor lang tid det tar til det omtvistede kravet er avgjort.
- 5.118. Reserver mot utestående krav er finansielle fordringer for de begunstigede, som kan tilhøre alle sektorer i økonomien eller utlandet.
- 5.119. Underkategorien AF.62 omfatter avsetninger for ikke opptjente premier, andre tekniske avsetninger, utestående krav og utjevningsavsetninger som definert i artikkel 25, 26, 28 og 30 i rådsdirektiv 91/674/EØF av 19. desember 1991 om forsikringsforetaks årsregnskaper og konsoliderte regnskaper.

Andre fordringer/gjeld (F.7)

- 5.120. *Definisjon:* Kategorien andre fordringer/gjeld (F.7) omfatter alle transaksjoner i andre fordringer/gjeld (AF.7), dvs. finansielle krav som oppstår som motpost til en finanstransaksjon eller en ikke-finansiell transaksjon i tilfeller der det er en tidsforskjell mellom transaksjonen og den tilsvarende betalingen.
- 5.121. Kategori F.7 omfatter transaksjoner i finansielle krav som stammer fra for tidlig eller for sen betaling for transaksjoner i varer eller tjenester, fordelingstransaksjoner eller handel i finansielle fordringer på

annenhåndsmarkeder. De består av motsvarende transaksjoner dersom betalingen er forfalt og ennå ikke er betalt. Gjeld som oppstår fra avkastning som har påløpt over tid, og restanser, klassifiseres også under denne kategorien.

5.122. Kategori F.7 omfatter ikke:

- a) statistiske avvik bortsett fra tidsforskjeller mellom transaksjoner i varer og tjenester, fordelingstransaksjoner eller finanstransaksjoner og tilsvarende betalinger,
- b) poster som det ikke foreligger tilstrekkelige opplysninger om til å foreta en klassifikasjon. Klassifikasjonen bør baseres på foreliggende opplysninger,
- c) poster som er helt ukjente,
- d) diverseposten i utenriksregnskapet under betegnelsen netto feil og utelatelser,
- e) for tidlig eller for sen betaling (herunder restanser) ved opprettelse av finansielle fordringer eller tilbakebetaling av annen gjeld enn den som er klassifisert i kategori F.7. Disse klassifiseres fortsatt i sin kategori.

5.123. Kategori F.7 er inndelt i to underkategorier av finanstransaksjoner:

- a) handelskreditter og forskudd (F.71),
- b) fordringer/gjeld ellers, unntatt handelskreditter og forskudd (F.79).

Handelskreditter og forskudd (F.71)

5.124. *Definisjon:* Underkategorien handelskreditter og forskudd (F.71) omfatter alle transaksjoner i handelskreditter og forskudd (AF.71), dvs. finansielle krav som oppstår ved at leverandører yter kreditt direkte til kjøpere for vare- og tjenestetransaksjoner samt forskuddsbetalinger for produkter som er under arbeid, eller som er bestilt i tilknytning til disse transaksjonene.

5.125. Underkategori AF.71 omfatter:

- a) finansielle krav som gjelder levering av varer og tjenester der betaling ikke har funnet sted,
- b) handelskreditter som er godtatt av factoringselskaper, unntatt når handelskredittene anses som lån,
- c) utestående husleie,
- d) restanser vedrørende betaling av varer og tjenester som ikke har form av lån.

5.126. Underkategori AF.71 omfatter ikke lån til finansiering av handelskreditter. Slike lån klassifiseres i kategorien AF.4 (se punkt 5.81 bokstav h)).

5.127. Handelskreditter og forskudd kan være finansielle fordringer eller gjeld i alle sektorer og utlandet.

Fordringer/gjeld ellers, unntatt handelskreditter og forskudd (F.79)

5.128. *Definisjon:* Underkategorien fordringer/gjeld ellers, unntatt handelskreditter og forskudd (F.79) omfatter alle transaksjoner i fordringer/gjeld ellers, unntatt handelskreditter og forskudd (AF.79), dvs. finansielle krav som oppstår på grunn av tidsforskjeller mellom fordelingstransaksjoner eller finanstransaksjoner på annenhåndsmarkedet, og den tilsvarende betalingen. Underkategorien omfatter også finansielle krav i forbindelse med utestående inntekt.

5.129. Underkategorien AF.79 omfatter finansielle krav som oppstår ved tidsforskjell mellom akkumulerte transaksjoner og betaling av blant annet:

- a) skatter,
- b) trygde- og pensjonspremier,
- c) lønn,
- d) grunnrente og leie for grunnforekomster,
- e) utbytte,
- f) renter,
- g) transaksjoner i finansielle fordringer på annenhåndsmarkedet.

5.130. Den motsvarende finanstransaksjonen til påløpte renter på finansielle fordringer (se punkt 5.17) bør fortrinnsvis registreres som reinvestert i de aktuelle finansielle fordringene. Renter må imidlertid registreres i samsvar med nasjonal praksis. Dersom påløpt rente ikke registreres som reinvestert i de finansielle eiendelene, skal renten klassifiseres i underkategori F.79.

5.131. Ved renteforfall registreres to finanstransaksjoner (se punkt 5.17): for det første en transaksjon i den finansielle fordringen som benyttes til betaling dersom betaling finner sted, eller en økning i renterestanser i underkategorien F.79 dersom betaling ikke finner sted, og for det andre en motsvarende finanstransaksjon som minsker kreditors netto finansielle krav mot debitor.

Memopost: Direkte investeringer i/fra utlandet (F.M)

- 5.132. *Definisjon:* Direkte investeringer i/fra utlandet (F.m) omfatter alle transaksjoner i direkte investeringer i/fra utlandet (AF.m), dvs. investeringer som en hjemmehørende institusjonell enhet i én økonomi ("direkte investor") foretar med det formål å erverve langsiktige interesser i en institusjonell enhet som er hjemmehørende i en annen økonomi ("direkte investeringsforetak"). Den direkte investoren har til hensikt å utøve betydelig innflytelse på ledelsen i det foretaket som er hjemmehørende i den andre økonomien. Direkte investeringer omfatter både den opprinnelige transaksjonen mellom den direkte investoren og det direkte investeringsforetaket og alle senere kapitaltransaksjoner mellom dem og mellom tilknyttede foretak, både aksjeselskaper og personlige foretak¹⁷.
- 5.133. Transaksjoner i finansielle fordringer og gjeld som er direkte investering i/fra utlandet, skal registreres i de aktuelle kategorier for finanstransaksjoner, dvs. lån (F.4), aksjer og annen egenkapital (F.5) og andre fordringer/gjeld (F.7). De beløp for direkte investeringer i/fra utlandet som er registrert i hver av disse kategoriene, skal imidlertid også registreres separat som en memopost.

Regnskapsregler for finanstransaksjoner**Verdisetting**

- 5.134. Finanstransaksjoner registreres til transaksjonsverdi, dvs. til den verdi i nasjonal valuta som de aktuelle finansielle fordringene og/eller den aktuelle gjelden oppstår, oppløses, utveksles eller overtas mellom institusjonelle enheter, eller mellom dem og utlandet, utelukkende på grunnlag av forretningsmessige vurderinger.
- 5.135. Finanstransaksjoner og motsvarende transaksjoner, både finansielle og ikke-finansielle, registreres til samme transaksjonsverdi. Tre muligheter vil være mulig:
- a) finanstransaksjonen er en transaksjon i betalingsmidler i nasjonal valuta (se punkt 5.04 og 5.23): transaksjonsverdien er lik beløpet for de betalingsmidler som utveksles,
 - b) finanstransaksjonen er en transaksjon i betalingsmidler i utenlandsk valuta (se punkt 5.04 og 5.23), og den motsvarende transaksjonen er ikke en transaksjon i betalingsmidler i nasjonal valuta: transaksjonsverdien er lik beløpet for de betalingsmidler som utveksles konvertert til nasjonal valuta etter gjeldende markedskurs på det tidspunkt betalingen skjer,
 - c) verken finanstransaksjonen eller den motsvarende transaksjon er en transaksjon i betalingsmidler (se punkt 5.04): transaksjonsverdien er lik løpende markedsverdi for de aktuelle finansielle fordringene og/eller den aktuelle gjelden.
- 5.136. Transaksjonsverdien gjelder en bestemt finanstransaksjon og motsvarende transaksjon. I prinsippet skal det skilles klart mellom transaksjonsverdien og en verdi som er notert i markedet, en riktig markedspris, eller en pris som gjelder generelt for en klasse av lignende eller til og med identiske finansielle fordringer og/eller gjeld. I tilfeller der den motsvarende transaksjonen til en finanstransaksjon er f.eks. en overføring, og finanstransaksjonen følgelig foretas av andre enn rent forretningsmessige grunner, er transaksjonsverdien lik den løpende markedsverdien for de aktuelle finansielle fordringene og/eller den aktuelle gjelden.
- 5.137. Transaksjonsverdien omfatter ikke tjenesteandeler, gebyrer, provisjoner og lignende betalinger for tjenester som ytes når transaksjoner gjennomføres. Slike betalinger skal registreres som betaling for tjenester. Skatt på finanstransaksjoner holdes også utenfor og behandles som skatt på tjenester under produktskatter. Når en finanstransaksjon medfører nyutstedelse av gjeld, er transaksjonsverdien lik gjeldsbeløpet unntatt eventuell forskuddsbetalt rente. Når gjeld slettes, skal transaksjonsverdien for både kreditor og debitor på tilsvarende måte svare til reduksjonen av gjelden.

Særlige verdissettingskriterier for enkelte underkategorier av finanstransaksjoner.

- 5.138. Verdipapirer utenom aksjer, unntatt finansielle derivater (F.33):
- a) Når verdipapirer markedsføres av utstederne gjennom garantister eller andre mellommenn og deretter selges til høyere pris til de endelige investorene, skal de finansielle fordringene og gjelden registreres til den verdi som investorene betaler. Differansen mellom de beløp som investorene betaler, og de beløp som utstederne mottar, skal behandles som betaling for tjenester fra utstederne til garantistene.
 - b) Verdipapirutstedelser registreres til utstedelseskurs. Når verdipapirene utstedes til underkurs eller overkurs, skal de beløp som utsteder faktisk får på salgstidspunktet, registreres på kontoen som faktisk emisjonskurs, og ikke

¹⁷ OECD benchmark definition of foreign direct investment, 3rd edition.

pålydende kurs. Differansen mellom utstedelseskursen og innløsningskursen behandles som renter påløpt i verdipapirets løpetid.

- c) Underkursobligasjoner eller null-kupongobligasjoner skal behandles som verdipapirer utstedt til underkurs. Renten påløper i obligasjonenes løpetid og behandles som reinvestert i slike obligasjoner (se punkt 4.46).
- d) Når langsiktige verdipapirer utstedes til underkurs som ikke er signifikant, kan differansen mellom utstedelses- og innløsningskurs beregnes på utstedelsesdagen.
- e) Når det gjelder verdipapirer der verdien av hovedstolen er knyttet til en prisindeks, en varepris eller en valutakursindeks, registreres utstedelseskursen for verdipapiret som hovedstolen, og indekspremien som betales periodisk og/eller ved forfall, behandles som renter påløpt i verdipapirets løpetid, og motposteringen registreres som reinvestering i verdipapirer utenom aksjer på kontoen for finanstransaksjoner.
- f) Investering i verdipapirer i omløp på annenhåndsmarkedet registreres til børskurs eller markedsverdi.
- g) Verdipapirer som har forfalt, registreres til innløsningskurs, som omfatter overkurs ved innløsning, men ikke lotterigevinster og oppsparingspremier, som registreres som renter.
- h) Konvertering av obligasjoner til aksjer skal behandles som salg av obligasjoner og kjøp av aksjer (se punkt 5.62 bokstav l)). Transaksjonsverdien skal avledes av markedsverdien for de obligasjonene som avhendes, og eventuell kapitalgevinst eller -tap på aksjer skal registreres på kontoen for omvurdering (se punkt 6.54).

5.139. Finansielle derivater (F.34):

- a) Handel i opsjoner på annenhåndsmarkeder og tilbakekjøp av opsjoner før forfall, er finanstransaksjoner. Dersom en opsjon løper fram til forfall, kan den innløses eller ikke innløses. I tilfeller der opsjonen innløses, kan det fra opsjonsutsteder til opsjonsinnehaver forekomme en betaling som tilsvarer differansen mellom gjeldende markedskurs for den underliggende eiendelen og innløsningskursen, eller det kan forekomme en anskaffelse eller et salg av den underliggende finansielle eller ikke-finansielle fordringen som er registrert til gjeldende markedsverdi og en motsvarende betaling mellom opsjonsinnehaver og opsjonsutsteder som tilsvarer innløsningskursen. Differansen mellom gjeldende markedsverdi for den underliggende eiendelen og innløsningskursen er i begge tilfeller lik likvidasjonsverdien for opsjonen, dvs. opsjonskursen ved forfall. I tilfeller der opsjonen ikke innløses, foreligger det ikke noen transaksjon. Opsjonsutstederen får imidlertid en kapitalgevinst, og opsjonsinnehaveren får et kapitaltap som skal registreres på kontoen for omvurdering.
- b) Andre finansielle derivater enn opsjoner er vanligvis kontrakter der to parter blir enige om å utveksle bestemte eiendeler, enten realaktiva eller finansielle fordringer, på ett eller flere tidspunkt i framtiden. De transaksjonene som skal registreres i forbindelse med slike finansielle derivater, omfatter all handel med kontraktene samt nettoverdien av oppgjøret. Det kan også være behov for å registrere transaksjoner forbundet med inngåelse av derivatkontrakter. I mange tilfeller inngår partene imidlertid derivatkontrakter uten at den ene parten betaler til den andre. I slike tilfeller er verdien av den transaksjonen som oppretter kontrakten, lik null, og det er ikke behov for å føre noe på kontoen for finanstransaksjoner.
- c) Eventuelle eksplisitte provisjoner som betales til eller mottas fra meglere eller andre mellommenn for å formidle handel med opsjoner, terminkontrakter, swapper og andre derivatkontrakter, behandles som betaling for tjenester på de aktuelle kontoene. Strømmer av rentebetalinger som følge av swapavtaler skal registreres som formuesinntekt, og tilbakebetaling av hovedstol skal registreres som transaksjoner i de underliggende papirene på kontoen for finanstransaksjoner. Partene i en swap anses ikke for å yte en tjeneste til hverandre, men eventuell betaling til tredjemann for å formidle swappen skal behandles som betaling for en tjeneste (se punkt 4.47). Selv om premien som betales til opsjonsselgeren i prinsippet kan anses som en tjenesteandel, er det i praksis vanligvis ikke mulig å skille ut tjenestekomponenten. Følgelig skal hele kjøpesummen registreres som anskaffelse av en finansiell fordring for kjøperen, og som stiftelse av gjeld for selgeren.
- d) Når swapkontraktene omfatter utveksling av en hovedstol, som for eksempel ved valutaswapper, skal den opprinnelige utvekslingen registreres som en transaksjon i det underliggende papiret som utveksles, og ikke som en transaksjon i finansielle derivater (F.34). Det blir da samtidig automatisk opprettet et finansielt derivat med opprinnelig verdi lik null. Deretter kommer derivatets verdi til å bestå av minst følgende deler:
 - 1. løpende markedsverdi av differansen mellom antatt framtidig markedsverdi av hovedstolen som skal veksles på nytt, og hovedstolen angitt i kontrakten, og
 - 2. løpende markedsverdi for den framtidige strømmen av eventuelle renter og øvrige kontantstrømmer angitt i kontrakten.

Endringer i derivatverdien over tid registreres på kontoen for omvurdering.

Påfølgende omvekslinger av hovedstolen skal styres av vilkårene i swapkontrakten og kan innebære at finansielle fordringer blir vekslet til en annen kurs enn gjeldende markedskurs for slike fordringer. Den motsvarende betalingen mellom partene i swapkontrakten er den som er angitt i kontrakten. Differansen mellom markedskursen og kontraktsprisen er da lik likvidasjonsverdien for fordringen/gjelden på forfallsdagen, og skal registreres som en transaksjon i finansielle derivater (F.34). Denne endelige derivattransaksjonen og eventuelle endelige netto rentestrømmer må samsvare med samlet

omvurderingsgevinst eller -tap i hele swapkontraktens løpetid. Denne behandlingen er i samsvar med de posteringer som foretas i forbindelse med opsjoner som løper til forfall (se bokstav a) ovenfor).

5.140. Aksjer og annen egenkapital, unntatt andeler i verdipapirfond (F.51):

- a) Nye aksjer registreres til utstedelsesverdi, som vanligvis tilsvarer pålydende verdi pluss overkurs.
- b) Transaksjoner i aksjer i omløp registreres til transaksjonsverdi. Når verdien ikke er kjent, kan den anslås på bakgrunn av børsnoterings eller markedskurs for børsnoteerte aksjer, og på bakgrunn av bokført verdi for ikke-børsnoteerte aksjer.
- c) Utbytteaksjer verdisettes til den kurs som framgår av utsteders forslag til utbytte.
- d) Utstedelser av friaksjer registreres ikke i systemet (se punkt 5.93). I tilfeller der utstedelse av friaksjer innebærer endringer i samlet markedsverdi i et selskaps aksjer, skal imidlertid endringene registreres på kontoen for omvurdering (se punkt 6.56).
- e) Transaksjonsverdien for annen egenkapital (F.513) er midler som er overført av eierne til foretakene eller kvasiforetakene. I noen tilfeller kan det overføres midler ved at foretakets eller kvasiforetakets gjeld overdras.

5.141. Andeler i verdipapirfond (F.52):

- a) Transaksjoner i andeler i verdipapirfond omfatter verdien av nettobidragene til fondene.
- b) Formuesinntekt som verdipapirfond mottar etter fradrag for en del av forvaltningskostnadene, og som tilfaller andelseierne selv om den ikke fordeles, har en motsvarende post på kontoen for finanstransaksjoner under andeler i verdipapirfond. Det som skjer, er at formuesinntekten reinvesteres.

Registreringstidspunkt

5.142. Finanstransaksjoner og de motsvarende transaksjonene skal registreres på samme tidspunkt.

5.143. Når en transaksjon som motsvarer en finanstransaksjon, er en ikke-finansiell transaksjon, registreres begge på det tidspunkt den ikke-finansielle transaksjonen finner sted. Når det for eksempel ved salg av varer eller tjenester opprettes handelskreditt, skal denne finanstransaksjonen registreres når posteringene foretas på den aktuelle ikke-finansielle kontoen.

5.144. Når en transaksjon som motsvarer en finanstransaksjon, også er en finanstransaksjon, foreligger det tre muligheter:

- a) begge finanstransaksjonene er transaksjoner i betalingsmidler (se punkt 5.04): de registreres på det tidspunkt den første transaksjonen gjennomføres,
- b) bare én av de to finanstransaksjonene er en transaksjon i betalingsmidler (se punkt 5.04): de registreres på det tidspunkt betalingen skjer,
- c) ingen av de to finanstransaksjonene er en transaksjon i betalingsmidler (se punkt 5.04): de registreres på det tidspunkt den første finanstransaksjonen finner sted.

Beregning av finanstransaksjoner på grunnlag av endringer i balansen

5.145. I tilfeller der det ikke foreligger basisstatistikker for finanstransaksjoner, kan finanstransaksjoner beregnes på grunnlag av endringer i balansen, dvs. endringer i beholdningen av finansielle fordringer og utestående gjeld mellom avslutningsbalansen og åpningsbalansen. Differansen mellom størrelsen på finanstransaksjonene og endringene i de finansielle balanser består av posteringer på kontoen for omvurdering og kontoen for andre volumendringer i balansene.

Vedlegg 5.1

Pengemengdebegreper i balansen og kontoene for finanstransaksjoner

- 5.146. I dette vedlegget beskrives en metode som gjør det mulig å vise pengemengdebegreper i balansen og på kontoene for finanstransaksjoner.
- 5.147. Definisjonene av pengemengdebegreper som anvendes, varierer fra land til land og over tid. Dessuten er ikke disse definisjonene nødvendigvis basert på klassifikasjonen av finansielle fordringer og klassifikasjonen av sektorer som definert i systemet. Derfor er ikke pengemengdebegreper definert i systemet.
- 5.148. Det oppstår en rekke problemer når pengemengdebegreper skal innarbeides i balansen og kontoene for finanstransaksjoner. For det første kan pengemengdebegreper bestå av komponenter som ikke samsvarer med klassene, dvs. kategoriene, underkategoriene og underposisjonene av finansielle fordringer og gjeld slik de er definert i systemet. Et pengemengdebegrep kan for eksempel omfatte bare én underklasse av kategorien sedler og bankinnskudd (AF.2). Underklassen kan defineres med henvisning til forfall og/eller med henvisning til de institusjonelle enhetene som innehar eller utsteder sedlene og bankinnskuddene. For det andre kan pengemengdebegrepet omfatte sektorer som skaper eller innehar penger eller er pengenytrale, og som ikke kan bestå av de sektorene og undersektorene som er definert i systemet. For det tredje kan de datakildene som benyttes for å beregne pengemengdebegrepene, i praksis være forskjellig fra de datakildene som brukes til å beregne balansen og kontoene for finanstransaksjoner for sektorene og utlandet.
- 5.149. For å kunne identifisere et pengemengdebegrep MX i balansen eller kontoene for finanstransaksjoner, kan det være nødvendig å dele opp en klasse "i" av finansielle fordringer og gjeld i systemet i to underklasser:
- a) MX_i : underklasse av finansielle fordringer (gjeld) klassifisert i klasse "i" og omfattet av pengemengdebegrepet MX,
 - b) MX_{-i} : underklasse av finansielle fordringer (gjeld) klassifisert i klasse "i", men ikke omfattet av pengemengdebegrepet MX.

I praksis er det slik at noen klasser av finansielle fordringer (gjeld) ikke inngår i noe pengemengdebegrep, f.eks. monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR) (AF.1) eller forsikringstekniske avsetninger (AF.6). Derfor vil MX_i og MX_6 være null, dvs. at det ikke er nødvendig med oppdeling av AF.1 i MX og MX_{-i} eller av AF.6 i MX_6 og MX_{-6} .

- 5.150. Pengemengdebegrepet MX er lik summen av alle underklasser av finansielle fordringer MX_i , i de sektorer som innehar penger, og MX er lik summen av alle underklasser av gjeld MX_i i alle pengeskapende sektorer.
- 5.151. Den viktigste fordelen ved denne metoden er fleksibiliteten. I tilfeller der definisjonen av et pengemengdebegrep endres, er det bare nødvendig å justere oppdelingen i noen klasser av finansielle fordringer og gjeld til MX_i og MX_{-i} .

Pengemengdebegreper i balansen eller kontoene for finanstransaksjoner

Finansielle fordringer i sektorer som innehar penger			Gjeld i pengeskapende sektorer	
I alt	Oppdeling i sektorer		Oppdeling i sektorer	I alt
		AF.1 AF.2 herav MX_2 MX_2 AF.3 AF.33 herav MX_{33} MX_{33} AF.4 AF.41 herav MX_{41} MX_{41} AF.42 herav MX_{42} MX_{42} AF.5 AF.51 herav MX_{51} MX_{51} AF.52 herav MX_{52} MX_{52} AF.6 AF.7 AF.71 herav MX_{71} MX_{71} AF.79		
		Finansielle fordringer og gjeld i alt, herav MX		

KAPITTEL 6: Andre strømmer

Kapittel 6 i ENS omhandler såkalte andre strømmer i nasjonalregnskapssystemet, dvs. strømmer - eller endringer i balansene - som verken er transaksjoner eller finanstransaksjoner. Teknisk sett er disse i hovedsak regnskapsført i konto for andre endringer i balansene. Kapittelet starter imidlertid med to størrelser som har en viss forankring til "realregnskapet", i første rekke kapitalslit, men dessuten anskaffelser minus avhendelse av ikke-finansielle ikke-produsert kapital (kjøp/salg av grunn mv.). Deretter følger beskrivelse av de strømmer som ikke er et resultat av transaksjoner ført i kapitalkontoen eller i kontoen for finanstransaksjoner. Disse faller i tre ulike klasser: nominelle kapitalgevinster/-tap, endringer i klassifikasjoner og struktur, og andre volumendringer i balansene (utenom endringer i klassifikasjoner og struktur). Den tredje av disse klassene beskrives først, med egne omtaler av økonomisk oppståelse av ikke-produsert kapital (eks. nye oljefunn), økonomisk oppståelse av produsert kapital (eks. verdigjenstander), naturlig vekst av ikke-kultiverte biologiske ressurser (eks. naturlig skog), økonomisk forsvinning av ikke-produsert kapital (eks. uttømming av oljereserver), tap ved naturkatastrofer, ikke-kompensert beslaglegging, volumendringer av ikke-finansiell kapital ellers (eks. ekstraordinære tap, upåregnelig elde), og volumendringer av finansielle fordringer og gjeld ellers (eks. allokering av spesielle trekkrettigheter i IMF, kansellering av gjeld som ikke er gjensidige avtaler). Klassifikasjonsendringene omtaler endringer i sektorgruppering og struktur og endringer i grupperingen av finansobjekter. Kapitalgevinster /-tap gjelder omvurderinger i systemet, først distinksjonen mellom nominelle gevinster eller tap, nøytrale gevinster eller tap (i henhold til generell inflasjon) og kapitalgevinster /-tap til realverdi. Det er også en omtale av gevinstene/tapene etter finansobjekt.

Stikkord og innholdshenvisninger

6.01,-13-14,,24	Kapitalkonto
6.01,,14,,52	Konto for finanstransaksjoner
6.02-05,,25b	Kapitalslit
6.02	Forutsigbar elde
6.04	PIM Årgangsmetoden
6.04	Geometrisk depresieringsmetode
6.05	Brutto- og nettoføring
6.06-13	Anskaffelser minus avhendelse av ikke-finansiell ikke-produsert kapital
6.06	Definisjon av ikke-finansiell ikke-produsert kapital
6.07-08	Omfang av grunn
6.07	Overflatevann (innsjøer o.l)
6.08	Klassifikasjon av fast realkapital
6.08	Naturkapital
6.08b	Vingårder, frukthager, plantaser
6.08e	Underjordiske vannressurser
6.09,,11	Anskaffelser minus avhendelse av grunn og annen naturkapital
6.10	Råolje og naturgass
6.11	Anskaffelser minus avhendelse av naturkapital
6.12	Anskaffelser minus avhendelse av immaterielle ikke-produsert kapital
6.14	Andre endringer i balansene
6.15-16,,34	Andre volumendringer
6.17	Økonomisk oppståelse av ikke-produsert kapital
6.17	Skog
6.17a	Kull,-råolje- og naturgassforekomster
6.17a	Forekomster av metalliske mineraler
6.17a	Forekomster av ikke-metalliske mineraler
6.17a	Utnyttbare grunnforekomster
6.17d	Økonomisk oppståelse av immaterielle ikke-produserte eiendeler
6.18	Økonomisk oppståelse av produsert kapital
6.18a	Økonomisk oppståelse av verdigjenstander
6.18b	Historiske monumenter
6.19-20	Naturlig vekst av ikke-kultiverte biologiske ressurser
6.20-21a	Uttømming og forringelse av naturressurser

6.21	Økonomisk forsvinning av ikke-produsert kapital
6.24	Ikke-kompensert beslagleggelse
6.25	Upåregnelig elde
6.25	Andre volumendringer for ikke-finansiell kapital
6.26-28	Andre volumendringer for finansielle fordringer og gjeld
6.27, .32, .34	Konto for andre volumendringer i balansene
6.27	Allokering/kansellering av spesielle trekkrettigheter (SDR)
6.27b	Tap på krav
6.27b	Pensjonsordninger med forhåndsbestemte ytelser
6.28	Kansellering av gjeld
6.29	Kategorier av klassifikasjoner og struktur
6.30	Sektorgruppering og struktur
6.31-34	Klassifikasjon av fordringer og gjeld (finansobjekter)
6.32	Monetarisering/demonetarisering av gull
6.33	Klassifikasjon av finansobjekter utenom monetarisering /demonetarisering av gull
6.35-42	Nominelle kapitalgevinster /-tap
6.38, .42, .54, .57	Konto for omvurdering
6.43-46	Nøytrale kapitalgevinster /-tap
6.43	Kjøpekraft
6.47-48	Kapitalgevinster /-tap til realverdi
6.47	Prissvingninger
6.47	Generelt prisnivå (inflasjon)
6.49-57	Kapitalgevinster /-tap etter finansobjekt
6.49-50	Kapitalgevinster /-tap på sedler og bankinnskudd
6.51	Kapitalgevinster /-tap på lån
6.51	Kapitalgevinster /-tap på andre fordringer/annen gjeld
6.51	Innløsningspris
6.52-55	Kapitalgevinster /-tap på verdipapirer utenom aksjer
6.53	Rentesatser
6.56	Likviditet til aksjer
6.56	Friaksjer
6.56	Kapitalgevinster /-tap på aksjer og annen egenkapital
6.57	Kapitalgevinster /-tap på forsikringstekniske reserver
6.58	Valutakurser
6.58	Finanskapital i utenlandsk valuta

- 6.01. Andre strømmer dekker kapital slit (K.1), anskaffelser minus avhendelse av ikke-finansiell ikke-produsert kapital (K.2) og andre endringer i balansene (K.3-K.12).

Andre endringer i balansene omfatter forskjellige slags endringer i eiendeler, gjeld og nettoformue som ikke følger av at transaksjoner registreres på kapitalkontoen og kontoen for finanstransaksjoner. De dekker andre volumendringer (K.3-K.10 og K.12) samt kapitalgevinster/-tap (K.11).

Kapital slit (K.1)

- 6.02. *Definisjon:* Kapital slit (K.1) representerer reduksjon i verdien av fast realkapital i den aktuelle perioden som skyldes vanlig slitasje og forutsigbar elde, herunder avsetning for tap av fast realkapital som skyldes upåregnelige ødeleggelser som kan dekkes med forsikring.
- 6.03. Det skal beregnes kapital slit for all fast realkapital (unntatt dyr), herunder både faste materielle eiendeler og immaterielle eiendeler som for eksempel kostnader i forbindelse med edb-programvare eller leting etter mineraler, viktige forbedringer av ikke-produsert kapital og kostnader ved eierskifte i forbindelse med ikke-produsert kapital.
- 6.04. Kapital slit (som skal holdes atskilt fra skattemessig avskrivning eller avskrivning i foretaksregnskaper), skal verdisettes etter beholdningen av fast realkapital og antatt gjennomsnittlig økonomisk levetid for de forskjellige kategoriene av de aktuelle kapitalvarene. Når det ikke foreligger direkte opplysninger om beholdningen av fast realkapital, anbefales det å beregne beholdningen av fast realkapital etter årgangsmetoden (PIM). Beholdningen av fast realkapital skal verdisettes til kjøperpris i den aktuelle perioden.

Ved beregning av gjennomsnittlig økonomisk levetid for de aktuelle kapitalvarene, skal det tas hensyn til tap av fast realkapital på grunn av upåregnelige ødeleggelser som kan dekkes med forsikring. For økonomien som helhet kan normalt nivå av faktiske ødeleggelser i løpet av en gitt regnskapsperiode antas å være lik med, eller nær gjennomsnittet. For de enkelte enheter og grupper av enheter kan imidlertid faktiske ødeleggelser avvike fra gjennomsnittet. På sektornivå registreres eventuelle forskjeller som andre volumendringer i fast realkapital.

Kapital slit beregnes etter den lineære avskrivningsmetoden, som innebærer at verdien av fast realkapital avskrives med et fast beløp over hele kapitalvarens levetid.

Avhengig av hvordan fast realkapital taper effektivitet, kan det imidlertid være nødvendig å beregne kapital slit etter den geometriske avskrivningsmetoden.

- 6.05. På de forskjellige kontoene registreres alltid kapital slit under hver enkelt saldobest, som angis brutto og netto. Med å registrere "brutto" menes uten fradrag for kapital slit, mens med å registrere "netto" menes etter fradrag for kapital slit.

Anskaffelser minus avhendelse av ikke-finansiell ikke-produsert kapital (K.2)

- 6.06. *Definisjon:* Ikke-finansiell ikke produsert kapital¹ består av grunn og annen naturkapital som kan benyttes til produksjon av varer og tjenester, samt immaterielle ikke-produserte eiendeler.
- 6.07. Grunn defineres som selve grunnen, herunder jord og tilhørende overflatevann¹. Tilhørende overflatevann omfatter vann i innlandet (magasiner, innsjøer, elver osv.) som det kan utøves eiendomsrett over.
- 6.08. Følgende anses ikke som grunn:
- a) bygninger og andre anlegg på eller gjennom grunnen (veier, tunneler osv),
 - b) vingårder, frukthager eller andre plantaser samt all voksende bestand,
 - c) grunnforekomster,
 - d) ikke-avlede/-dyrkede biologiske ressurser,
 - e) underjordiske vannressurser.

Bokstav a) og b) er produsert fast realkapital, mens bokstav c), d) og e) er naturkapital.

- 6.09. Anskaffelse og avhendelse av grunn verdisettes til løpende markedspriser på det tidspunkt anskaffelsen/avhendelsen skjer. Transaksjoner i grunn registreres til samme verdi både på kjøpers og selgers konto. Denne verdien omfatter ikke kostnader i forbindelse med eierskifte av grunn, som behandles som bruttoinvestering i fast realkapital.

¹ Se vedlegg 7.1 til kapittel 7 vedrørende definisjon av kapital/eiendeler/fordringer.

- 6.10. Anskaffelse og avhendelse av annen naturkapital omfatter grunnforekomster, ikke-avlede/-dyrkede biologiske ressurser og vannressurser. Grunnforekomster omfatter kull, råolje og naturgassforekomster samt forekomster av metalliske og ikke-metalliske mineraler⁽¹⁾.
- 6.11. Anskaffelse og avhendelse av annen naturkapital verdisettes til løpende markedspriser på det tidspunkt anskaffelsen/avhendelsen skjer. Denne verdien omfatter ikke kostnader i forbindelse med eierskifte. Slikt eierskifte registreres som bruttoinvestering i fast realkapital.
- 6.12. Immaterielle ikke-finansielle ikke-produserte eiendeler omfatter patentbeskyttede størrelser, leasingkontrakter og andre omsettelige kontrakter, kjøpt goodwill og andre immaterielle ikke-produserte eiendeler. Leasingkontraktene gjelder grunn, grunnforekomster samt boliger og næringsbygninger⁽¹⁾. Omsettelige kontrakter kan for eksempel være inngått med idrettsutøvere og forfattere. Verdien av anskaffelser og avhendelser av leasingkontrakter eller andre omsettelige kontrakter tilsvarer de beløp som er betalt til opprinnelige eller senere leiere når leasingkontrakter eller omsettelige kontrakter selges eller overføres til andre institusjonelle enheter. Verdien av anskaffelser og avhendelser av immaterielle ikke-produserte eiendeler omfatter ikke kostnader i forbindelse med eierskifte ettersom slike kostnader behandles som bruttoinvestering i fast realkapital.
- 6.13. Anskaffelser minus avhendelse av ikke-finansiell ikke-produsert kapital registreres på kapitalkontoen for sektorene, totaløkonomien og utlandet.

Andre endringer i balansene (K.3-K.12)

- 6.14. *Definisjon:* Andre endringer i balansene er strømmer som ikke følger av transaksjoner registrert på kapitalkontoen og kontoen for finanstransaksjoner. Det skilles mellom to slags andre endringer: for det første andre volumendringer i balansene, og for det andre endringer i verdien av eiendeler, gjeld og nettoformue på grunn av endringer i prisnivå og -struktur som fører til kapitalgevinster eller -tap.

Andre volumendringer (K.3-K.10 og K.12)

- 6.15. Andre volumendringer er strømmer med forskjellige funksjoner. En viktig funksjon er å gi kapital mulighet til å komme inn i og forlate systemet under normale omstendigheter, for eksempel at kapital som forekommer naturlig, får komme inn eller gå ut. Dette er viktig for å registrere oppdagelse, uttømming og forringelse av naturkapital. En annen funksjon er å registrere virkningen av uvanlige, uventede hendelser som berører de økonomiske fordelene knyttet til kapitalen.
- 6.16. Andre volumendringer inndeles i ni kategorier:
- a) økonomisk oppståelse av ikke-produsert kapital (K.3),
 - b) økonomisk oppståelse av produsert kapital (K.4),
 - c) naturlig vekst av ikke-avlede/-dyrkede biologiske ressurser (K.5),
 - d) økonomisk forsvinning av ikke-produsert kapital (K.6),
 - e) tap ved katastrofer (K.7),
 - f) ikke-kompensert beslaglegging (K.8),
 - g) andre volumendringer i ikke-finansiell kapital i.e.n. (K.9),
 - h) andre volumendringer i finansielle fordringer og gjeld i.e.n. (K.10),
 - i) klassifikasjons- og strukturendringer (K.12).

Økonomisk oppståelse av ikke-produsert kapital (K.3)

- 6.17. Økonomisk oppståelse av ikke-produsert kapital (K.3) tilsvarer den delen av volumøkningen i denne typen kapital som ikke er resultat av produksjon.

Herunder hører:

- a) bruttoøkninger i nivået av utnyttbare grunnressurser: påviste kull, råolje og naturgassforekomster samt forekomster av metalliske og ikke-metalliske mineraler som kan utnyttes økonomisk. Dette dekker også økningen i forekomster som vil kunne utnyttes økonomisk på grunn av teknologiske fremskritt eller relative prisendringer,
- b) overføring av annen naturkapital til økonomisk aktivitet: størrelser som forekommer naturlig, og som endrer status til å bli økonomiske eiendeler, dvs. kapital som institusjonelle enheter utøver eiendomsrett over, og som eierne kan ha økonomisk fordel av (f.eks. utnyttelse av urskog, omdannelse av vill eller øde grunn til grunn som kan utnyttes økonomisk, landgjenvinning fra havet),

- c) kvalitetsendringer i ikke-produsert kapital på grunn av endringer i økonomisk bruk. Kvalitetsendringer behandles som volumendringer. Kvalitetsendringer som registreres her, motsvarer de endringer i økonomisk bruk som vises som klassifikasjonsendringer (se punkt 6.32.), f.eks. endring av dyrket grunn til grunn med bygninger,
- d) oppståelse av immaterielle ikke-produserte eiendeler. Immaterielle ikke-produserte eiendeler oppstår når størrelser patentbeskyttes, eller det inngås omsettelige kontrakter. Også når foretak selges til priser over deres ansvarlige kapital (se punkt 7.05), er forskjellen mellom kjøperpris og ansvarlig kapital "kjøpt goodwill". Goodwill som ikke forekommer i form av salg/kjøp, anses ikke som en økonomisk eiendel.

Økonomisk oppståelse av produsert kapital (K.4)

- 6.18. Økonomisk oppståelse av produsert kapital (K.4) forekommer for varer som ikke allerede er registrert i balansene. Det er anerkjennelsen av en signifikant eller særlig verdi som anses for å være en økonomisk oppståelse, som skal registreres under andre volumendringer.

Økonomisk oppståelse av produsert kapital omfatter:

- a) verdigjenstander som edelstener og kunstgjenstander når en gjenstands høye verdi eller kunstneriske betydning først anerkjennes, og gjenstanden ikke tidligere er registrert i balansene,
- b) historiske minnesmerker når et minnesmerkes særlige arkeologiske, historiske eller kulturelle verdi først anerkjennes, og minnesmerket ikke tidligere er registrert i balansene.

Naturlig vekst av ikke-avlede/-dyrkede biologiske ressurser (K.5)

- 6.19. Naturlig vekst av ikke-avlede/-dyrkede biologiske ressurser (K.5) er ikke direkte underlagt en institusjonell enhets styring, ansvar og forvaltning og regnes derfor ikke som produksjon. Naturlig tilvekst som f.eks. tømmer på rot eller fisk i elvemunninger skal derfor anses som økonomisk oppståelse.
- 6.20. Naturlig vekst av ikke-avlede/-dyrkede biologiske ressurser skal behandles som økning i kapitalen (K.5), og uttømming og forringelse av disse ressursene skal registreres som økonomisk forsvinning (K.61). I praksis kan naturlig tilvekst imidlertid bare registreres netto fordi de fysiske målene som antakelig vil være det eneste tilgjengelige observasjonsgrunnlaget, faktisk er nettomål.

Økonomisk forsvinning av ikke-produsert kapital (K.6)

- 6.21. Økonomisk forsvinning av ikke-finansiell ikke-produsert kapital (K.6) omfatter:
- a) uttømming og forringelse av naturkapital (K.61), dvs. nedgang i grunnforekomster og uttømming og forringelse av ikke-avlede/-dyrkede biologiske ressurser som anses som kapital (se punkt 6.19),
 - b) annet økonomisk forsvinning av ikke-produsert kapital (K.62):
 - 1. annen nedgang i nivået av utnyttbare grunnforekomster (revurdering av utnyttelsesmulighetene på grunn av teknologiske fremskritt eller relative prisendringer),
 - 2. kvalitetsendringer i ikke-produsert kapital på grunn av endringer i økonomisk bruk,
 - 3. forringelse av ikke-produsert kapital på grunn av økonomisk aktivitet. Herunder regnes forringelse av grunn, vannressurser og i prinsippet annen naturkapital,
 - 4. avskrivning av kjøpt goodwill, heving av omsettelige kontrakter og utløp av patentbeskyttelse.

Tap ved katastrofer (K.7)

- 6.22. Tap ved katastrofer, som er registrert som andre volumendringer i balansene, er følgene av uvanlige, store og identifiserbare hendelser som kan ødelegge økonomiske eiendeler i alle kategorier av (ikke-finansielle eller finansielle) økonomiske eiendeler.
- 6.23. Som slike hendelser regnes større jordskjelv, vulkanutbrudd, flodbølger, uvanlig sterke orkaner, tørke og andre naturkatastrofer, krigshandlinger, opptøyer og andre politiske hendelser samt teknologiske ulykker som store giftutslipp eller utslipp av radioaktive partikler i luften.

Herunder hører særlig:

- a) forringelse av grunnens kvalitet på grunn av uvanlig flom- eller vindskade,
- b) ødeleggelse av livdyr- og frukttrebestand på grunn av tørke eller sykdomsutbrudd,
- c) ødeleggelse av bygninger, utstyr eller verdigjenstander i skogbrann eller jordskjelv,
- d) upåregnelig ødeleggelse av valuta eller ihendehaverpapirer som følge av naturkatastrofer eller politiske hendelser.

Ikke-kompensert beslagleggelse (K.8)

- 6.24. Ikke-kompensert beslagleggelse (K.8) inntreffer når offentlig forvaltning eller andre institusjonelle enheter uten full kompensasjon tar i besittelse eiendeler tilhørende andre institusjonelle enheters, herunder utenlandske enheter, av andre grunner enn betaling av skatt, bøter eller lignende avgifter. Den delen av slike ensidige beslagleggelser som ikke kompenseres, er ikke kapitaloverføring som skal registreres på kapitalkontoen.

Andre volumendringer i ikke-finansiell kapital i.e.n. (K.9)

- 6.25. Under andre volumendringer i ikke-finansiell kapital (i.e.n.) (K.9) registreres de følger uventede hendelser har på de økonomiske fordelene knyttet til kapitalen.

Herunder hører:

- a) uforutsett elde. Kapitalslit dekker ikke uforutsett elde av fast realkapital, og det beløp som er oppført for normal antatt elde, kan være utilstrekkelig for faktisk elde. Det må derfor foretas posteringer for den nedgang i verdien av fast realkapital som skyldes innføring av forbedret teknologi,
- b) differanser mellom avsetninger som er innarbeidet under kapitalslit til dekning av vanlig skade og faktiske tap. Kapitalslit dekker ikke uforutsett skade, og det beløp som er oppført for normal antatt skade, kan være utilstrekkelig (eller for stort) i forhold til faktisk skade. Det må derfor foretas justeringer for uforutsett nedgang (eller økning) i verdien av fast realkapital på grunn av slike hendelser.
- c) forringelse av fast realkapital som det ikke er tatt hensyn til under kapitalslit: nedgang i verdien av fast realkapital f.eks. på grunn av uforutsette følger av sur luft og nedbør på bygninger eller kjøretøyer,
- d) tilsidesetting av produksjonsutstyr før det er ferdigstilt eller tatt i bruk,
- e) ekstraordinære tap i lagerbeholdninger (f.eks. på grunn av brann, tyveri, insektangrep i kornlagre),
- f) statistiske avvik for ikke-finansiell kapital mellom avslutningsbalanse og tilsvarende åpningsbalanse.

Andre volumendringer i finansielle fordringer og gjeld i.e.n. (K.10)

- 6.26. Her skal det registreres endringer i finansielle fordringer og gjeld som ikke hører inn under finanstransaksjoner på kontoen finanstransaksjoner, ikke under kapitalgevinster og -tap på kontoen for omvurdering, ikke under klassifikasjons- og strukturendringer, ikke under tap ved katastrofer og ikke under ikke-kompensert beslagleggelse.

- 6.27. Kategori K.10 omfatter:

- a) allokering og annullering av spesielle trekkrettigheter (SDR) (AF.12) (se punkt 5.33-5.35): for SDR eksisterer det ikke noen motsvarende gjeld, ikke engang fiktiv gjeld. Den mekanismen som bidrar til å opprette SDR (omtales som allokering av spesielle trekkrettigheter) og til å annullere dem (omtales som annullering av spesielle trekkrettigheter), anses derfor ikke for å medføre transaksjoner, men posteringer på kontoen for andre volumendringer i balansene. Allokering av SDR øker de pengepolitiske myndigheters finanskapital, mens annullering minsker finanskapitalen,
- b) andre volumendringer som gjelder pensjonsordninger med forhåndsdefinerte ytelser. I denne typen pensjonsordninger er de ansatte som deltar, garantert en viss størrelse på pensjonsytelsene. Ytelserne beregnes etter en bestemt formel avhengig av deltagernes tjenestetid og lønn og er ikke fullstendig bundet til kapitalen i pensjonskassen. For pensjonsordninger med forhåndsdefinerte ytelser viser en postering på kontoen for andre volumendringer i balansene aktuariemessig fastsatt gjeld som følge av endringer i ytelsenes struktur, som skal holdes atskilt fra endringer i alder og tjenestetid for ytelsesmottakerne. Eksempler på endringer i ytelsesstruktur er endringer i beregningsformler, nedsettelse av pensjonsalder eller finansiering av en årlig forhøyelse (vanligvis definert som en fast prosentsats per år) i framtidige pensjoner eller i alle pensjoner som allerede er under utbetaling,
- c) ekstraordinære tap av sedler eller ihendehaverpapirer f.eks. på grunn av brann eller tyveri,
- d) avskrivning eller nedskrivning av tap på krav. Når kreditor ensidig erkjenner at en finansiell fordring ikke lenger kan inndrives på grunn av konkurs eller andre forhold, kan denne posten benyttes til å fjerne denne finansielle fordringen fra kreditors balanse og den motsvarende gjelden fra debitors balanse. I tilfeller der kreditor kontrollerer den institusjonelle debitorenheten, registrerer kreditor avskrivning eller nedskrivning av gjeld som ikke skyldes konkurs, på akkumuleringskontoene,

e) statistiske avvik for finansielle fordringer og gjeld mellom avslutningsbalanse og tilsvarende åpningsbalanse.

6.28. Kategori K.10 omfatter ikke:

- a) ettergivelse av gjeld ved gjensidig avtale mellom debitor og kreditor (gjeldsettergivelse eller avståelse av krav): behandles som transaksjoner mellom kreditor og debitor (se punkt 4.165 bokstav f) og 5.16) og ikke som andre volumendringer,
- b) gjeldsavståelse: ensidig kansellering av gjeld fra debtors side registreres ikke i systemet.

Klassifikasjons- og strukturendringer (K.12)

6.29. Klassifikasjons- og strukturendringer (K.12) omfatter endringer i sektoromfang og struktur for institusjonelle enheter (K.12.1) og endringer i objektsomfang (K.12.2).

Endringer i sektoromfang og struktur (K.12.1)

6.30. Omklassifisering av en institusjonell enhet fra én sektor til en annen innebærer at hele enhetens balanse overføres. Når for eksempel en institusjonell enhet klassifisert i husholdningssektoren, blir et kvasiforetak, skal den institusjonelle enheten omklassifiseres i foretakssektoren.

Endringer i strukturen av institusjonelle enheter omfatter oppståelse og forsvinning av visse finansielle fordringer og gjeld på grunn av omstruktureringer. Når et foretak forsvinner som selvstendig juridisk enhet fordi det overtas av ett eller flere foretak, forsvinner alle finansielle fordringer/gjeld fra systemet, herunder aksjer og annen egenkapital, som eksisterte mellom foretaket og de foretakene som foretok oppkjøpet. Kjøp av aksjer og annen egenkapital i et foretak som ledd i en fusjon, skal registreres som en finanstransaksjon mellom det foretaket som er kjøper, og den tidligere eieren. Når aksjer i foretaket som overtas, erstattes med aksjer i foretaket som foretar oppkjøpet eller i det nye foretaket, fører dette til to posterings, nemlig innløsning av eksisterende aksjer og utstedelse av nye aksjer. Finansielle fordringer/gjeld som eksisterer mellom det foretaket som overtas og tredjemann, forblir uforandret og overføres til det foretaket (de foretakene) som foretar oppkjøpet.

Når et foretak juridisk deles i to eller flere institusjonelle enheter, registreres nye finansielle fordringer og gjeld (oppståelse av finansielle fordringer) på samme måte i denne kategori (K.12.1).

Endringer i objektsomfang (K.12.2)

6.31. Kategori K.12.1 omfatter monetarisering/demonetarisering av gull (K.12.21) og endringer i objektsomfang utenom monetarisering/demonetarisering av gull (K.12.22).

6.32. Monetarisering/demonetarisering av gull (K.12.21) registreres på de pengepolitiske myndigheters konto for andre volumendringer i balansene, dvs. i undersektoren sentralbanken (S.121) eller statsforvaltningen (S.1311).

Monetarisering av gull forekommer når de pengepolitiske myndigheter omklassifiserer gull fra beholdningen av verdigjenstander til de pengepolitiske myndigheters internasjonale reserver. Kontoen for andre volumendringer i balansene registrerer da en nedgang i deres beholdning av verdigjenstander og en økning i beholdningen av monetært gull.

Kjøp av monetært gull direkte fra andre pengepolitiske myndigheter klassifiseres som transaksjoner i monetært gull (F.11). Alle andre kjøp, herunder fra finansformidlere eller via et organisert gullmarked, må registreres som kjøp av verdigjenstander med påfølgende klassifikasjonsendring.

Demonetarisering av gull forekommer når de pengepolitiske myndigheter overfører gull fra internasjonale reserver til verdigjenstander. Pengepolitiske myndigheters beholdninger av monetært gull minskes dermed, og beholdningen av verdigjenstander stiger. Salg av monetært gull direkte til andre pengepolitiske myndigheter klassifiseres som transaksjoner i monetært gull (F.11). Alle øvrige salg, herunder salg til finansformidlere eller via et organisert gullmarked, må registreres som salg av verdigjenstander med påfølgende klassifikasjonsendring.

6.33. Endringer i objektsomfang utenom monetarisering/demonetarisering av gull (K.12.22) omfatter f.eks. endringer i arealbruk eller ombygging av bolighus til næringsformål eller omvendt. Når det gjelder grunn, skal begge posterings (en negativ postering for den gamle kategorien og en positiv postering for den nye kategorien) foretas med samme verdi i kategori K.12.22. Endring i grunnverdien som følge av denne bruksendringen registreres under økonomisk oppståelse (se punkt 6.17 bokstav c)) eller økonomisk forsvinning av ikke-produsert kapital (se punkt 6.21 bokstav b)) og anses som volumendringer.

K.12.22 omfatter ikke konvertering av obligasjoner til aksjer. Slike konverteringer registreres som to finanstransaksjoner (se punkt 5.62 bokstav l)).

- 6.34. Posteringer for andre volumendringer (K.3 til K.10 og K.12) registreres på kontoene for andre volumendringer i balansene for sektorene, totaløkonomien og utlandet.

Nominelle kapitalgevinster/-tap (K.11)

- 6.35. Nominelle kapitalgevinster² er en kategori av andre endringer i eiendeler, gjeld og følgelig også nettoformue som gjenspeiler endringer i prisnivå og -struktur. Nominelle kapitalgevinster deles opp i nøytrale kapitalgevinster og kapitalgevinster til realverdi.
- 6.36. *Definisjon:* ominell kapitalgevinst (K.11) for en gitt mengde av en eiendel defineres som endring i verdien for eieren av eiendelen som følge av endring i prisen. Nominell kapitalgevinst på gjeld defineres som endring i verdien av gjelden som følge av endring i prisen, men med motsatt fortegn.
- 6.37. Positive kapitalgevinster følger av økning i verdien av en gitt eiendel eller en nedgang i verdien av en gitt gjeld. En negativ kapitalgevinst, dvs. et kapitaltap, følger av nedgang i verdien av en gitt eiendel eller en økning i verdien av en gitt gjeld.
- 6.38. Nominelle kapitalgevinster som registreres på kontoen for omvurdering, er kapitalgevinster som påløper på eiendeler eller gjeld, enten gevinsten realiseres eller ikke. En kapitalgevinst anses for å være realisert når den aktuelle eiendelen er solgt, innløst, brukt eller på annen måte avhendet, eller gjelden er tilbakebetalt. En ikke-realisert gevinst påløper således på en eiendel som fremdeles eies, eller en gjeld som fremdeles er utestående ved utgangen av regnskapsperioden. Med realisert gevinst menes vanligvis en gevinst som er realisert over hele det tidsrommet eiendelen eies, eller gjelden er utestående, enten dette tidsrommet er sammenfallende med regnskapsperioden eller ikke. Ettersom kapitalgevinster imidlertid registreres etter det påløpte registreringsprinsippet i systemet, framkommer ikke skillet mellom realisert og ikke-realisert gevinst i klassifikasjonene og kontoene selv om dette skillet kan være nyttig i visse sammenhenger.
- 6.39. Kapitalgevinster omfatter gevinster på alle salgs eiendeler: ikke-finansiell produsert og ikke-produsert kapital samt finanskapital. Således dekkes også kapitalgevinster på lagerbeholdninger av alle slags varer som produsentene sitter inne med, herunder produkter under arbeid.
- 6.40. Det kan påløpe nominelle kapitalgevinster på eiendeler uansett hvor lenge de eies innenfor regnskapsperioden, og ikke bare på eiendeler som opptrer i åpningsbalansen og/eller avslutningsbalansen. Nominelle kapitalgevinster som påløper for eieren av en bestemt eiendel, eller en gitt mengde av en bestemt type eiendeler, mellom to tidspunkt, defineres som:

løpende verdi av denne eiendelen på det seneste tidspunktet,

minus

løpende verdi av denne eiendelen på det tidligste tidspunktet,

forutsatt at eiendelen selv i mellomtiden ikke endres, verken kvalitativt eller kvantitativt. Den nominelle kapitalgevinsten (G) som påløper på en gitt mengde q av en eiendel mellom tidspunkt o og t kan uttrykkes på følgende måte:

$$G = (p_t - p_o) \times q$$

der p_o og p_t er prisene for eiendelen på henholdsvis tidspunkt o og t. For finansielle fordringer og gjeld med faste løpende verdier, og p_o og p_t derfor per definisjon er like, er de nominelle kapitalgevinstene alltid null.

- 6.41. Med henblikk på beregning av nominell kapitalgevinst må anskaffelser og avhendelser av eiendeler verdisettes på samme måte som på kapitalkontoen og kontoen for finanstransaksjoner, og beholdninger av eiendeler må verdisettes på samme måte som i balansene. Når det gjelder fast realkapital, er verdien av en anskaffelse det beløp som kjøper betaler til produsent eller selger, pluss ytterligere kostnader som kjøper påføres i forbindelse med eierskifte. Verdien av en avhendelse av brukt fast realkapital er det beløp selger mottar fra kjøper minus de kostnader som kjøper påføres i forbindelse med eierskifte.

² Begrepet "kapitalgevinst" omfatter både kapitalgevinster og -tap og skal forstås slik at kapitalgevinster kan være både negative og positive. På samme måte kan begrepet "kapital" omfatte både fordringer og gjeld.

Fire forskjellige situasjoner kan gi nominelle kapitalgevinster:

1. en eiendel som eies gjennom hele regnskapsperioden: den nominelle kapitalgevinsten som påløper i løpet av regnskapsperioden, er lik verdien av avslutningsbalansen minus verdien av åpningsbalansen. Disse verdiene er anslått verdi av eiendelene dersom de skulle anskaffes på de tidspunktene balansekontiene refererer seg til. Den nominelle kapitalgevinsten er ikke-realisert,
2. en eiendel som eies ved inngangen til perioden og selges i løpet av perioden: den nominelle kapitalgevinsten som påløper, er lik faktisk eller anslått avhendelsesverdi minus verdien av åpningsbalansen. Den nominelle kapitalgevinsten er realisert,
3. en eiendel som er anskaffet i løpet av perioden og fremdeles eies ved utgangen av perioden: den nominelle kapitalgevinsten som påløper, er lik verdien av avslutningsbalansen minus faktisk, eller anslått, anskaffelsesverdi av eiendelen. Den nominelle kapitalgevinsten er ikke-realisert,
4. en eiendel som er anskaffet og avhendet i løpet av regnskapsperioden: den nominelle kapitalgevinsten som påløper, er lik faktisk, eller anslått, avhendelsesverdi minus faktisk, eller anslått, anskaffelsesverdi. Den nominelle kapitalgevinsten er realisert.

6.42. Nominelle kapitalgevinster er realiserter og ikke-realiserter kapitalgevinster som påløper på eiendeler og gjeld. De registreres på kontoen for omvurdering for sektorene, totaløkonomien og utlandet.

Nøytrale kapitalgevinster/-tap (K11.1)

6.43. *Definisjon:* Med nøytral kapitalgevinst (K.11.1) på en eiendel menes verdien av den kapitalgevinst som ville oppstå dersom prisen på eiendelen endres over tid proporsjonalt med det generelle prisnivået.

Begrepet nøytral kapitalgevinst brukes for å lette beregningen av kapitalgevinster til realverdi, som gjør det mulig å omfordele kjøpekraft mellom sektorer.

6.44. Dersom den generelle prisindeksen er r , kan den nøytrale kapitalgevinsten (NG) på en gitt mengde q av en eiendel mellom tidspunkt o og t uttrykkes på følgende måte:

$$NG = p_o \times q (r_t/r_o - 1)$$

der $p_o \times q$ er løpende verdi av eiendelen på tidspunkt o , og r_t/r_o er faktoren for endringen i den generelle prisindeksen mellom tidspunkt o og t . Størrelsen r_t/r_o anvendes på alle eiendeler og all gjeld.

6.45. Det finnes ikke noen ideell generell prisindeks for å beregne nøytrale kapitalgevinster. Per konvensjon benyttes prisindeksen for innenlandske sluttanvendelser unntatt lagerendringer til beregning av nøytrale kapitalgevinster.

6.46. Nøytrale kapitalgevinster registreres på kontoen for nøytrale kapitalgevinster/-tap, som er en underkonto av kontoen for omvurdering for sektorene, totaløkonomien og utlandet.

Kapitalgevinster/-tap til realverdi (K.11.2)

6.47. *Definisjon:* Med kapitalgevinster/-tap til realverdi (K.11.2) på en eiendel menes differansen mellom nominell og nøytral kapitalgevinst på denne eiendelen.

Kapitalgevinsten til realverdi (RG) på en gitt mengde q av en eiendel mellom tidspunkt o og t kan uttrykkes på følgende måte:

$$RG = G - NG$$

eller

$$RG = (p_t/p_o - r_t/r_o) \times p_o \times q$$

Verdien av kapitalgevinster til realverdi på eiendeler avhenger således av prisbevegelsen på eiendelene i løpet av den aktuelle perioden i forhold til gjennomsnittlig bevegelse i andre priser målt etter den generelle prisindeksen.

6.48. Kapitalgevinster til realverdi registreres på kontoen for kapitalgevinster/-tap til realverdi, som er en underkonto av kontoen for omvurdering for sektorene, totaløkonomien og utlandet.

Kapitalgevinster etter typen av finansielle fordringer

Sedler og bankinnskudd (AF.2)

- 6.49. Løpende verdi av sedler og bankinnskudd i nasjonal valuta er konstant over tid. "Prisen" på en slik fordring er derfor alltid lik enheten, mens mengden tilsvarende antall enheter av valutaen den er oppgitt i. Nominelle kapitalgevinster på slike fordringer er alltid null. Derfor er differansen mellom verdien av åpnings- og avslutningsbeholdningene av slike fordringer fullt ut tatt hensyn til i verdien av transaksjonene i fordringene, med unntak av andre volumendringer i balansene. Dette er ett tilfelle der det vanligvis er mulig å beregne transaksjonsverdi på grunnlag av tallene i balansen.
- 6.50. For å beregne nøytral kapitalgevinst og kapitalgevinst til realverdi på fordringer med fast løpende verdi, er det imidlertid nødvendig å ha opplysninger om tidspunkt for og verdi av transaksjonene i tillegg til verdien av åpningsbalansen og avslutningsbalansen. Som eksempel kan nevnes lån som opptas og tilbakebetales innenfor en regnskapsperiode når det generelle prisnivået stiger. Fra kreditors synspunkt er da den nøytrale gevinsten på lånet positiv, og gevinsten til realverdi negativ, og beløpet er avhengig av lengden på lånets løpetid og inflasjonstakten. Det er umulig å registrere slike realtap uten opplysninger om verdien på de lånene som opptas og tilbakebetales i løpet av regnskapsperioden, og om tidspunktene de opptas og tilbakebetales. Generelt kan det antas at dersom samlet, absolutt verdi av positive og negative transaksjoner er stor i forhold til verdien av åpningsbalansen og avslutningsbalansen, vil det ikke være særlig tilfredsstillende med omtrentlige anslag over nøytrale kapitalgevinster og kapitalgevinster til realverdi på finansielle fordringer og gjeld med fast løpende verdi som bare er utledet på grunnlag av opplysninger i balansene. Selv om verdien av finanstransaksjonene registreres brutto, dvs. at låneopptak og tilbakebetaling registreres hver for seg og ikke som samlet verdi av lånene minus tilbakebetaling, vil ikke en slik metode være tilstrekkelig uten opplysninger om tidspunkt for låneopptak og tilbakebetaling.

Lån (AF.4) og andre fordringer/gjeld (AF.7)

- 6.51. For lån og andre fordringer/gjeld som ikke omsettes, gjelder det samme som for sedler og bankinnskudd. Når et eksisterende lån eller en handelskreditt selges til en annen institusjonell enhet, skal differansen mellom tilbakebetalingsprisen og transaksjonsprisen registreres på selgerens og kjøperens konto for omvurdering på transaksjonstidspunktet.

Verdipapirer utenom aksjer (AF.3)

- 6.52. Når obligasjoner utstedes til overkurs eller underkurs, herunder underkursobligasjoner og null-kupongobligasjoner, bestemmes renten som utstederen skal betale i obligasjonens løpetid, av differansen mellom utstedelseskurs og pålydende- eller innløsningsverdi ved forfall. Denne renten registreres som formuesinntekt som obligasjonsutsteder skal betale, og som obligasjonsinnehaver mottar i tillegg til eventuell kupongrente som utsteder betaler med jevne mellomrom i obligasjonens løpetid. Påløpt rente registreres på kontoen for finanstransaksjoner som om obligasjonsinnehaver samtidig har reinvestert renten i obligasjonen (se punkt 5.17). Renten registreres derfor på kontoen for finanstransaksjoner som anskaffelse av en fordring og kommer i tillegg til den allerede eksisterende fordringen³. Følgelig gjenspeiler økningen i markedsverdien av en obligasjon på grunn av påløpt, reinvestert rente, en økning i utestående hovedstol, dvs. i fordringens størrelse. Det er egentlig en mengdes- eller volumøkning, og ikke en prisstigning. Denne økningen skaper verken kapitalgevinst for obligasjonsinnehaver eller kapitaltap for obligasjonsutsteder. Forholdet kan sammenlignes med situasjonen for en vare, f.eks. vin, som modnes under lagring. En prisøkning for vinen på grunn av kvalitetsforbedring anses som en økning i volum og ikke i pris. Obligasjoner endres kvalitativt over tid etter hvert som de nærmer seg forfall, og det er viktig å konstatere at denne verdiøkningen som følge av akkumulering av påløpt rente ikke er prisendringer og ikke skaper kapitalgevinst.
- 6.53. Kursen på obligasjoner med fast rente kan imidlertid også endres når markedrenten endres, men motsatt i forhold til renten. En gitt renteendring har mindre innvirkning på kursen på én enkelt obligasjon jo nærmere obligasjonen er forfall. Endringer i obligasjonskursen som skyldes endringer i markedrenten, er endringer i pris og ikke i mengde. Disse endringene skaper derfor vanligvis kapitalgevinster eller -tap både for utsteder og obligasjonsinnehaver. En renteøkning skaper en nominell kapitalgevinst for obligasjonsutsteder, og et tilsvarende nominelt kapitaltap for obligasjonsinnehaver, og omvendt når rentesatsene går ned.

Nominelle kapitalgevinster og -tap kan påløpe på kortsiktige veksler på samme måte som for obligasjoner. Ettersom slike veksler imidlertid har mye kortere løpetid, er de kapitalgevinster som oppstår ved renteendringer, vanligvis mye mindre enn for obligasjoner med samme pålydende.

³ Denne framgangsmåten anbefales i systemet, men det gis også rom for å registrere slik rente under andre fordringer/gjeld (AF.7) når det måtte være nødvendig av hensyn til nasjonal praksis (se punkt 5.130).

- 6.54. Konvertering av obligasjoner til aksjer registreres som to finanstransaksjoner (se punkt 5.62 bokstav 1)). Konverteringen skjer vanligvis til en kurs under markedskursen for aksjene, og kapitalgevinsten som dermed oppstår, skal registreres som en prisendringer på kontoen for omvurdering.
- 6.55. Verdien av finansielle derivater (AF.34) kan endres som følge av endringer i verdien av det underliggende finansobjektet, endringer i det underliggende finansobjektets volatilitet, eller dersom innløsnings- eller forfallsdatoen nærmer seg. Alle slike endringer i verdi skal anses som prisendringer og registreres under K.11.

Aksjer og annen egenkapital (AF.5)

- 6.56. Friaksjer (se punkt 5.93) øker antall aksjer og pålydende verdi av utstedte aksjer, men endrer i prinsippet ikke markedsverdien for aksjene totalt. Per konvensjon registreres de ikke i regnskapet i det hele tatt. Ettersom slike utstedelser er ment å skulle bedre aksjenes likviditet på markedet og dermed kan føre til at aksjenes samlede markedsverdi stiger, skal slike endringer registreres som omvurdering.

Forsikringstekniske avsetninger (AF.6)

- 6.57. Endringer i husholdningenes nettoformue i livsforsikringsreserver og pensjonskasser (AF.61) som oppstår i tidsrommet mellom inngangen og utgangen av regnskapsperioden, og som følger av nominelle kapitalgevinster eller -tap på de reserver som forsikringsselskaper og pensjonskasser har investert, registreres på kontoen for omvurdering på samme måte for endringer i forskuddsbetalinger av forsikringspremier og reserver mot utestående krav (AF.62) som følge av kapitalgevinster eller -tap.

Finansielle fordringer i utenlandsk valuta

- 6.58. Verdien av finansielle fordringer i utenlandsk valuta måles etter løpende markedsverdi i utenlandsk valuta omregnet til nasjonal valuta etter gjeldende valutakurs. Det kan derfor oppstå nominelle kapitalgevinster ikke bare fordi prisen på en fordring i lokal valuta endres, men også fordi valutakursen endres. Samlet verdi av nominell kapitalgevinst som påløper i regnskapsperioden, kan beregnes på vanlig måte ved å trekke transaksjonsverdien fra differensen mellom verdien av åpningsbalansen og avslutningsbalansen. For dette formål må transaksjoner i finansielle fordringer i utenlandsk valuta omregnes til nasjonal valuta etter valutakursen på det tidspunkt transaksjonen skjer, mens verdien av åpningsbalansen og avslutningsbalansen må omregnes etter gjeldende valutakurser på de datoene balansekontoene refererer seg til. Det betyr at samlet transaksjonsverdi, anskaffelser minus avhendelser, uttrykt i utenlandsk valuta, faktisk omregnes etter en veid gjennomsnittskurs der vektene er gitt ved verdiene av transaksjonene utført på de forskjellige tidspunktene.

KAPITTEL 7: Balanser

Kapittel 7 i ENS omhandler balansene i nasjonalregnskapssystemet. Innledningsvis beskrives de ulike typer kapital i tre hovedkategorier: ikke-finansiell produsert kapital, ikke-finansiell ikke-produsert kapital og finanskapital. Forholdet til mer kjente størrelser som realkapital, fast realkapital og naturkapital presiseres. Verdisettingen er neste tema. Derneft følger i tur og orden omtalen av de enkelte underkategoriene på flere nivå for den ikke-finansielle kapitalen og finanskapitalen. Ikke-finansiell kapital har inndelinger i produsert og ikke-produsert kapital på første nivå. Produsert kapital deles derneft på fast realkapital (underoppdelt i materielle og immaterielle eiendeler), lagerbeholdninger og verdigjenstander, mens ikke-produsert kapital består av naturkapital (grunn, grunnforekomster og annen naturkapital) og immateriell ikke-produsert kapital (eks. patentbeskyttede størrelser, kjøpt goodwill). Omtalen av finanskapitalen følger grupperingen på 7 hovedposter av finansobjekter, også med en omtale av finansielle sektorbalanser. Dette følges av to memoposter om varige konsumvarer og direkte investeringer i/fra utlandet. Kapitlet avsluttes med to vedlegg, ett som gir definisjonene av hver enkelt kapitalkategori, og ett om forbindelsen mellom åpningsbalanser og avslutningsbalanser, dvs. hvilke størrelser som forekommer i de ulike kategorier av balanseendringer, og for hver kapitalkategori.

Stikkord og innholdshenvisninger

7.01-69	Balanser
7.01	Definisjon av balanser
7.01,.05	Nettoformue
7.02	Nasjonalformue
7.04,.67	Netto finanskapital
7.05	Ikke-finansielle foretak
7.05	Finansielle foretak
7.06	Løpende konti
7.06	Produksjonskonto
7.08	Regnskapssammenhenger mellom åpnings- og avslutningsbalanser
7.09-24	Eiendeler
7.10	Økonomiske eiendeler
7.11	Økonomisk utbytte
7.12	Klassifikasjon av økonomiske eiendeler
7.12	Personkapital
7.12c,.22	Betingede fordringer
7.13	Kategorier av økonomiske eiendeler
7.14-15	Ikke-finansiell produsert kapital
7.14	Definisjon av ikke-finansiell produsert kapital
7.16-19	Ikke-finansiell ikke-produsert kapital
7.16	Definisjon av ikke-finansiell ikke-produsert kapital
7.18	Definisjon av naturkapital
7.19	Immateriell ikke-produsert kapital
7.20	Finansielle fordringer og gjeld
7.21	Finansielle krav
7.21	Motsvarende økonomiske eiendeler
7.21	Motsvarende gjeld
7.22	Betalingsgarantier
7.22	Rammekreditt
7.22	Sertifikater med fulltegningsgaranti
7.25-32	Verdisetting i balanser, generelle prinsipper
7.25	Verdisetting av økonomiske eiendeler
7.25	Kostnader ved eierskifte
7.29	Verdisetting av fast realkapital
7.29	Gjenanskaffelsespris
7.30	Skoger
7.31	Fordringer og gjeld i utenlandsk valuta
7.33-61	Verdisetting i balanser etter kapitaltype

7.33-43	Verdisetting av ikke-finansiell kapital
7.33-39	Verdisetting av ikke-finansiell produsert kapital
7.33-36	Klassifikasjon av fast realkapital
7.33	Verdisetting av faste materielle eiendeler
7.34-36	Verdisetting av immaterielle eiendeler
7.37-38	Verdisetting av lagerbeholdninger
7.38	Voksende bestand som bare anvendes en gang
7.38	Rabatt
7.38	Verdisetting av varer under arbeid
7.39	Verdisetting av verdigjenstander
7.40	Verdisetting av grunn
7.40-42	Verdisetting av naturkapital
7.41	Verdisetting av grunnforekomster
7.40-43	Verdisetting av ikke-finansiell ikke-produsert kapital
7.43	Verdisetting av immateriell ikke-produsert kapital
7.44-61	Verdisetting av finansielle fordringer/gjeld
7.45	Verdisetting av monetært gull og spesielle trekkrettigheter
7.46	Verdisetting av sedler og bankinnskudd
7.47-50	Verdisetting av verdipapirer utenom aksjer
7.48	Verdisetting av kortsiktige verdipapirer utenom aksjer
7.49	Under-underkursobligasjoner
7.49	Null-kupong obligasjoner
7.49	Verdisetting av langsiktige verdipapirer utenom aksjer
7.50	Verdisetting av finansielle derivater
7.50	Omsettelige opsjoner og opsjoner som omsettes på markedet
7.51	Verdisetting av lån
7.52-57	Verdisetting av aksjer og annen egenkapital
7.53	Verdisetting av børsnoterte aksjer
7.54	Verdisetting av ikke-børsnoterte aksjer
7.54	Likviditet til aksjer
7.57	Verdisetting av andeler i verdipapirfond
7.58-60	Verdisetting av forsikringstekniske reserver
7.58	Verdisetting av husholdningenes nettoformue i livsforsikringsreserver og pensjonskasser
7.59	Pensjonsordninger basert på innbetalt beløp
7.60	Verdisetting av forskuddsbetalinger av premier og reserver mot utestående krav
7.61	Verdisetting av handelskreditter og forskudd
7.61	Verdisetting av andre fordringer/annen gjeld
7.62-66	Memoposter i balanser
7.62	Varige konsumvarer som memopost
7.66	Verdisetting av direkte investeringer
7.67-69	Finansielle balanser

- 7.01. *Definisjon:* En balanse er en oppstilling som er satt opp på et bestemt tidspunkt, og som viser verdien av de eiendeler som eies, og den gjeld som er utestående. Saldoposten kalles nettoformue (B.90).

Beholdningen av eiendeler og gjeld som registreres i balansen, verdisettes til gjeldende markedspriser på den dato balansekontoene refererer seg til.

- 7.02. Det opprettes balanse for sektorer, totaløkonomien og utlandet.

For sektorene viser balansen verdien av alle eiendeler (produsert og ikke-produsert kapital og finanskapital) og all gjeld samt nettoformue.

For totaløkonomien viser saldoposten i balansen det som gjerne kalles nasjonalformue, dvs. summen av ikke-finansiell kapital og netto finanskapital overfor utlandet.

Balansen for utlandet, som kalles konto for fordringer og gjeld for utlandet, omfatter utelukkende finansielle fordringer og gjeld.

- 7.03. Foretak har en nettoformue i tillegg til verdien av utstedte aksjer og annen egenkapital. For kvasiforetak er nettoformuen null fordi verdien av egenkapitalen antas å være lik foretakets fordringer minus gjeld. Nettoformuen er derfor null for innenlandske direkte investeringsforetak som er filialer av utenlandske foretak og derfor behandles som kvasiforetak.

- 7.04. Differansen mellom samlede finansielle fordringer og samlet gjeld kalles netto finanskapital (se punkt 7.67).

- 7.05. For sektorene ikke-finansielle foretak og finansielle foretak er beregning av ansvarlig kapital en meningsfull indikator i analytisk sammenheng.

Ansvarlig kapital er lik nettoformue (B.90) pluss utstedte aksjer og annen utstedt egenkapital (AF.5).

- 7.06. Balansen avslutter oversikten over kontoer og viser endelig resultat av posteringene på produksjonskontoen, inntektsfordelings- og inntektsanvendelseskontoene og akkumuleringskontoene (se kapittel 8: Kontosystem og saldoposter).

- 7.07. En balanse viser verdien av fordringer og gjeld på et gitt tidspunkt. Det skal opprettes balanser ved inngangen og utgangen av regnskapsperioden (utgangen av én periode er sammenfallende med inngangen av neste periode).

- 7.08. Det er en grunnleggende regnskapsmessig sammenheng mellom åpnings- og avslutningsbalansen:

verdien av beholdningen av en bestemt type eiendeler i åpningsbalansen,

pluss transaksjoner: samlet verdi av eiendeler som er anskaffet, minus samlet verdi av eiendeler som er avhendet i transaksjoner i regnskapsperioden: transaksjoner i ikke-finansiell kapital registreres på kapitalkontoen, og transaksjoner i finanskapital på kontoen for finanstransaksjoner,

minus kapitalslit,

pluss andre volumendringer: verdien av andre positive eller negative volumendringer i mengden av eiendeler (f.eks. som følge av at det oppdages grunnforekomster, eller at en eiendel ødelegges på grunn av krig eller naturkatastrofe): disse endringene registreres på kontoen for andre volumendringer i balansene,

pluss omvurderinger: verdien av positive eller negative nominelle kapitalgevinster som påløper i løpet av perioden på grunn av prisendringer for eiendelen: disse endringene registreres på kontoen for omvurdering,

er lik verdien av beholdningen av eiendelen i avslutningsbalansen.

Den regnskapsmessige sammenhengen mellom åpnings- og avslutningsbalansen via transaksjoner og andre endringer i balansene (andre volumendringer og kapitalgevinster) vises skjematisk i vedlegg 7.2.

Typer av eiendeler

- 7.09. Eiendeler som registreres i balansen, er økonomiske eiendeler.

- 7.10. *Definisjon:* Økonomiske eiendeler er kapitalgjenstander med verdibevarende funksjon som institusjonelle enheter kan utøve eiendomsrett over, individuelt eller kollektivt, og som kan gi eierne økonomiske fordeler ved besittelse eller anvendelse over et visst tidsrom.
- 7.11. Økonomiske fordeler består av primære inntekter (driftsresultat ved eget bruk, formuesinntekt ved andres bruk) som oppnås ved bruk av eiendelen og den verdi som kan realiseres ved avhendelse eller avvikling, herunder mulige kapitalgevinster/-tap.
- 7.12. Tabell 7.1 inneholder en oversikt over klassifikasjonen av økonomiske eiendeler. Nærmere definisjon av hver kategori av eiendeler finnes i vedlegg 7.1 til dette kapittel.

Eiendeler omfatter ikke:

- a) personkapital
- b) naturkapital som ikke er økonomiske eiendeler (f.eks. luft, elvevann),
- c) betingede fordringer som ikke er finansielle fordringer (se punkt 7.22).

- 7.13. Det skilles mellom tre kategorier av eiendeler:

- a) ikke-finansiell produsert kapital,
- b) ikke-finansiell ikke-produsert kapital,
- c) finanskapital.

Ikke-finansiell produsert kapital (AN.1)

- 7.14. *Definisjon:* Produsert kapital (AN.1) er ikke-finansiell kapital som er framkommet som produkter fra produksjonsprosesser.
- 7.15. Produsert kapital klassifiseres etter kapitalens rolle i produksjonen. Produsert kapital består av: fast realkapital¹ som brukes gjentatte ganger eller kontinuerlig i produksjonen i mer enn ett år, lagerbeholdninger som brukes opp i produksjonen som produktinnsats, selges eller på annen måte avhendes, og verdigjenstander. Sistnevnte brukes ikke primært til produksjon eller konsum, men anskaffes og eies primært for sin verdibevarende funksjon.

Ikke-finansiell ikke-produsert kapital (AN.2)

- 7.16. *Definisjon:* Ikke-produsert kapital (AN.2) er økonomiske eiendeler som er framkommet på annen måte enn ved produksjonsprosesser. De omfatter materielle og immaterielle eiendeler som definert nedenfor.
- 7.17. Ikke-finansiell ikke-produsert kapital klassifiseres etter hvordan kapitalen er oppstått. Noe kapital finnes i naturen, mens annen kapital, som kan sies å være rent kunstige begrep, er blitt til som følge av juridisk eller regnskapsmessig virksomhet.
- 7.18. All materiell ikke-produsert kapital er naturkapital. Naturkapital som inngår i denne kategorien, må falle inn under den alminnelige definisjonen av en økonomisk eiendel, både med hensyn til om eiendelen er underlagt effektiv eiendomsrett, og om kapitalen kan gi eierne økonomiske fordeler tatt i betraktning eksisterende teknologi, kunnskap, økonomiske muligheter, tilgjengelige ressurser og relative priser. Naturkapital som det ikke er eller vil kunne fastsettes eiendomsrett til, som luft eller åpent hav, regnes ikke som naturkapital.
- 7.19. Immateriell ikke-produsert kapital omfatter patentbeskyttede størrelser, omsettelige kontrakter, kjøpt goodwill osv. Størrelser som ikke er blitt til ved juridisk eller regnskapsmessig virksomhet, f.eks. meddelelse av patenter eller overdragelse av et økonomisk gode til tredjemann, hører ikke inn under denne kategori.

Finansielle fordringer/gjeld (AF.)

- 7.20. *Definisjon:* Finanskapital (AF.) er økonomiske eiendeler og omfatter betalingsmidler, finansielle krav og økonomiske eiendeler som ligner på finansielle krav.
- 7.21. Betalingsmidler omfatter monetært gull, spesielle trekkrettigheter, sedler og overførbare innskudd. Finansielle krav gir eierne, kreditorene, rett til å motta betaling én eller flere ganger uten noen motytelse fra de andre institusjonelle enhetene, debitorerne, som har påtatt seg den motsvarende gjelden.

¹ To typer varige konsumvarer som anvendes av produsenter, omfattes ikke av bruttoinvestering i fast realkapital: småverktøy og visse typer militært utstyr. De anses derfor vanligvis ikke som kapital. Transportmidler og andre maskiner og annet utstyr som husholdningene anskaffer til konsum, anses heller ikke som fast realkapital. Slikt utstyr hører inn under memoposten "varige konsumvarer" i balansen (se punkt 7.63).

Eksempler på økonomiske eiendeler som ligner på finansielle krav, er aksjer og annen egenkapital og delvis betingede fordringer. De institusjonelle enheter som utsteder slike finansielle fordringer, anses for å ha påtatt seg en motsvarende gjeld.

- 7.22. Betingede fordringer er kontraktsmessige ordninger mellom institusjonelle enheter og mellom dem og utlandet, som angir ett eller flere vilkår som må oppfylles før en finanstransaksjon finner sted. Som eksempel kan nevnes betalingsgarantier fra tredjemann, remburs, rammekreditt, sertifikater med fulltegningsgaranti (NIF) og mange finansielle derivater. Ifølge systemet er en betinget fordring en finansiell fordring i de tilfeller der den kontraktsmessige ordningen i seg selv har en markedsverdi fordi den er omsettelig eller kan motregnes på markedet. For øvrig registreres ikke betingede fordringer i systemet².
- 7.23. I systemet er det for hver finansiell fordring en motsvarende gjeld, med unntak av finansielle fordringer klassifisert i kategorien monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR) (AF.1).
- 7.24. Klassifikasjonen av finansielle fordringer og gjeld svarer til klassifikasjonen av finanstransaksjoner. Derfor forekommer definisjonen av kategoriene, underkategoriene og underposisjonene og de supplerende forklaringene bare én gang i ENS - i kapittelet om finanstransaksjoner. I kapittelet om balansen gjentas ikke definisjonene og forklaringene i hovedteksten, men vedlegg 7.1 inneholder en oversikt over alle fordringer og all gjeld som er definert i systemet.

Tabell 7.1 - Klassifikasjon av eiendeler

AN. IKKE-FINANSIELL KAPITAL (AN.1 + AN.2)

AN.1 Produsert kapital

AN.11 Fast realkapital¹

- AN.111 Faste materielle eiendeler
- AN.1111 Boliger
- AN.1112 Andre bygninger og anlegg
- AN.11121 Næringsbygninger
- AN.11122 Andre anlegg
- AN.1113 Maskiner og utstyr
- AN.11131 Transportmidler
- AN.11132 Andre maskiner og utstyr
- AN.1114 Livdyr- og frukttrebestand
- AN.11144 Husdyrbestand til avlsdyr, melkedyr, trekkdyr osv.
- AN.11142 Vingårder, frukthager og andre plantaser med trær som gir produkter som kommer igjen
- AN.112 Immaterielle eiendeler
- AN.1121 Leting etter mineraler
- AN.1122 Edb-programvare
- AN.1123 Originalverk innen underholdning, litteratur eller annen kunst
- AN.1129 Andre immaterielle eiendeler
- AN.12 Lagerbeholdninger
- AN.121 Råvarer og materiell
- AN.122 Produkter under arbeid
- AN.1221 Produkter under arbeid (livdyr- og frukttrebestand)
- AN.1222 Andre produkter under arbeid
- AN.123 Ferdigvarer
- AN.124 Handelsvarer
- AN.13 Verdigjenstander
- AN.131 Edelmetaller og -stener
- AN.132 Antikviteter og kunstgjenstander
- AN.139 Andre verdigjenstander

AN.2 Ikke-produsert kapital

AN.21 Naturkapital

- AN.211 Grunn
- AN.2111 Grunn under bygninger og anlegg
- AN.2112 Grunn under oppdyrking
- AN.2113 Grunn til rekreasjon og tilhørende overflatevann
- AN.2119 Annen grunn og tilhørende overflatevann
- AN.212 Grunnforekomster

² Forsikringstekniske avsetninger (AF.6) er ubetinget gjeld for forsikringsselskaper og pensjonskasser. Den enkelte forsikringstakers og begunstigedes motsvarende finansielle fordringer er imidlertid betingede fordringer i de fleste tilfeller.

AN.2121	Kull, råolje og naturgassforekomster
AN.2122	Forekomster av metalliske mineraler
AN.2123	Forekomster av ikke-metalliske mineraler
AN.213	Ikke-avlede/-dyrkede biologiske ressurser
AN.213	Vannressurser
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler
AN.221	Patentbeskyttede størrelser
AN.222	Leasingkontrakter og andre omsettelige kontrakter
AN.223	Kjøpt goodwill
AN.229	Andre immaterielle ikke-produserte eiendeler
AF.	FINANSKAPITAL ² (AF.1 + AF.2 + AF.3 + AF.4 + AF.5 + AF.6 + AF.7)
AF.1 Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)	
AF.11	Monetært gull
AF.12	Spesielle trekkrettigheter (SDR)
AF.2 Sedler og bankinnskudd	
AF.21	Sedler
AF.22	Overførbare innskudd
AF.29	Andre bankinnskudd
AF.3 Verdipapirer utenom aksjer	
AF.33	Verdipapirer utenom aksjer, unntatt finansielle derivater
AF.331	Kortsiktige verdipapirer utenom aksjer, unntatt finansielle derivater
AF.332	Langsiktige verdipapirer utenom aksjer, unntatt finansielle derivater
AF.34	Finansielle derivater
AF.4 Lån	
AF.41	Kortsiktige lån
AF.42	Langsiktige lån
AF.5 Aksjer og annen egenkapital	
AF.51	Aksjer og annen egenkapital, unntatt andeler i verdipapirfond
AF.511	Børsnoterte aksjer
AF.512	Ikke-børsnoterte aksjer
AF.513	Annen eierkapital
AF.52	Andeler i verdipapirfond
AF.6 Forsikringstekniske avsetninger	
AF.61	Husholdningenes nettoformue i livsforsikringsreserver og pensjonskasser
AF.611	Husholdningenes nettoformue i livsforsikringsreserver
AF.612	Husholdningenes nettoformue i pensjonskasser
AF.62	Forskuddsbetalinger av forsikringspremier og reserver mot utestående krav
AF.7 Andre fordringer/gjeld	
AF.71	Handelskreditter og forskudd
AF.79	Fordringer/gjeld ellers

¹ Memopost AN.m: varige konsumvarer.

² Memopost AF.m: direkte investeringer i/fra utlandet.

Verdisetting av poster i balansen

Generelle verdisettingsprinsipper

- 7.25. Alle poster i balansen skal verdisettes som om de ble anskaffet på den dato balansekontoene refererer seg til, herunder alle kostnader ved eierskifte av ikke-finansiell kapital. Dette innebærer at fordringer og gjeld skal verdisettes til løpende markedspriser på den dato balansekontoene refererer seg til.

Dette betyr at eiendeler skal verdisettes på grunnlag av

- a) kjøpers priser dersom eiendelene er kjøpt,
- b) basispriser dersom eiendelene er produsert for eget bruk, og på grunnlag av basispriser for lignende varer eller på grunnlag av samlede kostnader dersom ingen basispris er tilgjengelig.

- 7.26. Ideelt sett skulle disse prisene kunne observeres på markedet. Når det ikke finnes noen opplysninger om priser fordi det ikke har foregått noen transaksjon i de aktuelle eiendelene på markedet i den senere tid, må det gjøres forsøk på

å anslå hva prisene ville vært dersom eiendelene ble anskaffet på markedet på den dato balansekontoene refererer seg til.

- 7.27. I tillegg til de prisene som observeres på markedet eller beregnes på grunnlag av priser som er observert, eller produksjonskostnader, kan løpende priser anslås på to andre måter:
- a) ved omvurdering og akkumulering av anskaffelser minus avhendelse, eller
 - b) ved hjelp av nåverdi eller diskontert verdi av framtidig avkastning.
- 7.28. Vanligvis finnes det tilgjengelige markedspriser for et stort antall finansielle fordringer, f.eks. eksisterende eiendommer (bygninger og andre anlegg pluss tilhørende grunn), eksisterende transportmidler, avlinger og husdyrbestander samt nyprodusert fast realkapital og lagerbeholdninger.
- 7.29. For noen eiendelers vedkommende avskrives omvurdert opprinnelig anskaffelseskostnad over eiendelens antatte levetid. Verdien av en eiendel på et gitt tidspunkt i eiendelens levetid er lik løpende anskaffelseskostnad minus akkumulert verdi av disse avskrivningene. Fast realkapital kan som regel registreres i balansen til løpende kjøperpriser med nedskrivning for akkumulert kapitalslit (nedskrevet gjenanskaffelsesverdi)³.
- 7.30. Når det gjelder eiendeler der avkastningen enten framkommer senere (f.eks. tømmer) eller fordeles over et lengre tidsrom (f.eks. grunnforekomster), skal det anvendes en diskonteringssats ved beregning av nåverdien av antatt framtidig avkastning.

I stedet for å anvende en generell rentesats, skal det beregnes en diskonteringssats for hver type av eiendeler - skoger, gruver og steinbrudd - på grunnlag av opplysninger om transaksjoner i de enkelte eiendelene.

- 7.31. Verdien av fordringer og gjeld oppgitt i utenlandsk valuta, skal omregnes til nasjonal valuta etter gjeldende markedskurs på den dato balansekontoene refererer seg til. Denne kursen skal ligge midt mellom kjøps- og salgskursen på beregningstidspunktet.
- 7.32. I analyseøyemed kan det ved verdisetting være nyttig å benytte andre verdier enn gjeldende markedsverdi, f.eks. pålydende verdi for langsiktige obligasjoner eller omvurdert innbetalt eller tilsvarende verdi for aksjekapital. Disse verdiene kan vises som memoposter i balansen.

Ikke-finansiell kapital (AN.)

Produsert kapital (AN.1)

Fast realkapital (AN.11)

Faste materielle eiendeler (AN.111)

- 7.33. Faste materielle eiendeler registreres til markedspris (eller til basispris når det gjelder nye eiendeler produsert for eget bruk), og dersom dette ikke er mulig, til løpende kjøperpriser nedskrevet med akkumulert kapitalslit. Kjøpers kostnader ved eierskifte i forbindelse med disse eiendelene, behørig nedskrevet, inkluderes i kapitalverdien.

Immaterielle eiendeler (AN.112)

- 7.34. Leting etter mineraler verdisettes enten på grunnlag av akkumulerte beløp som er betalt i henhold til kontrakter tildelt andre institusjonelle enheter med henblikk på slik letevirksomhet, eller på grunnlag av kostnader påløpt ved leting for eget bruk. Den del av letingen som er avsluttet, men som ikke er fullstendig avskrevet, omvurderes til gjeldende priser og kostnader i den aktuelle perioden.
- 7.35. Edb-programvare verdisettes på grunnlag av den kjøperpris som betales på markedet, på grunnlag av anslåtte basispriser når programvaren er produsert internt, eller på grunnlag av produksjonskostnader når slike priser ikke er tilgjengelige. Programvare som er anskaffet i tidligere år og ikke er fullstendig avskrevet, omvurderes til løpende priser eller kostnader (som kan være lavere enn opprinnelig pris eller kostnad).
- 7.36. Originalverk innen underholdning, litteratur eller annen kunst og andre immaterielle eiendeler verdisettes til anskaffelseskostnad dersom disse immaterielle eiendelene faktisk omsettes på markedet. Immaterielle eiendeler produsert for eget bruk, kan det være nødvendig å verdisette på grunnlag av produksjonskostnad, etter omvurdering

³ Summen av nedskrevet verdi av all fast realkapital som fremdeles er i bruk, betegnes som netto kapitalbeholdning. Brutto kapitalbeholdning inkluderer verdiene av akkumulert kapitalslit.

til priser i den aktuelle perioden og etter nedskrivning. Ellers kan det være nødvendig å anvende antatt nåverdi av framtidige avkastning som eierne av slike eiendeler forventes å oppnå.

Lagerbeholdninger (AN.12)

- 7.37. Lagerbeholdninger verdisettes til gjeldende priser på den dato balansekontoene refererer seg til, og ikke til de priser varene ble verdisatt til da de kom på lager.
- 7.38. Lagerbeholdninger av råvarer og materiell verdisettes til kjøperpriser, og lagerbeholdninger av ferdigvarer og produkter under arbeid verdisettes til basispriser. Lagerbeholdninger av handelsvarer som grossister og detaljister skal selge uten videre bearbeiding, verdisettes til gjeldende priser på den dato balansekontoene refererer seg til, unntatt transportkostnader som har påløpt for grossister eller detaljister. For lagerbeholdninger av produkter under arbeid kan verdien av avslutningsbalansen beregnes ved å anvende den brøkdel av samlet produksjonskostnad som er påløpt innen utgangen av perioden, på basisprisen for en lignende ferdigvare på den dato balansekontoene refererer seg til. Dersom basisprisen for ferdigvarene ikke er tilgjengelige, kan den beregnes på grunnlag av produksjonskostnadene med tillegg for antatt netto driftsresultat eller (anslått) blandet inntekt.

Voksende bestand som bare anvendes én gang (unntatt tømmer), og slaktedyr verdisettes på grunnlag av prisene for slike varer på markedet. Tømmer på rot verdisettes ved å diskontere framtidige inntekter ved salg av tømmer til løpende priser etter fradrag for kostnader i forbindelse med modning og felling av treet osv.

Verdigenstander (AN.13)

- 7.39. Verdigenstander (kunstverk, antikviteter, smykker, edelstener, ikke-monetært gull (se punkt 5.30) og andre metaller) verdisettes til løpende priser. I den grad det finnes organiserte markeder for slike eiendeler, skal de verdisettes til faktiske eller anslåtte priser som ville kunne oppnås for dem på den dato balansekontoene refererer seg til dersom de ble kjøpt på markedet, herunder eventuell godtgjøring eller provisjon til agenter eller mellommenn. I motsatt fall skal de verdisettes til anskaffelseskostnad omvurdert til det aktuelle prisnivået.

Ikke-produsert kapital (AN.2)

Naturkapital (AN.21)

Grunn (AN.211)

- 7.40. Kostnader ved grunnforbedringer og ved eierskifte av grunn registreres i kapitalkontoen som bruttoinvestering i fast realkapital atskilt fra selve grunnen.

Dersom verdien av grunnen ikke kan skilles fra verdien av bygninger og andre anlegg som er oppført på grunnen, må disse eiendelene klassifiseres samlet med utgangspunkt i den delen som har antatt høyest verdi.

Grunn verdisettes til løpende markedspris i balansen.

Denne prisen er ikke nødvendigvis lik summen av alle delene som inngår i kostnaden ved anskaffelse av grunnen på anskaffelsestidspunktet. Det er ikke sikkert at løpende markedspris dekker kostnader ved eierskifte av grunn, eller kostnader ved grunnforbedring som ikke allerede er fullstendig nedskrevet. Derfor kan det være nødvendig å oppføre disse beløpene helt eller delvis som kapitaltap på kontoen for omvurdering.

Grunnforekomster (AN.212)

- 7.41. Påviste mineralforekomster på eller under jordens overflate som kan utnyttes økonomisk tatt i betraktning eksisterende teknologi og relative priser, verdisettes til nåverdi av antatt netto avkastning ved kommersiell utnytting av disse forekomstene.

Annen naturkapital (AN.213 og AN.214)

- 7.42. Ettersom det sannsynligvis ikke vil foreligge observerte priser for slike eiendeler, må de verdisettes til nåverdi av framtidig antatt avkastning.

Immaterielle ikke-produserte eiendeler (AN.22)

- 7.43. Immaterielle ikke-produserte eiendeler (patentbeskyttede størrelser, leasingkontrakter og andre omsettelige kontrakter samt kjøpt goodwill) verdisettes til løpende priser dersom de faktisk omsettes på markedet. Ellers kan det være nødvendig å anvende antatt nåverdi av den framtidige avkastning som eierne av slike eiendeler forventes å oppnå.

Finansielle fordringer og gjeld (AF.)

- 7.44. Finansielle fordringer og gjeld skal i prinsippet verdisettes til løpende priser. De tildeles samme verdi uansett om de opptre som finansielle fordringer eller gjeld. Prisene skal ikke omfatte tjenesteandeler, godtgjøringer, provisjoner og lignende betaling som registreres som tjenester levert ved gjennomføring av transaksjonene.

Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR) (AF.1)

- 7.45. Monetært gull (AF.11) verdisettes til gjeldende pris på organiserte gullmarkeder.

Verdien av spesielle trekkrettigheter (SDR) (AF.12) fastsettes daglig av IMF, og kursene i forhold til lokal valuta kan fås på valutamarkedene.

Sedler og bankinnskudd (AF.2)

- 7.46. Sedler (AF.21) verdisettes til nominell eller pålydende verdi.

Når det gjelder innskudd (AF.22, AF.29), er de verdiene som skal registreres i balansen, de hovedstolene som debitorerne er kontraktmessig forpliktet til å tilbakebetale til kreditorerne dersom innskuddene ble nedbetalt på den dato balansekontoene refererer seg til. Disse verdiene kan også omfatte påløpt rente (se punkt 5.130).

Verdipapirer utenom aksjer (AF.3)

- 7.47. Verdisettingen må være i samsvar med behandlingen av påløpt rente og klassifikasjonen i bestemte kategorier (punkt 5.128, 5.130, 5.138). Dersom påløpt rente er registrert på kontoen for finanstransaksjoner som reinvestert i tilsvarende verdipapirer, verdisettes verdipapirer utenom aksjer, unntatt finansielle derivater (AF.33), i balansen til løpende markedspriser på en slik måte at de omfatter verdien av påløpt rente. Samlet løpende markedsverdi av slike verdipapirer oppdeles i to særskilte volumkomponenter, der den ene representerer hovedstolen og den andre påløpt rente. Samlet volum omfatter således påløpt rente (dvs. antall utstedte verdipapirenheter pluss et tilleggsvolum som tilsvarer påløpt rente, se punkt 6.52), mens prisen for hver av disse volumenhetene ikke omfatter påløpt rente.

Dersom verdien av påløpt rente registreres på kontoen for finanstransaksjoner under F.79 (Fordringer/gjeld ellers) og ikke under F.33, "Verdipapirer utenom aksjer, unntatt finansielle derivater", skal verdien av påløpt rente også registreres under AF.79 i balansen.

- 7.48. Kortsiktige verdipapirer utenom aksjer, unntatt finansielle derivater (AF.331) verdisettes til løpende markedsverdi.

Dersom løpende markedsverdi ikke er tilgjengelig, skal:

- a) kortsiktige verdipapirer utstedt til pari verdisettes til pålydende verdi pluss påløpt rente som ikke er forfalt til betaling eller ikke er betalt,
- b) diskonterte verdipapirer verdisettes til emisjonskurs pluss påløpt rente.

Anvendelse av slike tilnærmede verdier skal begrenses til verdipapirer med opprinnelig løpetid som ikke overskrider tre måneder.

- 7.49. Langsiktige verdipapirer utenom aksjer, unntatt finansielle derivater (AF.332) verdisettes alltid til løpende markedsverdi, enten det dreier seg om obligasjoner med regelmessige rentebetalinger, eller underkursobligasjoner eller null-kupongobligasjoner med liten eller ingen rente.
- 7.50. Finansielle derivater (AF.34) registreres i balansen til løpende markedsverdi. Dersom det ikke finnes noen børsnotert markedskurs (f.eks. OTC-opsjoner), verdisettes finansielle derivater til det beløp som er nødvendig for å kjøpe tilbake eller motregne kontrakten, eller til den premie som er betalt.

Per konvensjon anses den som har utstedt et finansielt derivat, for å ha påtatt seg en motsvarende gjeld.

Lån (AF.4)

- 7.51. De verdiene som registreres i både kreditorernes og debitorernes balanse, er de hovedstolene som debitorerne er kontraktmessig forpliktet til å tilbakebetale til kreditorerne, også i de tilfeller da lånene ble omsatt med en rabatt eller premie.

Aksjer og annen egenkapital (AF.5)

- 7.52. Aksjer og annen egenkapital verdisettes til dagskurs. Den samme dagskursen anvendes både for fordringer og gjeld, selv om aksjer og annen egenkapital juridisk sett ikke er gjeld for utsteder, men en eiendomsrett over selskapets verdi ved avvikling, som ikke er kjent på forhånd.
- 7.53. Børsnoterte aksjer (AF.511) verdisettes til en representativ middelskurs på børsen eller på et annet organisert finansmarked.
- 7.54. Verdien av ikke-børsnoterte aksjer (AF.512) som ikke omsettes regelmessig på et organiserte marked, anslås på grunnlag av verdien av børsnoterte aksjer. Disse anslagene skal imidlertid ta hensyn til forskjellene mellom de to typene av aksjer, særlig likviditeten, og til de reserver som foretaket har akkumulert i det tidsrom det har eksistert, samt hvilken næring foretaket tilhører.
- 7.55. Den beregningsmetode som anvendes, avhenger i høy grad av hvilke statistiske basisopplysninger som er tilgjengelige. Det må for eksempel tas hensyn til opplysninger om fusjonsvirksomhet som omfatter ikke-børsnoterte aksjer. I tilfeller der reservene til foretak som utsteder ikke-børsnoterte aksjer, avviker generelt og forholdsmessig med hensyn til registrert aksjekapital fra reservene til foretak som utsteder børsnoterte aksjer, vil det være hensiktsmessig å beregne dagskursen for ikke-børsnoterte aksjer på grunnlag av tall som omfatter reservene, f.eks. nettoformuen som framgår av foretakets balanse, eller ansvarlig kapital verdisatt etter ENS-prinsipper.

$$\begin{array}{ccccccc} \text{dagskurs for ikke-børsnoterte} & & \text{dagskurs for børsnoterte} & & \text{ansvarlig kapital (ikke-børsnoterte foretak)} \\ \text{aksjer} & = & \text{aksjer} & \times & \text{ansvarlig kapital (børsnoterte foretak)} \end{array}$$

Forholdet mellom dagskurs og ansvarlig kapital kan variere etter næring. Det er derfor en fordel å beregne dagskursen for ikke-børsnoterte aksjer for hver næring. Det kan også være andre forskjeller mellom børsnoterte og ikke-børsnoterte selskaper som kan virke inn på beregningsmetoden.

- 7.56. Annen egenkapital (AF.513) er svært ofte gjeld for bestemte institusjonelle enheter (kvasiforetak, foretak som eies av staten, internasjonale organisasjoner, fiktive enheter osv.). Vanligvis verdisettes annen egenkapital etter bestemte metoder, f.eks. på grunnlag av ansvarlig kapital eller pålydende verdi. Førstnevnte metode anvendes systematisk for kvasiforetak ettersom deres nettoformue vanligvis er lik null.
- 7.57. Andeler i verdipapirfond (AF.52) verdisettes til gjeldende børskurs dersom de er børsnoterte, eller til innløsningskurs dersom de innløses av fondet selv.

Forsikringstekniske avsetninger (AF.6)

- 7.58. Når det gjelder husholdningenes nettoformue i livsforsikringsreserver (AF.611), er det mulig å beregne nåverdien av forsikringstakers aktuarmessig fastsatte utbetalingskrav på grunnlag av kapital eller rente. Denne verdien omfatter livsforsikringsselskapenes forpliktelse i forbindelse med reserver for dekning av forsikringsansvar og reserver til dekning av forsikring med avkastningsandel som øker sluttverdien av gaveforsikringer med avkastningsandel eller lignende poliser. Når det gjelder forsikring med avkastningsandel, omfatter reservene kapitalgevinster.
- 7.59. Når det gjelder husholdningenes nettoformue i pensjonskasserreserver (AF. 612), avhenger arten av pensjonskassenes forpliktelse - og husholdningenes finansielle fordringer - av typen pensjonsordning.

Pensjonsordninger med forhåndsdefinerte ytelser er ordninger der de lønnskasserne som deltar, er garantert en viss størrelse på pensjonsytelsene. Gjelden for en pensjonsordning med forhåndsdefinerte ytelser er lik nåverdien av de ytelser som er garantert. Ettersom ordningen kan være midlertidig overfinansiert eller underfinansiert, kan en pensjonsordning med forhåndsdefinerte ytelser ha positiv eller negativ nettoformue.

Ved pensjonsordninger som er basert på innbetalt beløp, er ytelsene direkte avhengig av pensjonskassens eiendeler. Gjelden for en pensjonsordning som er basert på innbetalt beløp, er løpende markedsverdi av pensjonskassens eiendeler. Pensjonskassens nettoformue er alltid null.

- 7.60. Verdien av forskuddsbetaling av forsikringspremier, som inngår i AF.62, fastsettes på grunnlag av forholdet mellom risikoen og gjenværende løpetid for kontrakten. Verdien av reserver mot utestående krav, som også inngår i AF.62, er nåverdien av de beløp som antas å bli utbetalt ved erstatningsoppgjør, herunder erstatningskrav som er gjenstand for tvist.

Andre fordringer/gjeld (AF.7)

- 7.61. Handelskreditter og forskudd (AF.71) eller fordringer/gjeld ellers (AF.79) for både kreditorer og debitorer verdisettes til det beløp debitorene er kontraktsmessig forpliktet til å betale til kreditorene når forpliktelsen opphører.

Memoposter

- 7.62. For å kunne vise poster av særlig analytisk interesse for bestemte sektorer, opprettes det to memoposter i balansen:
- a) varige konsumvarer (AN.m),
 - b) direkte investeringer i/fra utlandet (AF.m).

Varige konsumvarer (AN.m)

- 7.63. Varige konsumvarer er varige varer som husholdningene bruker til konsum gjentatte ganger i mer enn ett år. Slike varer inngår i balansen bare som memoposter. De ville inngått i balansen dersom systemet forutsatte at varige varer gradvis ble brukt opp i produksjonsprosesser som resulterte i tjenester. Men varige konsumvarer behandles ikke på den måten.
- 7.64. Husholdningenes beholdning av varige konsumvarer - transportmidler og andre maskiner og utstyr - verdisettes til løpende priser, både inklusive og eksklusive akkumulert kapitalslit. Tallene i balansens memoposter skal være eksklusive akkumulert kapitalslit.
- 7.65. Varige konsumvarer som eies av andre foretak enn aksjeselskaper, kan dels anvendes av foretaket til produksjon og dels av husholdningsmedlemmene til konsum. Verdien som vises i foretakets balanse, skal gjenspeile den andel foretaket har anvendt.

Direkte investeringer i/fra utlandet (AF.m)

- 7.66. Direkte investeringer omfatter finansielle fordringer, ikke-fysisk kapital, fordi det foretaket som har foretatt investeringene, er et utenlandsk foretak eller et kvasiforetak. Finansielle fordringer og gjeld som er direkte investeringer, skal etter arten av de finansielle fordringene registreres under kategoriene aksjer og annen egenkapital, lån og andre fordringer/gjeld. Beløpene for de direkte investeringer som inngår i hver av disse kategoriene, registreres separat som en memopost.

Finansielle balanser

- 7.67. Den finansielle balansen (for en sektor eller utlandet) viser på venstre side finansielle fordringer og på høyre side gjeld. Saldoposten i den finansielle balansen viser netto finanskapital (BF.90).
- 7.68. Den finansielle balansen for en sektor kan være konsolidert eller ikke-konsolidert. Den ikke-konsoliderte balansen viser finansielle fordringer og gjeld for de institusjonelle enhetene som er klassifisert i den aktuelle sektoren. For den konsoliderte balansen må det foretas en eliminering av de finansielle fordringer og gjeld som er motposter til finansiell gjeld og fordringer for institusjonelle enheter klassifisert i samme sektor. Kontoen for fordringer og gjeld for utlandet, dvs. den finansielle balansen for utlandet (se punkt 8.77), er per definisjon konsolidert.
- 7.69. Den finansielle balansen etter debitor/kreditor (for en sektor eller utlandet) er en utvidelse av den finansielle balansen og har i tillegg en oppdeling av finansielle fordringer etter debitorsektor og en oppdeling av gjeld etter kreditorsektor. Derfor gir den opplysninger om debitor-/kreditorforhold og er i samsvar med kontoen for finanstransaksjoner etter debitor/kreditor (se punkt 5.13).

Vedlegg 7.1

Definisjon av de enkelte kategoriene av eiendeler

Klassifikasjon av eiendeler	Definisjoner
IKKE-FINANSIELL KAPITAL (AN.)	Størrelser som institusjonelle enheter utøver eiendomsrett over, individuelt eller kollektivt, og som kan gi eierne økonomiske fordeler ved besittelse eller anvendelse over et visst tidsrom. Ikke-finansiell kapital omfatter materielle eiendeler, både produsert kapital og naturkapital samt de fleste immaterielle eiendeler som det ikke registreres noen tilsvarende gjeld for.
Produsert kapital (AN.1)	Ikke-finansiell kapital som er framkommet som produkter fra produksjonsprosesser. Produsert kapital omfatter fast realkapital, lagerbeholdninger og verdigjenstander, som definert nedenfor.
Fast realkapital (AN.11)	Produsert kapital som brukes gjentatte ganger eller kontinuerlig i produksjon over en lengre periode enn ett år. Fast realkapital omfatter faste materielle eiendeler og immaterielle eiendeler, som definert nedenfor.
Faste materielle eiendeler (AN.111)	Fast realkapital omfatter boliger, andre bygninger og anlegg, maskiner og utstyr samt livdyr- og frukttrebestand, som definert nedenfor.
Boliger (AN.1111)	Bygninger som anvendes utelukkende eller først og fremst til å bo i, samt alle tilknyttede anlegg som for eksempel garasjer og alt fast inventar som vanligvis er installert i bygninger av denne type. Omfatter også husbåter, lektere, camping-tilhengere og -vogner som anvendes som primær bopel for husholdninger, samt historiske minnesmerker som primært anvendes som boliger. Kostnader ved tomteopparbeiding og forarbeid er også omfattet. Som eksempel kan nevnes bolighus, herunder eneboliger og tomannsboliger og andre bolighus til bruk som fast bolig. Uferdige boliger hører inn under denne kategorien i den grad sluttbruker anses for å ha overtatt eiendomsretten, enten fordi byggingen er for eget bruk eller fordi det foreligger avtale om kjøp/salg. Boliger til militært personell omfattes også fordi de benyttes til produksjon av boligjenester i likhet med boliger til sivile enheter.
Andre bygninger og anlegg (AN.1112)	Bygninger som ikke anvendes som boliger, og andre anlegg, som definert nedenfor. Uferdige bygninger og anlegg hører inn under denne kategorien i den grad sluttbruker anses for å ha overtatt eiendomsretten, enten fordi byggingen er for eget bruk, eller fordi det foreligger avtale om kjøp/salg. Bygninger og anlegg som anskaffes til militære formål, omfattes i den grad de kan sammenlignes med sivile bygninger anskaffet med henblikk på produksjon, og anvendes på samme vis.
Næringsbygninger (AN.11121)	Andre bygninger enn boliger, herunder inventar, fasiliteter og utstyr som er integrert i anlegget, samt kostnader ved tomteopparbeiding og forarbeid. Omfatter historiske minnesmerker som primært anvendes til annet enn boligformål. Som eksempel kan nevnes lager- og industribygninger, forretningsbygninger, bygninger til underholdning, hoteller og restauranter, undervisningsbygg, sykehusbygg osv.
Andre anlegg (AN.11122)	Andre anlegg enn bygninger, herunder kostnader ved veier og kloakk samt tomteopparbeiding og forarbeid for andre bygninger og anlegg enn boliger og næringsbygninger. Omfatter også historiske minnesmerker som ikke kan karakteriseres som boliger eller næringsbygninger, samt sjakter, tunneler og andre anlegg i tilknytning til utvinning av grunnforekomster. (Vesentlige grunnforbedringer, f.eks. demninger og diker, inngår i verdien av grunnen).

	Som eksempel kan nevnes veier og gater, jernbane og rullebaner på flyplasser, bruer, veier på piler, tunneler og undergrunnsbaner, vannveier, havner, demninger og andre vannanlegg, rørledningsanlegg over større avstander, kommunikasjonslinjer og elektrisitetskabler, rørlednings- og kabelnett innenfor lokalområder samt tilknyttede anlegg, byggverk til bergverksdrift og industri samt byggverk til sport og fritidsaktiviteter.
Maskiner og utstyr (AN.1113)	Transportmidler samt andre maskiner og utstyr, som definert nedenfor, utenom det som anskaffes av husholdningene til konsum. Forholdsvis billig verktøy som er kjøpt med jevne mellomrom, herunder håndverktøy, kan holdes utenfor. Omfatter heller ikke maskiner og utstyr som er en integrert del av boliger og næringsbygninger. Omfatter ikke uferdige maskiner og utstyr, med mindre de er for eget bruk, fordi sluttbruker først anses for å ha overtatt eiendomsretten når eiendelen er levert. Maskiner og utstyr som anskaffes til militære formål, hører inn under denne kategori i den grad de kan sammenlignes med varer anskaffet av sivile enheter med henblikk på produksjon, og de anvendes av det militære på samme vis. Maskiner og utstyr som anskaffes av husholdningene til konsum, behandles ikke som eiendeler. Slike maskiner og slikt utstyr omfattes i stedet av memoposten "varige konsumvarer" i balansen for husholdninger. Husbåter, lektere, campingtilhengere og -vogner som anvendes som primær bopel for husholdninger, hører under kategorien boliger.
Transportmidler (AN.11131)	Utstyr til befordring av mennesker og gjenstander. Som eksempel kan nevnes produkter (unntatt deler) som hører inn under CPA⁴, næringsområde DM, "Transportmidler": motorkjøretøyer, tilhengere og semitrailere, skip, jernbane- og sporveislokomotiv samt rullende materiell, luft- og romfartøy, motorsykler, sykler osv.
Andre maskiner og utstyr (AN.11132)	Maskiner og utstyr som ikke er klassifisert andre steder. Som eksempel kan nevnes produkter (unntatt deler samt installasjons-, reparasjons- og vedlikeholdstjenester) som hører inn under følgende CPA-grupper: 29.1 "Materiell til produksjon og utnyttelse av mekanisk energi, unntatt motorer til fly, motorkjøretøyer og -sykler", 29.2 "Andre maskiner til generell bruk", 29.3 "Jordbruks- og skogbruksmaskiner", 29.4 "Verktøymaskiner", 29.5 "Andre spesialmaskiner", CPA-næring 30 "Kontor- og datamaskiner", 31 "Elektriske maskiner og apparater i.e.n.", 32 "Radio-, fjernsyns- og annet kommunikasjonsutstyr", 33 "Medisinske instrumenter, presisjonsinstrumenter, optiske instrumenter og klokker og ur", 23.30.2 "Ubestrålte brenselelementer for kjernereaktorer", 36.1 "Møbler", 36.3 "Musikkinstrumenter", 36.4 "Sportsartikler" og 28.3 "Dampkjeler, unntatt kjeler for sentralvarmeanlegg".
Livdyr- og frukttrebestand (AN.1114)	Husdyrbestand til avlsdyr, melkedyr, trekkdyr osv. og vingårder, frukthager og andre plantaser med trær som gir produkter som kommer igjen, og som er under direkte kontroll, ansvar og forvaltning av institusjonelle enheter, som definert nedenfor. Livdyr- og frukttrebestand som ikke er ferdigutviklet, hører ikke inn under denne kategori med mindre produksjonen er for eget bruk.
Husdyrbestand til avlsdyr, melkedyr, trekkdyr osv. (AN.11141)	Husdyr som avles for de produktene de gir regelmessig: avlsdyr (herunder fisk og fjørfe), melkedyr, trekkdyr, sauer eller andre dyr som utnyttes til ullproduksjon, og dyr som anvendes til transport, veddeløp eller underholdning.
Vingårder, frukthager og andre plantaser med trær som gir produkter som kommer igjen (AN.11142)	Trær (herunder vinstokker og busker) som dyrkes på grunn av de produktene de gir regelmessig, herunder trær som dyrkes med henblikk på frukter, nøtter, saft, harpiks, kork eller blader.

⁴ Statistisk produktgruppering etter næring (CPA), 1993.

Immaterielle eiendeler (AN.112)	Fast realkapital, som omfatter leting etter mineraler, edb-programvare, originalverk innen underholdning, litteratur eller annen kunst samt andre immaterielle eiendeler, som definert nedenfor, til bruk i mer enn ett år.
Leting etter mineraler (AN.1121)	Verdien av kostnader ved leting etter petroleums-, naturgass- og mineralforekomster. Slike kostnader omfatter kostnader ved foreløpig og endelig konsesjon, anskaffelse, forundersøkelser, prøveboring og boring, kostnader ved luftfotografering og annen oppmåling samt transportkostnader osv. som påløper i forbindelse med forberedelser til prøveboringen.
Edb- programvare (AN.1122)	Edb-program, programbeskrivelse og støttemateriell til både system- og brukerprogramvare. Omfatter kjøpt programvare og programvare utviklet for eget bruk dersom kostnaden er stor. Store kostnader til kjøp, utvikling eller utvidelse av databaser som antas brukt i mer enn ett år, hører også inn under denne kategori, uansett om databasene markedsføres eller ikke.
Originalverk innen underholdning, litteratur eller annen kunst (AN.1123)	Originalutgaver av filmer, lydopptak, manuskript, bånd, modeller osv. som inneholder teateroppsetninger, radio- og fjernsynsprogrammer, musikkoppførelser, sportsbegivenheter, litterære eller kunstneriske produksjoner osv. Omfatter også verk som er produsert for eget bruk. I enkelte tilfeller kan det finnes flere originalutgaver, f.eks. av filmer.
Andre immaterielle eiendeler (AN.1129)	Nye opplysninger, spesialisert kunnskap osv. som ikke er klassifisert annet sted, og som anvendes i produksjon utelukkende av de enheter som har eiendomsrett til dem, eller av enheter som har fått tillatelse fra førstnevnte enheter.
Lagerbeholdninger (AN.12)	Produsert kapital som omfatter varer og tjenester produsert i den aktuelle periode eller fra tidligere perioder, og som lagres for salg, bruk i produksjonen eller for annen bruk på et senere tidspunkt. Lagerbeholdninger omfatter råvarer og materiell, produkter under arbeid, ferdigvarer og handelsvarer, som definert nedenfor. Til denne kategorien hører alle lagerbeholdninger som tilhører offentlig forvaltning, herunder, men ikke begrenset til, lagerbeholdninger av strategisk materiell, korn og andre varer av særlig betydning for nasjonen.
Råvarer og materiell (AN.121)	Varer som eierne har til hensikt å anvende som innsats i egen produksjon og ikke til videresalg.
Produkter under arbeid (AN.122)	Varer og tjenester som er delvis fullførte, men som vanligvis ikke overtas av andre enheter uten videre bearbeiding, eller som ikke er ferdigutviklet og fortsatt skal være under produksjon hos samme produsent i en etterfølgende periode. Omfatter ikke delvis fullførte anlegg som sluttbruker anses for å ha overtatt eiendomsretten til, enten fordi produksjonen er for eget bruk eller fordi det foreligger avtale om kjøp/salg. Omfatter produkter under arbeid i forbindelse med livdyr- og frukttrebestand eller andre produkter under arbeid, som definert nedenfor.
Produkter under arbeid (livdyr- og frukttrebestand) (AN.1221)	Husdyr som avles med henblikk på slakting, herunder fjørfe og fisk som avles kommersielt, trær og annen vegetasjon som bare kan utnyttes én gang ved slakting eller opprykking, samt livdyr- og frukttrebestand som ikke er ferdigutviklet.
Andre produkter under arbeid (AN.1222)	Andre varer enn livdyr- og frukttrebestand og tjenester som er delvis bearbeidet, framstilt eller montert av produsenten, men som vanligvis ikke selges, sendes eller leveres til andre uten videre bearbeiding.
Ferdigvarer (AN.123)	Varer som er klare til salg eller forsendelse fra produsent.
Handelsvarer (AN.124)	Varer anskaffet av foretak, f.eks. grossister og detaljister, med henblikk på videresalg uten ytterligere bearbeiding (dvs. uten videre behandling enn det som er nødvendig for å gjøre varene attraktive for kunden).
Verdigenstander (AN.13)	Produsert kapital som ikke primært anvendes til produksjon eller konsum, og som

	anses for å stige, eller i hvert fall ikke synke i realverdi i tidens løp under normale forhold, og som anskaffes og eies hovedsakelig som verdioppbevarende gjenstander. Verdigjenstander omfatter edelmetaller og -stener, antikviteter og kunstgjenstander og andre verdigjenstander, som definert nedenfor.
Edelmetaller og -stener (AN.131)	Edelmetaller og -stener som ikke brukes av foretak til innsats i produksjonsprosesser.
Antikviteter og kunstgjenstander (AN.132)	Malerier, skulpturer osv. som er anerkjent som kunstverk og antikviteter.
Andre verdigjenstander (AN.139)	Verdigjenstander som ikke er klassifisert andre steder, herunder samlinger og smykker av betydelig verdi laget av edelstener og edelmetaller.
Ikke-produsert kapital (AN.2)	Ikke-finansiell kapital som oppstår på andre måter enn ved produksjonsprosesser. Ikke-produsert kapital omfatter materielle eiendeler og immaterielle eiendeler, som definert nedenfor. Omfatter også kostnader ved eierskifte og vesentlige forbedringer av disse eiendelene.
Naturkapital (AN.21)	Ikke-produsert kapital som forekommer i naturen, og som det knytter seg eiendomsrett til. Omfatter ikke miljøkapital som det ikke er eller vil kunne fastsettes eiendomsrett til, f.eks. luft eller åpent hav. Naturkapital omfatter grunn, grunnforekomster, ikke-avlede/-dyrkede biologiske ressurser og vannressurser, som definert nedenfor.
Grunn (AN.211)	Grunn og overflatevann som det er fastsatt eiendomsrett til. Omfatter også vesentlige forbedringer som ikke fysisk kan atskilles fra grunnen. Omfatter ikke bygninger og andre anlegg som er plassert på eller går gjennom grunnen, avlinger, trær og dyr, grunnforekomster, ikke-avlede/-dyrkede biologiske ressurser og vannressurser under jorden. Omfatter grunn under bygninger og anlegg, grunn under oppdyrking, grunn til rekreasjon og tilhørende overflatevann samt annen grunn og tilhørende overflatevann, som definert nedenfor.
Grunn under bygninger og anlegg (AN.2111)	Grunn der det er oppført boliger, næringsbygninger og anlegg, eller der det er nedlagt fundamenter til slike bygninger, herunder gårdsplasser og hager som anses som en integrert del av bygninger på gårdsbruk- eller ikke-gårdsbruk og tilkjørselsveier til gårdsbruk.
Grunn under oppdyrking (AN.2112)	Grunn der det drives landbruks- eller hagebruksproduksjon til salg eller for eget bruk, herunder i prinsippet beplantet grunn, frukthager og vingårder.
Grunn til rekreasjon og tilhørende overflatevann (AN.2113)	Parker, rekreasjons- og fritidsområder, både offentlige og private, med tilhørende overflatevann.
Annen grunn og tilhørende overflatevann (AN.2119)	Grunn som ikke er klassifisert andre steder, herunder private hager og areal som ikke dyrkes for eget bruk eller salg, offentlige grøntarealer, grunn rundt boliger (unntatt gårdsplasser og hager som utgjør en integrert del av bygninger på gårdsbruk eller ikke-gårdsbruk) med tilhørende overflatevann.
Grunnforekomster (AN.212)	Påviste mineralforekomster på eller under jordoverflaten som kan utnyttes økonomisk tatt i betraktning eksisterende teknologi og relative priser. Eiendomsretten til grunnforekomster kan vanligvis atskilles fra selve grunnen. Grunnforekomster omfatter kull, råolje- og naturgassforekomster, forekomster av metalliske mineraler og forekomster av ikke-metalliske mineraler, som definert nedenfor.
Kull, råolje- og naturgassforekomster (AN.2121)	Forekomster av antrasitt, bituminøst kull og brunkull, petroleums- og naturgassforekomster og -felt.
Forekomster av metalliske mineraler (AN.2122)	Forekomster av jernholdig og ikke-jernholdig malm og malm som inneholder edelmetaller.

Forekomster av ikke-metalliske mineraler (AN.2123)	Steinbrudd, leirgraver og sandtak, forekomster av kjemiske stoffer og mineralgjødsel, saltavleiringer, forekomster av kvarts, gipsstein, naturlige edelstener, bitumen, asfalt, torv og andre forekomster av ikke-metalliske mineraler enn kull og petroleum.
Ikke-avlede/-dyrkede biologiske ressurser (AN.213)	Dyr og planter til engangsproduksjon og permanent produksjon som det knytter seg eiendomsrett til, men som ikke er underlagt institusjonelle enheters direkte kontroll, ansvar eller forvaltning når det gjelder naturlig vekst og/eller regenerering. Som eksempel kan nevnes naturskog og fiske innenfor det nasjonale geografiske området. Omfatter bare ressurser som på det aktuelle tidspunkt kan utnyttes, eller snart vil kunne utnyttes økonomisk.
Vannressurser (AN.214)	Vannførende sjikt og andre grunnvannsressurser som det er knapphet på, og som det derfor kan håndheves eiendomsrett og/eller bruksrett over, og som har en markedsverdi og gir grunn til visse økonomiske kontrolltiltak.
Immaterielle ikke-produserte eiendeler (AN.22)	Ikke-produsert kapital som er skapt av mennesker og er blitt til som følge av juridisk eller regnskapsmessig virksomhet, som meddelelse av patenter eller overdragelse av et økonomisk gode til tredjemann. Noen av disse gir eierne rett til å utøve en bestemt virksomhet og utelukke andre institusjonelle enheter fra slik virksomhet uten eierens tillatelse. Immaterielle ikke-produserte eiendeler omfatter pantentbeskyttede størrelser, leasingkontrakter og andre omsettelige kontrakter, kjøpt goodwill og andre immaterielle ikke-produserte eiendeler.
Patentbeskyttede størrelser (AN.221)	Oppfinnelser som er tekniske nyvinninger, og som kan patentbeskyttes i henhold til lov eller en rettslig beslutning. Som eksempel kan nevnes sammensetning av stoffer, produksjonsprosesser, mekanismer, elektriske eller elektroniske kretsløp og apparater, farmasøytiske preparater og nye, kunstig framstilte levende organismer.
Leasingkontrakter og andre omsettelige kontrakter (AN.222)	Leasingkontrakter og kontrakter som leier har rett til å overdra til tredjemann uavhengig av utleier. Som eksempel kan nevnes utleie av grunn, bygninger og andre anlegg, konsesjoner eller eksklusive rettigheter til utvinning av mineralforekomster eller fiskebanker, omsettelige kontrakter inngått med idrettsutøvere og forfattere samt opsjoner på kjøp av materielle eiendeler som ennå ikke er produsert. Omfatter ikke leasingkontrakter på leie av maskiner.
Kjøpt goodwill (AN.223)	Differansen mellom den verdi som er betalt for et foretak i virksomhet, og foretakets samlede eiendeler minus samlet gjeld, der hver post er identifisert og verdsatt for seg. Verdien av goodwill omfatter derfor på den ene side alt (kunder, tomt, handelsforbindelser osv.) som har verdi for selskapet på lang sikt, men som ikke er blitt identifisert som en egen eiendel, og på den annen side verdien av at forskjellige eiendeler anvendes sammen og ikke bare enkeltvis.
Andre immaterielle ikke-produserte eiendeler (AN.229)	Immaterielle ikke-produserte eiendeler som ikke er klassifisert andre steder.
FINANSIELLE FORDRINGER/GJELD (AF.)	Finansielle fordringer (AF.) er økonomiske eiendeler og omfatter betalingsmidler, finansielle krav og økonomiske eiendeler som ligner på finansielle krav. Betalingsmidler omfatter monetært gull, spesielle trekkrettigheter, sedler og overførbare innskudd. Finansielle krav gir eierne, kreditorene, rett til å motta betaling én eller flere ganger uten noen motytelse fra de andre institusjonelle enhetene, debitorerne, som har påtatt seg den motsvarende gjelden. Eksempler på økonomiske eiendeler som ligner på finansielle krav, er aksjer og annen egenkapital og finansielle derivater.
Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR) (AF.1)	De finansielle fordringene som er klassifisert i denne kategorien, er de eneste finansielle fordringene som ikke har noen motsvarende gjeld i systemet.

Monetært gull (AF.11)	Gull som utgjør en del av valutareservene til de pengepolitiske myndigheter eller andre som er underlagt faktisk kontroll fra myndighetenes side.
Spesielle trekkrettigheter (SDR) (AF.12)	Internasjonale reserver opprettet av Det internasjonale pengefond (IMF) og allokert til medlemslandene som supplement til eksisterende internasjonale reserver.
Sedler og bankinnskudd (AF.2)	Penger i omløp og alle slags bankinnskudd i nasjonal og utenlandsk valuta.
Sedler (AF.21)	Sedler og skillemynt i omløp som normalt brukes som betalingsmiddel.
Overførbare innskudd (AF.22)	Bankinnskudd (i nasjonal eller utenlandsk valuta) som umiddelbart kan konverteres til sedler, eller som kan overføres med sjekk, bankoverføring, debitpostering eller lignende uten betydelige begrensninger eller fradrag av noe slag.
Andre bankinnskudd (AF.29)	Andre bankinnskudd (i nasjonal eller i utenlandsk valuta) enn overførbare innskudd. Andre bankinnskudd kan ikke benyttes som betalingsmiddel på noe tidspunkt og kan ikke konverteres til sedler eller overførbare innskudd uten betydelige begrensninger eller fradrag.
Verdipapirer utenom aksjer (AF.3)	Finansielle fordringer som er ihendehaverpapirer, som vanligvis er omsettelige og omsettes på annenhåndsmarkeder eller kan motregnes på markedet og ikke gir ihendehaver eierrettigheter i den institusjonelle enheten som utstedte dem.
Verdipapirer utenom aksjer, unntatt finansielle derivater (AF.33)	Verdipapirer utenom aksjer som gir eieren ubetinget rett til fast eller kontraktsmessig variabel avkastning i form av kupongavkastning (kupongrente) og/eller et oppgitt fast beløp på én eller flere angitte datoer, eller som løper fra en dato som er fastsatt ved utstedelse.
Kortsiktige verdipapirer utenom aksjer, unntatt finansielle derivater (AF.331)	Verdipapirer utenom aksjer som ved utstedelsen normalt har en løpetid på ett år eller mindre, og i særlige tilfeller høyst to år, unntatt finansielle derivater.
Langsiktige verdipapirer utenom aksjer, unntatt finansielle derivater (AF.332)	Verdipapirer utenom aksjer som ved utstedelsen normalt har en løpetid på mer enn ett år, og i særlige tilfeller mer enn minst to år, unntatt finansielle derivater.
Finansielle derivater (AF.34)	Finansielle fordringer basert på eller avledet av et annet underliggende finansobjekt. Det underliggende finansobjektet er vanligvis en annen finansiell fordring, men kan også være en råvare eller en indeks.
Lån (AF.4)	Finansielle fordringer som opprettes når en kreditor yter lån til en debitor, enten direkte eller gjennom megler, på grunnlag av ikke-omsettelige dokumenter eller uten noe dokument.
Kortsiktige lån (AF.41)	Lån med løpetid på inntil ett år fra utstedelsen (to år i særlige tilfeller) og lån som skal tilbakebetales på anfordring.
Langsiktige lån (AF.42)	Lån med løpetid på minst ett år (to år i særlige tilfeller).
Aksjer og annen egenkapital (AF.5)	Finansielle fordringer som gir eiendomsrett i foretak eller kvasiforetak. Disse finansielle fordringene gir vanligvis eieren rett til en andel av overskuddet i foretaket eller kvasiforetaket og til en andel av foretakenes netto eiendeler i tilfelle avvikling.
Aksjer og annen egenkapital, unntatt andeler i verdipapirfond (AF.51)	Finansielle fordringer unntatt andeler i verdipapirfond som gir eiendomsrett i foretak eller kvasiforetak. Disse finansielle fordringene gir vanligvis eieren rett til en andel av overskuddet i foretaket eller kvasiforetaket og til en andel av foretakenes netto eiendeler i tilfelle avvikling.
Børsnoterte aksjer (AF.511)	Aksjer representerer eierandel i et selskaps kapital i form av verdipapirer som i prinsippet er omsettelige. Børsnoterte aksjer er aksjer som er notert på en anerkjent børs eller et annenhåndsmarked.

Ikke-børsnoterte aksjer, unntatt andeler i verdipapirfond (AF.512)	Ikke-børsnoterte aksjer er aksjer som ikke er kursnoterte.
Annen egenkapital (AF.513)	Alle former for annen eierkapital enn den som klassifiseres under underposisjon AF.511 og AF.512 og underkategori AF.52.
Andeler i verdipapirfond (AF.52)	Andeler utstedt av en egen type finansielle foretak som utelukkende har til formål å investere midler som hentes fra pengemarkedet, kapitalmarkedet og/eller eiendomsmarkedet.
Forsikringstekniske avsetninger (AF.6)	Avsetninger som forsikringsselskaper og (autonome og ikke-autonome) pensjonskasser har til dekning av forpliktelser overfor forsikringstakere og andre ifølge rådsdirektiv 91/674/EØF av 19. desember 1991 om forsikringsforetaks årsregnskaper og konsoliderte regnskaper.
Husholdningenes nettoformue i livsforsikringsreserver og pensjonskasser (AF.61)	Tekniske reserver avsatt i foretakene og kvasiforetakene med formål å møte antatte erstatninger og stønader under de foreliggende vilkår.
Husholdningenes nettoformue i livsforsikringsreserver (AF.611)	Tekniske reserver for dekning av forsikringsansvar og tekniske reserver til dekning av forsikringer med avkastningsandel som øker sluttverdien av gaveforsikringer med avkastningsandel eller lignende poliser.
Husholdningenes nettoformue i pensjonskasser (AF.612)	Tekniske avsetninger foretatt av autonome og ikke-autonome pensjonskasser som er opprettet av arbeidsgivere og/eller lønntakere eller grupper av personlig næringsdrivende for å sikre pensjon for lønntakere eller personlig næringsdrivende.
Forskuddsbetalinger av forsikringspremier og reserver mot utestående krav (AF.62)	Tekniske reserver som forsikringsselskaper og (autonome og ikke-autonome) pensjonskasser oppretter til dekning av: - den delen av tegnede bruttopremier som skal framføres til neste regnskapsperiode (forskuddsbetalinger av forsikringspremier), - samlede anslåtte endelige kostnader ved oppgjør av alle krav for hendelser som har inntruffet fram til utgangen av regnskapsperioden, enten kravene er anmeldt eller ikke, minus beløp som allerede er betalt for disse kravene (reserver mot utestående krav).
Andre fordringer/gjeld (AF.7)	Finansielle krav som oppstår som motpost til en finanstransaksjon eller en ikke-finansiell transaksjon i tilfeller der det er en tidsforskjell mellom transaksjonen og den tilsvarende betalingen.
Handelskreditter og forskudd (AF.71)	Finansielle krav som oppstår ved at leverandører yter kreditt direkte til kjøpere for vare- og tjenestetransaksjoner samt forskuddsbetalinger for produkter som er under arbeid, eller som er bestilt i tilknytning til disse transaksjonene.
Fordringer/gjeld ellers, unntatt handelskreditter og forskudd (AF.79)	Finansielle krav som oppstår på grunn av tidsforskjeller mellom fordelingstransaksjoner eller finanstransaksjoner på annenhåndsmarkedet, og den tilsvarende betalingen. Underkategorien omfatter også finansielle krav i forbindelse med utestående inntekt.
Memoposter	Systemet har flere memoposter til registrering av eiendeler som ikke vises separat i hovedsystemet, men som er av spesiell interesse i analysesammenheng.
Varige konsumvarer (AN.m)	Varige varer som anskaffes av husholdningene til konsum (dvs. varer som ikke anvendes som verdibevarende gjenstander av husholdningene, og som ikke anvendes til produksjon av personlige foretak eid av husholdninger.
Direkte investeringer i/fra utlandet (AF.m)	Investeringer som en hjemmehørende institusjonell enhet i én økonomi ("direkte investor") foretar med det formål å erverve langsiktige interesser i en institusjonell enhet som er hjemmehørende i en annen økonomi ("direkte investeringsforetak"). Den direkte investoren har til hensikt å utøve betydelig innflytelse på ledelsen i det foretaket som er hjemmehørende i den andre økonomien.

Vedlegg 7.2

Oversikt over poster fra åpningsbalansen til avslutningsbalansen

Klassifikasjon av eiendeler, gjeld og nettoformue	IV.1 Åpnings- balanse	III.1 og III.2 Transaksjoner	III.3.1 Andre volum- endringer	III.3.2 Kapitalgevinster		IV.3 Avslutnings- balanse
				III.3.2.1 Nøytrale kapital- gevinster/-tap	III.3.2.2 Kapital- gevinster/-tap til realverdi	
Ikke-finansiell kapital	AN.	P.5, K.1, K.2	K.3, K.4, K.5, K.6, K.7, K.8, K.9, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.
Produsert kapital	AN.1	P.5, K.1,	K.4, K.7, K.8, K.9, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.1
Fast realkapital ⁵	AN.11	P.51, K.1	K.4, K.7, K.8, K.9, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.11
Faste materielle eiendeler	AN.111	P.511, K.1	K.4, K.7, K.8, K.9, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.111
Boliger	AN.1111	P.511, K.1	K.4, K.7, K.8, K.9, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.1111
Andre bygninger og anlegg	AN.1112	P.511, K.1	K.4, K.7, K.8, K.9, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.1112
Maskiner og utstyr	AN.1113	P.511, K.1	K.7, K.8, K.9, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.1113
Livdyr- og frukttrebestand	AN.1114	P.511, K.1	K.7, K.8, K.9, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.1114
Immaterielle eiendeler	AN.112	P.512, K.1	K.7, K.8, K.9, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.112
Lager-beholdninger	AN.12	P.52	K.7, K.8, K.9, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.12
Verdigenstander	AN.13	P.53	K.4, K.7, K.8, K.9, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.13
Ikke-produsert kapital	AN.2	K.2, P.513, K.1	K.3, K.5, K.61, K.62, K.7, K.8, K.9, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.2

⁵ Memopost: AN.m: Varige konsumvarer

Naturkapital	AN.21	K.21, P.513, K.1	K.3, K.5, K.61, K.62, K.7, K.8, K.9, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.21
Grunn	AN.211	K.21, P.513, K.1	K.3, K.62, K.7, K.8, K.9, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.211
Grunn- forekomster	AN.212	K.21, P.513	K.3, K.61, K.62, K.7, K.8, K.9, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.212
Ikke-avlede/ dyrkede biologiske ressurser	AN.213	K.21, P.513	K.3, K.5, K.61, K.62, K.7, K.8, K.9, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.213
Vannressurser	AN.214	K.21, P.513	K.3, K.61, K.62, K.7, K.8, K.9, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.214
Immaterielle ikke-produserte eiendeler	AN.22	K.22, P.513	K.3, K.62, K.7, K.8, K.9, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.22
Finansielle fordringer/gjeld ⁶	AF.	F.	K.7, K.8, K.10, K.12.1, K.12.21, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AF.
Monetært gull og spesielle trekk- rettigheter (bare fordringer)	AF.1	F.1	K.7, K.8, K.10, K.12.1, K.12.21, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AF.1
Sedler og bankinnskudd	AF.2	F.2	K.7, K.8, K.10, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AF.2
Verdipapirer utenom aksjer	AF.3	F.3	K.7, K.8, K.10, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AF.3
Lån	AF.4	F.4	K.7, K.8, K.10, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AF.4
Aksjer og annen egenkapital	AF.5	F.5	K.7, K.8, K.10, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AF.5
Forsikrings- tekniske avsetninger	AF.6	F.6	K.7, K.8, K.10, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AF.6
Andre fordringer/gjeld	AF.7	F.7	K.7, K.8, K.10, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AF.7
Nettoformue	B.90	B.10.1	B.10.2	B.10.31	B.10.32	B.90

AN. ..., AF. ... er fra klassifikasjon av eiendeler.

⁶ Memopost: AF.m: Direkte investeringer i/fra utlandet

Saldoposter

B.10.1	Endringer i nettoformue på grunn av sparing og kapitaloverføringer
B.10.2	Endringer i nettoformue på grunn av andre volumendringer i balansene
B.10.31	Endringer i nettoformue på grunn av nøytrale kapitalgevinster/-tap
B.10.32	Endringer i nettoformue på grunn av kapitalgevinster/-tap til realverdi
B.90	Nettoformue

Transaksjoner i finansobjekter

F.	Transaksjoner i finansobjekter
F.1	Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)
F.2	Sedler og bankinnskudd
F.3	Verdipapirer utenom aksjer
F.4	Lån
F.5	Aksjer og annen egenkapital
F.6	Forsikringstekniske avsetninger
F.7	Andre fordringer/gjeld

Transaksjoner i varer og tjenester

P.5	Bruttoinvestering
P.51	Bruttoinvestering i fast realkapital
P.511	Anskaffelser minus avhendelse av faste materielle eiendeler
P.512	Anskaffelser minus avhendelse av immaterielle eiendeler
P.513	Økning i verdien av ikke-finansiell ikke-produsert kapital
P.52	Lagerendringer
P.53	Anskaffelser minus avhendelse av verdigjenstander

Andre akkumuleringsposter

K.1	Kapitalslit
K.2	Anskaffelser minus avhendelse av ikke-finansiell ikke-produsert kapital
K.21	Anskaffelser minus avhendelse av grunn og annen naturkapital
K.22	Anskaffelser minus avhendelse av immaterielle ikke-produserte eiendeler
K.3	Økonomisk oppståelse av ikke-produsert kapital
K.4	Økonomisk oppståelse av produsert kapital
K.5	Naturlig vekst av ikke-avlede/-dyrkede biologiske ressurser
K.61	Uttømming og forringelse av naturkapital
K.62	Annen økonomisk forsvinning av ikke-produsert kapital
K.7	Tap ved katastrofer
K.8	Ikke-kompensert beslagleggelse
K.9	Andre volumendringer i ikke-finansiell kapital i.e.n.
K.10	Andre volumendringer i finansielle fordringer og gjeld i.e.n.
K.11	Nominelle kapitalgevinster/-tap
K.11.1	Nøytrale kapitalgevinster/-tap
K.11.2	Kapitalgevinster/-tap til realverdi
K.12	Klassifikasjons- og strukturendringer
K.12.1	Endringer i sektoromfang og struktur
K.12.21	Monetarisering/demonetarisering av gull
K.12.22	Endringer i objektsomfang utenom monetarisering/demonetarisering av gull

KAPITTEL 8: Kontosystem og saldoposter

Kapittel 8 i ENS presenterer hele kontosystemet og tilhørende saldoposter. I tur og orden omtales først de to hovedklasser av løpende konti - produksjonskonti og inntektsfordelings- og inntektsbrukskonti - sistnevnte med videre oppdeling i konto for primær inntektsfordeling (bestående av konto for inntektsopptjening og konto for allokering av primære inntekter), konto for sekundær inntektsfordeling, konto for inntektsomfordeling i naturalier, og inntektsanvendelseskonti (både konto for anvendelse av disponibel inntekt og konto for anvendelse av justert disponibel inntekt). Deretter følger presentasjonen av akkumuleringskonti, dvs. kapitalkonto, konto for finanstransaksjoner og konto for andre endringer i balansene (med konto for omvurdering og konto for andre volumendringer i balansene). Kontosystemet avrundes med balansekonti som omfatter åpningsbalanser, balanseendringer og avslutningsbalanser. Kapittelet fortsetter med presentasjon av kontiene for utlandet, med løpende konti, akkumuleringskonti og balansekonti også her. Endelig finner vi omtale av grunnleggende konto for varer og tjenester, en rekke hovedstørrelser som saldoposter, og illustrasjoner i form av integrert økonomisk kontosystem og matrisepresentasjoner (for både kontosystemet og spesialversjonen SAM=Samfunnsmessige regnskapsmatriser).

Stikkord og innholdshenvisninger

8.01-02	Kontosystemet og aggregater
8.02,.06,.102	Saldoposter
8.04,.10-43	Løpende konti
8.04,.44-59	Akkumuleringskonti
8.04-126	Matrisepresentasjon av ENS
8.04	Definisjon av balanser
8.04	Kategorier av ENS-konti
8.05,.09-77,.102	Kontosystemet for ENS
8.07,.88-87	Integrert økonomisk kontosystem
8.07	Presentasjon av ENS-konti
8.10-14	Produksjonskonti
8.10	Produksjon
8.11	Bruttonasjonalprodukt
8.13,.89	BNP til markedspris
8.14,.24	FISIM
8.15-43	Inntektsfordelings- og inntektsbrukskonti
8.16-29	Konto for primær inntektsfordeling
8.16-20	Konto for inntektsopptjening
8.18	Bruttoprodukt
8.18	Driftsresultat
8.21-29	Konto for allokering av primære inntekter
8.22,.29-30	Primære inntekter
8.24,.86	Finansielle foretak
8.26-28	Konto for næringsinntekt
8.28-29	Næringsinntekt
8.29	Konto for allokering av andre primære inntekter
8.30-32	Konto for sekundær inntektsfordeling
8.30	Skatter på inntekt, formue osv.
8.30	Stønader
8.30	Andre løpende overføringer
8.31,.36	Disponibel inntekt
8.31	Løpende transaksjoner
8.31	Kapitaloverføringer
8.32	Trygde- og pensjonspremier
8.33-35	Konto for inntektomfordeling i naturalier
8.33	Inntekt i husholdninger
8.33	Naturalinntekt
8.34	Sosiale naturaloverføringer
8.35-36	Justert disponibel inntekt
8.36-38	Konsum

8.36,.40	Personlig konsum
8.36,.39,.42-43,.46	Sparing
8.36-43	Inntektsanvendelseskonti
8.37	Husholdninger
8.37	Husholningenes nettoformue, endringer fra pensjonskassetransaksjoner
8.38-39	Konto for disponibel inntekt
8.40-43	Konto for justert disponibel inntekt
8.40	Personlig konsum fra ideelle organisasjoner
8.40	Kollektivt konsum
8.44-45	Endringer i eiendeler, gjeld og nettoformue
8.46-49	Kapitalkonto
8.48-49	Nettoformue fra sparing og kapitaloverføringer
8.48	Konto for endring i nettoformue fra sparing og kapitaloverføringer
8.49-50	Nettofinansinvestering
8.49	Konto for anskaffelser av ikke-produsert kapital
8.52-53	Konto for finanstransaksjoner
8.52-59	Konto for andre endringer i balansene
8.53	Konto for andre volumendringer i balansene
8.54	Konto for omvurdering
8.54	Nominelle kapitalgevinster (-tap)
8.54	Nettoformue fra nominelle kapitalgevinster (-tap)
8.56-57	Konto for nøytrale kapitalgevinster (-tap)
8.56,.58	Konto for kapitalgevinster (-tap) til realverdi
8.57	Nøytrale kapitalgevinster (-tap)
8.57	Nettoformue fra nøytrale kapitalgevinster (-tap)
8.57,.59	Generelle prisnivå
8.58	Nettoformue fra kapitalgevinster (-tap) til realverdi
8.59	Kapitalgevinster (-tap) til realverdi
8.60	Balanser
8.61	Åpningsbalanser
8.62	Balanseendringer
8.63-64	Avslutningsbalanser
8.65-77	Konti for utlandet
8.66,.68-71	Løpende konti for utlandet
8.66,.72-76	Akkumuleringskonti for utlandet
8.66,.77	Balanser for utlandet
8.68-69	Eksport og import
8.68,.71	Overskudd på vare- og tjenestebalansen for utlandet
8.68-69	Konto for varer og tjenester for utlandet
8.70-71	Konto for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet
8.70,.97	Driftsbalansen overfor utlandet
8.72-73	Kapitalkonto for utlandet
8.74	Konto for finanstransaksjoner for utlandet
8.75-76	Konto for andre balanseendringer for utlandet
8.78-82	Konto for varer og tjenester
8.79	Anvendelser av varer og tjenester
8.86	Ikke-finansielle foretak
8.88-89	Aggregater

8.91	Driftsresultat for totaløkonomien
8.92	Blandet inntekt
8.93	Næringsinntekt for totaløkonomien
8.94	Bruttonasjonalinntekt
8.94	Nasjonalinntekt
8.95	Brutto disponibel nasjonalinntekt
8.95	Netto disponibel nasjonalinntekt
8.95	Disponibel nasjonalinntekt
8.96	Brutto/netto nasjonal sparing
8.98	Nettofinansinvestering for totaløkonomien
8.99	Nettoformue
8.100-155	Matrisepresentasjon av kontiene
8.101, 133	Kryssløpstabeller
8.101, 133	Tilgangs- og anvendelsestabeller
8.103, 133-155	Samfunnsmessige regnskapsmatriser (SAM)
8.103	Regnskapsmatrise
8.113, 146	Nettonasjonalinntekt
8.126-132	Egenskaper ved regnskapsmatriser
8.151	Internasjonal handel
8.152	Utenriksregnskap
8.153	Nettoprodukt

- 8.01. ENS registrerer strømmer og beholdninger i et ordnet kontosystem som beskriver den økonomiske syklusen fra inntekten opptjenes til den akkumuleres i form av eiendeler, via dens fordeling og omfordeling.
- 8.02. Hver enkelt konto viser transaksjoner som utligner hverandre, enten på grunn av de definisjonene som benyttes, eller fordi en betydelig saldo føres over til neste konto.
- 8.03. Den strukturerte registreringen av transaksjoner i henhold til en logisk analyse av den økonomiske liv gir de nødvendige aggregater for å studere en næring, en institusjonell sektor eller undersektor eller totaløkonomien. Kontoene er delt inn slik at de viser de viktigste økonomiske opplysningene.
- 8.04. Kontoene er ordnet i tre kategorier:
- a) løpende kontoer,
 - b) akkumuleringskontoer,
 - c) balansekontoer.

De løpende kontoene gjelder opptjening, fordeling og omfordeling av inntekter og anvendelse av disse i form av konsum. De gjør det til slutt mulig å beregne sparing, som er en avgjørende faktor ved akkumulering.

Akkumuleringskontoene analyserer de forskjellige bestanddelene av endringene i eiendeler og gjeld for de forskjellige enhetene og gjør det mulig å registrere endringer i nettoformuen (forskjellen mellom eiendeler og gjeld).

Balansekontoene viser samlede eiendeler og gjeld for de forskjellige enhetene ved begynnelsen og slutten av regnskapsperioden samt deres nettoformue. Strømmene for hver eiendels- og gjeldspost som er registrert i akkumuleringskontoene, ses igjen i kontoen for balanseendringer.

- 8.05. Kontosystemet gjelder, helt eller delvis, for institusjonelle enheter, institusjonelle sektorer og undersektorer, næringer og totaløkonomien.
- 8.06. Saldopostene settes opp både brutto og netto. De er brutto dersom de beregnes før fradrag av kapitalslit. De er netto dersom de beregnes etter dette fradraget. Det er mer interessant å uttrykke inntektssaldoposter i nettobeløp.
- 8.07. Kontoene presenteres på forskjellige måter:
- a) i form av integrerte økonomiske kontoer som i en enkelt tabell viser kontoene for alle de institusjonelle sektorene, totaløkonomien og utlandet,
 - b) i form av et kontosystem som gir mer detaljerte opplysninger. Tabellene som viser en presentasjon av hver konto, er tatt med i delen "Kontosystemet" i dette kapitlet,
 - c) i form av matriser, der hver konto representeres ved et rad- og kolonnepar.
- 8.08. Tabell 8.1 viser en oversikt over kontoene, saldpøstene og hovedstørrelsene.

Tabell 8.1. Oversikt over kontoer, saldoposter og hovedstørrelser

Kontoer Samtlige kontoer for institusjonelle sektorer					Saldoposter	Hovedstørrelser
Løpende kontoer	I. Produksjonskonto II. Inntektsfordelings- og inntekts-anvendelses-kontoer	I. Produksjonskonto II.1. Konto for primær inntektsfordeling II.2. Konto for sekundær inntekts-fordeling II.3. Konto for inntektsomfordeling i naturalier II.4. Inntekts-anvendelseskonto	II.1.1. Konto for inntektsopptjening II.1.2. Konto for allokering av primære inntekter II.4.1. Konto for anvendelse av disponibel inntekt II.4.2. Konto for anvendelse av justert disponibel inntekt	II.1.2.1. Konto for næringsinntekt II.1.2.2. Konto for allokering av andre primære inntekter	B.1 Bruttoprodukt B.2 Driftsresultat B.3 Blandet inntekt B.4 Næringsinntekt B.5 Primære inntekter B.6 Disponibel inntekt B.7 Justert disponibel inntekt B.8 Sparing	Nasjonalprodukt (BNP/NNP) Nasjonalinntekt (BNI, NNI) Disponibel nasjonalinntekt Nasjonal sparing

Kontoer Samtlige kontoer for institusjonelle sektorer					Saldoposter	Hovedstørrelser
Akkumulerings- kontoer	III. Akkumulerings- kontoer	III.1. Kapitalkonto	III.1.1. Konto for endringer i nettoformue på grunn av sparing og kapitaloverføringer		B.10.1 Endringer i nettoformue på grunn av sparing og kapitaloverføringer	
		II.2. Konto for finanstransaksjoner	III.1.2. Konto for anskaffelse av ikke-finansiell kapital		B.9 Nettofinansinvestering	
Balansekontoer	IV. Balanser	III.3. Kontoer for andre endringer i balansene	III.3.1. Konto for andre volumendringer i balansene		B.9 Nettofinansinvestering	Nasjonalformue Endringer i nasjonalformue Nasjonalformue
			III.3.2. Konto for omvurdering		B.10.2 Endringer i nettoformue på grunn av andre volumendringer i balansene	
				III.3.2.1. Konto for nøytrale kapitalgevinster/-tap	B.10.3 Endringer i nettoformue på grunn av nominelle kapitalgevinster/-tap	
				III.3.2.2. Konto for kapitalgevinster/-tap til realverdi	B.10.31 Endringer i nettoformue på grunn av nøytrale kapitalgevinster/-tap	
		IV.1. Åpningsbalanse			B.10.32 Endringer i nettoformue på grunn av kapitalgevinster/-tap til realverdi	
		IV.2. Balanseendringer			B.90. Nettoformue	
		IV.3. Avslutningsbalanse			B.10. Endringer i nettoformue i alt	
					B.90. Nettoformue	

Kontoer Samtlige kontoer for institusjonelle sektorer					Saldoposter	Hovedstørrelser
	Transaksjonskontoer					
0. Konto for varer og tjenester	0. Konto for varer og tjenester					
	Konto for utlandet (konto for transaksjoner med utlandet)					
Løpende kontoer	V. Konto for utlandet	V.I. Konto for varer og tjenester for utlandet			B.11 Overskudd på vare- og tjenestebalansen for utlandet B.12 Driftsbalansen overfor utlandet	Overskudd på vare- og tjenestebalansen for utlandet Driftsbalansen overfor utlandet
Akkumulerings-kontoer		V.II. Konto for primære inntekter og løp-ende overføringer for utlandet				
		V.III. Akkumulerings-konto for utlandet	V.III.1. Kapitalkonto	V.III.1.1. Konto for endringer i nettoformue på grunn av sparing og kapitaloverføringer V.III.1.2. Konto for anskaffelse av ikke-finansiell kapital	B.10.1 Endringer i nettoformue på grunn av sparing og kapitaloverføringer B.9 Nettofinansinvestering	Nettofinansinvestering
			V.III.2. Konto for finanstransaksjoner		B.9 Nettofinansinvestering	
			V.III.3. Konto for andre endringer i balansene	V.III.3.1. Konto for andre volumendringer i balansene V.III.3.2. Konto for omvurdering	B.10.2 Endringer i nettoformue på grunn av andre volumendringer i balansene B.10.3 Endringer i nettoformue på grunn av nominelle kapitalgevinster/-tap	
Balansekontoer		V.IV. Konto for fordringer og gjeld for utlandet	V.IV.1. Åpningsbalanse V.IV.2. Balanse- endringer V.IV.3. Avslutnings- balanse		B.90. Nettoformue B.10. Endringer i nettoformue B.90. Nettoformue	Netto fordringsposisjon overfor utlandet Netto fordringsposisjon overfor utlandet

Kontosystemet

8.09. Kontosystemet består av tre hovedkategorier av kontoer:

- a) løpende kontoer:
 - 1. produksjonskonto (I),
 - 2. inntektsfordelings- og inntektsanvendelseskontoer (II),
- b) akkumuleringskontoer (III),
- c) balansekontoer (IV).

Løpende kontoer

Produksjonskonto (I)¹

- 8.10. Produksjonskontoen (I) viser de transaksjonene som angår den egentlige produksjonsprosessen. Den gjøres opp for institusjonelle sektorer og for næringer. Produksjonen vises på tilgangssiden og produktinnsatsen vises på anvendelsessiden.
- 8.11. Produksjonskontoen kan brukes til å finne en av de viktigste saldobostene i systemet, bruttoproduktet, som er den verdien som skapes av enhver enhet som utfører en produksjonsaktivitet, samt et svært viktig aggregat: bruttonasjonalproduktet. Bruttoproduktet er av stor økonomisk betydning for både de institusjonelle sektorene og for næringene.
- 8.12. Bruttoproduktet (kontoens saldobost) kan beregnes, som for alle saldobostene til følgende kontoer, før eller etter kapitalslit, dvs. brutto eller netto. Dersom produksjonen vurderes til basispriser og produktinnsatsen til kjøperpriser, omfatter ikke bruttoproduktet produktskatter minus produktsubsidier.
- 8.13. Når det gjelder totaløkonomien, omfatter produksjonskontoen, i tillegg til produksjon av varer og tjenester, produktskatter minus produktsubsidier på tilgangssiden. Den gir dermed bruttonasjonalproduktet (i markedspriser) som saldobost.
- 8.14. Da finansformidlingstjenester indirekte målt (FISIM) ikke fordeles på brukersektorer, behandles hele verdien av produksjonen av FISIM som produktinnsats for en fiktiv sektor med null produksjon og negativt bruttoprodukt av tilsvarende størrelse som produktinnsatsen, men med motsatt fortegn. På denne måten reduseres det samlede bruttoproduktet for alle sektorer og næringer med dette beløpet. For å gjøre kontoene mer oversiktlige er det mulig å unnlate å sette inn en ekstra kolonne for den fiktive sektoren, og i stedet føre opp tilsvarende tall i kolonnen for totaløkonomien.

Inntektsfordelings- og inntektsanvendelseskontoer (II)

- 8.15. Inntektsfordeling og inntektsanvendelse analyseres i fire trinn: primær fordeling, sekundær fordeling, omfordeling i naturalier og anvendelse.

Første trinn gjelder inntektsopptjening som et direkte resultat av produksjonsprosessen, og fordeling av denne mellom produksjonsfaktorene (arbeidskraft, kapital) og offentlig forvaltning (via skatter på produksjon og import samt subsidier). Det gjør det mulig å fastslå driftsresultatet (eller blandet inntekt når det gjelder husholdninger) og den primære inntekten.

Annet trinn gjelder omfordelingen av inntekt ved andre overføringer enn sosiale naturaloverføringer. Dette gir den disponible inntekten.

Tredje trinn beskriver omfordelingen av inntekt via sosiale naturaloverføringer, og gir den justerte disponible inntekten.

Fjerde trinn beskriver hvordan inntekten konsumeres og spares, og gir sparingen.

¹ Se kapittel 3 "Transaksjoner i produkter".

Tabell 8.2. Konto I: Produksjonskonto

Anvendelse									Tilgang									
I alt	Tilsvarende posteringer på		S.1 Total økono mien	S.15 Ideelle organisa sjoner	S.14 Hus hold ninger	S.13 Offent lig forvalt ning	S.12 Fin ansi elle fore tak	S.11 Ikke- finan sielle foretak	Transaksjoner og saldoposter	S.11 Ikke- finan sielle fore tak	S.12 Finan sielle fore tak	S.13 Of fent lig for valt ning	S.14 Hus holdnin ger	S.15 Ideelle organi sasjoner	S.1 Total økono mien	Tilsvarende posteringer på		I alt
	konto for varer og tjenes ter	konto for ut landet														konto for utlandet	konto for varer og tjenester	
3 595	3 595								P.1 Produksjon	1 753	102	434	1 269	37	3 595			3 595
3 048	3 048								P.11 Markedsrettet produksjon/ FISIM	1 722	102	74	1 129	21	3 048			3 048
171	171								P.12 Produksjon for eget bruk	31	0	0	140	0	171			171
376	376								P.13 Annen ikke- markedsrettet produksjon			360		16	376			376
1 904			1 904	6	694	246	29	881	P.2 Produktinnsats/ FISIM								1 904	1 904
133	133								D.21-D.31 Skatter minus subsidier på produkter						133			133
1 824			1 824	31	575	188	73	872	B.1g/B.1*g Bruttoprodukt/ Brutto nasjonalprodukt									
222			222	3	42	30	10	137	K.1 Kapitalslit									
1 602			1 602	28	533	158	63	735	B.1n/B.1*n Nettoprodukt/ Nettonasjonalprodukt									

P.11 Finansielle foretak: 102 herunder 48 for FISIM (P.119).

P.2 Totaløkonomien: 1 904 som svarer til summen av institusjonelle sektorer (1 856) og til FISIM (48).

B.1g Totaløkonomien: 1 824 som svarer til summen av institusjonelle sektorer (1 739) pluss produktskatter minus produktsubsidier (133) minus FISIM (48).

*Konto for primær inntektsfordeling (II.1)***Konto for inntektsopptjening (II.1.1)**

Tabell 8.3 viser oppbygningen av kontoen for inntektsopptjening etter institusjonelle sektorer.

- 8.16. Kontoen for inntektsopptjening vises også etter næringer i kolonnene i tilgangs- og anvendelsestabellene.
- 8.17. Kontoen for inntektsopptjening viser sektorene, undersektorene og næringene som er opphavet til de primære inntektene, og ikke bestemmelsesstedet.
- 8.18. Den analyserer i hvilket omfang bruttoproduktet kan dekke lønnskostnader og næringsskatter minus næringssubsidier. Den måler driftsresultatet, som er overskuddet (eller underskuddet) for produksjonsaktivitetene før det er tatt hensyn til rente, grunnrente mv. eller utgifter som produksjonsenheten skal:
- a) betale på finanskapital eller på naturkapital som den har lånt eller leid,
 - b) motta for finanskapital eller for naturkapital som den eier.

Driftsresultatet tilsvarer den inntekten som enheten får fra egen bruk av egen produksjonskapital. Det er den siste saldposten som kan beregnes for både næringer og institusjonelle sektorer og undersektorer.

- 8.19. Når det gjelder personlige foretak i husholdningssektoren, inneholder saldposten på kontoen for inntektsopptjening implisitt en komponent som svarer til godtgjøring for arbeid utført av eieren eller medlemmer av hans familie, som ikke kan skilles fra hans fortjeneste som virksomhetseier. Dette kalles "blandet inntekt".
- 8.20. Når det gjelder boligjenester som eiere av egen bolig produserer for eget bruk, er saldposten på kontoen for inntektsopptjening et driftsresultat.

Konto for allokering av primære inntekter (II.1.2)

- 8.21. I motsetning til kontoen for inntektsopptjening, gjelder kontoen for allokering av primære inntekter hjemmehørende enheter og institusjonelle sektorer i deres egenskap av mottakere heller enn produsenter av primære inntekter.
- 8.22. "Primære inntekter" er inntekter som hjemmehørende enheter mottar på grunn av sin direkte deltaking i produksjonsprosessen, og inntekter som eieren av finanskapital eller naturkapital mottar til gjengjeld for å skaffe kapital til, eller stille naturkapital til rådighet for, en annen institusjonell enhet.
- 8.23. Kontoen for allokering av primære inntekter (II.1.2) kan beregnes bare for institusjonelle sektorer og undersektorer, fordi det for næringer er umulig å dele opp visse strømmer i tilknytning til finansiering (innlån og utlån av kapital) og eiendeler.
- 8.24. Da finansformidlingstjenester indirekte målt (FISIM) ikke fordeles på brukersektorer, gjelder de rentepostene som vises, for faktisk betalt og mottatt rente. Det gjøres en justering av tilgangen med negativt fortegn i kolonnen for finansielle foretak, og med positivt fortegn i kolonnen for fiktiv sektor. For å gjøre kontoene mer oversiktlige er det mulig å unnlate å sette inn en ekstra kolonne for den fiktive sektoren, og i stedet føre opp tilsvarende tall i kolonnen for totaløkonomien.
- 8.25. Kontoen for allokering av primære inntekter er delt inn i en konto for næringsinntekt (II.1.2.1) og en konto for allokering av andre primære inntekter (II.1.2.2).

Konto for næringsinntekt (II.1.2.1)

- 8.26. Hensikten med kontoen for næringsinntekt er å fastsette en saldpост som tilsvarer begrepet løpende overskudd før fordeling og inntektsskatt, som vanligvis brukes i foretaksregnskap.

Tabell 8.3. Konto II.1.1: Konto for inntektsopptjening

Anvendelse									Tilgang									
I alt	Tilsvarende posteringer på		S.1 Total økono- mien	S.15 Ideelle organisa- sjoner	S.14 Hus hold- ninger	S.13 Offent- lig forvalt- ning	S.12 Finansi- elle fore- tak	S.11 Ikke- finansi- elle fore- tak	Transaksjoner og saldoposter	S.11 Ikke- finansi- elle fore- tak	S.12 Finansi- elle fore- tak	S.13 Of- fent- lig for- valt- ning	S.14 Hus holdnin- ger	S.15 Ideelle organi- sasjoner	S.1 Total økono- mien	Tilsvarende posteringer på		I alt
	konto for varer og tjenes- ter	konto for ut- landet														konto for utlandet	konto for varer og tjenester	
									B.1g/B.1*g Bruttoprodukt/ Bruttonasjonalprodukt	872	73	188	575	31	1 824			1 824
									B.1n/B.1*n Nettoprodukt/ Nettonasjonalprodukt	735	63	158	533	28	1 602			1 602
762			762	23	39	140	15	545	D.1 Lønnskostnader									
569			569	12	39	87	10	421	D.11 Lønn									
193			193	11	0	53	5	124	D.12 Arbeidsgivers trygde- og pensjonspremier									
174			174	10	0	48	4	112	D.121 Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier									
19			19	1	0	5	1	12	D.122 Arbeidsgivers beregnede trygde- og pensjonspremier									
235	0		235	0	3	2	3	86	D.2 Skatter på produksjon og import	0								
141	0		141						D.21 Produktskatter	0								
121	0		121						D.211 Merverdiavgift	0								
17	0		17						D.212 Skatter på import utenom merverdiavgift	0								

[illegible]

Tilgang

Tabell 8.4. Konto II.1.2: Konto for allokering av primære inntekter

Anvendelse				Tilgang														
I alt	Tilsvarende posteringer på		S.1 Total økono mien	S.15 Ideelle or ganisa sjoner	S.14 Hus hold ninger	S.13 Offent lig forvalt ning	S.12 Fin ansi elle fore tak	S.11 Ikke- finansi elle fore tak	Transaksjoner og saldoposter	S.11 Ikke- finan sielle fore tak	S.12 Finan sielle fore tak	S.13 Of fent lig for valt ning	S.14 Hus holdnin ger	S.15 Ideelle organi sa sjoner	S.1 Total økono mien	Tilsvarende posteringer på		I alt
	konto for varer og tjenes ter	konto for ut landet														konto for utlandet	konto for varer og tjenester	
									B.2g. Driftsresultat, brutto	276	55	46	92	8	429			429
									B.3g. Blandet inntekt, brutto	442				442			442	
									B.2n. <i>Driftsresultat</i> , netto	139	45	16	60	5	217			217
									B.3n. <i>Blandet inntekt</i> , netto	432				432			432	
6	6								D.1 Lønnskostnader	766				766	2	768		
6	6								D.11 Lønn	573				573	2	575		
									D.12 Arbeidsgivers trygde- og pensjons- premier	193				193	0	193		
									D.121 Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier	174				174	0	174		
									D.122 Arbeidsgivers beregnete trygde- og pensjonspremier	19				19	0	19		
0									D.2 Skatter på produksjon og import	235				235	0	235		
0									D.21 Produktskatter	141				141	0	141		
0									D.211 Merverdi-avgift	121				121	0	121		
0									D.212 Skatter på import utenom merverdiavgift	17				17	0	17		

Anvendelse

Tilgang

I alt	Tilsvarende posteringer på		S.1 Total- økono- mien	S.15 Ideelle or- ganisa- sjoner	S.14 Hus- hold- ninger	S.13 Offent- lig for- valt- ning	S.12 Fin- ansi- elle foretak	S.11 Ikke- finansi- elle foretak	Transaksjoner og saldoposter	S.11 Ikke- finansi- elle foretak	S.12 Finan- sielle foretak	S.13 Of- fent- lig for- valt- ning	S.14 Hus- holdnin- ger	S.15 Ideelle organi- sasjoner	S.1 Total- økono- mien	Tilsvarende posteringer på		I alt
	konto for varer og tjenes- ter	konto for ut- landet														konto for utlandet	konto for varer og tjenester	
	0								D.2121 Importavgifter		17			17		0		17
	0								D.2122 Skatter på import utenom merverdiavgift og importavgifter		0			0		0		0
									D.214 Produktskatter utenom merverdiavgift og skatter på import		3			3		0		3
	0								D.29 Næringskatter		94			94		0		94
	0								D.3 Subsidier		-44			-44		0		-44
	0								D.31 Produktsubsidier		-8			-8		0		-8
	0								D.311 Importsubsidier		0			0		0		0
	0								D.319 Andre produkt- subsidier		-8			-8		0		-8
	0								D.39 Næringsubsidier		-36			-36		0		-36
446	66	380	7	44	46	138	145		D.4 Formuesinntekt	78	160	30	134	5	407	39		446
222	16	206	7	17	39	77	66		D.41 Rente	25	125	12	33	5	200	22		222
0	0								P.119 Justering for FISIM		-48			0				0
120	36	84	0		0	36	48		D.42 Selskapsinntekt til fordeling	3	25	18	57	0	103	17		120
60	0	60					36	24	D.421 Utbytte	3	25	5	13	0	46	14		60
60	36	24					0	24	D.422 Uttak av inntekter fra kvasiforetak			13	44	0	57	3		60

Anvendelse

Tilgang

I alt	Tilsvarende posteringer på		S.1 Total-økonomien	S.15 Ideelle organisasjoner	S.14 Husholdninger	S.13 Offentlig forvaltning	S.12 Finansielle foretak	S.11 Ikke-finansielle foretak	Transaksjoner og saldoboster	S.11 Ikke-finansielle foretak	S.12 Finansielle foretak	S.13 Offentlig forvaltning	S.14 Husholdninger	S.15 Ideelle organisasjoner	S.1 Total-økonomien	Tilsvarende posteringer på		I alt
	konto for varer og tjenester	konto for utlandet														konto for utlandet	konto for varer og tjenester	
14	14		0	0		0	0	0	D.43 Reinvestert fortjeneste av direkte investeringer	4	7	0	3	0	14	0		14
25			25				25		D.44 Formuesinntekt tilskrevet forsikringstakere	5	0	0	20	0	25	0		25
65			65	0	27	7	0	31	D.45 Grunnrente mv.	41	3	0	21	0	65			65
1 855			1 855	6	1 390	221	29	209	B.5g/B.5*g Primære inntekter, brutto/ Nasjonalinntekt, brutto									
1 633			1 633	3	1 348	191	19	72	B.5n/B.5*n Primære inntekter, netto/ Nasjonalinntekt, netto									

FISIM-justeringen for totaløkonomien (0) er summen av sektoren for finansielle foretak (-48) og den fiktive sektoren (+48).

- 8.27. For offentlig forvaltning og ideelle organisasjoner gjelder denne kontoen bare deres markedsrettede aktiviteter.
- 8.28. Næringsinntekten tilsvarer driftsresultatet eller blandet inntekt (på tilgangssiden):
- pluss* formuesinntekt mottatt i forbindelse med finanskapital og annen kapital som tilhører foretaket (på tilgangssiden),
- minus* rente på gjeld som foretaket skal betale, og grunnrente mv. som skal betales for grunn og annen naturkapital, som leies av foretaket (på anvendelsessiden).

Formuesinntekt som skal betales i form av utbytte eller reinvestert fortjeneste av direkte investeringer i utlandet, trekkes ikke fra næringsinntekten.

Konto for allokering av andre primære inntekter (II.1.2.2)

- 8.29. Hensikten med kontoen for allokering av andre primære inntekter er å gå tilbake fra begrepet næringsinntekt til begrepet primære inntekter. Den inneholder derfor de komponentene av primære inntekter som ikke er tatt med i kontoen for næringsinntekt:
- a) for foretak: fordelt utbytte og reinvestert fortjeneste av direkte investeringer i utlandet (på anvendelsessiden),
 - b) for husholdninger:
 - 1. formuesinntekt som skal betales, unntatt grunnrente mv. og rente som skal betales i forbindelse med foretakets aktivitet (på anvendelsessiden),
 - 2. lønnskostnader (på tilgangssiden),
 - 3. mottatt formuesinntekt, unntatt den som er mottatt i forbindelse med foretakets aktivitet (på tilgangssiden),
 - c) for offentlig forvaltning:
 - 1. formuesinntekt som skal betales, unntatt den som skal betales i forbindelse med markedsrettede aktiviteter (på anvendelsessiden),
 - 2. skatter på produksjon og import minus subsidier (på tilgangssiden),
 - 3. mottatt formuesinntekt, unntatt den som er mottatt i forbindelse med markedsrettede aktiviteter (på tilgangssiden).

Konto for sekundær inntektsfordeling (II.2)

- 8.30. Kontoen for sekundær inntektsfordeling viser hvordan saldoen for de primære inntektene til en institusjonell sektor påvirkes ved omfordeling: skatter på inntekt, formue osv., trygde- og pensjonspremier og stønader (unntatt sosiale naturaloverføringer) og andre løpende overføringer.
- 8.31. Saldoposten til kontoen er den disponible inntekten, som gjenspeiler løpende transaksjoner og absolutt utelukker kapitaloverføringer, kapitalgevinster/-tap til realverdi og følgene av hendelser som naturkatastrofer.
- 8.32. Trygde- og pensjonspremier² registreres på anvendelsessiden av husholdningenes konto for sekundær inntektsfordeling og på tilgangssiden av kontoen for sekundær inntektsfordeling for de institusjonelle sektorene som er ansvarlige for administrasjonen av sosialforsikring. Når arbeidsgiver skal betale disse for sine ansatte, tas de først med under lønnskostnader på anvendelsessiden av arbeidsgivers konto for inntektsopptjening, fordi de er en del av lønnsomkostningene. De registreres også som lønnskostnader på tilgangssiden av husholdningenes konto for allokering av primære inntekter, fordi de tilsvarer ytelser til husholdninger.

² Trygde- og pensjonspremiene som vises på anvendelsessiden av husholdningenes konto for sekundær inntektsfordeling, er med fradrag for servicegebyr til pensjonskasser og andre forsikringsselskaper, hvor tilgangen helt eller delvis består av faktiske trygde- og pensjonspremier.

Anvendelse										Tilgang										
Kontoer	I alt	Tilsvarende posteringer på		S.1 Total økonomien	S.15 Ideelle organisasjoner	S.14 Hus holdninger	S.13 Offentlig forvaltning	S.12 Finansielle foretak	S.11 Ikke-finansielle foretak	Transaksjoner og saldobposter	S.11 Ikke-finansielle foretak	S.12 Finansielle foretak	S.13 Offentlig forvaltning	S.14 Hus holdninger	S.15 Ideelle organisasjoner	S.1 Total økonomien	Tilsvarende posteringer på		I alt	Kontoer
		konto for varer og tjenester	konto for utlandet														konto for utlandet	konto for varer og tjenester		
II.1.2.2. Allokering av andre primære inntekter										B.4g. Næringsinntekt, brutto	257	65	41	532	6	901			901	II.1.2.2. Allokering av andre primære inntekter
										B.4n. Næringsinntekt, netto	120	55	11	490	3	679			679	
	6		6							D.1 Lønnskostnader				766		766	2		768	
	6		6							D.11 Lønn				573		573	2		575	
										D.12 Arbeidsgivers trygde- og pensjonspremier				193		193	0		193	
										D.121 Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier				174		174	0		174	
										D.122 Arbeidsgivers beregnede trygde- og pensjonspremier				19		19	0		19	
	0		0							D.2 Skatter på produksjon og import			235			235	0		235	
	0		0							D.21 Produktskatter			141			141	0		141	
	0		0							D.211 Merverdiavgift			121			121	0		121	
	0		0							D.212 Skatter på import utenom merverdiavgift			17			17	0		17	
										D.2121 Importavgifter			17			17	0		17	
	0		0							D.2122 Skatter på import utenom merverdiavgift og importavgifter			0			0	0		0	
	0		0							D.214 Produktskatter utenom merverdiavgift og skatter på import			3			3	0		3	
	0		0							D.29 Næringsskatter			94			94	0		94	
	0		0							D.3 Subsidier			-44			-44	0		-44	
	0		0							D.3 Produktsubsidier			-8			-8	0		-8	

Tabell 8.6. Konto II.2: Konto for sekundær inntektsfordeling

Anvendelse									Tilgang									
I alt	Tilsvarende posteringer på		S.1 Total-økonomen	S.15 Ideelle organisasjoner	S.14 Hus-holdninger	S.13 Offentlig forvaltning	S.12 Finansielle foretak	S.11 Ikke-finansielle foretak	Transaksjoner og saldposter	S.11 Ikke-finansielle foretak	S.12 Finansielle foretak	S.13 Offentlig forvaltning	S.14 Hus-holdninger	S.15 Ideelle organisasjoner	S.1 Total-økonomen	Tilsvarende posteringer på		I alt
	konto for varer og tjenester	konto for utlandet														konto for utlandet	konto for varer og tjenester	
									B.5g/B.5*g Primære inn-tekter, brutto/ Nasjonal-inntekt, brutto	209	29	221	1 390	6	1 855			1 855
									B.5n/B.5*n Primære inntekter, netto/ Nasjonalinntekt, netto	72	19	191	1 348	3	1 633			1 633
213	1		212		178		10	24	D.5 Skatter på inntekt, formue osv.			213			213			213
204	1		203		176		7	20	D.51 Inntektsskatter			204			204			204
9			9		2		3	4	D.59 Andre løpende skatter			9			9			9
322			322		322				D.61 Trygde- og pensjonspremier	14	39	268		1	322			322
303			303		303				D.611 Faktiske trygde- og pensjonspremier	2	38	263			303			303
174			174		174				D.6111 Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier	1	18	155			174			174
160			160		160				D.61111 Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier underlagt offentlig forvaltning	1	15	144			160			160
14			14		14				D.61112 Arbeidsgivers frivillige faktiske trygde- og pensjonspremier		3	11			14			14
97			97		97				D.6112 Arbeidstakers trygde- og pensjonspremier	1	20	76			97			97

Anvendelse

Tilgang

I alt	Tilsvarende posteringer på		S.1 Total- økono- mien	S.15 Ideelle or- ganisa- sjoner	S.14 Hus- hold- ninger	S.13 Offent- lig forvalt- ning	S.12 Fin- ansi- elle foretak	S.11 Ikke- finansi- elle foretak	Transaksjoner og saldoposter	S.11 Ikke- finansi- elle foretak	S.12 Finan- sielle foretak	S.13 Of- fent- lig for- valt- ning	S.14 Hus- holdnin- ger	S.15 Ideelle organi- sasjoner	S.1 Total- økono- mien	Tilsvarende posteringer på		I alt
	konto for varer og tjenes- ter	konto for ut- landet														konto for utlandet	konto for varer og tjenester	
85			85		85				D.61121 Arbeidstakers trygde- og pensjons- premier underlagt offentlig forvaltning	1	15	69			85			85
12			12		12				D.61122 Arbeidstakers frivillige trygde- og pensjonspremier		5	7			12			12
32			32		32				D.6113 Selvstendiges og ikke-sysselsattes trygde- og pensjonspremier			32			32			32
22			22		22				D.61131 Selvstendiges og ikke-sysselsattes trygde- og pensjons- premier underlagt offentlig forvaltning			22			22			22
10			10		10				D.61132 Selvstendiges og ikke-sysselsattes frivillige trygde- og pensjonspremier			10			10			10
19			19		19				D.612 Beregnede trygde- og pensjonspremier	12	1	5		1	19			19
332			332	1		289	29	13	D.62 Stønader utenom sosiale natural- overføringer				332		332			332
232			232			232			D.621 Trygdestønader, kontantytelser				232		232			232
29			29					28	D.622 Private fonds- baserte sosiale stønader				29		29			29

Anvendelse									Tilgang									
I alt	Tilsvarende posteringer på		S.1 Total-økonomen	S.15 Ideelle organisasjoner	S.14 Husholdninger	S.13 Offentlig forvaltning	S.12 Finansielle foretak	S.11 Ikke-finansielle foretak	Transaksjoner og saldposter	S.11 Ikke-finansielle foretak	S.12 Finansielle foretak	S.13 Offentlig forvaltning	S.14 Husholdninger	S.15 Ideelle organisasjoner	S.1 Total-økonomen	Tilsvarende posteringer på		I alt
	konto for varer og tjenester	konto for utlandet														konto for utlandet	konto for varer og tjenester	
									B.6g Disponibel inntekt, brutto	185	32	382	1 187	40	1 826			1 826
									B.6n Disponibel inntekt, netto	48	22	352	1 145	37	1 604			1 604
219			219	13	206				D.63 Sosiale natural-overføringer	219				219			219	
162			162	0	162				D.631 Stønader i naturalier	162				162			162	
78			78	78				D.6311 Trygdestønader, refusjoner	78				78			78		
65			65	65				D.6312 Andre trygdestønader i naturalier	65				65			65		
19			19	0	19				D.6313 Sosial-stønader i naturalier	19				19			19	
57			57	13	44				D.632 Overføringer av individuelle ikke-markedsrettede varer og tjenester	57				57			57	
1 826			1 826	27	1 406	176	32	185	B.7g Justert disponibel inntekt, brutto									
1 604			1 604	24	1 364	146	22	48	B.7n Justert disponibel inntekt, netto									

Konto for inntektsomfordeling i naturalier (II.3)

- 8.33. Kontoen for inntektsomfordeling i naturalier gir et bredere inntrykk av husholdningenes inntekt fordi den tar med strømmene som tilsvarer anvendelsen av individuelle varer og tjenester, som disse husholdningene mottar kostnadsfritt, dvs. stønader i naturalier og overføringer av individuelle ikke-markedsrettede varer og tjenester, da disse to kategoriene av strømmer grupperes sammen under begrepet sosiale naturaloverføringer. Dette letter en sammenligning over tid når det er forskjeller eller endringer i økonomiske og sosiale forhold, og supplerer analyser av den offentlige forvaltnings rolle ved omfordeling av inntekt.
- 8.34. Sosiale naturaloverføringer registreres på tilgangssiden av kontoen for inntektsomfordeling i naturalier for husholdninger og på anvendelsessiden for offentlig forvaltning og ideelle organisasjoner.
- 8.35. Saldoposten på kontoen for inntektsomfordeling i naturalier er justert disponibel inntekt.

Inntektsanvendelseskonto (II.4)

- 8.36. For institusjonelle sektorer med konsum viser inntektsanvendelseskontoen hvordan den disponible inntekten (eller den justerte disponible inntekten) deles mellom konsum (eller sluttkonsum) og sparing.
- 8.37. I ENS er det bare offentlig forvaltning, ideelle organisasjoner og husholdninger som har konsum. I tillegg omfatter inntektsanvendelseskontoen en justeringspost for husholdninger og pensjonskasser (D.8 Korreksjon for sparing i pensjonskasser), som gjelder måten transaksjoner mellom husholdninger og pensjonskasser registreres på³.

Konto for anvendelse av disponibel inntekt (II.4.1)

- 8.38. Kontoen for anvendelse av disponibel inntekt omfatter begrepet konsum finansiert av de forskjellige berørte sektorene: husholdninger, offentlig forvaltning og ideelle organisasjoner.
- 8.39. Saldoposten på kontoen for anvendelse av disponibel inntekt er sparing.

Konto for anvendelse av justert disponibel inntekt (II.4.2)

- 8.40. Kontoen for anvendelse av justert disponibel inntekt omfatter begrepet sluttkonsum, som tilsvarer verdien av de varer og tjenester som faktisk er til disposisjon for husholdningene for konsum, selv om anskaffelsen av disse er finansiert av offentlig forvaltning eller ideelle organisasjoner.

Derfor tilsvarer sluttkonsumet til offentlig forvaltning bare kollektivt konsum. Fordi konsumet til ideelle organisasjoner anses som absolutt individuelt, er sluttkonsumet deres lik null.

- 8.41. Når det gjelder totaløkonomien, er konsum og sluttkonsum lik hverandre. Det er bare fordelingen på institusjonelle sektorer som er forskjellig. Det samme gjelder disponibel inntekt og justert disponibel inntekt.
- 8.42. Sparing er saldposten i begge versjoner av inntektsanvendelseskontoen. Dens verdi er lik for alle sektorer, uansett om den oppnås ved å trekke konsum fra disponibel inntekt eller ved å trekke sluttkonsum fra justert disponibel inntekt.

³ Se kapittel 4 "Fordelingsmessige transaksjoner".

Tabell 8.8. Konto II.4.1: Konto for anvendelse av disponibel inntekt

Anvendelse									Tilgang										
I alt	Tilsvarende posteringer på		S.1 Total-økonomen	S.15 Ideelle organisasjoner	S.14 Husholdninger	S.13 Offentlig forvaltning	S.12 Finansielle foretak	S.11 Ikke-finansielle foretak	Transaksjoner og saldposter	S.11 Ikke-finansielle foretak	S.12 Finansielle foretak	S.13 Offentlig forvaltning	S.14 Husholdninger	S.15 Ideelle organisasjoner	S.1 Total-økonomen	Tilsvarende posteringer på		I alt	
	konto for varer og tjenester	konto for utlandet														konto for utlandet	konto for varer og tjenester		
									B.6g Disponibel inntekt, brutto	185	32	382	1 187	40	1 826			1 826	
									B.6n Disponibel inntekt, netto	48	22	352	1 145	37	1 604			1 604	
1 371			1 371	13	996	362			P.3 Konsum								1 371	1 371	
1 215			1 215	13	996	206			P.31 Individuelt konsum								1 215	1 215	
156			156			156			P.32 Kollektivt konsum								156	156	
11	0		11	0		0	11	0	D.8 Korreksjon for sparing i pensjonskasser	11					11	0	11		
455			455	27	202	20	21	185	B.8g Sparing, brutto										
233			233	24	160	-10	11	48	B.8n Sparing, netto										
-41	-41								B.12 Driftsbalansen overfor utlandet										

- 8.43. Sparing er det (positive eller negative) beløpet som er resultatet av løpende transaksjoner som gir forbindelsen til akkumuleringskontoene. Dersom sparingen er positiv, blir ikke-anvendt inntekt brukt til anskaffelse av eiendeler eller reduksjon av gjeld. Dersom sparingen er negativ, blir visse eiendeler frigjort eller visse gjeldsposter økt.

Akkumuleringskontoer (III)⁴

- 8.44. Akkumuleringskontoene er strømningskontoer. De registrerer de forskjellige årsakene til endringer i enhetenes eiendeler og gjeld og endringer i deres nettoformue.
- 8.45. Endringer i eiendeler registreres på venstre side av kontoene (pluss eller minus), endringer i gjeld og nettoformue på høyre side (pluss eller minus).

Kapitalkonto (III.1)

- 8.46. Kapitalkontoen registrerer hjemmehørende enheters anskaffelser minus avhendelser av ikke-finansiell kapital og måler endringen i nettoformuen forårsaket av sparing (endelig saldobest for løpende kontoer) og kapitaloverføringer.
- 8.47. Kapitalkontoen gjør det mulig å fastslå i hvilken grad anskaffelser minus avhendelser av ikke-finansiell kapital er finansiert med sparing og ved kapitaloverføringer. Den viser positiv nettofinansinvestering, som tilsvarer beløpet som en enhet eller sektor har til rådighet for direkte eller indirekte finansiering av andre enheter eller sektorer, eller negativ nettofinansinvestering, som tilsvarer det beløpet en enhet eller sektor må låne fra andre enheter eller sektorer.

Konto for endringer i nettoformue på grunn av sparing og kapitaloverføringer (III.1.1)

- 8.48. Denne kontoen gjør det mulig å fastslå endringene i nettoformuen på grunn av sparing og kapitaloverføringer, som tilsvarer netto sparing pluss mottatte kapitaloverføringer minus betalte kapitaloverføringer.

Konto for anskaffelse av ikke-finansiell kapital (III.1.2)

- 8.49. Denne kontoen registrerer anskaffelser minus avhendelser av ikke-finansiell kapital med henblikk på å gå tilbake fra begrepet endringer i nettoformue på grunn av sparing og kapitaloverføringer til begrepet nettofinansinvestering.

Konto for finanstransaksjoner (III.2)

- 8.50. Kontoen for finanstransaksjoner registrerer, etter type finansobjekt, endringene i finansielle fordringer og gjeld som utgjør nettofinansinvesteringen.
- 8.51. Klassifikasjonen av fordringer og gjeld som brukes i kontoen for finanstransaksjoner, er identisk med den som brukes i balansekontoene.

Konto for andre endringer i balansene (III.3)

- 8.52. Kontoen for andre endringer i balansene registrerer endringer i enhetenes eiendeler og gjeld, unntatt dem som oppstår i forbindelse med sparing og frivillige overføringer av formue, da disse registreres i kapitalkontoen og kontoen for finanstransaksjoner. Den er delt i to: kontoen for andre volumendringer i balansene (III.3.1) og kontoen for omvurdering (III.3.2).

⁴ Se kapittel 5 "Finanstransaksjoner" og 6 "Andre strømmer".

Tabell 8.9. Konto II.4.2: Konto for anvendelse av justert disponibel inntekt

Anvendelse									Tilgang											
I alt	Tilsvarende posteringer på		S.1 Total-økonomien	S.15 Ideelle organisasjoner	S.14 Husholdninger	S.13 Offentlig forvaltning	S.12 Finansielle foretak	S.11 Ikke-finansielle foretak	Transaksjoner og saldposter	S.11 Ikke-finansielle foretak	S.12 Finansielle foretak	S.13 Offentlig forvaltning	S.14 Husholdninger	S.15 Ideelle organisasjoner	S.1 Total-økonomien	Tilsvarende posteringer på		I alt		
	konto for varer og tjenester	konto for utlandet														konto for utlandet	konto for varer og tjenester			
									B.7g Justert disponibel inntekt, brutto	185	32	176	1 406	27	1 826			1 826		
									B.7n Justert disponibel inntekt, netto	48	22	146	1 364	24	1 604			1 604		
1 371			1 371		1 215	156			P.4 Sluttkonsum									1 371	1 371	
1 215			1 215		1 215				P.41 Personlig konsum									1 215	1 215	
156			156		156				P.42 Kollektivt konsum									156	156	
11	0		11	0		0	11	0	D.8 Korreksjon for sparing i pensjonskasser	11								11	0	11
455			455	27	202	20	21	185	B.8g Sparing, brutto											
233			233	24	160	-10	11	48	B.8n Sparing, netto											
-41	-41								B.12 Driftsbalansen overfor utlandet											

Tabell 8.10. Konto III.1.1: Endringer i nettoformuen på grunn av sparing og kapitaloverføringer

Endringer i eiendeler									Endringer i gjeld og nettoformue											
I alt	Tilsvarende posteringer på		S.1 Total-økonomen	S.15 Ideelle organisasjoner	S.14 Hus-hold-ninger	S.13 Offent-lig forvalt-ning	S.12 Fin-ansi-elle foretak	S.11 Ikke-finans-ielle foretak	Transaksjoner og saldposter	S.11 Ikke-finans-ielle foretak	S.12 Finan-sielle foretak	S.13 Of-fent-lig forvalt-ning	S.14 Hus-holdnin-ger	S.15 Ideelle organi-sasjoner	S.1 Total-økonomen	Tilsvarende posteringer på		I alt		
	konto for varer og tjenester	konto for utlandet														konto for utlandet	konto for varer og tjenester			
									B.8n Sparing, netto	48	11	-10	160	24	233			233		
									B.12 Driftsbalansen overfor utlandet								-41		-41	
									D.9 Kapital-overføringer, mottatte	33		6	23		62	4		66		
									D.91 Kapitalskatter, mottatte								2		2	
									D.92 Investerings-tilskudd, mottatte	23								23	4	27
									D.99 Andre kapitalover-føringer, mottatte	10		4	23		37			37		
									D.9 Kapitaloverføringer, betalte	-16	-7	-34	-5	-3	-65	-1		-66		
									D.91 Kapitalskatter, betalte								-2		-2	
									D.92 Investerings-tilskudd, betalte								-27		-27	
									D.99 Andre kapital-overføringer, betalte	-16	-7	-7	-3	-3	-36	-1		-37		
192	-38	230	21	178	-38	4	65	B.10.1 Endringer i nettoformue på grunn av sparing og kapital-overføringer												

Endringer i eiendeler
Endringer i gjeld og nettoformue

I alt	Tilsvarende posteringer på		S.1 Total-økonomen	S.15 Ideelle organisasjoner	S.14 Husholdninger	S.13 Offentlig forvaltning	S.12 Finansielle foretak	S.11 Ikke-finansielle foretak	Transaksjoner og saldoboster	S.11 Ikke-finansielle foretak	S.12 Finansielle foretak	S.13 Offentlig forvaltning	S.14 Husholdninger	S.15 Ideelle organisasjoner	S.1 Total-økonomen	Tilsvarende posteringer på		I alt
	konto for varer og tjenester	konto for utlandet														konto for utlandet	konto for varer og tjenester	
-222			-222	-3	-42	-30	-10	-137	K.1 Kapitalslit									
28			28		2			26	P.52 Lagerendringer								28	28
10			10		5	3		2	P.53 Anskaffelser minus avhendelse av verdigjenstander								10	10
				1	4	2		-7	K.2 Anskaffelser minus avhendelse av ikke-produsert ikke-finansiell kapital									
				1	3	2		-6	K.21 Anskaffelser minus avhendelse av grunn og annen naturkapital									
					1			-1	K.22 Anskaffelser minus avhendelse av immaterielle ikke-produserte eiendeler									
			-38	38	4	148	-50	5	-69	B.9 Nettofinansinvestering								

Tabell 8.12. Konto III.2: Konto for finanstransaksjoner

Endringer i eiendeler									Endringer i gjeld og nettoformue									
I alt	Tilsvarende posteringer på		S.1 Total-økonomien	S.15 Ideelle organisasjoner	S.14 Hus-holdninger	S.13 Offentlig forvaltning	S.12 Finansielle foretak	S.11 Ikke-finansielle foretak	Transaksjoner og saldposter	S.11 Ikke-finansielle foretak	S.12 Finansielle foretak	S.13 Offentlig forvaltning	S.14 Hus-holdninger	S.15 Ideelle organisasjoner	S.1 Total-økonomien	Tilsvarende posteringer på		I alt
	konto for varer og tjenester	konto for utlandet														konto for utlandet	konto for varer og tjenester	
									B.9 Nettofinansinvestering	-69	5	-50	148	4	38	-38	0	
691	50	641	32	181	120	237	71	F Netto anskaffelse av finanskapital										
									F Netto gjeldsstiftelse	140	232	170	33	28	603	88	691	
1		-1					-1	F.1 Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)										
130	11	119	12	68	7	15	17	F.2 Sedler og bankinnskudd		130	2			132	-2	130		
37	3	34	2	10	2	15	5	F.21 Sedler		35				35	2	37		
64	2	62	7	41	4		10	F.22 Overførbare innskudd		63	2			65	-1	64		
29	6	23	3	17	1		2	F.29 Andre bankinnskudd		32				32	-3	29		
143	5	138	12	29	26	53	18	F.3 Verdipapirer utenom aksjer	6	53	64			123	20	143		
254	10	244		5	45	167	27	F.4 Lån	71		94	28	24	217	37	254		
86	3	83		3	1	3	16	F.41 Kortsiktige lån	16		32	11	17	76	10	86		
168	7	161		2	44	104	11	F.42 Langsiktige lån	55		62	17	7	141	27	168		
46	2	44		3	36	3	2	F.5 Aksjer og annen egenkapital	26	13			4	43	3	46		

Endringer i eiendeler
Endringer i gjeld og nettoformue

I alt	Tilsvarende posteringer på		S.1 Total- økono- mien	S.15 Ideelle or- ganisa- sjoner	S.14 Hus- hold- ninger	S.13 Offent- lig forvalt- ning	S.12 Fin- ansi- elle foretak	S.11 Ikke- finansi- elle foretak	Transaksjoner og saldoposter	S.11 Ikke- finan- sielle foretak	S.12 Finan- sielle foretak	S.13 Of- fent- lig for- valt- ning	S.14 Hus- holdnin- ger	S.15 Ideelle organi- sasjoner	S.1 Total- økono- mien	Tilsvarende posterings på		I alt
	konto for varer og tjenes- ter	konto for ut- landet														konto for utlandet	konto for varer og tjenester	
36			36		36				F.6 Forsikringstekniske avsetninger		36				36			36
33			33		33				F.61 Husholdningenes nettoformue i livsfor- sikringsreserver og pensjonskasser		33				33			33
22			22		22				F.611 Hus-holdningenes nettoformue i livs- forsikringsreserver		22				22			22
11			11		11				F.612 Husholdningenes nettoformue i pensjons- kasser		11				11			11
3			3		3				F.62 Forskudds- betalinger av forsikringspremier og reserver mot utestående krav		3				3			3
82	21		61	8	40	6		7	F.7 Andre fordringer/ gjeld	37		10	5		52	30		82
36	18		18		11	1		6	F.71 Handelskreditter og forskudd	8		6	4		18	18		36
46	3		43	8	29	5		1	F.79 Andre fordringer/ gjeld utenom handels- kreditter og forskudd	29		4	1		34	12		46

Konto for andre volumendringer i balansene (III.3.1)

- 8.53. Bevegelsene som registreres på kontoen for andre volumendringer i balansene, påvirker nettoformuen på balansekontoene til de aktuelle enhetene, sektorene og undersektorene. Denne endringen, kalt endringer i nettoformuen på grunn av andre volumendringer i balansene, er saldposten til kontoen.

Konto for omvurdering (III.3.2)

- 8.54. Kontoen for omvurdering registrerer endringene i verdien av eiendeler og gjeld på grunn av prisendringer for disse.

For en gitt eiendel eller gjeldspost måles denne endringen som:

- a) enten differansen mellom dens verdi ved slutten av regnskapsperioden og dens verdi ved begynnelsen av regnskapsperioden eller på den datoen da den første gang ble ført på balansekontoen,
- b) eller differansen mellom dens verdi på den datoen da den ble skrevet ut av balansekontoen og dens verdi ved begynnelsen av regnskapsperioden eller på den datoen da den første gang ble ført på balansekontoen.

Denne differansen kalles "nominelle kapitalgevinster (eller -tap)".

En nominell kapitalgevinst tilsvarende en positiv omvurdering av en eiendel eller en negativ omvurdering av en (finansiell) gjeldspost.

Et nominelt kapitaltap tilsvarende en negativ omvurdering av en eiendel eller en positiv omvurdering av en (finansiell) gjeldspost.

- 8.55. Strømmene som registreres på kontoen for omvurdering, endrer nettoformuen på balansekontoene til de aktuelle enhetene. Denne endringen, kalt "endringer i nettoformuen på grunn av nominelle kapitalgevinster/-tap", er saldposten til kontoen. Den registreres på siden for endringer i gjeld og nettoformue.

- 8.56. Kontoen for omvurdering deles inn i to underkontoer: kontoen for nøytrale kapitalgevinster/-tap (III.3.2.1) og kontoen for kapitalgevinster/-tap til realverdi (III.3.2.2).

Konto for nøytrale kapitalgevinster/-tap (III.3.2.1)

- 8.57. Kontoen for nøytrale kapitalgevinster/-tap registrerer endringer i verdien av eiendeler og gjeld i forhold til endringer i det generelle prisnivået. Slike endringer tilsvarende den omvurderingen som er nødvendig for å opprettholde den generelle kjøpekraften for eiendeler og gjeld. Den generelle prisindeksen som skal benyttes ved denne beregningen, er prisindeksen for innenlandsk sluttanvendelse utenom lagerendringer.

Konto for kapitalgevinster/-tap til realverdi (III.3.2.2)

- 8.58. Kapitalgevinster/-tap til realverdi måler forskjellen mellom nominelle kapitalgevinster/-tap og nøytrale kapitalgevinster/-tap.
- 8.59. Dersom nominelle kapitalgevinster minus nominelle kapitaltap for en gitt eiendel overstiger nøytrale kapitalgevinster minus nøytrale kapitaltap, er det en kapitalgevinst til realverdi på eiendelen for enheten som innehar den. Denne gevinsten gjenspeiler det faktum at den faktiske prisen på eiendelen har, i gjennomsnitt, steget raskere enn det generelle prisnivået. På den andre siden forårsaker et fall i den relative prisen på eiendelen et kapitaltap til realverdi for enheten som innehar den.

Tilsvarende forårsaker en stigning i den relative prisen på en gjeldspost et kapitaltap til realverdi for gjeldsposten, mens et fall i den relative prisen på en gjeldspost skaper kapitalgevinst til realverdi for gjeldsposten.

Tabell 8.13. Konto III.3.1: Konto for andre volumendringer i balansene

[illegible]

I alt	Tilsvarende posteringer på		S.1 Total-økonomien	S.15 Ideelle organisasjoner	S.14 Hus-holdninger	S.13 Offentlig forvaltning	S.12 Finansielle foretak	S.11 Ikke-finansielle foretak	Transaksjoner, andre strømmer og saldpoter	S.11 Ikke-finansielle foretak	S.12 Finansielle foretak	S.13 Offentlig forvaltning	S.14 Hus-holdninger	S.15 Ideelle organisasjoner	S.1 Total-økonomien	Tilsvarende posteringer på		I alt
	konto for varer og tjenester	konto for utlandet														konto for utlandet	konto for varer og tjenester	
-2			-2						AN.13 Verdigjenstander									
17			17			3		14	AN.2 Ikke-produsert kapital									
24			24					24	K.3 Økonomisk oppståelse av ikke-produsert kapital									
4			4			4			K.5 Naturlig vekst av ikke-avlede/ dyrkede biologiske ressurser									
-9			-9			-2		-7	K.6 Økonomisk forsvinning av ikke-produsert kapital									
-8			-8			-2		-6	K.61 Uttømming og forringelse av naturkapital									
-1			-1					-1	K.62 Annen økonomisk forsvinning av ikke-produsert kapital									
-2			-2			-2			K.7 Tap ved katastrofer									
						4		-4	K.8 Ikke-kompensert beslagleggelse									
									K.9 Andre volumendringer i ikke-finansiell kapital (i.e.n.)									
						-1		1	K.12 Klassifikasjons- og strukturendringer									
						-1		1	K.12.1 Endringer i sektoromfang og struktur									
									K.12.2 Endringer i objektsomfang									
									K.12.22 Endringer i objektsomfang utenom monetarisering/demonetarisering av gull									

[illegible]

Endringer i eiendeler

[illegible]

Endringer i eiendeler				Endringer i gjeld og nettotorformue															
I alt	Tilsvarende posteringer på		S.1 Total- økono- mien	S.15 Ideelle or- ganisa- sjoner	S.14 Hus- hold- ninger	S.13 Offent- lig forvalt- ning	S.12 Fin- ansi- elle foretak	S.11 Ikke- finansi- elle foretak	Transaksjoner, andre strømmer og saldoboster	S.11 Ikke- finan- sielle foretak	S.12 Finan- sielle foretak	S.13 Of- fent- lig for- valt- ning	S.14 Hus- holdnin- ger	S.15 Ideelle or- ganisa- sjoner	S.1 Total- økono- mien	Tilsvarende posteringer på		I alt	
	konto for varer og tjenester	konto for utlandet														konto for utlandet	konto for varer og tjenester		
									herav:										
17	17					3		14	AN.21 Naturkapital										
									AN.22 Immaterielle ikke-produserte eiendeler										
5	5				2	1		2	AF Finansielle fordringer/ gjeld	-3	2	-1					-2		
									K.7 Tap ved katastrofer										
									K.8 Ikke-kompensert beslagleggelse										
3	3				2		1		K.10 Andre volumendringer i finansielle fordringer og gjeld (i.e.n.)	-4	2					-2			
2	2					-2	2	2	K.12 Klassifikasjons- og strukturendringer	1					-1				
									K.12.1 Endringer i sektoromfang og struktur	1					-1				
2	2						2		K.12.2 Endringer i objektsomfang										
2	2						2		K.12.21 Monetarisering/demonetarisering av gull										
									K.12.22 Endringer i objektsomfang utenom monetarisering/demonetarisering av gull										
									herav:										
7	7						7		AF.1 Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)										
									AF.2 Sedler og bankinnskudd										

Endringer i eiendeler
Endringer i gjeld og nettoformue

I alt	Tilsvarende posteringer på		S.1 Total- økono- mien	S.15 Ideelle or- ganisa- sjoner	S.14 Hus- hold- ninger	S.13 Offent- lig forvalt- ning	S.12 Fin- ansi- elle foretak	S.11 Ikke- finansi- elle foretak	Transaksjoner, andre strømmer og saldoposter	S.11 Ikke- finan- sielle foretak	S.12 Finan- sielle foretak	S.13 Of- fent- lig for- valt- ning	S.14 Hus- holdnin- ger	S.15 Ideelle organi- sasjoner	S.1 Total- økono- mien	Tilsvarende posteringer på		I alt
	konto for varer og tjenes- ter	konto for ut- landet														konto for utlandet	konto for varer og tjenester	
						3	-3		AF.3 Verdipapirer utenom aksjer									
	-4		-4				-4		AF.4 Lån	-3		-1			-4			
						-2		2	AF.5 Aksjer og annen egenkapital									
	2		2		2				AF.6 Forsikrings- tekniske avsetninger		2				2			
									AF.7 Andre fordringer/ gjeld									
									B.10.2 Endringer i nettoformue på grunn av andre volumendringer i balansene	17	-4	2	2		17			

Tabell 8.14. Konto III.3.2: Konto for omvurdering

Endringer i eiendeler				Endringer i gjeld og nettoformue																				
Kontoer	I alt	Tilsvarende posteringer på		S.1 Total-økonomen	S.15 Ideelle organisasjoner	S.14 Husholdninger	S.13 Offentlig forvaltning	S.12 Finansielle foretak	S.11 Ikke-finansielle foretak	Andre strømmer og saldposter	S.11 Ikke-finansielle foretak	S.12 Finansielle foretak	S.13 Offentlig forvaltning	S.14 Husholdninger	S.15 Ideelle organisasjoner	S.1 Total-økonomen	Tilsvarende posteringer på		I alt	Kontoer				
		konto for varer og tjenester	konto for utlandet														konto for utlandet	konto for varer og tjenester						
III.3.2. Konto for omvurdering										K.11 Nominelle kapitalgevinster/-tap											III.3.2. Konto for omvurdering			
280										AN Ikke-finansiell kapital														
126										AN.1 Produsert kapital														
111										AN.11 Fast realkapital														
7										AN.12 Lagerbeholdninger														
8										AN.13 Verdigjenstander														
154										AN.2 Ikke-produsert kapital														
152										AN.21 Naturkapital														
2										AN.22 Immaterielle ikke-produserte eiendeler														
91										76													3	78
12										76													3	78
44										42													2	44
34										34														34

Endringer i eiendeler										Endringer i gjeld og nettoformue										I alt	Kontoer										
Kontoer	I alt	Tilsvarende posteringer på		S.1 Total-økonomien	S.15 Ideelle organisasjoner	S.14 Husholdninger	S.13 Offentlig forvaltning	S.12 Finansielle foretak	S.11 Ikke-finansielle foretak	Andre strømmer og saldoboster	S.11 Ikke-finansielle foretak	S.12 Finansielle foretak	S.13 Offentlig forvaltning	S.14 Husholdninger	S.15 Ideelle organisasjoner	S.1 Total-økonomien	Tilsvarende posteringer på														
		konto for varer og tjenester	konto for utlandet														konto for utlandet	konto for varer og tjenester													
										AF.7 Andre fordringer/gjeld								134	10	38	96	10	288	4	292						
										B.10.3 Endringer i nettoformue på grunn av nominelle kapitalgevinster/-tap																					
III.3.2.1. Konto for nøytrale kapitalgevinster/-tap										K.11.1 Nøytrale kapitalgevinster/-tap																				III.3.2.1. Konto for nøytrale kapitalgevinster/-tap	
	198			198	6	56	32	3	101	AN Ikke-finansiell kapital																					
	121			121	5	34	20	2	60	AN.1 Produsert kapital																					
	111			111	5	28	18	2	58	AN.11 Fast realkapital																					
	5			5		2	1		2	AN.12 Lagerbeholdninger																					
	5			5		4	1		1	AN.13 Verdigjenstander																					
	78			78	2	22	12	1	41	AN.2 Ikke-produsert kapital																					
	76			76	2	22	12	1	40	AN.21 Naturkapital																					
	1			1					1	AN.22 Immaterielle ikke-produserte eiendeler																					
	147	11		136	3	36	8	70	18	AF Finansielle fordringer/gjeld	36	68	14	6	2	126	6								132						
	15			15			2	14		AF.1 Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)																					
	32	2		30	2	17	3		8	AF.2 Sedler og bankinnskudd	1	26	2		1	29	2							32							

Endringer i eiendeler

Endringer i gjeld og nettoformue

Kon- toer	I alt	Tilsvarende posterings på		S.1 Total- økono- mien	S.15 Ideelle or- ganisa- sjoner	S.14 Hus- hold- ninger	S.13 Offent- lig for- valt- ning	S.12 Fin- ansi- elle fore- tak	S.11 Ikke- finan- sielle foretak	Andre strømmer og saldoposter	S.11 Ikke- finan- sielle foretak	S.12 Finan- sielle foretak	S.13 Offent- lig for- valt- ning	S.14 Hus- holdnin- ger	S.15 Ideelle or- ganisa- sjoner	S.1 Total- økono- mien	Tilsvarende posterings på		I alt	Kon- toer
		konto for varer og tjenes- ter	konto for ut- landet														konto for utlandet	konto for varer og tjenester		
	-57		-5	-52	-2	-20	-6	-13	-10	AF Finansielle fordringer/gjeld	-18	-17	-7	-6	-2	-50	-3		-54	
	-3			-3				-3		AF.1 Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)										
	-32		-2	-30	-2	-17	-3		-8	AF.2 Sedler og bankinnskudd	-1	-26	-2		-1	-29	-2		-32	
	17		1	15		2		11	1	AF.3 Verdipapirer utenom aksjer	1	13	3			16	1		17	
	-29		-1	-28			-2	-24	-1	AF.4 Lån	-18		-7	-3	-1	-29			-29	
	6			5		2		3	1	AF.5 Aksjer og annen egenkapital	3	3				6			6	
	-8		-1	-7		-6		-1	-1	AF.6 Forsikringstekniske avsetninger		-7				-7	-1		-8	
	-7		-3	-5		-1			-3	AF.7 Andre fordringer/gjeld	-3			-2	-1	-6	-1		-7	
										B.10.32 Endringer i nettoformue på grunn av kapitalgevinster/-tap til realverdi	51	5	12	9	2	80	-1		78	

Balansekontoer (IV)⁵

8.60. Målet med balansekontoene er å gi et bilde av eiendeler, gjeld og nettoformue for enhetene ved begynnelsen og slutten av regnskapsperioden og av endringene mellom balansekontoer. Rekkefølgen er slik:

- a) åpningsbalanse (IV.1),
- b) balanseendringer (IV.2),
- c) avslutningsbalanse (IV.3).

Åpningsbalanse (IV.1)

8.61. I åpningsbalansen registreres verdien på eiendeler og gjeld for enhetene ved begynnelsen av regnskapsperioden.

Disse postene deles inn i kategorier på grunnlag av klassifikasjonen av eiendeler og gjeld.

De verdisettes til prisene som gjaldt ved begynnelsen av regnskapsperioden.

Differansen mellom eiendeler og gjeld, som utgjør kontoens saldobest, er nettoformuen ved begynnelsen av regnskapsperioden.

Balanseendringer (IV.2)

8.62. Kontoen for balanseendringer registrerer endringene i verdien av eiendeler og gjeld i løpet av regnskapsperioden og aggregerer de beløpene som er registrert i de forskjellige akkumuleringskontoene, dvs. endringer i nettoformuen på grunn av sparing og kapitaloverføringer, endringer i nettoformuen på grunn av andre volumendringer i balansene og endringer i nettoformuen på grunn av nominelle kapitalgevinster/-tap.

Avslutningsbalanse (IV.3)

8.63. Avslutningsbalansen registrerer verdien av eiendeler og gjeld for enhetene ved slutten av regnskapsperioden. Disse postene er inndelt i kategorier på grunnlag av samme klassifikasjon som brukes i åpningsbalansen, og verdisettes til prisene som gjaldt ved slutten av perioden.

Differansen mellom eiendeler og gjeld er nettoformuen ved slutten av regnskapsperioden.

8.64. Verdien av en eiendel eller gjeldspost i avslutningsbalansen tilsvarer summen av dens verdi i åpningsbalansen og det beløpet som er registrert for gjeldende post på kontoen for endringer.

Kontoer for utlandet (V)

8.65. Kontoene for utlandet registrerer transaksjonene mellom hjemmehørende enheter og utenlandske enheter. Utlandet utgjør ikke en institusjonell sektor som sådan, men i systemets struktur spiller det en lignende rolle.

8.66. Kontosystemet for utlandet følger samme generelle mønster som kontoene for institusjonelle sektorer, dvs:

- a) løpende kontoer,
- b) akkumuleringskontoer,
- c) balansekontoer.

8.67. Disse kontoene settes opp fra utlandets synspunkt. Derfor blir det som er tilgangsposter for utlandet, anvendelsesposter for totaløkonomien og omvendt. På samme måte er finanskapital som eies av utlandet, gjeld for totaløkonomien og omvendt (unntatt monetært gull og spesielle trekkrettigheter).

⁵ Se kapittel 7 "Balanser".

Tabell 8.15. Konto IV: Balansekontoer

Eiendeler				Gjeld og nettoformue																I alt	Kon- toer
Kon- toer	I alt	Tilsvarende posterings på		S.1 Total- økono- mien	S.15 Ideelle or- ganisa- sjoner	S.14 Hus- hold- ninger	S.13 Of- fentlig forvalt- ning	S.12 Fin- ansi- elle foretak	S.11 Ikke- finan- sielle foretak	Transaksjoner, andre strømmer, beholdninger og saldoposter	S.11 Ikke- finan- sielle foretak	S.12 Finan- sielle foretak	S.13 Offent- lig for- valt- ning	S.14 Hus- holdnin- ger	S.15 Ideelle organi- sasjoner	S.1 Total- økono- mien	Tilsvarende posterings på				
		konto for varer og tjenes- ter	konto for ut- landet														konto for utlandet	konto for varer og tjenester			
IV.1. Åp- nings- balan- se	9 922			9 922	324	2 822	1 591	144	5 041	AN Ikke-finansiell kapital											
	6 047			6 047	243	1 698	1 001	104	3 001	AN.1 Produsert kapital											
	5 544			5 544	231	1 423	913	99	2 878	AN.11 Fast realkapital											
	231			231	2	97	47		85	AN.12 Lagerbeholdninger											
	272			272	10	178	41	5	38	AN.13 Verdigjenstander											
	3 875			3 875	81	1 124	590	40	2 040	AN.2 Ikke-produsert kapital											
	3 809			3 809	81	1 124	578	37	1 989	AN.21 Naturkapital											
	66			66			12	3	51	AN.22 Immaterielle ikke- produserte eiendeler											
	7 365	573		6 792	172	1 819	396	3 508	897	AF Finansielle fordringer/gjeld	1 817	3 384	687	289	121	6 298	297		6 595		
	770			770			80	690		AF.1 Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)											
	1 587	105		1 482	110	840	150		382	AF.2 Sedler og bankinnskudd	40	1 281	102	10	38	1 471	116		1 587		
	1 388	125		1 263	25	198		950	90	AF.3 Verdipapirer utenom aksjer	44	1 053	212	2		1 311	77		1 388		
	1 454	70		1 384	8	24	115	1 187	50	AF.4 Lån	897		328	169	43	1 437	17		1 454		
	1 409	113		1 296	22	411	12	651	200	AF.5 Aksjer og annen egenkapital	687	715	4			1 406	3		1 409		
	396	26		370	4	291	20	30	25	AF.6 Forsikringstekniske avsetninger	12	335	19		5	371	25		396		
																			IV.1. Åp- nings- balan- se		

Kontoer	I alt	Tilsvarende posteringer på		S.1 Total-økonomen	S.15 Ideelle organisasjoner	S.14 Husholdninger	S.13 Offentlig forvaltning	S.12 Finansielle foretak	S.11 Ikke-finansielle foretak	Transaksjoner, andre strømmer, beholdninger og saldposter	S.11 Ikke-finansielle foretak	S.12 Finansielle foretak	S.13 Offentlig forvaltning	S.14 Husholdninger	S.15 Ideelle organisasjoner	S.1 Total-økonomen	Tilsvarende posteringer på		I alt	Kontoer
		konto for varer og tjenester	konto for utlandet														konto for utlandet	konto for varer og tjenester		
	361	134	227	3	55	19		150	AF.7 Andre fordringer/gjeld		137		22	108	35	302	59	361		
									B.90 Nettoformue		4 121	268	1 300	4 352	375	10 416	276	10 692		
IV.2. Balanseendringer									Endringer i eiendeler/gjeld i alt											
	482		482	25	110	56	1	290	AN Ikke-finansiell kapital											
	289		289	21	61	25	-1	182	AN.1 Produsert kapital											
	239		239	21	47	20	1	150	AN.11 Fast realkapital											
	34		34		4	1		29	AN.12 Lagerbeholdninger											
	16		16		10	4	-2	3	AN.13 Verdigenstander											
	193		193	4	49	30	2	108	AN.2 Ikke-produsert kapital											
	191		191	4	48	30	1	108	AN.21 Naturkapital											
	2		2		1				AN.22 Immaterielle ikke-produserte eiendeler											
	787	57	730	33	199	123	294	81	AF Finansielle fordringer/gjeld		155	285	176	33	28	677	99	767	IV.2. Balanseendringer	
	19	1	18			1	17		AF.1 Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)											
	130	11	119	12	68	7	15	17	AF.2 Sedler og bankinnskudd			130	2			132	-2	130		
	187	9	178	13	35	29	80	21	AF.3 Verdpapirer utenom aksjer		7	87	71			165	22	187		

S.11 Ikke- finan- sielle foretak	S.12 Finan- sielle foretak	S.13 Offent- lig for- valt- ning	S.14 Hus- holdnin- ger	S.15 Ideelle organi- sasjoner	S.1 Total- økono- mien	Tilsvarende posterings på		I alt	Kon- toer
						konto for utlandet	konto for varer og tjenester		
137		22	108	35	302	59		361	
4 121	268	1 300	4 352	375	10 416	276		10 692	
155	285	176	33	28	677	99		767	IV.2. Balan- se- end- ringer
	130	2			132	-2		130	
7	87	71			165	22		187	

Eiendeler										Gjeld og nettoformue										
Kon- toer	I alt	Tilsvarende posterings på		S.1 Total- økono- mien	S.15 Ideelle or- ganisa- sjoner	S.14 Hus- hold- ninger	S.13 Offent- lig forvalt- ning	S.12 Fin- ansi- elle fore- tak	S.11 Ikke- finan- sielle foretak	Transaksjoner, andre strømmer, beholdninger og saldoposter	S.11 Ikke- finan- sielle foretak	S.12 Finan- sielle foretak	S.13 Offent- lig forvalt- ning	S.14 Hus- holdnin- ger	S.15 Ideelle or- ganisa- sjoner	S.1 Total- økono- mien	Tilsvarende posterings på		I alt	Kon- toer
		konto for varer og tjenes- ter	konto for ut- landet														konto for utlandet	konto for varer og tjenester		
	250	10		240		5	45	163	27	AF.4 Lån	68		93	28	24	213	37		250	
	80		5	75	1	13	34	19	9	AF.5 Aksjer og annen egenkapital	42	30			4	77	3		80	
	38			38		38				AF.6 Forsikringstekniske avsetninger		38				38			38	
	82		21	61	8	40	6		7	AF.7 Andre fordringer/gjeld	37		10	5		52	30		82	
										B.10 Endringer i nettoformue, i alt	216	10	2	276	31	535	-34		501	
										B.10.1 Endringer i nettoformue på grunn av sparing og kapitaloverføringer	65	4	-38	178	21	230	-38		192	
										B.10.2 Endringer i nettoformue på grunn av andre volumendringer i balansene	17	-4	2	2		17			17	
										B.10.3 Endringer i nettoformue på grunn av nominelle kapitalgevinster/- tap	134	10	38	96	10	288	4		292	
										B.10.31 Endringer i nettoformue på grunn av nøytrale kapitalgevinster/- tap	82	5	26	87	8	208	6		214	
										B.10.32 Endringer i nettoformue på grunn av kapitalgevinster/-tap til realverdi	51	5	12	9	2	80	-1		78	

Eiendeler

Gjeld og nettoformue

Kon- toer	I alt	Tilsvarende posterings på		S.1 Total- økono- mien	S.15 Ideelle or- ganisa- sjoner	S.14 Hus- hold- ninger	S.13 Of- fent- lig for- valt- ning	S.12 Fin- ansi- elle foretak	S.11 Ikke- finan- sielle foretak	Transaksjoner, andre strømmer, beholdninger og saldoposter	S.11 Ikke- finan- sielle foretak	S.12 Finan- sielle foretak	S.13 Offent- lig for- valt- ning	S.14 Hus- holdnin- ger	S.15 Ideelle organi- sasjoner	S.1 Total- økono- mien	Tilsvarende posterings på		I alt	Kon- toer
		konto for varer og tjenes- ter	konto for ut- landet														konto for utlandet	konto for varer og tjenester		
IV.3. Av- slut- nings- ba- lanse	10 404			10 404	349	2 932	1 647	145	5 331	AN Ikke-finansiell kapital										
	6 336			6 336	264	1 759	1 026	103	3 183	AN.1 Produsert kapital										
	5 783			5 783	252	1 470	933	100	3 028	AN.11 Fast realkapital										
	265			265	2	101	48		114	AN.12 Lagerbeholdninger										
	288			288	10	188	45	3	41	AN.13 Verdigjenstander										
	4 068			4 068	85	1 173	620	42	2 148	AN.2 Ikke-produsert kapital										
	4 000			4 000	85	1 172	608	38	2 097	AN.21 Naturkapital										
	68			68		1	12	3	51	AN.22 Immaterielle ikke- produserte eiendeler										
	8 152		630	7 522	205	2 018	519	3 802	978	AF Finansielle fordringer/gjeld	1 972	3 669	863	322	149	6 975	388		7 362	IV.3. Av- slut- nings- ba- lanse
	788			788			81	707		AF.1 Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)										
	1 717	116		1 601	122	908	157	15	399	AF.2 Sedler og bankinnskudd	40	1 411	104	10	38	1 603	114		1 717	
	1 575	134		1 441	38	233	29	1 030	111	AF.3 Verdipapirer utenom aksjer	51	1 140	283	2		1 476	99		1 575	
	1 704	80		1 624	8	29	160		77	AF.4 Lån	965		421	197	67	1 650	54		1 704	
	1 489	118		1 371	23	424	46	670	209	AF.5 Aksjer og annen egenkapital	729	745	4		4	1 483	6		1 489	
	434	26		408	4	329	20	30	25	AF.6 Forsikringstekniske avsetninger	12	373	19		5	409	25		434	
	443	156		288	11	95	25		157	AF.7 Andre fordringer/gjeld	174		32	113	35	354	89		443	
										B.90 Nettoformue	4 337	278	1 302	4 628	406	10 951	242		11 193	

Løpende kontoer

Konto for varer og tjenester for utlandet (V.I)

- 8.68. Import av varer og tjenester registreres på tilgangssiden av kontoen, og eksport av varer og tjenester registreres på anvendessiden. Differansen mellom tilgang og anvendelse er saldoposten til kontoen, kalt "overskudd på vare- og tjenestebalansen for utlandet". Dersom den er positiv, er det et overskudd for utlandet og et underskudd for totaløkonomien, og omvendt dersom den er negativ.
- 8.69. For å være konsekvent ved målinger av hjemmehørende enheters produksjon, verdisettes import til en ekvivalent av basisprisen, dvs. uten importskatter, men inkludert importsubsidier.

Import av varer registrert på kontoen for varer og tjenester for utlandet, verdisettes fob, dvs. ved grensen til eksportlandet. Eksport av varer verdisettes også fob.

Når transport- og forsikringstjenester som er inkludert i fob-verdien av import av varer (dvs. mellom fabrikken og grensen til eksportlandet), leveres av hjemmehørende enheter, må de tas med i verdien av eksport av tjenester av den økonomien som importerer varen og omvendt når transport- og forsikringstjenester som er inkludert i fob-verdien av eksport av varer, leveres av hjemmehørende enheter, må de tas med i verdien av import av tjenester av den økonomien som eksporterer varen.

Konto for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet (V.II)

- 8.70. Hensikten med kontoen for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet er å fastsette driftsbalansen overfor utlandet, som tilsvarer sparing for institusjonelle sektorer i systemstrukturen. Denne kontoen er en komprimert versjon av kontosystemet for en institusjonell sektor, og strekker seg fra kontoen for allokering av primære inntekter til inntektsanvendelseskontoen.
- 8.71. På tilgangssiden viser kontoen for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet overskudd på vare- og tjenestebalansen for utlandet. Den registrerer også, på tilgangssiden eller anvendessiden, alle fordelingsmessige transaksjoner som kan berøre utlandet, unntatt kapitaloverføringer.

Akkumuleringskontoer for utlandet (V.III)

Kapitalkonto (V.III.1)

- 8.72. Kapitalkontoen for utlandet registrerer utenlandske enheters anskaffelser minus avhendelser av ikke-produsert, ikke-finansiell kapital, og måler endringer i nettoformuen på grunn av sparing og kapitaloverføringer.
- 8.73. Saldoposten til kapitalkontoen er nettofinansinvestering for utlandet. Den er lik summen av de hjemmehørende institusjonelle sektorenes nettofinansinvestering, men har motsatt fortegn.

Konto for finanstransaksjoner (V.III.2)

- 8.74. Oppsettet til kontoen for finanstransaksjoner for utlandet er identisk med oppsettet til kontoen for finanstransaksjoner for institusjonelle sektorer.

Konto for andre endringer i balansene (V.III.3)

- 8.75. Som for de institusjonelle sektorene, fastsettes endringene i nettoformuen på grunn av andre volumendringer i balansene og av nominelle kapitalgevinster/-tap etter hverandre, da kapitalgevinster og -tap selv deles opp i nøytrale kapitalgevinster/-tap og kapitalgevinster/-tap til realverdi.
- 8.76. Fraværet av produsert kapital i akkumuleringskontoene og balansekontoene for utlandet skyldes at det er vedtatt å opprette en fiktiv institusjonell enhet, da utlandet anses for å ha anskaffet finanskapital - og omvendt for kapital som hjemmehørende enheter har i andre økonomier.

Balansekontoer (V.IV)

- 8.77. Balansekontoene for utlandet inneholder finansielle fordringer og gjeld. På fordringssiden registrerer samlede anskaffelser minus avhendelser av monetært gull og SDR mellom utenlandske og hjemmehørende enheter.

Tabell 8.16. Fullstendig kontooversikt for utlandet (konto for transaksjoner med utlandet)

V.I: Konto for varer og tjenester for utlandet

Anvendelse			Tilgang		
P.6	Eksport av varer og tjenester	536	P.7	Import av varer og tjenester	497
P.61	Eksport av varer	462	P.71	Import av varer	392
P.62	Eksport av tjenester	74	P.72	Import av tjenester	105
B.11	Overskudd på vare- og tjenestebalansen for utlandet	-39			

V.II: Konto for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet

Anvendelse			Tilgang		
D.1	Lønnskostnader	6	B.11	Overskudd på vare- og tjenestebalansen for utlandet	-39
D.11	Lønn	6			
			D.1	Lønnskostnader	2
D.2	Skatter på produksjon og import	0	D.11	Lønn	2
D.21	Produktskatter	0	D.12	Arbeidsgivers trygde- og pensjonspremier	0
D.211	Merverdiavgift	0	D.121	Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier	0
D.212	Skatter på import utenom merverdiavgift	0	D.122	Arbeidsgivers beregnede trygde- og pensjonspremier	0
D.2121	Importavgifter	0			
D.2122	Skatter på import utenom merverdiavgift og importavgifter	0	D.2	Skatter på produksjon og import	0
			D.21	Produktskatter	0
D.214	Produktskatter utenom merverdiavgift og skatter på import	0	D.211	Merverdiavgift	0
D.29	Næringsskatter	0	D.212	Skatter på import utenom merverdiavgift	0
			D.2121	Importavgifter	0
D.3	Subsidier	0	D.2122	Skatter på import utenom merverdiavgift og importavgifter	0
D.31	Produktsubsidier	0			
D.311	Importsubsidier	0	D.214	Produktskatter utenom merverdiavgift og skatter på import	0
			D.29	Næringsskatter	0
D.319	Andre produktsubsidier	0			
D.39	Næringssubsidier	0	D.3	Subsidier	0
			D.31	Produktsubsidier	0
D.4	Formuesinntekt	66	D.311	Importsubsidier	0
D.41	Rente	16			

D.42	Selskapsinntekt til fordeling	36	D.319	Andre produktsubsidier	0
D.421	Utbytte	0	D.39	Næringssubsidier	0
D.422	Uttak av inntekter fra kvasiforetak	36			
D.43	Reinvestert fortjeneste av direkte investeringer	14	D.4	Formuesinntekt	39
			D.41	Rente	22
D.5	Skatter på inntekt, formue osv.	1	D.42	Selskapsinntekt til fordeling	17
D.51	Inntektsskatter	1	D.421	Utbytte	14
D.59	Andre løpende skatter	0	D.422	Uttak av inntekter fra kvasiforetak	3
			D.43	Reinvestert fortjeneste av direkte investeringer	0
D.61	Trygde- og pensjonspremier	0	D.44	Formuesinntekt tilskrevet forsikringstakere	0
D.611	Faktiske trygde- og pensjonspremier	0			
D.6111	Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier	0	D.5	Skatter på inntekt, formue osv.	0
D.61111	Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier underlagt offentlig forvaltning	0	D.51	Inntektsskatter	0
D.61112	Arbeidsgivers frivillige faktiske trygde- og pensjonspremier	0	D.59	Andre løpende skatter	0
D.6112	Arbeidstakers trygde- og pensjonspremier	0			
D.61121	Arbeidstakers obligatoriske trygde- og pensjonspremier	0	D.61	Trygde- og pensjonspremier	0
D.61122	Arbeidstakers frivillige trygde- og pensjonspremier	0	D.611	Faktiske trygde- og pensjonspremier	0
D.612	Beregnete trygde- og pensjonspremier	0	D.6111	Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier	0
			D.61111	Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier underlagt offentlig forvaltning	0
D.62	Stønader utenom sosiale naturaloverføringer	0	D.61112	Arbeidsgivers frivillige faktiske trygde- og pensjonspremier	0
D.622	Private fondsbaserte sosiale stønader	0	D.6112	Arbeidstakers trygde- og pensjonspremier	0
D.623	Ikke-fondsbaserte stønader til lønnstakere	0	D.61121	Arbeidstakers trygde- og pensjonspremier underlagt offentlig forvaltning	0
D.7	Andre løpende overføringer	9	D.61122	Arbeidstakers frivillige trygde- og pensjonspremier	0
D.71	Netto skadeforsikringspremier	2	D.612	Beregnete trygde- og pensjonspremier	0
D.74	Løpende internasjonalt samarbeid	1	D.62	Stønader utenom sosiale naturaloverføringer	0
D.75	Diverse løpende overføringer	2	D.621	Trygdestønader, kontantytelser	0
			D.622	Private fondsbaserte sosiale stønader	0
D.8	Korreksjon for sparing i pensjonskasser	0	D.624	Sosialstønader, kontantytelser	0

	D.7	Andre løpende overføringer	39
	D.72	Skadeforsikringskrav	3
	D.74	Løpende internasjonalt samarbeid	31
	D.75	Diverse løpende overføringer	1
	D.8	Korreksjon for sparing i pensjonskasser	0
B.12		<i>Driftsbalansen overfor utlandet</i>	-41

V.III: AkkumuleringskontoerV.III.1: *Kapitalkonto*

V.III.1.1: Konto for endringer i nettoformue på grunn av sparing og kapitaloverføringer

Anvendelse			Tilgang		
B.10.1	<i>Endringer i nettoformuen på grunn av sparing og kapitaloverføringer</i>	-38	B.12	<i>Driftsbalansen overfor utlandet</i>	-41
			D.9	Kapitaloverføringer, mottatte	4
			D.91	Kapitalskatter	0
			D.92	Investeringsstilskudd	4
			D.99	Andre kapitaloverføringer	0
			D.9	Kapitaloverføringer, betalte	-1
			D.91	Kapitalskatter	0
			D.92	Investeringsstilskudd	0
			D.99	Andre kapitaloverføringer	-1

V.III.1.2: Konto for anskaffelse av ikke-finansiell kapital

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
K.2	Anskaffelser minus avhendelse av ikke-produsert ikke-finansiell kapital	0	B.10.1	<i>Endringer i nettoformue på grunn av sparing og kapitaloverføringer</i>	-38
K.21	Anskaffelser minus avhendelse av grunn og annen naturkapital	0			
K.22	Anskaffelser minus avhendelse av immaterielle ikke-produserte eiendeler	0			
B.9	<i>Nettofinansinvestering (+/-)</i>	-38			

V.III.2: *Konto for finanstransaksjoner*

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
F	Netto anskaffelse av finanskapital	50	F	Netto gjeldsstiftelse	88
F.1	Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)	1			

F.2	Sedler og bankinnskudd	11	F.2	Sedler og bankinnskudd	-2
F.21	Sedler	3	F.21	Sedler	2
F.22	Overførbare innskudd	2	F.22	Overførbare innskudd	-1
F.29	Andre bankinnskudd	6	F.29	Andre bankinnskudd	-3
F.3	Verdipapirer utenom aksjer	5	F.3	Verdipapirer utenom aksjer	20
F.4	Lån	10	F.4	Lån	37
F.41	Kortsiktige	3	F.41	Kortsiktige	10
F.42	Langsiktige	7	F.42	Langsiktige	27
F.5	Aksjer og annen egenkapital	2	F.5	Aksjer og annen egenkapital	3
F.6	Forsikringstekniske avsetninger	0	F.6	Forsikringstekniske avsetninger	0
F.61	Husholdningenes nettoformue i livsforsikringsreserver og pensjonskasser	0	F.61	Husholdningenes nettoformue i livsforsikringsreserver og pensjonskasser	0
F.611	Husholdningenes nettoformue i livsforsikringsreserver	0	F.612	Husholdningenes nettoformue i pensjonskasser	0
F.62	Forskuddsbetalinger av forsikringspremier og reserver mot utestående krav	0			
F.7	Andre fordringer	21	F.7	Annen gjeld	30
F.71	Handelskreditter og forskudd	18	F.71	Handelskreditter og forskudd	18
F.79	Fordringer ellers	3	F.79	Gjeld ellers	12
			B.9	Nettofinansinvestering (+/-)	-38

V.III.3: Konto for andre endringer i balansene

V.III.3.1: Konto for andre volumendringer i balansene

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
AN	Ikke-finansiell kapital	0	AF	Gjeld	0
AN.2	Ikke-produsert kapital	0	K.7	Tap ved katastrofer	0
K.8	Ikke-kompensert beslagleggelse	0	K.8	Ikke-kompensert beslagleggelse	0
K.12	Klassifikasjons- og strukturendringer	0	K.10	Andre volumendringer i finansielle fordringer og gjeld (i.e.n.)	0
K.12.2	Endringer i objektsomfang	0	K.12	Klassifikasjons- og strukturendringer	0
K.12.22	Endringer i objektsomfang utenom monetarisering/demonetarisering av gull	0	K.12.1	Endringer i sektoromfang og struktur	0
herav: AN.21 Naturkapital	0		K.12.2	Endringer i objektsomfang	0

			K.12.22	Endringer i objektsomfang utenom monetarisering/demonetarisering av gull	0
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	0	herav:		0
			AF.2	Sedler og bankinnskudd	
AF	Finansielle fordringer	0	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	0
K.7	Tap ved katastrofer	0	AF.4	Lån	0
K.8	Ikke-kompensert beslagleggelse	0	AF.5	Aksjer og annen egenkapital	0
K.10	Andre volumendringer i finansielle fordringer og gjeld (i.e.n.)	0	AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	0
K.12	Klassifikasjons- og strukturendringer	0	AF.7	Annen gjeld	0
K.12.2	Endringer i objektsomfang	0			
K.12.22	Endringer i objektsomfang utenom monetarisering/demonetarisering av gull	0			
herav:		0			
AF.1	Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)				
AF.2	Sedler og bankinnskudd	0			
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	0			
AF.4	Lån	0			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	0			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	0			
AF.7	Andre fordringer	0			
			B.10.2	Endringer i nettoformue på grunn av andre volumendringer i balansene	0

V.III.3.2: Konto for omvurdering

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
K.11	Nominelle kapitalgevinster/-tap (+/-)		K.11	Nominelle kapitalgevinster/-tap (+/-)	
AN.2	Ikke-produsert kapital	0	AF	Gjeld	3
AN.21	Naturkapital	0	AF.2	Sedler og bankinnskudd	0
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	0	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	2
			AF.4	Lån	0
AF	Finansielle fordringer	7	AF.5	Aksjer og annen egenkapital	0
AF.1	Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)	0	AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	0
AF.2	Sedler og bankinnskudd	0	AF.7	Annen gjeld	0
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	4			
AF.4	Lån	0			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	3			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	0			
AF.7	Andre fordringer	0			
			B.10.3	Endringer i nettoformue på grunn av nominelle kapitalgevinster/-tap	4

V.III.3.2.1: Konto for nøytrale kapitalgevinster/-tap

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
K.11.1	Nøytrale kapitalgevinster/-tap (+/-)		K.11.1	Konto for nøytrale kapitalgevinster/-tap (+/-)	
AN.2	Ikke-produsert kapital	0	AF	Gjeld	6
AN.21	Naturkapital	0	AF.2	Sedler og bankinnskudd	2
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	0	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	2
			AF.4	Lån	0
AF	Finansielle fordringer	11	AF.5	Aksjer og annen egenkapital	0
AF.1	Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)	0	AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	1
AF.2	Sedler og bankinnskudd	2	AF.7	Annen gjeld	1
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	3			
AF.4	Lån	1			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	2			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	1			
AF.7	Andre fordringer	3			
			B.10.31	Endringer i nettoformue på grunn av nøytrale kapitalgevinster/-tap	6

V.III.3.2.2: Konto for kapitalgevinster/-tap til realverdi

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
K.11.2	Kapitalgevinster/-tap til realverdi (+/-)		K.11.2	Kapitalgevinster/-tap til realverdi (+/-)	
AN.2	Ikke-produsert kapital	0	AF	Gjeld	-3
AN.21	Naturkapital	0	AF.2	Sedler og bankinnskudd	-2
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	0	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	1
			AF.4	Lån	0
AF	Finansielle fordringer	-5	AF.5	Aksjer og annen egenkapital	0
AF.1	Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)	0	AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	-1
AF.2	Sedler og bankinnskudd	-2	AF.7	Annen gjeld	-1
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	1			
AF.4	Lån	-1			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	0			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	-1			
AF.7	Andre fordringer	-3			
			B.10.32	Endringer i nettoformuen på grunn av kapitalgevinster/-tap til realverdi	-1

V.IV: Konto for fordringer og gjeld for utlandet

V.IV.1: Åpningsbalanse

Eiendeler			Gjeld og nettoformue		
AN	Ikke-finansiell kapital	0	AF	Gjeld	297
AN.2	Ikke-produsert kapital	0	AF.2	Sedler og bankinnskudd	116
AN.21	Naturkapital	0	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	77
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	0	AF.4	Lån	17
			AF.5	Aksjer og annen egenkapital	3
AF	Finansielle fordringer	573	AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	25
AF.1	Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)	0	AF.7	Annen gjeld	59
AF.2	Sedler og bankinnskudd	105			
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	125			
AF.4	Lån	70			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	113			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	26			
AF.7	Andre fordringer	134			
			B.90	Nettoformue	276

V.IV.2: Balanseendringer

Eiendeler			Gjeld og nettoformue		
Endringer i eiendeler i alt			Endringer i gjeld i alt		
AN	Ikke-finansiell kapital	0	AF	Gjeld	91
AN.2	Ikke-produsert kapital	0	AF.2	Sedler og bankinnskudd	-2
AN.21	Naturkapital	0	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	22
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	0	AF.4	Lån	37
			AF.5	Aksjer og annen egenkapital	3
AF	Finansielle fordringer	57	AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	0
AF.1	Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)	1	AF.7	Annen gjeld	30
AF.2	Sedler og bankinnskudd	11			
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	9			
AF.4	Lån	10			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	5			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	0			
AF.7	Andre fordringer	21			
			B.10	Endringer i nettoformue i alt på grunn av:	-34

B.10.1	<i>Sparing og kapitaloverføringer</i>	-38
B.10.2	<i>Andre volumendringer i balansene</i>	0
B.10.3	<i>Nominelle kapitalgevinster/-tap</i>	4
B.10.31	Nøytrale kapitalgevinster/-tap	6
B.10.32	Kapitalgevinster/-tap til realverdi	-1

V.IV.3: Avslutningsbalanse

Eiendeler			Gjeld og nettoformue		
AN	Ikke-finansiell kapital	0	AF	Gjeld	388
AN.2	Ikke-produsert kapital	0	AF.2	Sedler og bankinnskudd	114
AN.21	Naturkapital	0	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	99
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	0	AF.4	Lån	54
			AF.5	Aksjer og annen egenkapital	6
AF	Finansielle fordringer	630	AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	25
AF.1	Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)	0	AF.7	Annen gjeld	89
AF.2	Sedler og bankinnskudd	116			
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	134			
AF.4	Lån	80			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	118			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	26			
AF.7	Andre fordringer	155			
			B.90	Nettoformue	242

Konto for varer og tjenester (0)

- 8.78. Hensikten med kontoen for varer og tjenester er å vise, etter produktgruppe og for totaløkonomien, hvordan de tilgjengelige produktene blir anvendt.
- 8.79. Den viser derfor, etter produktgruppe og for totaløkonomien, tilgangen (produksjon og import) og anvendelsen av varer og tjenester (produktinnsats, konsum, bruttoinvestering i fast realkapital, lagerendringer, anskaffelser minus avhendelse av verdigjenstander, eksport).
- 8.80. Tatt i betraktning den måten produksjon verdisettes på i basispriser og anvendelse i kjøperpriser, må produktskatter minus produktsubsidier tas med i tilgangsdelen.
- 8.81. Anvendelse registreres på høyre side av kontoen for varer og tjenester og tilgang på venstre side, dvs. på motsatt side av den som blir benyttet i løpende kontoer for institusjonelle sektorer, da produktstrømmer er motposteringen til monetære strømmer.
- 8.82. Kontoen for varer og tjenester er per definisjon i balanse, og har derfor ingen saldopost.

Tabell 8.17. Konto 0: Konto for varer og tjenester

Tilgang			Anvendelse		
P.1	Produksjon	3 595	P.2	Produktinnsats	1 904
P.11	Markedsrettet produksjon	3 048			
P.12	Produksjon for eget bruk	171	P.3/ P.4	Konsum/ Sluttkonsum	1 371
P.13	Annen ikke-markedsrettet produksjon	376	P.31/ P.41	Individuelt konsum/ Personlig konsum	1 215
D.21	Produktskatter	141	P.32/ P.42	Kollektivt konsum/ Kollektivt konsum	156
D.31	Produktsubsidier	-8			
			P.51	Bruttoinvestering i fast realkapital	376
P.7	Import av varer og tjenester	497	P.511	Anskaffelser minus avhendelse av faste materielle eiendeler	303
P.71	Import av varer	392	P.5111	Anskaffelse av nye faste materielle eiendeler	305
P.72	Import av tjenester	105	P.5112	Anskaffelse av brukte faste materielle eiendeler	11
			P.5113	Avhendelse av brukte faste materielle eiendeler	-13
			P.512	Anskaffelser minus avhendelse av immaterielle eiendeler	51
			P.5121	Anskaffelse av nye immaterielle eiendeler	53
			P.5122	Anskaffelse av brukte immaterielle eiendeler	6
			P.5123	Avhendelse av brukte immaterielle eiendeler	-8
			P.513	Økning i verdien av ikke-produsert ikke-finansiell kapital	22
			P.5131	Større utbedringer på ikke-produsert ikke-finansiell kapital	5

	P.5132	Kostnader ved eierskifte for ikke-produsert ikke-finansiell kapital	17
	P.52	Lagerendringer	28
	P.53	Anskaffelser minus avhendelse av verdigjenstander	10
	P.6	Eksport av varer og tjenester	536
	P.61	Eksport av varer	462
	P.62	Eksport av tjenester	74

Integrert økonomisk kontosystem

8.83. Det integrerte økonomiske kontosystemet gir en nøyaktig oversikt over kontoene i en økonomi: løpende kontoer, akkumuleringskontoer og balansekontoer.

I samme tabell samles kontoene for alle institusjonelle sektorer, totaløkonomien og utlandet, og alle strømmer og alle eiendeler og gjeld utlignes. Her kan også aggregatene avleses direkte.

- 8.84. I tabellen med det integrerte økonomiske kontosystemet registreres anvendelse, eiendeler og endringer i eiendeler på venstre side, mens tilgang, gjeld, endringer i gjeld og nettoformue registreres på høyre side.
- 8.85. For at tabellen skal være lesbar og samtidig gi et bilde av hele den økonomiske prosessen, blir de høyest mulige aggregeringsnivåer benyttet, noe som også sikrer at de er forenlige med strukturen til systemet.
- 8.86. Kolonnene i tabellen representerer de institusjonelle sektorene, dvs. ikke-finansielle foretak, finansielle foretak, offentlig forvaltning, ideelle organisasjoner og husholdninger. Det finnes også en kolonne for totaløkonomien, en kolonne for utlandet og en kolonne som avstemmer anvendelse og tilgang av varer og tjenester.
- 8.87. Radene i tabellen representerer de forskjellige kategoriene med transaksjoner, eiendeler og gjeld, saldoboster og visse aggregater.

Tabell 8.18. Integrert økonomisk kontosystem

LØPENDE KONTOER

Anvendelse										Tilgang																
Kon- toer	I alt	Varer og tjene- ster (til- gang)	Ut- landet	S.1 Total- økono- mien	S.15 Ideelle or- ganisa- sjoner	S.14 Hus- hold- ninger	S.13 Offent- lig for- valtning	S.12 Fin- ansi- elle fore- tak	S.11 Ikke- finan- sielle foretak	Kode Transaksjoner og andre strømmer, beholdninger og saldoposter	S.11 Ikke- finan- sielle foretak	S.12 Finan- sielle foretak	S.13 Offent- lig for- valtning	S.14 Hus- holdnin- ger	S.15 Ideelle organi- sasjoner	S.1 Total- økono- mien	Utlandet	Varer og tjenester (anven- delse)	I alt	Kon- toer						
I. Pro- duk- sjon/ konto for varer og tje- nester for ut- landet	497	497								P.7 Import av varer og tjenester							497		497	I. Pro- duk- sjon, konto for varer og tje- nester for ut- landet						
	536		536							P.6 Eksport av varer og tjenester								536	536							
	3 595	3 595								P.1 Produksjon	1 753	102	434	1 269	37	3 595			3 595							
	1 904			1 904	6	694	246	29	881	P.2 Produktinnsats								1 904	1 904							
	133	133								D.21-D.31 Skatter minus subsidier på produkter						133			133							
	1 824			1 824	31	575	188	73	872	B.1g/B.1*g Bruttoprodukt/Brutto- nasjonalprodukt	872	73	188	575	31	1 824			1 824	II.1.1 Konto for inn- tekts- opp- tjening						
	222			222	3	42	30	10	137	K.1 Kapitalslit																
	1 602			1 602	28	533	158	63	735	B.1n/B.1*n Nettoprodukt/Netto- nasjonalprodukt	735	63	158	533	28	1 602			1 602							
	-39		-39							B.11 Overskudd på vare- og tjenestebalansen for utlandet							-39		-39							
II.1.1 Konto for inn- tekts- opp- tjening	768		6	762	23	39	140	15	545	D.1 Lønnskostnader				766		766	2		768	II.1.2 Konto for allo- kering av pri- mære inn- tekter						
	191		0	191	0	2	2	3	51	D.2-D.3 Skatter minus subsidier på produksjon og import			191			191	0		191							
	133		0	133						D.21-D.31 Produktskatter minus produktsubsidier			133			133	0		133							
	58		0	58	0	2	2	3	51	D.29-D.39 Næringsskatter minus næringssubsidier			58			58	0		58							
	429			429	8	92	46	55	279	B.2g Driftsresultat, brutto	276	55	46	92	8	429			429							

Tabell 8.18. Integrert økonomisk kontosystem (fortsett)

LØPENDE KONTOER

Anvendelse										Tilgang										I alt	Kon- toer
Kon- toer	I alt	Varer og tjene- ster (til gang)	Ut landet	S.1 Total økono- mien	S.15 Ideelle organi- sasjoner	S.14 Hus hold- ninger	S.13 Offent- lig forvalt- ning	S.12 Fin- ansi- elle fore- tak	S.11 Ikke- finan- sielle fore- tak	Kode Transaksjoner og andre strømmer, beholdninger og saldoposter	S.11 Ikke- finan- sielle fore- tak	S.12 Finan- sielle fore- tak	S.13 Offent- lig for- valt- ning	S.14 Hus holdnin- ger	S.15 Ideelle organi- sasjoner	S.1 Total økono- mien	Ut landet	Varer og tjenester (anven- delse)	I alt	Kon- toer	
	442			442		442				B.3g Blandet inntekt, brutto				442		442			442		
	217			217	5	60	16	45	139	B.2n Driftsresultat, netto	139	45	16	60	5	217			217		
	432			432		432				B.3n Blandet inntekt, netto				432		432			432		
II.1.2. Konto for allo- kering av pri- mære inn- tekter	446		66	380	7	44	46	138	145	D.4 Formuesinntekt	78	160	30	134	5	407	39		446		
	1 855			1 855	6	1 390	221	29	209	B.5g Primære inntekter, brutto/Nasjonal-inntekt, brutto	209	29	221	1 390	6	1 855			1 855	II.2. Konto for sekun- dær inn- tekts- for- deling	
	1 633			1 633	3	1 348	191	19	72	B.5n/B.5*n Primære inntekter, netto/Nasjonalinntekt, netto	72	19	191	1 348	3	1 633			1 633		
II.2. Konto for sekun- dær inn- tekts- for- deling	213		1	212	0	178	0	10	24	D.5 Skatter på inntekt, formue osv.			213			213	0		213		
	322		0	322		322				D.61 Trygde- og pensjonspremier	14	39	268	0	1	322	0		322		
	332		0	332	1		289	29	13	D.62 Stønader utenom sosiale naturaloverføringer				332		332	0		332		
	278		9	269	2	71	139	46	11	D.7 Andre løpende overføringer	10	49	108	36	36	239	39		278		

Tabell 8.18. Integrert økonomisk kontosystem (fortsatt)

LØPENDE KONTOER

Anvendelse										Tilgang											
Kon- toer	I alt	Varer og tjene- ster (til- gang)	Ut- landet	S.1 Total- økono- mien	S.15 Ideelle or- ganisa- sjoner	S.14 Hus- hold- ninger	S.13 Offent- lig forvalt- ning	S.12 Fin- ansi- elle fore- tak	S.11 Ikke- finan- sielle foretak	Kode Transaksjoner og andre strømmer, beholdninger og saldoposter	S.11 Ikke- finan- sielle foretak	S.12 Finan- sielle foretak	S.13 Offent- lig for- valt- ning	S.14 Hus- holdnin- ger	S.15 Ideelle organi- sasjoner	S.1 Total- økono- mien	Utlandet	Varer og tjenester (anven- delse)	I alt	Kon- toer	
	1 826			1 826	40	1 187	382	32	185	B.6g Disponibel inntekt, brutto	185	32	382	1 187	40	1 826			1 826	II.3. Konto for inn- tekts- omfor- deling i natu- ralier	
	1 604			1 604	37	1 145	352	22	48	B.6n <i>Disponibel inntekt, netto</i>	48	22	352	1 145	37	1 604			1 604		
II.3. Konto for inn- tekts- omfor- deling i natu- ralier	219			219	13		206			D.63 Sosiale naturaloverføringer				219		219			219		
	1 826			1 826	27	1 406	176	32	185	B.7g Justert disponibel inntekt, brutto	185	32	176	1 406	27	1 826			1 826	II.4. Inn- tekts- anven- delses- konto	
	1 604			1 604	24	1 364	146	22	48	B.7n <i>Justert disponibel inntekt, netto</i>	48	22	146	1 364	24	1 604			1 604		
II.4. Inn- tekts- anven- delses- konto										B.6g Disponibel inntekt, brutto	185	32	382	1 187	40	1 826			1 826		
										B.6n <i>Disponibel inntekt, netto</i>	48	22	352	1 145	37	1 604			1 604		
	1 371			1 371		1 215	156			P.4 Sluttkonsum								1 371	1 371		
	1 371			1 371	13	996	362			P.3 Konsum								1 371	1 371		
	11		0	11	0		0	11	0	D.8 Korreksjon for sparing i pensjonskasser				11		11	0		11		

LØPENDE KONTOER

AKKUMULERINGSKONTOER[illegible]

Tabell 8.18. Integrert økonomisk kontosystem (fortsatt)

AKKUMULERINGSKONTOER

Endringer i eiendeler										Endringer i gjeld og nettoformue											Kontoer		
Kontoer	I alt	Varer og tjenester (tilgang)	Utlandet	S.1 Total-økonomien	S.15 Ideelle organisasjoner	S.14 Husholdninger	S.13 Offentlig forvaltning	S.12 Finansielle foretak	S.11 Ikke-finansielle foretak	Kode Transaksjoner og andre strømmer, beholdninger og saldoposter	S.11 Ikke-finansielle foretak	S.12 Finansielle foretak	S.13 Offentlig forvaltning	S.14 Husholdninger	S.15 Ideelle organisasjoner	S.1 Total-økonomien	Utlandet	Varer og tjenester (anvendelse)	I alt				
	28			28	0	2	0	0	26	P.52 Lagerendringer									28	28			
	10			10	0	5	3	0	2	P.53 Anskaffelser minus avhendelse av verdigjenstander									10	10			
	0		0	0		1	4	2	0	-7	K.2 Anskaffelser minus avhendelse av ikke-produsert ikke-finansiell kapital												
	0		-38	38		4	148	-50	5	-69	B.9 Nettofinansinvestering (+/-)	-69	5	-50	148	4	38	-38					
III.2. Konto for finanstransaksjoner	691		50	641	32	181	120	237	71	F Netto anskaffelse av finanskapital													III.2. Konto for finanstransaksjoner
										F Netto gjeldsstiftelse	140	232	170	33	28	603	88		691				
	0		1	-1				0	-1	F.1 Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)													
	130		11	119	12	68	7	15	17	F.2 Sedler og bankinnskudd	0	130	2	0	0	132	-2		130				
	143		5	138	12	29	26	53	18	F.3 Verdipapirer utenom aksjer	6	53	64	0	0	123	20		143				
	254		10	244	0	5	45	167	27	F.4 Lån	71	0	94	28	24	217	37		254				
	46		2	44	0	3	36	3	2	F.5 Aksjer og annen egenkapital	26	13	0		4	43	3		46				

Tabell 8.18. Integrert økonomisk kontosystem (fortsett)

AKKUMULERINGSKONTOER

Endringer i eiendeler										Endringer i gjeld og nettoformue										
Kontoer	I alt	Varer og tjenester (tilgang)	Utlandet	S.1 Total-økonomien	S.15 Ideelle organisasjoner	S.14 Husholdninger	S.13 Offentlig forvaltning	S.12 Finansielle foretak	S.11 Ikke-finansielle foretak	Kode Transaksjoner og andre strømmer, beholdninger og saldobposter	S.11 Ikke-finansielle foretak	S.12 Finansielle foretak	S.13 Offentlig forvaltning	S.14 Husholdninger	S.15 Ideelle organisasjoner	S.1 Total-økonomien	Utlandet	Varer og tjenester (anvendelse)	I alt	Kontoer
	36		0	36	0	36	0	0	0	F.6 Forsikringstekniske avsetninger	0	36	0		0	36	0		36	
	82		21	61	8	40	6	0	7	F.7 Andre fordringer	37	0	10	5	0	52	30		82	
III.3.1. Konto for andre volumendringer i balansen	15			15	0	2	1	-2	14	K.3-10 Andre volumendringer, i alt og K.12	-3	2	-1	0	0	-2	0		-2	III.3.1. Konto for andre volumendringer i balansen
	24			24	0	0	0	0	24	K.3 Økonomisk oppståelse av ikke-produsert kapital										
	3			3	0	0	3	0	0	K.4 Økonomisk oppståelse av produsert kapital										
	4			4	0	0	4	0	0	K.5 Naturlig vekst av ikke-avlede/dyrkede biologiske ressurser										
	-9			-9	0	0	-2	0	-7	K.6 Økonomisk forsvinning av ikke-produsert kapital										
	-11		0	-11	0	0	-6	0	-5	K.7 Tap ved katastrofer	0	0	0	0	0	0	0		0	
	0		0	0	0	0	8	-3	-5	K.8 Ikke-kompensert beslagleggelse	0	0	0	0	0	0	0		0	
	1			1	0	0	0	0	1	K.9 Andre volumendringer i ikke-finansiell kapital (i.e.n.)										
	3		0	3	0	2	0	1	0	K.10 Andre volumendringer i finansielle fordringer og gjeld (i.e.n.)	-4	2	0	0	0	-2	0		-2	

Tabell 8.18. Integrert økonomisk kontosystem (fortsatt)

AKKUMULERINGSKONTOER											Endringer i gjeld og nettoformue										I alt	Kontoer
Endringer i eiendeler											Kode	Transaksjoner og beholdninger og saldoposter	S.11 Ikke- finan- sielle foretak	S.12 Finan- sielle foretak	S.13 Offent- lig for- valt- ning	S.14 Hus- holdnin- ger	S.15 Ideelle organi- sasjoner	S.1 Total- økono- mien	Utlandet	Varer og tjenester (anven- delse)		
Konto- er	I alt	Varer og tjene- ster (til- gang)	Ut- landet	S.1 Total- økono- mien	S.15 Ideelle or- ganisa- sjoner	S.14 Hus- hold- ninger	S.13 Offent- lig for- valt- ning	S.12 Fin- ansi- elle fore- tak	S.11 Ikke- finan- sielle foretak													
	0		0	0	0	0	-6	0	6	K.12 Klassifikasjons- og strukturendringer	1	0	-1	0	0	0	0	0	0			
	10		0	10	0	0	0	-2	12	herav: AN Ikke-finansiell kapital												
	-7			-7	0	0	-3	-2	-2	AN.1 Produsert kapital												
	17		0	17	0	0	3	0	14	AN.2 Ikke-produsert kapital												
	5		0	5	0	2	1	0	2	AF Finansielle fordringer/gjeld	-3	2	-1	0	0	-2	0		-2			
										B.10.2 Endringer i nettoformuen på grunn av andre volumendringer i balansene	17	-4	2	2	0	17	0		17			
III.3.2. Konto for om- vur- dering	280		0	280	8	80	44	4	144	K.11 Nominelle kapital- gevinster/-tap (+/-)												
	126			126	5	35	20	2	63	AN Ikke-finansiell kapital												
	154		0	154	3	45	23	2	81	AN.1 Produsert kapital												
	91		7	84	1	16	2	57	8	AN.2 Ikke-produsert kapital												
										AF Finansielle fordringer/gjeld	18	51	7	0	0	76	3		78			
										B.10.3 Endringer i nettoformue på grunn av nominelle kapitalgevinster/- tap	134	10	38	96	10	288	4		292			

Tabell 8.18. Integrert økonomisk kontosystem (fortsatt)

BALANSEKONTOER

Eiendeler										Gjeld og nettoformue												
Kon- toer	I alt	Varer og tjene- ster (til- gang)	Ut- landet	S.1 Total- økono- mien	S.15 Ideelle or- ganisa- sjoner	S.14 Hus- hold- ninger	S.13 Of- fent- lig for- valt- ning	S.12 Fin- ansi- elle foretak	S.11 Ikke- finan- sielle foretak	Kode Transaksjoner og andre strømmer, beholdninger og saldoposter	S.11 Ikke- finan- sielle foretak	S.12 Finan- sielle foretak	S.13 Offent- lig for- valt- ning	S.14 Hus- holdnin- ger	S.15 Ideelle organi- sasjoner	S.1 Total- økono- mien	Utlandet	Varer og tjenester (anven- delse)	I alt	Kon- toer		
IV.1. Åp- nings- balan- se	9 922		0	9 922	324	2 822	1 591	144	5 041	AN Ikke-finansiell kapital											IV.1. Åp- nings- balan- se	
	6 047			6 047	243	1 698	1 001	104	3 001	AN.1 Produsert kapital												
	3 875		0	3 875	81	1 124	590	40	2 040	AN.2 Ikke-produsert kapital												
	7 365		573	6 792	172	1 819	396	3 508	897	AF Finansielle fordringer/gjeld	1 817	3 384	687	289	121	6 298	297		6 595			
										B.90 Nettoformue	4 121	268	1 300	4 352	375	10 416	276			10 692		
IV.2 Balan- seend- ringer										Endringer i eiendeler i alt										IV.2 Balan- seend- ringer		
	482		0	482	25	110	56	1	290	AN Ikke-finansiell kapital												
	289			289	21	61	25	-1	182	AN.1 Produsert kapital												
	193		0	193	4	49	30	2	108	AN.2 Ikke-produsert kapital												
	787		57	730	33	199	123	294	81	AF Finansielle fordringer/gjeld	155	285	176	33	28	677	91		767			
										B.10 Endringer i nettoformuen i alt	216	10	2	276	31	535	-34		501			
									B.10.1 Endringer i nettoformue på grunn sparing og kapitaloverføringer	65	4	-38	178	21	230	-38		192				

Tabell 8.18. Integrert økonomisk kontosystem (fortsatt)

BALANSEKONTOER

Eiendeler										Gjeld og nettoformue											
Kon- toer	I alt	Varer og tjene- ster (til- gang)	Ut- landet	S.1 Total- økono- mien	S.15 Ideelle or- ganisa- sjoner	S.14 Hus- hold- ninger	S.13 Of- fent- lig for- valt- ning	S.12 Fin- ansi- elle foretak	S.11 Ikke- finan- sielle foretak	Kode Transaksjoner og andre strømmer, beholdninger og saldoposter	S.11 Ikke- finan- sielle foretak	S.12 Finan- sielle foretak	S.13 Offent- lig for- valt- ning	S.14 Hus- holdnin- ger	S.15 Ideelle organi- sasjoner	S.1 Total- økono- mien	Utlandet	Varer og tjenester (anven- delse)	I alt	Kon- toer	
										B.10.2 Endringer i nettoformue på grunn av andre volumendringer i balansene	17	-4	2	2	0	17	0	17			
										B.10.3 Endringer i nettoformue på grunn av nominelle kapitalgevinster/- tap	134	10	38	96	10	288	4	292			
IV.3. Av- slut- nings- balan- se	10 404		0	10 404	349	2 932	1 647	145	5 331	AN Ikke-finansiell kapital										IV.3. Av- slut- nings- balan- se	
	6 336			6 336	264	1 759	1 026	103	3 183	AN.1 Produsert kapital											
	4 068		0	4 068	85	1 713	620	42	2 148	AN.2 Ikke-produsert kapital											
	8 152		630	7 522	205	2 018	519	3 802	978	AF Finansielle fordringer/gjeld	1 972	3 669	863	322	149	6 975	388	7 362			
										B.90 Nettoformue	4 337	278	1 302	4 628	406	10 951	242	11 193			

Aggregater

- 8.88. Aggregatene er sammenfattende indikatorer på resultatet av aktiviteten til totaløkonomien. De er de viktigste referansestørrelsene i forbindelse med makroøkonomisk analyse og sammenligning over tid og mellom bestemte områder.

Bruttonasjonalprodukt (BNP) i markedspriser

- 8.89. Bruttonasjonalprodukt i markedspriser er det endelige resultatet av produksjonsaktiviteten til hjemmehørende produksjonsenheter. Det kan defineres på tre måter:
- a) BNP er summen av de forskjellige institusjonelle sektorenes eller de forskjellige næringeres bruttoprodukt pluss produktskatter og minus produktsubsidier (som ikke er delt inn i sektorer og næringer). Det er også saldoposten på totaløkonomiens produksjonskonto.
 - b) BNP er summen av hjemmehørende institusjonelle enheters sluttanvendelse av varer og tjenester (sluttkonsum og bruttoinvestering) pluss eksport og minus import av varer og tjenester.
 - c) BNP er summen av anvendelsene på totaløkonomiens konto for inntektsopptjening (lønnskostnader, skatter på produksjon og import minus subsidier, brutto driftsresultat og blandet inntekt for totaløkonomien).
- 8.90. Ved å trekke kapitalslit fra BNP finner man nettonasjonalproduktet (NNP) til markedspriser.

Driftsresultat for totaløkonomien

- 8.91. Brutto (eller netto) driftsresultat for totaløkonomien er lik summen av brutto (eller netto) driftsresultat for de forskjellige næringene eller de forskjellige institusjonelle sektorene.

Blandet inntekt for totaløkonomien

- 8.92. Brutto (eller netto) blandet inntekt for totaløkonomien er lik brutto (eller netto) blandet inntekt for husholdningssektoren.

Næringsinntekt for totaløkonomien

- 8.93. Brutto (eller netto) næringsinntekt for totaløkonomien er lik summen av brutto (eller netto) næringsinntekt for de forskjellige sektorene.

Nasjonalinntekt (til markedspriser)

- 8.94. Brutto (eller netto) nasjonalinntekt (til markedspriser) tilsvarer den totale primære inntekten som mottas av hjemmehørende institusjonelle enheter: lønnskostnader, skatter på produksjon og import minus subsidier, formuesinntekt (mottatt minus betalt), driftsresultat (brutto eller netto) og blandet inntekt (brutto eller netto).

Brutto nasjonalinntekt (til markedspriser) er lik BNP minus primære inntekter som skal betales av hjemmehørende enheter til utenlandske enheter, pluss primære inntekter som mottas av hjemmehørende enheter fra utlandet.

Det engelske begrepet "gross national income (at market prices)", som nå blir brukt i nasjonalregnskaper, tilsvarer det tidligere brukte begrepet "gross national product (GNP) (at market prices)". På norsk brukes "bruttonasjonalinntekt" for begge disse uttrykkene.

BNI (dvs. GNP den gang) ble imidlertid beregnet på en annen måte i ENS i 1979¹.

Nasjonalinntekt er ikke et produksjonsbegrep, men et inntektsbegrep, som er mer signifikant dersom det uttrykkes netto, dvs. etter fradrag av kapitalslit.

Disponibel nasjonalinntekt

- 8.95. Brutto (eller netto) disponibel nasjonalinntekt er summen av brutto (eller netto) disponibel inntekt for de institusjonelle sektorene. Brutto (eller netto) disponibel nasjonalinntekt tilsvarer brutto (eller netto) nasjonalinntekt (til markedspriser) minus løpende overføringer (skatter på inntekt, formue osv., trygde- og pensjonspremier, stønader og andre løpende overføringer) som betales til utenlandske enheter, pluss løpende overføringer som mottas av hjemmehørende enheter fra utlandet.

¹ I ENS i 1979 ble BNI (til markedspriser) beregnet ved å legge lønnskostnader og formuesinntekt mottatt fra utlandet til bruttonasjonalproduktet, og ved å trekke fra tilsvarende strømmer betalt til utlandet.

Sparing

- 8.96. Dette aggregatet måler den delen av den disponible nasjonalinntekten som ikke brukes til konsum. Brutto (eller netto) nasjonal sparing er summen av brutto (eller netto) sparing for de forskjellige institusjonelle sektorene.

Driftsbalansen overfor utlandet

- 8.97. Saldoposten på kontoen for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet utgjør overskuddet (dersom den er negativ) eller underskuddet (dersom den er positiv) til totaløkonomien for de løpende transaksjonene (handel med varer og tjenester, primære inntekter, løpende overføringer) med utlandet.

Nettofinansinvestering for totaløkonomien

- 8.98. Nettofinansinvestering for totaløkonomien er summen av nettofinansinvesteringer for de institusjonelle sektorene. Den utgjør den nettotilgangen som totaløkonomien stiller til rådighet for utlandet (dersom den er positiv) eller mottar fra utlandet (dersom den er negativ).

Nettofinansinvestering for totaløkonomien er lik nettofinansinvestering for utlandet, men har motsatt fortegn.

Nettoformue for totaløkonomien

- 8.99. Nettoformuen for totaløkonomien er summen av nettoformuen for de institusjonelle sektorene. Den representerer verdien på ikke-finansiell kapital for totaløkonomien minus balansen mellom finansielle fordringer og gjeld for utlandet.

Matrisepresentasjon

- 8.100. De tidligere delene av dette kapittelet har vist et system med T-kontoer. Begrepene og definisjonene i ENS tillater også andre presentasjonsmåter. Disse bidrar til å gi ekstra innsikt og til å muliggjøre forskjellige typer analyse.
- 8.101. Kryssløpstabeller er matriser som ofte blir brukt til detaljert og systematisert informasjon om strømmer av varer og tjenester og om strukturen til produksjonskostnader. Denne matrisen inneholder mer informasjon enn T-kontoene for varer og tjenester, produksjon og inntektsopptjening, for eksempel vises konsum etter produktgruppe eller opprinnelsesnæring, og produktinnsats vises både etter produktgruppe eller opprinnelsesnæring og etter produktgruppe eller bestemmelsesnæring. Oppsplittede forbindelser mellom disse kontoene utvikles videre i ENS' tilgangs- og anvendelsestabeller ved spesifisering av produksjonen til produktgrupper etter næring.
- 8.102. Resten av dette kapittelet viser for det første at det er mulig å sette opp hele kontosystemet og saldobostene i matriseform. I denne tabellen vises alle transaksjonene for totaløkonomien og for utlandet. I tillegg er det tatt med en aggregert konto for varer og tjenester.
- 8.103. Deretter diskuteres det hva regnskapsmatrisen kan brukes til generelt. Et viktig aspekt er de mange mulighetene til å utvide eller redusere en slik matrise i samsvar med spesielle forhold og behov. Til slutt blir det vist hvordan dette virker i praksis. Særlig forbindelsene mellom tilgangs- og anvendelsestabellene og sektorkontoene blir belyst ved å sette inn kontoer for arbeidskraft, slik at det er mulig å sette opp en samfunnsmessig regnskapsmatrise (SRM). SRM tjener blant annet til å muliggjøre en mer integrert analyse av økonomiske og sosiale spørsmål, herunder arbeidsledighet.

Matrisepresentasjon av ENS-kontoer

- 8.104. Tabell 8.19 viser hele systemet av kontoer og saldoboster i en matrise. For å gjøre dette har ikke kontoene for primær inntektsfordeling, inntektsanvendelse og andre endringer i balansen blitt underoppdelt. I tillegg er det mulig å velge å kombinere kontoen for inntektsomfordeling i naturalier med kontoen for sekundær inntektsfordeling. Til slutt er det satt inn en konto som registrerer nettoformue.
- 8.105. Tallene som presenteres i tabellene i denne delen, svarer nøyaktig til talleksemplene i forrige del av kapittelet. Felt som inneholder saldoboster er framhevet i alle matrisene.
- 8.106. I en matrisepresentasjon kan hver transaksjon representeres ved en enkelt oppføring, og typen transaksjon kan utledes fra posisjonen den har. Hver konto representeres ved et rad- og kolonnepar, og ved konvensjon vises tilgangen i rader og anvendelsen i kolonner. Nettonasjonalproduktet (1 602) skal for eksempel betales av økonomiens produsenter, og betalingen mottas på kontoen for primær inntektsfordeling. Tabell 8.19 viser dette i felt (3,2), dvs. rad 3 og kolonne 2. Siden denne tabellen skiller ut transaksjoner med utlandet i en separat konto,

inneholder diagonalfeltene, dvs. felt (3,3), (4,4), (5,5), (6,6), (7,7) og (8,8), bare transaksjoner mellom hjemmehørende institusjonelle enheter.

- 8.107. Totalsummene for radene og kolonnene har ikke betegnelser. Hovedfunksjonen deres i matrisesystemet er å sikre at alle kontoer faktisk balanserer, slik at all tilgang (summen for radene) tilsvarer all utgang (summen for kolonnene). Relevante saldpoter som forbinder påfølgende kontoer, kan bare utledes dersom dette vilkåret er oppfylt.
- 8.108. Rad 1 viser anvendelse av varer og tjenester til kjøperpris: produktinnsats (1 904) i kolonne 2, konsum (1 371) i kolonne 5, bruttoinvestering (414) i kolonne 7 og eksport (536) i kolonne 14.
- 8.109. Summen av komponentene i rad 1 tilsvarer anvendelsen av varer og tjenester til kjøperpris i alt (4 225). Kolonne 1 viser tilgang av varer og tjenester (naturligvis også til sammen 4 225). Produksjon (til basispriser) pluss produktskatter minus produktsubsidier (3 728) vises i det feltet som skjærer rad 2. Import (497) kommer fra kontoen for varer og tjenester for utlandet (rad 14).
- 8.110. Rad 2 viser produksjonen (til basispriser) pluss produktskatter minus produktsubsidier. På grunn av denne beregningsmetoden inneholder summen for rad 2 (3 728) og den tilknyttede summen for kolonne 2 produktskatter minus produktsubsidier. Dette sikrer at disse skattene blir tatt med i saldpoten til konto 2, nettonasjonalprodukt (NNP), se felt (3,2). De fleste saldpotene kan bli beregnet brutto eller netto. I denne matrisen vises alle saldpoter netto. Kapitalslit (222) plasseres direkte i kapitalkontoens underkonto for anskaffelser av ikke-finansiell kapital (rad 7 og kolonne 2).
- 8.111. Rad 3 viser primære inntekter som totaløkonomien har mottatt: nettonasjonalprodukt i felt (3,2), formuesinntekt fra andre hjemmehørende sektorer (341) i diagonalen og primære inntektsstrømmer fra utlandet (72) i felt (3,15). Da denne matrisen ikke underoppdeler kontoen for primær inntektsfordeling, er det ikke foretatt noen oppdeling av bruttoproduktet som skal betales av produsentene, i forskjellige bruttoproduktkategorier, som i kontoen for inntektsopptjening.
- 8.112. Bortsett fra posten i diagonalen inneholder kolonne 3 primære inntekter betalt til utlandet (41) i felt (15,3) og saldpoten, nettonasjonalinntekt (1 633), som forbinder denne kontoen med neste.
- 8.113. Denne matrisen gjør det mulig å velge om kontoen for inntektsomfordeling i naturalier skal kombineres med kontoen for sekundær inntektsfordeling. Dersom inntektsomfordeling i naturalier ikke tas med, viser diagonalen løpende overføringer, utenom sosiale naturaloverføringer, mellom hjemmehørende sektorer (1 096). Disse overføringene består av skatter på inntekt, formue osv., trygde- og pensjonspremier og stønader utenom sosiale naturaloverføringer og andre løpende overføringer. Dersom inntektsomfordeling i naturalier blir tatt med, viser diagonalposten til konto 4 også sosiale naturaloverføringer; lagt sammen med andre løpende overføringsstrømmer utgjør dette 1 315. I begge tilfellene begynner rad 4 med nettonasjonalinntekt, mens løpende overføringer fra utlandet (10) registreres i felt (4,15). Kolonne 4 viser, i tillegg til diagonalposten, løpende overføringer til utlandet (39) i felt (15,4), mens saldpoten, netto (justert) disponibel inntekt (1 604), plasseres i kontoen for anvendelse av (justert) disponibel inntekt.
- 8.114. Dersom kontoen for inntektsomfordeling i naturalier blir tatt med, er konto 5 kontoen for anvendelse av justert disponibel inntekt. Ellers er dette kontoen for anvendelse av disponibel inntekt. For totalsummene er dette bare et spørsmål om terminologi, fordi disponibel inntekt i alt er lik justert disponibel inntekt i alt, og konsum i alt er lik sluttkonsum i alt. Bortsett fra disponibel inntekt registrerer raden til denne kontoen korreksjon for sparing i hjemmehørende pensjonskasser (11) i diagonalposten og korreksjon for sparing i utenlandske pensjonskasser (0) i kolonne 15. Kolonnen inneholder, i tillegg til konsum (1 371) og diagonalposten, korreksjon for utenlandske husholdningers sparing i hjemmehørende pensjonskasser (0), se felt (15,5) og saldpoten, netto sparing (233), som plasseres i kapitalkontoens første underkonto (konto 6).
- 8.115. Kapitalkontoen er delt inn i to underkontoer. I raden til kontoen for endringer i nettoformuen på grunn av sparing og kapitaloverføringer er netto sparing økt med kapitaloverføringer mottatt fra hjemmehørende sektorer (61), se felt (6,6), og fra utlandet (1), se felt (6,16). I kolonnen til denne kontoen vises kapitaloverføringer til hjemmehørende sektorer og til utlandet (4), se felt (16,6). Dette gir en saldpot, endringer i nettoformuen på grunn av sparing og kapitaloverføringer (230), som overføres til kontoen for balanseendringer (konto 11).
- 8.116. Raden til kontoen for anskaffelse av ikke-finansiell kapital viser kapitalslit (felt 7,2), anskaffelser minus avhendelse av ikke-produsert ikke-finansiell kapital for hjemmehørende enheter (0), se felt (7,7) og for utenlandske enheter (0), se felt (7,17), og endringer i eiendeler på grunn av sparing og kapitaloverføringer (833), se felt (7,12). Dette gir totalsummen som er tilgjengelig for hjemmehørende til anskaffelse av eiendeler. Disse anskaffelsene vises i to trinn:

først anskaffelse av ikke-finansiell kapital i kolonnen til denne kontoen, og deretter anskaffelse av finanskapital (herunder finanskapital for utlandet) i kolonnen til neste konto. Kolonnen til denne kontoen, konto 7, inneholder da bruttoinvestering (felt 1,7), diagonalposten (7,7) som ble omtalt ovenfor, endringer i gjeld på grunn av sparing og kapitaloverføringer (603), se felt (12,7) og en saldpot, netto finansinvestering for totaløkonomien (38), som plasseres i neste konto, kontoen for finanstransaksjoner.

- 8.117. Konto 8, kontoen for finanstransaksjoner, begynner med netto finansinvestering for totaløkonomien (felt 8,7), og finanstransaksjoner mellom hjemmehørende sektorer (553) i diagonalposten og netto gjeldsstiftelser overfor utlandet (50), se felt (8,18), legges til denne. Kolonnen inneholder diagonalposten og netto anskaffelse av finanskapital overfor utlandet (88) i felt (18,8). Netto gjeldsstiftelser overfor utlandet pluss netto finansinvestering for totaløkonomien er selvfølgelig lik netto anskaffelse av finanskapital overfor utlandet, slik at totalsummene for radene og kolonnene for denne kontoen også balanserer.
- 8.118. Kontoen for andre endringer i balansene, konto 9, registrerer endringer i eiendeler på grunn av andre endringer (379), se felt (9,12) i raden, og endringer i gjeld på grunn av andre endringer (74), se felt (12,9) og saldpoten, endringer i nettoformuen på grunn av andre endringer (305), se felt (11,9), i kolonnen.
- 8.119. De siste fire kontoene for totaløkonomien gjelder balansekontoene og endringene i disse. Først viser åpningsbalansen åpningsbeholdningen av eiendeler (16 714), se felt (10,12), i raden og åpningsbeholdningen av gjeld (6 298), se felt (12,10), og åpnende nettoformue (10 416), se felt (13,10), i kolonnen. Deretter viser kontoen for balanseendringer begge komponentene til disse endringene i raden, se felt (11,6) og (11,9), og endringer i nettoformuen i alt (535) i kolonnen, se felt (13,11). Så viser avslutningsbalansen åpningsbeholdningen av gjeld, se felt (12,10) i raden, begge komponentene til endringer i gjeld, se felt (12,7) og (12,9), og avsluttende nettoformue (10 951), se felt (12,13). Summen av disse komponentene tilsvarer selvfølgelig avsluttende beholdning av eiendeler, som også beregnes i kolonnen til denne kontoen, åpningsbeholdningen av eiendeler, se felt (10,12), pluss begge komponentene til endringer i eiendeler, se felt (7,12) og (9,12). Til slutt viser ekstrakontoen for nettoformue åpnende nettoformue (felt 13,10) og endringer i nettoformuen i alt (felt 13,11) i raden og avsluttende nettoformue i kolonnen (felt 12,13).
- 8.120. De samme kontoene er tatt med for utlandet som for totaløkonomien, men i en noe mer aggregert form. For det første viser kontoen for varer og tjenester for utlandet importen til totaløkonomien, se felt (14,1), i raden og eksporten, se felt (1,14), og saldpoten, se felt (15,14), overskudd på vare- og tjenestebalansen for utlandet (-39), i kolonnen. Legg merke til at alle saldpotene til kontoene for utlandet ses fra utlandets synspunkt. For å kunne finne relevante aggregater for totaløkonomien, må tallene ses med motsatt fortegn.
- 8.121. For det andre registrerer kontoen for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet saldpoten til forrige konto, og også primære inntekter, løpende overføringer og korleksjon for sparing i pensjonskasser til og fra utlandet. Disse postene er allerede omtalt ovenfor. Alt dette gir driftsbalansen overfor utlandet (-41), som vises i felt (16,15).
- 8.122. For det tredje er også kapitalkontoen for utlandet delt i to underkontoer: én for driftsbalansen overfor utlandet, kapitaloverføringer til og fra utlandet og saldpoten, endringer i finansiell nettoposisjon overfor utlandet på grunn av driftsbalansen overfor utlandet og kapitaloverføringer (-38), se felt (21,16), en annen for endringer i eiendeler på grunn av driftsbalansen overfor utlandet og kapitaloverføringer (50), se felt (17,22), anskaffelser minus avhendelse av ikke-produsert, ikke-finansiell kapital av utenlandske enheter, se felt (7,17), endringer i gjeld på grunn av driftsbalansen overfor utlandet og kapitaloverføringer (88), se felt (22,17), og saldpoten, netto finansinvestering for utlandet (-38), som overføres til neste konto.
- 8.123. For det fjerde viser kontoen for finanstransaksjoner netto anskaffelse av finanskapital overfor utlandet, se felt (18,8), og netto finansinvestering for utlandet, se felt (18,17), i raden og netto gjeldsstiftelse overfor utlandet, se felt (8,8), i kolonnen. For det femte viser kontoen for andre endringer i balansene slike endringer i eiendeler (7), se felt (19,22), i raden og slike endringer i gjeld (3), se felt (22,19), og også saldpoten, endringer i finansiell nettoposisjon overfor utlandet på grunn av andre endringer (4), se felt (21,19), i kolonnen.
- 8.124. Til slutt svarer balansekontoene for utlandet til balansekontoene for totaløkonomien. Komponentene som ikke er nevnt ovenfor, er: åpningsbeholdningen av eiendeler overfor utlandet (573), se felt (20,22), åpningsbeholdningen av gjeld overfor utlandet (297), se felt (22,20), åpnende finansiell nettoposisjon overfor utlandet sett i forhold til totaløkonomien (276), se felt (23,20), endringer i finansiell nettoposisjon overfor utlandet i alt (-34), se felt (23,21) og avsluttende finansiell nettoposisjon overfor utlandet sett i forhold til totaløkonomien (242), se felt (22,23).
- 8.125. Neste skritt kan bestå i å splitte opp dette reduserte matriseforformatet for å vise hele kontosystemet med detaljerte opplysninger om kategorier for transaksjonenes parter og for transaksjoner. Hele potensialet til

matrisepresentasjonen utnyttes best når ikke alle kontoene blir delt opp på samme måte, men når den mest relevante klassifikasjonen blir valgt for hver konto. Neste del utdyper dette nærmere.

Fordelene ved regnskapsmatrisene

- 8.126. Hver post i en aggregert matrise som tabell 8.19, kan betraktes som sluttsummen i en delmatrise som viser kategoriene av parter i de forskjellige transaksjonene. En stor fordel ved matrisepresentasjon av kontoer er at det er mulig å velge forskjellige typer og grupperinger av transaksjonsparter innenfor hver konto, uten at dette går ut over sammenhengen og helheten til kontosystemet. Dette vil si at det er mulig å bruke en oppdeling i "flere deltakere og flere sektorer" ved for hver konto å velge den enheten og den klassifikasjonen av enheter som passer best for å belyse de økonomiske strømmene man vil analysere.
- 8.127. I prinsippet kan hver konto deles opp på to vidt forskjellige måter: ved å dele totaløkonomien inn i grupper med enheter, eller ved å dele inn transaksjonskategoriene til en konto i forskjellige underkontoer. Totaløkonomien kunne for eksempel underoppdeles slik i de første fem kontoene:
- a) skille ut produktene i kontoen for varer og tjenester og klassifisere disse etter produktgrupper,
 - b) skille ut lokale bransjeenheter i produksjonskontoen og klassifisere disse etter næring,
 - c) skille ut institusjonelle enheter i kontoene for primær og sekundær inntektsfordeling og for anvendelse av inntekt, og klassifisere disse etter institusjonelle (under)sektorer.
- 8.128. Disse underoppdelingene har to viktige konsekvenser. For det første vil det for alle transaksjonskategoriene som er skilt ut i et enkelt felt i disse kontoene, framgå hvilken gruppe med betalende enheter som har byttet hva med hvilken gruppe med mottakende enheter. For det andre vises sammenhengen mellom forskjellige økonomiske strømmer gjennom detaljerte kryssklassifiseringer. I eksempelet i forrige punkt vises for eksempel inntektssyklusen på mellomøkonomisk nivå på følgende måte:
- a) delmatrise (3,2) viser hvilke institusjonelle undersektorer som mottar nettopprodukt fra hvilke næringer,
 - b) delmatrise (4,3) og (5,4) viser hvilke institusjonelle undersektorer som mottar primære inntekter og disponibel inntekt fra hvilke institusjonelle undersektorer (selvfølgelig kan det benyttes forskjellige klassifikasjoner i kontoene for fordeling av inntekt og anvendelse av inntekt, og da vil ikke disse delmatrisene være diagonale lenger),
 - c) delmatrise (1,5) viser hvilke produktgrupper som konsumeres av hvilke institusjonelle undersektorer,
 - d) delmatrise (2,1) viser hvilke næringer som framstiller hvilke produktgrupper.
- 8.129. Ved oppretting av slike matriser er det praktisk å begynne med å utforme en kontostruktur som passer til formålet. Deretter velges de enheter og klassifikasjon av enheter som passer best for hver konto. I praksis er dette imidlertid en interaktiv prosess. Det kan for eksempel være en transaksjonskategori der bare samlede betalinger til og fra transaksjonspartene er kjent (rad- og kolonnesummene i en delmatrise), og ikke hvem som betalte hvem (den indre strukturen til delmatrisen). Dette problemet kan løses ved å sette inn en uoppdelt proformakonto.
- 8.130. Regnskapsmatrisene har blant annet følgende generelle fordeler:
- a) en detaljert matrisepresentasjon er egnet til matematisk behandling ved hjelp av matrisealgebra. Dette kan også være til hjelp ved avstemming av kontoene,
 - b) en detaljert matrise viser transaksjoner som er forbundet med hverandre, inndelt i betalende og mottakende enheter. Dette er derfor et format som egner seg til å vise sammenhengen mellom økonomiske strømmer på mellomøkonomisk nivå på. Dette inkluderer strømmer mellom to forskjellige typer enheter (f.eks. konsum i forskjellige kategorier av varer og tjenester etter forskjellige delsektorer for husholdningene),
 - c) til kontoer som deler opp transaksjoner etter betalende og mottakende enheter, er matrisepresentasjonen mer konsis enn andre presentasjonsmetoder. Betaling fra en enhet og mottak av en annen enhet som er involvert i hver transaksjon, registreres i en enkelt postering.
- 8.131. En aggregert matrise for totaløkonomien kan tjene som en referansetabell for påfølgende og mer detaljerte tabeller. Så snart leseren da introduseres for en detaljert presentasjon av delene i systemet (tilgangs- og anvendelsestabeller, sektorkontoer, osv.), skulle forholdet mellom de detaljerte delmatrisene og den aggregerte matrisen klart framgå av et kodesystem. Matriseformatet er spesielt velegnet dersom det verken er mulig eller ønskelig å vise en tilsvarende detaljert klassifikasjon av alle kontoene i systemet.
- 8.132. En matrisepresentasjon er et verktøy som er egnet til å utforske fleksibiliteten til systemet. Det er for eksempel mulig å gå nærmere inn på forholdet mellom sosiale og økonomiske aspekter av systemet for å komme fram til en samfunnsmessig regnskapsmatrise. SRM-tilnærmingen beskrives og belyses i neste del av dette kapittelet.

Tilpasning av en redusert matrise til visse former for analyse

- 8.133. Tilgangs- og anvendelsestabellene benytter en klassifikasjon i rader og kolonner som er best egnet til å beskrive de økonomiske prosessene som skal analyseres, nemlig prosessene for produksjon og anvendelse av produkter. Disse matrisene viser imidlertid ikke sammenhengen mellom bruttoprodukt og sluttanvendelser. Ved å utvide en tilgangs- og anvendelsestabell, eller en kryssløpstabell, til å vise hele inntektssyklusen på mellomøkonomisk nivå, er det mulig å fange inn en viktig side ved den samfunnsmessige regnskapsmatrisen (SAM).
- 8.134. En SRM blir her definert som: en framstilling av ENS-kontoer i en matrise som utdyper forbindelsene mellom tilgangs- og anvendelsestabellen og sektorkontoene. En SRM vil ofte fokusere på menneskenes rolle i økonomien, som blant annet kan gjenspeiles i en videre inndeling av husholdningssektoren og en oppsplitting av arbeidsmarkedene (dvs. skille mellom forskjellige kategorier av sysselsatte personer).
- 8.135. Et viktig samfunnsmessig problem er omfanget og sammensetningen av sysselsetting og arbeidsledighet. En SRM gir ofte tilleggsinformasjon om dette emnet gjennom en underoppdeling av lønnskostnader etter type sysselsatt person. Denne underoppdelingen gjelder både anvendelsen av arbeidskraft etter næring, som vist i tilgangs- og anvendelsestabellene, og tilgangen på arbeidskraft etter sosioøkonomiske undergrupper, som vist i husholdningenes konto for allokering av primære inntekter. Det innebærer at matrisen ikke bare viser tilgang og anvendelse for forskjellige produktgrupper, men også tilgang og anvendelse av forskjellige kategorier arbeidskraft.
- 8.136. Klassifikasjonen av sysselsatte personer kan baseres på en kombinasjon av personlige opplysninger og opplysninger om (hoved)sysselsetting, f.eks. kjønn, utdanning, alder og bosted på den ene siden og yrke, ansettelsesforhold (heltid/deltid, fast/midlertidig) og den region og undersektor som typen sysselsetting hører inn under på den andre siden. Det bør også tas hensyn til at lønnsforskjellene innenfor en gruppe er mindre enn mellom gruppene. En klassifikasjon etter næring er mindre relevant, fordi dette allerede framgår av SRM ved kryssklassifiseringen for bruttoproduktet.
- 8.137. Både hjemmehørende personer som er ansatt i utenlandske foretak, utenlandske personer som arbeider for hjemmehørende foretak og personer med midlertidig ansettelse utenlands, bør betraktes separat. Slik kan sysselsettingen beregnes ved å telle antallet (nasjonalt) sysselsatte personer. Dette omfatter naturligvis også personlig næringsdrivende, som det er mulig å skille ut arbeidskraft og beregnet avlønning for, fra resten av netto blandet inntekt i SAM.
- 8.138. Dersom man sammenligner 1) arbeidsinntekten til alle sysselsatte personer som vist i SAM, 2) en oppdeling av disse inntektene i utførte timeverk og gjennomsnittlig timelønn og 3) den potensielle tilgangen på arbeidskraft etter personkategorier og husholdningsgrupper (angitt i sysselsatte normalårsverk), får man detaljert informasjon om arbeidsledighetens sammensetning og en aggregert indikator (heltidsekvivalent arbeidsledighet) som både begrepsmessig og tallmessig er konsistent med de andre makroøkonomiske indikatorene. Disse kan også utledes fra SAM. Dersom man videre sammenligner antallet sysselsatte personer (unntatt utlendinger) med den potensielle arbeidskraften i dette datasettet, kommer man fram til arbeidsledigheten slik den vanligvis defineres.

Tabell 8.19. Matrisepresentasjon av hele kontosystemet og saldpøstene for totaløkonomien

Konto			0. Varer og tjenester	I-IV. TOTALØKONOMIEN									
				1. Produksjon	II.1. Primær inn- tektsfordeling	II.2./3. Sekundær inntekts- (om)fordeling (i naturalier)	II.4. Anvendelse av (justert) disponibel inntekt	III.1.1. Sparing og kapitalover- føringer	III.1.2. Anskaffelse av ikke- finansiell kapital	III.2. Finans- transaksjoner	III.3. Andre endringer i balansene	IV.1. Åpnings- balanse	IV.2. Balanse- endringer
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
0. Varer og tjenester		1	Handels- og transportavanse 0	Produkt- innsats 1 904			Konsum 1 371		Bruttoin- vestering 414				
T O T A L Ø K O N O M I E N	1. Produksjon	2	Produksjon og produktskatter minus produkt- subsidiér 3 728										
	II.1. Primær inn- tektsfordeling	3		Netto- nasjonal- produkt 1 602	Formues- inntekt 341								
	II.2./3. Sekundær inntekts(om)fordeling (i naturalier)	4			Nasjonal- inntekt, netto 1 633	Løpende overføringer (1 315) 1 096							
	II.4. Anvendelse av (justert) disponibel inntekt	5				(Justert) disponibel inntekt, netto 1 604	Korreksjon for sparing i pensjons- kasser 11						
	III.1.1. Sparing og kapitaloverføringer	6					Sparing, netto 233	Kapitalover- føringer 61					

III.1.2. Anskaffelse av ikke-finansiell kapital	7		Kapitalslit 222					Anskaffelser minus avhendelse av ikke-produsert ikke-finansiell kapital 0				
III.2. Finans-transaksjoner	8							Positiv nettofinansinvestering for totaløkonomien 38	Netto anskaffelse av finanskapital (= netto gjeldsstiftelse) 553			
III.3. Andre endringer i balansene	9											
IV.1. Åpnings-balanse	10											
IV.2. Balanse-enderinger	11						Endringer i nettoformue på grunn av sparing og kapitaloverføringer 230			Endringer i nettoformuen på grunn av andre endringer 305		
IV.3. Avslutnings-balanse	12							Endringer i gjeld på grunn av sparing og kapitaloverføringer 603		Endringer i gjeld på grunn av andre endringer 74	Åpningsbeholdning av gjeld 6 298	
Nettoformue	13										Åpnende nettoformue 10 416	Endringer i nettoformuen, i alt 535

V. UTLANDET												I alt
IV.3 Avslutnings- balanse	Nettoformue	V.1. Varer og tjenester for utlandet	V.2. Primære inntekter og løpende overføringer for utlandet	V.3.1.1. Sparing og kapitalover- føringer	V.3.1.2. Anskaffelse av ikke- finansiell kapital	V.3.2. Finans- transak- sjoner	V.3.3. Andre endringer i balansene	V.4.1. Åpnings- balanse	V.4.2. Balanse- endringer	V.4.3. Avslutnings- balanse	Nettoformue	
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	
		Eksport av varer og tjenester 536										4 225
												3 728
			Primære inntekter fra utlandet 72									2 015
			Løpende overføringer fra utlandet 10									2 739
			Korreksjon for sparing i pensjons- kasser fra utlandet 0									1 615
				Kapital- overføringer fra utlandet 1								295
Endringer i eiendeler på grunn av sparing og kapital- overføringer 833					Anskaffelser minus avhendelse av ikke- produsert ikke- finansiell kapital 0							1 055

[illegible]

Tabell 8.19. Matrisepresentasjon av hele kontosystemet og saldopostene for totaløkonomien (fortsatt)

[illegible]

V.3.2. Finanstransaksjoner	18								Netto anskaffelse av finanskapital overfor utlandet 88			
V.3.3. Andre endringer i balansene	19											
V.4.1. Åpningsbalanse	20											
V.4.2. Balanseendringer	21											
V.4.3. Avslutningsbalanse	22											
Nettoformue	23											
I alt		4 225	3 728	2 015	2 739	1 615	295	1 055	641	379	16 714	535

V. UTLANDET												I alt
IV.3 Avslutnings- balanse	Nettoformue	V.1. Varer og tjenester for utlandet	V.2. Primære inntekter og løpende overføringer for utlandet	V.3.1.1. Sparing og kapitalover- føringer	V.3.1.2. Anskaffelse av ikke- finansiell kapital	V.3.2. Finans- transak- sjoner	V.3.3. Andre endringer i balansene	V.4.1. Åpnings- balanse	V.4.2. Balanse- endringer	V.4.3. Avslutnings- balanse	Nettoformue	
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	
												497
		Overskudd på vare- og tjeneste- balansen for utlandet -39										41
			Drifts- balansen overfor utlandet -41									-37
										Endringer i eiendeler overfor utlandet på grunn av drifts- balansen overfor utlandet og kapital- overføringer 50		50
					Negativ nettofinans- investering for utlandet -38							50
										Endringer i eiendeler overfor utlandet på grunn av andre endringer 7		7

										Åpningsbeholdning av eiendeler overfor utlandet 573		573
				Endringer i netto-posisjon overfor utlandet på grunn av driftsbalansen overfor utlandet og kapitaloverføringer -38			Endringer i netto-posisjon overfor utlandet på grunn av andre endringer 4					-34
					Endringer i gjeld overfor utlandet på grunn av driftsbalansen overfor utlandet og kapitaloverføringer 88		Endringer i gjeld overfor utlandet på grunn av andre endringer 3	Åpningsbeholdning av gjeld overfor utlandet 297			Avsluttende netto-posisjon overfor utlandet 242	630
								Åpnende netto-posisjon overfor utlandet 276	Endringer i netto-posisjon overfor utlandet i alt -34			242
17 926	10 951	497	41	-37	50	50	7	573	-34	630	242	

- 8.139. På dette stadiet kan det være nyttig å sette opp en SRM som en illustrasjon. Tabell 8.20 gir et eksempel på en slik SRM som registrerer alle transaksjonene som er skilt ut i systemet (dvs. alle strømmer utenom "andre endringer i balansene"). Det nye ved dette er at kontoen for inntektsopptjening tillegges en ny betydning for å gjøre det enklere å forbinde detaljerte arbeidsmarkedsanalyser og nasjonalregnskapene. Den aggregerte SRM-oppstillingen som vises her, er ment som en oversiktstabell som påfølgende og mer detaljerte tabeller kan knyttes til. Mulige klassifikasjonstyper innen hver konto angis i parentes i rad- og kolonneoverskriftene.
- 8.140. Kontorekkefølgen i denne matrisen er den samme som i tabell 8.19. En omdannelse av denne matrisen til den aggregerte SRM-oppstillingen, forutsetter:
- a) at kontoen for andre endringer i balansene, åpningsbalansen, kontoen for balanseendringer, avslutningsbalansen og kontoen for nettoformue, både for totaløkonomien og for utlandet, samt kontoen for finanstransaksjoner overfor utlandet, fjernes,
 - b) at kontoen for primær inntektsfordeling og kapitalkontoens andre underkonto underoppdeles, og
 - c) at både kapitalkontoens underkontoer (utenom investering i fast realkapital) samles, samt kontoen for varer og tjenester for utlandet og for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet samles.
- 8.141. De to første radene og kolonnene i tabell 8.20 inneholder en aggregert versjon av tilgangs- og anvendelsestabellen, her tydelig forbundet med de andre kontoene i systemet. Legg merke til at radene og kolonnene i tilgangstabellen (felt II,I) er byttet om.
- 8.142. Den tredje kontoen registrerer inntektsopptjening og spiller en viktig rolle. Den er klassifisert etter primær innsatskategori: 1) lønnskostnader for forskjellige typer arbeidstakere, 2) næringskatter minus næringssubsidier, 3) netto driftsresultat og 4) netto blandet inntekt.
- 8.143. Her omfatter denne kontoen transaksjoner mellom to forskjellige typer enheter. Dette gjelder særlig lønnskostnader, som registreres som en transaksjon (arbeid som motytelse for lønn) mellom en institusjonell enhet (arbeidsgiver) og en person (arbeidstaker). I denne SRM-oppstillingen anses arbeidstakere som separate enheter, som mottar lønnskostnader i kontoen for inntektsopptjening og fordeler denne inntekten til sin husholdning i kontoen for allokering av primære inntekter. Disse enhetene klassifiseres så i grupper av sysselsatte. Denne framstillingen gjør det mulig å integrere arbeidsmarkedsanalyser og nasjonalregnskapene.
- 8.144. (Resterende) blandet inntekt og driftsresultat blir hos den produserende enheten, men klassifikasjonen av produserende enheter trenger ikke å være den samme som i produksjonskontoen. En klassifikasjon etter institusjonell undersektor er derfor særlig relevant for driftsresultat og blandet inntekt. Dette medfører en kryssklassifisering av bruttoproduktets komponenter etter næring og institusjonell undersektor i SAM.
- 8.145. Da saldoposten i felt (III,II) er lik nasjonalt bruttoprodukt i alt, omfatter de primære innsatskategoriene alle personer som er sysselsatt i hjemmehørende foretak. I kolonne III blir lønnskostnader for utenlandske personer sysselsatt i hjemmehørende foretak overført til utlandet. En relevant, nasjonal saldopost oppnås i konto III bare dersom lønnskostnader for hjemmehørende personer sysselsatt i utenlandske foretak legges til først. Dette blir gjort i rad III, og det er mulig å opprette en separat kategori til dette formålet - hjemmehørende personer sysselsatt i utenlandske foretak. En ytterligere fordel ved å sette inn denne kategorien er at den gjør det enklere å beregne sysselsettingen, slik den vanligvis defineres.
- 8.146. Resultatet av alt dette er at kontoen for inntektsopptjening blir avsluttet med en ny saldopost (1 473), som settes inn mellom nettoprodukt i alt og nettonasjonalinntekt. Denne saldoposten, kalt netto inntektsopptjening til basispriser i alt, gir samlede inntekter som hjemmehørende institusjonelle enheter har skapt som et resultat av at de har deltatt i produksjonen.
- 8.147. Kontoen for allokering av primære inntekter i en detaljert SRM viser arbeidsinntektene til husholdningene skapt av en eller flere sysselsatte medlemmer av husholdningen. Blant annet vil dette vise i hvilken grad hver husholdningsgruppe er avhengig av flere kilder til (arbeids-)inntekt. Bortsett fra dette er transaksjonskategoriene i inntektsfordelings- og inntektsanvendelseskontoene de samme som i forrige tabell.
- 8.148. I denne SRM-oppstillingen er kapitalkontoen og kontoen for finanstransaksjoner flettet sammen, og kontoen for finanstransaksjoner er klassifisert etter type finanskapital i stedet for etter institusjonell sektor. Dermed vil en oppsplitting av denne SRM-oppstillingen etter institusjonelle undersektorer vise både anskaffelser minus avhendelser av forskjellige typer finanskapital, se felt (IX,VII), og stiftelse minus tilbakebetaling av forskjellige typer gjeld, se felt (VII,IX). Disse to kategoriene med transaksjoner er slått sammen i forbindelse med utlandet. Saldoposten nettofinansinvestering kan dermed settes inn i tabell 8.20, men med motsatt fortegn når den blir betraktet fra den nasjonale økonomiens synspunkt (felt IX,XI).

8.149. En stor del av de samlede volumendringene i nettoformuen består trolig av økninger i fast realkapital. Dersom man er spesielt interessert i dynamikken til en økonomi, er det viktig å vise i hvilke næringer produksjonskapasiteten er utvidet. Dette er målet med kontoen for investering i fast realkapital (konto VIII), som er satt inn i denne SRM-oppstillingen. En mer detaljert tabell vil da vise:

- a) hvem som investerer hvor i radene til denne kontoen - felt (VIII,VII), og
- b) hvor investerer man i hva i kolonnene - felt (I,VII).

I dette tilfellet viser *hvem* til en institusjonell undersektor, *hvor* til en næring og *hva* til en produktgruppe. Gjennom denne kontoen for investering i fast realkapital viser SRM forbindelsene på mellomøkonomisk nivå mellom investering i fast realkapital etter institusjonell sektor, som vist i kapitalkontoen, og investering i fast realkapital etter produktgruppe, som oppgitt i tilgangs- og anvendelsestabellene.

8.150. Tabell 8.21 viser hva slags informasjon man kan trekke ut fra en mer detaljert SAM. Hovedhensikten er å vise:

- a) inntektssyklusen, herunder en underoppdeling av arbeidsinntekt etter noen få kategorier med sysselsatte; dette muliggjør en mer detaljert analyse av forbindelsen mellom bruttoprodukt for næringer og primære inntekter for undergrupper av husholdninger,
- b) det innbyrdes forholdet mellom inntektsfordelingen og produksjonsstrukturen; dette henger blant annet sammen med varierende etterspørselsmønstre for forskjellige undergrupper av husholdninger,
- c) allokeringen av sparing på undersektorer, herunder en underoppdeling av investering i fast realkapital etter investerende næring; dette muliggjør en mer detaljert analyse av forbindelsen mellom investering i fast realkapital for undersektorene og investering i fast realkapital etter produktgruppe.

For at framstillingen skal være overskuelig, er antallet grupper i hver konto begrenset til et minimum. En komplett SRM vil naturligvis skille ut flere kategorier per konto.

8.151. Fordi en SRM inneholder både inntekts- og utgiftsstrømmer og tilgangs- og anvendelsestabellene på mellomøkonomisk nivå, kan den tjene som et format for beregning av en lang rekke kontoer. SRM-tilnærmingen er særlig nyttig dersom man vil forene detaljerte data om for eksempel produksjon og internasjonal handel med grunnleggende data fra for eksempel en arbeidskraftsundersøkelse, en forbruksundersøkelse og en investeringsundersøkelse for næringer. I tillegg kan kontoer som settes inn i en SAM, avstemmes ved hjelp av matrisealgebra.

8.152. Når man samler flere grunnleggende data, er det mulig å observere, analysere og finne sammenhengen mellom flere aspekter. Framfor alt er det med en SRM enklere å finne sammenhengen mellom sysselsetting og inntektsfordeling på den ene siden og mer makroorienterte mål, som vekst i nettonasjonalproduktet, likevekt i utenriksregnskapet, stabile prisnivåer osv. på den andre siden. SRM gir også et grunnlag og konsistente data (for basisår) for modeller for den samlede økonomien (likevektsmodeller) med detaljert klassifikasjon av aktører, herunder næringer, typer arbeidskraft og delgrupper av husholdninger.

8.153. Tabell 8.22 viser en del av informasjonen i en komplett SAM. Den vurderer nettoprodukt i alt, se felt (3,2) i den aggregerte tabellen 8.20, gjennom et forstørrelsesglass. For at det skal være lettere å sammenligne med tilgangs- og anvendelsestabellen, er næringene bare klassifisert etter næringshovedområdene i NACE Rev.1. Arbeidsinntekten for menn og kvinner er delt opp i yrkeskategori og bosted for den sysselsatte personen. Netto driftsresultat vises i henhold til den (under)sektor av foretak som den lokale bransjeenheten hører til, og netto blandet inntekt i henhold til stedet for husholdningsvirksomheten. I dette eksempelet omfatter blandet inntekt fremdeles en beregnet avlønning for arbeidskraften til personlige næringsdrivende. Tallene i denne tabellen tilsvarer selvfølgelig totalsummene i tabell 8.20 og 8.21. Nettoprodukt i alt vises for eksempel i nederste høyre hjørne.

8.154. En slik tabell kan vise følgende opplysninger:

- a) andelen av kvinners arbeidsinntekt etter næring og region,
- b) konsentrasjonsgraden av kvinners arbeidsinntekt i visse yrkeskategorier etter næring og region,
- c) inndelingen av arbeidsinntekt etter yrke i hver næring og region for begge kjønn,
- d) den regionale inndelingen av blandet inntekt etter næring,
- e) offentlig foretaks og utenlandsk-kontrollerte foretaks andel av driftsresultatet for hver næring.

8.155. I denne tabellen stammer den detaljerte informasjonen om lønnskostnader fra sysselsettingsstatistikken. Dersom den tas med i et nasjonalregnskap, blir relevansen og påliteligheten til både denne kilden og nasjonalregnskapet forbedret.

Arbeidsinntekten som er oppgitt i denne tabellen, kan deles opp i en mengde- og priskomponent etter sysselsettingstype og næring: sysselsatte normalårsverk (heltidsekivalente) og lønnsatser (veide, heltidsekivalente). I tillegg til dette inneholder en komplett SRM også en tabell som viser allokeringen av disse arbeidsinntektene og tilsvarende sysselsetting for husholdningsgrupper. Lignende transaksjoner kan vises for beregnet arbeidsinntekt for personlig næringsdrivende.

Et datasett som inneholder et anslag over beregnet arbeidsinntekt for enheter som er personlig næringsdrivende samt en oppdeling av all arbeidsinntekt i en mengde- og priskomponent, gir detaljerte sysselsettingsdata som kan være nyttig ved alle typer analyser, og som har direkte sammenheng med alle viktige makroøkonomiske aggregater, herunder sysselsetting (dvs. det samlede antallet sysselsatte personenheter) og sysselsatte normalårsverk (dvs. samlet mengde arbeidskraftsinnsats).

Tabell 8.20. Skjematisk framstilling av en samfunnsmessig regnskapsmatrise

KONTO			0. Varer og tjenester	TOTALØKONOMIEN							UTLANDET		I ALT	
				I. Produk-sjon (næringer)	II.1.1. Inntekts-opptjening (primære innsatskate-gorier)	II.1.2. Allokering av primære inntekter (institusjo-nelle sektorer)	II.2. Sekundær inntekts-fordeling (institusjo-nelle sektorer)	II.4. Anven-delse av disponibel inntekt (institusjo-nelle sektorer)	Kapital (institusjo-nelle sektorer)	Brutto in-vestering i fast real-kapital (næringer)	III.2. Finans-transak-sjoner (finans-kapital)	Løpende		Kapital
			I=1	II=2	III=3a	IV=3b	V=4	VI=5	VII=6/7a	VIII=7b	IX=8	X=14/15	XI=16/17	
0. Varer og tjenester		I=1	Handels- og transport- avanse 0	Produkt- innsats 1 904				Konsum 1 371	Lager- endringer ² 38	Brutto in- vestering i fast real- kapital 376		Eksport av varer og tjenester 536		4 225
T O T A L Ø K O N O M I E N	I. Produk-sjon (næringer)	II=2	Produksjon 3 595											3 595
	II.1.1. Inntekts-opptjening (primære innsatskate-gorier)	III=3a		Netto- produkt (basispriser) 1 469								Lønnskost- nader fra utlandet 6		1 475
	II.1.2. Allokering av primære inntekter (institusjo-nelle sektorer)	IV=3b	Produkt- skatter minus produktsub- sidier 133		Opptjent inntekt, netto (basis- priser) 1 473	Formues- inntekt 341						Formues- inntekt og produkt- skatter minus produk- sjons- subsidier fra utlandet 66		2 013

² Herunder anskaffelser minus avhendelse av verdigjenstander.

KONTO			0. Varer og tjenester	TOTALØKONOMIEN								UTLANDET		I ALT
				I. Produksjon (næringer)	II.1.1. Inntektsopptjening (primære innsatskategorier)	II.1.2. Allokering av primære inntekter (institusjonelle sektorer)	II.2. Sekundær inntektsfordeling (institusjonelle sektorer)	II.4. Anvendelse av disponibel inntekt (institusjonelle sektorer)	Kapital (institusjonelle sektorer)	Brutto investering i fast realkapital (næringer)	III.2. Finanstransaksjoner (finanskapital)	Løpende	Kapital	
			I=1	II=2	III=3a	IV=3b	V=4	VI=5	VII=6/7a	VIII=7b	IX=8	X=14/15	XI=16/17	
T O T A L Ø K O N O M I E N	II.2. Sekundær inntektsfordeling (institusjonelle sektorer)	V=4				Nasjonalinntekt, netto (NNI) 1 633	Løpende overføringer 1 096					Løpende overføringer fra utlandet 10		2 739
	II.4. Anvendelse av disponibel inntekt (institusjonelle sektorer)	VI=5					Disponibel inntekt, netto 1 604	Korreksjon for sparing i pensjonskasser 11				Korreksjon for sparing i pensjonskasser fra utlandet 0		1 615
	Kapital (institusjonelle sektorer)	VII=6/7a						Sparing, netto 233	Kapitaloverføringer ³ 61		Netto gjeldsstiftelser 603		Kapitaloverføringer fra utlandet ³ 1	898
	Brutto investering i fast realkapital (næringer)	VIII=7b		Kapitalslit 222					Nettoinvestering i fast realkapital 154					376
	III.2. Finanstransaksjoner (finanskapital)	IX=8							Netto anskaffelser av finanskapital 641				Negativ nettofinansinvestering for utlandet -38	603

³ Herunder anskaffelser minus avhendelse av ikke-finansiell kapital.

KONTO			0. Varer og tjenester	TOTALØKONOMIEN							UTLANDET		I ALT	
				I. Produk-sjon (næringer)	II.1.1. Inntekts-opptjening (primære innsatskate-gorier)	II.1.2. Allokering av primære inntekter (institusjo-nelle sektorer)	II.2. Sekundær inntekts-fordeling (institusjo-nelle sektorer)	II.4. Anven-delse av disponibel inntekt (institusjo-nelle sektorer)	Kapital (institusjo-nelle sektorer)	Brutto inve-stering i fast realkapital (næringer)	III.2. Finans-transak-sjoner (finans-kapital)	Løpende		Kapital
			I=1	II=2	III=3a	IV=3b	V=4	VI=5	VII=6/7a	VIII=7b	IX=8	X=14/15		XI=16/17
U T L A N D E T	Løpende	X=14/15	Import av varer og tjenester 497		Lønnskost-nader til utlandet 2	Formues-inntekt og produkt-skatter minus produk-sjonssub-sidier til utlandet 39	Løpende overføringer til utlandet 39	Korreksjon for sparing i pensjons-kasser til utlandet 0						577
	Kapital	XI=16/17							Kapitalover-føringer til utlandet 4			Driftsba-lansen overfor ut-landet -41		-37
I alt			4 225	3 595	1 475	2 013	2 739	1 615	898	376	603	577	-37	

Tabell 8.21. Eksempel på en mer detaljert samfunnsmessig regnskapsmatrise

KONTO				0. Varer og tjenester (produkter)													
							I. Produksjon (næringer)			II.1.1. Inntektsopptjening (primære innsatskategorier)							
				Ia	Ib	Ic	IIa	IIb	IIc	IIIa	IIIb	IIIc	IIId	IIIe	IIIf	IIIg	
0. Varer og tjenester (produkter)		Jordbruks-, skogbruks- og fiskeriprodukter (0)	Ia				3	71	14								
		Produkter fra bergverksdrift og utvinning, kraftforsyning, industri og bygge- og anleggsvirksomhet (1-5)	Ib				36	969	246								
		Tjenester (6-9)	Ic	2	76	-78	7	209	349								
T O T A L Ø K O N O M I E N	I. Produksjon (næringer)	Jordbruk, jakt, skogbruk og fiske (A-B)	IIa	87	2	-											
		Bergverksdrift, industri, kraftforsyning og bygge- og anleggsvirksomhet (C-F)	IIb														
		Tjenester (G-P)	IIc														
				-	2 112	11											
				-	39	1 344											
	II.1.1. Inntektsopptjening (primære innsatskategorier)	Lønnskostnader	Innenlands	Hjemme- hørende menn	IIIa				8	311	153						
				Hjemme- hørende kvinner	IIIb				1	95	192						
				Utlendinger	IIIc				-	1	1						
				Hjemme- hørende i utlandet	IIId												
			Næringskatter minus næringsubsidier		IIIe				-2	49	11						
		Driftsresultat, netto		IIIIf				11	64	142							

		Blandet inntekt, netto	IIIg				14	262	156								
	II.1.2. Allokering av primære inntekter (institusjonelle sektorer)	Husholdninger, lønnstakere	IVa							452	278	-	6	-	-	16	
		Husholdninger, andre	IVb							20	10	-	-	-	60	416	
		Foretak og ideelle organisasjoner	IVc							-	-	-	-	-	141	-	
		Offentlig forvaltning	IVd	2	111	20				-	-	-	-	58	16	-	
	II.2. Sekundær inntektsfordeling (institusjonelle sektorer)	Husholdninger, lønnstakere	Va														
		Husholdninger, andre	Vb														
		Foretak og ideelle organisasjoner	Vc														
		Offentlig forvaltning	Vd														
	II.4. Anvendelse av disponibel inntekt (institusjonelle sektorer)	Husholdninger, lønnstakere	VIa														
		Husholdninger, andre	VIb														
		Foretak og ideelle organisasjoner	VIc														
		Offentlig forvaltning	VId														
Kapital (institusjonelle sektorer)	Husholdninger, lønnstakere	VIIa															
	Husholdninger, andre	VIIb															
	Foretak og ideelle organisasjoner	VIIc															
	Offentlig forvaltning	VIIId															
Bruttoinvestering i fast realkapital (næringer)	Jordbruk, jakt, skogbruk og fiske (A-B)	VIIIa				11											
	Bergverksdrift, industri, kraftforsyning og bygge- og anleggsvirksomhet (C-F)	VIIIb				92											
	Tjenester (G-P)	VIIIc				119											
III.2. Finanstransaksjoner (finanskapital)	Sedler og bankinnskudd	IXa															
	Lån	IXb															
	Annen finanskapital	IXc															
Utlandet	Løpende	X	37	345	115				2								
	Kapital	XI															
I alt				128	2 685	1 412	89	2 123	1 383	472	288	2	6	58	217	432	

TOTALØKONOMIEN																			Utlandet		I alt			
II.1.2 Allokering av primære inntekter (institusjonelle sektorer)				II.2 Sekundær inntektsfordeling (institusjonelle sektorer)				II.4 Anvendelse av disponibel inntekt (institusjonelle sektorer)				Kapital (institusjonelle sektorer)				Bruttoinvestering i fast realkapital (næringer)			III.2 Finanstransaksjoner (finanskapital)			Løpende	Kapital	
IVa	IVb	IVc	IVd	Va	Vb	Vc	Vd	VIa	VIb	VIc	VI d	VIIa	VIIb	VIIc	VII d	VIIIa	VIIIb	VIIIc	IXa	IXb		IXc	X	XI
								16	12	-	2	-	1	-	-	2	-	-				7		128
								339	269	-	3	2	4	28	3	9	109	233				435		2 685
								208	152	13	357	-	-	-	-	-	23	-				94		1 412
																								89
																								2 123
																								1 383
																								472
																								288
																								2
																						6		6
																								58
																								217
																								432
-	-	15	11																			-		778
-	-	52	24																			32		614
3	28	174	11																			27		384
-	-	23	-																			7		237
771				-	-	56	197															-		1 024
577				-	-	23	92															-		692
	94			58	59	16	12															4		243
			191	320	134	37	92															6		780
				646				-	-	2	-											-		648
					499			-	-	9	-											-		508
						107		-	-	-	-											-		107
							352	-	-	-	-											-		352

		85	-	-	-	-		-	-	1		-	86											
		75	-	-	16	7		-	28	4		-	130											
		83	-	4	4	25		130	95	175		-	516											
		-10	1	4	-	-		2	94	74		1	166											
			-	-	-	-							11											
			-	4	36	-							132											
			1	14	92	7							233											
			56	12	44	7						13	132											
			-	5	194	45						-27	217											
			26	82	102	68						-24	254											
4	9	26	-	-	-	4	35	-	-	-	-		577											
								-	-	-	4		-37											
778	614	384	237	1024	692	243	780	648	508	107	352	86	130	516	166	11	132	233	132	217	254	577	-37	

Tabell 8.22. Eksempel på en detaljert delmatrise: nettoprodukt (i basispriser)

(Tabell 8.20, felt 3,2)						NÆRINGER (næringsområder i NACE Rev. 1)				
						Jordbruk, jakt og skogbruk	Fiske	Bergverksdrift og utvinning	Industri	Elektrisitets-, gass- og vannforsyning
						Ila1	Ila2	Ilb1	Ilb2	Ilb3
Lønns-kostnader	I N N L A N D	Hjemmehørende menn	Jordbruksarbeidere	Land	IIIa1	6,2	0,5	0,0	0,0	0,0
				By	IIIa2	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0
			Arbeidere	Land	IIIa3	0,2	0,0	3,2	21,1	0,6
				By	IIIa4	0,0	0,0	1,8	105,3	9,8
			Handels- og kontorfunksjo-nærer, tjenesteyrker	Land	IIIa5	0,2	0,0	0,5	5,9	0,0
				By	IIIa6	0,0	0,1	1,5	35,6	2,1
			De frie yrker, ledende stillinger, osv.	Land	IIIa7	0,1	0,0	1,7	17,7	0,2
				By	IIIa8	0,0	0,0	2,5	47,7	2,7
		Hjemmehørende kvinner	Jordbruksarbeidere	Land	IIIb1	1,0	0,1	0,0	0,0	0,0
				By	IIIb2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
			Arbeidere	Land	IIIb3	0,0	0,0	0,0	5,7	0,0
				By	IIIb4	0,0	0,0	0,0	13,6	0,0
			Handels- og kontorfunksjo-nærer, tjenesteyrker	Land	IIIb5	0,0	0,0	0,4	5,6	0,1
				By	IIIb6	0,0	0,0	1,2	49,6	2,9

			De frie yrker, ledende stillinger, osv.	Land	IIIb7	0,0	0,0	0,0	1,3	0,0
				By	IIIb8	0,0	0,0	0,1	7,3	0,1
		Ikke-hjemmehørende lønnstakere			IIIc	0,1	0,1	0,1	0,9	0,0
		Hjemmehørende i ikke-hjemmehørende foretak			IIId					
Næringsskatter minus næringssubsidier					IIIe	-2,0	0,0	-2,0	41,1	4,9
Driftsresultat, netto	Husholdninger (egne boliger)			III f1						
	Ideelle organisasjoner og offentlige personlige foretak			III f2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
	Foretak	Offentlige		III f3	0,1	0,0	2,7	8,0	9,0	
		Nasjonale private		III f4	10,7	0,2	0,4	13,0	0,1	
		Utenlandske		III f5	0,0	0,0	1,4	6,0	0,0	
Blandet inntekt, netto		Land			III g1	12,3	1,4	0,0	65,4	0,0
		By			III g2	0,2	0,2	0,0	161,6	0,0
Delsummer:										
Lønnskostnader (betalt av hjemmehørende produksjon)						8,0	1,0	13,0	317,3	18,5
- Hjemmehørende menn					IIIa	6,9	0,8	11,1	233,3	15,4
- Hjemmehørende kvinner					IIIb	1,0	0,1	1,7	83,1	3,0
- Ikke-hjemmehørende					IIIc	0,1	0,1	0,1	0,9	0,0
Blandet inntekt og driftsresultat						23,2	1,8	4,5	254,0	9,1
- Driftsresultat, netto					III f	10,8	0,2	4,5	27,0	9,1
- Blandet inntekt, netto					III g	12,4	1,6	0,0	227,0	0,0
Nettoprodukt i alt					III	29,2	2,8	15,5	612,4	32,5

Bygge- og anleggsvirksomhet	Agentur-, engros- og detaljhandel, reparasjon av motorkjøretøyer og varer til personlig bruk	Hotell- og restaurantvirksomhet	Transport, lagring, kommunikasjon	Finansiell tjenesteyting	Omsetting og drift av fast eiendom, utleie og forretningsmessig tjenesteyting	Offentlig administrasjon, forsvar og trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning	Undervisning	Helse- og sosialtjenester	Kollektiv, sosial, personlig tjenesteyting ellers	Finansformidlingstjenester indirekte målt	I alt
IIb4	IIc1	IIc2	IIc3	IIc4	IIc5	IIc6	IIc7	IIc8	IIc9	IIc10	II
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	6,8
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,5
12,4	1,9	0,1	2,8	0,6	0,1	0,2	0,8	0,2	1,8		46,0
27,4	4,0	0,4	7,9	1,5	0,4	0,9	1,0	0,8	4,7		165,9
0,9	3,0	0,2	0,5	3,7	0,6	1,5	0,6	0,0	2,4		20,0
3,7	6,6	0,5	1,8	6,9	3,0	5,8	0,6	0,4	7,3		75,9
2,6	0,7	0,2	0,3	1,8	1,3	2,7	14,0	1,0	1,8		46,1
4,4	1,3	0,4	1,0	5,6	5,9	10,6	20,1	4,1	4,7		111,0
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		1,1
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		0,0
0,0	0,1	0,1	0,0	0,1	0,0	0,1	0,4	0,2	0,8		7,5
0,1	0,2	0,2	0,1	0,3	0,2	0,3	0,4	0,8	2,6		18,8
1,3	6,2	0,6	0,4	1,6	0,8	1,8	4,3	0,6	24,2		47,8
4,6	14,3	2,5	1,0	8,8	4,7	9,0	4,9	2,0	36,6		142,1
0,1	0,2	0,0	0,0	1,0	0,3	0,9	9,3	2,4	5,5		21,0
0,3	0,3	0,1	0,0	3,6	1,1	4,8	10,6	9,8	11,2		49,3
0,2	0,2	0,0	0,1	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0		2,0
5,0	0,0	0,0	-6,0	8,3	3,7	1,0	0,0	0,0	4,0		58,0
							60,0				60,0
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	21,0		21,0
1,1	-12,1	0,1	3,6	1,5	1,0		0,0	6,2	10,1	-5,0	26,3
21,9	6,0	2,7	7,1	14,8	49,0		0,0	1,3	11,5	-35,0	103,7
0,4	0,5	0,3	1,8	2,2	1,5		0,0	0,0	0,0	-8,0	0,0
9,4	10,7	0,5	0,5	3,0	32,9	0,0	0,0	3,4	2,1		141,6
25,6	20,4	4,3	2,5	2,0	61,1	0,0	0,0	7,6	4,9		290,4
58,0	39,0	5,3	15,9	35,5	18,4	39,1	67,0	22,3	103,6		761,8
51,4	17,5	1,8	14,3	20,1	11,3	21,9	37,1	6,5	22,7		472,2
6,4	21,3	3,5	1,5	15,4	7,1	16,9	29,9	15,8	80,9		287,6
0,2	0,2	0,0	0,1	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0		2,0
58,4	25,5	8,0	15,5	23,5	205,5	0,0	0,0	18,5	49,6	-48,0	649,1
23,4	-5,6	3,1	12,5	18,5	111,5	0,0	0,0	7,5	42,6	-48,0	217,1
35,0	31,1	4,9	3,0	5,0	94,0	0,0	0,0	11,0	7,0		432,0
121,4	64,5	13,3	25,4	67,3	227,6	40,1	67,0	40,8	157,2	-48,0	1 468,9

KAPITTEL 9: Kryssløpstabeller

Kapittel 9 i ENS omhandler tre typer tabeller innenfor feltet kryssløp (input-output). Størparten av kapittelet er viet tilgangs- og anvendelsestabeller (supply and use tables) med klar statistisk forankring, beskrevet forenklet såvel som utførlig og ved hjelp av tabellillustrasjoner. Deretter følger tabeller som binder tilgangs- og anvendelsestabellene opp mot sektordimensjonen gjennom krysstabeller for næring * institusjonell sektor. Endelig er det gitt en forholdsvis summarisk presentasjon av de analytiske symmetriske kryssløpstabellene på produkt * produkt, eller næring * næring form, også med tabellillustrasjoner. Sistnevnte omtales som input-output tabeller til vanlig og ble utviklet av Leontief før det moderne nasjonalregnskap for alvor ble utviklet i etterkrigstiden.

Stikkord og innholdshenvisninger

9.01	Rammen for kryssløpstabeller
9.02,,05-08,,10-15	Tilgangs- og anvendelsestabeller
9.02,,22	Vare- og tjenestestrømmer
9.04	Anvendelsestabeller
9.05,,08	Anvendelsestabell og tilgangstabell
9.05-12	Produktgruppering etter aktivitet (CPA)
9.09-15	Symmetriske kryssløpstabeller
9.17	Næringsgruppering (NACE Rev.1)
9.20	Markedsrettet produksjon / produksjon for eget bruk / annen ikke-markedsrettet produksjon
9.22	Produktstrømmer i basispris i tilgangstabellen
9.22	Produktstrømmer i kjøperpris i anvendelsestabellen
9.23	Bruttoprodukt
9.24	Faktorkost
9.25	Bruttonasjonalprodukt (BNP)
9.27	Beholdninger av fast realkapital
9.29	Konstruksjon av tilgangs- og anvendelsestabeller
9.29	Regnskapskonvensjoner i ENS
9.29	Lønnskostnader
9.29d	Varige goder
9.29f	Sysselsetting
9.30,,52	Sektorregnskap og tilgangs- og anvendelsestabeller
9.30,,52	Tilgang og sektorregnskap
9.30	Cif-verdi
9.30	Fob-verdi
9.32	Utlendingers kjøp (konsum) på innenlandsk territorium
9.32	Innlendingers kjøp i utlandet
9.33	Behandling av FISIM
9.34,,38,,43	Basispriser og kjøperpriser i tilgangs- og anvendelsestabeller
9.35-37	Avstemming av tilgang og anvendelse
9.38-41	Handels- og transportavanser
9.42	Produksjonsskatter
9.44-45	Merverdiavgift
9.46-47	Produktskatter minus produktsubsidier
9.48-50	Anvendelsestabell for innenlandsproduserte produkter
9.48-49	Anvendelsestabell for importerte produkter
9.51	Spesifikke tilgangs- og anvendelsestabeller
9.51f	Formålsguppering for individuelt konsum (COICOP)
9.51f	Formålsguppering for offentlige utgifter (COFOG)
9.54-62	Kryssløpstabeller på produkt * produkt form
9.62	Kryssløpstabeller for innenlandsk produksjon
9.62	Leontief inverse tabell

9.01. Kryssløpstabellene omfatter tre typer tabeller:

- a) tilgangs- og anvendelsestabeller,
- b) tabeller som forbinder tilgangs- og anvendelsestabellene med sektorregnskapene,
- c) symmetriske kryssløpstabeller.

9.02. Tilgangs- og anvendelsestabeller er matriser inndelt etter næring og produkt som gir en svært detaljert beskrivelse av den innenlandske produksjonsvirksomheten og den nasjonale økonomiens produkttransaksjoner. Tabellene viser:

- a) strukturen i produksjonskostnadene og den inntekten som dannes ved produksjonsvirksomheten,
- b) strømmene av varer og tjenester som produseres innenfor den nasjonale økonomien,
- c) strømmene av varer og tjenester til og fra utlandet.

9.03. En tilgangstabell viser tilgangen av varer og tjenester etter produkt og opprinnelse, idet det skilles mellom innenlandsk produksjon og import. Tabell 9.1 viser et forenklet eksempel på en tilgangstabell.

Tabell 9.1. Forenklet tilgangstabell

Tilgang		Næringer	Utlandet	I alt
		(1)	(2)	(3)
Produkter	(1)	Produksjon etter produkt og næring	Import etter produkt	Tilgang etter produkt i alt
I alt	(2)	Produksjon etter næring i alt	Import i alt	Tilgang i alt

9.04. En anvendelsestabell viser anvendelsen av varer og tjenester etter produkt og anvendelsestype, dvs. som produktinnsats (etter næring), konsum, bruttoinvestering eller eksport. Videre viser tabellen komponentene i bruttoproduktet, dvs. lønnskostnader, næringskatter minus næringsubsidier, netto blandet inntekt, netto driftsresultat og kapitalslit. Tabell 9.2 viser et forenklet eksempel på en anvendelsestabell.

Tabell 9.2. Forenklet anvendelsestabell

Anvendelse		Næringer	Utlandet	Konsum	Bruttoinvestering	I alt
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Produkter	(1)	Produktinnsats etter produkt og næring	Eksport	Konsum	Bruttoinvestering	Anvendelse etter produkt i alt
Komponenter i bruttoproduktet	(2)	Bruttoprodukt etter komponent og næring				
I alt	(3)	Innsatsfaktorer etter næring i alt				

9.05. Mellom tilgangs- og anvendelsestabellene er det to identitetsforhold (forutsatt at tilgang og anvendelse verdisettes konsistent, se tabell 9.5 og 9.6):

- a) identitet etter næring: produksjon etter næring = innsats etter næring.

I den forenklede tilgangs- og anvendelsestabellen skal derfor radvektoren i felt (2,1) i tabell 9.1 tilsvare radvektoren i felt (3,1) i tabell 9.2.

For hver næring gjelder altså følgende:

produksjon = produktinnsats + bruttoprodukt,

- b) identitet etter produkt: tilgang i alt etter produkt = anvendelse i alt etter produkt.

I de forenklede tabellene skal derfor kolonnevektoren i felt (1,3) i tabell 9.1 tilsvare kolonnevektoren i felt (1,5) i tabell 9.2.

For hvert produkt gjelder altså følgende:

produksjon + import = produktinnsats + eksport + konsum + bruttoinvestering.

Disse identitetene etter næring og produkt kan brukes til å kontrollere og forbedre konsistensen og helheten i beregninger (se punkt 9.11).

9.06. Tilgangs- og anvendelsestabeller er grunnlaget for alle tabeller etter næring, f.eks. tabeller over sysselsetting, bruttoinvestering i fast realkapital og kapitalbeholdning.

9.07. Tilgangs- og anvendelsestabellene inneholder alle strømmer på følgende kontoer:

- a) kontoen for varer og tjenester,
- b) produksjonskontoen,
- c) kontoen for inntektsopptjening.

9.08. En tilgangstabell og en anvendelsestabell kan også kombineres og settes opp i én tabell. Dette kan gjøres ved å tilføye to rader og en kolonne i tabellen, for produksjon og import (se tabell 9.3). Legg merke til at radene og kolonnene fra tilgangstabellen i punkt 9.03 er flyttet over i tabellen nedenfor.

Tabell 9.3. Forenklet kombinert tilgangs- og anvendelsestabell

		Produkter	Næringer	Utlandet	Konsum	Bruttoinvestering	I alt
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Produkter	(1)	—	Produktinnsats	Eksport	Konsum	Bruttoinvestering	Anvendelse etter produkt i alt
Næringer	(2)	Produksjon	—	—	—	—	Produksjon etter næring i alt
Komponenter i brutto-produktet	(3)	—	Bruttoprodukt				
Utlandet	(4)	Import	—				
I alt	(5)	Tilgang etter produkt i alt	Innsatsfaktorer etter næring i alt				

9.09. En symmetrisk kryssløpstabell er en matrise over “produkt x produkt” eller “næring x næring” som gir en svært detaljert beskrivelse av den innenlandske produksjonsvirksomheten og den nasjonale økonomiens produktransaksjoner. En symmetrisk kryssløpstabell samler både tilgang og anvendelse i en enkelt tabell. Det er en klar begrepsmessig forskjell mellom en kombinert tilgangs- og anvendelsestabell og en symmetrisk kryssløpstabell: i den første knyttes produkter til næringer, mens den andre er av typen “produkt x produkt” eller “næring x næring”. I en symmetrisk kryssløpstabell benyttes altså enten en produkt- eller en næringsklassifikasjon i både rader og kolonner (se tabell 9.4).

Tabell 9.4. Forenklet symmetrisk kryssløpstabell (produkt x produkt)

		Produkter	Utlandet	Konsum	Bruttoinvestering	I alt
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Produkter	(1)	Produktinnsats	Eksport	Konsum	Bruttoinvestering	Anvendelse etter produkt i alt
Komponenter i brutto-produktet	(2)	Bruttoprodukt	—	—	—	—
Utlandet	(3)	Import	—	—	—	—
I alt	(4)	Tilgang etter produkt i alt	—	—	—	Tilgang i alt = Anvendelse i alt

9.10. Størstedelen av de statistiske opplysningene som kan innhentes fra produksjonsenheter, angir hvilken type produkter de har produsert/solgt, og, vanligvis i mindre detaljert form, hvilken type produkter de har kjøpt/brukt. Formatet på tilgangs- og anvendelsestabellene er tilpasset denne typen statistiske opplysninger (dvs. næring x produkt). Derimot er opplysninger av typen "produkt x produkt" eller "næring x næring", som kreves i symmetriske kryssløpstabeller, ofte ikke tilgjengelige. Undersøkelser om næringer gir f.eks. vanligvis opplysninger om den typen produkter som brukes og produseres. Opplysninger om innsatsfaktorer for produkter og komponenter i bruttoproduktet for hvert produkt som produseres, kan imidlertid vanligvis ikke innhentes (ideelt sett bør den administrative avdelingen i et foretak kunne foreta en fordeling av alle kostnader på de ulike typene produksjon, og samtidig vise sammensetningen av produktinnsats etter type produkt). I praksis er derfor opplysninger ordnet i form av tilgangs- og anvendelsestabeller et praktisk utgangspunkt for å bygge opp de mer analytiske opplysningene i de symmetriske kryssløpstabellene. Opplysningene om næring x produkt i tilgangs- og anvendelsestabellene kan konverteres til opplysninger av typen "produkt x produkt" eller "næring x næring" ved å tilføye ytterligere statistiske opplysninger om innsatsfaktorenes struktur, eller ved å anta at innsatsfaktorenes struktur etter produkt eller næring er konstant (se punkt 9.54-9.60).

9.11. Tilgangs- og anvendelsestabellene tjener både statistiske og analytiske formål. De viktigste statistiske formålene er:

- å påvise huller og manglende konsistens i grunnleggende datakilder,
- å veie og beregne indekstall, samt pris- og volummål,
- å foreta beregninger ved hjelp av restverdier (beregne en variabel ved først å beregne alle andre variabler i identiteten), f.eks. for produksjon eller konsum av spesifikke produkter,
- å kontrollere og forbedre konsistensen, plausibiliteten og helheten til tallene i tilgangs- og anvendelsestabellene og de avledede tallene (f.eks. på produksjonskontoene). For dette formål bør avstemmingen ikke begrenses til tilgangs- og anvendelsestabellene i løpende priser:
 - ved å sette opp tilgangs- og anvendelsestabeller i løpende og faste priser for to år eller mer, kan de beregnede endringene i volum, verdier og priser avstemmes samtidig. Sammenlignet med integrering av tilgangs- og anvendelsestabeller for ett år om gangen, er dette en vesentlig forbedring av effektiviteten i integreringssystemet,
 - ved hjelp av tabeller som viser tilknytningen til sektorkontoene, kan det foretas en direkte sammenligning med opplysningene fra sistnevnte kontoer, f.eks. opplysninger om inntektsfordeling, sparing og nettofinansinvestering (beregnet som resultat av finanstransaksjoner). Dette garanterer i det minste at det etter avstemmingen oppnås konsistens mellom tilgangs- og anvendelsestabellene og sektorkontoene,
 - ved å avlede symmetriske kryssløpstabeller fra tilgangs- og anvendelsestabeller kan det avdekkes inkonsistens og svakheter i sistnevnte tabeller. Det skjer derfor også en tilbakemelding fra de symmetriske kryssløpstabellene til tilgangs- og anvendelsestabellene,
- å beregne tall for perioder som det finnes mindre pålitelige opplysninger for, f.eks. beregning av årlige tall på grunnlag av detaljerte opplysninger om tilgang og anvendelse for et referanseår, eller beregning av kvartalsvise tall på grunnlag av årlige tilgangs- og anvendelsestabeller.

9.12. Tilgangs- og anvendelsestabellene og de symmetriske kryssløpstabellene gir et detaljert bilde av hvordan tilgangen og anvendelsen av varer, tjenester og arbeidskraft er sammensatt og de tilhørende primære inntektene. Disse tabellene og de forholdstallene som kan avledes av dem (f.eks. produktivitetstall), er ofte gjenstand for økonomisk analyse.

- 9.13. Tilgangs- og anvendelsestabellene og de symmetriske kryssløpstabellene kan også brukes som hjelpemidler i økonomiske analyser. Hver tabelltype har sine fordeler. Ved beregning av direkte og indirekte virkninger må tilgangs- og anvendelsestabellene suppleres med statistiske tilleggsopplysninger eller visse spesifikke forutsetninger. Ved beregning av kumulative virkninger er disse forutsetningene og ytterligere databehov særlig påkrevd. Beregning av kumulative virkninger ved hjelp av tilgangs- og anvendelsestabeller krever i virkeligheten at det settes opp en symmetrisk kryssløpstabell. Som hjelpemiddel ved slike beregninger er derfor den symmetriske kryssløpstabellen å foretrekke. Ved beregning av direkte virkninger og avledede virkninger er imidlertid tilgangs- og anvendelsestabellene, justert med et visst antall forutsetninger (eller statistiske tilleggsopplysninger), vanligvis å foretrekke, fordi:
- a) beregningene i mindre grad er avhengige av forutsetninger,
 - b) tilgangs- og anvendelsestabellene inneholder flere detaljer enn den symmetriske kryssløpstabellen,
 - c) opplysningene i tilgangs- og anvendelsestabellen lettere kan knyttes til andre typer statistiske opplysninger.

Disse egenskapene er også nyttige når tilgangs- og anvendelsestabellene integreres i en makroøkonomisk modell; den samlede modellen som oppnås ved dette, ligner mer på virkelig statistikk, kan gi en lang rekke detaljerte opplysninger og kan relativt enkelt knyttes til områder der andre statistiske opplysninger er tilgjengelige (f.eks. om arbeidsmarkedet eller miljøet).

- 9.14. Tilgangs- og anvendelsestabellene og de symmetriske kryssløpstabellene kan brukes til beregning av:
- a) virkninger av endringer i priser eller skattesatser på verdien av tilgang eller anvendelse,
 - b) virkninger av volumendringer på verdien av tilgang eller anvendelse,
 - c) virkninger av endringer i tilgangspriser på anvendelsespriser,
 - d) virkninger av endringer i anvendelsesvolum på tilgangsvolum,
 - e) virkninger av endringer i tilgangsvolum på anvendelsesvolum.

Beregningene kan vise både direkte og indirekte virkninger. En betydelig økning i energiprisene vil f.eks. påvirke ikke bare de næringene som bruker mye energi, men også de næringene som bruker produksjonen fra de førstnevnte næringene. Ved hjelp av visse forutsetninger kan omfanget av slike indirekte virkninger avledes fra tilgangs- og anvendelsestabellene og de symmetriske kryssløpstabellene. Eksempler på vanlige forutsetninger er:

- a) en konstant struktur på innsatsfaktorene med hensyn til verdier,
- b) en konstant sammensetning av verdien av produksjon etter næring og etter produkt,
- c) en konstant sammensetning av verdien av husholdningenes konsum etter produkt.

Disse forutsetningene er forholdsvis lite fleksible, ettersom de forutsetter at de relative prisene ikke endrer seg, at produksjonsprosessen teknisk sett forblir den samme, og at det ikke forekommer substitusjon mellom de forskjellige kategoriene av husholdningenes konsum. Disse generelle forutsetningene kan imidlertid endres ved først å ta høyde for endringer i relative priser (f.eks. i henhold til Leontief-prismodellen). Dette kan deretter utvides med økonometriske eller andre beregninger av den innvirkning de relative prisene og andre variabler har på de tekniske koeffisientene eller husholdningenes konsum.

Beregningene trenger ikke å være begrenset til tilgang og anvendelse av varer og tjenester, men kan også anvendes på tilgang og anvendelse av arbeidskraft og komponentene i bruttoproduktet.

- 9.15. Tilgangs- og anvendelsestabellene og den symmetriske kryssløpstabellen kan integreres i makroøkonomiske modeller, slik at sistnevnte tabell får et detaljert mesoøkonomisk grunnlag. Tilgangs- og anvendelsestabeller og den symmetriske kryssløpstabellen er særlig egnet til følgende analyser:
- a) analyser av produksjon, kostnadsstrukturer og produktivitet,
 - b) prisanalyser,
 - c) sysselsettingsanalyser,
 - d) analyser av strukturen i investeringer, konsum, eksport osv.,
 - e) analyser av forholdet mellom innenlandsk produksjon og miljøet (f.eks. bruk av spesifikke produkter som drivstoff, papir og glass),
 - f) analyser av import av nødvendig energi,
 - g) analyser av virkningen av ny teknologi,
 - h) følsomhetsanalyser av virkningene av endringer i skattesatser og skattelovgivning.

Tilgangs- og anvendelsestabeller

- 9.16. Tabell 9.5 og 9.6 viser tilgangs- og anvendelsestabellene mer detaljert.

- 9.17. Til klassifikasjon av næringer brukes NACE Rev. 1, og til klassifikasjon av produkter brukes CPA. Disse to klassifikasjonene er fullstendig i samsvar med hverandre: på hvert aggregeringsnivå viser CPA de viktigste produktene i næringene fastsatt i NACE Rev. 1.
- 9.18. I tilgangs- og anvendelsestabellene er klassifikasjonen av produkter minst like detaljert som klassifikasjonen av næringer, f.eks. det tresifrede nivået i CPA og det tosifrede nivået i NACE Rev.1.
- 9.19. Skillet mellom markedsrettet produksjon, produksjon for eget bruk og annen ikke-markedsrettet produksjon skal bare anvendes for den samlede produksjonen etter næring, og ikke for hver produktgruppe.
- 9.20. Skillet mellom markedsprodusenter og produsenter av produkter for eget bruk på den ene side, og andre ikke-markedsrettede produsenter på den annen, bør bare foretas ved oppdeling etter næring når begge typer produsenter finnes innenfor samme næring. Normalt vil derfor dette skillet bli anvendt bare til underoppdeling av et svært begrenset antall næringer, f.eks. helse- og sosialtjenester og undervisning (se punkt 3.66).
- 9.21. Import og eksport kan underoppdeles i:
- a) handel innenfor Den europeiske union,
 - b) handel med tredjestater.

Tabell 9.5. Tilgangstabell i basispriser inklusive omregning til kjøperpriser

		Næringer (NACE Rev. 1)	Σ(1)	Import cif	Tilgang i basispriser i alt	Handels- og transportavanser	Produktskatter minus produkt-subsidier	Tilgang i kjøperpriser i alt
		1 2 3 4 n						
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	Produkter (CPA)	(1) Produksjon i basispriser etter produkt og næring						
2								
3								
4								
.								
.								
.								
m								
(Korreksjonsposter)								
Σ(1)	(2)	Produksjon etter næring i alt				0		
I alt fordelt, herav:	(3)							
Markedsrettet produksjon								
Produksjon for eget bruk								
Annen ikke-markedsrettet produksjon				0		0		
				0		0		

Tabell 9.6. Anvendelsestabell i kjøperpriser

		Næringer (NACE Rev. 1)	Σ(1)	Sluttanvendelser a) b) c) d) e) f)	Σ(3)	Σ(1)+Σ(3)
		1 2 3 n				
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1 2 3 4 . . . m (Korreksjonsposter)	Produkter (CPA)	(1)	Produktinnsats i kjøperpriser etter produkt og næring	Sluttanvendelser i kjøperpriser/fob Konsum: a) i husholdninger b) i ideelle organisasjoner c) i offentlig forvaltning Bruttoinvestering: d) bruttoinvestering i fast realkapital og verdigjenstander e) lagerendringer f) eksport (fob)		
Σ(1)		(2)	Produktinnsats etter næring i alt	Sluttanvendelser etter type i alt		Anvendelse i alt
Lønnskostnader Næringsskatter minus næringssubsidier Kapitalslit Driftsresultat, netto		(3)	Komponenter i bruttoproduktet etter næring			
Σ(3)		(4)	Bruttoprodukt etter næring			
Σ(1)+Σ(3)		(5)	Produksjon i basispriser etter næring			
Tilleggsopplysninger: Bruttoinvestering i fast realkapital Beholdninger av fast realkapital Arbeidskraftsinnsats		(6)				

- 9.22. I tilgangstabellen verdisettes strømmene av varer og tjenester i basispriser. I anvendelsestabellen verdisettes strømmene av varer og tjenester i kjøperpriser. For å oppnå samsvar mellom tilgang og anvendelse viser tabell 9.5 også omregningen av tilgang i basispriser til tilgang i kjøperpriser. Ettersom tilgang skal være lik anvendelse, viser tabellen også omregningen av anvendelse i kjøperpriser til anvendelse i basispriser. Dermed kan det avledes to identiteter av denne omregningen:
- a) tilgang i kjøperpriser = anvendelse i kjøperpriser,
 - b) tilgang i basispriser = anvendelse i basispriser.
- 9.23. Bruttoprodukt registreres i basispriser og defineres som differansen mellom produksjon i basispriser og produktinnsats i kjøperpriser.
- 9.24. Bruttoprodukt til faktorkost anvendes ikke i ENS. Denne størrelsen kan imidlertid avledes av bruttoprodukt i basispriser ved å trekke fra næringskatter minus næringsubsidier.
- 9.25. BNP verdisettes i markedspriser. Dette aggregatet kan avledes av tilgangs- og anvendelsestabellene på tre ulike måter:
- a) produksjon i basispriser etter næring minus produktinnsats i kjøperpriser etter næring pluss netto produktskatter (produksjonsmetoden), produktinnsats etter næring omfatter anvendelse av indirekte målte finansformidlingstjenester som er registrert i en fiktiv næring (se punkt 9.33),
 - b) komponentene i bruttoproduktet i basispriser etter næring minus anvendelse av indirekte målte finansformidlingstjenester (registrert i en fiktiv næring, se punkt 9.33) pluss netto produktskatter (inntektsmetoden),
 - c) summen av kategoriene i sluttanvendelser minus import: eksport - import + konsum + bruttoinvestering (alt i kjøperpriser) (utgiftsmetoden).
- 9.26. Anvendelsestabellen 9.6 inneholder også en del tilleggsopplysninger: bruttoinvestering i fast realkapital, beholdninger av fast realkapital og arbeidskraftsinnsats etter næring. Disse opplysningene er avgjørende for produktivitetsanalyser og kan dessuten brukes i andre typer analyser (f.eks. sysselsettingsanalyser).
- 9.27. I ENS verdisettes beholdningen av fast realkapital til de markedsprisene som gjelder på den datoen da balanseregnskapene opprettes. For fast realkapital kjøpt i tidligere år, betyr dette at kapitalslitet i de foregående år skal trekkes fra de løpende markedsprisene for ny realkapital av samme type og kvalitet. Dette nettobegrepet for fast realkapitalbeholdning kan brukes ved beregning av kapitalintensiteten. Ved produktivitetsanalyser benyttes det imidlertid oftere et spesifikt bruttobegrep for fast realkapitalbeholdning. I henhold til dette bruttobegrepet skal all fast realkapital verdisettes i de løpende markedsprisene for ny realkapital av samme type og kvalitet. Kapitalslit i siste og tidligere år trekkes ikke fra. Dette bruttobegrepet er ikke standardbegrepet som benyttes i ENS, men det kan lett beregnes ved hjelp av PIM-årgangsmetoden. Ettersom bruttotall benyttes i stor utstrekning, anbefales det at både brutto- og nettotallene for fast realkapitalbeholdning oppgis som tilleggsopplysninger.
- 9.28. I produktivitetsanalyser er utførte timeverk den variabelen som foretrekkes med hensyn til arbeidskraftsinnsats. Dersom det skal trekkes konklusjoner om antall sysselsatte, kan imidlertid antall jobber også være relevant. Begge variabler kan oppdeles ytterligere, f.eks. i lønnstakere og selvstendige.
- 9.29. For bedre å kunne utarbeide og forstå tilgangs- og anvendelsestabellene er det viktig å oppsummere noen av de regnskapsprinsippene som er fastsatt i ENS:
- a) produksjon av hjelpeaktiviteter registreres ikke separat. Alle innsatsfaktorer som konsumeres i en hjelpeaktivitet, behandles som innsatsfaktorer i den hovedaktiviteten eller sekundære aktiviteten som den er tilknyttet. Hjelpeaktiviteter kan f.eks. være markedsføring, regnskapsføring, lagring og rengjøring (se punkt 3.12 og 3.13),
 - b) varer eller tjenester som produseres og konsumeres innenfor samme regnskapsperiode og innenfor samme lokale bransjeenhet, registreres ikke separat. De registreres derfor ikke som en del av den lokale bransjeenhets produksjon eller produktinnsats. Dette gjelder f.eks. for:
 - 1. frø og planter til såing og utplanting,
 - 2. kull som konsumeres av kullgruver til produksjon av briketter,
 - 3. elektrisk kraft som konsumeres av kraftverk,
 - c) bearbeiding, vedlikehold, service eller reparasjoner i mindre omfang på vegne av andre lokale bransjeenheter skal registreres netto, dvs. eksklusive verdien av de berørte varene. Dersom varene derimot er gjenstand for vesentlige fysiske endringer, skal transaksjonen registreres brutto, dvs. som kjøp og salg av de berørte varene,
 - d) varige goder kan leies eller leases (operasjonell leasing). I slike tilfeller registreres de som investeringer i fast realkapital og fast realkapitalbeholdning i den næringen som eieren hører inn under. I brukerens næring registreres leiebeløpet som produktinnsats,

- e) personer som arbeider via vikarbyråer, registreres som sysselsatt innenfor disse byråenes næring, og ikke i de næringene der de faktisk arbeider. Som følge av dette, registreres betalingene til disse personene som produktinnsats (og ikke som lønnskostnader) i sistnevnte næringer. Arbeidskraft som stilles til rådighet for andre mot betaling, behandles på samme måte,
- f) sysselsetting og lønnskostnader er vide begreper i ENS:
 - 1. sysselsetting omfatter også arbeidsplasser opprettet av sosiale årsaker, f.eks. for funksjonshemmede, personer som har vært arbeidsløse i lang tid eller unge arbeidssøkende. De berørte personene anses følgelig som lønnstakere som mottar lønn (ikke sosiale overføringer), selv om deres produktivitet kan være (mye) lavere enn andre lønnstakere,
 - 2. sysselsetting omfatter også visse tilfeller der de berørte personene ikke forventes å arbeide i det hele tatt, f.eks. personer som er oppsagt, men som i en fastsatt periode mottar betaling fra sine tidligere arbeidsgivere. Denne konvensjonen har imidlertid ingen innvirkning på tallene for arbeidskraftsinnsats i form av utførte timeverk, ettersom det faktisk ikke utføres timeverk.

9.30. I tilgangs- og anvendelsestabellene må det innføres to korreksjonsposter for å skape samsvar mellom verdisettingen av importen i tilgangs- og anvendelsestabellene og i sektorkontoene (se også tabell 9.5 og 9.6).

I tilgangstabellen verdisettes import av varer i cif-verdier. Dermed verdisettes importkostnadene for høyt når transport- og forsikringstjenestene som er innarbeidet i cif-verdien, ytes av hjemmehørende (f.eks. transport for egen regning eller utført av spesialiserte hjemmehørende transportforetak). For å skape balanse mellom importen og eksporten, må eksporten av tjenester derfor økes med et beløp tilsvarende den importen som er verdisatt for høyt. På sektorkontoene verdisettes importen av varer i fob-verdier. Dette medfører også at importen verdisettes for høyt, på samme måte som med cif-verdisetting. Når det gjelder fob-verdisettingen, er imidlertid overvurderingen mindre, noe som innebærer at den imputerte økningen av eksporten også er mindre. Bruken av forskjellige verdisettingsmetoder medfører dermed at den samlede nettoimporten er den samme, men at både den samlede importen og den samlede eksporten er større med cif-verdisetting. Det kan skapes samsvar mellom de to verdisettingsmetodene i tilgangs- og anvendelsestabellene ved at det innføres korreksjonsposter for både importen og eksporten. Korreksjonspostene må tilsvare verdien av de transport- og forsikringstjenester som ytes av hjemmehørende, og som er inkludert i cif-verdien, men ikke i fob-verdien, dvs. med hensyn til transport og forsikring fra eksportlandets grense til importlandets grense. Når disse korreksjonspostene først er innarbeidet i tilgangs- og anvendelsestabellene, krever de ingen særskilt behandling i kryssløpsberegningene.

- 9.31. Overføring av brukte varer registreres i anvendelsestabellen som negative utgifter for selgeren og positive utgifter for kjøperen. For den berørte produktgruppen utgjør overføringen av en brukt vare en omklassifisering av anvendelser. Det er bare transaksjonskostnadene som ikke skal omklassifiseres. De registreres som anvendelse av tjenester fra foretak og frie yrker. I forbindelse med beskrivelser og analyser kan det være hensiktsmessig for et visst antall produktgrupper å kjenne det relative omfanget av overføringer av brukte varer, f.eks. antall bruktbiler eller mengden av gjenbrukspapir.
- 9.32. Innlendingers konsum i utlandet og utlendingers konsum innenlands utgjør vanligvis et særskilt område innenfor utarbeidningen av statistikk. Disse to postene brukes til å korrigere de første beregningene av import, eksport og, når det gjelder den delen av kjøpene i utlandet som konsumeres, konsum. For å oppnå balanse mellom tilgangen og anvendelsen for hvert produkt, bør alle disse kjøpene deles inn etter de berørte produktgruppene. Med hensyn til de produktgruppene der disse typene kjøp er av vesentlig betydning, kan de oppføres som en underkategori, f.eks. boutgifter.
- 9.33. I alle tilgangs- og anvendelsestabellene utvides næringsklassifikasjonene i NACE Rev. 1 med en fiktiv næring for anvendelse av indirekte målte finansformidlingstjenester. I tilgangstabellen er det ikke registrert noen transaksjoner for denne næringen. I anvendelsestabellen registreres den samlede anvendelsen av indirekte målte finansformidlingstjenester som denne fiktive næringens produktinnsats. Ettersom den fiktive næringen ikke har noen andre transaksjoner, er dens netto driftsresultat negativt tilsvarende verdien av dens produktinnsats. Alle andre komponenter i dens bruttoprodukt er null. Som følge av dette er dens samlede bruttoprodukt lik dens (negative) netto driftsresultat.
- 9.34. Omregningen av tilgangs- og anvendelsestabellene i basispriser til kjøperpriser krever:
 - a) at handelsavansene omposteres,
 - b) at transportavansene omposteres,
 - c) at produktskattene legges til (unntatt fradragsberettiget merverdiavgift),
 - d) at produktsubsidiene trekkes fra.

Denne omregningen er en viktig del av avstemmingen og vises i detalj i egne tabeller (se tabell 9.7 og 9.8). Disse tabellene kan også brukes til viktige analyser, f.eks. av priser og av virkningen av endringer i produktskattesatsene.

- 9.35. Når det skal utarbeides tilgangs- og anvendelsestabeller og de to sidene skal avstemmes, har man alltid valget mellom to diametralt forskjellige metoder for korreksjon av statistiske data:
- a) tilgangen av hvert produkt i basispriser kan korrigeres til kjøperpriser, slik at det er mulig å foreta en avstemming mot anvendelsen i kjøperpriser,
 - b) alle anvendelser i kjøperpriser kan korrigeres til basispriser, slik at det er mulig å foreta en avstemming mot tilgangen i basispriser.
- 9.36. I praksis kan det være behov for å benytte begge typene avstemming for å sette opp en tilgangs- og anvendelsestabell. Begge mulighetene angår eller krever samme former for korreksjon, dvs. for produktskatter minus produktsubsidier og handels- og transportavanser etter produkter. I virkeligheten er det første alternativet ikke mulig uten det andre, ettersom det vanligvis ikke er mulig å sette opp kolonnene over produktskatter, produktsubsidier og handels- og transportavanser oppdelt etter produkter i tilgangstabellen, med mindre man kjenner fordelingen av de enkelte produktene etter anvendelse, som framgår av anvendelsestabellen i kjøperpriser (tabell 9.6).
- 9.37. For å avstemme tilgang og anvendelse må derfor følgende tabeller utarbeides:
- a) tilgangs- og anvendelsestabellene 9.5 og 9.6 med angivelse av den endelige avstemming mellom samlet tilgang og anvendelse etter produkt i kjøperpriser og basispriser,
 - b) tabellene over handels- og transportavanser og over produktskatter minus produktsubsidier (tabell 9.7 og 9.8).
- 9.38. Omregningen av tilgangs- og anvendelsestabellene i fra basispriser til kjøperpriser (se punkt 9.34) krever at handelsavansene omposteres. Verdisetting i basispriser innebærer at handelsavansene registreres som en del av handelen med de berørte produktene, mens verdisseting i kjøperpriser innebærer at handelsavansene allokeres til de produktene de gjelder. En tilsvarende situasjon gjelder for transportavanser.
- 9.39. De samlede handelsavansene etter produkt er lik de samlede handelsavansene etter handelsnæring pluss andre næringers sekundære handelsavanser. En tilsvarende ligning gjelder for transportavanser.

Tabell 9.7. Forenklet tabell over handels- og transportavanser

		Næringer (NACE Rev. 1)	$\Sigma(1)$	Sluttanvendelser a) b) c) d) e) f)	$\Sigma(3)$	$\Sigma(1)+\Sigma(3)$
		1 2 3 n				
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Produkter (CPA)	1	(1)		Handels- og transportavanser på sluttanvendelser: Konsum: a) i husholdninger b) i ideelle organisasjoner c) i offentlig forvaltning Bruttoinvestering: d) bruttoinvestering i fast realkapital og verdigenstander e) lagerendringer f) eksport		
	2					
	3					
	.					
	.					
	.					
	..	Handels- og transportavanser på produktinnsats etter produkt og næring				
	m					
$\Sigma(1)$		(2)		Handels- og transportavanser på sluttanvendelser etter type		Handels- og transportavanser i alt

Tabell 9.8. Forenklet tabell over produktskatter minus produktsubsidier

		Næringer (NACE Rev. 1)	$\Sigma(1)$	Sluttanvendelser a) b) c) d) e) f)	$\Sigma(3)$	$\Sigma(1)+\Sigma(3)$
		1 2 3 n				
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Produkter (CPA)	1	(1)		Produktskatter minus produktsubsidier på sluttanvendelser: Konsum: a) i husholdninger b) i ideelle organisasjoner c) i offentlig forvaltning Bruttoinvestering: d) bruttoinvestering i fast realkapital og verdigenstander e) lagerendringer f) eksport		
	2					
	3					
	.					
	.					
	.					
	..	Produktskatter minus produktsubsidier på produktinnsats etter produkt og næring				
	m					
$\Sigma(1)$		(2)		Produktskatter minus produktsubsidier på sluttanvendelser etter type		Produktskatter minus produktsubsidier i alt

- 9.40. Transportavanser omfatter transportkostnader som kjøperne betaler separat og som er inkludert i anvendelsen av produkter i kjøperpriser, men ikke i basisprisen for produsentens produksjon eller i grossistenes eller detaljistenes handelsavanser. Slike transportavanser omfatter særlig:
- a) transport av varer fra produksjonsstedet til leveringsstedet dersom produsenten betaler en tredjemann for transporten, forutsatt at dette beløpet faktureres kjøperen særskilt,
 - b) transport av varer som organiseres av produsenten, grossisten eller detaljisten på en slik måte at kjøperen må betale transportkostnadene separat, selv om produsenten, grossisten eller detaljisten selv sørger for transporten.

Alle andre kostnader ved transport av varer registreres ikke som transportavanser, f.eks.:

- a) dersom produsenten selv transporterer varene, vil disse transportkostnadene bli inkludert i basisprisene for hans produksjon; denne transporten utgjør en hjelpeaktivitet, og de spesifikke kostnadene i forbindelse med transporten vil ikke kunne identifiseres som transportkostnader,
- b) dersom produsenten sørger for transport av varene uten å fakturere transporten separat, vil disse transportkostnadene bli inkludert i basisprisene for hans produksjon; disse transportkostnadene vil kunne identifiseres som slike og bli registrert som en del av produsentens produktinnsats,
- c) dersom grossister eller detaljister sørger for transport av varene fra det sted der de har fått varene levert, til det sted der de leveres til en annen kjøper, vil disse kostnadene bli inkludert i handelsavansen med mindre transportkostnadene faktureres kjøperen separat. På samme måte som for produsenter kan disse kostnadene utgjøre en hjelpeaktivitet for grossistene og detaljistene eller som kjøp av en formidlingstjeneste, som dermed inngår i handelsavansene, men ikke i transportavansene,
- d) dersom en husholdning kjøper varer til konsum og lar en tredjemann foreta transporten, registreres disse transportkostnadene som konsum av transporttjenester (og inngår ikke i en handels- eller transportavance).

9.41. Tabell 9.7 gir et noe forenklet bilde av en matrise over handels- og transportavanser, fordi:

- a) det ikke skilles uttrykkelig mellom handels- og transportavanser. Begge typer avanser kan vises for hver produktgruppe. En annen løsning er å sette opp atskilte tabeller: én for handelsavanser og én for transportavanser,
- b) det ved handelsavanser bør skilles mellom engroshandel og detaljhandel for å ta høyde for prisforskjellene. Ved utarbeiding av tabellene bør det tas hensyn til at grossister også kan selge direkte til husholdningene (f.eks. møbler), og at detaljister også kan selge til næringer (f.eks. kafeer og restauranter),
- c) det ved beregning og analyse av handelsavanser på produkter til konsum i husholdninger, for hver produktgruppe også kan skilles mellom de viktigste distribusjonskanalene for å ta høyde for forskjellene i deres priser. Skillet mellom engroshandel og detaljhandel er i virkeligheten ikke detaljert nok. Husholdningene kan f.eks. kjøpe varer og tjenester på et supermarkedet, i en kolonialforretning, i en blomsterforretning, i et varehus eller i utlandet, eller de kan få dem som inntekter i naturalier. Dessuten kan handel som biaktivitet for visse produkter være av stor betydning, f.eks. sigaretter, som også selges i kafeer, restauranter og på bensinstasjoner. Slike mer detaljerte skiller er naturligvis mulig bare dersom de tilgjengelige datakildene gir tilstrekkelige opplysninger til at det i det minste kan foretas grove anslag over de enkelte distribusjonskanalenes betydning,
- d) det ved beregning av handelsavanser kan være svært hensiktsmessig med en inndeling etter transporttype (f.eks. jernbane, lufttransport, sjøtransport/transport på innlands vannveier eller veitransport).

9.42. Skatter på produksjon og import består av:

- a) produktskatter (D.21):
 - 1. merverdiavgift (mva) (D.211),
 - 2. skatter på import utenom merverdiavgift (D.212),
 - 3. produktskatter utenom merverdiavgift og skatter på import (D.214),
- b) næringsskatter (D.29).

Lignende kategorier anvendes for produksjons- og importsubsidier. Subsidier behandles som negative produksjons- og importskatter.

Definisjonene av alle disse kategorier finnes i punkt 4.14-4.39.

9.43. Tilgang i basispriser inkluderer næringsskatter minus næringssubsidier. Ved omregning fra basispriser til kjøperpriser (eller omvendt, se punkt 9.34) skal de forskjellige produktskattene legges til, og produktsubsidiene trekkes fra (eller omvendt).

9.44. Merverdiavgift kan være fradragsberettiget, ikke-fradragsberettiget eller ikke anvendes i det hele tatt:

- a) fradragsberettiget merverdiavgift gjelder vanligvis for størstedelen av produktinnsatsen, størstedelen av bruttoinvesteringene i fast realkapital og en del av lagerendringene,
 - b) ikke-fradragsberettiget merverdiavgift gjelder ofte for konsum, en del av bruttoinvesteringene i fast realkapital, en del av lagerendringene og en del av produktinnsatsen,
 - c) merverdiavgift gjelder vanligvis ikke for:
 - 1. eksport (i det minste til land utenfor Den europeiske union),
 - 2. varer og tjenester som pålegges merverdiavgift-satsen 0 uansett anvendelse,
 - 3. produsenter som er fritatt for merverdiavgift-registrering (små bedrifter, religiøse organisasjoner osv.).
- 9.45. Merverdiavgift registreres netto i ENS: all tilgang verdisettes i basispriser, dvs. uten fakturert merverdiavgift. Produktinnsats og sluttanvendelser registreres i kjøperpriser, dvs. uten fradragsberettiget merverdiavgift.
- 9.46. Tabell 9.8 over produktskatter minus produktsubsidier er forenklet fordi:
- a) det ikke skilles mellom de forskjellige typene produktskatter, og subsidier er ikke oppført separat,
 - b) skattesatser og subsidier kan variere etter de enkelte distribusjonskanalene. Det bør derfor også skilles mellom disse når det foreligger relevante og tilstrekkelige opplysninger.
- 9.47. Produktskatter og -subsidier er de beløp som skal betales i henhold til skatteligninger, selvangivelser osv., eller de beløp som faktisk betales (se punkt 4.27). Det utarbeides vanligvis anslag over produktskatter (og -subsidier) etter produkt ved å anvende de offisielle skattesatsene (subsidiessatsene) på de forskjellige strømmene. Deretter bør det foretas en analyse av avvikene i forhold til skatteligningen eller de beløp som faktisk er betalt.
- a) Noen av disse avvikene viser at de opprinnelige anslagene over produktskatter ikke er i samsvar med definisjonene i ENS:
 - 1. i tilfelle skattefritak, bør det opprinnelige anslaget over produktskatter derfor settes lavere,
 - 2. i tilfelle unndragelse ved betaling av produktskatter (f.eks. dersom betaling av skatter er obligatorisk, men det ikke foreligger noen skatteligning), bør anslaget over produktskatter derfor settes lavere,
 - 3. i tilfelle bøter, bør anslaget over produktskatter settes høyere.
- Endringer i anslagene over produktskatter har også innvirkning på variabler som beregnes ved å legge til eller trekke fra de beregnede produktskattene. Produksjonen i basispriser av en bestemt produktgruppe kan f.eks. beregnes ved å trekke blant annet produktskatter fra den beregnede anvendelsen i kjøperpriser. Et anslag over produksjonen i basispriser kan imidlertid også kombineres med blant annet anslag over produktskatter, slik at man kommer fram til et anslag over anvendelsen i kjøperpriser.
- b) Det er flere andre avvik det ikke tas høyde for i tilgangs- og anvendelsestabellen:
 - 1. tidsmessige avvik: betalinger kan f.eks. gjelde skatteligninger for flere år,
 - 2. foretak som har stanset betalingene (konkurs): dette skal registreres som andre volumendringer i finansielle eiendeler og gjeld, dvs. ikke i tilgangs- og anvendelsestabellen.
 - c) I visse tilfeller kan avvikene også vise at det opprinnelige anslaget over produktskatter og -subsidier inneholder alvorlige feil, f.eks. fordi produksjonen av et bestemt produkt er beregnet for lavt. I en slik situasjon kan endringer i anslaget over strømmene av varer og tjenester også være berettiget.
- Ved omregningen fra anvendelser etter produkt i kjøperpriser til basispriser kan endringen av det opprinnelige anslaget over produktskatter og -subsidier registreres som en egen post. I alle kryssløpsberegninger vil det imidlertid være nødvendig å foreta en oppdeling av denne endringen etter produkt, selv om dette bare kan skje etter en enkel matematisk metode (f.eks. proporsjonal fordeling).
- 9.48. Anvendelsestabell 9.6 viser ikke i hvilket omfang de anvendte varene og tjenestene er produsert innenlands eller importert. Denne opplysningen er nødvendig i alle analyser der forholdet mellom tilgang og anvendelse av varer og tjenester i den nasjonale økonomien har betydning. Dette gjelder særlig for analysen av den innvirkning endringer i eksporten eller konsumet har på importen, den innenlandske produksjonen og tilknyttede variabler som sysselsettingen. I virkeligheten gjelder det for de fleste av analysene nevnt i punkt 9.14 og 9.15. Kryssløpstabellene inneholder derfor også en anvendelsestabell for importerte produkter og en for varer og tjenester produsert innenlands (se tabell 9.9 og 9.10).
- 9.49. Anvendelsestabellen for importerte produkter bør utarbeides på grunnlag av alle tilgjengelige opplysninger om anvendelsen av importen. For visse produkter vil f.eks. de viktigste importforetakene være kjent, og for visse produsenter vil det foreligge opplysninger om importens størrelse. Generelt sett er imidlertid rent statistiske data om anvendelsen av importen begrenset, og må derfor vanligvis suppleres med forutsetninger for hver enkelt produktgruppe.

- 9.50. Anvendelsestabellen for varer og tjenester produsert innenlands kan da settes opp ved at anvendelsestabellen for importerte produkter trekkes fra den generelle anvendelsestabellen.

Tabell 9.9. Anvendelsestabell for import

		Næringer (NACE Rev. 1)	$\Sigma(1)$	Sluttanvendelser a) b) c) d) e) f)	$\Sigma(3)$	$\Sigma(1)+\Sigma(3)$
		1 2 3 ... n				
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Produkter (CPA)	1	(1)		Importerte produkter: sluttanvendelser i kjøperpriser/cif-verdier: Konsum: a) i husholdninger b) i ideelle organisasjoner c) i offentlig forvaltning Bruttoinvestering: d) bruttoinvestering i fast realkapital og verdigjenstander e) lagerendringer f) eksport		
	2					
	3					
	.					
	.					
	.					
	.					
	.					
	.					
	m					
$\Sigma(1)$		(2)		Sluttanvendelser av importerte produkter etter type i alt		Import i alt

Tabell 9.10. Anvendelsestabell i basispriser for innenlandsk produksjon

		Næringer (NACE Rev. 1)	$\Sigma(1)$	Sluttanvendelser a) b) c) d) e) f)	$\Sigma(3)$	$\Sigma(1)+\Sigma(3)$
		1 2 3 n				
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Produkter (CPA)	1 2 3 m	(1) Innenlandsk produksjon: produktinnsats i basispriser etter produkt og næring		Innenlandsk produksjon: sluttanvendelser i basispriser: Konsum: a) i husholdninger b) i ideelle organisasjoner c) i offentlig forvaltning Bruttoinvestering: d) bruttoinvestering i fast realkapital og verdigenstander e) lagerendringer f) eksport		
$\Sigma(1)$	(2)	Produktinnsats av innenlandsk produksjon i basispriser etter næring i alt		Sluttanvendelser av innenlandsk produksjon i basispriser		Innenlandsk produksjon i alt
Anvendelse av importerte produkter	(3)	Produktinnsats av importerte produkter etter næring i alt		Sluttanvendelser av importerte produkter i basispriser		Import i alt
Produktskatter minus produktsubsidier	(4)	Produktskatter minus produktsubsidier på produktinnsats etter næring		Produktskatter minus produktsubsidier på sluttanvendelser		Produktskatter minus produktsubsidier i alt
$\Sigma(1)+(3)+(4)$	(5)	Produktinnsats i kjøperpriser etter næring i alt		Sluttanvendelser etter type i alt		Anvendelser i alt
Lønnskostnader Næringsskatter minus næringssubsidier Kapitalslit Driftsresultat, netto	(6)	Komponenter i bruttoproduktet etter næring				
$\Sigma(6)$	(7)	Bruttoprodukt etter næring				
$\Sigma(1)+(3)+(4)+\Sigma(6)$	(8)	Produksjon i basispriser etter næring				
Investeringer i fast realkapital Fast realkapitalbeholdning Arbeidskraftsinnsats	(9)					

- 9.51. For mer spesifikke formål kan tilgangs- og anvendelsestabellene som er vist ovenfor, endres ved å innføre alternative og supplerende klassifikasjoner. Eksempler på dette er:
- a) mer detaljerte produkt- og næringsklassifikasjoner basert på nasjonale klassifikasjoner eller som skal dekke mer spesifikke behov (f.eks. analyse av forskningens og utviklingens rolle i den nasjonale økonomien),
 - b) en mer detaljert geografisk oppdeling av importen og eksporten, f.eks. handel innenfor Den europeiske union klassifisert etter land, og handel utenfor Den europeiske union klassifisert etter økonomiske regioner og visse land som USA og Japan,
 - c) klassifikasjon av importen i:
 1. import av produkter som også produseres innenfor landets grenser ("konkurrerende import"),
 2. import av produkter som ikke produseres innenfor landets grenser ("ikke-konkurrerende import").

Begge formene for import kan forventes å ha forskjellig tilknytning til og betydning for den nasjonale økonomien. Konkurrerende import kan være gjenstand for analyse og økonomisk politikk, ettersom den kan være en erstatning for innenlandsk produksjon. Den kan derfor oppføres som en særskilt kategori av (potensiell) sluttanvendelse i anvendelsestabellene. Med hensyn til ikke-konkurrerende import vil analysene hovedsakelig dreie seg om den innvirkning pris- eller volumendringer vil ha på den nasjonale økonomien (f.eks. i tilfelle en oljekrise),

- d) klassifikasjon av lønnskostnader etter kriterier som utdanningsnivå, heltid/deltid, alder og kjønn. Denne klassifikasjonen vil da også kunne anvendes på tilleggsopplysningene om sysselsetting. På denne måten kan tilgangs- og anvendelsestabellene også benyttes til alle typer analyser av arbeidsmarkedet,
- e) oppdeling av lønnskostnadene i:
 1. lønn, herav:
 - arbeidstakers trygde- og pensjonspremier¹,
 2. arbeidsgivers trygde- og pensjonspremier.

Denne oppdelingen gjør det mulig å analysere den betydning trygde- og pensjonspremiene har for prisene på arbeidskraftsinnsats og disse prisenes innvirkning på brutto driftsresultat,

- f) klassifikasjon av konsum etter formål (for husholdninger: COICOP og for offentlig forvaltning: COFOG). Den funksjonelle klassifikasjonen av disse utgiftene gjør det mulig å vurdere hver funksjons innvirkning på resten av økonomien. For eksempel kan omfanget av offentlige og private utgifter til helsetjenester, transport og utdanning vurderes. Et annet eksempel er analysen av den innvirkning den offentlige forvaltningens forsvarsutgifter har på visse innenlandske næringer, særlig produsenter av luftfartøyer, lastebiler og våpen,
- g) omklassifisering av investeringer i fast realkapital og fast realkapitalbeholdning med hensyn til fast realkapital som leies ut av eieren, f.eks. operasjonell leasing. Den faste realkapitalen kan registreres som eid av brukeren (i motsetning til hva som er vanlig praksis i ENS). Formålet med denne omklassifiseringen er å gjøre kostnadsstrukturen i næringer som leier fast realkapital, sammenlignbar med kostnadsstrukturen i de næringer som eier tilsvarende fast realkapital. For å sikre en konsistent registrering krever denne omklassifiseringen også en endring i leierens produktinnsats og utleierens produksjon i et omfang som svarer til den leien som betales for den faste realkapitalen,
- h) omklassifisering av sysselsetting og lønnskostnader for ansatte som stilles til rådighet for andre mot betaling, og personer som arbeider via vikarbyråer. Formålet med denne omklassifiseringen er å gjøre kostnadsstrukturen i næringene mer sammenlignbare, ved at personene registreres som arbeidstakere i de næringer "der de faktisk arbeider". Denne omklassifiseringen krever også en endring av de berørte næringenes produktinnsats og produksjon.

Tabeller som knytter tilgangs- og anvendelsestabellene til sektorkontoene

- 9.52. Opplysningene i tilgangs- og anvendelsestabellene bør knyttes til sektorkontoene for å sikre at det er samsvar mellom tilgangs- og anvendelsestabellen og sektorkontoene. Dette oppnås ved å sette opp en tabell med variabler som er kryssklassifisert etter næring og sektor (se tabell 9.11).

¹ Det kan være nødvendig å beregne dette begrepet globalt når en arbeidstakers trygde- og pensjonspremier ikke bare avhenger av lønn, men også f.eks. av arbeidstakerens øvrige inntekter, alder og sivilstand.

Tabell 9.11. Tabell som knytter tilgangs- og anvendelsestabellene til sektorkontoene

		Næringer (NACE Rev. 1)	$\Sigma(1)$
		1 2 3. n	
		(1)	(2)
I. Ikke-finansielle foretak			
Produksjon i alt			
Markedsrettet produksjon			
Produksjon for eget bruk			
Annen ikke-markedsrettet produksjon			
Produktinnsats			
Bruttoprodukt			
Lønnskostnader			
Næringsskatter minus næringssubsidier			
Kapitalslit			
Driftsresultat, netto			
Bruttoinvestering i fast realkapital	(1)		
II. Finansielle foretak			
Produksjon i alt			
...			
Bruttoinvestering i fast realkapital			
III. Offentlig forvaltning			
IV. Husholdninger			
V. Ideelle organisasjoner			
Sektorer i alt			
Produksjon			
...			
Bruttoinvestering i fast realkapital	(2)		

Symmetriske kryssløpstabeller

- 9.53. I ENS er den symmetriske kryssløpstabellen på produkt x produkt-form den viktigste. Den beskrives nedenfor.
- 9.54. Kryssløpstabellen produkt x produkt (se tabell 9.4 og 9.12) kan settes opp ved å konvertere tilgangs- og anvendelsestabellene i basispriser. Dette innebærer en endring av formatet fra to asymmetriske tabeller til én symmetrisk tabell (se punkt 9.09). Konverteringen kan deles inn i tre trinn:
- a) fordeling av biprodukter i tilgangstabellen på de næringer der de er hovedprodukter,
 - b) omdanning av kolonnene i anvendelsestabellen fra innsatsfaktorer i næringer til innsatsfaktorer i homogene bransjer (uten aggregering av radene),
 - c) om nødvendig aggregering av de detaljerte produktene (radene) i den nye anvendelsestabellen til de homogene bransjene som er oppført i kolonnene.
- 9.55. Trinn a) innebærer overføring av biprodukter i tilgangstabellen. Ettersom biprodukter føres opp som "ikke-diagonale" poster i tilgangstabellen, er en slik overføring forholdsvis enkel. Disse biproduktene anses som tilgang innenfor de næringer der de er hovedprodukter, og som avgang innenfor de næringer der de blir produsert.
- 9.56. Trinn b) er mer komplisert, ettersom de grunnleggende opplysningene om innsatsfaktorer gjelder næringer og ikke hvert enkelt produkt som produseres av de enkelte næringene. Konverteringen i dette tilfelle består i å overføre innsatsfaktorer knyttet til den sekundære produksjonen fra den næringen der biproduktene er produsert, til den næringen der de utgjør hovedproduksjonen (den typiske produksjonen). Denne overføringen kan utføres på to måter:
1. ved hjelp av supplerende statistiske og tekniske opplysninger,
 2. ved hjelp av forutsetninger.
- 9.57. Supplerende statistiske og tekniske opplysninger bør brukes i så stor utstrekning som mulig. Det kan f.eks. være mulig å innhente spesifikke opplysninger om hva slags innsatsfaktorer som kreves for å produsere bestemte produkter. Slike opplysninger er imidlertid ofte ufullstendige. I siste instans vil det vanligvis bli nødvendig å bruke enkle forutsetninger for å foreta overføringene.

Tabell 9.12. Symmetrisk kryssløpstabell i basispriser (produkt x produkt)

		Produkter (CPA)	$\Sigma(1)$	Sluttanvendelser a) b) c) d) e) f)	$\Sigma(3)$	$\Sigma(1)+\Sigma(3)$
		1 2 3 n				
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Produkter (CPA)	1 2 3 n	(1) Produktinnsats i basispriser (produkt x produkt)		Sluttanvendelser i basispriser: Konsum: a) i husholdninger b) i ideelle organisasjoner c) i offentlig forvaltning Bruttoinvestering: d) bruttoinvestering i fast realkapital og verdigjenstander e) lagerendringer f) eksport		
$\Sigma(1)$	(2)	Produktinnsats i basispriser etter produkt i alt		Sluttanvendelser i basispriser etter type		Anvendelser i basispriser i alt
Produktskatter Produktsubsidier (-)	(3)	Produktskatter minus produktsubsidier (produkt x produkt)		Produktskatter minus produktsubsidier etter type sluttanvendelse		Produktskatter minus produktsubsidier i alt
$\Sigma(1)+(3)$	(4)	Produktinnsats i kjøperpriser etter produkt i alt		Sluttanvendelser i kjøperpriser etter type i alt		Anvendelse i kjøperpriser alt
Lønnskostnader Næringsskatter minus næringssubsidier Kapitalslit Driftsresultat, netto	(5)	Komponenter i bruttoproduktet etter produkt				
$\Sigma(5)$	(6)	Bruttoprodukt etter produkt				
$\Sigma(1)+(3)+\Sigma(5)$	(7)	Produksjon i basispriser etter produkt				
Import	(8)	Import cif etter produkt				
(7)+(8)	(9)	Tilgang i basispriser etter produkt				
Investeringer i fast realkapital Fast realkapitalbeholdning Arbeidskraftsinnsats	(10)					

- 9.58. Forutsetningene som brukes for å overføre produksjon og tilhørende innsatsfaktorer, er basert på to forutsetninger med hensyn til teknologi:
- a) næringsspesifikk teknologi, som bygger på den forutsetning at alle produkter som produseres av lokale bransjeenheter i en næring, produseres med samme kombinasjon av innsatsfaktorer,
 - b) produktspesifikk teknologi, som bygger på den forutsetning at alle produkter i en produktgruppe alltid stammer fra de samme innsatsfaktorene, uansett hvilken næring som produserer dem.

Det er ikke enkelt å avgjøre hvilken forutsetning som bør brukes i hvert enkelt tilfelle. Det avhenger av strukturen i de nasjonale næringene (f.eks. graden av spesialisering) og homogeniteten i de nasjonale teknologiene som brukes til å produsere produkter i den samme produktgruppen. F.eks. kan støvler være laget av lær eller plast. Å basere seg på den forutsetningen at den samme produktspesifikke teknologien brukes til alle støvler (eller, dersom det benyttes et høyere aggregeringsnivå, til alt fottey) kan derfor være problematisk. Det kan da være en bedre løsning å gå ut fra forutsetningen om næringsspesifikk teknologi.

En enkel anvendelse av forutsetningen om produktspesifikk teknologi har ofte gitt uakseptable resultater, siden de avledede kryssløpskoeffisientene ofte er usannsynlige eller endatil umulige (f.eks. negative koeffisienter). Usannsynlige koeffisienter kan skyldes målingsfeil og heterogenitet (produktblanding) i den næringen der det overførte produktet er hovedprodukt. Dette problemet kan løses ved å foreta korrigeringer basert på tilleggsopplysninger eller ved i størst mulig grad å utnytte kunnskaper og erfaring. En annen løsning er naturligvis å anvende forutsetningen om den næringsspesifikke teknologien. I praksis er den beste framgangsmåten for å utarbeide symmetriske kryssløpstabeller, å anvende blandede forutsetninger om teknologi kombinert med tilleggsopplysninger.

- 9.59. Forutsetningenes betydning avhenger av omfanget av den sekundære produksjonen, som i sin tur avhenger ikke bare av hvordan produksjonen er organisert i økonomien, men også av oppdelingen av produktene. Jo mer detaljert oppdelingen er, desto større sekundær produksjon kan forventes.
- 9.60. Trinn c) innebærer aggregering av produktene i den nye anvendelsestabellen til de næringene som produserer dem i henhold til trinn a), og dette gir en symmetrisk kryssløpstabell med produkter kryssklassifisert med biprodukter. Mens endringene tar utgangspunkt i data basert på lokale bransjeenheter, avpasses de endrede dataene etter dataene om "homogene produksjonsenheter".
- 9.61. Klassifikasjonene i den symmetriske kryssløpstabellen er identiske med klassifikasjonene i tilgangs- og anvendelsestabellene, siden førstnevnte tabell er en omdanning av sistnevnte tabell (unntatt klassifikasjonen etter næring x homogen bransje).
- 9.62. Den symmetriske kryssløpstabellen 9.12 bør ledsages av minst to andre tabeller:
- a) en matrise som viser anvendelsen av importen; formatet på denne tabellen tilsvarer formatet på importtabellen som ledsager tilgangs- og anvendelsestabellene (se tabell 9.10), bortsett fra at produkt x produkt-klassifikasjonen benyttes,
 - b) en symmetrisk kryssløpstabell for den innenlandske produksjonen (tabell 9.13).

Sistnevnte tabell bør brukes ved beregning av de kumulerte koeffisientene, dvs. den inverterte Leontief-matrisen. I tabell 9.13 er den inverterte Leontief-matrisen den inverse verdien av differansen mellom identitetsmatrise I og matrisen over tekniske koeffisienter utledet fra matrisen $((1), (1))$. Den inverterte Leontief-matrisen kan også beregnes for den innenlandske produksjonen og den konkurrerende importen (se punkt 9.51). Det bør i slike tilfeller antas at den konkurrerende importen er produsert på samme måte som de innenlandske produktene den konkurrerer med.

Tabell 9.13. Symmetrisk kryssløpstabell for innenlandsk produksjon (produkt x produkt)

		Produkter (CPA)	$\Sigma(1)$	Sluttanvendelser a) b) c) d) e) f)	$\Sigma(3)$	$\Sigma(2)+\Sigma(4)$
		1 2 3 n				
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Produkter (CPA)	1 2 3 n	(1) Innenlandsk produksjon: produktinnsats i basispriser (produkt x produkt)		Innenlandsk produksjon: sluttanvendelser i basispriser: Konsum: a) i husholdninger b) i ideelle organisasjoner c) i offentlig forvaltning Bruttoinvestering: d) bruttoinvestering i fast realkapital og verdigjenstander e) lagerendringer f) eksport		
$\Sigma(1)$	(2)	Produktinnsats av innenlandsk produksjon i basispriser etter produkt i alt		Sluttanvendelser av innenlandsk produksjon i basispriser		Innenlandsk produksjon i alt
Anvendelse av importerte produkter	(3)	Produktinnsats av importerte produkter etter produkt i alt		Sluttanvendelser av importerte produkter i basispriser		Import i alt
Produktskatter minus produktsubsidier	(4)	Produktskatter minus produktsubsidier på produktinnsats etter produkt		Produktskatter minus produktsubsidier på sluttanvendelser		Produktskatter minus produktsubsidier i alt
$\Sigma(1)+(3)+(4)$	(5)	Produktinnsats i kjøperpriser etter produkt i alt		Sluttanvendelser etter type i alt		Anvendelser i alt
Lønnskostnader Næringsskatter minus næringssubsidier Kapitalslit Driftsresultat, netto	(6)	Komponenter i bruttoproduktet etter produkt				
$\Sigma(6)$	(7)	Bruttoprodukt etter produkt				
$\Sigma(1)+(3)+(4)+\Sigma(6)$	(8)	Produksjon i basispriser etter produkt				
Investeringer i fast realkapital Fast realkapitalbeholdning Arbeidskraftsinnsats	(9)					

KAPITTEL 10: Pris- og volummål

Kapittel 10 i ENS omhandler fastprisproblematikken i nasjonalregnskapet med fokus på pris- og volummål. Utgangspunktet er viktig når slike mål skal konstrueres, det er derfor først i kapitlet en omtale av det anbefalte integrerte system av pris- og volumindekser, og med angivelse av de verdistørrelser som omfattes av pris- og volumdekomponeringen. Derne beskives generelle prinsipper knyttet til pris- og volumindeksberegningene, selve definisjonene av pris og volum, kvalitetsaspektet, prisdifferensiering, problemer ved ikke-markedsrettede tjenester, og ikke minst for avledete størrelser som bruttoprodukt og BNP. Hoveddelen av kapitlet tar opp anvendelsene av disse prinsippene for en rekke spesifikke strømmer.

Realinntektsberegninger er også inkludert. Det er videre en omtale av basisårsproblematikken og valget av indeksformel.

Avslutningsvis tas opp sammenligninger mellom land som parallell til de mer tradisjonelle sammenligningene over tid.

Stikkord og innholdshenvisninger

10.01-02,.07	Økonomisk vekst
10.01-02	Strømmer og beholdninger
10.01-03,.06,.10,.65-66	Aggregater
10.02	Inflasjon
10.02	Svingninger
10.03,.54,.62,.64,.68	Laspeyres og Paasche formler
10.03,.62-64,.69	Fisher-indekser
10.04-05,.08-09	Integrert system av pris- og volumindekser
10.06-11	Priser og volum, omfang
10.06-07,.55	Kjøpekraft
10.08	Konto for varer og tjenester
10.10,.46,.56	Beregning av lønnskostnader
10.10,.56	Verdisetting av lager
10.11,.55	Reell kjøpekraft
10.12-30	Priser og volum, generelle prinsipper
10.12-14	Priser og volum, markedsprodukter
10.13	Definisjon av pris
10.13	Pris- og volumsammenhenger
10.14	Transaksjoner av produkter
10.17	Kvalitetsforskjeller
10.20-21	Prisdiskriminering
10.22	Parallelle markeder
10.24-26	Ikke-markedsrettede tjenester
10.30	FISIM
10.32-34	Priser og volum, generelle anvendelser
10.35-60	Priser og volum i spesifikke strømmer
10.41-46	Strømmer av ikke-markedsrettede tjenester
10.43	Offentlig forvaltningstjenester
10.43	Tjenester fra offentlig administrasjon
10.45	Produktinnsats i faste priser
10.46	Lønnskostnader i faste priser
10.52	Merverdiavgift
10.53	Realkapitalbeholdninger
10.53	Historisk kostpris
10.53	Gjenanskaffelsespris
10.55	Konsumprisindeks
10.57	Utvalg av varer og tjenester
10.59-60	Bytteforholdskorrigert bruttonasjonalprodukt
10.60	Bruttonasjonalinntekt til realverdi
10.60	Realdisponibel nasjonalinntekt

10.60	Realinntekter
10.60	Bruttonasjonalinntekt
10.61-67	Priser og volum, formler og basisår
10.62-63,,66	Skifte av basisår og kjeding
10.64-67	Kjedeindekser
10.65	Additivitet for indekser
10.68-73	Internasjonale sammenligninger av priser og volum
10.68,,70	Valutakurser
10.70-71	Kjøpekraftspariteter
10.71	Internasjonale sammenligninger av ikke-markedsrettede tjenester
10.72	Internasjonale sammenligninger av BNP
10.73-74	Elteto-, Køves og Szulc (EKS)-indekser
10.73	Transitive priser og volum

- 10.01. I et nasjonalregnskapssystem uttrykkes alle strømmer og beholdninger i monetære enheter. Den monetære enheten er den eneste fellesenheten som kan brukes til å verdisetse de svært forskjelligartede transaksjonene som registreres i nasjonalregnskapet, og til å beregne de relevante saldobostene.

Problemet med å bruke den monetære enheten som målenhet, er at den verken er stabil eller en internasjonal standard. Ett av de viktigste formålene med økonomisk analyse er å måle den økonomiske veksten i volum mellom forskjellige perioder. I forbindelse med endringer i verdien av visse økonomiske aggregater er det derfor nødvendig å skille mellom de endringene som utelukkende skyldes prisendringer, og de øvrige endringene, som kalles "volumendringer".

Økonomisk analyse omfatter imidlertid også geografiske sammenligninger, dvs. mellom forskjellige nasjonale økonomier. Disse omfatter hovedsakelig internasjonale sammenligninger av volum på produksjons- og inntektsnivå, men prisnivået er også interessant. De forskjellene i verdien på økonomiske aggregater som observeres mellom grupper av land, må derfor deles opp på en slik måte at de gjenspeiler forskjellene i volum og forskjellene i pris.

- 10.02. Når det gjelder sammenligninger av strømmer og beholdninger over tid, må det legges like stor vekt på en nøyaktig måling av prisendringer som av volumendringer. På kort sikt er det av like stor interesse å observere prisendringer som å måle volumet av tilbud og etterspørsel. På lengre sikt kan man ved studiet av den økonomiske veksten ikke se bort fra endringene i de relative prisene på forskjellige typer varer og tjenester.

Hovedformålet er ikke bare å framskaffe omfattende mål for pris- og volumendringer for hovedstørrelsene i systemet, men å samle et sett av innbyrdes avhengige mål som gjør det mulig å foreta systematiske og detaljerte analyser av inflasjonen, den økonomiske veksten og de økonomiske svingningene.

- 10.03. Hovedregelen for geografiske sammenligninger er at det må lages nøyaktige størrelsesmål for både volum- og priskomponentene i de økonomiske aggregatene. Siden spredningen mellom Laspeyres' og Paasches formler ofte er betydelig i geografiske sammenligninger, er Fishers indeksformel den eneste som kan benyttes for dette formål.
- 10.04. Nasjonalregnskapet har den fordel at det gir en egnet ramme for å sette opp et system av volum- og prisindekser, samt å sikre konsistensen i de statistiske dataene.

Fordelene ved å anvende nasjonalregnskapet kan oppsummeres som følger:

- på det begrepsmessig plan nødvendiggjør anvendelsen av et regnskapssystem som dekker hele det økonomiske systemet, at priser og fysiske enheter for de forskjellige produktene og strømmene i det økonomiske systemet, spesifiseres på en konsistent måte. I et slikt system er det f.eks. helt nødvendig at pris- og volumbegrepene for samme produktgruppe defineres på en ensartet måte både på tilgangs- og anvendelsessiden,
- på det statistiske plan medfører anvendelsen av nasjonalregnskapssystemet at regnskapsmessige begrensninger må respekteres både i løpende og faste priser, og vil normalt kreve enkelte justeringer for å sikre konsistens mellom pris- og volumopplysningene,
- utarbeidingen av et integrert system av pris- og volumindekser som ledd i et nasjonalregnskapssystem, gir dessuten en ekstra mulighet for kontroll av nasjonalregnskapet. Under forutsetning av at det finnes et avstemt system av tilgangs- og anvendelsestabeller i løpende priser, kan det ved at det utarbeides slike avstemte tabeller i faste priser, automatisk utledes et system av implisitte prisindekser. En undersøkelse av rimeligheten av disse utledede indeksene kan medføre revisjon og korrigerende av dataene i faste priser, og i noen tilfeller også av verdiene i løpende priser,

- d) endelig gir det at nasjonalregnskapet anvendes som ramme, mulighet for å måle pris- og volumendringer for visse saldoboster på kontoene, siden disse per definisjon er utledet fra de andre komponentene på kontoene.

10.05. Til tross for fordelene med et integrert system basert på balansen mellom vare- og tjenestetransaksjonene, både i alt og etter næring, må det erkjennes at de pris- og volumindeksene som derved oppnås, ikke oppfyller alle behov eller besvarer alle spørsmål med hensyn til pris- og volumendringer. De regnskapsmessige begrensningene og de pris- og volumindeksformlene som velges, kan, selv om de er uunnværlige for utarbeidingen av et sammenhengende system, enkelte ganger vise seg å være til hinder. Det er også behov for opplysninger for kortere perioder, f.eks. måneder eller kvartaler. I slike tilfeller kan andre former for pris- og volumindekser vise seg hensiktsmessige.

Anvendelsesområde for pris- og volumindekser i regnskapssystemet

10.06. Blant de strømmene som opptrer i nasjonalregnskapet i løpende priser, finnes det enkelte (hovedsakelig som gjelder produkter) der skillet mellom pris- og volumendringer tilsvarer det som gjelder på det mikroøkonomiske plan. For mange andre strømmer i systemet er det langt vanskeligere å foreta et slikt skille.

I det første tilfellet omfatter strømmene en gruppe elementære vare- og tjenestetransaksjoner, der verdien av hver enkelt transaksjon er lik produktet av en rekke fysiske enheter og deres respektive enhetspris. I dette tilfellet er det tilstrekkelig å vite hvilke elementære transaksjoner som inngår i den aktuelle strømmen for å bestemme den gjennomsnittlige endringen i pris og volum.

I det andre tilfellet, som dreier seg om en rekke transaksjoner i forbindelse med fordeling og finansformidling, samt saldoboster som bruttoprodukt, er det vanskelig eller til og med umulig å dele opp de løpende verdiene i pris- og volumkomponenter direkte, og derfor må særskilte løsninger benyttes.

Det er også behov for å måle den reelle kjøpekraften for en rekke aggregater, f.eks. lønnskostnader, husholdningenes disponible inntekt eller nasjonalinntekten. Dette kan f.eks. gjøres ved å deflatere disse aggregatene ved hjelp av en prisindeks for de varene og tjenestene som kan kjøpes for dem.

10.07. Det må understrekes at formål og framgangsmåte ved måling av den reelle kjøpekraften er grunnleggende forskjellige fra dem som gjelder for deflatering av varer, tjenester og saldoboster. For disse kan det opprettes et integrert system av pris- og volumindekser, som er nyttig blant annet ved måling av økonomisk vekst. Når strømmer av sistnevnte type skal verdisettes i reelle verdier, benyttes prisindekser for andre strømmer enn dem det er snakk om, og disse prisindeksene kan variere alt etter formålet med analysen. Det er bare snakk om en konvensjon, som ikke kan anvendes på en ensartet måte innenfor et integrert system av pris- og volumindekser.

Det integrerte systemet av pris- og volumindekser

10.08. Den systematiske inndelingen av verdiendringene i løpende priser i komponentene "prisendringer" og "volumendringer" er begrenset til strømmer som representerer transaksjoner registrert på kontoene for varer og tjenester (0) og på produksjonskontoene (I). Inndelingen foretas både for data som gjelder de enkelte næringene, og for data som gjelder totaløkonomien. Strømmer som representerer saldoboster, f.eks. bruttoprodukt, kan ikke deles direkte inn i pris- og volumkomponenter. Dette kan bare gjøres indirekte ved hjelp av de relevante strømmene av transaksjoner.

Ved bruk av nasjonalregnskapssystemet skal det ved beregningen av dataene tas hensyn til følgende to vilkår:

- balanseringen av saldoen på kontoen for varer og tjenester må for enhver periode på to år gjøres opp i både faste og løpende priser,
- i totaløkonomien må hver strøm være lik summen av de tilsvarende strømmene for de forskjellige næringene.

Et tredje vilkår, som ikke følger av anvendelsen av nasjonalregnskapssystemet, men som er resultat av et bevisst valg, er at enhver endring i verdien av transaksjonene må tilskrives enten en prisendring eller en volumendring, eller en kombinasjon av disse.

Dersom disse tre kravene er oppfylt, betyr verdisettingen av kontoene for varer og tjenester og produksjonskontoene i faste priser at det kan utarbeides et integrert sett av pris- og volumindekser.

10.09. Følgende poster skal tas i betraktning ved oppbyggingen av et slikt integrert system:

Produkttransaksjoner	
Produksjon	P.1
Markedsrettet produksjon	P.11
Produksjon for eget bruk	P.12
Annen ikke-markedsrettet produksjon	P.13
Produktinnsats	P.2
Konsum	P.3
Individuelt konsum	P.31
Kollektivt konsum	P.32
Sluttkonsum	P.4
Personlig konsum	P.41
Kollektivt konsum	P.42
Bruttoinvestering	P.5
Bruttoinvestering i fast realkapital	P.51
Lagerendringer	P.52
Anskaffelser minus avhendelse av verdigjenstander	P.53
Eksport av varer og tjenester	P.6
Eksport av varer	P.61
Eksport av tjenester	P.62
Import av varer og tjenester	P.7
Import av varer	P.71
Import av tjenester	P.72
Produktskatter og produktsubsidier	
Produktskatter utenom merverdiavgift	D.212 og D.214
Produktsubsidier	D.31
Merverdiavgift	D.211
Kapitalslit	K.1
Saldoposter	
Bruttoprodukt	B.1
Bruttonasjonalprodukt	B.1* _g

Pris- og volumindekser for andre aggregater

10.10. I tillegg til ovennevnte pris- og volummål kan aggregatene nedenfor også deles inn i egne pris- og volumkomponenter. Formålene med slike mål kan variere.

Lagerbeholdninger	AN.12
Beholdninger av produsert fast realkapital	AN.11
Lønnskostnader	D.1

Lagerbeholdninger ved henholdsvis begynnelsen og slutten av hver periode må eventuelt beregnes i faste priser for at volumendringen i lagerbeholdningene i perioden skal kunne anslås.

Beholdningen av produsert fast realkapital må beregnes i faste priser for at man skal kunne anslå kapitalkoeffisientene og ha et grunnlag for å anslå kapitalslit i faste priser.

Lønnskostnadene må beregnes i faste priser for at man skal kunne måle produktiviteten og i noen tilfeller også når produksjonen er anslått ved å benytte data i faste priser på innsatsfaktorer.

- 10.11. Lønnskostnadene er en del av inntekten. Med henblikk på å måle kjøpekraften kan lønnskostnadene verdisettes i reelle verdier ved å deflatere med en indeks som avspeiler prisene på de produktene som lønnskosterne kjøper. Også andre inntektskomponenter, f.eks. husholdningenes disponible inntekt og nasjonalinntekten, kan måles i reelle verdier på samme generelle måte.

Generelle prinsipper for måling av pris- og volumindekser

Definisjon av priser og volumer for markedsrettede produkter

- 10.12. Opprettelsen av et integrert system av pris- og volumindekser er basert på den forutsetningen at for den enkelte homogene vare eller tjeneste er verdien (v) lik prisen per mengdeenhet (p) multiplisert med antall mengdeenheter (q), dvs.:

$$v = p \times q$$

- 10.13. *Definisjon:* Prisen defineres som verdien av en enhet av et produkt, der mengdeenheterne er fullstendig homogene, ikke bare i fysisk forstand, men også med hensyn til en rekke andre egenskaper beskrevet i punkt 10.16. For å være additive i økonomisk forstand må mengdeenheterne være identiske og ha samme enhetspris. For hvert aggregat av vare- og tjenestetransaksjoner som opptrer på kontoene, må pris- og mengdemålene konstrueres slik at
- verdiindeks = prisindeks x volumindeks

Dette betyr at enhver endring i verdien av en gitt strøm må tilskrives enten en prisendring eller en volumendring, eller en kombinasjon av disse.

- 10.14. Når det gjelder varetransaksjoner er det i mange tilfeller enkelt å definere den fysiske enheten som er gjenstand for transaksjonen, og dermed prisen per enhet. I en rekke tilfeller, f.eks. når det gjelder enkeltframstilte kapitalvarer, er det vanskeligere, og særskilte løsninger må finnes.

Når det gjelder tjenestetransaksjoner, er det ofte vanskeligere å peke på de egenskapene som kjennetegner de fysiske enhetene, og det kan oppstå uenighet om hvilke kriterier som skal legges til grunn. Dette kan gjelde viktige næringer som finansformidlingstjenester, engros- og detaljhandel, forretningsmessig tjenesteyting, utdanning, forskning og utvikling, helse eller fritid. På grunn av tjenesteytende næringers økende betydning, er det viktig å finne felles løsninger når det gjelder valg av fysiske enheter, selv om løsningene bare er konvensjoner.

Kvalitets- og prisforskjeller

- 10.15. Blant de fysiske og andre egenskaper som skal tas i betraktning når produktene skal identifiseres, spiller kvaliteten en viktig rolle, samtidig som den medfører vanskelige statistiske problemer.

Faktum er at det for mange varer og tjenester som er beregnet på et bestemt formål, finnes en rekke forskjellige kvalitetsvarianter med hver sin pris.

- 10.16. Kvalitetsforskjeller gjenspeiles i følgende faktorer:

- a) fysiske egenskaper,
- b) levering på forskjellige steder,
- c) levering på forskjellige tider av døgnet eller året,
- d) forskjeller i salgsvilkår eller i de forhold eller omstendigheter som varene eller tjenestene leveres under.

Dersom de fysiske egenskapene er gitt, innebærer forskjellene i de andre faktorene at de fysiske enhetene ikke er identiske i økonomisk forstand, og at verdien varierer fra enhet til enhet. Disse forskjellene i enhetsverdi anses som forskjeller i volum og ikke som forskjeller i pris.

I virkeligheten dekker betalingen for en vare ikke bare varens pris, men også prisen på de tjenester som er knyttet til levering av varen. Dette betyr at varer som i prinsippet er identiske, og som selges til forskjellige priser og under ulike omstendigheter, bør anses som forskjellige produkter. Denne konklusjonen erkjennes uttrykkelig i tilgangs- og anvendelsestabellene, der verdien av handels- og transportavanser (som representerer de viktigste tjenestene forbundet med levering av varer) registreres for seg.

- 10.17. Det faktum at det innenfor et gitt marked og i løpet av en og samme periode kan forekomme flere enhetsverdier, kan, med unntak av tilfellene beskrevet i punkt 10.19, anses som bevis for at det finnes kvalitetsforskjeller. Derfor må forskjellige modeller av biler og til og med forskjellige versjoner av samme modell, anses som forskjellige produkter, på samme måte som det må skilles mellom togreiser på første og annen klasse.

Ved beregning av pris- og volummål er det nødvendig å bruke så detaljert produktklassifikasjon som mulig, slik at hvert enkelt identifisert produkt har størst mulig grad av ensartethet, uansett hvor detaljert presentasjonen av resultatene skal være.

- 10.18. Kvalitetsdimensjonen må også tas i betraktning ved registrering av endringer over tid. Kvalitetsendringer som f.eks. skyldes endringer i et produkts fysiske egenskaper, må betraktes som en volumendring og ikke som en prisendring. Virkningene av aggregering må også tas i betraktning. Variasjoner i sammensetningen av en strøm som f.eks. medfører en høyere gjennomsnittskvalitet, må registreres som en volumøkning og ikke som en prisøkning. Med hensyn til produksjon vil følgelig virkningen av overganger mellom markeder med forskjellige priser (f.eks. innenlandske kontra utenlandske markeder eller industrielle anvendelser kontra markeder for konsumgoder) behandles som volumendringer og ikke som prisendringer. En annen følge av dette er at en prisendring for en gitt strøm bare kan skje som følge av prisendringer for individuelle transaksjoner.
- 10.19. *Definisjon:* Det at det kan konstateres forskjeller i enhetsverdier skal ikke anses som ensbetydende med at det er forskjeller i kvaliteten når følgende omstendigheter gjelder: manglende informasjon, prisdiskriminering og dermed begrenset valgfrihet og tilstedeværelsen av parallelle markeder. I slike tilfeller anses forskjellene i enhetsverdi som forskjeller i pris.
- 10.20. Manglende informasjon betyr at kjøperne kanskje ikke alltid er tilstrekkelig informert om eksisterende prisforskjeller og derfor uforvarende kjøper til høyere priser. Dette, eller det motsatte, kan også skje i situasjoner der individuelle kjøpere og selgere forhandler eller kjøpslår om en pris. På den annen side bør forskjellen mellom gjennomsnittsprisen på en vare som kjøpes på et marked eller i en basar, der slik kjøpslåsning ofte forekommer, og prisen på samme vare når den selges på en annen type detaljsalgsside, f.eks. i et varehus, vanligvis behandles som en kvalitetsforskjell på grunn av de forskjellige salgsvilkårene.
- 10.21. Prisdiskriminering innebærer at selgerne har mulighet for å kreve forskjellige priser av forskjellige kategorier av kjøpere for identiske varer og tjenester som selges under nøyaktig samme vilkår. I slike tilfeller er det ingen eller bare begrenset valgfrihet for en kjøper som tilhører en bestemt kategori. I henhold til det prinsippet som er vedtatt, er det snakk om prisdiskriminering når det kreves forskjellige priser for identiske enheter som selges under nøyaktig samme vilkår på et klart avgrenset marked. Prisvariasjoner som følge av slik diskriminering er ikke volumforskjeller.

Muligheten for videresalg av varer på et gitt marked innebærer at prisdiskriminering for slike produkter i de fleste tilfeller kan antas å være ubetydelig. De prisforskjellene som kan forekomme på varer, kan vanligvis tolkes slik at de skyldes manglende informasjon eller tilstedeværelsen av parallelle markeder.

I de tjenesteytende næringene, f.eks. innenfor transport, kan produsentene tilby lavere priser til grupper av enkeltpersoner som vanligvis har lavere inntekt, f.eks. pensjonister eller studenter. Dersom disse personene fritt kan velge når de vil reise, må dette behandles som prisdiskriminering. Dersom de imidlertid tilbys lavere priser under forutsetning av at de reiser bare til bestemte tider, vanligvis utenom rushtiden, tilbys de en transport med lavere kvalitet.

- 10.22. Parallelle markeder kan forekomme av mange årsaker. Kjøperne kan være ute av stand til å kjøpe så store mengder som de ønsker til en lavere pris, fordi tilbudet ikke er tilstrekkelig, og det kan finnes et sekundært, parallelt marked der prisene er høyere. Det kan også finnes et parallelt marked der selgerne kan tilby lavere priser fordi de kan unngå visse avgifter. Også i disse tilfellene utgjør prisvariasjonene en forskjell i pris og ikke en forskjell i volum.
- 10.23. En endring i strukturen av en strøm som påvirker dens samlede verdi, kan forekomme når identiske produkter, som følge av manglende informasjon, prisdiskriminering og tilstedeværelsen av parallelle markeder, selges til forskjellige priser.

La oss anta at en viss mengde av en bestemt vare eller tjeneste selges til en lavere pris til en bestemt kategori kjøpere uten at det finnes noen som helst forskjell i arten av den varen eller tjenesten som tilbys, stedet, tidspunktet eller salgsvilkårene eller andre faktorer. En etterfølgende reduksjon i den andelen som selges til den laveste prisen, medfører en heving av den gjennomsnittsprisen kjøperne betaler for varen eller tjenesten. Dette må registreres som en prisøkning og ikke som en volumøkning.

Prinsipper for ikke-markedsrettede tjenester

- 10.24. Ved opprettelsen av et fullstendig system av pris- og volumindekser som dekker all tilgang og anvendelse av varer og tjenester, støter man på et særskilt problem når det gjelder å måle produksjonen av ikke-markedsrettede tjenester. Disse tjenestene skiller seg fra markedsrettede tjenester ved at de ikke selges til en markedspris og at deres verdi i løpende priser beregnes per konvensjon som summen av de påløpte kostnadene. Disse kostnadene er produktinnsats, lønnskostnader, næringskatter minus nærings subsidier og kapital slit.
- 10.25. Siden det ikke finnes noen markedspris per enhet, kan endringen i "enhetskostnaden" for en ikke-markedsrettet tjeneste anses som en tilnærmet verdi av endringen i prisen. Dersom ikke-markedsrettede tjenester konsumeres individuelt, er det i prinsippet mulig å anslå mengder som er homogene og som gjenspeiler anvendelsen av disse tjenestene, og anvende enhetskostnadene for et basisår til å utlede data i faste priser. Ved slik produksjonsmåling vil det være mulig å analysere endringer i produktivitet for individuelle ikke-markedsrettede tjenester. For kollektive tjenester er det generelt sett ikke mulig å fastsette de enhetskostnadene og de mengdene som gjenspeiler anvendelsen av dem. Dersom det gjøres forsøk på å bestemme endringer i produktiviteten for kollektive tjenester ved hjelp av indirekte metoder, bør brukerne gjøres oppmerksom på dette.
- 10.26. I nasjonalregnskapet er det svært viktig å følge det prinsippet at produksjonen og konsumet av ikke-markedsrettede tjenester, i likhet med produksjonen og konsumet av varer og markedsrettede tjenester, må defineres som de faktiske strømmene av disse varene og tjenestene, og ikke som de endelige resultatene av deres anvendelse. Siden disse resultatene også avhenger av en rekke andre faktorer, er det ikke mulig å måle f.eks. volumet av undervisningstjenester ut fra økningen i utdanningsnivået, eller volumet av helsetjenester ut fra forbedringen i folkehelsen.

Prinsipper for bruttoprodukt og bnp

- 10.27. Bruttoproductet, saldobosten på produksjonskontoen, er den eneste saldobosten som utgjør en del av det integrerte systemet av pris- og volumindekser. Denne postens svært særegne karakter bør imidlertid understrekes, i likhet med betydningen av de volum- og prisindekser som er knyttet til den.

I motsetning til de forskjellige strømmene av varer og tjenester, tilhører ikke bruttoproduktet en bestemt kategori av transaksjoner. Det kan derfor ikke deles direkte opp i en priskomponent og en volumkomponent.

- 10.28. *Definisjon:* Bruttoproductet i faste priser defineres som differansen mellom produksjon i faste priser og produktinnsats i faste priser.

$$VA = \Sigma P(0)Q(1) - \Sigma p(0)q(1)$$

der P og Q er priser og mengder for produksjon, og p og q er priser og mengder for produktinnsats. Den teoretisk korrekte metoden for å beregne bruttoproduktet i faste priser er dobbeltdeflatering, dvs. å deflatere de to strømmene på produksjonskontoen (produksjon og produktinnsats) hver for seg og beregne differansen mellom disse to omregnede strømmene.

- 10.29. I noen tilfeller der de statistiske dataene er ufullstendige eller ikke tilstrekkelig pålitelige, kan det være nødvendig å bruke en enkelt indikator. Dersom det finnes gode data om bruttoproduktet i løpende priser, er ett av alternativene til dobbeltdeflatering å deflatere det løpende bruttoproduktet direkte med en prisindeks for produksjonen. Dette innebærer en forutsetning om at prisene for produktinnsats endrer seg i samme takt som for produksjonen. En annen mulig framgangsmåte er å ekstrapolere bruttoproduktet i basisåret med en volumindeks for produksjonen. Denne volumindeksen kan beregnes enten direkte fra mengdedata eller ved å deflatere den løpende verdien av produksjonen med en egnet prisindeks. Med denne metoden går man faktisk ut fra at volumendringene er de samme for produksjonen og for produktinnsatsen.

For visse markedsrettede og ikke-markedsrettede tjenesteytende næringer, f.eks. finansiering, forretningsmessig tjenesteyting, utdanning eller forsvar, kan det være umulig å oppnå tilfredsstillende anslag over pris- eller volumendringer for produksjonen. I slike tilfeller kan bevegelsene i bruttoproduktet i faste priser anslås ved hjelp av endringene i lønnskostnadene i faste lønns satser og kapital slit i faste priser. Ved kompilering av dataene kan det være nødvendig å bruke slike midler, selv om det ikke er noen god grunn til å anta at arbeidsproduktiviteten forblir uendret på kort eller lang sikt.

- 10.30. Volum- og prisindeksene for bruttoproduktet er vesensforskjellige fra de tilsvarende indeksene for strømmer av varer og tjenester.

Det samme gjelder for pris- og volumindekser for aggregerte saldoposter som bruttonasjonalproduktet. Sistnevnte er lik summen av alle bruttoproduktene minus FISIM (dvs. summen av saldopostene) pluss produktskatter minus produktsubsidier, og kan fra en annen synsvinkel anses å utgjøre saldoposten mellom sluttanvendelser i alt og import.

Problemer ved anvendelsen av prinsippene

- 10.31. For at pris- og volumprinsippene skal kunne anvendes på de forskjellige strømmene i systemet er det nødvendig å løse en rekke av de problemene som oppstår i denne forbindelse.

Generell anvendelse

- 10.32. Behovet for å bestemme hvilke av faktorene beskrevet ovenfor som forklarer prisforskjellene, oppstår hver gang man studerer tidsrekker med verdidata og må skille prisendringer fra volumendringer. Selv om detaljgraden er høy, kan rekker med kvantitative data bare gi grove mål på volumendringer, siden de ikke gjenspeiler de endringene som kan ha skjedd i blandingen av ulike kvaliteter på en tilfredsstillende måte. Dette betyr f.eks. at et konstant antall fysiske enheter, registrert for en bestemt strøm, angir en for liten volumendring dersom sammensetningen er endret til fordel for enheter av høyere kvalitet. Denne forskyvningen innebærer en endring i gjennomsnittskvaliteten og må registreres som en økning i volumindeksen. Vanligvis er den beste metoden for å anslå volumendringer i strømmer av varer og tjenester å deflatere verdidataene med prisindekser. Siden alle endringer i gjennomsnittskvaliteten gjenspeiles korrekt i verdiseriene, får man en korrekt volumindeks ved å dividere med en representativ prisindeks som er korrigert for kvalitetsendringer.
- 10.33. Deflatering med prisindekser er kanskje ikke alltid den beste framgangsmåten i praksis, og andre metoder må tas i bruk. Verdiserier kan f.eks. være utarbeidet ved å multiplisere prisdata og mengdedata, og dermed kan det utledes data i faste priser ved å bruke priser fra basisåret. Alternativt kan visse verdiserier være av dårlig kvalitet eller det kan være vanskelig å utlede pålitelige prisindekser. Det kan da foretas anslag på grunnlag av mengdeindikatorer. I slike tilfeller må man sørge for at mengdene refererer til produkter som er så homogene som mulig. Dersom ingen av metodene nevnt ovenfor kan anvendes, kan det bli nødvendig å basere data for produksjon i faste priser på anslag over innsatsfaktorer i faste priser.
- 10.34. For ikke-markedsrettede tjenester er det ikke mulig å deflatere verdier ved hjelp av prisindekser, og andre løsninger må velges. Disse er beskrevet i punkt 10.41-10.46.

Anvendelse på bestemte strømmer

Strømmer av varer og markedsrettede tjenester

- 10.35. Av alle strømmene i økonomien er det endringene i verdien av strømmer av varer og markedsrettede tjenester som det er enklest å dele inn i pris- og volumendringer. I denne sammenhengen bør det skilles klart mellom:
- a) strømmer som representerer faktiske transaksjoner på markedet til en bestemt pris,
 - b) strømmer som representerer produksjon for eget bruk (f.eks. produksjon av landbruksvarer for eget bruk og boligjenester i egen bolig),
 - c) strømmer hvis verdi er definert som en forskjell mellom vare- og tjenestetransaksjoner (f.eks. handelsavanser),
 - d) strømmer hvis verdi er definert som en forskjell mellom fordelingsmessige transaksjoner og/eller finanstransaksjoner (f.eks. finansformidlingstjenester indirekte målt og forsikringstjenester).
- 10.36. Strømmene i kategori a) er de desidert fleste og mest vanlige. Endringer i verdien av disse strømmene kan naturlig deles inn i volum- og prisendringer. Den generelle metoden med å deflatere den løpende verdien av disse strømmene ved hjelp av prisindekser, kan anvendes i alle tilfeller der varer og tjenester kan uttrykkes i enheter som i hovedsak er homogene fra år til år.
- 10.37. Strømmene i kategori b), som er fiktive transaksjoner, kjennetegnes ved at transaksjonen ikke har en faktisk pris. Dette gjelder varer som landbruksprodukter til eget bruk og varer til investeringer i fast realkapital for eget bruk. Når det gjelder tjenester, er tjenester i egne boliger den viktigste typen. Verdiene av disse imputerte strømmene beregnes ved å anvende priser som benyttes på markedet for lignende produkter, og deflatoren skal derfor være den samme. Siden det vanligvis er nødvendig å verdisetne produksjon i forbindelse med bygge- og anleggsvirksomhet for eget bruk ved produksjonskostnader heller enn ved priser, må deflatoren justeres for dette formål.
- 10.38. De viktigste strømmene i kategori c) er de strømmene hvis verdi i løpende priser er lik forskjellen i verdien av to varestrømmer. Dette gjelder for handelsavanser, som har en verdi i løpende priser som er lik forskjellen mellom den faktiske eller imputerte prisen for en vare som er kjøpt av engros- eller detaljhandelen med henblikk på videresalg, og den prisen som distributøren skulle ha betalt for å erstatte varen på det tidspunkt den ble solgt eller avhendet på

annen måte. Etter en av metodene kan handelsavansene i faste priser også beregnes som en differanse ved at verdien i faste priser av varer kjøpt med henblikk på videresalg, trekkes fra verdien i faste priser av varer videresolgt av engros- og detaljhandelen. En alternativ målemetode er å ekstrapolere handelsavansene fra basisåret ved hjelp av enten salgsmengden eller kjøpsmengden i engros- og detaljhandelen. For at dette alternativet skal gi korrekte resultater, må det tas hensyn til at handelsavansene varierer alt etter produkter og anvendelser. Dette erkjennes uttrykkelig i tilgangs- og anvendelsestabellene.

- 10.39. Kategori c) omfatter også produksjon av reisebyrå tjenester målt som verdien av byråenes tjenesteandel (gebyrer og provisjon). Disse tjenestene kan også måles som forskjellen mellom to strømmer: kjøperens fulle betaling og produsentens kostnader til transport og overnatting. Volummålet tilsvarer forskjellen mellom disse to strømmene, beregnet i faste priser. Alternativt kan gebyret eller provisjonen defineres som enhetsprisen for den typen transport eller overnatting som anvendes, og volumindikatoren for tjenesteandelen vil derfor bevege seg i samme retning som disse strømmene.
- 10.40. Strømmene i kategori d) omfatter finansformidlingstjenester, men tjenesteandeler fra forsikringsselskaper og pensjonsfond er også inkludert. Finansformidlingstjenester ytes av banker og andre finansielle foretak, og omfatter utlån av penger til næringslivet eller husholdningene, tilbud om sikre og fordelaktige spareordninger, oppbevaring av penger og andre verdigjenstander, kjøp og salg av utenlandsk valuta, avregning av sjekker, levering av alminnelig økonomisk informasjon, handel med aksjer, obligasjoner og andre verdipapirer, samt investeringsrådgivning. I visse tilfeller kan disse tjenestene lett defineres og betales særskilt, f.eks. når det gjelder leie av bankbokser, eller når det kreves gebyrer i forbindelse med utstedelse av aksjer, obligasjoner eller lån. Transaksjonenes løpende verdi kan da defineres, og det samme gjelder de prisene og mengdene som er nødvendige for å kunne måle priser og volumer. En inndeling av finansformidlingstjenester indirekte målt og forsikringstjenester i pris- og volumkomponenter kan imidlertid vanligvis foretas bare på vilkårlig grunnlag, og må baseres på konvensjoner.

Strømmer av ikke-markedsrettede tjenester

- 10.41. Ikke-markedsrettede tjenester som produseres av offentlig forvaltning og ideelle organisasjoner, omfatter en lang rekke tjenester som er både nødvendige og nyttige for samfunnet. De kan deles inn i to hovedkategorier:
- a) tjenester som ytes til enkeltpersoner, dvs. tjenester der konsumentene eller mottakerne kan identifiseres individuelt. Konsum av disse tjenestene krever at initiativet kommer fra den enkelte,
 - b) kollektive tjenester, dvs. tjenester som konsumeres kollektivt av hele befolkningen.
- 10.42. Tjenester som ytes til enkeltpersoner, kan ytes på individuelt grunnlag (f.eks. helsetjenester) eller til grupper av enkeltpersoner (f.eks. undervisning). Ut fra sin natur kan disse tjenestene ytes enten som markedsrettede eller ikke-markedsrettede tjenester. I mange tilfeller kan den enkelte skaffe seg slike tjenester enten ved å henvende seg til en markedsrettet enhet (og betale den) eller ved å henvende seg til en ikke-markedsrettet enhet i offentlig forvaltning eller en ideell organisasjon (og motta tjenesten gratis eller nesten gratis).

Når det gjelder markedsrettede enheter, bør metoden med deflatering av løpende verdier ved hjelp av prisindekser anvendes, siden variasjonene i sammensetningen av produkter med forskjellige priser da vises korrekt slik at de påvirker volumene i stedet for prisene. For ikke-markedsrettede tjenester som ytes til enkeltpersoner, kan anslag over produksjonen baseres på mengdeindikatorer. Når det gjelder undervisning, kan indikatorene være det antall timer som elevene tilbringer i klasserommet eller mottar individuell undervisning, og når det gjelder ikke-markedsrettede helsetjenester, bør indikatorene avspeile behandling på sykehus eller besøk hos leger eller sykepleiere. I begge tilfeller er det en kvalitetsdimensjon som gjenspeiles i mengden av ressurser som anvendes per elev eller pasient. Det bør brukes så detaljerte data som mulig, slik at hver indikator som det foretas beregninger for, er så homogen som mulig med hensyn til kostnader. Det er bare da endringene i produksammensetningen vises korrekt som volumendringer.

Når det gjelder tjenester som ytes til enkeltpersoner, bør målingen av volumendringer i produksjonen og konsumet av disse i prinsippet foretas på grunnlag av det tjenestene brukes til. Dermed unngår man å bruke forskjellige kriterier for de samme tjenestene avhengig av om de er markedsrettede eller ikke-markedsrettede. Enhver kvalitetsendring må naturligvis behandles som en volumendring, men dette gjelder i like stor grad for markedsrettede som for ikke-markedsrettede tjenester som ytes til enkeltpersoner.

- 10.43. De kollektive tjenestene produseres av offentlig forvaltning til nytte for hele befolkningen. De dekker et vidt spekter av aktiviteter som generelle offentlige tjenester, forsvar, utenriktjeneste, rettsvesen og politi, byplanlegging og miljø, økonomisk politikk, osv. Siden disse tjenestene konsumeres kollektivt, indirekte og til stadighet, kan man ikke måle det produserte volumet av disse tjenestene ut fra omfanget av deres bruk.

10.44. Det kan vise seg umulig i praksis å få pålitelige mengdeindikatorer for ikke-markedsrettede tjenester som ytes til enkeltpersoner, og det kan i så fall være nødvendig å foreta volummålinger etter de samme metodene som ved kollektive tjenester. Det er derfor nødvendig å legge til grunn en verdisetting i faste priser av de forskjellige kostnadskomponentene i denne produksjonen, dvs.:

- a) produktinnsats,
- b) lønnskostnader,
- c) næringskatter minus nærings subsidier,
- d) kapital slit.

Bruken av innsatsfaktorer som erstatning for produksjon betyr at det ikke er mulig å foreta en produktivitetsanalyse.

10.45. Beregningen av produktinnsats i faste priser medfører ingen særskilte teoretiske problemer, siden den gjelder varer og markedsrettede tjenester. Beregningen kan utføres ved å deflatere løpende verdier ved hjelp av en prisindeks for produktinnsats eller på grunnlag av mengder som er omregnet i basisårets priser.

10.46. Beregningen i faste priser av lønnskostnader og kapital slit i ikke-markedsrettede tjenesteytende næringer, foretas etter de generelle metodene beskrevet i punkt 10.53 og 10.54. Næringskattene er vanligvis av en type som kan knyttes til en volumindikator, f.eks. sysselsettingsvolum, antall kjøretøyer som brukes osv.

Skatter og subsidier på produkter og import

10.47. Selv om det integrerte systemet av pris- og volumindekser i hovedsak er begrenset til vare- og tjenestetransaksjoner, utelukker det likevel ikke muligheten for å beregne mål for pris- og volumendringer for visse andre transaksjoner. Denne muligheten foreligger særlig med hensyn til skatter og subsidier som er direkte knyttet til mengden eller verdien av de varene og tjenestene som er gjenstand for bestemte transaksjoner. Verdien av disse går klart fram av tilgangs- og anvendelsestabellene. Ved å anvende reglene beskrevet nedenfor, er det mulig å komme fram til pris- og volummål for de kategoriene av skatter og subsidier som er registrert på kontoene for varer og tjenester, dvs.:

- a) produktskatter utenom merverdiavgift (D.212 og D.214),
- b) produktsubsidier (D.31),
- c) merverdiavgift (D.211).

10.48. Det enkleste tilfellet er skatter som utgjør et fast beløp per mengdeenhet av det produktet som er gjenstand for transaksjonen. Verdien av inntekten fra en slik skatt avhenger av:

- a) mengden av de produktene som har vært gjenstand for transaksjonen,
- b) det beløpet som innkreves per enhet, dvs. skattebeløpet.

Inndelingen av verdiendringen i dens to komponenter medfører praktisk talt ingen vanskeligheter. Volumendringen bestemmes av endringen i mengdene av de beskattede produktene. Prisendringen tilsvarer endringen i det beløpet som innkreves per enhet, dvs. endringen i skattebeløpet.

10.49. Et vanligere tilfelle er det tilfellet der skatten utgjør en viss prosentdel av transaksjonens verdi. Verdien av inntekten fra en slik skatt avhenger i så fall av:

- a) mengden av de produktene som har vært gjenstand for transaksjonen,
- b) prisen på de produktene som har vært gjenstand for transaksjonen,
- c) skattesatsen (i prosent).

Skattebeløpet utledes da ved å gange skattesatsen med produktets pris. Endringen i verdien av inntekten fra en slik skatt kan også deles inn i en volumendring, bestemt av endringen i mengdene av de beskattede produktene, og en prisendring som tilsvarer endringen i skattebeløpet ($b \times c$).

10.50. Verdien av produktskatter utenom merverdiavgift (D.212 og 214) måles i volum ved å anvende basisårets skattebeløp på mengdene av produserte eller importerte produkter, eller ved å anvende basisårets skattesatser på verdien av produksjonen eller importen omregnet til basisårets priser. Man må være oppmerksom på at skattebeløpene kan variere mellom de forskjellige anvendelsene. Det er tatt hensyn til dette i tilgangs- og anvendelsestabellene.

10.51. På samme måte måles verdien av produktsubsidier (D.31) i volum ved å anvende basisårets subsidiebeløp på mengdene av produserte eller importerte produkter, eller ved å anvende basisårets subsidiesatser på verdien av produksjonen eller importen, omregnet i basisårets priser, idet det tas hensyn til at det er forskjellige subsidiebeløp for de forskjellige anvendelsene.

- 10.52. Merverdiavgift på produkter (D.211) beregnes på nettbasis, både for den samlede økonomien og for de enkelte næringene og andre brukere, og gjelder bare ikke-fradragsberettiget merverdiavgift. Denne defineres som differansen mellom den merverdiavgiften som faktureres på produktene og den merverdiavgiften som brukerne av disse produktene kan trekke fra. Alternativt er det også mulig å definere merverdiavgift på produkter som summen av alle ikke-fradragsberettigede beløp som brukerne må betale.

Ikke-fradragsberettiget merverdiavgift i faste priser kan beregnes ved å anvende de merverdiavgiftssatsene som gjelder i basisåret, på de strømmene som er uttrykt i basisårets priser. Eventuelle endringer i merverdiavgiftssatsen for det løpende året vil derfor gjenspeiles i prisindeksen og ikke i volumindeksen for ikke-fradragsberettiget merverdiavgift.

Den andelen som den fradragsberettigede merverdiavgiften utgjør av den fakturerte merverdiavgiften, og dermed av den ikke-fradragsberettigede merverdiavgiften, kan variere:

- a) enten på grunn av en endring i retten til å trekke fra merverdiavgift som følge av en endring i skattebestemmelsene som har eller ikke har umiddelbar virkning,
- b) eller på grunn av endringer i anvendelsesmønsteret for produktet (f.eks. en økning i andelen av anvendelser der merverdiavgiften kan trekkes fra).

En endring i verdien av den fradragsberettigede merverdiavgiften som skyldes en endring i retten til å trekke fra merverdiavgift, vil etter den metoden som er beskrevet, bli behandlet som en endring i skattebeløpet, og det vil også en endring av merverdiavgiftssatsen for den fakturerte merverdiavgiften.

På den annen side utgjør en endring i verdien av den fradragsberettigede merverdiavgiften som følge av en endring i anvendelsesmønsteret for produktet, en endring i volumet av fradragsberettiget merverdiavgift som skal gjenspeiles i volumindeksen for merverdiavgiften på produktene.

Kapitalslit

- 10.53. Beregningen av volummål for kapitalslit byr ikke på mange problemer når det finnes korrekte opplysninger om sammensetningen av beholdningen av kapitalvarer. Når det gjelder beregningen av kapitalslit i løpende priser, bruker de fleste land PIM-årgangsmetoden, som allerede innebærer at man må gå veien om en beregning av beholdningen av kapitalvarer i faste priser. For å kunne gå fra en verdisetting i historisk kostpris til en verdisetting i gjenanskaffelsespris, må man først verdisettede kapitalvarer anskaffet i løpet av flere ulike perioder på en ensartet måte, dvs. i basisårets priser. Pris- og volumindeksene som anvendes for dette formål, kan derfor anvendes til å beregne verdien av kapitalslit i faste priser og den tilsvarende prisindeksen.

Når PIM-årgangsmetoden ikke brukes, kan endringen i kapitalslit i faste priser beregnes ved å deflatere verdien i løpende priser ved hjelp av prisindekser utledet av bruttoinvestering i fast realkapital etter produkt. Det må da tas hensyn til alderssammensetningen for de anskaffede kapitalvarene.

Lønnskostnader

- 10.54. For å kunne måle volumet av innsatsen fra lønnet arbeid kan mengdeenheten for lønnskostnader anses å være en times arbeid av en gitt type og på et gitt kvalifikasjonsnivå. Som for varer og tjenester må det skilles mellom arbeid av forskjellige kvaliteter, og det må derfor beregnes mengdeforhold for hver type arbeid. Prisen for hver type arbeid er den lønn som betales per time, som selvsagt kan variere alt etter typen arbeid. Et volummål for utført arbeid kan beregnes som et veid gjennomsnitt av mengdeforholdene for ulike typer arbeid veid med verdiene av lønnskostnadene i det foregående år eller et fastsatt basisår. Alternativt kan det beregnes en lønssatsindeks for arbeid ved å beregne et veid gjennomsnitt av de forholdsmessige endringene i timelønssatsene for ulike typer arbeid, igjen ved å benytte lønnskostnader som vekter. Dersom en mengdeindeks av Laspeyres-typen beregnes indirekte ved at endringer i lønnskostnadene i løpende verdier deflateres med en indeks for gjennomsnittlig endring i timelønnsen, skal sistnevnte være en indeks av Paasche-typen.
- 10.55. For å måle den reelle kjøpekraften for lønnskostnader kan denne strømmen deflateres med en indeks som avspeiler anvendelsen av disse inntektene. Prisindeksen som vanligvis velges for dette formålet, er den implisitte deflatoren for individuelt konsum eller konsumprisindeksen.

Beholdninger av produsert fast realkapital og lagerbeholdninger

- 10.56. Det er nødvendig å ha data i faste priser både for beholdninger av produsert fast realkapital og for lagerbeholdninger. Når det gjelder beholdninger av produsert faste realkapital, er de data som er nødvendige for å kunne beregne kapitalkoeffisientene, tilgjengelige dersom PIM-årgangsmetoden benyttes. I andre tilfeller kan opplysninger om verdien av beholdningene av eiendeler innhentes fra produsentene, og det kan foretas en

deflatering med de prisindeksene som brukes til investeringer i fast realkapital, idet det tas hensyn til beholdningenes alderssammensetning.

Lagerendringer måles ved verdien av lagertilgang minus summen av verdien av lageravgang og verdien av eventuelle løpende tap av varer som oppbevares på lager i en gitt periode. Anslag i faste priser kan utledes ved å deflatere disse komponentene. Når endringer i volumet og prisene for lagerbeholdningene er forholdsvis regelmessige, kan lagerendringene også beregnes ved å multiplisere volumendringen i lagerbeholdningene med gjennomsnittspriser for det løpende året eller basisåret. Et annet alternativ, som også kan brukes som dobbeltsjekk, er å beregne lagerendringene som differansen mellom lagerbeholdningene ved henholdsvis slutten og begynnelsen av perioden. For dette formål må verdien av lagerbeholdningene minus omvurdering i henhold til produsentenes regnskaper omregnes og uttrykkes i enten det løpende års eller basisårets gjennomsnittspriser. Dersom det dreier seg om det løpende året, representerer verdien volumendringene i lagerbeholdningene i inneværende års priser. Dersom gjennomsnittsprisene viser til et basisår, tilsvarer verdien volumendringene i lagerbeholdningene i basisårets priser.

Måling av realinntekt for totaløkonomien

- 10.57. Det er ikke mulig å dele inntektsstrømmer inn i en pris- og en mengdekomponent, og derfor kan pris- og volummål ikke defineres på samme måte som for strømmene og beholdningene som er beskrevet tidligere. Inntektsstrømmer kan måles i reelle verdier bare dersom man velger et bestemt utvalg av varer og tjenester som inntekten vanligvis brukes til, og bruker prisindeksen for dette utvalget som deflator for løpende inntekter. Dette valget er alltid vilkårlig i den forstand at inntekten sjelden brukes spesifikt på innkjøp i den aktuelle perioden. En del av inntekten kan spares til innkjøp i senere perioder, eller innkjøp i den aktuelle perioden kan være delvis finansiert av tidligere sparing.
- 10.58. Bruttonasjonalproduktet i faste priser måler den samlede produksjonen (minus produktinnsatsen) i volum for totaløkonomien. Hjemmehørendes samlede realinntekter påvirkes ikke bare av dette produksjonsvolumet, men også av bytteforholdet mellom eksport og import fra utlandet. Dersom bytteforholdet forbedres, skal det mindre eksport til for å betale for et gitt importvolum, slik at varer og tjenester på et gitt nivå av innenlandsk produksjon kan omfordeles fra eksport til konsum eller investeringer.
- 10.59. Det bytteforholdskorrigerte bruttonasjonalproduktet kan utledes ved å legge den såkalte bytteforholdsgevinsten til volumtallene for bruttonasjonalproduktet. Bytteforholdsgevinsten — eller eventuelt bytteforholdstapet — defineres som:

$$T = \frac{X - M}{P} - \left[\frac{X}{P_x} - \frac{M}{P_m} \right]$$

dvs. eksportoverskuddet i løpende priser, deflatert med en prisindeks P, minus differansen mellom den deflaterte verdien av eksporten og den deflaterte verdien av importen. Valget av en passende deflator P til det løpende eksportoverskuddet bør overlates til de statistiske myndighetene i det enkelte land, idet det tas hensyn til de særlige forholdene i det berørte landet. Dersom det er usikkerhet med hensyn til valget av deflator, vil et gjennomsnitt av import- og eksportprisindeksene sannsynligvis utgjøre en passende deflator.

- 10.60. Forskjellige realinntektsaggregater identifiseres og defineres som vist nedenfor.

Bruttonasjonalprodukt i faste priser

- pluss* bytteforholdsgevinst eller -tap som følge av endringer i bytteforholdet
- er lik* det bytteforholdskorrigerte bruttonasjonalproduktet
- pluss* primære inntekter fra utlandet til realverdi
- minus* primære inntekter til utlandet til realverdi
- er lik* bruttonasjonalinntekt til realverdi
- pluss* løpende overføringer fra utlandet til realverdi
- minus* løpende overføringer til utlandet til realverdi
- er lik* realdisponibel bruttonasjonalinntekt
- minus* kapitalslit i faste priser
- er lik* realdisponibel nettonasjonalinntekt.

For å kunne uttrykke de forskjellige nasjonalinntektsaggregatene i reelle verdier anbefales det å deflatere primære inntekter og overføringer fra og til utlandet med en indeks for brutto innenlandske sluttanvendelser. Realdisponibel nasjonalinntekt skal uttrykkes netto ved at kapitalslitet i faste priser trekkes fra dens bruttoverdi.

Valg av indeksformler og basisår

- 10.61. Utarbeidingen av et integrert system av pris- og volumindekser innebærer et bevisst valg av hvilke typer indekser som skal brukes.
- 10.62. Det foretrukne målet for volumendringer fra ett år til et annet er en Fisher-volumindeks, som defineres som det geometriske gjennomsnittet av Laspeyres- og Paasche-indeksene. Volumendringer over lengre perioder utledes ved hjelp av sammenkjeding, dvs. ved å kumulere volumbevegelsene fra ett år til et annet.
- 10.63. Det foretrukne målet for prisendringer fra ett år til et annet er en Fisher-prisindeks. Prisendringer over lange perioder utledes ved å sammenkjede prisbevegelsene fra ett år til et annet.
- 10.64. Kjedeindekser som bruker Laspeyres-volumindeksen til å måle volumendringer og Paasche-prisindeksen til å måle prisbevegelser fra ett år til et annet, utgjør akseptable alternativer til Fisher-indekser.
- 10.65. Selv om det foretrukne målet for volum og pris er en kjedeindeks, må det erkjennes at den manglende additiviteten kan være en alvorlig ulempe for mange typer analyser.

Et aggregat defineres som summen av dets komponenter. Additivitet krever at denne identiteten bevares når verdiene av både et aggregat og dets komponenter i en eller annen referanseperiode ekstrapoleres over tid ved hjelp av et sett med volumindekstall.

- 10.66. Det anbefales derfor at det i tillegg til kjedeindeksene for de viktigste aggregatene utarbeides disaggregerte data i faste priser, dvs. direkte verdisetting av løpende mengder i basisårets priser.

Beregningen av regnskapsdataene i faste priser må foretas på det finest mulige detaljnivå dersom dataene skal være konsistente innenfor rammen av et integrert system av pris- og volummål. Tilgangs- og anvendelsestabellene danner den sentrale begrepsmessige og statistiske rammen for alle målene i faste priser. Ytterligere data finnes i supplerende tabeller.

For serier i faste priser må imidlertid basisåret skiftes regelmessig. ENS har vedtatt det prinsippet at basisåret skal endres hvert femte år fra og med 1995. Når basisåret endres, er det vanlig å knytte dataene på den gamle basisen sammen med dataene på den nye basisen i stedet for å føre skiftet av basisår enda lenger tilbake. Når basisåret oppdateres, går additiviteten tapt som følge av sammenkjedingen.

- 10.67. Når basisårverdier ekstrapoleres med kjedevolumindekser, er det nødvendig å forklare brukerne hvorfor det ikke er additivitet i tabellene.

De ikke-additive dataene i "faste priser" offentliggjøres uten noen form for justering. Denne metoden er gjennomskuelig og viser brukerne problemets omfang.

Dette utelukker imidlertid ikke at det kan forekomme omstendigheter der de som har ansvar for utarbeidingen av dataene, anser det hensiktsmessig å fjerne avvikene for å forbedre den samlede konsistensen i dataene.

Geografiske pris- og volumindekser

- 10.68. Ved sammenligning av priser og volumer mellom land må problemet med å sammenligne de forskjellige nasjonale valutaer løses. Siden valutakursene ikke er tilstrekkelig stabile for dette formål og ikke avspeiler forskjellene i kjøpekraft på en korrekt måte, er det nødvendig å bruke en metodikk som tilsvarer den som brukes til sammenligninger over tid innenfor et enkelt land. Pris- og volumindekser må derfor utarbeides mellom par av land, idet det anvendes samme typer indeksformler som ved måling av endringer mellom tidsperioder. Hvilket som helst av de to landene A og B kan brukes til å gi vektene, og sett fra land As synsvinkel, kan en Laspeyres-indeks med vekter fra land A beregnes like godt som en Paasche-indeks der det brukes vekter fra land B.
- 10.69. Dersom de to landenes økonomier er svært forskjellige, kan spredningen mellom disse to indeksene være forholdsvis stor, og resultatene vil da avhenge for mye av hvilken indeks som velges. Til binære sammenligninger krever ENS derfor et gjennomsnitt av de to i form av en Fisher-indeks.

- 10.70. Direkte mengdemessige sammenligninger mellom økonomiske situasjoner som har lite til felles, er vanskelige av natur, og metoden med deflatering av verdier i løpende priser med prisindekser er derfor det beste alternativet. Dette gjelder i enda større grad for internasjonale sammenligninger enn for sammenligninger over tid. Ved hjelp av en nøyaktig spesifisering og identifisering av produktene kan prisforhold beregnes på grunnlag av opplysninger innsamlet i forbindelse med prisundersøkelser i de enkelte land. Siden prisene oppgis i nasjonale valutaer, må begrepet kjøpekraftsparitet (PPP) innføres ved tolkning av prisforholdene. For et gitt produkt defineres PPP mellom valutaen for land A og valutaen for land B som det antall enheter av land Bs valuta som er nødvendig i land B for å kjøpe den samme mengde av produktet som man vil kunne kjøpe i land A for en enhet av land As valuta. PPP for produktgrupper og suksessivt høyere aggregeringsnivåer opp til BNP beregnes ved å veie PPP for produkter med deres andel i utgiftene. En prisindeks mellom de to landene oppnås ved å dividere PPP-indeksen med den gjeldende valutakursen mellom de to aktuelle valutaene.
- 10.71. Når det gjelder ikke-markedsrettede tjenester, oppstår det samme problemet ved internasjonale sammenligninger som ved sammenligninger over tid. Dette betyr at produksjonen måles som summen av innsatsfaktorene. Den metoden som for tiden anvendes i geografiske sammenligninger, består i å beregne PPP på grunnlag av prisforhold for viktige komponenter i disse innsatsfaktorene. Ved denne metoden, som innebærer volumsammenligninger av innsatsfaktorer, tas det ikke hensyn til forskjeller i produktivitet i forbindelse med produksjon av ikke-markedsrettede tjenester i de landene som sammenlignes. Det er derfor viktig å utarbeide metoder som i stedet fører til sammenligninger av volumet av produksjon av ikke-markedsrettede tjenester. Dette bør i prinsippet være mulig for individuelle ikke-markedsrettede tjenester på samme generelle måte som ved sammenligninger over tid.
- 10.72. I ENS erkjennes behovet for internasjonale sammenligninger av priser og volumer mellom land. Hovedmålet er volumsammenligninger av BNP og dets anvendelser, og her må vilkåret om transitivitet oppfylles. Med transitivitet menes at den direkte indeksen for land C basert på land A er lik den indirekte indeksen som oppnås ved å multiplisere den direkte indeksen for land B basert på land A, med den direkte indeksen for land C basert på land B.
- 10.73. Den framgangsmåten som benyttes i ENS ved beregning av et sett av multilaterale volummål og PPPer, er å ta utgangspunkt i binære sammenligninger mellom samtlige mulige par av land blant de aktuelle landene. Fisher-indeksene som anvendes for dette formål, er ikke transitive, men fra disse er det mulig å utlede et sett av transitive indekser som ligner de opprinnelige Fisher-indeksene så mye som mulig, ved å anvende det tradisjonelle kriteriet med minste kvadrater. Ved å minimere avvikene mellom de opprinnelige Fisher-indeksene og de ønskede transitive indeksene når man fram til den såkalte EKS-formelen.
- 10.74. EKS-indeksen anvender alle de indirekte indeksene som knytter land i til land k, samt den direkte indeksen mellom dem. Mellom land i og land k er det det geometriske gjennomsnittet av den direkte indeksen mellom i og k og samtlige mulige indirekte indekser som forbinder de to landene. Den direkte indeksen gis dobbelt så stor vekt som hver enkelt indirekte indeks. Transitivitet oppnås ved at samtlige andre land tas med i EKS-indeksen for et gitt par av land.

KAPITTEL 11: Folkemengde og arbeidskraftsinnsats

Kapittel 11 i ENS tar for seg prinsipper som er knyttet til arbeidskraft og sysselsetting i nasjonalregnskapssystemet. Kapitlet starter med de ytre rammer i form av totalbefolkningen og yrkesaktiv befolkning, for deretter å gå inn på de ulike størrelsene som systemet definerer. Det første gjelder antall sysselsatte - lønnstakere og selvstendige - og i tilknytning til dette ulike kategorier av sysselsetting og med prinsippene for tilhørende bosted. Arbeidsledighetsdefinisjonen er også presentert i kapitlet. Derneft følger definisjon og omtale av de andre sysselsettingsbegrepene, som jobber, utførte timeverk og normalårsverk, og helt til slutt lønnstakernes arbeidskraftsinnsats i faste lønnsatser.

Stikkord og innholdshenvisninger

11.01,32-34	Normalårsverk
11.02,24-25	Økonomisk territorium
11.02	Økonomisk interessesentrum
11.03-04,35	Arbeidskraftsinnsats
11.04	Folkemengde
11.05-08	Total folkemengde
11.07-08	Teknisk hjelpepersonell
11.08,17-18	Grensearbeidere
11.08,17	Sesongarbeidere
11.08a	Turister
11.08a	Pasienter
11.08e,18e	Internasjonale organisasjoner
11.09	Gjeldende folkemengde
11.10	Produktive aktiviteter
11.11-16	Sysselsetting
11.12-14	Lønnstakere
11.12,20	ILO
11.13,16	Arbeidere
11.13,16	Hjemmearbeidere
11.13	Personer engasjert i lønnet husarbeid
11.15-16	Selvstendige
11.17-19	Sysselsetting og bosted
11.17-19	Hjemmehørende enheter og sysselsetting
11.17	Produsenter og sysselsetting
11.17	Utlendinger og sysselsetting
11.18d	EUs institusjoner
11.20	Arbeidsledighet
11.21	Arbeidsledighetsprosent
11.22	Jobber
11.23	Jobber og sysselsetting
11.24-25	Hjemmehørende enheter og jobber
11.24-25	Jobber og bosted
11.26-31	Utførte timeverk
11.35-37	Lønnstakernes arbeidskraftsinnsats i faste lønnsatser
11.35	Basisperiode
11.36	Lønnskostnader i faste priser

- 11.01. Visse sammenligninger mellom land, eller mellom næringer eller sektorer innen samme økonomi, gir først mening når aggregatene i nasjonalregnskapet (f.eks. bruttonasjonalprodukt, husholdningenes konsum, bruttoproduktet for en næring, lønnskostnader) blir vurdert i forhold til antall innbyggere og variabler for arbeidskraftsinnsats. Det er derfor nødvendig å ha definisjoner av den samlede folkemengde, sysselsetting, jobber, utførte timeverk, normalårsverk og lønnstakernes arbeidskraftsinnsats i faste lønnssetter, som er nært knyttet til begrepene som brukes i nasjonalregnskapet.
- 11.02. Disse betegnelsene er definert i systemet på grunnlag av begrepene økonomisk territorium og interessesentrum.
- 11.03. Arbeidskraftsinnsats skal klassifiseres på grunnlag av de samme statistiske enheter som brukes til analyse av produksjonen, nemlig den lokale bransjeeinheit og den institusjonelle einheit.
- 11.04. Aggregatene som tallene for folkemengde og arbeidskraftsinnsats settes i sammenheng med, er årlige totaler. Derfor bør det brukes årlige gjennomsnittsverdier for folkemengde og arbeidskraftsinnsats.

Dersom det innhentes opplysninger flere ganger i løpet av året, velges gjennomsnittet av resultatene fra de ulike referansetidspunktene.

Når det innhentes opplysninger bare én gang, er det viktig å sikre at den perioden som benyttes, er helt representativ; de siste tilgjengelige opplysninger om variasjoner i løpet av året, bør brukes til å estimere data for året som helhet. Dersom for eksempel den gjennomsnittlige sysselsetting skal anslås, bør det korrigeres for at enkelte personer ikke arbeider hele året (løsarbeidere og/eller sesongarbeidere).

Den samlede folkemengde

- 11.05. *Definisjon:* På en gitt dato omfatter den samlede folkemengden i et land alle personer uansett statsborgerskap som har fast bosted innenfor landets økonomiske territorium, selv om de er midlertidig fraværende. Til visse formål vil et årlig gjennomsnitt av befolkningstallet utgjøre et hensiktsmessig grunnlag til beregning av nasjonalregnskapsvariabler eller til bruk (som nevner) i sammenligninger.
- 11.06. Den samlede folkemengde defineres i nasjonalregnskapet i henhold til hjemmehørighetsbegrepet (se kapittel 2).

En person som oppholder seg eller har til hensikt å oppholde seg innenfor landets økonomiske territorium i ett år eller mer, regnes som fast bosatt i landet.

En person regnes som midlertidig fraværende dersom han eller hun har fast bosted i landet, men oppholder seg eller har til hensikt å oppholde seg i utlandet i mindre enn ett år.

Alle personer som tilhører samme husholdning¹, er hjemmehørende der husholdningen har sitt økonomiske interessesentrum, dvs. der husholdningen har en eller flere boliger som medlemmene av husholdningen anser og bruker som hovedbosted. Et medlem av en hjemmehørende husholdning er fortsatt hjemmehørende selv om denne personen foretar hyppige reiser utenfor det økonomiske territorium, fordi det økonomiske interessesentrum fortsatt befinner seg innenfor det økonomiske territorium der husholdningen er hjemmehørende.

- 11.07. Den samlede folkemengde i et land omfatter:
- a) egne borgere bosatt i landet,
 - b) sivile borgere som oppholder seg i utlandet i et tidsrom på mindre enn ett år (grense- og sesongarbeidere, turister, pasienter osv.),
 - c) sivile utenlandske borgere bosatt i landet i et tidsrom på ett år eller mer (herunder personell² ved De europeiske fellesskaps institusjoner og internasjonale sivile organisasjoner innenfor landets geografiske territorium),
 - d) utenlandsk militært personell² som arbeider for internasjonale militære organisasjoner innenfor landets geografiske territorium,
 - e) utenlandsk teknisk personell² som er utstasjonert i et lengre tidsrom i landet, og som anses å være sysselsatt av myndighetene i vertslandet på vegne av den myndighet eller den internasjonale organisasjon som faktisk finansierer deres arbeid.

Ved konvensjon omfatter den samlede folkemengde også følgende personer, uavhengig av hvor lenge de oppholder seg i utlandet:

¹ Begrepet husholdning er definert i kapittel 2.

² Herunder ledsagende medlemmer av husholdningen.

- a) borgere som studerer i utlandet, uavhengig av studienes varighet,
- b) medlemmer³ av de nasjonale væpnede styrker stasjonert i utlandet,
- c) borgere¹ som er ansatt ved nasjonale vitenskapelige baser som ligger utenfor landets geografiske territorium,
- d) borgere¹ som er utstasjonert ved diplomatiske stasjoner i utlandet,
- e) borgere¹ som er besetningsmedlemmer på fiskefartøyer, andre skip, luftfartøyer og flytende plattformer som helt eller delvis opererer utenfor det økonomiske territorium.

11.08. I motsetning til dette omfatter den samlede folkemengde i et land ikke:

- a) sivile utenlandske borgere som oppholder seg innenfor territoriet i et tidsrom på mindre enn ett år (grense- og sesongarbeidere, turister, pasienter osv.),
- b) sivile borgere som oppholder seg i utlandet i et tidsrom på ett år eller mer,
- c) militære borgere som arbeider for internasjonale organisasjoner i utlandet,
- d) borgere som arbeider som teknisk personell og er utstasjonert i et lengre tidsrom i utlandet, og som anses å være sysselsatt av myndighetene i vertslandet på vegne av den myndighet eller den internasjonale organisasjon som faktisk finansierer deres arbeid,

og ved konvensjon heller ikke:

- a) utenlandske borgere som studerer i landet, uavhengig av studienes varighet,
- b) medlemmer av et fremmed lands væpnede styrker utstasjonert i landet,
- c) utenlandske borgere som er ansatt ved utenlandske vitenskapelige baser som ligger innenfor landets geografiske territorium,
- d) utenlandske borgere som er utstasjonert ved utenlandske diplomatiske stasjoner i landet.

11.09. Folkemengden definert ovenfor avviker fra den tilstedeværende folkemengde (eller de facto-folkemengden) som omfatter de personene som faktisk befinner seg innenfor et lands geografiske territorium på en gitt dato.

Yrkesaktiv befolkning

11.10. *Definisjon:* Den yrkesaktive befolkning omfatter alle personer av begge kjønn og over en viss alder som leverer arbeidskraft til produktiv virksomhet (som ligger innenfor systemets produksjonsavgrensning) i løpet av et bestemt referansetidsrom. Den omfatter alle personer som oppfyller kravene for å tilhøre kategorien sysselsatte (lønnstakere eller personlig næringsdrivende) eller arbeidsledige.

“Lønnstakere” og “personlig næringsdrivende” er definert under overskriften “Sysselsetting”.

“Arbeidsledige” er definert under overskriften “Arbeidsledighet”.

Sysselsetting

11.11. *Definisjon:* Sysselsetting omfatter alle personer — både lønnstakere og personlig næringsdrivende — som utøver en eller annen form for produktiv virksomhet som ligger innenfor systemets produksjonsavgrensning.

Lønnstakere⁴

11.12. *Definisjon:* Lønnstakere defineres som alle personer som ifølge en avtale arbeider for en annen hjemmehørende institusjonell enhet og mottar avlønning (registreres som D.1 Lønnskostnader).

Det er etablert et arbeidsgiver/lønnstakerforhold når det mellom et foretak og en person foreligger en avtale, formell eller uformell, som vanligvis inngås frivillig av begge parter, og som stadfester at personen arbeider for foretaket mot avlønning i kontanter eller naturalier.

Lønnstakere klassifiseres her med mindre de samtidig har selvstendig virksomhet som hovedaktivitet. I slike tilfeller klassifiseres de under selvstendige.

11.13. Lønnstakere omfatter:

- a) personer (arbeidere, funksjonærer, administrative ledere, personer engasjert i lønnet husarbeid, personer som utfører lønnet produksjonsvirksomhet som en del av sysselsettingsprogrammer) som er knyttet til en arbeidsgiver i henhold til en arbeidsavtale,

³ Herunder ledsagende medlemmer av husholdningen.

⁴ “Lønnstakere” tilsvarer ILOs definisjon av “lønnet sysselsetting”.

- b) statsansatte og andre offentlig ansatte med offentligrettslige arbeidsavtaler,
- c) de væpnede styrker, både soldater på kontrakt og vernepliktige (herunder vernepliktige i sivil virksomhet),
- d) prester, dersom de lønnes direkte av den offentlige forvaltning eller en allmennyttig organisasjon,
- e) eiere av foretak og kvasiforetak dersom de arbeider i disse foretakene,
- f) studenter som er formelt forpliktet til å bidra med sin arbeidskraft i produksjonsprosessen i et foretak mot avlønning og (eller) en utdanning,
- g) hjemmearbeidere⁵, dersom det foreligger en eksplisitt avtale om at hjemmearbeideren mottar avlønning for det arbeid som utføres, dvs. den mengden arbeid som hjemmearbeideren bidrar med i en produksjonsprosess,
- h) funksjonshemmede arbeidstakere, forutsatt at det foreligger et formelt eller uformelt arbeidsgiver/lønnstakerforhold,
- i) personer ansatt av vikarbyråer, som skal medregnes i den næring som byrået de er ansatt av hører inn under, og ikke i den næring som foretaket de faktisk arbeider for, hører inn under. Ved kryssløpsanalyse kan det imidlertid vurderes å omklassifisere disse personene og alle tilhørende kostnader (se punkt 9.51).

11.14. Personer som midlertidig ikke er i arbeid, anses også som lønnstakere forutsatt at de har en formell tilknytning til en arbeidsplass. Denne formelle tilknytning skal være fastsatt i henhold til ett eller flere av følgende kriterier:

- a) fortsatt utbetaling av lønn,
- b) sikkerhet for å kunne vende tilbake til arbeidsplassen når ledighetsperioden er avsluttet, eller en avtale om datoen for å vende tilbake,
- c) fraværet fra arbeidet må ikke overskride det tidsrom da det kan være aktuelt for arbeidstakere å motta sosiale ytelser uten forpliktelse til å akseptere annet arbeid.

Dette omfatter personer som midlertidig ikke er i arbeid på grunn av sykdom eller skade, helligdag eller ferie, streik eller lockout, utdanningspermisjon, fødsels- eller foreldrepermisjon, reduksjon i økonomisk virksomhet, midlertidig forstyrrelse i eller innstilling av arbeidet på grunn av f.eks. dårlig vær, mekanisk eller elektrisk driftsstans, mangel på råstoff eller brensel eller annet midlertidig fravær med eller uten permisjon.

Selvstendige

11.15. *Definisjon:* Selvstendige er personer som er eiere, alene eller sammen med andre, i de personlige foretakene der de arbeider, unntatt de personlige foretakene som er klassifisert som kvasiforetak. Selvstendige klassifiseres her med mindre de også har lønnet sysselsetting som utgjør deres hovedaktivitet; i sistnevnte tilfelle klassifiseres de som lønnstakere.

Uansett årsak kan de være midlertidig fraværende fra arbeidsplassen i referansetidsrommet. Den betalingen selvstendige får, er blandet inntekt.

11.16. Selvstendige omfatter også følgende kategorier:

- a) ulønnede arbeidende familiemedlemmer, herunder dem som arbeider i personlige foretak som helt eller delvis driver markedsrettet produksjon,
- b) hjemmearbeidere med inntekt som er en funksjon av verdien av produksjonen fra en produksjonsprosess som de er ansvarlige for, uavhengig av arbeidsinnsatsen,
- c) arbeidere som driver med produksjon utelukkende til eget konsum eller egen investering, enten individuelt eller kollektivt.

Ulønnede frivillige arbeidere inngår i kategorien selvstendige dersom deres frivillige virksomhet resulterer i produksjon av varer, f.eks. oppføring av en bolig, kirke eller annen bygning. Dersom deres frivillige virksomhet resulterer i tjenester, f.eks. omsorg og rengjøring uten betaling, inngår de ikke i sysselsetting fordi disse frivillige tjenestene ikke inngår i produksjon (se punkt 3.08).

Det er ingen arbeidskraftsinnsats ved produksjon av tjenester i egne boliger, og eiere av egen bolig anses derfor ikke som selvstendige.

Sysselsetting og hjemmehørighet

11.17. Resultatene av virksomheten i produksjonsenheter kan sammenlignes med sysselsetting bare dersom sistnevnte omfatter både hjemmehørende og utenlandske arbeidstakere som arbeider for hjemmehørende produksjonsenheter.

Sysselsetting omfatter derfor også følgende kategorier:

⁵ En hjemmearbeider er en person som godtar å arbeide for et bestemt foretak eller å levere en gitt mengde varer eller tjenester til et bestemt foretak på grunnlag av en forutgående avtale, men som har sin arbeidsplass utenfor foretaket.

- a) utenlandske grensearbeidere, dvs. personer som krysser grensen hver dag for å arbeide innenfor det økonomiske territoriet,
- b) utenlandske sesongarbeidere, dvs. personer som flytter inn i det økonomiske territoriet og oppholder seg der i mindre enn ett år for å arbeide i næringer som i perioder har behov for ekstra arbeidskraft,
- c) medlemmer av de nasjonale væpnede styrkene utstasjonert i utlandet,
- d) borgere som er ansatt ved nasjonale vitenskapelige baser som ligger utenfor landets geografiske territorium,
- e) borgere som er utstasjonert ved diplomatiske stasjoner i utlandet,
- f) besetningsmedlemmer på fiskefartøyer, andre skip, luftfartøyer og flytende plattformer som drives av hjemmehørende enheter,
- g) lokalt ansatte i offentlige forvaltningsorganer med sete utenfor det økonomiske territorium.

11.18. Derimot medregnes ikke:

- a) hjemmehørende grense- og sesongarbeidere, dvs. personer som arbeider innenfor et annet økonomisk territorium,
- b) borgere som er besetningsmedlemmer på fiskefartøyer, andre skip, luftfartøyer og flytende plattformer som drives av utenlandske enheter,
- c) lokalt ansatte i utenlandske offentlige organer innenfor landets geografiske territorium,
- d) personell ved De europeiske fellesskaps institusjoner og internasjonale sivile organisasjoner innenfor landets geografiske territorium (herunder lokalt ansatte som er rekruttert direkte),
- e) medlemmer av de væpnede styrker som arbeider for internasjonale militære organisasjoner innenfor landets geografiske territorium,
- f) borgere som arbeider ved utenlandske vitenskapelige baser innenfor det økonomiske territoriet.

11.19. For å gjøre det mulig å gå over til de begrepene som vanligvis brukes i arbeidskraftsstatistikken (innenlandsk sysselsetting), vises følgende poster separat i ENS:

- a) vernepliktige (inngår ikke i arbeidskraftsstatistikken, men inngår i ENS under offentlige forvaltningstjenester),
- b) hjemmehørende personer som arbeider for utenlandske produksjonseenheter (inngår i arbeidskraftsstatistikken, men inngår ikke i sysselsetting slik det er definert i ENS),
- c) utenlandske personer som arbeider for hjemmehørende produksjonseenheter (inngår ikke i arbeidskraftsstatistikken, men inngår i sysselsetting slik det er definert i ENS),
- d) hjemmehørende arbeidstakere som oppholder seg permanent på institusjon,
- e) hjemmehørende arbeidstakere under den aldersgrensen som brukes i arbeidskraftsstatistikken.

Arbeidsledighet

11.20. *Definisjon:* I samsvar med de definisjoner som er utarbeidet av Den internasjonale arbeidsorganisasjonen (den trettende internasjonale konferanse for arbeidskraftsstatistikere) omfatter "arbeidsledige" alle personer over en viss alder som i referansetidsrommet var:

- a) "uten arbeid", dvs. ikke i lønnet sysselsetting som lønnstaker eller selvstendig,
- b) "fortløpende tilgjengelige for arbeid", dvs. tilgjengelige for lønnet sysselsetting som lønnstaker eller selvstendig i referansetidsrommet, og
- c) "arbeidssøkende", dvs. hadde nylig i et bestemt tidsrom truffet særlige tiltak for å søke lønnet sysselsetting som lønnstaker eller selvstendig

De særlige tiltakene kan omfatte registrering på et offentlig eller privat arbeidsformidlingskontor, søknader til arbeidsgivere, forespørsler på arbeidsplasser, driftsenheter i landbruket, fabrikker, markeds plasser eller andre forsamlingsplasser, innrykk av og svar på avisannonser, henvendelser til slekt og venner, forsøk på å finne grunn, bygninger, maskiner eller utstyr med henblikk på å etablere egen virksomhet, framskaffing av økonomiske midler, søknader om tillatelser og lisenser osv.

11.21. *Definisjon:* Arbeidsløshetsprosenten angir de arbeidsledige som en andel av den yrkesaktive befolkning.

Arbeidsløshetsprosenten beregnes vanligvis for kjønns- og aldersgrupper og kryssklassifiseres enkelte ganger ytterligere med andre demografiske variabler som f.eks. sivilstand, utdanning eller nasjonalitet.

Jobb

11.22. *Definisjon:* En jobb defineres som en eksplisitt eller implisitt avtale⁶ mellom en person og en hjemmehørende institusjonell enhet om å utføre arbeid⁷ mot godtgjøring⁸ i et bestemt tidsrom eller på ubestemt tid.

⁶ Den eksplisitte eller implisitte avtalen gjelder arbeidskraftsinnsats og ikke produksjon av en vare eller tjeneste.

Denne definisjonen omfatter både jobber for lønnstakere og for selvstendige, dvs. en jobb for en lønnstaker dersom personen tilhører en annen institusjonell enhet enn arbeidsgiveren og en jobb for en selvstendig dersom personen tilhører den samme institusjonelle enhet som arbeidsgiveren.

11.23. Begrepet jobb avviker fra begrepet sysselsetting som definert ovenfor:

- a) det omfatter andre, tredje osv. jobb som én og samme person har. Disse andre, tredje osv. jobbene som en person har, kan enten forekomme like etter hverandre i referansetidsrommet (vanligvis en uke), eller løpe parallelt, f.eks. når en person har kveldsarbeid i tillegg til dagarbeidet,
- b) på den annen side omfatter det ikke personer som midlertidig ikke er i arbeid, men som har en "formell tilknytning til sin jobb" f.eks. i form av "sikkerhet for å kunne vende tilbake til arbeidsplassen når ledighetsperioden er avsluttet, eller en avtale om datoen for å vende tilbake". En slik avtale mellom en arbeidsgiver og en person som er permittert eller under utdanning, regnes ikke som en jobb i systemet.

Jobb og hjemmehørighet

11.24. En jobb innenfor landets økonomiske territorium er en eksplisitt eller implisitt avtale mellom en person (som kan være hjemmehørende innenfor et annet økonomisk territorium) og en institusjonell enhet hjemmehørende i landet.

Ved måling av arbeidskraftsinnsats i den økonomiske virksomhet er det bare relevant hvor den institusjonelle produksjonsenhet er hjemmehørende fordi det bare er hjemmehørende produsenter som bidrar til bruttonasjonalproduktet.

11.25. Dessuten gjelder følgende:

- a) jobber inngår i telling av jobber innenfor det økonomiske territoriet når arbeidstakerne hos en hjemmehørende produsent arbeider midlertidig innenfor et annet økonomisk territorium, og når virksomhetens art og varighet ikke berettiger til at den behandles som en fiktiv hjemmehørende enhet i dette andre territoriet,
- b) jobber inngår ikke i telling av jobber i det økonomiske territoriet når de utføres for utenlandske institusjonelle enheter, dvs. for enheter med interessesentrum i et annet land, som ikke har til hensikt å drive virksomhet på det innenlandske territoriet i ett år eller mer,
- c) jobbene til personalet ved internasjonale organisasjoner og til lokalt ansatte ved utenlandske ambassader inngår ikke i tellingen, siden arbeidsgiverenhetene ikke er hjemmehørende.

Utførte timeverk

11.26. *Definisjon:* Utførte timeverk angir det samlede antall timer som faktisk er utført av en lønnstaker eller en selvstendig i regnskapsperioden når produksjonen ligger innenfor produksjonsavgrensningen.

På grunn av den vide definisjonen av lønnstakere som omfatter personer som midlertidig ikke er i arbeid, men som har en formell tilknytning til arbeidsmarkedet, samt deltidsarbeidere, anbefales det i ENS å bruke utførte timeverk og ikke antall ansatte som mål ved beregning av produktiviteten.

Utførte timeverk foretrekkes som mål for arbeidskraftsinnsats i systemet.

⁷ Arbeid betyr all virksomhet som bidrar til produksjon av varer eller tjenester innenfor produksjonsavgrensningen. I prinsippet er det irrelevant om arbeidet og arbeidstakerens alder er i henhold til loven.

⁸ Godtgjøring skal her tolkes i vid forstand slik at den omfatter blandet inntekt for selvstendige.

- 11.27. I samsvar med de definisjoner som er utarbeidet av Den internasjonale arbeidsorganisasjonen (den tiende internasjonale konferanse for arbeidskraftsstatistikere) omfatter faktisk utførte timeverk:
- a) de timer da det faktisk utføres arbeid i vanlig arbeidstid,
 - b) de timer da det utføres arbeid ut over vanlig arbeidstid, og som vanligvis lønnes til en høyere sats enn vanlig sats (overtid),
 - c) den tid som brukes på arbeidsplassen til f.eks. å klargjøre arbeidsplassen, foreta reparasjoner og vedlikehold, klargjøre og rengjøre verktøy og skrive kvitteringer, fakturaer, timelister og andre rapporter,
 - d) den tid som tilbringes på arbeidsplassen i dødperioder ved f.eks. midlertidig mangel på arbeid, driftsstans for maskiner eller ulykker, eller den tid som tilbringes på arbeidsplassen uten at det blir utført arbeid, men som det utbetales lønn for i henhold til en arbeidsavtale med garanti,
 - e) den tid som benyttes til korte hvilepauser på arbeidsplassen, herunder kaffepauser.
- 11.28. Derimot omfatter faktisk utførte timeverk ikke:
- a) de timer det utbetales lønn for, men da det ikke utføres arbeid, som betalt årlig ferie, betalte offentlige helligdager og betalt sykepermisjon,
 - b) spisepauser,
 - c) den tid som går med til transport mellom hjemmet og arbeidsplassen, også når den er betalt (byggningsarbeidere). Imidlertid inngår den tid som går med til slik transport når denne foregår i arbeidstiden.
- 11.29. Utførte timeverk er det samlede antall timer da det faktisk utføres arbeid i regnskapsperioden av lønnstakere og selvstendige innenfor det økonomiske territoriet:
- a) medregnet arbeid som utføres utenfor det økonomiske territoriet for hjemmehørende institusjonelle arbeidsgiverenheter som ikke har noe økonomisk interessesentrum der,
 - b) unntatt arbeid som utføres for utenlandske institusjonelle arbeidsgiverenheter som ikke har noe økonomisk interessesentrum innenfor det økonomiske territoriet.
- 11.30. I mange undersøkelser av foretak registreres betalte timer og ikke utførte timeverk.
- I slike tilfeller må utførte timeverk anslås for hver jobbgruppe ved hjelp av alle tilgjengelige opplysninger om betalt permisjon osv.
- 11.31. I konjunkturanalyser kan det være nyttig å justere utførte timeverk ved å operere med et fast antall arbeidsdager per år.

Sysselsatte normalårsverk

- 11.32. *Definisjon:* Sysselsatte normalårsverk, som tilsvarende det korresponderende antall heltidsjobber, defineres som utførte timeverk delt på det gjennomsnittlige årlige antall arbeidstimer i heltidsjobber innenfor det økonomiske territoriet.
- 11.33. Denne definisjonen beskriver ikke nødvendigvis hvordan begrepet beregnes: siden arbeidstiden i en heltidsjobb har endret seg gjennom tidene og varierer mellom næringer, må det brukes metoder som for hver jobbgruppe fastslår gjennomsnittlig andel og gjennomsnittlig arbeidstid for jobber som ikke er heltidsjobber. Først må det for hver jobbgruppe anslås hvor lang en normal arbeidsuke er. Om mulig kan en jobbgruppe innen en næring defineres i henhold til kjønn og/eller arbeidets art. For lønnstakerjobber utgjør arbeidstid fastsatt i arbeidsavtaler riktig grunnlag for utregning av disse tallene. Antall normalårsverk beregnes særskilt for hver enkelt jobbgruppe og legges deretter sammen.
- 11.34. Selv om utførte timeverk er det beste mål på arbeidskraftsinnsats, har sysselsatte normalårsverk den fordel at det er enklere å beregne, og det er derfor lettere å foreta internasjonale sammenligninger med land som bare kan anslå sysselsatte normalårsverk.

Lønnstakernes arbeidskraftsinnsats i faste lønnsatser

- 11.35. *Definisjon:* Lønnstakernes arbeidskraftsinnsats i faste lønnsatser er et mål på den aktuelle arbeidskraftsinnsats vurdert etter de lønnsnivåer som er gjeldende for lønnstakerjobber i en utvalgt grunnperiode.
- 11.36. Lønnskostnader i løpende priser delt på lønnstakernes arbeidskraftsinnsats i faste priser gir en implisitt lønnsindeks som kan sammenlignes med den implisitte prisindeksen for sluttanvendelser.

- 11.37. Formålet med begrepet lønnstakernes arbeidskraftsinnsats i faste lønssatser er å uttrykke endringene i sammensetningen av arbeidsstyrken, for eksempel fra lavtlønnede til høytlønnede arbeidstakere. For at analysen skal være effektiv bør den gjennomføres for hver enkelt næring.

KAPITTEL 12: Kvartalsregnskaper

Kapittel 12 gjelder kvartalsvise nasjonalregnskaper, men i ENS er dette kapittelet bare en kort innledning, nærmest for å markere at kvartalsregnskapet utgjør en integrert del av nasjonalregnskapssystemet og har stor analytisk betydning, og for å annonsere at detaljene presenteres i en detaljert håndbok for kvartalsregnskaper. Denne er i ettertid utarbeidet i regi av Eurostat og er på nærmere 400 sider.

Stikkord og innholdshenvisninger

12.01-09

Kvartalsregnskaper

- 12.01. Kvartalsregnskapene er en integrert del av nasjonalregnskapssystemet og er blant annet svært viktig i analysen av inneværende år og ved beregningen av foreløpige estimater for foregående år. Kvartalsregnskapene utgjør et sammenhengende sett av transaksjoner, kontoer og saldoboster, definert innenfor både det ikke-finansielle og finansielle område, og som registreres kvartalsvis. I kvartalsregnskapene brukes samme prinsipper, definisjoner og strukturer som i årsregnskapene, med visse endringer som skyldes perioden som omfattes.
- 12.02. Årsaken til at kvartalsregnskapene er så viktige er hovedsakelig at de vurderes som det eneste sammenhengende sett med raskt tilgjengelige indikatorer, som kan gi et samlet bilde av både ikke-finansiell og finansiell økonomisk virksomhet på kort sikt.
- 12.03. Perioden som kvartalsregnskapene gjelder, og behovet for å få pålitelige opplysninger så raskt som mulig, gir kvartalsregnskapene visse typiske kjennetegn, bl.a. statistiske metoder til utarbeiding av kontoene, sesongbestemte svingninger og behandlingen av disse, konsistens mellom kvartalsregnskapene og årsregnskapene og enkelte regnskapsmessige karakteristika i forbindelse med referansetidsrommet. Disse typiske kjennetegn vil bli utførlig behandlet i en håndbok om kvartalsregnskaper som Eurostat planlegger å utgi før denne metodikken kommer til anvendelse.
- 12.04. De statistiske metodene som brukes til å utarbeide kvartalsregnskaper, kan avvike betydelig fra metodene som brukes til årsregnskaper. De kan inndeles i to hovedkategorier: direkte metoder og indirekte metoder. Direkte metoder er basert på at det hvert kvartal stilles datakilder til rådighet som tilsvarer dem som blir brukt til å utarbeide årsregnskapet med passende forenklinger. Derimot er de indirekte metodene basert på en tidsmessig oppsplitting av dataene fra årsregnskapet etter matematiske og statistiske metoder der det benyttes referanseindikatorer som muliggjør ekstrapolering for inneværende år. I valget mellom de ulike indirekte metodene må det framfor alt tas hensyn til at prognosefeilene for inneværende år reduseres til et minimum for å sikre at de foreløpige årlige estimater ligger så nær opptil de endelige tall som mulig. Valget mellom disse framgangsmåtene avhenger blant annet av hvilke opplysninger som foreligger hvert kvartal.
- 12.05. Seriene i kvartalsregnskapene viser ofte svært kortsiktige variasjoner som skyldes vær, vaner, lovgivning osv., som vanligvis defineres som sesongbestemte svingninger. Selv om sesongbestemte svingninger er en integrert del av kvartalsdataene, er de ofte til hinder for at den underliggende trenden blir riktig avdekket og analysert. Det er derfor nødvendig å utarbeide både ikke-sesongjusterte og sesongjusterte regnskaper. Det bør sikres at de sesongjusterte tallene er regnskapsmessig konsistente. Et problem med nær tilknytning til sesongjustering er problemet med korrigering for antall virkedager, som må behandles nærmere i Eurostats håndbok.
- 12.06. Siden kvartalsregnskapene bruker samme ramme som årsregnskapene, må de være konsistente med disse over tid. Dette innebærer at ved strømvariabler er summen av kvartalsdataene lik tallene i årsregnskapet for hvert år. I prinsippet er det ingenting i veien for at dette vilkåret også kan oppfylles for de foregående år. For inneværende år er det imidlertid et problem med hensyn til tidsmessig prioritet mellom kvartalsdata og årsdata, siden kvartalsdataene vanligvis foreligger tidligere enn årsdataene. Dette problemet kan løses ved at det vedtas at de foreløpige estimatene for de årlige tallene framskaffes ved at kvartalstallene aggregeres. Når det så foreligger nye årlige opplysninger som fører til en revisjon av de foreløpige tallene, må kvartalsdataene endres tilsvarende. I noen systemer er årsregnskapet et biprodukt av kvartalsregnskapene, og det finnes ikke noen egen beregning for årsregnskapet.
- 12.07. Det må sikres tidsmessig konsistens for rådata og også for justerte tall i samsvar med metoden for sesongjustering.
- 12.08. Dersom de fleste transaksjoner og saldoboster i prinsippet fordeles tilnærmedesvis likt på alle kvartaler, er det likevel enkelte transaksjoner som er konsentrert i ett eller to kvartaler av året. Dette gjelder for inntektsskatter, utbytte, renter osv. Behandlingen av disse tilfellene avhenger hovedsakelig av hvordan de aktuelle tallene beregnes.

- 12.09. Teoretisk sett er det ingenting i veien for at kvartalsregnskapene stilles opp etter samme skjema som årsregnskapet. I praksis er det imidlertid nyttig å forenkle og sammenstille dette skjemaet for å få pålitelige kvartalstall så raskt som mulig (se oversikten over tabeller og data som skal rapporteres innenfor rammen av ENS 1995).

KAPITTEL 13: Regionale regnskaper

Kapittel 13 er siste ordinære kapittel i ENS og omhandler de regionale regnskapene. Det er her en finner prinsippene for oppstillingen av det fylkesfordelte nasjonalregnskapet som utarbeides i Norge. Viktig blant disse prinsippene er oppdelingen av landet i regionale territorier og med konstruksjonen ekstraterritorial region (ekstrafylke), enhetenes tilhørighet til disse og hvilke metoder som gjør regionaliseringen mulig. Kapittelet omtaler spesielt næringsvise aggregater og oppstillingen av regnskap for husholdninger etter region. Ellers er presentasjonen i ENS gjort knapp

Stikkord og innholshenvisninger

13.01-34	Regionale regnskaper
13.04-07	Regionalt territorium
13.04	Økonomisk territorium
13.04	Økonomisk interessesentrum
13.06	Internasjonalt farvann
13.06	Sjøterritoriet
13.07	NUTS- Nomenklaturen over regionale statistikkenheter
13.10-11	Enkeltregionenheten
13.10, 12	Flerregionenheten
13.14	System for regionale regnskaper
13.15-17	Metoder for regional oppdeling
13.18-29	Regionale aggregater etter næring
13.29	Bruttonasjonalprodukt etter region (BNPR)
13.30-34	Regionale regnskap for husholdninger
13.30	Produktive aktiviteter
13.01.	Regionale regnskaper er en regional oppdeling av de tilsvarende regnskapene for totaløkonomien. I de regionale regnskapene brukes samme begreper som i regnskapene for totaløkonomien med mindre annet er angitt i dette kapittelet.
13.02.	En forutsetning for å kunne stille opp et fullstendig sett med kontoer på regionalt plan er at hver enkelt region behandles som en egen økonomisk enhet. I denne sammenheng blir transaksjoner med andre regioner en slags utenlandstransaksjoner. Ved en regions transaksjoner med andre regioner bør det selvsagt skilles mellom regionens transaksjoner med andre regioner i landet og dens transaksjoner med det egentlige utlandet.
13.03.	Begrepsmessige vanskeligheter (se punkt 13.10-13.14) er en del av forklaringen på at regionale regnskaper er begrenset til registrering av produktionsvirksomhet etter næring og til kontoer for enkelte institusjonelle sektorer som f.eks. husholdninger.

Regionalt territorium

- 13.04. Den regionale økonomien i et land er en del av landets totaløkonomi. Totaløkonomien defineres ved hjelp av institusjonelle enheter. Den omfatter alle institusjonelle enheter som har et interessesentrum innenfor landets økonomiske territorium (se punkt 2.04). Selv om det økonomiske territoriet hovedsakelig svarer til det geografiske territoriet, er det ikke nøyaktig sammenfall mellom disse (se punkt 2.05). Et lands økonomiske territorium kan inndeles i regionale territorier og et ekstraregionalt territorium.
- 13.05. Et regionalt territorium omfatter:
- a) en region som er en del av landets geografiske territorium,
 - b) eventuelle tollfrie soner, herunder tollagre og fabrikker under tollvesenets kontroll som ligger i regionen.

- 13.06. Det ekstraregionale territoriet består av de deler av et lands økonomiske territorium som ikke kan knyttes direkte til en enkelt region. Det omfatter:
- a) det nasjonale luftrommet, sjøterritoriet og den del av kontinentalsokkelen som ligger i internasjonalt farvann, og som landet har eksklusive rettigheter til,
 - b) territoriale enklaver (dvs. geografiske territorier som ligger i utlandet, og som i henhold til internasjonale traktater eller avtaler mellom stater, brukes av landets offentlige myndigheter (ambassader, konsulater, militærbaser, vitenskapelige baser osv.),
 - c) forekomster av olje, naturgass osv. i internasjonalt farvann utenfor landets kontinentalsokkel, som utvinnes av hjemmehørende enheter.
- 13.07. Nomenklaturen over regionale statistikkenheter (NUTS) gir en ensartet oppdeling av Den europeiske unions økonomiske territorium. NUTS er den klassifikasjon av områder som brukes til å utarbeide regionale regnskaper.

Enheter og hjemmehørighet

- 13.08. Det skilles mellom to typer enheter: for det første den lokale bransjeenheten som brukes til å analysere strømmer som forekommer i produksjonsprosessen og i anvendelsen av varer og tjenester, og for det andre den institusjonelle enheten som brukes til å analysere strømmer som påvirker inntekt, kapital og finanstransaksjoner, andre strømmer og balanseregnskaper.
- 13.09. Den lokale bransjeenheten er den delen av en bransjeenhet som tilsvarer en lokal enhet. Den lokale enhet er en institusjonell enhet eller en del av denne som produserer varer og tjenester, og som har en geografisk beliggenhet som kan identifiseres (se punkt 2.106). I prinsippet er det derfor mulig entydig å bestemme en lokal bransjeenhets regionale tilhørighet.

Når det gjelder transaksjoner i forbindelse med produksjonsvirksomhet er det nødvendig å registrere strømmer mellom lokale bransjeenheter som tilhører samme institusjonelle enhet, men ligger i ulike regioner. I ENS anbefales det å registrere leveranser mellom lokale bransjeenheter som produksjon, og dette er særlig viktig i de regionale regnskapene.

- 13.10. I regionale regnskaper skilles det mellom to typer institusjonelle enheter. Den første er enkeltregionenheten hvor det økonomiske interessesentrum ligger i én enkelt region og hoveddelen av virksomheten finner sted i denne regionen. Eksempler på enkeltregionenheter er husholdninger, foretak som har alle sine lokale bransjeenheter i samme region, kommune- og delstatsforvaltning, deler av trygdeforvaltningen og mange ideelle organisasjoner.

Den andre enheten er flerregionenheten hvor det økonomiske interessesentrum er fordelt på flere regioner. Dette gjelder mange foretak og en rekke ideelle organisasjoner. I større utstrekning gjelder dette også institusjonelle enheter med landsdekkende virksomhet, f.eks. statsforvaltningen og noen få foretak, som vanligvis er i en monopolstilling eller en monopollignende stilling, f.eks. statsbanene eller de nasjonale elektrisitetsverkene.

- 13.11. Alle transaksjoner foretatt av enkeltregionenheter allokteres til den regionen hvor de har sitt økonomiske interessesentrum. For husholdninger er det økonomiske interessesentrum den regionen der de bor, og ikke den regionen der de arbeider. Andre enkeltregionenheter har sitt økonomiske interessesentrum i den regionen der de ligger.
- 13.12. Teoretisk sett kan enkelte av flerregionenhetenes transaksjoner strengt tatt ikke fordeles på regioner. Dette gjelder de fleste fordelingsmessige transaksjoner og finanstransaksjoner. Følgelig er det ikke mulig å gi en entydig definisjon av saldoboster for flerregionenheter på regionalt plan.
- 13.13. Man kan forestille seg at alle flerregionenhetenes transaksjoner fordeles på regionene i samsvar med en eller annen tommelfingerregel. En slik framgangsmåte bør imidlertid ikke betraktes ganske enkelt som en praktisk tilnærmingstype. Den innebærer en begrepsmessig tilpassing av ENS siden de årsakene som hindrer at det blir innført et fullstendig kontosystem for lokale bransjeenheter/næringer i den sentrale strukturen, i prinsippet også utelukker en fullstendig fordeling av alle institusjonelle enheter og deres regnskaper på regionene. Det ville nemlig i prinsippet bety at det måtte utarbeides et fullstendig kontosystem for lokale bransjeenheter.

13.14. På grunn av ovennevnte forhold er systemet med regionale regnskaper begrenset til følgende komponenter:

- a) regionale næringsspesifikke aggregater for produksjonsvirksomhet:
 - 1. bruttoprodukt,
 - 2. lønnskostnader,
 - 3. sysselsetting,
 - 4. lønnstakere,
 - 5. bruttoinvestering i fast realkapital,
- b) bruttonasjonalprodukt etter region (BNPR),
- c) regionale regnskaper for husholdningene.

Metoder for regional oppdeling

13.15. Regionale regnskaper er basert på transaksjoner foretatt av enheter som er hjemmehørende i et regionalt territorium. Generelt kan den regionale oppdelingen gjennomføres ved hjelp av bottom-up-metoden, top-down-metoden eller en blanding av disse. Metodene kan beskrives slik:

- a) Bottom-up-metoden:

Ved bottom-up-metoden for estimering legges opplysninger om enheter som er hjemmehørende i regionen, sammen nedenfra og oppover til den regionale verdien for aggregatet er utregnet. Summen av de regionale verdiene skal være lik den tilsvarende nasjonale verdien.

- b) Top-down-metoden:

Ved top-down-metoden fordeles en nasjonal verdi på regionene, uten at det gjøres forsøk på å skille ut hjemmehørende enheter, ved hjelp av en fordelingsnøkkel som gjenspeiler så nøyaktig som mulig den komponenten som skal estimeres. Metoden kalles top-down fordi aggregatet fordeles på en region og ikke på en enkelt enhet. Begrepet hjemmehørende enhet er imidlertid nødvendig for å få en riktig regional dekning for fordelingsnøkkel som skal brukes.

- c) Blandede metoder:

Bottom-up-metoden brukes sjelden i rendyrket form. Derfor må også blandede metoder vurderes. Med bottom-up-metoden kan det for eksempel forekomme at en variabel eller et aggregat av variabler bare kan oppdeles regionalt på NUTS-1-nivå. Dersom det skal foretas en ytterligere regional oppdeling på NUTS-2- eller NUTS-3-nivå, må top-down-metoden brukes.

- 13.16. I prinsippet er fordelingen med bottom-up-metoden at den anvender de relevante kildene direkte på regionalt plan. En fordel med top-down-metoden er at den sikrer tallmessig sammenheng mellom nasjonale og regionale regnskaper. En svakhet er at estimatene ikke beregnes på grunnlag av direkte data, men med en fordelingsnøkkel som antas å korrelere med den komponenten som skal måles.
- 13.17. Regionale verdier som begrepsmessig direkte tilsvarende nasjonale verdier, bør så sant det er mulig beregnes direkte ved hjelp av bottom-up-metoden. Top-down-metoden gir ikke et tilstrekkelig solid og pålitelig datagrunnlag for å bedømme hvor nøyaktige de estimerte verdiene er, mens det i bottom-up-metoden gjøres oppmerksom på eventuelle avvik fra de nasjonale totalene.

Aggregater etter næring

- 13.18. På regionalt plan består en næring av en gruppe av lokale bransjeenheter som driver med samme eller nesten samme produksjonsvirksomhet (se punkt 2.108). Den lokale bransjeenheden er den enheten som utgjør grunnlaget for opplysningene vedrørende produksjonsvirksomhet (produksjon, produktinnsats osv.).
- 13.19. Generelt bør aggregater for produksjonsvirksomhet allokere til den regionen hvor enheten som foretar de relevante transaksjoner, er hjemmehørende. Den lokale bransjeenhets hjemmehørighet er et avgjørende vilkår for om disse aggregatene skal allokere til en bestemt region.
- 13.20. Det generelle prinsippet for fordeling av bruttoinvestering i fast realkapital på regionene er eiendomsrett, slik som i regnskapet for totaløkonomien (se punkt 2.05, fotnote 1)). Fast realkapital som eies av en flerregionenhet, fordeles på de lokale bransjeenheter som anvender den. På samme måte som i nasjonalregnskapet for øvrig registreres fast realkapital som er skaffet ved operasjonell leasing, i eierens region, mens fast realkapital som er skaffet ved finansiell leasing, registreres i brukerens region.
- 13.21. I praksis kan det tenkes at det bare foreligger opplysninger på enhetsnivået som omfatter flere lokale bransjeenheter som driver med ulik virksomhet og/eller i ulike regioner. I slike tilfeller må de indikatorene som er tilgjengelige,

(f.eks. lønnskostnader eller sysselsetting etter region) brukes for å foreta den regionale oppdelingen av tallene etter næring.

13.22. I definisjonen av en lokal bransjeenhet kan tre situasjoner være aktuelle:

- a) produksjonsvirksomhet med betydelig¹ arbeidskraftsinnsats og med fast beliggenhet skaper ingen problemer. I visse tilfeller er det imidlertid behov for en ytterligere avklaring (se punkt 13.24-13.27),
- b) produksjonsvirksomhet uten betydelig arbeidskraftsinnsats, men med fast beliggenhet, regnes ikke som en egen lokal bransjeenhet, og produksjonen skal allokere til den lokale enheten som er ansvarlig for produksjonen,
- c) for produksjonsvirksomhet uten fast beliggenhet bør begrepet hjemmehørighet på nasjonalt plan anvendes.

13.23. Hjelpeaktiviteter blir ikke utskilt som egne enheter eller atskilt fra hovedaktiviteten eller den sekundære aktiviteten i den enheten de utføres for (se punkt 2.104). Derfor bør hjelpeaktiviteter integreres i den lokale bransjeenheten de utføres for.

Hjelpeaktiviteter kan utføres på egne steder som ligger i en annen region enn den lokale bransjeenheten de utføres for. En snever anvendelse av ovennevnte regel om geografisk beliggenhet for hjelpeaktiviteter vil føre til en undervurdering av aggregatene i de regioner hvor hjelpeaktivitetene er konsentrert. Derfor må hjelpeaktivitetene i henhold til hjemmehørighetsprinsippet fordeles på den regionen hvor de utføres. De blir værende i samme næring som den lokale bransjeenheten de utføres for.

13.24. For følgende næringer må metodene for regional oppdeling forklares nærmere:

- a) bygge- og anleggsvirksomhet,
- b) transport, lagring og kommunikasjon,
- c) finansiell tjenesteyting.

13.25. Innen bygge- og anleggsvirksomhet bør byggeplasser behandles som uavhengige lokale bransjeenheter når virksomheten er betydelig (se punkt 2.09, fotnote 4)). Siden visse former for utstyr, f.eks. rambukker og kraner, stadig flyttes mellom lokale enheter innenfor samme bransjeenhet, og siden det ikke foreligger opplysninger på byggeplass-nivå, anbefales det å allokere bruttoinvestering i fast realkapital for slikt utstyr til bransjeenhetens hovedkontor.

13.26. Innen transportnæringene, også transport via rørledninger, er det svært viktig å bestemme hvilke lokale bransjeenheter som produksjonen og investeringene skal knyttes til. Innen landtransportvirksomhet (unntatt jernbane) bør produksjonen og investeringene knyttes til lagre eller lignende lokale bransjeenheter hvor utstyret har sin base. Innen sjøtransportvirksomhet bør produksjonen og det mobile utstyret knyttes til enhetens hjemsted. Rørledningsnett bør knyttes til den lokale bransjeenheten som utnytter det.

Innen jernbane- og lufttransportvirksomhet bør top-down-metoden brukes slik at nasjonale aggregater deles opp på regionene i henhold til passende indikatorer. Lønnskostnader bør allokere til den regionen hvor lønnstakerne er sysselsatt. Brutto driftsresultat bør allokere til regionene i henhold til indikatorer for jernbane- eller lufrutenes virksomhet.

Innen kommunikasjonsvirksomhet har telefonbokser, telefonapparater, telekommunikasjonslinjer osv. bare en støttefunksjon. Derfor utgjør de ikke egne enheter og bør knyttes til den lokale bransjeenheten som er ansvarlig for dem. Investering i infrastruktur bør også allokere til disse lokale enhetene.

13.27. Innen finansiell tjenesteyting bør bruttoproduktet allokere i henhold til inntektsprinsippet. Lønnskostnader bør allokere til de lokale bransjeenhetene hvor lønnstakerne er sysselsatt. Brutto driftsresultat i kredittinstitusjoner bør allokere til de lokale bransjeenhetene i forhold til summen av lån og innskudd, og brutto driftsresultat i forsikringsinstitusjoner i forhold til mottatte premier. Bruttoinvestering i fast realkapital består hovedsakelig av bygninger og bør derfor allokere til den regionen hvor bygningene står.

13.28. Produksjon skal verdisettes i basispriser (se punkt 3.47). Produkter som brukes til produktinnsats skal verdisettes i kjøperpriser på det tidspunkt de tilføres produksjonsprosessen (se punkt 3.72). Som følge av dette verdisettes bruttoproduktet etter næring i basispriser.

Bruttoinvestering i fast realkapital verdisettes i kjøperpriser medregnet installeringsavgift og andre kostnader ved overdragelse av eiendomsrett. Når bruttoinvesteringen er produsert for eget bruk, verdisettes den i de basisprisene som gjelder for lignende fast realkapital eller i produksjonskostnader dersom slike priser ikke foreligger (se punkt 3.113).

¹ Med betydelig arbeidskraftsinnsats menes i denne sammenheng minst ekvivalenten av én persons halvdagsarbeid i ett år.

- 13.29. Det regionale motstykket til BNP er BNPR (bruttonasjonalprodukt etter region). BNPR verdisettes i markedspriser ved å legge regionaliserte produktskatter (fratrasket -subsidiar) på produksjon og import til BNPR i basispriser. Summen av BNPR i markedspriser etter region, medregnet BNPR for det ekstraregionale territoriet, tilsvarer BNP i markedspriser.

Regnskap for husholdningene

- 13.30. Bruttonasjonalproduktet etter region er resultatet av den produksjonsvirksomheten som utøves av de lokale bransjeenheter som er hjemmehørende i en region. Ved fordeling og omfordeling av inntekt fås andre relevante saldobøster, nemlig primære inntekter og disponibel inntekt. På grunn av forholdene nevnt i punkt 13.10-13.14 er disse inntektsbegrepene i regionale regnskaper begrenset til husholdninger.
- 13.31. Det regionale regnskapet for husholdningene er en regional utgave av det tilsvarende regnskapet på nasjonalt plan. Av praktiske årsaker er regnskapet begrenset til:
- a) konto for allokering av primære inntekter,
 - b) konto for sekundær inntektsfordeling.

Det generelle formålet med dette regnskapet er å måle primære inntekter og disponibel inntekt for husholdninger som er hjemmehørende i en region.

- 13.32. Det regionale regnskapet for husholdningene er basert på de husholdningene som er hjemmehørende i et regionalt territorium. Husholdninger som institusjonelle enheter og den institusjonelle sektoren husholdninger er definert i punkt 2.13, 2.16, 2.75 og 2.76. Det antall personer som er medlemmer i hjemmehørende husholdninger utgjør til sammen den samlede hjemmehørende folkeemngde i regionen.
- 13.33. Generelt gjelder reglene for hvordan husholdningenes hjemmehørighet bestemmes på nasjonalt plan også for det regionale regnskapet for husholdningene. Når det gjelder hjemmehørighet for studenter og langtidspasienter, gjøres det imidlertid et unntak når vertsregionen ligger i samme land. I regionale regnskaper blir de behandlet som hjemmehørende i vertsregionen dersom de oppholder seg der i mer enn ett år.
- 13.34. I det regionale regnskapet for husholdningene er det to forhold som krever en nærmere forklaring:
- a) Dersom en husholdning eier et personlig foretak (som ikke vurderes som et kvasiforetak på nasjonalt plan) i en annen region,

vurderes det personlige foretaket som en hjemmehørende (fiktiv) enhet i vertsregionen. Som en følge av dette, utgjør blandet inntekt beregnet ved å sammenfatte aggregater etter næring, en del av den blandede inntekten i vertsregionen. Blandet inntekt som er registrert på husholdningenes konto for allokering av primære inntekter etter region skal imidlertid være lik den samlede blandede inntekt som er mottatt av husholdninger hjemmehørende i en region, uavhengig av hvilken region denne inntekten er opparbeidet i,

- b) Dersom en husholdning eier grunn og/eller en annen bolig i en annen region,

vurderes grunnen og/eller den andre boligen også som fiktive enheter hjemmehørende i vertsregionen. Derfor blir leien som leietakeren betaler for grunnen og/eller boligen, betalt til den fiktive enheten. Dersom den andre boligen brukes av eieren til eget konsum, skal leieverdien registreres som interregional eksport fra den regionen hvor boligen ligger, til den regionen hvor eieren bor. Sistnevnte region importerer dermed denne tjenesten og bruker den til husholdningenes konsum. Slik det også er tilfellet for blandet inntekt, vil driftsresultatet av denne produksjonsprosessen avvike fra driftsresultatet på husholdningenes konto for allokering av primære inntekter; i totaløkonomien er disse like.

Vedlegg I

Finansformidlingstjenester indirekte målt

Endringer som skal gjøres i ENS-kapitlene ved fordeling av FISIM

Kapittel 1.

1.13. d)

Etter "ENS inneholder også mange spesifikke konvensjoner, f.eks.:" utgår:

"registrering av bruken av indirekte målte finansformidlingstjenester som produktinnsats for en fiktiv sektor eller en fiktiv næring."

Teksten skal lyde:

"fordeling av finansformidlingstjenester indirekte målt (FISIM) på brukersektorer/brukernæringer."

1.25.

Etter "Noen av de viktigste forskjellene i begreper er:" skal ny bokstav i) lyde:

"i) finansformidlingstjenester indirekte målt (FISIM) blir nå fordelt på brukersektorer/brukernæringer i stedet for på en fiktiv sektor (næring). Følgelig blir bruken av FISIM ikke lenger registrert utelukkende som produktinnsats, men kan også være konsum og eksport. Dette innebærer da at import av FISIM også kan forekomme."

Kapittel 3.

3.70. j)

Utgår:

"bare for totaløkonomien: alle indirekte målte finansformidlingstjenester (FISIM) som leveres av hjemmehørende produsenter."

Teksten skal lyde:

"hjemmehørende produsenters bruk av finansformidlingstjenester indirekte målt (FISIM)."

3.76. e)

Etter "finansielle tjenester som belastes direkte" innsettes:

"og den del av finansformidlingstjenester indirekte målt som husholdninger bruker til konsum,"

3.142. h)

Etter "finanstjenester oppgjort som provisjoner og gebyrer" innsettes:

"h) den del av finansformidlingstjenester indirekte målt som brukes av utenlandske enheter,"

Kapittel 4.

4.51.

Utgår:

“Da verdien av tjenestene som leveres av finansformidlere, ikke fordeles blant deres kunder, foretas det ingen korreksjon av de faktiske rentebetalinger til eller fra finansformidlerne for å eliminere marginene som utgjør de implisitte gebyrene for de leverte tjenestene. Det er derfor nødvendig med en korreksjonspost på kontoen for allokering av primære inntekter for finansformidlerne og for en fiktiv næring, der finansformidlernes samlede produksjon per konvensjon registreres som produktinnsats.”

Teksten skal lyde:

“Da verdien av tjenestene som leveres av finansformidlere, blir fordelt blant deres kunder, må det foretas en korreksjon av de faktiske rentebetalinger til eller fra finansformidlerne for å eliminere marginene som utgjør de implisitte gebyrene for de leverte tjenestene. De rentebeløp som betales av låntakere til finansformidlere, må reduseres med de beregnede verdiene av gebyrene som betales, mens de rentebeløp som innskytere mottar, må økes tilsvarende. Verdiene av gebyrene behandles som betaling for tjenester som finansformidlere yter til sine kunder, og ikke som betaling av renter.”

Kapittel 8.

8.09.

Innsettes:

Tabell A.I.1 og A.I.2 for å vise hvilke konsekvenser fordelingen av FISIM har på tallene i talleksemplet i kapittel 8 “Kontosystem og saldobposter”.

8.14.

Utgår:

“Da finansformidlingstjenester indirekte målt (FISIM) ikke fordeles på brukersektorer, behandles hele verdien av produksjonen av FISIM som produktinnsats for en fiktiv sektor med null produksjon og negativt bruttoprodukt av tilsvarende størrelse som produktinnsatsen, men med motsatt fortegn. På denne måten reduseres det samlede bruttoproduktet for alle sektorer og næringer med dette beløpet. For å gjøre kontiene mer oversiktlige er det mulig å unnlate å sette inn en ekstra kolonne for den fiktive sektoren, og i stedet føre opp tilsvarende tall i kolonnen for totaløkonomien.”

Teksten skal lyde:

“Da finansformidlingstjenester indirekte målt (FISIM) fordeles på brukersektorer, blir visse deler av rentebetalinger omklassifisert som tjenestebetalinger. Denne omklassifiseringen har konsekvenser for verdiene for produksjon og produktinnsats (så vel som verdiene for import, eksport og konsum).”

8.24.

Utgår:

“Da finansformidlingstjenester indirekte målt (FISIM) ikke fordeles på brukersektorer, gjelder de rentepostene som vises, for faktisk betalt og mottatt rente. Det gjøres en justering av tilgangen med negativt fortegn i kolonnen for finansielle foretak, og med positivt fortegn i kolonnen for fiktiv sektor. For å gjøre kontiene mer oversiktlige er det mulig å unnlate å sette inn en ekstra kolonne for den fiktive sektoren, og i stedet føre opp tilsvarende tall i kolonnen for totaløkonomien.”

Teksten skal lyde:

“Da finansformidlingstjenester indirekte målt (FISIM) fordeles på brukersektorer, tilsvarer posten “Rente” i kontoen for allokering av primære inntekter, betalt og mottatt rente etter at FISIM er trukket fra renter som låntakere faktisk har betalt og lagt til renter som långivere faktisk har mottatt.”

Kapittel 9.

9.25. a)

Utgår:

“produktinnsats etter næring omfatter anvendelse av indirekte målte finansformidlingstjenester som er registrert i en fiktiv næring (se punkt 9.33),”

9.25. b)

Utgår:

“minus anvendelse av indirekte målte finansformidlingstjenester (registrert i en fiktiv næring, se punkt 9.33)”

9.33.

Utgår:

“I alle tilgangs- og anvendelsestabellene utvides næringsklassifikasjonene i NACE Rev. 1 med en fiktiv næring for anvendelse av indirekte målte finansformidlingstjenester. I tilgangstabellen er det ikke registrert noen transaksjoner for denne næringen. I anvendelsestabellen registreres den samlede anvendelsen av indirekte målte finansformidlingstjenester som denne fiktive næringens produktinnsats. Ettersom den fiktive næringen ikke har noen andre transaksjoner, er dens netto driftsresultat negativt tilsvarende verdien av dens produktinnsats. Alle andre komponenter i dens bruttoprodukt er null. Som følge av dette er dens samlede bruttoprodukt lik dens (negative) netto driftsresultat.”

Tabell A.1.1. Konsekvenser av fordelingen av FISIM på institusjonelle sektorer, herunder endringer for ikke-markedsrettede produksjonsenheter

[illegible]

Tabell A.1.2. Konsekvenser av å allokere FISIM til bare fiktiv sektor

[illegible]

Vedlegg II

Leasing og kjøp på avbetaling av varige goder

Definisjoner

1. I tillegg til å kjøpe varige goder på vanlig måte kan institusjonelle enheter oppnå bruksrett til dem på følgende måter: operasjonell leasing, finansiell leasing og kjøp på avbetaling. I alle tre tilfeller får den aktuelle institusjonelle enhet bruksrett til et varig gode, selv om godet juridisk sett fremdeles er en annen enhets eiendom.

Leasing

2. Når en institusjonell enhet A eier et varig gode og overfører bruksretten til dette godet til en annen enhet B, kalles A "utleier" og B "leier". Betaling fra B til A i bytte mot overføring av bruksretten kalles "leiebetaling". Utleier kan være identisk med, eller et datterforetak av, produsenten eller forhandleren av det varige godet, men utleier kan også være en helt selvstendig enhet uten tilknytning til produsenten eller forhandleren. Alle typer produserte varige goder, fra bygninger og anlegg til varige konsumvarer, kan være gjenstand for leasing, og alle typer institusjonelle enheter kan bruke leasing til å oppnå bruksrett til varige goder. De to leasingtypene, operasjonell leasing og finansiell leasing, behandles svært forskjellig i systemet.

Operasjonell leasing

3. Leieren oppnår bruksretten til et varig gode i en bestemt periode, som kan være lang eller kort og ikke nødvendigvis fastsatt på forhånd. Når leasingperioden utløper, forventer utleier å få sitt gode tilbake i mer eller mindre samme stand som da han leide det ut, bortsett fra vanlig slitasje. Det er deretter sannsynlig at utleier leier ut godet til en annen leier eller bruker det på annen måte. Dermed dekker ikke leasingperioden hele og heller ikke hoveddelen av godets økonomiske levetid.

Enheter som driver operasjonell leasing, innehar ekspertise om de typer varige goder de leier ut. De har lagre over disse godene slik at de kan leies ut ved forespørsel eller på kort varsel. Vanligvis har de flere ulike modeller å velge mellom. For at de varige godene skal være i god stand, må utleiere foreta vedlikehold og reparasjon av goder som skal leies ut. Utleiere påtar seg vanligvis også ansvaret for reparasjon og vedlikehold av et gode, samt for utskiftning i tilfelle av driftsstans mens godet er utleid.

Operasjonell leasing dekker ikke tilfeller hvor eieren av utstyret også skaffer personell til å betjene utstyret eller leie av ikke-produsert kapital, siden slik virksomhet klassifiseres et annet sted (se punkt 7).

Finansiell leasing

4. Leieren oppnår bruksrett til et varig gode mot leiebetaling i en lengre periode som er fastsatt på forhånd. Dersom alle fordeler og ulemper ved eiendomsretten er *de facto*, om ikke *de jure*, overført fra utleier til leier, er det snakk om finansiell leasing. Ved finansiell leasing dekker leasingperioden hele eller det meste av det varige godets økonomiske levetid. Når leasingperioden er over, har ofte leier mulighet til å kjøpe godet til en symbolsk pris. Utleier trenger ikke å inneha noen ekspertise om det aktuelle godet. Leier får ikke tilbud om reparasjon, vedlikehold eller utskiftning. Godet velges vanligvis av leier og leveres direkte til leier av produsent eller forhandler. Utleier spiller dermed utelukkende en finansiell rolle.

I ENS registreres den økonomiske realiteten bak finansiell leasing på følgende måte: utleier gir leier et lån som gjør det mulig for leier å kjøpe et varig gode som leier blir den faktiske eieren av. I ENS behandles altså leier som eier av det varige godet fra leasingperiodens begynnelse. Leiebetaling som faktisk betales av leier til utleier, må inndeles i avdrag og renter av lånet som er belastet leier.

Kjøp på avbetaling

5. Et varig gode selges til en kjøper mot avdrag som betales senere. Kjøperen tar umiddelbart godet i besittelse, selv om det juridisk sett fremdeles er selgerens eller finansieringsenhets eiendom som sikkerhet/garanti til alle avtalte avdrag er betalt. Kjøp på avbetaling er vanligvis begrenset til varige konsumvarer, og de fleste kjøpere er husholdninger. Finansieringsenheter i kontrakter om kjøp på avbetaling er vanligvis selvstendige institusjonelle enheter som har et nært samarbeid med forhandlere av varige goder.

Behandling i regnskapet

Operasjonell leasing

6. Et varig gode som kjøpes av en utleier i den hensikt å leie det ut, er en del av utleiers bruttoinvestering i fast realkapital (P.51) og registreres i hele dets økonomiske levetid som faste materielle eiendeler (AN.111) i utleiers balanse. Etterfølgende kapitalslit (K.1) for det varige godet registreres i utleiers regnskaper.

Leiebetaling som utleier mottar, registreres på produksjonskontoen som produksjon (P.1) av utleietjenester. Dersom leier er produsent, inngår leiebetalingen i produktinnsatsen (P.2). Når leier er en husholdning som opptrer som endelig forbruker, inngår leiebetalingen i konsumet (P.3).

7. I NACE Rev. 1 klassifiseres operasjonell leasing av fast eiendom i næringsgruppe 70.20 "Utleie av egen fast eiendom". Operasjonell leasing av andre varige goder klassifiseres i næring 71 "Utleie av maskiner og utstyr uten personell. Utleie av husholdningsvarer og varer til personlig bruk". Operasjonell leasing omfatter ikke utleie av maskiner eller utstyr med personell, som klassifiseres i henhold til de tjenestene som ytes med dette utstyret og personellet. Utleie av en lastebil med fører klassifiseres for eksempel i næringsgruppe 60.24 "Godstransport på vei". Institusjonelt klassifiseres foretak som driver operasjonell leasing, i sektor S.11 "Ikke-finansielle foretak", men de kan også forekomme i sektor S.14 "Husholdninger".

Dersom utleier er hjemmehørende, mens leier er utenlandsk, registreres leiebetalingen som eksport av tjenester (P.62). Siden godet som leies, fortsatt finnes i balansen til en hjemmehørende enhet (utleier), forekommer ikke godet på noen konto for utlandet. Dersom utleier er utenlandsk, mens leier er hjemmehørende, registreres leiebetalingen som import av tjenester (P.72). I slike tilfeller anses ikke godet for å komme inn på det økonomiske territoriet (men bare tjenester knyttet til godet). Dermed forekommer godet som leies, verken på noen konto for utlandet eller på noen annen konto.

Finansiell leasing

8. Dersom leier er produsent, registreres det varige godet som bruttoinvestering i fast realkapital (P.51) hos leier i begynnelsen av leasingperioden. I hele leasingperioden (med mindre leier misligholder sine betalingsforpliktelser) registreres godet som faste materielle eiendeler (AN.111) i leiers balanse. Etterfølgende kapitalslit (K.1) registreres i leiers regnskaper. Når leasingperioden er over, kan leier enten kjøpe godet til restverdi og beholde det i sin balanse eller returnere godet til utleier og registrere det som en negativ bruttoinvestering i fast realkapital slik at godet utgår fra leiers balanse og overføres til utleiers balanse eller tredjemanns balanse dersom utleier har videresolgt godet.
9. Dersom leier er en husholdning som opptrer som endelig forbruker, behandles det varige godet som om leier har kjøpt det til konsum i begynnelsen av leasingperioden. Dette betyr at kjøperprisen på det godet som leies, inngår i leiers konsum (P.3) fra begynnelsen av leasingperioden, og at godet bare registreres som en varig konsumvare i balansens memopost.

Utleier belaster leier med et lån (F.4). Hovedstolen i dette lånet er kjøperprisen på godet som leies, pluss (eventuelle) overføringskostnader. Det resterende beregnede lån (AF.4) registreres i utleiers og leiers balanse som henholdsvis finansielle fordringer og gjeld. Leiebetaling anses som sammensatt av to komponenter: avdrag på hovedstol (F.4) og renter (D.41), hvor det siste avdrag faller sammen med tidspunktet da leasingperioden opphører.

10. Rentesatsen på det beregnede lånet er implisitt fastsatt slik at akkumulerte avdrag i leasingperioden er nøyaktig like store som hovedstolen. Når leien er konstant i hele perioden, reduseres rentedelen av leien over tid, mens avdragsdelen økes tilsvarende, som for et annuitetslån. Når hovedstol, leie og lengde på leasingperioden er kjent for hver kontrakt, kan rentesats, renter og avdrag lett beregnes ved hjelp av standardformler. Når det ikke foreligger detaljerte opplysninger om hver leasingkontrakt, noe som ofte er tilfellet i praksis, må disse beregningene foretas på grunnlag av rimelig skjønn. I mange land behandler næringslivet finansiell leasing regnskapsmessig omtrent som i ovennevnte beskrivelse, noe som gjør det lettere å innhente korrekte opplysninger.
11. Finansielle utleieres produksjonsvirksomhet er finansiell tjenesteyting. Utleiere krever vanligvis ikke særskilt gebyr for sin tjenesteyting. Deres produksjon er derfor hovedsakelig eller utelukkende finansformidlingstjenester indirekte målt (FISIM) og beregnes på lignende måte som annen finansiell tjenesteyting: formuesinntekt minus renteutgifter, bortsett fra formuesinntekt fra investering av egenkapital¹. Noen finansielle utleiere inngår forpliktelser overfor andre selvstendige enheter, og renteutgiftene kan da måles, og beregningen av FISIM er enkel. Andre finansielle utleiere inngår forpliktelser bare overfor sine morforetak, og renteutgiftene kan da være vanskelige å måle. I sistnevnte tilfelle kan det være nødvendig å anslå renteutgiftene ved skjønn ved hjelp av en passende rentesats.

¹ Flere opplysninger finnes i kapittel 3 punkt 3.63.

Foretak som driver finansiell leasing, klassifiseres i den institusjonelle undersektoren S.123 "Andre finansformidlere, unntatt forsikringsselskaper og pensjonskasser". Næringsgruppen som aktiviteten hører inn under i NACE Rev. 1, er 65.21 "Finansiell leasing".

12. Behandlingen av finansiell leasing i ENS innebærer at godet som leies, ikke forekommer i utleiers regnskaper. Det har dermed ingen betydning for behandlingen av selve godet om utleier er hjemmehørende eller utenlandsk. Dersom produsenten eller forhandleren av godet er hjemmehørende mens leier er utenlandsk, behandles godet som eksportert (P.61) når leier tar det i besittelse, dvs. ved begynnelsen av leasingperioden. Dersom produsenten eller forhandleren er utenlandsk mens leier er hjemmehørende, behandles godet som importert (P.71) ved begynnelsen av leasingperioden.

Dersom utleier er hjemmehørende mens leier ikke er det, belaster en hjemmehørende enhet (utleier) en utenlandsk enhet (leier) med et lån (F.4/AF.4). Dersom utleier er utenlandsk og leier er hjemmehørende, belaster en utenlandsk enhet (utleier) en hjemmehørende enhet (leier) med et lån. Slik det er tilfellet ved leasingtransaksjoner mellom hjemmehørende enheter, inndeles leiebetingelser i renter (D.41) og avdrag på hovedstol (F.4).

Kjøp på avbetaling

13. Det varige godet registreres som om det ble kjøpt den dag kjøper tar det i besittelse til den pris kjøper ville ha betalt ved kontantkjøp. Kjøper blir belastet med et lån (F.4/AF.4) av tilsvarende verdi. I ENS inndeles betaling fra kjøper til finansieringsenhet i avdrag på hovedstolen (F.4) og rentebetalinger (D.41) ved hjelp av samme metode som ved finansiell leasing.

Produksjonsvirksomheten som utøves av finansieringsenheter for kjøp på avbetaling, er finansiell tjenesteyting. Siden de vanligvis ikke krever særskilt gebyr for sine tjenester, er hele deres produksjon finansformidlingstjenester indirekte målt (FISIM) og beregnes som formuesinntekt minus renteutgifter, bortsett fra formuesinntekt fra investering av egenkapital. Som ved finansiell leasing kan renteutgiftene være vanskelige å måle og må derfor anslås ved skjønn.

14. I NACE Rev. 1 klassifiseres finansieringsenheter for kjøp på avbetaling i næringsgruppe 65.22 "Annen kredittgiving". Foretak som finansierer kjøp på avbetaling, klassifiseres i den institusjonelle undersektoren S.123 "Andre finansformidlere, unntatt forsikringsselskaper og pensjonskasser", men finansieringsenheter for kjøp på avbetaling kan også forekomme i sektor S.14 "Husholdninger".

Dersom kjøperen er utenlandsk, men finansieringsenheten er hjemmehørende, behandles godet som eksportert (P.61) når kjøperen tar det i besittelse. I slike tilfeller yter finansieringsenheten en utenlandsk enhet (kjøperen) et lån (F.4/AF.4). Dersom kjøperen er en hjemmehørende enhet mens finansieringsenheten ikke er det, behandles godet som importert (P.71) når det overleveres til kjøperen, som samtidig opptar et lån (F.4/AF.4) hos den utenlandske finansieringsenheten. Avdrag på hovedstolen (F.4) og rentebetalinger (D.41) behandles på samme måte som ved finansiell leasing når utenlandske enheter er berørt.

Vedlegg III

Forsikring

Innledning

1. Forsikring kan inndeles i to hovedtyper: sosialforsikring og annen forsikring.

Sosialforsikring kan igjen inndeles i:

- a) offentlige trygdeordninger,
- b) private fondsbaserte sosialforsikringsordninger,
- c) ikke-fondsbaserte sosialforsikringsordninger administrert av arbeidsgivere.

Annen forsikring kan inndeles i:

- a) annen livsforsikring,
- b) annen skadeforsikring.

Gjenforsikring og hjelpeforetak for forsikring er behandlet i egne avsnitt i dette vedlegget. Disse områdene angår hovedsakelig annen forsikring, men kan også gjelde sosialforsikring.

Definisjoner

Sosialforsikring

2. Sosialforsikringsordninger er ordninger hvor lønnstakere eller andre enkeltpersoner eller arbeidsgivere på vegne av sine lønnstakere betaler trygde- og pensjonspremier for å sikre lønnstakerne eller andre bidragsyttere, deres forsørgelsesberettigede eller etterlatte rett til ytelser fra sosialforsikring. Sosialforsikringsordninger dekker sosiale risikoer eller behov². I motsetning til sosialstønader avhenger ytelser fra sosialforsikring av deltakelse i en ordning.
3. Sosialforsikringsordninger er ofte kollektive slik at de som deltar i ordningen, ikke trenger å tegne individuelle forsikringspoliser i eget navn. I noen sosialforsikringsordninger kan det imidlertid være tillatt, eller til og med påkrevd, for deltakerne å tegne poliser i eget navn. Individuelle poliser behandles som en del av en sosialforsikringsordning dersom de dekker sosiale risikoer eller behov, og dersom minst ett av følgende tre vilkår er oppfylt:
 - a) deltakelse i ordningen er obligatorisk enten i henhold til loven eller i henhold til ansettelsesvilkårene,
 - b) ordningen administreres på vegne av en gruppe og er begrenset til medlemmer av gruppen,
 - c) en arbeidsgiver betaler en premie til ordningen på vegne av en ansatt.

Offentlige trygdeordninger

4. Disse ordningene innføres, kontrolleres og finansieres av offentlige enheter og dekker hele eller store deler av befolkningen. Offentlige trygdeordninger kan være fondsbaserte eller ikke-fondsbaserte. Når en bestemt kapital kan utskilles, tilhører den fremdeles det offentlige og ikke trygdemottakerne. Offentlige trygdeordninger får hovedsakelig sine inntekter fra trygde- og pensjonspremier som betales av enkeltpersoner eller arbeidsgivere på vegne av sine ansatte, men de kan også motta overføringer fra andre offentlige enheter. Deltakelse i trygdeordninger er vanligvis, men ikke alltid, obligatorisk. Ytelsene som utbetales til enkeltpersoner, fastsettes ikke nødvendigvis på grunnlag av tidligere innbetalte premier.

Det bør bemerkes at sosialforsikringsordninger som offentlige enheter administrerer for sine egne ansatte, ikke klassifiseres som trygdeordninger, men som private fondsbaserte eller ikke-fondsbaserte sosialforsikringsordninger.

² Sosiale risikoer eller behov er definert i kapittel 4 punkt 4.83-4.86.

Private fondsbaserte sosialforsikringsordninger

5. Disse ordningene omfatter to kategorier. Den første består av ordninger hvor trygde- og pensjonspremiene betales til forsikringsselskaper eller autonome pensjonskasser som er institusjonelle enheter uavhengige av både arbeidsgivere og arbeidstakere. Forsikringsselskapene eller de autonome pensjonskassene har ansvar for å administrere kapitalen og utbetale stønadene. Den andre kategorien består av ordninger hvor arbeidsgivere bygger opp særlige reserver til utbetaling av stønader. Disse reservene er atskilt fra andre reserver, men de utgjør ikke institusjonelle enheter som er uavhengige av arbeidsgiverne, og de omtales som ikke-autonome pensjonskasser.

Ikke-fondsbaserte sosialforsikringsordninger administrert av arbeidsgivere

6. Dette er ordninger hvor arbeidsgivere av egne midler utbetaler stønader til sine lønnstakere, tidligere lønnstakere eller deres forsørgelsesberettigede uten å bygge opp særlige reserver til dette formål.

Annen forsikring

7. Annen forsikring sikrer individuelle institusjonelle enheter som er utsatt for bestemte risikoer, økonomisk mot følgene av bestemte hendelser. Det er også en form for finansiell tjenesteyting hvor kapital som innhentes fra forsikringstakere, investeres i finanskapital eller annen kapital som fungerer som tekniske avsetninger til bruk ved framtidige krav som reises fordi hendelsene i forsikringspolisene har inntruffet.

Andre forsikringer tegnet av husholdningene kan dekke de samme risikoer eller behov som dekkes av sosialforsikringsordningene. Andre forsikringer tegnet av husholdningene skiller seg imidlertid fra sosialforsikringsordninger ved at de tegnes på den enkelte husholdnings eget initiativ og til egen fordel uavhengig av deres arbeidsgivere eller det offentlige.

Annen livsforsikring

8. Det er bare husholdninger, hjemmehørende eller utenlandske, som kan tegne andre livsforsikringer. Forsikringstakeren foretar regelmessige innbetalinger til et forsikringsselskap mot at forsikringsselskapet garanterer å utbetale en ytelse på en gitt dato eller tidligere dersom forsikringstakeren dør før den aktuelle datoen. Dersom forsikringstakeren sier opp forsikringen før den avtalte utløpsdatoen, er forsikringstakeren berettiget til en del av ytelsen fra forsikringsselskapet. Det utbetales dermed alltid en ytelse til forsikringstakeren eller hans etterlatte. Forsikringer hvor det utbetales en ytelse ved dødsfall innen et bestemt tidsrom, men ellers ikke, vanligvis kalt tidsbestemt forsikring, vurderes ikke som annen livsforsikring, men som annen skadeforsikring. På grunn av måten forsikringsselskapene fører sine regnskaper på, er det i praksis ikke alltid mulig å skille tidsbestemt forsikring fra annen livsforsikring. I slike tilfeller kan det av rent praktiske årsaker være nødvendig å behandle tidsbestemt forsikring på samme måte som livsforsikring.

En livsforsikringserstatning kan utbetales som et engangsbeløp eller som livrente. Erstatningen kan være fast eller være avhengig av den avkastningen som er oppnådd i forsikringens løpetid ved å investere premiene (forsikring med avkastningsandel). En forsikring med avkastningsandel kan også være utformet slik at erstatningen varierer alt etter verdien av et eget fond.

Annen skadeforsikring

9. Alle typer institusjonelle enheter kan tegne andre skadeforsikringer. Annen skadeforsikring omfatter tidsbestemt forsikring og forsikring mot alle former for risiko unntatt dødsfall, f.eks. ulykker, sykdom eller brann. Erstatningen utbetales vanligvis som et engangsbeløp, men kan også utbetales som et fast årlig beløp. Det utbetales ikke alltid erstatning ved annen skadeforsikring. Antallet skadelidte er vanligvis mye lavere enn antallet forsikringstakere. For den enkelte forsikringstaker er det ingen forbindelse mellom den innbetalte forsikringspremien og erstatningsutbetalingen, heller ikke på lang sikt.

Gjenforsikring

10. Et forsikringsselskap som driver med forsikring, overfører ofte en del av de risikoer selskapet har påtatt seg, til andre forsikringsselskaper. Disse transaksjonene mellom forsikringsselskaper kalles gjenforsikring.

Gjenforsikring brukes både innen livsforsikring og skadeforsikring. Forsikringsselskaper som påtar seg gjenforsikring, kan både drive med gjenforsikring og inngå forsikringsavtaler direkte med forsikringstakere, eller de kan være spesialister på gjenforsikring.

Hjelpeforetak for forsikring

11. Hjelpeforetak for forsikring er enheter som hovedsakelig driver virksomhet med nær tilknytning til forsikring, men som ikke selv påtar seg risikoer. Hjelpeforetak for forsikring omfatter særlig:
- a) forsikringsmeglere,
 - b) private allmennnyttige organisasjoner rettet mot forsikringsselskaper og pensjonskasser,
 - c) enheter som har som hovedoppgave å fungere som tilsynsmyndighet for forsikringsselskaper, pensjonskasser og forsikringsmarkeder.

Behandling i regnskapet

12. For at framstillingen skal være så klar som mulig, er følgende beskrivelse av de ulike forsikringstyper konsentrert om tilfeller som bare omfatter hjemmehørende enheter. Til slutt i hvert avsnitt behandles særlige forhold som gjelder utenlandske enheter.

Sosialforsikring*Offentlige trygdeordninger*

13. Produksjonen for de enhetene som driver med administreringen av disse ordningene, er en del av produksjonen i offentlig forvaltning, som verdisettes etter produksjonskostnadene. Det beregnes derfor ikke tjenesteandel for offentlige trygdeordninger.

Arbeidsgivers trygde- og pensjonspremier til offentlige trygdeordninger (D.121) behandles som en del av lønnskostnadene og registreres på konto for inntektsopptjening som betalt av arbeidsgiverens sektor, og på konto for primær inntektsfordeling som mottatt av husholdningssektoren. Arbeidsgivers trygde- og pensjonspremier opptre igjen på konto for sekundær inntektsfordeling som en del av arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier (D.6111), og registreres som betalt av husholdningssektoren og mottatt av offentlig forvaltning. Arbeidstakers trygde- og pensjonspremier (D.6112) og selvstendiges og ikke-sysselsattes trygde- og pensjonspremier (D.6113) registreres også på konto for sekundær inntektsfordeling som betalt av husholdningssektoren og mottatt av offentlig forvaltning. Trygdestønader i kontantytelser (D.621) registreres på konto for sekundær inntektsfordeling som betalt av offentlig forvaltning og mottatt av husholdningene, mens trygdestønader i naturalier registreres som D.6311 og D.6312 på konto for inntektsomfordeling i naturalier som betalt av offentlig forvaltning og mottatt av husholdningene.

14. Enhetene som administrerer offentlige trygdeordninger, klassifiseres i undersektor S.1314 "Trygdeforvaltningen". Virksomheten klassifiseres i henhold til NACE Rev. 1 i næringsgruppe 75.30 "Trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning".

Når en hjemmehørende arbeider for en utenlandsk arbeidsgiver, registreres arbeidsgiverens trygde- og pensjonspremier som betalt av utlandet på konto for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet. Dersom lønnstakeren også deltar i en trygdeordning som administreres av en utenlandsk offentlig enhet, registreres alt mellomværende som vanligvis vedrører den offentlige sektoren, som mottatt eller betalt av utlandet på konto for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet. I ENS forekommer imidlertid sosiale naturaloverføringer bare mellom hjemmehørende enheter. Eventuelle ytelser fra utenlandske trygdeordninger til hjemmehørende er derfor per definisjon stønader utenom sosiale naturaloverføringer (D.62).

Når en utlending arbeider for en hjemmehørende arbeidsgiver, registreres arbeidsgiverens trygde- og pensjonspremier som mottatt av utlandet på konto for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet. Dersom den utenlandske arbeidstakeren er dekket av en hjemmehørende trygdeordning, registreres transaksjonene mellom arbeidstakeren og den offentlige sektoren på konto for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet. Eventuelle ytelser til utenlandske arbeidstakere er per definisjon stønader utenom sosiale naturaloverføringer (D.62).

I tabell A.III.1 er det vist et eksempel på strømmene som registreres i forbindelse med offentlige trygdeordninger.

Private fondsbaserte sosialforsikringsordninger

15. Ordninger som finansieres av autonome fond, behandles annerledes enn ordninger som finansieres av ikke-autonome fond. For autonome fond beregnes det en tjenesteandel som (A):

samlede faktiske opptjente premier

pluss samlede tilleggspremier

minus påløpte ytelser

minus økning (pluss reduksjon) i pensjonskassenes reserver.

16. Alle fire komponentene registreres uten kapitalgevinster eller -tap. Samlede tilleggspremier er lik formuesinntekt tilskrevet forsikringstakerne, dvs. inntekt som private sosialforsikringsfond har opptjent ved å investere sine tekniske avsetninger og pensjonsreserver. I ENS behandles disse reservene som forsikringstakernes eiendom, og det er derfor forsikringstakerne som mottar inntekten av reservene. Tjenesteandelen registreres som produksjon (P.1) for de autonome fondene og som konsum (P.3) for husholdningssektoren.

For ikke-autonome fond beregnes det ikke tjenesteandel. Kostnadene ved å administrere disse fondene er inkludert i de andre kostnadskomponentene på arbeidsgivernes produksjonskonto.

17. De øvrige transaksjonene gjelder både autonome og ikke-autonome fond. Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier (D.121) registreres som en del av lønnskostnadene, og som betalt av arbeidsgiversektoren på konto for inntektsopptjening og mottatt av lønnstakernes husholdninger på konto for allokering av primære inntekter. Arbeidsgiversektoren kan være en hvilken som helst institusjonell sektor, herunder offentlig forvaltning og husholdninger (som arbeidsgivere). Formuesinntekt tilskrevet forsikringstakerne (inngår i D.4) registreres på konto for allokering av primære inntekter som betalt av fondets sektor og mottatt av husholdningssektoren. Hjemmehørende autonome fond tilhører undersektoren forsikringsselskaper og pensjonskasser (S.125). Ikke-autonome fond tilhører selvsagt samme sektor som den aktuelle arbeidsgiver. I NACE Rev. 1 klassifiseres pensjonskassenes virksomhet i næringsgruppe 66.02 "Pensjonsfond".
18. Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier registreres på nytt på konto for sekundær inntektsfordeling som en del av D.6111, og som betalt av husholdningene og mottatt av fondets sektor. Arbeidstakers trygde- og pensjonspremier (D.6112) og selvstendiges og ikke-sysselsattes trygde- og pensjonspremier (D.6113) registreres også på konto for sekundær inntektsfordeling som betalt av husholdningssektoren og mottatt av fondets sektor. Premiene fra arbeidstakere, selvstendige og ikke-sysselsatte tilsvarer de direkte utbetalingene pluss formuesinntekt tilskrevet forsikringstakerne minus tjenesteandel (sistnevnte er null for ikke-autonome fond). Private fondsbaserte stønader, herunder pensjoner, registreres på konto for sekundær inntektsfordeling som betalt av fond og mottatt av husholdninger. Alle private fondsbaserte stønader inngår per definisjon i D.62 Stønader utenom sosiale naturaloverføringer.
19. Posteringen på konto for finanstransaksjoner består av to komponenter:
- a) forskuddsbetalinger av forsikringspremier og reserver mot utestående krav (F.62), som omfatter en eventuell differanse mellom betalte og opptjente premier og mellom forfalte og utbetalte ytelser³. Denne komponenten registreres per konvensjon som en endring (eventuelt negativ) i fondets gjeld og husholdningenes eiendeler,
 - b) husholdningenes nettoformue i pensjonskasser (F.612) registreres også som en endring (eventuelt negativ) i fondets gjeld og husholdningenes reserver. Denne komponenten tilsvarer premier fra arbeidsgiverne og arbeidstakerne til pensjoner, slik de er registrert på konto for sekundær inntektsfordeling, minus utbetalte pensjoner.
20. Som en følge av posteringen på konto for finanstransaksjoner, opptrer F.612 og F.62 i balansen for husholdningssektoren (som en eiendel) og for fondets sektor (som gjeld).

På konto for anvendelse av disponibel inntekt registreres det en korreksjon for sparing i pensjonskasser (D.8) som mottatt av husholdninger og som betalt av fond. Denne posten tilsvarer den andre komponenten i posteringen på konto for finanstransaksjoner.

Arbeidsgivere og den offentlige forvaltning foretar av og til ekstraordinære innbetalinger til private sosialforsikringsfond for å øke disse fondenes reserver. Slike innbetalinger registreres på kapitalkontoen som andre kapitaloverføringer (D.99) og som betalt av arbeidsgiversektoren eller den offentlige sektor og mottatt av fondets sektor. Siden reservene i sosialforsikringsfond behandles som husholdningssektorens eiendom, er det nødvendig å foreta en korreksjon mellom fondets sektor og husholdningssektoren. Denne korreksjonen registreres som andre kapitaloverføringer (D.99) betalt av fondets sektor og mottatt av husholdningssektoren.

21. Dersom en hjemmehørende arbeidstaker arbeider for en utenlandsk arbeidsgiver, registreres arbeidsgiverens faktiske trygde- og pensjonspremier (D.121) som en del av lønnskostnadene, og som betalt av utlandet og mottatt av husholdningene. Når arbeidsgiveren er utenlandsk, vil eventuelle ikke-autonome sosialforsikringsfond også være

³ Faktiske opptjente premier, som omfatter risikoforpliktelser inngått i gjeldende periode, avviker vanligvis fra faktiske betalte premier. Sistnevnte omfatter ofte risiko både i gjeldende og etterfølgende perioder. På samme måte tilsvarer påløpte ytelser ikke alltid utbetalte ytelser. Ytelser påløpt i forbindelse med en hendelse som inntreffer i én regnskapsperiode, trenger ikke å bli utbetalt før i en senere periode.

utenlandske, mens et autonomt fond kan være hjemmehørende eller utenlandsk. Dersom arbeidstakeren er dekket av et utenlandsk fond, registreres alle strømmer mellom husholdningssektoren og fondets sektor som transaksjoner mellom husholdningssektoren og utlandet. Tjenesteandelen (for autonome utenlandske fond) registreres som import av tjenester (P.72). Endringen i nettoformuen i forsikringstekniske avsetninger (F.6) registreres på konto for finanstransaksjoner for utlandet, mens de øvrige strømmer registreres på konto for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet.

22. Dersom en utenlandsk arbeidstaker arbeider for en hjemmehørende arbeidsgiver, registreres arbeidsgiverens faktiske trygde- og pensjonspremier (D.121) som en del av lønnskostnadene, og som betalt av arbeidsgiversektoren og mottatt av utlandet. Dersom den utenlandske arbeidstakeren er dekket av et hjemmehørende sosialforsikringsfond, registreres en eventuell tjenesteandel som eksport av tjenester (P.62). Alle andre strømmer mellom fondet og arbeidstakeren registreres som mellom fondets sektor og utlandet.

Særlig når det gjelder utenlandske enheter, er det ikke alltid alle nødvendige data foreligger. Beregningene av noen av postene som skal registreres, må noen ganger foretas på grunnlag av skjønn.

I tabell A.III.2 er det vist et eksempel på strømmene som registreres i forbindelse med private fondsbaserte sosialforsikringsordninger.

Ikke-fondsbaserte sosialforsikringsordninger administrert av arbeidsgivere

23. På samme måte som med ordninger som finansieres av ikke-autonome fond, er kostnadene ved å administrere ikke-fondsbaserte sosialforsikringsordninger inkludert i de andre kostnadskomponentene på arbeidsgivers produksjonskonto. Dermed beregnes det ikke tjenesteandel.

Siden ikke-fondsbaserte sosialforsikringsordninger ikke utgjør egne institusjonelle enheter atskilt fra arbeidsgiverne som administrerer dem, foregår alle transaksjoner mellom arbeidsgiversektoren og husholdningssektoren.

24. I ENS vurderes en arbeidsgiver som administrerer en ikke-fondsbasert ordning, som at han betaler beregnede premier til ordningen på vegne av sine ansatte. Disse beregnede trygde- og pensjonspremiene (D.122) inngår i lønnskostnadene og registreres som betalt av arbeidsgiveren på konto for inntektsopptjening og som mottatt av husholdningene på konto for allokering av primære inntekter. Arbeidsgivers beregnede premier registreres på nytt på konto for sekundær inntektsfordeling under D.612 som betalt av husholdningene og mottatt av arbeidsgiveren. Størrelsen på premiene bør bestemmes på grunnlag av arbeidsgivers framtidige forpliktelser til å utbetale ytelser. I praksis fastsettes imidlertid premiene vanligvis likt med betalte ytelser i gjeldende periode (minus arbeidstakers trygde- og pensjonspremier).
25. Arbeidstakers eventuelle faktiske trygde- og pensjonspremier registreres som en del av D.6112, og som betalt av husholdningene og mottatt av arbeidsgiversektoren. På konto for sekundær inntektsfordeling registreres også pensjoner og andre ytelser som en del av D.62, og som mottatt av husholdningene og betalt av arbeidsgiveren.

Ikke-fondsbaserte sosialforsikringsordninger tilhører selvsagt samme institusjonelle sektor som den aktuelle arbeidsgiver. I NACE Rev. 1 behandles slike ordninger som en hjelpeaktivitet.

26. Dersom en hjemmehørende arbeider for en utenlandsk arbeidsgiver som administrerer en ikke-fondsbasert sosialforsikringsordning, foregår alle transaksjoner mellom husholdningssektoren og utlandet, og de registreres på konto for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet. Dersom en utlending arbeider for en hjemmehørende arbeidsgiver som administrerer en slik ordning, foregår alle transaksjoner mellom utlandet og arbeidsgiversektoren, og de registreres på konto for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet.

I tabell A.III.3 er det vist et eksempel på strømmene som registreres i forbindelse med ikke-fondsbaserte sosialforsikringsordninger administrert av arbeidsgivere.

Annen forsikring

27. Produksjon av andre forsikringstjenester, både livsforsikring og skadeforsikring, beregnes som (B):

faktiske opptjente premier

pluss tilleggspremier

minus forfalte erstatninger

minus økning (pluss reduksjon) i de tekniske avsetningene til dekning av utestående risikoer og de tekniske avsetningene til forsikring med avkastningsandel.

28. Faktiske opptjente premier er de faktiske premiene som dekker risikoen i gjeldende periode. Faktiske opptjente premier er vanligvis ikke lik faktiske betalte premier, siden sistnevnte ofte omfatter risikoer både i gjeldende og etterfølgende perioder.

Tilleggspremier er lik formuesinntekt tilskrevet forsikringstakerne, som er forsikringsselskapenes samlede inntekt opptjent ved investering av forsikringstekniske avsetninger, unntatt inntekt av forsikringsselskapenes egenkapital. Forsikringstekniske avsetninger består av to komponenter: a) forskuddsbetalinger av forsikringspremier og reserver mot utestående krav, som oppstår som forskjellen mellom opptjente premier og betalte premier og mellom mottatte erstatninger og forfalte erstatninger, og b) tekniske avsetninger til dekning av utestående risikoer og tekniske avsetninger til forsikring med avkastningsandel. Sistnevnte komponent gjelder bare livsforsikring. Forsikringstekniske avsetninger investeres vanligvis i finanskapital som gir inntekt i form av renter eller utbytte. Disse avsetningene kan imidlertid også investeres i for eksempel fast eiendom som gir inntekt i form av driftsresultat.

29. Forfalte erstatninger dekker hendelser som inntreffer i gjeldende periode. Erstatninger utbetales ofte ikke før i en senere periode enn den perioden da hendelsen inntraff. Forfalte erstatninger er derfor ikke lik betalte erstatninger.

Endringer i tekniske avsetninger til dekning av utestående risikoer og tekniske avsetninger til forsikring med avkastningsandel omfatter tildeling til tekniske avsetninger til dekning av utestående risikoer og avsetninger til forsikring med avkastningsandel i den hensikt å bygge opp den kapitalen disse forsikringene garanterer. Disse avsetningene gjelder bare livsforsikring.

Alle fire komponentene i ligning (B) skal beregnes eksklusive kapitalgevinster og -tap.

Annen livsforsikring

30. Samlet produksjon av annen livsforsikring beregnes ved hjelp av ligning (B) og registreres under P.1 på produksjonskontoen for undersektoren forsikringsselskaper og pensjonskasser. Med mindre den konsumeres av utenlandske husholdninger anvendes produksjonen av annen livsforsikring utelukkende som konsum i hjemmehørende husholdninger. Produksjonen av livsforsikringstjenester bør fordeles mellom husholdningssektoren og utlandet i forhold til de premiene som er betalt av hjemmehørende og utenlandske husholdninger. Livsforsikringstjenester konsumert av hjemmehørende, registreres som en del av husholdningenes konsum (P.3), mens tjenester konsumert av utenlandske, inngår i eksport av tjenester (P.62).
31. Ytterligere to transaksjoner registreres for annen livsforsikring. På konto for allokering av primære inntekter registreres formuesinntekt tilskrevet forsikringstakerne (inngår i D.4) som betalt av forsikringsselskapssektoren og mottatt av husholdningene. På konto for finanstransaksjoner registreres posten husholdningenes nettoformue i livsforsikringsreserver som en endring (eventuelt negativ) i husholdningenes fordringer og livsforsikringsselskapenes gjeld. Endringen i husholdningenes nettoformue skyldes endringer i livsforsikringsreservene, dvs. tekniske avsetninger til dekning av utestående risikoer og tekniske avsetninger til forsikring med avkastningsandel (F.611). Endringen i nettoformue er derfor lik faktiske betalte premier (ikke opptjente) pluss tilleggspremier minus mottatte erstatninger (ikke forfalte) og minus tjenesteandel.
32. På grunn av denne posten på konto for finanstransaksjoner, registreres F.611 også i balansen for husholdningssektoren (som en fordring) og forsikringssektoren (som gjeld).

Slik tilfellet er med tjenesteandelen, bør formuesinntekt tilskrevet forsikringstakere (=tilleggspremier) fordeles mellom husholdningssektoren og utlandet i forhold til premiene.

Institusjonelt klassifiseres livsforsikringsselskaper under S.125 "Forsikringsselskaper og pensjonskasser". Virksomheten klassifiseres i henhold til NACE Rev. 1 i næringsgruppe 66.01 "Livsforsikring".

33. Når et hjemmehørende livsforsikringsselskap yter tjenester til utenlandske husholdninger, registreres tjenesteandelen som eksport av tjenester (P.62). Formuesinntekt tilskrevet forsikringstakere registreres som betalt av forsikringssektoren og mottatt av utlandet på konto for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet. Endringen i utenlandske husholdningers nettoformue i livsforsikringsreserver registreres på konto for finanstransaksjoner for utlandet som en endring i utlandets fordringer og forsikringssektorens gjeld.

Når hjemmehørende husholdninger tegner forsikring hos et utenlandsk livsforsikringsselskap, er framgangsmåten i prinsippet enkel: tjenesteandelen registreres som import av tjenester (P.72), tilskrevet formuesinntekt registreres på konto for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet som betalt av utlandet og mottatt av husholdningene, og endring i nettoformue registreres som en endring i husholdningenes eiendeler og utlandets gjeld. Imidlertid er de data som er nødvendige for å kunne beregne disse postene, normalt ikke tilgjengelige. Vanligvis er det bare betalte premier som er kjent. Det er derfor nødvendig å utvise skjønn, f.eks. anvende forholdstall for tjenesteandel/premier og tilskrevet formuesinntekt/premier for hjemmehørende livsforsikringsselskaper ved beregning av premiene som hjemmehørende husholdninger betaler til utenlandske livsforsikringsselskaper.

I tabell A.III.4 er det vist et eksempel på strømmene som registreres i forbindelse med annen livsforsikring.

Annen skadeforsikring

34. Produksjonen (P.1) i andre skadeforsikringsselskaper beregnes ved hjelp av ligning (B) og registreres på produksjonskontoen for undersektoren forsikringsselskaper og pensjonskasser. Skadeforsikringstjenester kan brukes som produktinnsats (P.2) av alle hjemmehørende sektorer, som konsum av husholdningssektoren når de inngår i husholdningenes konsum (P.3), eller som eksport (P.62). Skadeforsikringstjenester som brukes som produktinnsats, bør fordeles på næringer.

Ligning (B) bør brukes til å beregne den samlede verdien av produksjonen av skadeforsikringstjenester. Produksjonen bør deretter fordeles på brukersektorer og næringer i forhold til de faktiske premier betalt av hver sektor. Mens alle hjemmehørende sektorer unntatt husholdninger bruker skadeforsikringstjenester bare som produktinnsats, bruker husholdningssektoren dem både til konsum og produktinnsats. Husholdningenes bruk av skadeforsikringstjenester bør fordeles på produktinnsats og konsum i forhold til faktiske betalte premier. Premier som har en åpenbar tilknytning til produksjonsvirksomheten i personlige foretak, anses som produktinnsats, mens de øvrige premier betalt av husholdninger anses som konsum.

35. På konto for allokering av primære inntekter, registreres formuesinntekt tilskrevet forsikringstakere som en del av D.4, og som betalt av forsikringssektoren og mottatt av forsikringstakersektoren. Ideelt sett burde formuesinntekt tilskrevet forsikringstakere fordeles på sektorene i forhold til de reserveene som er tilskrevet hver enkelt forsikringstakersektor, men dette er neppe mulig i praksis. Formuesinntekt tilskrevet forsikringstakere bør derfor fordeles i forhold til faktiske premier betalt av hver forsikringstakersektor.
36. På konto for sekundær inntektsfordeling registreres opptjente nettopremier som betalt av alle forsikringstakersektorer og mottatt av forsikringssektoren. Opptjente nettopremier beregnes som faktiske opptjente premier pluss formuesinntekt tilskrevet forsikringstakerne minus verdien av konsumerte tjenester. I ligning (B) tilsvarer opptjente nettopremier forfalte erstatninger⁴. På konto for sekundær inntektsfordeling registreres også forfalte erstatninger som betalt av forsikringssektoren og mottatt av alle forsikringstakersektorer. Både opptjente nettopremier og forfalte erstatninger inngår i post D. 7 "Andre løpende overføringer".

Noen erstatninger skyldes skade forårsaket av forsikringstaker på tredjemanns eiendom eller person. I slike tilfeller registreres gyldige erstatninger som betalt direkte av forsikringsselskapet til den skadelidte og ikke indirekte via forsikringstaker.

37. På konto for finanstransaksjoner registreres forsikringstakernes nettoformue i skadeforsikringsreserver som en endring i forsikringstakersektorens fordringer og som en endring i forsikringssektorens gjeld. Endringen i nettoformue, klassifisert som F.62, skyldes forskuddsbetalinger av forsikringspremier og reserver mot utestående krav. F.62 opptrer også som gjeld i balansen for skadeforsikringsselskapene og som en fordring i balansen for forsikringstakerne.

Skadeforsikringsselskaper hører inn under NACE Rev. 1 næringsgruppe 66.03 "Skadeforsikring". Den institusjonelle sektoren er S.125 "Forsikringsselskaper og pensjonskasser".

38. Når utenlandske enheter tegner forsikring hos hjemmehørende skadeforsikringsselskaper, registreres tjenesteandelen som eksport av tjenester (P.62). Formuesinntekt tilskrevet forsikringstakere, opptjente nettopremier og forfalte erstatninger registreres alle på konto for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet, mens forsikringstakernes nettoformue i skadeforsikringsreserver registreres på konto for finanstransaksjoner for utlandet. I

⁴ "Forfalte erstatninger" er beløpene som skal overføres til skadelidte. Forfalte erstatninger er dermed ikke det samme som "erstatningsforpliktelser" i forsikringsselskapenes regnskap, siden sistnevnte også omfatter administrasjonsutgifter i forbindelse med erstatninger, som i nasjonalregnskapet inngår i produktinnsats eller lønnskostnader.

dette tilfelle er beregningene for utlandet ikke vanskeligere enn beregningene for sektorene for hjemmehørende forsikringstakere.

Når hjemmehørende enheter er forsikret i utenlandske skadeforsikringsselskaper, er det mye vanskeligere å få tilgang til de nødvendige data. Vanligvis foreligger bare data over betalte premier og mottatte erstatninger. Derfor brukes en forenklet metode hvor det ikke tas hensyn til skadeforsikringsreserver og etterfølgende formuesinntekt. Tjenesteandelen, som registreres som import av tjenester (P.72), beregnes som betalte premier minus mottatte erstatninger⁵. Betalte nettopremier beregnes som betalte premier minus tjenesteandel og blir dermed lik mottatte erstatninger. Både betalte nettopremier og mottatte erstatninger registreres på konto for primære inntekter og løpende overføringer for utlandet.

I tabell A.III.5 er det vist et eksempel på strømmene som registreres i forbindelse med annen skadeforsikring.

Gjenforsikring

39. I ENS registreres gjenforsikringstransaksjoner på en enklere måte enn direkte forsikringstransaksjoner (sistnevnte er transaksjoner mellom forsikringsselskaper og vanlige forsikringstakere). I stedet for å registrere de aktuelle strømmene (opptjente premier, forfalte erstatninger, provisjon osv.) hver for seg, registreres gjenforsikringstransaksjoner ganske enkelt som en tjeneste levert av gjenforsikringsselskapet til forsikringsselskapet. Verdien av tjenesten måles som saldoen av alle strømmer mellom gjenforsikringsselskapet og forsikringsselskapet.

For hjemmehørende livs- og skadeforsikringsselskaper registreres leverte gjenforsikringstjenester som produksjon (P.1), mens mottatte gjenforsikringstjenester registreres som produktinnsats (P.2). Gjenforsikringstjenester levert av hjemmehørende gjenforsikringsselskaper til utenlandske forsikringsselskaper registreres som eksport av tjenester (P.62), mens tjenester levert av utenlandske gjenforsikringsselskaper til hjemmehørende forsikringsselskaper, registreres som import av tjenester (P.72).

40. I forbindelse med hjemmehørende forsikringsselskaper kan data om produksjon og produktinnsats av gjenforsikringstjenester innhentes fra forsikringsstatistikker. Det kan være vanskeligere å beregne import og eksport av gjenforsikringstjenester, avhengig av om det foreligger pålitelige data i utenriksregnskapet. Balansen for gjenforsikringstjenester for utlandet kan imidlertid lett utledes fra forsikringsstatistikker.

Gjenforsikringstransaksjoner mellom hjemmehørende forsikringsselskaper er ofte konsoliderte. For å sikre samsvar med EFs forsikringsdirektiver, anbefaler imidlertid ENS at gjenforsikringstjenester registreres uten konsolidering. Enten gjenforsikringstjenester mellom hjemmehørende er konsolidert eller ikke, påvirkes produksjonsnivået for forsikringstjenester, mens saldoposter som bruttoprodukt, driftsresultat og sparing ikke påvirkes.

Hjelpeforetak for forsikring

41. Produksjonen av tjenester fra hjelpeforetak for forsikring verdisettes på grunnlag av gebyrer eller provisjoner som innkreves. Når det gjelder allmenntjenlige organisasjoner som fungerer som forretningssammenslutninger for forsikringsselskaper og pensjonskasser, verdisettes produksjonen av disse etter tegningsbeløpene som medlemmene i sammenslutningene har betalt. Denne produksjonen brukes som produktinnsats av medlemmene i sammenslutningene.

Institusjonelle enheter som hovedsakelig driver hjelpevirksomhet for forsikring, klassifiseres under S.124 "Finansielle hjelpeforetak". Virksomheten klassifiseres i henhold til NACE Rev. 1 i næringsgruppe 67.20 "Hjelpevirksomhet for forsikring og pensjonsfond".

⁵ Om mulig bør data vedrørende opptjente premier og forfalte erstatninger brukes i stedet for data vedrørende betalte premier og mottatte erstatninger.

Forsikring: talleksempel

Tabell A.III.1. Offentlige trygdeordninger

Anvendelse									Tilgang									
I alt	Tilsvarende posteringer på		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Transaksjoner og saldposter	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Tilsvarende posteringer på		I alt
	konto for varer og tjenester	konto for utlandet	Total-økonomien	Ideelle organisasjoner	Husholdninger	Offentlig forvaltning	Finansielle foretak	Ikke-finansielle foretak		Ikke-finansielle foretak	Finansielle foretak	Offentlig forvaltning	Husholdninger	Ideelle organisasjoner	Total-økonomien	konto for utlandet	konto for varer og tjenester	
Konto for inntekstopptjening																		
155		0	155	8	0	45	4	98	D.12	Arbeidsgivers trygde- og pensjonspremier								
Konto for allokering av primære inntekter																		
									D.12	Arbeidsgivers trygde- og pensjonspremier			155		155	0		155
Konto for sekundær inntektsfordeling																		
155		0	155		155				D.6111	Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier			155		155	0		155
76		0	76		76				D.6112	Arbeidstakers trygde- og pensjonspremier			76		76	0		76
32			32		32				D.6113	Selvstendiges og ikke-sysselsattes trygde- og pensjonspremier			32		32	0		32
232		0	232			232			D.621	Trygdestønader, kontantytelser			232		232	0		232
Konto for inntektsomfordeling i naturalier																		
78			78			78			D.6311	Trygdestønader, refusjoner			78		78			78
65			65			65			D.6312	Andre trygdestønader i naturalier			65		65			65

Tabell A.III.2. Private fondsbaserte sosialforsikringsordninger

Anvendelse									Tilgang									
I alt	Tilsvarende posteringer på		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Transaksjoner og saldoboster	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Tilsvarende posteringer på		I alt
	konto for varer og tjenester	konto for utlandet	Total-økonomien	Ideelle organisasjoner	Husholdninger	Offentlig forvaltning	Finansielle foretak	Ikke-finansielle foretak		Ikke-finansielle foretak	Finansielle foretak	Offentlig forvaltning	Husholdninger	Ideelle organisasjoner	Total-økonomien	konto for utlandet	konto for varer og tjenester	
Konto for utlandet																		
0		0							P.6	Eksport av varer og tjenester							0	0
0	0								P.7	Import av varer og tjenester						0		0
Produksjonskonto																		
3	3								P.1	Produksjon	3				3			3
Konto for innteksoptjening																		
19		0	19	2	0	3	0	14	D.121	Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier til private fondsbaserte ordninger								
Konto for allokering av primære inntekter																		
									D.121	Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier til private fondsbaserte ordninger			19		19	0	19	
12		0	12				12		D.44	Formuesinntekt tilskrevet forsikringstakere			12		12	0	12	
Konto for sekunder inntektsfordeling																		
19		0	19		19				D.121	Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier til private fondsbaserte ordninger	1	18	0	0	0	19	0	19
21		0	21		21				D.6112	Arbeidstakers netto trygde- og pensjonspremier	1	20	0	0	0	21	0	21
29		0	29	0	0	0	28	1	D.622	Private fondsbaserte sosiale stønader			29		29	0	29	

Tabell A.III.2. Private fondsbaserte sosialforsikringsordninger (forts.)

Anvendelse									Tilgang									
I alt	Tilsvarende posteringer på		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Transaksjoner og saldposter	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Tilsvarende posteringer på		I alt
	konto for varer og tjenester	konto for utlandet	Total-økonomien	Ideelle organisasjoner	Husholdninger	Offentlig forvaltning	Finansielle foretak	Ikke-finansielle foretak		Ikke-finansielle foretak	Finansielle foretak	Offentlig forvaltning	Husholdninger	Ideelle organisasjoner	Total-økonomien	konto for utlandet	konto for varer og tjenester	
Konto for anvendelse av disponibel inntekt																		
3			3		3			0	P.3	Konsum							3	3
11		0	11	0		0	10	1	D.8	Korreksjon for sparing i pensjonskasser			11		11	0		11
Konto for finanstransaksjoner																	0	0
11			11		11				F.612	Husholdningenes nettoformue i pensjonskasser	1	10	0		0	11	0	11
1			1		1				F.62	Forskuddsbetalinger av forsikringspremier og reserver mot utestående krav		1			1			1

Tabell A.III.3. Ikke-fondsbaserte sosialforsikringsordninger administrert av arbeidsgivere

Anvendelse									Tilgang									
I alt	Tilsvarende posteringer på		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Transaksjoner og saldposter	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Tilsvarende posteringer på		I alt
	konto for varer og tjenester	konto for utlandet	Total-økonomien	Ideelle organisasjoner	Husholdninger	Offentlig forvaltning	Finansielle foretak	Ikke-finansielle foretak		Ikke-finansielle foretak	Finansielle foretak	Offentlig forvaltning	Husholdninger	Ideelle organisasjoner	Total-økonomien	konto for utlandet	konto for varer og tjenester	
Konto for inntektsopptjening																		
19	0	19	1	0	5	1	12	D.122	Arbeidsgivers beregnede trygde- og pensjonspremier									
Konto for allokering av primære inntekter																		
								D.122	Arbeidsgivers beregnede trygde- og pensjonspremier				19		19	0		19
Konto for sekundær inntektsfordeling																		
19	0	19		19				D.612	Beregnete trygde- og pensjonspremier	12	1	5	0	1	19	0		19
19	0	19	1	0	5	1	12	D.623	Ikke-fondsbaserte stønader til lønnstakere				19		19	0		19

Tabell A.III.4. Annen livsforsikring

Anvendelse									Tilgang									
I alt	Tilsvarende posteringer på		S.1 Total- økono- mien	S.15 Ideelle organisa- sjoner	S.14 Hushold- ninger	S.13 Offentlig forvalt- ning	S.12 Finansielle foretak	S.11 Ikke- finansielle foretak	Transaksjoner og saldposter	S.11 Ikke- finansielle foretak	S.12 Finansielle foretak	S.13 Offentlig forvalt- ning	S.14 Hushold- ninger	S.15 Ideelle organisa- sjoner	S.1 Total- økono- mien	Tilsvarende posteringer på		I alt
	konto for varer og tjenester	konto for utlandet														konto for utlandet	konto for varer og tjenester	
Konto for utlandet																		
0		0							P.6	Eksport av varer og tjenester							0	0
0	0								P.7	Import av varer og tjenester							0	0
Produksjonskonto																		
4	4								P.1	Produksjon		4			4			4
Konto for allokering av primære inntekter																		
7			7				7		D.44	Formuesinntekt tilskrevet forsikringstakere			7		7	0		7
Konto for anvendelse av disponibel inntekt																		
4		0	4		4				P.3	Konsum							4	4
Konto for finanstransaksjoner																		
22		0	22		22				F.611	Husholdningenes nettoformue i livsforsikringsreserver	22				22	0		22

Tabell A.III.5. Annen skadeforsikring

Anvendelse									Tilgang									
I alt	Tilsvarende posteringer på		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Transaksjoner og saldposter	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Tilsvarende posteringer på		I alt
	konto for varer og tjenester	konto for utlandet														Total-økonomen	Ikke-finansielle foretak	
Konto for utlandet																		
0		0							P.6	Eksport av varer og tjenester							0	0
0	0								P.7	Import av varer og tjenester						0		0
Produksjonskonto																		
6	6								P.1	Produksjon	6				6			6
4		0	4	0	3	0	0	1	P.2	Produktinnsats							4	4
Konto for allokering av primære inntekter																		
6			6				6	D.44	Formuesinntekt tilskrevet forsikringstakere	5	0	0	1	0	6	0		6
Konto for sekundær inntektsfordeling																		
45		2	43	0	31	4	0	8	D.71	Netto skadeforsikrings-premier	45				45			45
45		0	45				45	D.72	Skadeforsikringskrav	6	0	1	35	0	42	3		45
Konto for anvendelse av disponibel inntekt																		
2			2		2			P.3	Konsum								2	2
Konto for finanstransaksjoner																		
2		0	2	0	2	0	0	0	F.62	Forskuddsbetalinger av forsikringspremier og reserver mot utestående krav	2				2			2

Vedlegg IV**Klassifikasjoner og kontoer****Klassifikasjoner****Klassifikasjon av institusjonelle sektorer (S)****S.1 Totaløkonomien***S.11 Ikke-finansielle foretak*

S.11001	Offentlige ikke-finansielle foretak
S.11002	Private ikke-finansielle foretak, nasjonalt kontrollerte
S.11003	Utenlandsk-kontrollerte ikke-finansielle foretak

S.12 Finansielle foretak

S.121	Sentralbanken
S.122	Andre monetære finansinstitusjoner
S.12201	Offentlige
S.12202	Private, nasjonalt kontrollerte
S.12203	Utenlandsk-kontrollerte
S.123	Andre finansformidlere, unntatt forsikringsselskap og pensjonskasser
S.12301	Offentlige
S.12302	Private, nasjonalt kontrollerte
S.12303	Utenlandsk-kontrollerte
S.124	Finansielle hjelpeforetak
S.12401	Offentlige
S.12402	Private, nasjonalt kontrollerte
S.12403	Utenlandsk-kontrollerte
S.125	Forsikringsselskap og pensjonskasser
S.12501	Offentlige
S.12502	Private, nasjonalt kontrollerte
S.12503	Utenlandsk-kontrollerte

S.13 Offentlig forvaltning

S.1311	Statsforvaltningen
S.1312	Delstatsforvaltningen
S.1313	Kommuneforvaltningen
S.1314	Trygdeforvaltningen

S.14 Husholdninger

S.141 + S.142	Arbeidsgivere (herunder arbeidende eiere uten betalt arbeidskraft)
S.143	Lønnstakere
S.1441	Mottakere av formuesinntekt
S.1442	Pensjonsmottakere
S.1443	Mottakere av andre overføringsinntekter
S.145	Andre husholdninger

*S.15 Ideelle organisasjoner***S.2 Utlandet**

S.21	Den europeiske union
S.211	EUs medlemsstater

S.212	EUs institusjoner
S.22	Tredjestater og internasjonale organisasjoner

Klassifikasjon av transaksjoner og andre strømmer**Transaksjoner i varer og tjenester (produkter) (P)****P.1 Produksjon**

P.11	Markedsrettet produksjon
P.119	Finansformidlingstjenester indirekte målt (FISIM)
P.12	Produksjon for eget bruk
P.13	Annen ikke-markedsrettet produksjon

P.2 Produktinnsats**P.3 Konsum**

P.31	Individuelt konsum
P.32	Kollektivt konsum

P.4 Sluttkonsum

P.41	Personlig konsum
P.42	Kollektivt konsum

P.5 Bruttoinvestering

P.51	Bruttoinvestering i fast realkapital
P.511	Anskaffelser minus avhendelse av faste materielle eiendeler
P.5111	Anskaffelse av nye faste materielle eiendeler
P.5112	Anskaffelse av brukte faste materielle eiendeler
P.5113	Avhendelse av brukte faste materielle eiendeler
P.512	Anskaffelser minus avhendelse av immaterielle eiendeler
P.5121	Anskaffelse av nye immaterielle eiendeler
P.5122	Anskaffelse av brukte immaterielle eiendeler
P.5123	Avhendelse av brukte immaterielle eiendeler
P.513	Økning i verdien av ikke-finansiell ikke-produsert kapital
P.5131	Større utbedringer på ikke-finansiell ikke-produsert kapital
P.5132	Kostnader ved eierskifte for ikke-finansiell ikke-produsert kapital
P.52	Lagerendringer
P.53	Anskaffelser minus avhendelse av verdigjenstander

P.6 Eksport av varer og tjenester

P.61	Eksport av varer
P.62	Eksport av tjenester

P.7 Import av varer og tjenester

P.71	Import av varer
P.72	Import av tjenester

Fordelingsmessige transaksjoner (D)**D.1 Lønnskostnader**

D.11	Lønn
D.12	Arbeidsgivers trygde- og pensjonspremier
D.121	Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier
D.122	Arbeidsgivers beregnede trygde- og pensjonspremier

D.2 Skatter på produksjon og import

D.21	Produktskatter
D.211	Merverdiavgift
D.212	Skatter på import utenom merverdiavgift
D.2121	Importavgifter
D.2122	Skatter på import utenom merverdiavgift og importavgifter
D.214	Produktskatter utenom merverdiavgift og skatter på import
D.29	Næringsskatter

D.3 Subsidier

D.31	Produktsubsidier
D.311	Importsubsidier
D.319	Andre produktsubsidier
D.39	Næringssubsidier

D.4 Formuesinntekt

D.41	Rente
D.42	Selskapsinntekt til fordeling
D.421	Utbytte
D.422	Uttak av inntekter fra kvasiforetak
D.43	Reinvestert fortjeneste av direkte investeringer
D.44	Formuesinntekt tilskrevet forsikringstakere
D.45	Grunnrente mv.

D.5 Skatter på inntekt, formue osv.

D.51	Inntektsskatter
D.59	Andre løpende skatter

D.6 Trygde- og pensjonspremier og stønader

D.61	Trygde- og pensjonspremier
D.611	Faktiske trygde- og pensjonspremier
D.6111	Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier
D.61111	Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier underlagt offentlig forvaltning
D.61112	Arbeidsgivers frivillige faktiske trygde- og pensjonspremier
D.6112	Arbeidstakers trygde- og pensjonspremier
D.61121	Arbeidstakers trygde- og pensjonspremier underlagt offentlig forvaltning
D.61122	Arbeidstakers frivillige trygde- og pensjonspremier
D.6113	Selvstendiges og ikke-sysselsattes trygde- og pensjonspremier
D.61131	Selvstendiges og ikke-sysselsattes trygde- og pensjonspremier underlagt offentlig forvaltning
D.61132	Selvstendiges og ikke-sysselsattes frivillige trygde- og pensjonspremier
D.612	Beregnete trygde- og pensjonspremier
D.62	Stønader utenom sosiale naturaloverføringer
D.621	Trygdestønader, kontantytelser
D.622	Private fondsbaserte sosiale stønader
D.623	Ikke-fondsbaserte stønader til lønnstakere
D.624	Sosialstønader, kontantytelser
D.63	Sosiale naturaloverføringer
D.631	Stønader i naturalier
D.6311	Trygdestønader, refusjoner
D.6312	Andre trygdestønader i naturalier
D.6313	Sosialstønader i naturalier
D.632	Overføringer av individuelle ikke-markedsrettede varer og tjenester

D.7 Andre løpende overføringer

D.71	Netto skadeforsikringspremier
D.72	Skadeforsikringskrav

D.73	Løpende overføringer innen offentlig forvaltning
D.74	Løpende internasjonalt samarbeid
D.75	Diverse løpende overføringer

D.8 Korreksjon for sparing i pensjonskasser**D.9 Kapitaloverføringer**

D.91	Kapitalskatter
D.92	Investeringsstilskudd
D.99	Andre kapitaloverføringer

Transaksjoner i finansobjekter (F)
(Netto anskaffelse av finanskapital/netto gjeldsstiftelse)**F.1 Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)**

F.11	Monetært gull
F.12	Spesielle trekkrettigheter (SDR)

F.2 Sedler og bankinnskudd

F.21	Sedler
F.22	Overførbare innskudd
F.29	Andre bankinnskudd

F.3 Verdipapirer utenom aksjer

F.33	Verdipapirer utenom aksjer, unntatt finansielle derivater
F.331	Kortsiktige verdipapirer utenom aksjer, unntatt finansielle derivater
F.332	Langsiktige verdipapirer utenom aksjer, unntatt finansielle derivater
F.34	Finansielle derivater

F.4 Lån^a

F.41	Kortsiktige lån
F.42	Langsiktige lån

F.5 Aksjer og annen egenkapital^a

F.51	Aksjer og annen egenkapital, unntatt andeler i verdipapirfond
F.511	Børsnoterte aksjer
F.512	Ikke-børsnoterte aksjer
F.513	Annen eierkapital
F.52	Andeler i verdipapirfond

F.6 Forsikringstekniske avsetninger

F.61	Husholdningenes nettoformue i livsforsikringsreserver og pensjonskasser
F.611	Husholdningenes nettoformue i livsforsikringsreserver
F.612	Husholdningenes nettoformue i pensjonskasser
F.62	Forskuddsbetalinger av forsikringspremier og reserver mot utestående krav

F.7 Andre fordringer/gjeld^a

F.71	Handelskreditter og forskudd
F.79	Fordringer/gjeld ellers

^a Memopost F.m: direkte investeringer i/fra utlandet.

Andre akkumuleringsposter (K)**K.1 Kapitalslit****K.2 Anskaffelser minus avhendelse av ikke-finansiell ikke-produsert kapital**

K.21	Anskaffelser minus avhendelse av grunn og annen naturkapital
K.211	Anskaffelse av grunn og annen naturkapital
K.212	Avhendelse av grunn og annen naturkapital
K.22	Anskaffelser minus avhendelse av immaterielle ikke-produserte eiendeler
K.221	Anskaffelse av immaterielle ikke-produserte eiendeler
K.222	Avhendelse av immaterielle ikke-produserte eiendeler

K.3 Økonomisk oppståelse av ikke-produsert kapital**K.4 Økonomisk oppståelse av produsert kapital****K.5 Naturlig vekst av ikke-avlede/-dyrkede biologiske ressurser****K.6 Økonomisk forsvinning av ikke-produsert kapital**

K.61	Uttømming og forringelse av naturkapital
K.62	Annen økonomisk forsvinning av ikke-produsert kapital

K.7 Tap ved katastrofer**K.8 Ikke-kompensert beslagleggelse****K.9 Andre volumendringer i ikke-finansiell kapital i.e.n.****K.10 Andre volumendringer i finansielle fordringer og gjeld i.e.n.****K.11 Nominelle kapitalgevinster/-tap**

K.11.1	Nøytrale kapitalgevinster/-tap
K.11.2	Kapitalgevinster/-tap til realverdi

K.12 Klassifikasjons- og strukturendringer

K.12.1	Endringer i sektoromfang og struktur
K.12.2	Endringer i objektsomfang
K.12.21	Monetarisering/demonetarisering av gull
K.12.22	Endringer i objektsomfang utenom monetarisering/demonetarisering av gull

Klassifikasjon av saldoposter^b (B)**B.1 Bruttoprodukt/B.1* Nasjonalprodukt****B.2 Driftsresultat****B.3 Blandet inntekt****B.4 Næringsinntekt****B.5 Primære inntekter/B.5* Nasjonalinntekt****B.6 Disponibel inntekt****B.7 Justert disponibel inntekt****B.8 Sparing****B.9 Nettofinansinvestering****B.10 Endringer i nettoformue**

- B.10.1 Endringer i nettoformue på grunn av sparing og kapitaloverføringer^{c d}
- B.10.2 Endringer i nettoformue på grunn av andre volumendringer i balansene
- B.10.3 Endringer i nettoformue på grunn av nominelle kapitalgevinster/-tap
- B.10.31 Endringer i nettoformue på grunn av nøytrale kapitalgevinster/-tap
- B.10.32 Endringer i nettoformue på grunn av kapitalgevinster/-tap til realverdi

B.11 Overskudd på vare- og tjenestebalansen for utlandet**B.12 Driftsbalansen overfor utlandet****B.90 Nettoformue****BF.90 Netto finanskapital****Klassifikasjon av eiendeler (A)****Ikke-finansiell kapital (AN)****AN.1 Produsert kapital**

- AN.11 Fast realkapital
- AN.111 Faste materielle eiendeler
 - AN.1111 Boliger
 - AN.1112 Andre bygninger og anlegg
 - AN.11121 Næringsbygninger
 - AN.11122 Andre anlegg
 - AN.1113 Maskiner og utstyr
 - AN.11131 Transportmidler
 - AN.11132 Andre maskiner og utstyr
 - AN.1114 Livdyr- og frukttrebestand
 - AN.11141 Husdyrbestand til avlsdyr, melkedyr, trekkdyr osv.
 - AN.11142 Vingårder, frukthager og andre plantaser med trær som gir produkter som kommer igjen
- AN.112 Immaterielle eiendeler
 - AN.1121 Leting etter mineraler

^b Alle saldoposter kan måles som brutto eller netto fratrukket kapitalslit. Koden for brutto saldoposter består av koden for posten pluss bokstaven "g". Tilsvarende angir bokstaven "n" i forbindelse med en kode nettoverdien.

^c "Endringer i nettoformue på grunn av sparing og kapitaloverføringer" er ikke en saldopost i kontosystemet. Det er totalen av høyre side av kapitalkontoen. Da den imidlertid er en viktig bestanddel av endringer i nettoformue, kodes den sammen med sistnevnte andre bestanddeler.

^d "Endringer i nettoformue på grunn av sparing og kapitaloverføringer" for utlandet viser til endringer i nettoformue forårsaket av driftsbalansen overfor utlandet og kapitaloverføringer.

AN.1122	Edb-programvare
AN.1123	Originalverk innen underholdning, litteratur eller annen kunst
AN.1129	Andre immaterielle eiendeler
AN.12	Lagerbeholdninger
AN.121	Råvarer og materiell
AN.122	Produkter under arbeid
AN.1221	Produkter under arbeid (livdyr- og frukttrebestand)
AN.1222	Andre produkter under arbeid
AN.123	Ferdigvarer
AN.124	Handelsvarer
AN.13	Verdigenstander
AN.131	Edelmetaller og -stener
AN.132	Antikviteter og kunstgjenstander
AN.139	Andre verdigenstander

AN.2 Ikke-produsert kapital

AN.21	Naturkapital
AN.211	Grunn
AN.2111	Grunn under bygninger og anlegg
AN.2112	Grunn under oppdyrking
AN.2113	Grunn til rekreasjon og tilhørende overflatevann
AN.2119	Annen grunn og tilhørende overflatevann
AN.212	Grunnforekomster
AN.2121	Kull, råolje og naturgassforekomster
AN.2122	Forekomster av metalliske mineraler
AN.2123	Forekomster av ikke-metalliske mineraler
AN.213	Ikke-avlede/-dyrkede biologiske ressurser
AN.214	Vannressurser
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler
AN.221	Patentbeskyttede størrelser
AN.222	Leasingkontrakter og andre omsettelige kontrakter
AN.223	Kjøpt goodwill
AN.229	Andre immaterielle ikke-produserte eiendeler

Finansielle fordringer/gjeld (AF)**AF.1 Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)**

AF.11	Monetært gull
AF.12	Spesielle trekkrettigheter (SDR)

AF.2 Sedler og bankinnskudd

AF.21	Sedler
AF.22	Overførbare innskudd
AF.29	Andre bankinnskudd

AF.3 Verdipapirer utenom aksjer

AF.33	Verdipapirer utenom aksjer, unntatt finansielle derivater
AF.331	Kortsiktige verdipapirer utenom aksjer, unntatt finansielle derivater
AF.332	Langsiktige verdipapirer utenom aksjer, unntatt finansielle derivater
AF.34	Finansielle derivater

AF.4 Lån*

AF.41	Kortsiktige lån
AF.42	Langsiktige lån

* Memopost AF.m: direkte investeringer i/fra utlandet.

AF.5 Aksjer og annen egenkapital^(a)

AF.51	Aksjer og annen egenkapital, unntatt andeler i verdipapirfond
AF.511	Børsnoterte aksjer
AF.512	Ikke-børsnoterte aksjer
AF.513	Annen eierkapital
AF.52	Andeler i verdipapirfond

AF.6 Forsikringstekniske avsetninger

AF.61	Husholdningenes nettoformue i livsforsikringsreserver og pensjonskasser
AF.611	Husholdningenes nettoformue i livsforsikringsreserver
AF.612	Husholdningenes nettoformue i pensjonskasser
AF.62	Forskuddsbetalinger av forsikringspremier og reserver mot utestående krav

AF.7 Andre fordringer/gjeld

AF.71	Handelskreditter og forskudd
AF.79	Fordringer/gjeld ellers

Omgruppering og koding av næringer (A), produkter (P) og investeringer (fast investering) (PI)**A60**

Kode	Beskrivelse	Henvisning NACE Rev.1
01	Jordbruk og tjenester tilknyttet jordbruk. Jakt og viltstell	01
02	Skogbruk og tjenester tilknyttet skogbruk	02
05	Fiske, fangst og fiskeoppdrett. Tjenester tilknyttet fiske, fangst og fiskeoppdrett	05
10	Bryting av steinkull og brunkull. Utvinning av torv	10
11	Utvinning av råolje og naturgass. Tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	11
12	Bryting av uran- og thoriummalm	12
13	Bryting av metallholdig malm	13
14	Bergverksdrift ellers	14
15	Produksjon av næringsmidler og drikkevarer	15
16	Produksjon av tobakksvarer	16
17	Produksjon av tekstiler	17
18	Produksjon av klær. Beredning og farging av pelsskinn	18
19	Beredning av lær. Produksjon av reiseeffekter, salmakerartikler og skotøy	19
20	Produksjon av trelast og varer av tre, kork, strå og flettematerialer, unntatt møbler	20
21	Produksjon av papirmasse, papir og papirvarer	21
22	Forlagsvirksomhet, grafisk produksjon og reproduksjon av innspilte opptak	22
23	Produksjon av kull- og petroleumsprodukter og kjernebrensel	23
24	Produksjon av kjemikalier og kjemiske produkter	24
25	Produksjon av gummi- og plastprodukter	25
26	Produksjon av andre ikke-metallholdige mineralprodukter	26
27	Produksjon av metaller	27
28	Produksjon av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	28
29	Produksjon av maskiner og utstyr	29
30	Produksjon av kontor- og datamaskiner	30
31	Produksjon av andre elektriske maskiner og apparater	31
32	Produksjon av radio-, fjernsyns- og annet kommunikasjonsutstyr	32

33	Produksjon av medisinske instrumenter, presisjonsinstrumenter, optiske instrumenter og klokker og ur	33
34	Produksjon av motorkjøretøyer, tilhengere og deler	34
35	Produksjon av andre transportmidler	35
36	Produksjon av møbler. Annen industriproduksjon	36
37	Gjenvinning	37
40	Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	40
41	Oppsamling, rensing og distribusjon av vann	41
45	Bygge- og anleggsvirksomhet	45
50	Handel med, vedlikehold og reparasjon av motorkjøretøyer og motorsykler. Detaljhandel med drivstoff til motorkjøretøyer og motorsykler	50
51	Agentur- og engroshandel, unntatt med motorkjøretøyer og motorsykler	51
52	Detaljhandel, unntatt med motorkjøretøyer og motorsykler. Reparasjon av husholdningsvarer og varer til personlig bruk	52
55	Hotell- og restaurantvirksomhet	55
60	Landtransport og rørtransport	60
61	Sjøtransport	61
62	Lufttransport	62
63	Tjenester tilknyttet transport og reisebyråvirksomhet	63
64	Post og telekommunikasjoner	64
65	Finansiell tjenesteyting, unntatt forsikring og pensjonsfond	65
66	Forsikring og pensjonsfond, unntatt trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning	66
67	Hjelpevirksomhet for finansiell tjenesteyting	67
70	Omsetning og drift av fast eiendom	70
71	Utleie av maskiner og utstyr uten personell. Utleie av husholdningsvarer og varer til personlig bruk	71
72	Databehandlingsvirksomhet	72
73	Forskning og utviklingsarbeid	73
74	Annen forretningsmessig tjenesteyting	74
75	Offentlig administrasjon, forsvar og trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning	75
80	Undervisning	80
85	Helse- og sosialtjenester	85

90	Kloakk- og renovasjonsvirksomhet	90
91	Interesseorganisasjoner ikke nevnt annet sted	91
92	Fritidsvirksomhet, kulturell tjenesteyting og sport	92
93	Annen personlig tjenesteyting	93
95	Lønnet arbeid i private husholdninger	95
99	Internasjonale organer og organisasjoner	99

A31

Kode	Beskrivelse	Henvisning NACE Rev.1
AA	Jordbruk, jakt og skogbruk	A
BB	Fiske	B
CA	Bergverksdrift og utvinning av energiproduserende materiale	CA
CB	Bergverksdrift og utvinning, unntatt energiproduserende materiale	CB
DA	Produksjon av næringsmidler, drikkevarer og tobakk	DA
DB	Produksjon av tekstiler og tekstilvarer	DB
DC	Produksjon av lær og lærvarer	DC
DD	Produksjon av trelast og trevarer	DD
DE	Produksjon av papirmasse, papir og papirvarer. Forlagsvirksomhet og grafisk produksjon	DE
DF	Produksjon av kull- og petroleumsprodukter og kjernebrensel	DF
DG	Produksjon av kjemikalier og kjemiske produkter	DG
DH	Produksjon av gummi- og plastprodukter	DH
DI	Produksjon av andre ikke-metallholdige mineralprodukter	DI
DJ	Produksjon av metaller og metallvarer	DJ
DK	Produksjon av maskiner og utstyr	DK
DL	Produksjon av elektrisk og optisk utstyr	DL
DM	Produksjon av transportmidler	DM
DN	Annen industriproduksjon	DN
EE	Elektrisitets-, gass- og vannforsyning	E
FF	Bygge- og anleggsvirksomhet	F

GG	Agentur-, engros- og detaljhandel. Reparasjon av motorkjøretøyer, motorsykler, husholdningsvarer og varer til personlig bruk	G
HH	Hotell- og restaurantvirksomhet	H
II	Transport, lagring og kommunikasjon	I
JJ	Finansiell tjenesteyting	J
KK	Omsetning og drift av fast eiendom. Utleie og forretningsmessig tjenesteyting	K
LL	Offentlig administrasjon, forsvar og trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning	L
MM	Undervisning	M
NN	Helse- og sosialtjenester	N
OO	Kollektiv, sosial og personlig tjenesteyting ellers	O
PP	Lønnet arbeid i private husholdninger	P
QQ	Internasjonale organer og organisasjoner	Q

A17

Kode	Beskrivelse	Henvising NACE Rev.1
A	Jordbruk, jakt og skogbruk	A
B	Fiske	B
C	Bergverksdrift og utvinning	C
D	Industri	D
E	Elektrisitets-, gass- og vannforsyning	E
F	Bygge- og anleggsvirksomhet	F
G	Agentur-, engros- og detaljhandel. Reparasjon av motorkjøretøyer, motorsykler, husholdningsvarer og varer til personlig bruk	G
H	Hotell- og restaurantvirksomhet	H
I	Transport, lagring og kommunikasjon	I
J	Finansiell tjenesteyting	J
K	Omsetning og drift av fast eiendom. Utleie og forretningsmessig tjenesteyting	K
L	Offentlig administrasjon, forsvar og trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning	L
M	Undervisning	M
N	Helse- og sosialtjenester	N

O	Kollektiv, sosial og personlig tjenesteyting ellers	O
P	Lønnet arbeid i private husholdninger	P
Q	Internasjonale organer og organisasjoner	Q

P60

Kode	Beskrivelse	Henvisning CPA
01	Produkter fra jordbruk og jakt og tilknyttede tjenester	01
02	Produkter fra skogbruk og tjenester tilknyttet skogbruk	02
05	Fisk og andre fiskeprodukter, tjenester tilknyttet fiske	05
10	Steinkull og brunkull; torv	10
11	Råolje og naturgass, tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning	11
12	Uran- og thoriummalm	12
13	Metallholdig malm	13
14	Andre produkter fra bergverksdrift	14
15	Næringsmidler og drikkevarer	15
16	Tobakksvarer	16
17	Tekstiler	17
18	Klær; pelsskinn	18
19	Lær og lærvarer	19
20	Trelast og varer av tre, kork, strå, og flettematerialer (unntatt møbler)	20
21	Papirmasse, papir og papirvarer	21
22	Trykksaker og innspilte opptak	22
23	Kull- og petroleumsprodukter og kjernebrensel	23
24	Kjemikalier og kjemiske produkter	24
25	Gummi- og plastprodukter	25
26	Andre ikke-metallholdige mineralprodukter	26
27	Metaller	27
28	Ferdige metallprodukter, unntatt maskiner og utstyr	28
29	Maskiner og utstyr i.e.n.	29

30	Kontor- og datamaskiner	30
31	Elektriske maskiner og apparater i.e.n.	31
32	Radio-, fjernsyns- og annet kommunikasjonsutstyr	32
33	Medisinske instrumenter, presisjonsinstrumenter, optiske instrumenter og klokke og ur	33
34	Motorkjøretøyer, tilhengere og deler	34
35	Andre transportmidler	35
36	Møbler; annen industriproduksjon	36
37	Gjenvinning av sekundære råmaterialer	37
40	Elektrisitet, gass, damp og varmtvann	40
41	Oppsamling, rensing og distribusjon av vann	41
45	Bygge- og anleggsvirksomhet	45
50	Handel med, vedlikehold og reparasjon av motorkjøretøyer og motorsykler. Detaljhandel med drivstoff til motorkjøretøyer og motorsykler	50
51	Agentur- og engroshandel, unntatt med motorkjøretøyer og motorsykler	51
52	Detaljhandel, unntatt med motorkjøretøyer og motorsykler. Reparasjon av husholdningsvarer og varer til personlig bruk	52
55	Hotell- og restaurantvirksomhet	55
60	Landtransport og rørtransport	60
61	Sjøtransport	61
62	Lufttransport	62
63	Tjenester tilknyttet transport og reisebyråvirksomhet	63
64	Post og telekommunikasjoner	64
65	Finansiell tjenesteyting unntatt forsikring og pensjonsforsikring	65
66	Forsikring og pensjonsfond, unntatt trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning	66
67	Hjelpevirksomhet for finansiell tjenesteyting	67
70	Omsetning og drift av fast eiendom	70
71	Utleie av maskiner og utstyr uten personell. Utleie av husholdningsvarer og varer til personlig bruk	71
72	Databehandlingsvirksomhet	72
73	Forskning og utviklingsarbeid	73

74	Annen forretningsmessig tjenesteyting	74
75	Offentlig administrasjon, forsvar og trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning	75
80	Undervisning	80
85	Helse- og sosialtjenester	85
90	Kloakk- og renovasjonsvirksomhet	90
91	Interesseorganisasjoner i.e.n.	91
92	Fritidsvirksomhet, kulturell tjenesteyting og sport	92
93	Annen personlig tjenesteyting	93
95	Lønnet arbeid i private husholdninger	95
99	Internasjonale organer og organisasjoner	99

P31

Kode	Beskrivelse	Henvisning CPA
AA	Produkter fra jordbruk, jakt og skogbruk	A
BB	Fisk	B
CA	Steinkull og brunkull; torv; råolje og naturgass; uran og thorium	CA
CB	Metallholdig malm og andre produkter fra bergverksdrift og utvinning	CB
DA	Næringsmidler, drikkevarer og tobakk	DA
DB	Tekstiler og tekstilvarer	DB
DC	Lær og lærvarer	DC
DD	Trelast og trevarer	DD
DE	Papirmasse, papir og papirvarer; innspilte opptak, grafisk produksjon	DE
DF	Kull- og petroleumsprodukter og kjernebrensel	DF
DG	Kjemikalier og kjemiske produkter	DG
DH	Gummi- og plastprodukter	DH
DI	Andre ikke-metallholdige mineralprodukter	DI
DJ	Metaller og ferdige metallvarer	DJ
DK	Maskiner og utstyr i.e.n.	DK
DL	Elektrisk og optisk utstyr	DL
DM	Transportmidler	DM

DN	Annen industriproduksjon	DN
EE	Elektrisitet, gass, damp og varmtvann	E
FF	Bygge- og anleggsvirksomhet	F
GG	Agentur-, engros- og detaljhandel. Reparasjon av motorkjøretøyer, motorsykler, husholdningsvarer og varer til personlig bruk	G
HH	Hotell- og restaurantvirksomhet	H
II	Transport, lagring og kommunikasjon	I
JJ	Finansiell tjenesteyting	J
KK	Omsetning og drift av fast eiendom. Utleie og forretningsmessig tjenesteyting	K
LL	Offentlig administrasjon, forsvar og trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning	L
MM	Undervisning	M
NN	Helse- og sosialtjenester	N
OO	Kollektiv, sosial og personlig tjenesteyting ellers	O
PP	Lønnet arbeid i private husholdninger	P
QQ	Internasjonale organer og organisasjoner	Q

P17

Kode	Beskrivelse	Henvisning CPA
A	Produkter fra jordbruk, jakt og skogbruk	A
B	Fisk	B
C	Produkter fra bergverksdrift og utvinning	C
D	Bearbeidde varer	D
E	Elektrisitet, gass, damp og varmtvann	E
F	Bygge- og anleggsvirksomhet	F
G	Agentur-, engros- og detaljhandel. Reparasjon av motorkjøretøyer, motorsykler, husholdningsvarer og varer til personlig bruk	G
H	Hotell- og restaurantvirksomhet	H
I	Transport, lagring og kommunikasjon	I
J	Finansiell tjenesteyting	J
K	Omsetning og drift av fast eiendom. Utleie og forretningsmessig tjenesteyting	K
L	Offentlig administrasjon, forsvar og trygdeordninger underlagt offentlig forvaltning	L

M	Undervisning	M
N	Helse- og sosialtjenester	N
O	Kollektiv, sosial og personlig tjenesteyting ellers	O
P	Lønnet arbeid i private husholdninger	P
Q	Internasjonale organer og organisasjoner	Q

A6-A3**A6**

Kode	Beskrivelse	Henvisning NACE Rev.1
1	Jordbruk, jakt og skogbruk. Fiske	A+B
2	Bergverksdrift, utvinning og industri, herunder energi	C+D+E
3	Bygge- og anleggsvirksomhet	F
4	Agentur-, engros- og detaljhandel. Reparasjon av motorkjøretøyer, motorsykler, husholdningsvarer og varer til personlig bruk. Hotell- og restaurantvirksomhet. Transport, lagring og kommunikasjon	G+H+I
5	Finansiell tjenesteyting. Omsetning og drift av fast eiendom. Utleie og forretningsmessig tjenesteyting	J+K
6	Andre tjenesteytende næringer	L-P

A3

Kode	Beskrivelse	Henvisning NACE Rev.1
1	Jordbruk, jakt og skogbruk. Fiske	A+B
2	Bergverksdrift, utvinning og industri, herunder energi og bygge- og anleggsvirksomhet	C+D+E+F
3	Tjenesteytende næringer	G-P

P6-P3

P6

Kode	Beskrivelse	Henvisning CPA
1	Produkter fra jordbruk, jakt og skogbruk, samt fisk	A+B
2	Produkter fra bergverksdrift og utvinning, samt bearbeidde varer og energi	C+D+E
3	Bygge- og anleggsvirksomhet	F
4	Agentur-, engros- og detaljhandel, reparasjon, hotell- og restaurantvirksomhet, transport og kommunikasjon	G+H+I
5	Finansiell tjenesteyting, omsetning og drift av fast eiendom, utleie og forretningsmessig tjenesteyting	J+K
6	Andre tjenester	L-P

P3

Kode	Beskrivelse	Henvisning CPA
1	Produkter fra jordbruk, jakt og skogbruk, samt fisk	A+B
2	Produkter fra bergverksdrift og utvinning, bearbeidde varer, energi, bygge- og anleggsvirksomhet	C+D+E+F
3	Tjenester	G-P

Pi6-Pi3

Pi6

Kode	Beskrivelse	Henvisning CPA
1	Produkter fra jordbruk, jakt og skogbruk, samt fisk	01+02+05
	Utstyr:	—
2	Metallprodukter og maskiner	28-33+36
3	Transportmidler	34+35
	Bygge- og anleggsvirksomhet:	45
4	herav boliger	—

5	herav annen bygge- og anleggsvirksomhet	—
6	Andre produkter	Øvrige hovedgrupper

Pi3

Kode	Beskrivelse	Henvisning CPA
1	Metallprodukter og maskiner, transportmidler	28-36
2	Bygge- og anleggsvirksomhet	45
3	Andre produkter	Øvrige hovedgrupper

Klassifikasjon av individuelt konsum etter formål (COICOP)*

(Ett- og tosifret nivå)

1. **Matvarer, drikkevarer og tobakk**
 - 1.1. Matvarer
 - 1.2. Drikkevarer
 - 1.3. Tobakksvarer
2. **Klær og skotøy**
 - 2.1. Klær
 - 2.2. Skotøy
3. **Bolig, lys og brensel**
 - 3.1. Husleie
 - 3.2. Vedlikehold og reparasjon av bolig
 - 3.3. Andre tjenester i forbindelse med boligen
 - 3.4. Elektrisitet, gass og annen brensel
4. **Møbler og husholdningsartikler**
 - 4.1. Møbler, boligutstyr og innredning, tepper og annet gulvbelegg samt reparasjoner
 - 4.2. Boligtekstiler
 - 4.3. Oppvarmings-, koke- og stekeapparater. Kjøleskap, vaskemaskiner og andre store husholdningsmaskiner, herunder installasjon og reparasjoner
 - 4.4. Kjøkkenutstyr, glass, dekketøy mv.
 - 4.5. Verktøy og utstyr til hus og hage
 - 4.6. Varer og tjenester i forbindelse med husholdningstjenester
5. **Helsepleie**
 - 5.1. Legemidler og apotekervarer samt terapeutiske apparater og utstyr
 - 5.2. Medisinske og paramedisinske tjenester utenfor sykehus
 - 5.3. Sykehustjenester
 - 5.4. Syke- og ulykkesforsikring
6. **Transport**
 - 6.1. Kjøp av kjøretøyer
 - 6.2. Drift av kjøretøyer
 - 6.3. Transporttjenester

* Denne klassifikasjonen er for tiden under revisjon.

- 7. **Fritidssysler og underholdning**
 - 7.1. Apparater og tilbehør, herunder reparasjoner
 - 7.2. Tjenester i forbindelse med rekreasjon og kultur
 - 7.3. Aviser, bøker og papirvarer
- 8. **Utdanning**
 - 8.1. Undervisning
 - 8.2. Undervisningsmateriell
 - 8.3. Hjelpevirksomhet i forbindelse med utdanning
- 9. **Hotell- og restauranttjenester**
 - 9.1. Cateringvirksomhet
 - 9.2. Overnattingsvirksomhet
- 10. **Andre varer og tjenester**
 - 10.1. Personlig pleie
 - 10.2. Personlige effekter i.e.n.
 - 10.3. Kommunikasjon
 - 10.4. Sosiale tjenester
 - 10.5. Finansielle tjenester i.e.n.
 - 10.6. Andre tjenester i.e.n.

Klassifikasjon av offentlige utgifter etter formål (COFOG)*

- 01. **Alminnelig offentlig tjenesteyting**
 - 01.1. Utøvende og lovgivende organer, skatte- og finansvesen, utenriktjenesten med unntak av bistand til utlandet
 - 01.2. Økonomisk bistand til utlandet
 - 01.3. Grunnforskning
 - 01.4. Generelle tjenester
 - 01.5. Alminnelig offentlig tjenesteyting i.e.n.
- 02. **Forsvar**
 - 02.1. Administrasjon og drift av det militære forsvaret og sivilforsvaret
 - 02.2. Militær bistand til utlandet
 - 02.3. Forsvarsrelatert anvendt forskning og eksperimentell utvikling
 - 02.4. Forsvar i.e.n.
- 03. **Politi, rettsvesen mv.**
 - 03.1. Politi og brannvern
 - 03.2. Domstoler
 - 03.3. Fengselsvesen
 - 03.4. Politi, rettsvesen mv. i.e.n.
- 04. **Utdanning**
 - 04.1. Førskoleundervisning og undervisning på første undervisningsnivå (ISCED-nivå 0 og 1)
 - 04.2. Undervisning på annet nivå (ISCED-nivå 2 og 3)
 - 04.3. Undervisning på tredje nivå (ISCED-nivå 5, 6 og 7)
 - 04.4. Undervisning som ikke kan klassifiseres etter nivå (ISCED-nivå 9)
 - 04.5. Tilknyttede tjenester
 - 04.6. Utdanning i.e.n.
- 05. **Helsepleie**
 - 05.1. Sykehustjenester
 - 05.2. Klinikker samt praktiserende leger, tannleger og paramedisinere
 - 05.3. Det offentlige helsevesen
 - 05.4. Legemidler, proteser, medisinsk utstyr og andre ordinerte helserelevante produkter
 - 05.5. Anvendt forskning og eksperimentell utvikling i forbindelse med helsesektoren
 - 05.6. Helsepleie i.e.n.

* Denne klassifikasjonen er for tiden under revisjon.

- 06. **Sosial trygd og velferd**
- 06.1. Trygd
- 06.2. Velferd
- 06.3. Sosial trygd og velferd i.e.n.

- 07. **Boliger og nærmiljø**
- 07.1. Boliger og by- og områdeutvikling
- 07.2. Vannforsyning
- 07.3. Sanitære tiltak, herunder forurensningsbekjempelse og -kontroll
- 07.4. Veibelysning
- 07.5. Boliger og nærmiljø i.e.n.

- 08. **Rekreasjon, kulturelle og religiøse aktiviteter**
- 08.0. Rekreasjon, kulturelle og religiøse aktiviteter

- 09. **Energi**
- 09.1. Brensel
- 09.2. Elektrisitet og andre energikilder
- 09.3. Energi i.e.n.

- 10. **Næringsøkonomiske formål i primærnæringene**
- 10.1. Jordbruk
- 10.2. Skogbruk
- 10.3. Fiske og jakt
- 10.4. Landbruksforskning og eksperimentell utvikling
- 10.5. Næringsøkonomiske formål i primærnæringene i.e.n.

- 11. **Næringsøkonomiske formål i sekundærnæringene**
- 11.1. Bergverksdrift, unntatt brensel
- 11.2. Industri
- 11.3. Bygge- og anleggsvirksomhet
- 11.4. Næringsøkonomiske formål i sekundærnæringene i.e.n.

- 12. **Næringsøkonomiske formål i samferdsel**
- 12.1. Veitransport
- 12.2. Sjøtransport
- 12.3. Jernbanetransport
- 12.4. Lufttransport
- 12.5. Rørledninger og andre transportsystemer
- 12.6. Transport i.e.n.
- 12.7. Kommunikasjon
- 12.8. Næringsøkonomiske formål i samferdsel i.e.n.

- 13. **Andre næringsøkonomiske formål**
- 13.1. Distribusjonsvirksomhet, herunder lagring- og lagervirksomhet. Hotell- og restaurantvirksomhet
- 13.2. Turistvirksomhet
- 13.3. Utviklingsprosjekter
- 13.4. Generelle økonomiske og kommersielle tjenester, unntatt tjenester vedrørende arbeidsmarkedet
- 13.5. Generelle tjenester vedrørende arbeidsmarkedet
- 13.6. Andre næringsøkonomiske formål i.e.n.

- 14. **Utgifter som ikke er klassifisert etter hovedgruppe**
- 14.0. Utgifter som ikke er klassifisert etter hovedgruppe

Kontoer

Tabell A.IV.1. Konto 0: Konto for varer og tjenester

Anvendelse			Tilgang		
P.1	Produksjon	3 595	P.1	Produktinnsats	1 904
P.11	Markedsrettet produksjon	3 048			
P.12	Produksjon for eget bruk	171	P.3/P.4	Konsum/Sluttkonsum	1 371
			P.31/ P.41	Individuelt konsum/Personlig konsum	1 215
P.13	Annen ikke-markedsrettet produksjon	376	P.32/ P.42	Kollektivt konsum/Kollektivt konsum	156
D.21	Produktskatter	141			
D.31	Produktsubsidier	-8	P.51	Bruttoinvestering i fast realkapital	376
			P.511	Anskaffelser minus avhendelse av faste materielle eiendeler	303
P.7	Import av varer og tjenester	497	P.5111	Anskaffelse av nye faste materielle eiendeler	305
P.71	Import av varer	392	P.5112	Anskaffelse av brukte faste materielle eiendeler	11
P.72	Import av tjenester	105	P.5113	Avhendelse av brukte faste materielle eiendeler	-13
			P.512	Anskaffelser minus avhendelse av immaterielle eiendeler	51
			P.5121	Anskaffelse av nye immaterielle eiendeler	53
			P.5122	Anskaffelse av brukte immaterielle eiendeler	6
			P.5123	Avhendelse av brukte immaterielle eiendeler	-8
			P.513	Økning i verdien av ikke-produsert, ikke-finansiell kapital	22
			P.5131	Større utbedringer på ikke-produsert, ikke-finansiell kapital	5
			P.5132	Kostnader ved eierskifte for ikke-produsert, ikke-finansiell kapital	17
			P.52	Lagerendringer	28
			P.53	Anskaffelser minus avhendelse av verdigjenstander	10
			P.6	Eksport av varer og tjenester	536
			P.61	Eksport av varer	462
			P.62	Eksport av tjenester	74

Tabell A.IV.2. Fullstendig kontooversikt for totaløkonomien

I: Produksjonskonto

Anvendelse			Tilgang		
P.2	Produktinnsats	1 904	P.1	Produksjon	3 595
			P.11	Markedsrettet produksjon	3 048
			P.12	Produksjon for eget bruk	171
			P.13	Annen ikke-markedsrettet produksjon	376
			D.21- D.31	Skatter minus subsidier på produkter	133
B.1*g	Bruttonasjonalprodukt	1 824			
K.1	Kapitalslit	222			
B.1*n	Nettonasjonalprodukt	1 602			

II: Inntektsfordelings- og inntektsanvendelseskontoer

II.1: Konto for primær inntektsfordeling

II.1.1: Konto for inntektsopptjening

Anvendelse			Tilgang		
D.1	Lønnskostnader	762	B.1*	Nasjonalprodukt	1 602
D.11	Lønn	569			
D.12	Arbeidsgivers trygde- og pensjonspremier	193			
D.121	Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier	174			
D.122	Arbeidsgivers beregnede trygde- og pensjonspremier	19			
D.2	Skatter på produksjon og import	235			
D.21	Produktskatter	141			
D.211	Merverdiavgift	121			
D.212	Skatter på import utenom merverdiavgift	17			
D.2121	Importavgifter	17			
D.2122	Skatter på import utenom merverdiavgift og importavgifter	0			
D.214	Produktskatter utenom merverdiavgift og skatter på import	3			
D.29	Næringsskatter	94			
D.3	Subsidier	-44			
D.31	Produktsubsidier	-8			
D.311	Importsubsidier	0			
D.319	Andre produktsubsidier	-8			
D.39	Næringssubsidier	-36			
B.2	Driftsresultat	217			
B.3	Blandet inntekt	432			

II.1.2: Konto for allokering av primære inntekter

Anvendelse			Tilgang		
D.4	Formuesinntekt	380	B.2	Driftsresultat	217
D.41	Rente	206	B.3	Blandet inntekt	432
D.42	Selskapsinntekt til fordeling	84			
D.421	Utbytte	60	D.1	Lønnskostnader	766
D.422	Uttak av inntekter fra kvasiforetak	24	D.11	Lønn	573
D.43	Reinvestert fortjeneste av direkte investeringer	0	D.12	Arbeidsgivers trygde- og pensjonspremier	193
D.44	Formuesinntekt tilskrevet forsikringstakere	25	D.121	Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier	174
D.45	Grunnrente mv.	65	D.122	Arbeidsgivers beregnede trygde- og pensjonspremier	19
			D.2	Skatter på produksjon og import	235
			D.21	Produktskatter	141
			D.211	Merverdiavgift	121
			D.212	Skatter på import utenom merverdiavgift	17
			D.2121	Importavgifter	17
			D.2122	Skatter på import utenom merverdiavgift og importavgifter	0
			D.214	Produktskatter utenom merverdiavgift og skatter på import	3
			D.29	Næringsskatter	94
			D.3	Subsidier	-44
			D.31	Produktsubsidier	-8
			D.311	Importsubsidier	0
			D.319	Andre produktsubsidier	-8
			D.39	Næringssubsidier	-36
			D.4	Formuesinntekt	407
			D.41	Rente	200
			P.119	Justering for FISIM	0
			D.42	Selskapsinntekt til fordeling	103
			D.421	Utbytte	46
			D.422	Uttak av inntekter fra kvasiforetak	57
			D.43	Reinvestert fortjeneste av direkte investeringer	14
			D.44	Formuesinntekt tilskrevet forsikringstakere	25
			D.45	Grunnrente mv.	65
B.5*	Nasjonalinntekt	1 633			

II.1.2.1: Konto for næringsinntekt

Anvendelse			Tilgang		
D.4	Formuesinntekt	217	B.2	Driftsresultat	217
D.41	Rente	147	B.3	Blandet inntekt	432
D.44	Formuesinntekt tilskrevet forsikringstakere	25			
D.45	Grunnrente mv.	45	D.4	Formuesinntekt	247
			D.41	Rente	150
			P.119	Justering for FISIM	0
			D.42	Selskapsinntekt til fordeling	37
			D.421	Utbytte	37
			D.422	Uttak av inntekter fra kvasiforetak	0
			D.43	Reinvestert fortjeneste av direkte investeringer	11
			D.44	Formuesinntekt tilskrevet forsikringstakere	5
			D.45	Grunnrente mv.	44
B.4	Næringsinntekt	679			

II.1.2.2: Konto for allokering av andre primære inntekter

Anvendelse			Tilgang		
D.4	Formuesinntekt	163	B.4	Næringsinntekt	679
D.41	Rente	59			
D.42	Selskapsinntekt til fordeling	84	D.1	Lønnskostnader	766
D.421	Utbytte	60	D.11	Lønn	573
D.422	Uttak av inntekter fra kvasiforetak	24	D.12	Arbeidsgivers trygde- og pensjonspremier	193
D.43	Reinvestert fortjeneste av direkte investeringer	0	D.121	Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier	174
D.45	Grunnrente mv.	20	D.122	Arbeidsgivers beregnede trygde- og pensjonspremier	19
			D.2	Skatter på produksjon og import	235
			D.21	Produktskatter	141
			D.211	Merverdiavgift	121
			D.212	Skatter på import utenom merverdiavgift	17
			D.2121	Importavgifter	17
			D.2122	Skatter på import utenom merverdiavgift og importavgifter	0
			D.214	Produktskatter utenom merverdiavgift og skatter på import	3
			D.29	Næringskatter	94
			D.3	Subsidier	-44
			D.31	Produktsubsidier	-8

Anvendelse		Tilgang		
		D.311	Importsubsidier	0
		D.319	Andre produktsubsidier	-8
		D.39	Næringssubsidier	-36
		D.4	Formuesinntekt	160
		D.41	Rente	50
		D.42	Selskapsinntekt til fordeling	66
		D.421	Utbytte	9
		D.422	Uttak av inntekter fra kvasiforetak	57
		D.43	Reinvestert fortjeneste av direkte investeringer	3
		D.44	Formuesinntekt tilskrevet forsikringstakere	20
		D.45	Grunnrente mv.	21
B.5*	Nasjonalinntekt	1 633		

II.2: Konto for sekundær inntektsfordeling

Anvendelse		Tilgang		
D.5	Skatter på inntekt, formue osv.	212	B.5*	Nasjonalinntekt 1 633
D.51	Inntektsskatter	203		
D.59	Andre løpende skatter	9	D.5	Skatter på inntekt, formue osv. 213
			D.51	Inntektsskatter 204
D.61	Trygde- og pensjonspremier	322	D.59	Andre løpende skatter 9
D.611	Faktiske trygde- og pensjonspremier	303	D.61	Trygde- og pensjonspremier 322
D.6111	Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier	174	D.611	Faktiske trygde- og pensjonspremier 303
D.61111	Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier underlagt offentlig forvaltning	160	D.6111	Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier 174
D.61112	Arbeidsgivers frivillige faktiske trygde- og pensjonspremier	14	D.6111 1	Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier underlagt offentlig forvaltning 160
D.6112	Arbeidstakers trygde- og pensjonspremier	97	D.6111 2	Arbeidsgivers frivillige faktiske trygde- og pensjonspremier 14
D.61121	Arbeidstakers trygde- og pensjonspremier underlagt offentlig forvaltning	85	D.6112	Arbeidstakers trygde- og pensjonspremier 97
D.61122	Arbeidstakers frivillige trygde- og pensjonspremier	12	D.6112 1	Arbeidstakers trygde- og pensjonspremier underlagt offentlig forvaltning 85
D.6113	Selvstendiges og ikke sysselsattes trygde- og pensjonspremier	32	D.6112 2	Arbeidstakers frivillige trygde- og pensjonspremier 12
D.61131	Selvstendiges og ikke sysselsattes trygde- og pensjonspremier underlagt offentlig forvaltning	22	D.6113	Selvstendiges og ikke sysselsattes trygde- og pensjonspremier 32
D.61132	Selvstendiges og ikke sysselsattes frivillige trygde- og pensjonspremier	10	D.6113 1	Selvstendiges og ikke sysselsattes trygde- og pensjonspremier underlagt offentlig forvaltning 22
D.612	Beregnete trygde- og pensjonspremier	19	D.6113 2	Selvstendiges og ikke sysselsattes frivillige trygde- og pensjonspremier 10

Anvendelse			Tilgang		
			D.612	Beregnete trygde- og pensjonspremier	19
D.62	Stønader utenom sosiale naturaloverføringer	332			
D.621	Trygdestønader, kontantytelser	232	D.62	Stønader utenom sosiale naturaloverføringer	332
D.622	Private fondsbaserte sosiale stønader	29	D.621	Trygdestønader, kontantytelser	232
D.623	Ikke-fondsbaserte stønader til lønnstakere	19	D.622	Private fondsbaserte sosiale stønader	29
D.624	Sosialstønader, kontantytelser	52	D.623	Ikke-fondsbaserte stønader til lønnstakere	19
			D.624	Sosialstønader, kontantytelser	52
D.7	Andre løpende overføringer	269			
D.71	Netto skadeforsikringspremier	43	D.7	Andre løpende overføringer	239
D.72	Skadeforsikringskrav	45	D.71	Netto skadeforsikringspremier	45
D.73	Løpende overføringer innen offentlig forvaltning	96	D.72	Skadeforsikringskrav	42
D.74	Løpende internasjonalt samarbeid	31	D.73	Løpende overføringer innen offentlig forvaltning	96
D.75	Diverse løpende overføringer	54	D.74	Løpende internasjonalt samarbeid	1
			D.75	Diverse løpende overføringer	55
B.6	Disponibel inntekt	1 604			

II.3: Konto for inntektsomfordeling i naturalier

Anvendelse			Tilgang		
D.63	Sosiale naturaloverføringer	219	B.6	Disponibel inntekt	1 604
D.631	Stønader i naturalier	162			
D.6311	Trygdestønader, refusjoner	78	D.63	Sosiale naturaloverføringer	219
D.6312	Andre trygdestønader i naturalier	65	D.631	Stønader i naturalier	162
D.6313	Sosialstønader i naturalier	19	D.6311	Trygdestønader, refusjoner	78
D.632	Overføringer av individuelle ikke-markedsrettede varer og tjenester	57	D.6312	Andre trygdestønader i naturalier	65
			D.6313	Sosialstønader i naturalier	19
			D.632	Overføringer av individuelle ikke-markedsrettede varer og tjenester	57
B.7	Justert disponibil inntekt	1 604			

II.4: Inntektsanvendelseskonto

II.4.1: Konto for anvendelse av disponibil inntekt

Anvendelse			Tilgang		
P.3	Konsum	1 371	B.6	Disponibel inntekt	1 604
P.31	Individuelt konsum	1 215			
P.32	Kollektivt konsum	156	D.8	Korreksjon for sparing i pensjonskasser	11
D.8	Korreksjon for sparing i pensjonskasser	11			

Anvendelse		Tilgang	
B.8	<i>Sparing</i>	233	

II.4.2: Konto for anvendelse av justert disponibel inntekt

Anvendelse		Tilgang	
P.4	Sluttkonsum	1 371	B.7 <i>Justert disponibel inntekt</i> 1 604
P.41	Personlig konsum	1 215	
P.42	Kollektivt-konsum	156	D.8 Korreksjon for sparing i pensjonskasser 11
D.8	Korreksjon for sparing i pensjonskasser	11	
B.8	<i>Sparing</i>	233	

III: Akkumuleringskontoer

III.1: Kapitalkonto

III.1.1: Konto for endringer i nettoformue på grunn av sparing og kapitaloverføringer

Endringer i eiendeler		Endringer i gjeld og nettoformue	
B.10.1	<i>Endringer i nettoformue på grunn av sparing og kapitaloverføringer</i>	230	B.8n <i>Sparing, netto</i> 233
		D.9	Kapitaloverføringer, mottatte 62
		D.91	Kapitalskatter 2
		D.92	Investeringsstilskudd 23
		D.99	Andre kapitaloverføringer 37
		D.9	Kapitaloverføringer, betalte -65
		D.91	Kapitalskatter -2
		D.92	Investeringsstilskudd -27
		D.99	Andre kapitaloverføringer -36

III.1.2: Konto for anskaffelse av ikke-finansiell kapital

Endringer i eiendeler		Endringer i gjeld og nettoformue	
P.51	Bruttoinvestering i fast realkapital	376	B.10.1 <i>Endringer i nettoformue på grunn av sparing og kapitaloverføringer</i> 230
P.511	Anskaffelser minus avhendelse av faste materielle eiendeler	303	
P.5111	Anskaffelse av nye faste materielle eiendeler	305	
P.5112	Anskaffelse av brukte faste materielle eiendeler	11	
P.5113	Avhendelse av brukte faste materielle eiendeler	-13	
P.512	Anskaffelser minus avhendelse av immaterielle eiendeler	51	

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
P.5121	Anskaffelse av nye immaterielle eiendeler	53			
P.5122	Anskaffelse av brukte immaterielle eiendeler	6			
P.5123	Avhendelse av brukte immaterielle eiendeler	-8			
P.513	Økning i verdien av ikke-produsert, ikke-finansiell kapital	22			
P.5131	Større utbedringer på ikke-produsert, ikke-finansiell kapital	5			
P.5132	Kostnader ved eierskifte for ikke-produsert, ikke-finansiell kapital	17			
K.1	Kapitalslit	-222			
P.52	Lagerendringer	28			
P.53	Anskaffelser minus avhendelse av verdigjenstander	10			
K.2	Anskaffelser minus avhendelse av ikke-produsert, ikke-finansiell kapital	0			
K.21	Anskaffelser minus avhendelse av grunn og annen naturkapital	0			
K.22	Anskaffelser minus avhendelse av immaterielle ikke-produserte eiendeler	0			
B.9	Nettofinansinvestering (+/-)	38			

III.2: Konto for finanstransaksjoner

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
F	Netto anskaffelse av finanskapital	641	F	Netto gjeldsstiftelse	603
F.1	Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)	-1			
F.2	Sedler og bankinnskudd	119	F.2	Sedler og bankinnskudd	132
F.21	Sedler	34	F.21	Sedler	35
F.22	Overførbare innskudd	62	F.22	Overførbare innskudd	65
F.29	Andre bankinnskudd	23	F.29	Andre bankinnskudd	32
F.3	Verdipapirer utenom aksjer	138	F.3	Verdipapirer utenom aksjer	123
F.4	Lån	244	F.4	Lån	217

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
F.41	Kortsiktige	83	F.41	Kortsiktige	76
F.42	Langsiktige	161	F.42	Langsiktige	141
F.5	Aksjer og annen egenkapital	44	F.5	Aksjer og annen egenkapital	43
F.6	Forsikringstekniske avsetninger	36	F.6	Forsikringstekniske avsetninger	36
F.61	Husholdningenes nettoformue i livsforsikringsreserver og pensjonskasser	33	F.61	Husholdningenes nettoformue i livsforsikringsreserver og pensjonskasser	33
F.611	Husholdningenes nettoformue i livsforsikringsreserver	22	F.611	Husholdningenes nettoformue i livsforsikringsreserver	22
F.612	Husholdningenes nettoformue i pensjonskasser	11	F.612	Husholdningenes nettoformue i pensjonskasser	11
F.62	Forskuddsbetalinger av forsikringspremier og reserver mot utestående krav	3	F.62	Forskuddsbetalinger av forsikringspremier og reserver mot utestående krav	3
F.7	Andre fordringer	61	F.7	Annen gjeld	52
F.71	Handelskreditter og forskudd	18	F.71	Handelskreditter og forskudd	18
F.79	Fordringer ellers	43	F.79	Gjeld ellers	34
			B.9	Nettofinansinvestering (+/-)	38

III.3: Konto for andre endringer i balansene

III.3.1: Konto for andre volumendringer i balansene

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
AN	Ikke-finansiell kapital	10	AF	Gjeld	-2
AN.1	Produsert kapital	-7	K.7	Tap ved katastrofer	0
K.4	Økonomisk oppståelse av produsert kapital	3	K.8	Ikke-kompensert beslagleggelse	0
K.7	Tap ved katastrofer	-9	K.10	Andre volumendringer i finansielle fordringer og gjeld i.e.n.	-2
K.8	Ikke-kompensert beslagleggelse	0	K.12	Klassifikasjons- og strukturendringer	0
K.9	Andre volumendringer i ikke-finansiell kapital i.e.n.	1	K.12.1	Endringer i sektoromfang og struktur	0
K.12	Klassifikasjons- og strukturendringer	-2	K.12.2	Endringer i objektsomfang	0
K.12.1	Endringer i sektoromfang og struktur	0	K.12.22	Endringer i objektsomfang utenom monetarisering/demonetarisering av gull	0
K.12.2	Endringer i objektsomfang	-2	herav: AF.2	Sedler og bankinnskudd	0
K.12.21	Monetarisering/demonetarisering av gull	-2			
K.12.22	Endringer i objektsomfang utenom monetarisering/demonetarisering av gull	0	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	0

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
herav: AN.11			AF.4	Lån	-4
	Fast realkapital	-4	AF.5	Aksjer og annen egenkapital	0
AN.12	Lagerbeholdninger	-1	AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	2
AN.13	Verdigjenstander	-2	AF.7	Annen gjeld	0
AN.2	Ikke-produsert kapital	17			
K.3	Økonomisk oppståelse av ikke-produsert kapital	24			
K.5	Naturlig vekst av ikke-avlede/-dyrkede biologiske ressurser	4			
K.6	Økonomisk forsvinning av ikke-produsert kapital	-9			
K.61	Uttømming og forringelse av naturkapital	-8			
K.62	Annen økonomisk forsvinning av ikke-produsert kapital	-1			
K.7	Tap ved katastrofer	-2			
K.8	Ikke-kompensert beslagleggelse	0			
K.9	Andre volumendringer i ikke-finansiell kapital i.e.n.	0			
K.12	Klassifikasjons- og strukturendringer	0			
K.12.1	Endringer i sektoromfang og struktur	0			
K.12.2	Endringer i objektsomfang	0			
K.12.22	Endringer i objektsomfang utenom monetarisering/demonetarisering av gull	0			
herav: AN.21	Naturkapital	17			
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	0			
AF	Finansielle fordringer	5			
K.7	Tap ved katastrofer	0			
K.8	Ikke-kompensert beslagleggelse	0			
K.10	Andre volumendringer i finansielle fordringer og gjeld i.e.n.	3			
K.12	Klassifikasjons- og strukturendringer	2			
K.12.1	Endringer i sektoromfang og struktur	0			
K.12.2	Endringer i objektsomfang	2			
K.12.21	Monetarisering/demonetarisering av gull	2			
K.12.22	Endringer i objektsomfang utenom monetarisering/demonetarisering av gull	0			
herav: AF.1	Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)	7			
AF.2	Sedler og bankinnskudd	0			
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	0			
AF.4	Lån	-4			

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	0			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	2			
AF.7	Andre fordringer	0			
			B.10.2	Endringer i nettoformue på grunn av andre volumendringer i balansene	17

III.3.2: Konto for omvurdering

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
K.11	Nominelle kapitalgevinster/-tap (+/-)		K.11	Nominelle kapitalgevinster/-tap (+/-)	
AN	Ikke-finansiell kapital	280	AF	Gjeld	76
AN.1	Produsert kapital	126	AF.2	Sedler og bankinnskudd	0
AN.11	Fast realkapital	111	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	42
AN.12	Lagerbeholdninger	7	AF.4	Lån	0
AN.13	Verdigjenstander	8	AF.5	Aksjer og annen egenkapital	34
AN.2	Ikke-produsert kapital	154	AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	0
AN.21	Naturkapital	152	AF.7	Annen gjeld	0
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	2			
AF	Finansielle fordringer	84			
AF.1	Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)	12			
AF.2	Sedler og bankinnskudd	0			
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	40			
AF.4	Lån	0			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	31			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	0			
AF.7	Andre fordringer	0			
			B.10.3	Endringer i nettoformue på grunn av nominelle kapitalgevinster/-tap	288

III.3.2.1: Konto for nøytrale kapitalgevinster/-tap

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
K.11.1	Nøytrale kapitalgevinster/-tap (+/-)		K.11.1	Nøytrale kapitalgevinster/-tap (+/-)	
AN	Ikke-finansiell kapital	198	AF	Gjeld	126
AN.1	Produsert kapital	121	AF.2	Sedler og bankinnskudd	29
AN.11	Fast realkapital	111	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	26
AN.12	Lagerbeholdninger	5	AF.4	Lån	29

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
AN.13	Verdigjenstander	5	AF.5	Aksjer og annen egenkapital	28
AN.2	Ikke-produsert kapital	78	AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	7
AN.21	Naturkapital	76	AF.7	Annen gjeld	6
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	1			
AF	Finansielle fordringer	136			
AF.1	Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)	15			
AF.2	Sedler og bankinnskudd	30			
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	25			
AF.4	Lån	28			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	26			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	7			
AF.7	Andre fordringer	5			
			B.10.31	Endringer i nettoformue på grunn av nøytrale kapitalgevinster/-tap	208

III.3.2.2: Konto for kapitalgevinster/-tap til realverdi

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
K.11.2	Kapitalgevinster/-tap til realverdi (+/-)		K.11.2	Kapitalgevinster/-tap til realverdi (+/-)	
AN	Ikke-finansiell kapital	81	AF	Gjeld	-50
AN.1	Produsert kapital	5	AF.2	Sedler og bankinnskudd	-29
AN.11	Fast realkapital	0	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	16
AN.12	Lagerbeholdninger	3	AF.4	Lån	-29
AN.13	Verdigjenstander	2	AF.5	Aksjer og annen egenkapital	6
AN.2	Ikke-produsert kapital	77	AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	-7
AN.21	Naturkapital	76	AF.7	Annen gjeld	-6
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	1			
AF	Finansielle fordringer	-52			
AF.1	Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)	-3			
AF.2	Sedler og bankinnskudd	-30			
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	15			
AF.4	Lån	-28			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	5			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	-7			
AF.7	Andre fordringer	-5			
			B.10.32	Endringer i nettoformue på grunn av kapitalgevinster/-tap til realverdi	80

IV: Balanse

IV.1: Åpningsbalanse

Eiendeler			Gjeld og nettoformue		
AN	Ikke-finansiell kapital	9 922	AF	Gjeld	6 298
AN.1	Produsert kapital	6 047	AF.2	Sedler og bankinnskudd	1 471
AN.11	Fast realkapital	5 544	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	1 311
AN.12	Lagerbeholdninger	231	AF.4	Lån	1 437
AN.13	Verdigjenstander	272	AF.5	Aksjer og annen egenkapital	1 406
AN.2	Ikke-produsert kapital	3 875	AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	371
AN.21	Naturkapital	3 809	AF.7	Annen gjeld	302
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	66			
AF	Finansielle fordringer	6 792			
AF.1	Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)	770			
AF.2	Sedler og bankinnskudd	1 482			
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	1 263			
AF.4	Lån	1 384			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	1 296			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	370			
AF.7	Andre fordringer	227			
			B.90	Nettoformue	10 416

IV.2: Balanseendringer

Eiendeler			Gjeld og nettoformue		
	Endringer i eiendeler totalt			Endringer i gjeld totalt	
AN	Ikke-finansiell kapital	482	AF	Gjeld	677
AN.1	Produsert kapital	289	AF.2	Sedler og bankinnskudd	132
AN.11	Fast realkapital	239	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	165
AN.12	Lagerbeholdninger	34	AF.4	Lån	213
AN.13	Verdigjenstander	16	AF.5	Aksjer og annen egenkapital	77
AN.2	Ikke-produsert kapital	193	AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	38
AN.21	Naturkapital	191	AF.7	Annen gjeld	52
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	2			
AF	Finansielle fordringer	730			
AF.1	Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)	18			
AF.2	Sedler og bankinnskudd	119			

Eiendeler			Gjeld og nettoformue		
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	178			
AF.4	Lån	240			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	75			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	38			
AF.7	Andre fordringer	61			
			B.10	Endringer i nettoformue totalt på grunn av:	535
			B.10.1	Sparing og kapitaloverføringer	230
			B.10.2	Andre volumendringer i balansene	17
			B.10.3	Nominelle kapitalgevinster/-tap	288
			B.10.31	Nøytrale kapitalgevinster/-tap	208
			B.10.32	Kapitalgevinster/-tap til realverdi	80

IV.3: Avslutningsbalanse

Eiendeler			Gjeld og nettoformue		
AN	Ikke-finansiell kapital	10 404	AF	Gjeld	6 975
AN.1	Produsert kapital	6 336	AF.2	Sedler og bankinnskudd	1 603
AN.11	Fast realkapital	5 783	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	1 476
AN.12	Lagerbeholdninger	265	AF.4	Lån	1 650
AN.13	Verdigenstander	288	AF.5	Aksjer og annen egenkapital	1 483
AN.2	Ikke-produsert kapital	4 068	AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	409
AN.21	Naturkapital	4 000	AF.7	Annen gjeld	354
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	68			
AF	Finansielle fordringer	7 522			
AF.1	Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)	788			
AF.2	Sedler og bankinnskudd	1 601			
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	1 441			
AF.4	Lån	1 624			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	1 371			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	408			
AF.7	Andre fordringer	288			
			B.90	Nettoformue	10 951

Tabell A.IV.3. Fullstendig kontooversikt for ikke-finansielle foretak

I: Produksjonskonto

Anvendelse			Tilgang		
P.2	Produktinnsats	881	P.1	Produksjon	1 753
			P.11	Markedsrettet produksjon	1 722
			P.12	Produksjon for eget bruk	31
B.1g	Bruttoprodukt	872			
K.1	Kapitalslit	137			
B.1n	Nettoprodukt	735			

II: Inntektsfordelings- og inntektsanvendelseskontoer

II.1: Konto for primær inntektsfordeling

II.1.1: Konto for inntektsopptjening

Anvendelse			Tilgang		
D.1	Lønnskostnader	545	B.1n	Nettoprodukt	735
D.11	Lønn	421			
D.12	Arbeidsgivers trygde- og pensjonspremier	124			
D.121	Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier	112			
D.122	Arbeidsgivers beregnede trygde- og pensjonspremier	12			
D.29	Næringsskatter	86			
D.39	Næringssubsidier	-35			
B.2	Driftsresultat	139			

II.1.2: Konto for allokering av primære inntekter

Anvendelse			Tilgang		
D.4	Formuesinntekt	145	B.2	Driftsresultat	139
D.41	Rente	66			
D.42	Selskapsinntekt til fordeling	48	D.4	Formuesinntekt	78
D.421	Utbytte	24	D.41	Rente	25
D.422	Uttak av inntekter fra kvasiforetak	24	D.42	Selskapsinntekt til fordeling	3
D.43	Reinvestert fortjeneste av direkte investeringer	0	D.421	Utbytte	3
D.45	Grunnrente mv.	31	D.422	Uttak av inntekter fra kvasiforetak	0
			D.43	Reinvestert fortjeneste av direkte investeringer	4
			D.44	Formuesinntekt tilskrevet forsikringstakere	5
			D.45	Grunnrente mv.	41
B.5	Primære inntekter	72			

II.1.2.1: Konto for næringsinntekt

Anvendelse			Tilgang		
D.4	Formuesinntekt	97	B.2	Driftsresultat	139
D.41	Rente	66			
D.45	Grunnrente mv.	31	D.4	Formuesinntekt	78
			D.41	Rente	25
			D.42	Selskapsinntekt til fordeling	3
			D.421	Utbytte	3
			D.422	Uttak av inntekter fra kvasiforetak	0
			D.43	Reinvestert fortjeneste av direkte investeringer	4
			D.44	Formuesinntekt tilskrevet forsikringstakere	5
			D.45	Grunnrente mv.	41
B.4	Næringsinntekt	120			

II.1.2.2: Konto for allokering av andre primære inntekter

Anvendelse			Tilgang		
D.4	Formuesinntekt	48	B.4	Næringsinntekt	120
D.42	Selskapsinntekt til fordeling	48			
D.421	Utbytte	24			
D.422	Uttak av inntekter fra kvasiforetak	24			
D.43	Reinvestert fortjeneste av direkte investeringer	0			
B.5	Primære inntekter	72			

II.2: Konto for sekundær inntektsfordeling

Anvendelse			Tilgang		
D.5	Skatter på inntekt, formue osv.	24	B.5	Primære inntekter	72
D.51	Inntektsskatter	20			
D.59	Andre løpende skatter	4	D.61	Trygde- og pensjonspremier	14
			D.611	Faktiske trygde- og pensjonspremier	2
D.62	Stønader utenom sosiale naturaloverføringer	13	D.6111	Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier	1
D.622	Private fondsbaserte sosiale stønader	1	D.6111	Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier underlagt offentlig forvaltning	1
D.623	Ikke-fondsbaserte stønader til lønnstakere	12	D.6111	Arbeidsgivers frivillige faktiske trygde- og pensjonspremier	1
			D.6112	Arbeidstakers trygde- og pensjonspremier	0
D.7	Andre løpende overføringer	11	D.6112	Arbeidstakers trygde- og pensjonspremier underlagt offentlig forvaltning	1
D.71	Netto skadeforsikringspremier	8	D.6112	Arbeidstakers frivillige trygde- og pensjonspremier	0
D.75	Diverse løpende overføringer	3	D.612	Beregnete trygde- og pensjonspremier	12

Anvendelse			Tilgang		
			D.7	Andre løpende overføringer	10
			D.72	Skadeforsikringskrav	6
			D.75	Diverse løpende overføringer	4
B.6	Disponibel inntekt	48			

II.4: Inntektsanvendelseskonto

II.4.1: Konto for anvendelse av disponibel inntekt

Anvendelse			Tilgang		
D.8	Korreksjon for sparing i pensjonskasser	0	B.6	Disponibel inntekt	48
B.8	Sparing	48			

III: Akkumuleringskontoer

III.1: Kapitalkonto

III.1.1: Konto for endringer i nettoformue på grunn av sparing og kapitaloverføringer

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
B.10.1	Endringer i nettoformue på grunn av sparing og kapitaloverføringer	65	B.8n	Sparing, netto	48
			D.9	Kapitaloverføringer, mottatte	33
			D.92	Investeringsstilskudd	23
			D.99	Andre kapitaloverføringer	10
			D.9	Kapitaloverføringer, betalte	-16
			D.91	Kapitalskatter	0
			D.99	Andre kapitaloverføringer	-16

III.1.2: Konto for anskaffelse av ikke-finansiell kapital

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
P.51	Bruttoinvestering i fast realkapital	250	B.10.1	Endringer i nettoformue på grunn av sparing og kapitaloverføringer	65
P.511	Anskaffelser minus avhendelse av faste materielle eiendeler	209			
P.5111	Anskaffelse av nye faste materielle eiendeler	211			
P.5112	Anskaffelse av brukte faste materielle eiendeler	4			
P.5113	Avhendelse av brukte faste materielle eiendeler	-6			
P.512	Anskaffelser minus avhendelse av immaterielle eiendeler	21			
P.5121	Anskaffelse av nye immaterielle eiendeler	21			
P.5122	Anskaffelse av brukte immaterielle eiendeler	1			

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
P.5123	Avhendelse av brukte immaterielle eiendeler	-1			
P.513	Økning i verdien av ikke-produsert, ikke-finansiell kapital	20			
P.5131	Større utbedringer på ikke-produsert, ikke-finansiell kapital	3			
P.5132	Kostnader ved eierskifte for ikke-produsert, ikke-finansiell kapital	17			
K.1	Kapitalslit	-137			
P.52	Lagerendringer	26			
P.53	Anskaffelser minus avhendelse av verdigjenstander	2			
K.2	Anskaffelser minus avhendelse av ikke-produsert, ikke-finansiell kapital	-7			
K.21	Anskaffelser minus avhendelse av grunn og annen naturkapital	-6			
K.22	Anskaffelser minus avhendelse av immaterielle ikke-produserte eiendeler	-1			
B.9	Nettofinansinvestering (+/-)	-69			

III.2: Konto for finanstransaksjoner

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
F	Netto anskaffelse av finanskapital	71	F	Netto gjeldsstiftelse	140
F.2	Sedler og bankinnskudd	17	F.2	Sedler og bankinnskudd	0
F.21	Sedler	5	F.22	Overførbare innskudd	0
F.22	Overførbare innskudd	10	F.29	Andre bankinnskudd	0
F.29	Andre bankinnskudd	2			
			F.3	Verdipapirer utenom aksjer	6
F.3	Verdipapirer utenom aksjer	18			
			F.4	Lån	71
F.4	Lån	27	F.41	Kortsiktige	16
F.41	Kortsiktige	16	F.42	Langsiktige	55
F.42	Langsiktige	11			
			F.5	Aksjer og annen egenkapital	26
F.5	Aksjer og annen egenkapital	2			

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
			F.6	Forsikringstekniske avsetninger	0
F.6	Forsikringstekniske avsetninger	0	F.61	Husholdningenes nettoformue i livsforsikringsreserver og pensjonskasser	0
F.62	Forskuddsbetalinger av forsikringspremier og reserver mot utestående krav	0	F.612	Husholdningenes nettoformue i pensjonskasser	0
F.7	Andre fordringer	7	F.7	Annen gjeld	37
F.71	Handelskreditter og forskudd	6	F.71	Handelskreditter og forskudd	8
F.79	Fordringer ellers	1	F.79	Gjeld ellers	29
			B.9	Nettofinansinvestering (+/-)	-69

III.3: Kontoer for andre endringer i balansene

III.3.1: Konto for andre volumendringer i balansene

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
AN	Ikke-finansiell kapital	12	AF	Gjeld	-3
AN.1	Produsert kapital	-2	K.7	Tap ved katastrofer	0
K.4	Økonomisk oppståelse av produsert kapital	0	K.8	Ikke-kompensert beslagleggelse	0
K.7	Tap ved katastrofer	-5	K.10	Andre volumendringer i finansielle fordringer og gjeld i.e.n.	-4
K.8	Ikke-kompensert beslagleggelse	-1	K.12	Klassifikasjons- og strukturendringer	1
K.9	Andre volumendringer i ikke-finansiell kapital i.e.n.	1	K.12.1	Endringer i sektoromfang og struktur	1
K.12	Klassifikasjons- og strukturendringer	3	K.12.2	Endringer i objektsomfang	0
K.12.1	Endringer i sektoromfang og struktur	3	K.12.22	Endringer i objektsomfang utenom monetarisering/demonetarisering av gull	0
K.12.2	Endringer i objektsomfang	0	herav: AF.2	Sedler og bankinnskudd	0
K.12.22	Endringer i objektsomfang utenom monetarisering/demonetarisering av gull	0			
herav: AN.11			AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	0
	Fast realkapital	-1	AF.4	Lån	-3
AN.12	Lagerbeholdninger	-1	AF.5	Aksjer og annen egenkapital	0
AN.13	Verdigenstander	0	AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	0
AN.2	Ikke-produsert kapital	14	AF.7	Annen gjeld	0
K.3	Økonomisk oppståelse av ikke-produsert kapital	24			
K.5	Naturlig vekst av ikke-avlede/-dyrkede biologiske ressurser	0			
K.6	Økonomisk forsvinning av ikke-produsert kapital	-7			

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
K.61	Uttømming og forringelse av naturkapital	-6			
K.62	Annen økonomisk forsvinning av ikke-produsert kapital	-1			
K.7	Tap ved katastrofer	0			
K.8	Ikke-kompensert beslagleggelse	-4			
K.9	Andre volumendringer i ikke-finansiell kapital i.e.n.	0			
K.12	Klassifikasjons- og strukturendringer	1			
K.12.1	Endringer i sektoromfang og struktur	1			
K.12.2	Endringer i objektsomfang	0			
K.12.22	Endringer i objektsomfang utenom monetarisering/demonetarisering av gull	0			
herav: AN.21	Naturkapital	14			
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	0			
AF	Finansielle fordringer	2			
K.7	Tap ved katastrofer	0			
K.8	Ikke-kompensert beslagleggelse	0			
K.10	Andre volumendringer i finansielle fordringer og gjeld i.e.n.	0			
K.12	Klassifikasjons- og strukturendringer	2			
K.12.1	Endringer i sektoromfang og struktur	2			
K.12.2	Endringer i objektsomfang	0			
K.12.22	Endringer i objektsomfang utenom monetarisering/demonetarisering av gull	0			
herav: AF.2	Sedler og bankinnskudd	0			
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	0			
AF.4	Lån	0			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	2			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	0			
AF.7	Andre fordringer	0			
			B.10.2	Endringer i nettoformue på grunn av andre volumendringer i balansene	17

III.3.2: Konto for omvurdering

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
K.11	Nominelle kapitalgevinster/-tap (+/-)		K.11	Nominelle kapitalgevinster/-tap (+/-)	
AN	Ikke-finansiell kapital	144	AF	Gjeld	18
AN.1	Produsert kapital	63	AF.2	Sedler og bankinnskudd	0

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
AN.11	Fast realkapital	58	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	1
AN.12	Lagerbeholdninger	4	AF.4	Lån	0
AN.13	Verdigjenstander	1	AF.5	Aksjer og annen egenkapital	16
AN.2	Ikke-produsert kapital	81	AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	0
AN.21	Naturkapital	80	AF.7	Annen gjeld	0
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	1			
AF	Finansielle fordringer	8			
AF.2	Sedler og bankinnskudd	0			
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	3			
AF.4	Lån	0			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	5			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	0			
AF.7	Andre fordringer	0			
			B.10.3	Endringer i nettoformue på grunn av nominelle kapitalgevinster/-tap	134

III.3.2.1: Konto for nøytrale kapitalgevinster/-tap

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
K.11.1	Nøytrale kapitalgevinster/-tap (+/-)		K.11.1	Nøytrale kapitalgevinster/-tap (+/-)	
AN	Ikke-finansiell kapital	101	AF	Gjeld	36
AN.1	Produsert kapital	60	AF.2	Sedler og bankinnskudd	1
AN.11	Fast realkapital	58	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	1
AN.12	Lagerbeholdninger	2	AF.4	Lån	18
AN.13	Verdigjenstander	1	AF.5	Aksjer og annen egenkapital	14
AN.2	Ikke-produsert kapital	41	AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	0
AN.21	Naturkapital	40	AF.7	Annen gjeld	3
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	1			
AF	Finansielle fordringer	18			
AF.2	Sedler og bankinnskudd	8			
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	2			
AF.4	Lån	1			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	4			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	1			
AF.7	Andre fordringer	3			
			B.10.31	Endringer i nettoformue på grunn av nøytrale kapitalgevinster/-tap	82

III.3.2.2: Konto for kapitalgevinster/-tap til realverdi

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
K.11.2	Kapitalgevinster/-tap til realverdi (+/-)		K.11.2	Kapitalgevinster/-tap til realverdi (+/-)	
AN	Ikke-finansiell kapital	43	AF	Gjeld	-18
AN.1	Produsert kapital	3	AF.2	Sedler og bankinnskudd	-1
AN.11	Fast realkapital	0	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	1
AN.12	Lagerbeholdninger	3	AF.4	Lån	-18
AN.13	Verdigjenstander	0	AF.5	Aksjer og annen egenkapital	3
AN.2	Ikke-produsert kapital	40	AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	0
AN.21	Naturkapital	40	AF.7	Annen gjeld	-3
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	0			
AF	Finansielle fordringer	-10			
AF.2	Sedler og bankinnskudd	-8			
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	1			
AF.4	Lån	-1			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	1			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	-1			
AF.7	Andre fordringer	-3			
			B.10.32	Endringer i nettoformue på grunn av kapitalgevinster/-tap til realverdi	51

IV: Balanse

IV.1: Åpningsbalanse

Eiendeler			Gjeld og nettoformue		
AN	Ikke-finansiell kapital	5 041	AF	Gjeld	1 817
AN.1	Produsert kapital	3 001	AF.2	Sedler og bankinnskudd	40
AN.11	Fast realkapital	2 878	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	44
AN.12	Lagerbeholdninger	85	AF.4	Lån	897
AN.13	Verdigjenstander	38	AF.5	Aksjer og annen egenkapital	687
AN.2	Ikke-produsert kapital	2 040	AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	12
AN.21	Naturkapital	1 989	AF.7	Annen gjeld	137
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	51			
AF	Finansielle fordringer	897			
AF.2	Sedler og bankinnskudd	382			
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	90			
AF.4	Lån	50			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	200			

Eiendeler			Gjeld og nettoformue		
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	25			
AF.7	Andre fordringer	150			
			B.90	Nettoformue	4 121

IV.2: Balanseendringer

Eiendeler			Gjeld og nettoformue		
	Endringer i eiendeler totalt			Endringer i gjeld totalt	
AN	Ikke-finansiell kapital	290	AF	Gjeld	155
AN.1	Produsert kapital	182	AF.2	Sedler og bankinnskudd	0
AN.11	Fast realkapital	150	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	7
AN.12	Lagerbeholdninger	29	AF.4	Lån	68
AN.13	Verdigenstander	3	AF.5	Aksjer og annen egenkapital	42
AN.2	Ikke-produsert kapital	108	AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	0
AN.21	Naturkapital	108	AF.7	Annen gjeld	37
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	0			
AF	Finansielle fordringer	81			
AF.2	Sedler og bankinnskudd	17			
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	21			
AF.4	Lån	27			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	9			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	0			
AF.7	Andre fordringer	7			
			B.10	Endringer i nettoformue totalt på grunn av:	216
			B.10.1	Sparing og kapitaloverføringer	65
			B.10.2	Andre volumendringer i balansene	17
			B.10.3	Nominelle kapitalgevinster/-tap	134
			B.10.31	Nøytrale kapitalgevinster/-tap	82
			B.10.32	Kapitalgevinster/-tap til realverdi	51

IV.3: Avslutningsbalanse

Eiendeler			Gjeld og nettoformue		
AN	Ikke-finansiell kapital	5 331	AF	Gjeld	1 972
			AF.2	Sedler og bankinnskudd	40
AN.1	Produsert kapital	3 183	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	51
AN.11	Fast realkapital	3 028	AF.4	Lån	965
AN.12	Lagerbeholdninger	114	AF.5	Aksjer og annen egenkapital	729
AN.13	Verdijenstander	41	AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	12
AN.2	Ikke-produsert kapital	2 148	AF.7	Annen gjeld	174
AN.21	Naturkapital	2 097			
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	51			
AF	Finansielle fordringer	978			
AF.2	Sedler og bankinnskudd	399			
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	111			
AF.4	Lån	77			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	209			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	25			
AF.7	Andre fordringer	157			
			B.90	Nettoformue	4 337

Tabell A.IV.4. Fullstendig kontooversikt for finansielle foretak

I: Produksjonskonto

Anvendelse			Tilgang		
P.2	Produktinnsats	29	P.1	Produksjon	102
			P.11	Markedsrettet produksjon	102
			P.12	Produksjon for eget bruk	0
B.1g	Bruttoprodukt	73			
K.1	Kapitalslit	10			
B.1n	Nettoprodukt	63			

II: Inntektsfordelings- og inntektsanvendelseskontoer

II.1: Konto for primær inntektsfordeling

II.1.1: Konto for inntektsopptjening

Anvendelse			Tilgang		
D.1	Lønnskostnader	15	B.1n	Nettoprodukt	63
D.11	Lønn	10			
D.12	Arbeidsgivers trygde- og pensjonspremier	5			
D.121	Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier	4			

Anvendelse		Tilgang	
D.122	Arbeidsgivers beregnede trygde- og pensjonspremier	1	
D.29	Næringsskatter	3	
D.39	Næringssubsidier	0	
B.2	<i>Driftsresultat</i>	45	

II.1.2: Konto for allokering av primære inntekter

Anvendelse		Tilgang	
D.4	Formuesinntekt	138	B.2 <i>Driftsresultat</i> 45
D.41	Rente	77	
D.42	Selskapsinntekt til fordeling	36	D.4 Formuesinntekt 160
D.421	Utbytte	36	D.41 Rente 125
			P.119 Justering for FISIM -48
D.422	Uttak av inntekter fra kvasiforetak	0	D.42 Selskapsinntekt til fordeling 25
D.43	Reinvestert fortjeneste av direkte investeringer	0	D.421 Utbytte 25
D.44	Formuesinntekt tilskrevet forsikringstakere	25	D.422 Uttak av inntekter fra kvasiforetak 0
D.45	Grunnrente mv.	0	D.43 Reinvestert fortjeneste av direkte investeringer 7
			D.44 Formuesinntekt tilskrevet forsikringstakere 0
			D.45 Grunnrente mv. 3
B.5	<i>Primære inntekter</i>	19	

II.1.2.1: Konto for næringsinntekt

Anvendelse		Tilgang	
D.4	Formuesinntekt	102	B.2 <i>Driftsresultat</i> 45
D.41	Rente	77	
D.44	Formuesinntekt tilskrevet forsikringstakere	25	D.4 Formuesinntekt 160
D.45	Grunnrente mv.	0	D.41 Rente 125
			P.119 Justering for FISIM -48
			D.42 Selskapsinntekt til fordeling 25
			D.421 Utbytte 25
			D.422 Uttak av inntekter fra kvasiforetak 0
			D.43 Reinvestert fortjeneste av direkte investeringer 7
			D.44 Formuesinntekt tilskrevet forsikringstakere 0
			D.45 Grunnrente mv. 3
B.4	<i>Næringsinntekt</i>	55	

II.1.2.2: Konto for allokering av andre primære inntekter

Anvendelse			Tilgang		
D.4	Formuesinntekt	36	B.4	Næringsinntekt	55
D.42	Selskapsinntekt til fordeling	36			
D.421	Utbytte	36			
D.422	Uttak av inntekter fra kvasiforetak	0			
D.43	Reinvestert fortjeneste av direkte investeringer	0			
B.5	Primære inntekter	19			

II.2: Konto for sekundær inntektsfordeling

Anvendelse			Tilgang		
D.5	Skatter på inntekt, formue osv.	10	B.5	Primære inntekter	19
D.51	Inntektsskatter	7			
D.59	Andre løpende skatter	3	D.61	Trygde- og pensjonspremier	39
			D.611	Faktiske trygde- og pensjonspremier	38
D.62	Stønader utenom sosiale naturaloverføringer	29	D.6111	Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier	18
D.622	Private fondsbaserte sosiale stønader	28	D.6111	Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier underlagt offentlig forvaltning	15
D.623	Ikke-fondsbaserte stønader til lønnstakere	1	D.6111	Arbeidsgivers frivillige faktiske trygde- og pensjonspremier	3
			D.6112	Arbeidstakers trygde- og pensjonspremier	20
D.7	Andre løpende overføringer	46	D.6112	Arbeidstakers trygde- og pensjonspremier underlagt offentlig forvaltning	15
D.71	Netto skadeforsikringspremier	0	D.6112	Arbeidstakers frivillige trygde- og pensjonspremier	5
D.72	Skadeforsikringskrav	45	D.612	Beregnete trygde- og pensjonspremier	1
D.75	Diverse løpende overføringer	1			
			D.7	Andre løpende overføringer	49
			D.71	Netto skadeforsikringspremier	45
			D.72	Skadeforsikringskrav	0
			D.75	Diverse løpende overføringer	4
B.6	Disponibel inntekt	22			

II.4: Inntektsanvendelseskonto

II.4.1: Konto for anvendelse av disponibel inntekt

Anvendelse			Tilgang		
D.8	Korreksjon for sparing i pensjonskasser	11	B.6	Disponibel inntekt	22
B.8	Sparing	11			

III: Akkumuleringskontoer

III.1: Kapitalkonto

III.1.1: Konto for endringer i nettoformue på grunn av sparing og kapitaloverføringer

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
B.10.1	Endringer i nettoformue på grunn av sparing og kapitaloverføringer	4	B.8n	Sparing, netto	11
			D.9	Kapitaloverføringer, mottatte	0
			D.92	Investeringsstilskudd	0
			D.99	Andre kapitaloverføringer	0
			D.9	Kapitaloverføringer, betalte	-7
			D.91	Kapitalskatter	0
			D.99	Andre kapitaloverføringer	-7

III.1.2: Konto for anskaffelse av ikke-finansiell kapital

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
P.51	Bruttoinvestering i fast realkapital	9	B.10.1	Endringer i nettoformue på grunn av sparing og kapitaloverføringer	4
P.511	Anskaffelser minus avhendelse av faste materielle eiendeler	8			
P.5111	Anskaffelse av nye faste materielle eiendeler	7			
P.5112	Anskaffelse av brukte faste materielle eiendeler	1			
P.5113	Avhendelse av brukte faste materielle eiendeler	0			
P.512	Anskaffelser minus avhendelse av immaterielle eiendeler	1			
P.5121	Anskaffelse av nye immaterielle eiendeler	1			
P.5122	Anskaffelse av brukte immaterielle eiendeler	0			
P.5123	Avhendelse av brukte immaterielle eiendeler	0			
P.513	Økning i verdien av ikke-produsert, ikke-finansiell kapital	0			
P.5131	Større utbedringer på ikke-produsert, ikke-finansiell kapital	0			
P.5132	Kostnader ved eierskifte for ikke-produsert, ikke-finansiell kapital	0			
K.1	Kapitalslit	-10			
P.52	Lagerendringer	0			
P.53	Anskaffelser minus avhendelse av verdigjenstander	0			
K.2	Anskaffelser minus avhendelse av ikke-produsert, ikke-finansiell kapital	0			
K.21	Anskaffelser minus avhendelse av grunn og annen naturkapital	0			

Endringer i eiendeler		Endringer i gjeld og nettoformue	
K.22	Anskaffelser minus avhendelse av immaterielle ikke-produserte eiendeler	0	
B.9	Nettofinansinvestering (+/-)	5	

III.2: Konto for finanstransaksjoner

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
F	Netto anskaffelse av finanskapital	237	F	Netto gjeldsstiftelse	232
F.1	Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)	-1			
F.2	Sedler og bankinnskudd	15	F.2	Sedler og bankinnskudd	130
F.21	Sedler	15	F.21	Sedler	35
F.22	Overførbare innskudd	0	F.22	Overførbare innskudd	63
F.29	Andre bankinnskudd	0	F.29	Andre bankinnskudd	32
F.3	Verdipapirer utenom aksjer	53	F.3	Verdipapirer utenom aksjer	53
F.4	Lån	167	F.4	Lån	0
F.41	Kortsiktige	63	F.41	Kortsiktige	0
F.42	Langsiktige	104	F.42	Langsiktige	0
F.5	Aksjer og annen egenkapital	3	F.5	Aksjer og annen egenkapital	13
F.6	Forsikringstekniske avsetninger	0	F.6	Forsikringstekniske avsetninger	36
F.62	Forskuddsbetalinger av forsikringspremier og reserver mot utestående krav	0	F.61	Husholdningenes nettoformue i livsforsikringsreserver og pensjonskasser	33
			F.611	Husholdningenes nettoformue i livsforsikringsreserver	22
F.7	Andre fordringer	0	F.612	Husholdningenes nettoformue i pensjonskasser	11
F.71	Handelskreditter og forskudd	0	F.62	Forskuddsbetalinger av forsikringspremier og reserver mot utestående krav	3
F.79	Fordringer ellers	0			
			F.7	Annen gjeld	0
			F.71	Handelskreditter og forskudd	0
			F.79	Gjeld ellers	0
			B.9	Nettofinansinvestering (+/-)	5

III.3: Kontoer for andre endringer i balansene

III.3.1: Konto for andre volumendringer i balansene

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
AN	Ikke-finansiell kapital	-2	AF	Gjeld	2
AN.1	Produsert kapital	-2	K.7	Tap ved katastrofer	0
K.4	Økonomisk oppståelse av produsert kapital	0	K.8	Ikke-kompensert beslagleggelse	0
K.7	Tap ved katastrofer	0	K.10	Andre volumendringer i finansielle fordringer og gjeld i.e.n.	2
K.8	Ikke-kompensert beslagleggelse	0	K.12	Klassifikasjons- og strukturendringer	0
K.9	Andre volumendringer i ikke-finansiell kapital i.e.n.	0	K.12.1	Endringer i sektoromfang og struktur	0
K.12	Klassifikasjons- og strukturendringer	-2	K.12.2	Endringer i objektsomfang	0
K.12.1	Endringer i sektoromfang og struktur	0	K.12.22	Endringer i objektsomfang utenom monetarisering/demonetarisering av gull	0
K.12.2	Endringer i objektsomfang	-2	herav: AF.2		
K.12.21	Monetarisering/demonetarisering av gull	-2		Sedler og bankinnskudd	0
K.12.22	Endringer i objektsomfang utenom monetarisering/demonetarisering av gull	0	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	0
herav: AN.11			AF.4	Lån	0
	Fast realkapital	0	AF.5	Aksjer og annen egenkapital	0
AN.12	Lagerbeholdninger	0	AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	2
AN.13	Verdigjenstander	-2	AF.7	Annen gjeld	0
AN.2	Ikke-produsert kapital	0			
K.3	Økonomisk oppståelse av ikke-produsert kapital	0			
K.5	Naturlig vekst av ikke-avlede/-dyrkede biologiske ressurser	0			
K.6	Økonomisk forsvinning av ikke-produsert kapital	0			
K.61	Uttømming og forringelse av naturkapital	0			
K.62	Annen økonomisk forsvinning av ikke-produsert kapital	0			
K.7	Tap ved katastrofer	0			
K.8	Ikke-kompensert beslagleggelse	0			
K.9	Andre volumendringer i ikke-finansiell kapital i.e.n.	0			
K.12	Klassifikasjons- og strukturendringer	0			
K.12.1	Endringer i sektoromfang og struktur	0			
K.12.2	Endringer i objektsomfang	0			
K.12.22	Endringer i objektsomfang utenom monetarisering/demonetarisering av gull	0			

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
herav:					
AN.21	Naturkapital	0			
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	0			
AF	Finansielle fordringer	0			
K.7	Tap ved katastrofer	0			
K.8	Ikke-kompensert beslaglegging	-3			
K.10	Andre volumendringer i finansielle fordringer og gjeld i.e.n.	1			
K.12	Klassifikasjons- og strukturendringer	2			
K.12.1	Endringer i sektoromfang og struktur	0			
K.12.2	Endringer i objektsomfang	2			
K.12.21	Monetarisering/demonetarisering av gull	2			
K.12.22	Endringer i objektsomfang utenom monetarisering/demonetarisering av gull	0			
herav:					
AF.1	Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)	7			
AF.2	Sedler og bankinnskudd	0			
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	-3			
AF.4	Lån	-4			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	0			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	0			
AF.7	Andre fordringer	0			
			B.10.2	Endringer i nettoformue på grunn av andre volumendringer i balansene	-4

III.3.2: Konto for omvurdering

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
K.11	Nominelle kapitalgevinster/-tap (+/-)		K.11	Nominelle kapitalgevinster/-tap (+/-)	
AN	Ikke-finansiell kapital	4	AF	Gjeld	51
AN.1	Produsert kapital	2	AF.2	Sedler og bankinnskudd	0
AN.11	Fast realkapital	2	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	34
AN.12	Lagerbeholdninger	0	AF.4	Lån	0
AN.13	Verdigjenstander	0	AF.5	Aksjer og annen egenkapital	17
AN.2	Ikke-produsert kapital	2	AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	0
AN.21	Naturkapital	1	AF.7	Annen gjeld	0
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	0			
AF	Finansielle fordringer	57			

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
AF.1	Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)	11			
AF.2	Sedler og bankinnskudd	0			
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	30			
AF.4	Lån	0			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	16			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	0			
AF.7	Andre fordringer	0			
			B.10.3	Endringer i nettoformue på grunn av nominelle kapitalgevinster/-tap	10

III.3.2.1: Konto for nøytrale kapitalgevinster/-tap

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
K.11.1	Nøytrale kapitalgevinster/-tap (+/-)		K.11.1	Nøytrale kapitalgevinster/-tap (+/-)	
AN	Ikke-finansiell kapital	3	AF	Gjeld	68
AN.1	Produsert kapital	2	AF.2	Sedler og bankinnskudd	26
AN.11	Fast realkapital	2	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	21
AN.12	Lagerbeholdninger	0	AF.4	Lån	0
AN.13	Verdigenstander	0	AF.5	Aksjer og annen egenkapital	14
AN.2	Ikke-produsert kapital	1	AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	7
AN.21	Naturkapital	1	AF.7	Annen gjeld	0
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	0			
AF	Finansielle fordringer	70			
AF.1	Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)	14			
AF.2	Sedler og bankinnskudd	0			
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	19			
AF.4	Lån	24			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	13			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	1			
AF.7	Andre fordringer	0			
			B.10.31	Endringer i nettoformue på grunn av nøytrale kapitalgevinster/-tap	5

III.3.2.2: Konto for kapitalgevinster/-tap til realverdi

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
K.11.2	Kapitalgevinster/-tap til realverdi (+/-)		K.11.2	Kapitalgevinster/-tap til realverdi (+/-)	
AN	Ikke-finansiell kapital	1	AF	Gjeld	-17
AN.1	Produsert kapital	0	AF.2	Sedler og bankinnskudd	-26
AN.11	Fast realkapital	0	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	13
AN.12	Lagerbeholdninger	0	AF.4	Lån	0
AN.13	Verdigjenstander	0	AF.5	Aksjer og annen egenkapital	3
AN.2	Ikke-produsert kapital	1	AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	-7
AN.21	Naturkapital	1	AF.7	Annen gjeld	0
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	0			
AF	Finansielle fordringer	-13			
AF.1	Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)	-3			
AF.2	Sedler og bankinnskudd	0			
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	11			
AF.4	Lån	-24			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	3			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	-1			
AF.7	Andre fordringer	0			
			B.10.32	Endringer i nettoformue på grunn av kapitalgevinster/-tap til realverdi	5

IV: Balanse

IV.1: Åpningsbalanse

Eiendeler			Gjeld og nettoformue		
AN	Ikke-finansiell kapital	144	AF	Gjeld	3 384
AN.1	Produsert kapital	104	AF.2	Sedler og bankinnskudd	1 281
AN.11	Fast realkapital	99	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	1 053
AN.12	Lagerbeholdninger	0	AF.4	Lån	0
AN.13	Verdigjenstander	5	AF.5	Aksjer og annen egenkapital	715
AN.2	Ikke-produsert kapital	40	AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	335
AN.21	Naturkapital	37	AF.7	Annen gjeld	0
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	3			
AF	Finansielle fordringer	3 508			
AF.1	Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)	690			
AF.2	Sedler og bankinnskudd	0			
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	950			

Eiendeler			Gjeld og nettoformue		
AF.4	Lån	1 187			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	651			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	30			
AF.7	Andre fordringer	0			
			B.90	Nettoformue	268

IV.2: Balanseendringer

Eiendeler			Gjeld og nettoformue		
	Endringer i eiendeler totalt			Endringer i gjeld totalt	
AN	Ikke-finansiell kapital	1	AF	Gjeld	285
AN.1	Produsert kapital	-1	AF.2	Sedler og bankinnskudd	130
AN.11	Fast realkapital	1	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	87
AN.12	Lagerbeholdninger	0	AF.4	Lån	0
AN.13	Verdigjenstander	-2	AF.5	Aksjer og annen egenkapital	30
AN.2	Ikke-produsert kapital	2	AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	38
AN.21	Naturkapital	1	AF.7	Annen gjeld	0
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	0			
AF	Finansielle fordringer	294			
AF.1	Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)	17			
AF.2	Sedler og bankinnskudd	15			
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	80			
AF.4	Lån	163			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	19			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	0			
AF.7	Andre fordringer	0			
			B.10	Endringer i nettoformue totalt på grunn av:	10
			B.10.1	Sparing og kapitaloverføringer	4
			B.10.2	Andre volumendringer i balansene	-4
			B.10.3	Nominelle kapitalgevinster/-tap	10
			B.10.31	Nøytrale kapitalgevinster/-tap	5
			B.10.32	Kapitalgevinster/-tap til realverdi	5

IV.3: Avslutningsbalanse

Eiendeler			Gjeld og nettoformue		
AN	Ikke-finansiell kapital	145	AF	Gjeld	3 669
AN.1	Produsert kapital	103	AF.2	Sedler og bankinnskudd	1 411
AN.11	Fast realkapital	100	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	1 140
AN.12	Lagerbeholdninger	0	AF.4	Lån	0
AN.13	Verdigenstander	3	AF.5	Aksjer og annen egenkapital	745
AN.2	Ikke-produsert kapital	42	AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	373
AN.21	Naturkapital	38	AF.7	Annen gjeld	0
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	3			
AF	Finansielle fordringer	3 802			
AF.1	Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)	707			
AF.2	Sedler og bankinnskudd	15			
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	1 030			
AF.4	Lån	1 350			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	670			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	30			
AF.7	Andre fordringer	0			
			B.90	Nettoformue	278

Tabell A.IV.5. Fullstendig kontooversikt for offentlig forvaltning

I: Produksjonskonto

Anvendelse			Tilgang		
P.2	Produktinnsats	246	P.1	Produksjon	434
			P.11	Markedsrettet produksjon	74
			P.12	Produksjon for eget bruk	0
			P.13	Annen ikke-markedsrettet produksjon	360
B.1g	Bruttoprodukt	188			
K.1	Kapitalslit	30			
B.1n	Nettoprodukt	158			

II: Inntektsfordelings- og inntektsanvendelseskontoer

II.1: Konto for primær inntektsfordeling

II.1.1: Konto for inntektsopptjening

Anvendelse			Tilgang		
D.1	Lønnskostnader	140	B.1n	Nettoprodukt	158
D.11	Lønn	87			
D.12	Arbeidsgivers trygde- og pensjonspremier	53			

Anvendelse			Tilgang
D.121	Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier	48	
D.122	Arbeidsgivers beregnede trygde- og pensjonspremier	5	
D.29	Næringsskatter	2	
D.39	Næringssubsidier	0	
B.2	<i>Driftsresultat</i>	16	

II.1.2: Konto for allokering av primære inntekter

Anvendelse			Tilgang		
D.4	Formuesinntekt	46	B.2	<i>Driftsresultat</i>	16
D.41	Rente	39			
D.42	Selskapsinntekt til fordeling	0	D.2	Skatter på produksjon og import	235
D.422	Uttak av inntekter fra kvasiforetak	0	D.21	Produktskatter	141
D.43	Reinvestert fortjeneste av direkte investeringer	0	D.211	Merverdiavgift	121
D.45	Grunnrente mv.	7	D.212	Skatter på import utenom merverdiavgift	17
			D.2121	Importavgifter	17
			D.2122	Skatter på import utenom merverdiavgift og importavgifter	0
			D.214	Produktskatter utenom merverdiavgift og skatter på import	3
			D.29	Næringsskatter	94
			D.3	Subsidier	-44
			D.31	Produktsubsidier	-8
			D.311	Importsubsidier	0
			D.319	Andre produktsubsidier	-8
			D.39	Næringssubsidier	-36
			D.4	Formuesinntekt	30
			D.41	Rente	12
			D.42	Selskapsinntekt til fordeling	18
			D.421	Utbytte	5
			D.422	Uttak av inntekter fra kvasiforetak	13
			D.43	Reinvestert fortjeneste av direkte investeringer	0
			D.44	Formuesinntekt tilskrevet forsikringstakere	0
			D.45	Grunnrente mv.	0
B.5	<i>Primære inntekter</i>	191			

II.1.2.1: Konto for næringsinntekt

Anvendelse			Tilgang		
D.4	Formuesinntekt	9	B.2	Driftsresultat	16
D.41	Rente	2			
D.45	Grunnrente mv.	7	D.4	Formuesinntekt	4
			D.41	Rente	0
			D.42	Selskapsinntekt til fordeling	4
			D.421	Utbytte	4
			D.422	Uttak av inntekter fra kvasiforetak	0
			D.43	Reinvestert fortjeneste av direkte investeringer	0
			D.44	Formuesinntekt tilskrevet forsikringstakere	0
			D.45	Grunnrente mv.	0
B.4	Næringsinntekt	11			

II.1.2.2: Konto for allokering av andre primære inntekter

Anvendelse			Tilgang		
D.4	Formuesinntekt	37	B.4	Næringsinntekt	11
D.41	Rente	37			
			D.2	Skatter på produksjon og import	235
			D.21	Produktskatter	141
			D.211	Merverdiavgift	121
			D.212	Skatter på import utenom merverdiavgift	17
			D.2121	Importavgifter	17
			D.2122	Skatter på import utenom merverdiavgift og importavgifter	0
			D.214	Produktskatter utenom merverdiavgift og skatter på import	3
			D.29	Næringsskatter	94
			D.3	Subsidier	-44
			D.31	Produktsubsidier	-8
			D.311	Importsubsidier	0
			D.319	Andre produktsubsidier	-8
			D.39	Næringssubsidier	-36
			D.4	Formuesinntekt	26
			D.41	Rente	12
			D.42	Selskapsinntekt til fordeling	14
			D.421	Utbytte	1

Anvendelse			Tilgang		
			D.422	Uttak av inntekter fra kvasiforetak	13
B.5	Primære inntekter	191			

II.2: Konto for sekundær inntektsfordeling

Anvendelse			Tilgang		
D.5	Skatter på inntekt, formue osv.	0	B.5	Primære inntekter	191
D.59	Andre løpende skatter	0			
			D.5	Skatter på inntekt, formue osv.	213
D.62	Stønader utenom sosiale naturaloverføringer	289	D.51	Inntektsskatter	204
D.621	Trygdestønader, kontantytelser	232	D.59	Andre løpende skatter	9
D.622	Private fondsbaserte sosiale stønader	0			
D.623	Ikke-fondsbaserte stønader til lønnstakere	5	D.61	Trygde- og pensjonspremier	268
D.624	Sosialstønader, kontantytelser	52	D.611	Faktiske trygde- og pensjonspremier	263
			D.6111	Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier	155
D.7	Andre løpende overføringer	139	D.6111	Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier underlagt offentlig forvaltning	144
D.71	Netto skadeforsikringspremier	4	D.6111	Arbeidsgivers frivillige faktiske trygde- og pensjonspremier	11
D.73	Løpende overføringer innen offentlig forvaltning	96	D.6112	Arbeidstakers trygde- og pensjonspremier	76
D.74	Løpende internasjonalt samarbeid	31	D.6112	Arbeidstakers trygde- og pensjonspremier underlagt offentlig forvaltning	69
D.75	Diverse løpende overføringer	8	D.6112	Arbeidstakers frivillige trygde- og pensjonspremier	7
			D.6113	Selvstendiges og ikke sysselsattes trygde- og pensjonspremier	32
			D.6113	Selvstendiges og ikke sysselsattes trygde- og pensjonspremier underlagt offentlig forvaltning	22
			D.6113	Selvstendiges og ikke sysselsattes frivillige trygde- og pensjonspremier	10
			D.612	Beregnete trygde- og pensjonspremier	5
			D.7	Andre løpende overføringer	108
			D.72	Skadeforsikringskrav	1
			D.73	Løpende overføringer innen offentlig forvaltning	96
			D.74	Løpende internasjonalt samarbeid	1
			D.75	Diverse løpende overføringer	10
B.6	Disponibel inntekt	352			.

II.3: Konto for inntektsomfordeling i naturalier

Anvendelse			Tilgang		
D.63	Sosiale naturaloverføringer	206	B.6	Disponibel inntekt	352
D.631	Stønader i naturalier	162			
D.6311	Trygdestønader, refusjoner	78			
D.6312	Andre trygdestønader i naturalier	65			
D.6313	Sosialstønader i naturalier	19			
D.632	Overføringer av individuelle ikke-markedsrettede varer og tjenester	44			
B.7	Justert disponibil inntekt	146			

II.4: Inntektsanvendelseskonto

II.4.1: Konto for anvendelse av disponibil inntekt

Anvendelse			Tilgang		
P.3	Konsum	362	B.6	Disponibel inntekt	352
P.31	Individuelt konsum	206			
P.32	Kollektivt konsum	156			
D.8	Korreksjon for sparing i pensjonskasser	0			
B.8	Sparing	-10			

II.4.2: Konto for anvendelse av justert disponibil inntekt

Anvendelse			Tilgang		
P.4	Sluttkonsum	156	B.7	Justert disponibil inntekt	146
P.42	Kollektivt konsum	156			
D.8	Korreksjon for sparing i pensjonskasser	0			
B.8	Sparing	-10			

III: Akkumuleringskontoer

III.1: Kapitalkonto

III.1.1: Konto for endringer i nettoformue på grunn av sparing og kapitaloverføringer

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
B.10.1	Endringer i nettoformue på grunn av sparing og kapitaloverføringer	-38	B.8n	Sparing, netto	-10
			D.9	Kapitaloverføringer, mottatte	6
			D.91	Kapitalskatter	2
			D.92	Investeringsstilskudd	0
			D.99	Andre kapitaloverføringer	4
			D.9	Kapitaloverføringer, betalte	-34

Endringer i eiendeler		Endringer i gjeld og nettoformue	
	D.91	Kapitalskatter	0
	D.92	Investeringsstilskudd	-27
	D.99	Andre kapitaloverføringer	-7

III.1.2: Konto for anskaffelse av ikke-finansiell kapital

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
P.51	Bruttoinvestering i fast realkapital	37	B.10.1	Endringer i nettoformue på grunn av sparing og kapitaloverføringer	-38
P.511	Anskaffelser minus avhendelse av faste materielle eiendeler	23			
P.5111	Anskaffelse av nye faste materielle eiendeler	24			
P.5112	Anskaffelse av brukte faste materielle eiendeler	1			
P.5113	Avhendelse av brukte faste materielle eiendeler	-2			
P.512	Anskaffelser minus avhendelse av immaterielle eiendeler	12			
P.5121	Anskaffelse av nye immaterielle eiendeler	12			
P.5122	Anskaffelse av brukte immaterielle eiendeler	2			
P.5123	Avhendelse av brukte immaterielle eiendeler	-2			
P.513	Økning i verdien av ikke-produsert, ikke-finansiell kapital	2			
P.5131	Større utbedringer på ikke-produsert, ikke-finansiell kapital	2			
P.5132	Kostnader ved eierskifte for ikke-produsert, ikke-finansiell kapital	0			
K.1	Kapitalslit	-30			
P.52	Lagerendringer	0			
P.53	Anskaffelser minus avhendelse av verdigjenstander	3			
K.2	Anskaffelser minus avhendelse av ikke-produsert, ikke-finansiell kapital	2			
K.21	Anskaffelser minus avhendelse av grunn og annen naturkapital	2			
K.22	Anskaffelser minus avhendelse av immaterielle ikke-produserte eiendeler	0			
B.9	Nettofinansinvestering (+/-)	-50			

III.2: Konto for finanstransaksjoner

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
F	Netto anskaffelse av finanskapital	120	F	Netto gjeldsstiftelse	170
F.1	Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)	0			
F.2	Sedler og bankinnskudd	7	F.2	Sedler og bankinnskudd	2
F.21	Sedler	2	F.21	Sedler	0
F.22	Overførbare innskudd	4	F.22	Overførbare innskudd	2
F.29	Andre bankinnskudd	1	F.29	Andre bankinnskudd	0
F.3	Verdipapirer utenom aksjer	26	F.3	Verdipapirer utenom aksjer	64
F.4	Lån	45	F.4	Lån	94
F.41	Kortsiktige	1	F.41	Kortsiktige	32
F.42	Langsiktige	44	F.42	Langsiktige	62
F.5	Aksjer og annen egenkapital	36	F.5	Aksjer og annen egenkapital	0
F.6	Forsikringstekniske avsetninger	0	F.6	Forsikringstekniske avsetninger	0
F.62	Forskuddsbetalinger av forsikringspremier og reserver mot utestående krav	0	F.61	Husholdningenes nettoformue i livsforsikringsreserver og pensjonskasser	0
			F.612	Husholdningenes nettoformue i pensjonskasser	0
F.7	Andre fordringer	6			
F.71	Handelskreditter og forskudd	1	F.7	Annen gjeld	10
F.79	Fordringer ellers	5	F.71	Handelskreditter og forskudd	6
			F.79	Gjeld ellers	4
			B.9	Nettofinansinvestering (+/-)	-50

III.3: Kontoer for andre endringer i balansene

III.3.1: Konto for andre volumendringer i balansene

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
AN	Ikke-finansiell kapital	0	AF	Gjeld	-1
AN.1	Produsert kapital	-3	K.7	Tap ved katastrofer	0
K.4	Økonomisk oppståelse av produsert kapital	3	K.8	Ikke-kompensert beslagleggelse	0
K.7	Tap ved katastrofer	-4	K.10	Andre volumendringer i finansielle fordringer og gjeld i.e.n.	0
K.8	Ikke-kompensert beslagleggelse	1	K.12	Klassifikasjons- og strukturendringer	-1
K.9	Andre volumendringer i ikke-finansiell kapital i.e.n.	0	K.12.1	Endringer i sektoromfang og struktur	-1
K.12	Klassifikasjons- og strukturendringer	-3	K.12.2	Endringer i objektsomfang	0
K.12.1	Endringer i sektoromfang og struktur	-3	K.12.22	Endringer i objektsomfang utenom monetarisering/demonetarisering av gull	0

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
K.12.2	Endringer i objektsomfang	0	herav: AF.2		
K.12.21	Monetarisering/demonetarisering av gull	0		Sedler og bankinnskudd	0
K.12.22	Endringer i objektsomfang utenom monetarisering/demonetarisering av gull	0	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	0
herav: AN.11			AF.4	Lån	-1
	Fast realkapital	-3	AF.5	Aksjer og annen egenkapital	0
AN.12	Lagerbeholdninger	0	AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	0
AN.13	Verdigjenstander	0	AF.7	Annen gjeld	0
AN.2	Ikke-produsert kapital	3			
K.3	Økonomisk oppståelse av ikke-produsert kapital	0			
K.5	Naturlig vekst av ikke-avlede/-dyrkede biologiske ressurser	4			
K.6	Økonomisk forsvinning av ikke-produsert kapital	-2			
K.61	Uttømming og forringelse av naturkapital	-2			
K.62	Annen økonomisk forsvinning av ikke-produsert kapital	0			
K.7	Tap ved katastrofer	-2			
K.8	Ikke-kompensert beslagleggelse	4			
K.9	Andre volumendringer i ikke-finansiell kapital i.e.n.	0			
K.12	Klassifikasjons- og strukturendringer	-1			
K.12.1	Endringer i sektoromfang og struktur	-1			
K.12.2	Endringer i objektsomfang	0			
K.12.22	Endringer i objektsomfang utenom monetarisering/demonetarisering av gull	0			
herav: AN.21	Naturkapital	3			
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	0			
AF	Finansielle fordringer	1			
K.7	Tap ved katastrofer	0			
K.8	Ikke-kompensert beslagleggelse	3			
K.10	Andre volumendringer i finansielle fordringer og gjeld i.e.n.	0			
K.12	Klassifikasjons- og strukturendringer	-2			
K.12.1	Endringer i sektoromfang og struktur	-2			
K.12.2	Endringer i objektsomfang	0			

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
K.12.21	Monetarisering/demonetarisering av gull	0			
K.12.22	Endringer i objektsomfang utenom monetarisering/demonetarisering av gull	0			
herav:					
AF.1	Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)	0			
AF.2	Sedler og bankinnskudd	0			
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	3			
AF.4	Lån	0			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	-2			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	0			
AF.7	Andre fordringer	0			
			B.10.2	Endringer i nettoformue på grunn av andre volumendringer i balansene	2

III.3.2: Konto for omvurdering

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
K.11	Nominelle kapitalgevinster/-tap (+/-)		K.11	Nominelle kapitalgevinster/-tap (+/-)	
AN	Ikke-finansiell kapital	44	AF	Gjeld	7
AN.1	Produsert kapital	20	AF.2	Sedler og bankinnskudd	0
AN.11	Fast realkapital	18	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	7
AN.12	Lagerbeholdninger	1	AF.4	Lån	0
AN.13	Verdigenstander	1	AF.5	Aksjer og annen egenkapital	0
AN.2	Ikke-produsert kapital	23	AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	0
AN.21	Naturkapital	23	AF.7	Annen gjeld	0
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	0			
AF	Finansielle fordringer	2			
AF.1	Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)	1			
AF.2	Sedler og bankinnskudd	0			
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	0			
AF.4	Lån	0			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	0			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	0			
AF.7	Andre fordringer	0			
			B.10.3	Endringer i nettoformue på grunn av nominelle kapitalgevinster/-tap	38

III.3.2.1: Konto for nøytrale kapitalgevinster/-tap

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
K.11.1	Nøytrale kapitalgevinster/-tap (+/-)		K.11.1	Nøytrale kapitalgevinster/-tap (+/-)	
AN	Ikke-finansiell kapital	32	AF	Gjeld	14
AN.1	Produsert kapital	20	AF.2	Sedler og bankinnskudd	2
AN.11	Fast realkapital	18	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	4
AN.12	Lagerbeholdninger	1	AF.4	Lån	7
AN.13	Verdigjenstander	1	AF.5	Aksjer og annen egenkapital	0
AN.2	Ikke-produsert kapital	12	AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	0
AN.21	Naturkapital	12	AF.7	Annen gjeld	0
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	0			
AF	Finansielle fordringer	8			
AF.1	Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)	2			
AF.2	Sedler og bankinnskudd	3			
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	0			
AF.4	Lån	2			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	0			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	0			
AF.7	Andre fordringer	0			
			B.10.31	Endringer i nettoformue på grunn av nøytrale kapitalgevinster/-tap	26

III.3.2.2: Konto for kapitalgevinster/-tap til realverdi

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
K.11.2	Kapitalgevinster/-tap til realverdi (+/-)		K.11.2	Kapitalgevinster/-tap til realverdi (+/-)	
AN	Ikke-finansiell kapital	12	AF	Gjeld	-7
AN.1	Produsert kapital	0	AF.2	Sedler og bankinnskudd	-2
AN.11	Fast realkapital	0	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	3
AN.12	Lagerbeholdninger	0	AF.4	Lån	-7
AN.13	Verdigjenstander	0	AF.5	Aksjer og annen egenkapital	0
AN.2	Ikke-produsert kapital	12	AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	0
AN.21	Naturkapital	12	AF.7	Annen gjeld	0
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	0			
AF	Finansielle fordringer	-6			
AF.1	Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)	0			
AF.2	Sedler og bankinnskudd	-3			

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	0			
AF.4	Lån	-2			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	0			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	0			
AF.7	Andre fordringer	0			
			B.10.32	Endringer i nettoformue på grunn av kapitalgevinster/-tap til realverdi	12

IV: Balanse

IV.1: Åpningsbalanse

Eiendeler			Gjeld og nettoformue		
AN	Ikke-finansiell kapital	1 591	AF	Gjeld	687
AN.1	Produsert kapital	1 001	AF.2	Sedler og bankinnskudd	102
AN.11	Fast realkapital	913	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	212
AN.12	Lagerbeholdninger	47	AF.4	Lån	328
AN.13	Verdigenstander	41	AF.5	Aksjer og annen egenkapital	4
AN.2	Ikke-produsert kapital	590	AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	19
AN.21	Naturkapital	578	AF.7	Annen gjeld	22
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	12			
AF	Finansielle fordringer	396			
AF.1	Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)	80			
AF.2	Sedler og bankinnskudd	150			
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	0			
AF.4	Lån	115			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	12			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	20			
AF.7	Andre fordringer	19			
			B.90	Nettoformue	1 300

IV.2: Balanseendringer

Eiendeler			Gjeld og nettoformue		
	Endringer i eiendeler totalt			Endringer i gjeld totalt	
AN	Ikke-finansiell kapital	56	AF	Gjeld	176
AN.1	Produsert kapital	25	AF.2	Sedler og bankinnskudd	2
AN.11	Fast realkapital	20	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	71
AN.12	Lagerbeholdninger	1	AF.4	Lån	93
AN.13	Verdigenstander	4	AF.5	Aksjer og annen egenkapital	0

Eiendeler			Gjeld og nettoformue		
AN.2	Ikke-produsert kapital	30	AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	0
AN.21	Naturkapital	30	AF.7	Annen gjeld	10
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	0			
AF	Finansielle fordringer	123			
AF.1	Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)	1			
AF.2	Sedler og bankinnskudd	7			
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	29			
AF.4	Lån	45			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	34			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	0			
AF.7	Andre fordringer	6			
			B.10	Endringer i nettoformue totalt på grunn av:	2
			B.10.1	Sparing og kapitaloverføringer	-38
			B.10.2	Andre volumendringer i balansene	2
			B.10.3	Nominelle kapitalgevinster/-tap	38
			B.10.31	Nøytrale kapitalgevinster/-tap	26
			B.10.32	Kapitalgevinster/-tap til realverdi	12

IV.3: Avslutningsbalanse

Eiendeler			Gjeld og nettoformue		
AN	Ikke-finansiell kapital	1 647	AF	Gjeld	863
AN.1	Produsert kapital	1 026	AF.2	Sedler og bankinnskudd	104
AN.11	Fast realkapital	933	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	283
AN.12	Lagerbeholdninger	48	AF.4	Lån	421
AN.13	Verdigjenstander	45	AF.5	Aksjer og annen egenkapital	4
AN.2	Ikke-produsert kapital	620	AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	19
AN.21	Naturkapital	608	AF.7	Annen gjeld	32
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	12			
AF	Finansielle fordringer	519			
AF.1	Monetært gull og spesielle trekkrettigheter (SDR)	81			
AF.2	Sedler og bankinnskudd	157			
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	29			
AF.4	Lån	160			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	46			

Eiendeler			Gjeld og nettoformue		
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	20			
AF.7	Andre fordringer	25			
			B.90	Nettoformue	1 302

Tabell A.IV.6. Fullstendig kontooversikt for husholdninger

I: Produksjonskonto

Anvendelse			Tilgang		
P.2	Produktinnsats	694	P.1	Produksjon	1 269
			P.11	Markedsrettet produksjon	1 129
			P.12	Produksjon for eget bruk	140
B.1g	Bruttoprodukt	575			
K.1	Kapitalslit	42			
B.1n	Nettoprodukt	533			

II: Inntektsfordelings- og inntektsanvendelseskontoer

II.1: Konto for primær inntektsfordeling

II.1.1: Konto for inntektsopptjening

Anvendelse			Tilgang		
D.1	Lønnskostnader	39	B.1n	Nettoprodukt	533
D.11	Lønn	39			
D.12	Arbeidsgivers trygde- og pensjonspremier	0			
D.121	Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier	0			
D.122	Arbeidsgivers beregnede trygde- og pensjonspremier	0			
D.29	Næringsskatter	3			
D.39	Næringssubsidier	-1			
B.2	Driftsresultat	60			
B.3	Blandet inntekt	432			

II.1.2: Konto for allokering av primære inntekter

Anvendelse			Tilgang		
D.4	Formuesinntekt	44	B.2	Driftsresultat	60
D.41	Rente	17	B.3	Blandet inntekt	432
D.45	Grunnrente mv.	27			
			D.1	Lønnskostnader	766
			D.11	Lønn	573
			D.12	Arbeidsgivers trygde- og pensjonspremier	193
			D.121	Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier	174

Anvendelse			Tilgang		
			D.122	Arbeidsgivers beregnede trygde- og pensjonspremier	19
			D.4	Formuesinntekt	134
			D.41	Rente	33
			D.42	Selskapsinntekt til fordeling	57
			D.421	Utbytte	13
			D.422	Uttak av inntekter fra kvasiforetak	44
			D.43	Reinvestert fortjeneste av direkte investeringer	3
			D.44	Formuesinntekt tilskrevet forsikringstakere	20
			D.45	Grunnrente mv.	21
B.5	Primære inntekter	1 348			

II.1.2.1: Konto for næringsinntekt

Anvendelse			Tilgang		
D.4	Formuesinntekt	7	B.2	Driftsresultat	60
D.41	Rente	0	B.3	Blandet inntekt	432
D.45	Grunnrente mv.	7			
			D.4	Formuesinntekt	5
			D.41	Rente	0
			D.42	Selskapsinntekt til fordeling	5
			D.421	Utbytte	5
			D.422	Uttak av inntekter fra kvasiforetak	0
			D.44	Formuesinntekt tilskrevet forsikringstakere	0
B.4	Næringsinntekt	490			

II.1.2.2: Konto for allokering av andre primære inntekter

Anvendelse			Tilgang		
D.4	Formuesinntekt	37	B.4	Næringsinntekt	490
D.41	Rente	17			
D.45	Grunnrente mv.	20	D.1	Lønnskostnader	766
			D.11	Lønn	573
			D.12	Arbeidsgivers trygde- og pensjonspremier	193
			D.121	Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier	174
			D.122	Arbeidsgivers beregnede trygde- og pensjonspremier	19
			D.4	Formuesinntekt	129
			D.41	Rente	33

Anvendelse			Tilgang		
			D.42	Selskapsinntekt til fordeling	52
			D.421	Utbytte	8
			D.422	Uttak av inntekter fra kvasiforetak	44
			D.43	Reinvestert fortjeneste av direkte investeringer	3
			D.44	Formuesinntekt tilskrevet forsikringstakere	20
			D.45	Grunnrente mv.	21
B.5	Primære inntekter	1 348			

II.2: Konto for sekundær inntektsfordeling

Anvendelse			Tilgang		
D.5	Skatter på inntekt, formue osv.	178	B.5	Primære inntekter	1 348
D.51	Inntektsskatter	176			
D.59	Andre løpende skatter	2	D.61	Trygde- og pensjonspremier	0
			D.611	Faktiske trygde- og pensjonspremier	0
D.61	Trygde- og pensjonspremier	322	D.6111	Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier	0
D.611	Faktiske trygde- og pensjonspremier	303	D.6111	Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier underlagt offentlig forvaltning	0
D.6111	Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier	174	D.6111	Arbeidsgivers frivillige faktiske trygde- og pensjonspremier	0
D.61111	Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier underlagt offentlig forvaltning	160	D.6112	Arbeidstakers trygde- og pensjonspremier	0
D.61112	Arbeidsgivers frivillige faktiske trygde- og pensjonspremier	14	D.6112	Arbeidstakers trygde- og pensjonspremier underlagt offentlig forvaltning	0
D.6112	Arbeidstakers trygde- og pensjonspremier	97	D.6112	Arbeidstakers frivillige trygde- og pensjonspremier	0
D.61121	Arbeidstakers trygde- og pensjonspremier underlagt offentlig forvaltning	85			
D.61122	Arbeidstakers frivillige trygde- og pensjonspremier	12	D.62	Stønader utenom sosiale naturaloverføringer	322
D.6113	Selvstendiges og ikke sysselsattes trygde- og pensjonspremier	32	D.621	Trygdestønader, kontantytelser	232
D.61131	Selvstendiges og ikke sysselsattes trygde- og pensjonspremier underlagt offentlig forvaltning	22	D.622	Private fondsbaserte sosiale stønader	29
D.61132	Selvstendiges og ikke sysselsattes frivillige trygde- og pensjonspremier	10	D.623	Ikke-fondsbaserte stønader til lønnstakere	19
D.612	Beregnete trygde- og pensjonspremier	19	D.624	Sosialstønader, kontantytelser	52
D.62	Stønader utenom sosiale naturaloverføringer	0	D.7	Andre løpende overføringer	36
D.622	Private fondsbaserte sosiale stønader	0	D.72	Skadeforsikringskrav	35
			D.75	Diverse løpende overføringer	1
D.7	Andre løpende overføringer	71			
D.71	Netto skadeforsikringspremier	31			

Anvendelse			Tilgang
D.75	Diverse løpende overføringer	40	
B.6	Disponibel inntekt	1 145	

II.3: Konto for inntektsomfordeling i naturalier

Anvendelse			Tilgang
			B.6 Disponibel inntekt 1 145
			D.63 Sosiale naturaloverføringer 219
			D.631 Stønader i naturalier 162
			D.6311 Trygdestønader, refusjoner 78
			D.6312 Andre trygdestønader i naturalier 65
			D.6313 Sosialstønader i naturalier 19
			D.632 Overføringer av individuelle ikke-markedsrettede varer og tjenester 57
B.7	Justert disponibil inntekt	1 364	

II.4: Inntektsanvendelseskonto

II.4.1: Konto for anvendelse av disponibil inntekt

Anvendelse			Tilgang
P.3	Konsum	996	B.6 Disponibel inntekt 1 145
P.31	Individuelt konsum	996	
			D.8 Korreksjon for sparing i pensjonskasser 11
B.8	Sparing	160	

II.4.2: Konto for anvendelse av justert disponibil inntekt

Anvendelse			Tilgang
P.4	Sluttkonsum	1 215	B.7 Justert disponibil inntekt 1 364
P.41	Personlig konsum	1 215	
			D.8 Korreksjon for sparing i pensjonskasser 11
B.8	Sparing	160	

III: Akkumuleringskontoer

III.1: Kapitalkonto

III.1.1: Konto for endringer i nettoformue på grunn av sparing og kapitaloverføringer

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue	
B.10.1	Endringer i nettoformue på grunn av sparing og kapitaloverføringer	178	B.8n Sparing, netto	160
			D.9 Kapitaloverføringer, mottatte	23
			D.92 Investeringsstilskudd	0
			D.99 Andre kapitaloverføringer	23

Endringer i eiendeler				Endringer i gjeld og nettoformue			
				D.9	Kapitaloverføringer, betalte		-5
				D.91	Kapitalskatter		-2
				D.99	Andre kapitaloverføringer		-3

III.1.2: Konto for anskaffelse av ikke-finansiell kapital

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
P.51	Bruttoinvestering i fast realkapital	61	B.10.1	Endringer i nettoformue på grunn av sparing og kapitaloverføringer	178
P.511	Anskaffelser minus avhendelse av faste materielle eiendeler	49			
P.5111	Anskaffelse av nye faste materielle eiendeler	50			
P.5112	Anskaffelse av brukte faste materielle eiendeler	4			
P.5113	Avhendelse av brukte faste materielle eiendeler	-5			
P.512	Anskaffelser minus avhendelse av immaterielle eiendeler	12			
P.5121	Anskaffelse av nye immaterielle eiendeler	9			
P.5122	Anskaffelse av brukte immaterielle eiendeler	3			
P.5123	Avhendelse av brukte immaterielle eiendeler	0			
P.513	Økning i verdien av ikke-produsert, ikke-finansiell kapital	0			
P.5131	Større utbedringer på ikke-produsert, ikke-finansiell kapital	0			
P.5132	Kostnader ved eierskifte for ikke-produsert, ikke-finansiell kapital	0			
K.1	Kapitalslit	-42			
P.52	Lagerendringer	2			
P.53	Anskaffelser minus avhendelse av verdigjenstander	5			
K.2	Anskaffelser minus avhendelse av ikke-produsert, ikke-finansiell kapital	4			
K.21	Anskaffelser minus avhendelse av grunn og annen naturkapital	3			
K.22	Anskaffelser minus avhendelse av immaterielle ikke-produserte eiendeler	1			
B.9	Nettofinansinvestering (+/-)	148			

III.2: Konto for finanstransaksjoner

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
F	Netto anskaffelse av finanskapital	181	F	Netto gjeldsstiftelse	33
F.2	Sedler og bankinnskudd	68	F.2	Sedler og bankinnskudd	0
F.21	Sedler	10	F.22	Overførbare innskudd	0
F.22	Overførbare innskudd	41	F.29	Andre bankinnskudd	0
F.29	Andre bankinnskudd	17			
			F.3	Verdipapirer utenom aksjer	0
F.3	Verdipapirer utenom aksjer	29			
			F.4	Lån	28
F.4	Lån	5	F.41	Kortsiktige	11
F.41	Kortsiktige	3	F.42	Langsiktige	17
F.42	Langsiktige	2			
			F.7	Annen gjeld	5
F.5	Aksjer og annen egenkapital	3	F.71	Handelskreditter og forskudd	4
			F.79	Gjeld ellers	1
F.6	Forsikringstekniske avsetninger	36			
F.61	Husholdningenes nettoformue i livsforsikringsreserver og pensjonskasser	33			
F.611	Husholdningenes nettoformue i livsforsikringsreserver	22			
F.612	Husholdningenes nettoformue i pensjonskasser	11			
F.62	Forskuddsbetalinger av forsikringspremier og reserver mot utestående krav	3			
F.7	Andre fordringer	40			
F.71	Handelskreditter og forskudd	11			
F.79	Fordringer ellers	29			
			B.9	Nettofinansinvestering (+/-)	148

III.3: Kontoer for andre endringer i balansene

III.3.1: Konto for andre volumendringer i balansene

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
AN	Ikke-finansiell kapital	0	AF	Gjeld	0
AN.1	Produsert kapital	0	K.7	Tap ved katastrofer	0
K.4	Økonomisk oppståelse av produsert kapital	0	K.8	Ikke-kompensert beslagleggelse	0
K.7	Tap ved katastrofer	0	K.10	Andre volumendringer i finansielle fordringer og gjeld i.e.n.	0
K.8	Ikke-kompensert beslagleggelse	0	K.12	Klassifikasjons- og strukturendringer	0
K.9	Andre volumendringer i ikke-finansiell kapital i.e.n.	0	K.12.1	Endringer i sektoromfang og struktur	0

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
K.12	Klassifikasjons- og strukturendringer	0	K.12.2	Endringer i objektsomfang	0
K.12.1	Endringer i sektoromfang og struktur	0	K.12.22	Endringer i objektsomfang utenom monetarisering/demonetarisering av gull	0
K.12.2	Endringer i objektsomfang	0	herav: AF.2		
K.12.21	Monetarisering/demonetarisering av gull	0		Sedler og bankinnskudd	0
K.12.22	Endringer i objektsomfang utenom monetarisering/demonetarisering av gull	0	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	0
herav: AN.11			AF.4	Lån	0
	Fast realkapital	0	AF.7	Annen gjeld	0
AN.12	Lagerbeholdninger	0			
AN.13	Verdigjenstander	0			
AN.2	Ikke-produsert kapital	0			
K.3	Økonomisk oppståelse av ikke-produsert kapital	0			
K.5	Naturlig vekst av ikke-avlede/-dyrkede biologiske ressurser	0			
K.6	Økonomisk forsvinning av ikke-produsert kapital	0			
K.61	Uttømming og forringelse av naturkapital	0			
K.62	Annen økonomisk forsvinning av ikke-produsert kapital	0			
K.7	Tap ved katastrofer	0			
K.8	Ikke-kompensert beslagleggelse	0			
K.9	Andre volumendringer i ikke-finansiell kapital i.e.n.	0			
K.12	Klassifikasjons- og strukturendringer	0			
K.12.1	Endringer i sektoromfang og struktur	0			
K.12.2	Endringer i objektsomfang	0			
K.12.22	Endringer i objektsomfang utenom monetarisering/demonetarisering av gull	0			
herav: AN.21	Naturkapital	0			
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	0			
AF	Finansielle fordringer	2			
K.7	Tap ved katastrofer	0			
K.8	Ikke-kompensert beslagleggelse	0			
K.10	Andre volumendringer i finansielle fordringer og gjeld i.e.n.	2			
K.12	Klassifikasjons- og strukturendringer	0			

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
K.12.1	Endringer i sektoromfang og struktur	0			
K.12.2	Endringer i objektsomfang	0			
K.12.22	Endringer i objektsomfang utenom monetarisering/demonetarisering av gull	0			
herav: AF.2	Sedler og bankinnskudd	0			
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	0			
AF.4	Lån	0			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	0			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	2			
AF.7	Andre fordringer	0			
			B.10.2	Endringer i nettoformue på grunn av andre volumendringer i balansene	2

III.3.2: Konto for omvurdering

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
K.11	Nominelle kapitalgevinster/-tap (+/-)		K.11	Nominelle kapitalgevinster/-tap (+/-)	
AN	Ikke-finansiell kapital	80	AF	Gjeld	0
AN.1	Produsert kapital	35	AF.2	Sedler og bankinnskudd	0
AN.11	Fast realkapital	28	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	0
AN.12	Lagerbeholdninger	2	AF.4	Lån	0
AN.13	Verdigjenstander	5	AF.7	Annen gjeld	0
AN.2	Ikke-produsert kapital	45			
AN.21	Naturkapital	45			
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	0			
AF	Finansielle fordringer	16			
AF.2	Sedler og bankinnskudd	0			
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	6			
AF.4	Lån	0			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	10			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	0			
AF.7	Andre fordringer	0			
			B.10.3	Endringer i nettoformue på grunn av nominelle kapitalgevinster/-tap	96

III.3.2.1: Konto for nøytrale kapitalgevinster/-tap

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
K.11.1	Nøytrale kapitalgevinster/-tap (+/-)		K.11.1	Nøytrale kapitalgevinster/-tap (+/-)	
AN	Ikke-finansiell kapital	56	AF	Gjeld	6
AN.1	Produsert kapital	34	AF.2	Sedler og bankinnskudd	0
AN.11	Fast realkapital	28	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	0
AN.12	Lagerbeholdninger	2	AF.4	Lån	3
AN.13	Verdigjenstander	4	AF.5	Aksjer og annen egenkapital	0
AN.2	Ikke-produsert kapital	22	AF.7	Annen gjeld	2
AN.21	Naturkapital	22			
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	0			
AF	Finansielle fordringer	36			
AF.2	Sedler og bankinnskudd	17			
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	4			
AF.4	Lån	0			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	8			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	6			
AF.7	Andre fordringer	1			
			B.10.31	Endringer i nettoformue på grunn av nøytrale kapitalgevinster/-tap	87

III.3.2.2: Konto for kapitalgevinster/-tap til realverdi

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
K.11.2	Kapitalgevinster/-tap til realverdi (+/-)		K.11.2	Kapitalgevinster/-tap til realverdi (+/-)	
AN	Ikke-finansiell kapital	24	AF	Gjeld	-6
AN.1	Produsert kapital	1	AF.2	Sedler og bankinnskudd	0
AN.11	Fast realkapital	0	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	0
AN.12	Lagerbeholdninger	0	AF.4	Lån	-3
AN.13	Verdigjenstander	1	AF.7	Annen gjeld	-2
AN.2	Ikke-produsert kapital	22			
AN.21	Naturkapital	22			
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	0			
AF	Finansielle fordringer	-20			
AF.2	Sedler og bankinnskudd	-17			
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	2			
AF.4	Lån	0			

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	2			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	-6			
AF.7	Andre fordringer	-1			
			B.10.32	Endringer i nettoformue på grunn av kapitalgevinster/-tap til realverdi	9

IV: Balanse

IV.1: Åpningsbalanse

Eiendeler			Gjeld og nettoformue		
AN	Ikke-finansiell kapital	2 822	AF	Gjeld	289
AN.1	Produsert kapital	1 698	AF.2	Sedler og bankinnskudd	10
AN.11	Fast realkapital	1 423	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	2
AN.12	Lagerbeholdninger	97	AF.4	Lån	169
AN.13	Verdigjenstander	178	AF.7	Annen gjeld	108
AN.2	Ikke-produsert kapital	1 124			
AN.21	Naturkapital	1 124			
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	0			
AF	Finansielle fordringer	1 819			
AF.2	Sedler og bankinnskudd	840			
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	198			
AF.4	Lån	24			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	411			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	291			
AF.7	Andre fordringer	55			
			B.90	Nettoformue	4 352

IV.2: Balanseendringer

Eiendeler			Gjeld og nettoformue		
	Endringer i eiendeler totalt			Endringer i gjeld totalt	
AN	Ikke-finansiell kapital	110	AF	Gjeld	33
AN.1	Produsert kapital	61	AF.2	Sedler og bankinnskudd	0
AN.11	Fast realkapital	47	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	0
AN.12	Lagerbeholdninger	4	AF.4	Lån	28
AN.13	Verdigjenstander	10	AF.7	Annen gjeld	5
AN.2	Ikke-produsert kapital	49			
AN.21	Naturkapital	48			

Eiendeler			Gjeld og nettoformue		
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	1			
AF	Finansielle fordringer	199			
AF.2	Sedler og bankinnskudd	68			
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	35			
AF.4	Lån	5			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	13			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	38			
AF.7	Andre fordringer	40			
			B.10	Endringer i nettoformue totalt på grunn av:	276
			B.10.1	Sparing og kapitaloverføringer	178
			B.10.2	Andre volumendringer i balansene	2
			B.10.3	Nominelle kapitalgevinster/-tap	96
			B.10.31	Nøytrale kapitalgevinster/-tap	87
			B.10.32	Kapitalgevinster/-tap til realverdi	9

IV.3: Avslutningsbalanse

Eiendeler			Gjeld og nettoformue		
AN	Ikke-finansiell kapital	2 932	AF	Gjeld	322
AN.1	Produsert kapital	1 759	AF.2	Sedler og bankinnskudd	10
AN.11	Fast realkapital	1 470	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	2
AN.12	Lagerbeholdninger	101	AF.4	Lån	197
AN.13	Verdigjenstander	188	AF.7	Annen gjeld	113
AN.2	Ikke-produsert kapital	1 173			
AN.21	Naturkapital	1 172			
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	1			
AF	Finansielle fordringer	2 018			
AF.2	Sedler og bankinnskudd	908			
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	233			
AF.4	Lån	29			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	424			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	329			
AF.7	Andre fordringer	95			
			B.90	Nettoformue	4 628

Tabell A.IV.7. Fullstendig kontooversikt for ideelle organisasjoner

I: Produksjonskonto

P.1 Produksjonskonto					
Anvendelse			Tilgang		
P.2	Produktinnsats	6	P.1	Produksjon	37
			P.11	Markedsrettet produksjon	21
			P.12	Produksjon for eget bruk	0
			P.13	Annen ikke-markedsrettet produksjon	16
B.1g	Bruttoprodukt	31			
K.1	Kapitalslit	3			
B.1n	Nettoprodukt	28			

II: Inntektsfordelings- og inntektsanvendelseskontoer

II.1: Konto for primær inntektsfordeling

II.1.1: Konto for inntektsopptjening

1.1.1. Konto for inntektsoppgjøring

Anvendelse			Tilgang		
D.1	Lønnskostnader	23	B.1n	Nettoprodukt	28
D.11	Lønn	12			
D.12	Arbeidsgivers trygde- og pensjonspremier	11			
D.121	Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier	10			
D.122	Arbeidsgivers beregnede trygde- og pensjonspremier	1			
D.29	Næringsskatter	0			
D.39	Næringssubsidier	0			
B.2	Driftsresultat	5			

II.1.2: Konto for allokering av primære inntekter

D.42: Rente for anskaffelse av primære inntekter

Anvendelse			Tilgang		
D.4	Formuesinntekt	7	B.2	Driftsresultat	5
D.41	Rente	7			
D.42	Selskapsinntekt til fordeling	0	D.4	Formuesinntekt	5
D.422	Uttak av inntekter fra kvasiforetak	0	D.41	Rente	5
D.43	Reinvestert fortjeneste av direkte investeringer	0	D.42	Selskapsinntekt til fordeling	0
D.44	Formuesinntekt tilskrevet forsikringstakere	0	D.421	Utbytte	0
D.45	Grunnrente mv.	0	D.422	Uttak av inntekter fra kvasiforetak	0
			D.43	Reinvestert fortjeneste av direkte investeringer	0
			D.44	Formuesinntekt tilskrevet forsikringstakere	0
			D.45	Grunnrente mv.	0
B.5	Primære inntekter	3			

II.1.2.1: Konto for næringsinntekt

Anvendelse			Tilgang		
D.4	Formuesinntekt	2	B.2	Driftsresultat	5
D.41	Rente	2			
D.45	Grunnrente mv.	0	D.4	Formuesinntekt	0
			D.41	Rente	0
			D.42	Selskapsinntekt til fordeling	0
			D.421	Utbytte	0
			D.422	Uttak av inntekter fra kvasiforetak	0
B.4	Næringsinntekt	3			

II.1.2.2: Konto for allokering av andre primære inntekter

Anvendelse			Tilgang		
D.4	Formuesinntekt	5	B.4	Næringsinntekt	3
D.41	Rente	5			
D.45	Grunnrente mv.	0	D.4	Formuesinntekt	5
			D.41	Rente	5
			D.42	Selskapsinntekt til fordeling	0
			D.421	Utbytte	0
			D.422	Uttak av inntekter fra kvasiforetak	0
			D.43	Reinvestert fortjeneste av direkte investeringer	0
			D.44	Formuesinntekt tilskrevet forsikringstakere	0
			D.45	Grunnrente mv.	0
B.5	Primære inntekter	3			

II.2: Konto for sekundær inntektsfordeling

Anvendelse			Tilgang		
D.5	Skatter på inntekt, formue osv.	0	B.5	Primære inntekter	3
D.59	Andre løpende skatter	0			
			D.61	Trygde- og pensjonspremier	1
D.62	Stønader utenom sosiale naturaloverføringer	1	D.611	Faktiske trygde- og pensjonspremier	0
D.622	Private fondsbaserte sosiale stønader	0	D.6111	Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier	0
D.623	Ikke-fondsbaserte stønader til lønnstakere	1	D.6111	Arbeidsgivers faktiske trygde- og pensjonspremier underlagt offentlig forvaltning	0
			D.6112	Arbeidstakers trygde- og pensjonspremier	0
D.7	Andre løpende overføringer	2	D.6112	Arbeidstakers trygde- og pensjonspremier underlagt offentlig forvaltning	0
D.71	Netto skadeforsikringspremier	0	D.6112	Arbeidstakers frivillige trygde- og pensjonspremier	0

Anvendelse			Tilgang		
D.75	Diverse løpende overføringer	2	D.612	Beregnete trygde- og pensjonspremier	1
			D.7	Andre løpende overføringer	36
			D.72	Skadeforsikringskrav	0
			D.75	Diverse løpende overføringer	36
B.6	Disponibel inntekt	37			

II.3: Konto for inntektsomfordeling i naturalier

Anvendelse			Tilgang		
D.63	Sosiale naturaloverføringer	13	B.6	Disponibel inntekt	37
D.631	Stønader i naturalier	0			
D.6313	Sosialstønader i naturalier	0			
D.632	Overføringer av individuelle ikke-markedsrettede varer og tjenester	13			
B.7	Justert disponibil inntekt	24			

II.4: Inntektsanvendelseskonto

II.4.1: Konto for anvendelse av disponibil inntekt

Anvendelse			Tilgang		
P.3	Konsum	13	B.6	Disponibel inntekt	37
P.31	Individuelt konsum	13			
D.8	Korreksjon for sparing i pensjonskasser	0			
B.8	Sparing	24			

II.4.2: Konto for anvendelse av justert disponibil inntekt

Anvendelse			Tilgang		
D.8	Korreksjon for sparing i pensjonskasser	0	B.7	Justert disponibil inntekt	24
B.8	Sparing	24			

III: Akkumuleringskontoer

III.1: Kapitalkonto

III.1.1: Konto for endringer i nettoformue på grunn av sparing og kapitaloverføringer

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
B.10.1	Endringer i nettoformue på grunn av sparing og kapitaloverføringer	21	B.8n	Sparing, netto	24
			D.9	Kapitaloverføringer, mottatte	0
			D.92	Investeringsstilskudd	0
			D.99	Andre kapitaloverføringer	0
			D.9	Kapitaloverføringer, betalte	-3

Endringer i eiendeler		Endringer i gjeld og nettoformue		
		D.91	Kapitalskatter	0
		D.99	Andre kapitaloverføringer	-3

III.1.2: Konto for anskaffelse av ikke-finansiell kapital

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
P.51	Bruttoinvestering i fast realkapital	19	B.10.1	Endringer i nettoformue på grunn av sparing og kapitaloverføringer	21
P.511	Anskaffelser minus avhendelse av faste materielle eiendeler	14			
P.5111	Anskaffelse av nye faste materielle eiendeler	13			
P.5112	Anskaffelse av brukte faste materielle eiendeler	1			
P.5113	Avhendelse av brukte faste materielle eiendeler	0			
P.512	Anskaffelser minus avhendelse av immaterielle eiendeler	5			
P.5121	Anskaffelse av nye immaterielle eiendeler	10			
P.5122	Anskaffelse av brukte immaterielle eiendeler	0			
P.5123	Avhendelse av brukte immaterielle eiendeler	-5			
P.513	Økning i verdien av ikke-produsert, ikke-finansiell kapital	0			
P.5131	Større utbedringer på ikke-produsert, ikke-finansiell kapital	0			
P.5132	Kostnader ved eierskifte for ikke-produsert, ikke-finansiell kapital	0			
K.1	Kapitalslit	-3			
P.52	Lagerendringer	0			
P.53	Anskaffelser minus avhendelse av verdigjenstander	0			
K.2	Anskaffelser minus avhendelse av ikke-produsert, ikke-finansiell kapital	1			
K.21	Anskaffelser minus avhendelse av grunn og annen naturkapital	1			
K.22	Anskaffelser minus avhendelse av immaterielle ikke-produserte eiendeler	0			
B.9	Nettofinansinvestering (+/-)	4			

III.2: Konto for finanstransaksjoner

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
F	Netto anskaffelse av finanskapital	32	F	Netto gjeldsstiftelse	28
F.2	Sedler og bankinnskudd	12	F.2	Sedler og bankinnskudd	0

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
F.21	Sedler	2	F.22	Overførbare innskudd	0
F.22	Overførbare innskudd	7	F.29	Andre bankinnskudd	0
F.29	Andre bankinnskudd	3			
			F.3	Verdipapirer utenom aksjer	0
F.3	Verdipapirer utenom aksjer	12			
			F.4	Lån	24
F.4	Lån	0	F.41	Kortsiktige	17
F.41	Kortsiktige	0	F.42	Langsiktige	7
F.42	Langsiktige	0			
			F.5	Aksjer og annen egenkapital	4
F.5	Aksjer og annen egenkapital	0	F.6	Forsikringstekniske avsetninger	0
F.6	Forsikringstekniske avsetninger	0	F.61	Husholdningenes nettoformue i livsforsikringsreserver og pensjonskasser	0
F.62	Forskuddsbetalinger av forsikringspremier og reserver mot utestående krav	0	F.612	Husholdningenes nettoformue i pensjonskasser	0
F.7	Andre fordringer	8	F.7	Annen gjeld	0
F.71	Handelskreditter og forskudd	0	F.71	Handelskreditter og forskudd	0
F.79	Fordringer ellers	8	F.79	Gjeld ellers	0
			B.9	Nettofinansinvestering (+/-)	4

III.3: Kontoer for andre endringer i balansene

III.3.1: Konto for andre volumendringer i balansene

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
AN	Ikke-finansiell kapital	0	AF	Gjeld	0
AN.1	Produsert kapital	0	K.7	Tap ved katastrofer	0
K.4	Økonomisk oppståelse av produsert kapital	0	K.8	Ikke-kompensert beslagleggelse	0
K.7	Tap ved katastrofer	0	K.10	Andre volumendringer i finansielle fordringer og gjeld i.e.n.	0
K.8	Ikke-kompensert beslagleggelse	0	K.12	Klassifikasjons- og strukturendringer	0
K.9	Andre volumendringer i ikke-finansiell kapital i.e.n.	0	K.12.1	Endringer i sektoromfang og struktur	0
K.12	Klassifikasjons- og strukturendringer	0	K.12.2	Endringer i objektsomfang	0
K.12.1	Endringer i sektoromfang og struktur	0	K.12.22	Endringer i objektsomfang utenom monetarisering/demonetarisering av gull	0
K.12.2	Endringer i objektsomfang	0	herav: AF.2		
K.12.22	Endringer i objektsomfang utenom monetarisering/demonetarisering av gull	0		Sedler og bankinnskudd	0

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
herav: AN.11			AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	0
	Fast realkapital	0	AF.4	Lån	0
AN.12	Lagerbeholdninger	0	AF.5	Aksjer og annen egenkapital	0
AN.13	Verdigenstander	0	AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	0
AN.2	Ikke-produsert kapital	0	AF.7	Annen gjeld	0
K.3	Økonomisk oppståelse av ikke-produsert kapital	0			
K.5	Naturlig vekst av ikke-avlede/-dyrkede biologiske ressurser	0			
K.6	Økonomisk forsvinning av ikke-produsert kapital	0			
K.61	Uttømming og forringelse av naturkapital	0			
K.62	Annen økonomisk forsvinning av ikke-produsert kapital	0			
K.7	Tap ved katastrofer	0			
K.8	Ikke-kompensert beslaglegging	0			
K.9	Andre volumendringer i ikke-finansiell kapital i.e.n.	0			
K.12	Klassifikasjons- og strukturendringer	0			
K.12.1	Endringer i sektoromfang og struktur	0			
K.12.2	Endringer i objektsomfang	0			
K.12.22	Endringer i objektsomfang utenom monetarisering/demonetarisering av gull	0			
herav: AN.21	Naturkapital	0			
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	0			
AF	Finansielle fordringer	0			
K.7	Tap ved katastrofer	0			
K.8	Ikke-kompensert beslaglegging	0			
K.10	Andre volumendringer i finansielle fordringer og gjeld i.e.n.	0			
K.12	Klassifikasjons- og strukturendringer	0			
K.12.1	Endringer i sektoromfang og struktur	0			
K.12.2	Endringer i objektsomfang	0			
K.12.22	Endringer i objektsomfang utenom monetarisering/demonetarisering av gull	0			
herav: AF.2	Sedler og bankinnskudd	0			
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	0			
AF.4	Lån	0			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	0			

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	0			
AF.7	Andre fordringer	0			
			B.10.2	Endringer i nettoformue på grunn av andre volumendringer i balansene	0

III.3.2: Konto for omvurdering

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
K.11	Nominelle kapitalgevinster/-tap (+/-)		K.11	Nominelle kapitalgevinster/-tap (+/-)	
AN	Ikke-finansiell kapital	8	AF	Gjeld	0
AN.1	Produsert kapital	5	AF.2	Sedler og bankinnskudd	0
AN.11	Fast realkapital	5	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	0
AN.12	Lagerbeholdninger	0	AF.4	Lån	0
AN.13	Verdigjenstander	0	AF.5	Aksjer og annen egenkapital	0
AN.2	Ikke-produsert kapital	3	AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	0
AN.21	Naturkapital	3	AF.7	Annen gjeld	0
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	0			
AF	Finansielle fordringer	1			
AF.2	Sedler og bankinnskudd	0			
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	1			
AF.4	Lån	0			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	1			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	0			
AF.7	Andre fordringer	0			
			B.10.3	Endringer i nettoformue på grunn av nominelle kapitalgevinster/-tap	10

III.3.2.1: Konto for nøytrale kapitalgevinster/-tap

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
K.11.1	Nøytrale kapitalgevinster/-tap (+/-)		K.11.1	Nøytrale kapitalgevinster/-tap (+/-)	
AN	Ikke-finansiell kapital	7	AF	Gjeld	2
AN.1	Produsert kapital	5	AF.2	Sedler og bankinnskudd	1
AN.11	Fast realkapital	5	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	0
AN.12	Lagerbeholdninger	0	AF.4	Lån	1
AN.13	Verdigjenstander	0	AF.5	Aksjer og annen egenkapital	0
AN.2	Ikke-produsert kapital	2	AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	0
AN.21	Naturkapital	2	AF.7	Annen gjeld	1

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	0			
AF	Finansielle fordringer	3			
AF.2	Sedler og bankinnskudd	2			
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	1			
AF.4	Lån	0			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	0			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	0			
AF.7	Andre fordringer	0			
			B.10.31	Endringer i nettoformue på grunn av nøytrale kapitalgevinster/-tap	8

III.3.2.2: Konto for kapitalgevinster/-tap til realverdi

Endringer i eiendeler			Endringer i gjeld og nettoformue		
K.11.2	Kapitalgevinster/-tap til realverdi (+/-)		K.11.2	Kapitalgevinster/-tap til realverdi (+/-)	
AN	Ikke-finansiell kapital	2	AF	Gjeld	-2
AN.1	Produsert kapital	0	AF.2	Sedler og bankinnskudd	-1
AN.11	Fast realkapital	0	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	0
AN.12	Lagerbeholdninger	0	AF.4	Lån	-1
AN.13	Verdigenstander	0	AF.5	Aksjer og annen egenkapital	0
AN.2	Ikke-produsert kapital	2	AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	0
AN.21	Naturkapital	2	AF.7	Annen gjeld	-1
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	0			
AF	Finansielle fordringer	-2			
AF.2	Sedler og bankinnskudd	-2			
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	0			
AF.4	Lån	0			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	0			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	0			
AF.7	Andre fordringer	0			
			B.10.32	Endringer i nettoformue på grunn av kapitalgevinster/-tap til realverdi	2

IV: Balanse

IV.1: Åpningsbalanse

Eiendeler			Gjeld og nettoformue		
AN	Ikke-finansiell kapital	324	AF	Gjeld	121
AN.1	Produsert kapital	243	AF.2	Sedler og bankinnskudd	38
AN.11	Fast realkapital	231	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	0
AN.12	Lagerbeholdninger	2	AF.4	Lån	43
AN.13	Verdigenstander	10	AF.5	Aksjer og annen egenkapital	0
AN.2	Ikke-produsert kapital	81	AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	5
AN.21	Naturkapital	81	AF.7	Annen gjeld	35
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	0			
AF	Finansielle fordringer	172			
AF.2	Sedler og bankinnskudd	110			
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	25			
AF.4	Lån	8			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	22			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	4			
AF.7	Andre fordringer	3			
			B.90	Nettoformue	375

IV.2: Balanseendringer

Eiendeler			Gjeld og nettoformue		
	Endringer i eiendeler totalt			Endringer i gjeld totalt	
AN	Ikke-finansiell kapital	25	AF	Gjeld	28
AN.1	Produsert kapital	21	AF.2	Sedler og bankinnskudd	0
AN.11	Fast realkapital	21	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	0
AN.12	Lagerbeholdninger	0	AF.4	Lån	24
AN.13	Verdigenstander	0	AF.5	Aksjer og annen egenkapital	4
AN.2	Ikke-produsert kapital	4	AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	0
AN.21	Naturkapital	4	AF.7	Annen gjeld	0
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	0			
AF	Finansielle fordringer	33			
AF.2	Sedler og bankinnskudd	12			
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	13			
AF.4	Lån	0			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	1			

Eiendeler			Gjeld og nettoformue		
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	0			
AF.7	Andre fordringer	8			
			B.10	Endringer i nettoformue totalt på grunn av:	31
			B.10.1	Sparing og kapitaloverføringer	21
			B.10.2	Andre volumendringer i balansene	0
			B.10.3	Nominelle kapitalgevinster/-tap	10
			B.10.31	Nøytrale kapitalgevinster/-tap	8
			B.10.32	Kapitalgevinster/-tap til realverdi	2

IV.3: Avslutningsbalanse

Eiendeler			Gjeld og nettoformue		
AN	Ikke-finansiell kapital	349	AF	Gjeld	149
AN.1	Produsert kapital	264	AF.2	Sedler og bankinnskudd	38
AN.11	Fast realkapital	252	AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	0
AN.12	Lagerbeholdninger	2	AF.4	Lån	67
AN.13	Verdigjenstander	10	AF.5	Aksjer og annen egenkapital	4
AN.2	Ikke-produsert kapital	85	AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	5
AN.21	Naturkapital	85	AF.7	Annen gjeld	35
AN.22	Immaterielle ikke-produserte eiendeler	0			
AF	Finansielle fordringer	205			
AF.2	Sedler og bankinnskudd	122			
AF.3	Verdipapirer utenom aksjer	38			
AF.4	Lån	8			
AF.5	Aksjer og annen egenkapital	23			
AF.6	Forsikringstekniske avsetninger	4			
AF.7	Andre fordringer	11			
			B.90	Nettoformue	406

Council Regulation (EC) No 2223/96 of 25 June 1996 on the European system of national and regional accounts in the Community

Rådsforordning (EF) nr. 2223/96 av 25. juni 1996 om det europeiske nasjonal- og regionalregnskapssystem i Fellesskapet

Rådet for Den europeiske union har —

under henvisning til traktaten om opprettelse av Det europeiske fellesskap, særlig artikkel 213,

under henvisning til utkast til forordning framlagt av Kommisjonen,

under henvisning til uttalelse fra Europaparlamentet¹,

under henvisning til uttalelse fra Det europeiske monetære institutt²

under henvisning til uttalelse fra Den økonomiske og sosiale komité³, og

ut fra følgende betraktninger:

1. For å gjennomføre og overvåke Den økonomiske og monetære union kreves det sammenlignbare, ajourførte og pålitelige opplysninger om strukturen og utviklingen i den økonomiske situasjonen i hvert land og/eller hver region.
2. Kommisjonen må bidra til forvaltningen av Den økonomiske og monetære union og særlig framlegge rapport for Rådet om den framgangen medlemsstatene gjør med hensyn til å oppfylle sine forpliktelser for at Den økonomiske og monetære union skal virkeliggjøres.
3. Økonomiske regnskaper er et grunnleggende verktøy for å analysere den økonomiske situasjonen i en stat og/eller region forutsatt at de utarbeides på grunnlag av entydige prinsipper som ikke kan tolkes forskjellig.
4. Kommisjonen må bruke nasjonalregnskapsaggregater til Fellesskapets administrative og særlig budsjettmessige beregninger.
5. I 1970 ble det offentliggjort et administrativt dokument med tittelen "Det europeiske nasjonalregnskapssystem" (ENS) som dekket det området som omfattes av denne forordning, og som var utarbeidet av De europeiske fellesskaps statistiske kontor på egenhånd og på eget ansvar. Dette dokumentet var resultatet av De europeiske fellesskaps statistiske kontor og medlemsstatenes nasjonale statistikkontorers felles anstrengelser over flere år for å utarbeide et nasjonalregnskapssystem som oppfylte de kravene som De europeiske fellesskaps økonomiske og sosiale politikk stiller, og som var en fellesskapsversjon av De forente nasjoners nasjonalregnskapssystem, som fram til da hadde vært brukt av Fellesskapet.
6. For å ajourføre den opprinnelige teksten ble det i 1979 offentliggjort en andre utgave av dette dokumentet (heretter kalt "ENS 2. utgave")⁴.
7. De forente nasjoners statistiske kommisjon vedtok i februar 1993 det nye nasjonalregnskapssystemet (SNA) for å sikre at nasjonalregnskapstallene i alle medlemsstatene i De forente nasjoner er sammenlignbare på verdensbasis.
8. Når det gjelder miljøregnskaper, bør det tas hensyn til melding av 21. desember 1994 fra Kommisjonen til Europaparlamentet og Rådet med tittelen "Retningslinjer for Den europeiske union vedrørende miljøindikatorer og grønne nasjonalregnskaper".
9. Fellesskapet samarbeider med tredjestater til gjensidig fordel, særlig med stater innenfor Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS).
10. For å oppfylle kravene i Den økonomiske og monetære union må det innføres et europeisk regnskapssystem som skal brukes for å utarbeide de nasjonal- og regionalregnskaper som er fastsatt i Fellesskapets rettsakter.
11. Tallene i regnskapene og tabellene for alle medlemsstatene, som er utarbeidet i henhold til det systemet som innføres ved denne forordning, må av Kommisjonen gjøres tilgjengelig for brukerne på bestemte datoer, særlig med sikte på overvåking av den økonomiske konvergensen og for å sikre så nær koordinering som mulig mellom medlemsstatenes økonomiske politikk.
12. Systemet som innføres ved denne forordning, skal gradvis erstatte alle andre systemer som en referanseramme for de felles standarder, definisjoner, klassifikasjoner og regnskapsregler som skal brukes ved utarbeidingen av medlemsstatenes regnskaper til bruk for Fellesskapet, slik at det blir mulig å sammenligne tallene medlemsstatene imellom.
13. Disse statistiske resultatene må være tilgjengelig for borgerne i samsvar med åpenhetsprinsippet.

¹ EFT nr. C 287 av 30.10.1995, s. 114.

² Uttalelse avgitt 21. juni 1995 (ennå ikke offentliggjort i EFT).

³ EFT nr. C 133 av 31.5.1995, s. 2.

⁴ Det europeiske nasjonalregnskapssystem (ENS), 2. utgave. De europeiske fellesskaps statistiske kontor, Luxembourg, 1979.

14. Systemet som innføres ved denne forordning, er en versjon av De forente nasjoners SNA tilpasset strukturen i medlemsstatenes økonomier, og må følge oppbygningen i SNA på en slik måte at opplysningene kan sammenlignes med dem som utarbeides av de viktigste samarbeidspartnerne på verdensbasis.
15. Utarbeidingsdatoene må inndeles etter vide regnskaps- og tabellkategorier, og bare de opplysningene som er vesentlige for Fellesskapets behov, må behandles statistisk og meddeles Kommisjonen på bestemte datoer.
16. Av hensyn til mengden og omfanget av de nevnte regnskapene, detaljgraden og den geografiske rekkevidden, samt de statistiske forholdene i medlemsstatene, skal imidlertid medlemsstater som objektivt sett ikke er i stand til å overholde de fristene som er fastsatt i denne forordning, unntaksvis og midlertidig gis utvidede frister for oversendelse av data.
17. En beslutning om fordelingen av finansformidlingstjenester indirekte målt (FISIM) må treffes på et senere tidspunkt.
18. I samsvar med nærhetsprinsippet er opprettelsen av felles statistiske standarder som gjør det mulig å utarbeide sammenlignbare opplysninger, en oppgave som bare kan behandles effektivt på fellesskapsplan, og i de enkelte medlemsstatene er det de organisasjoner og institusjoner som er ansvarlig for å utarbeide offisielle statistikker, som har ansvaret for at standardene anvendes.
19. Det bør fastsettes en framgangsmåte for å tilpasse og ajourføre bestemmelsene i denne forordning i samarbeid med Komiteen for De europeiske fellesskaps statistiske program, nedsatt ved rådsbeslutning 89/382/EØF, Euratom⁵. Denne framgangsmåten for tilpasning vil være begrenset til endringer som ikke øker egne midler.
20. Komiteen for det statistiske program og Komiteen for penge-, finans- og betalingsbalansestatistikk, nedsatt ved beslutning 91/115/EØF⁶, har avgitt positiv uttalelse om utkastet til denne forordning.
21. I henhold til rådsdirektiv 89/130/EØF, Euratom av 13. februar 1989 om harmonisering av bruttonasjonalinntekt etter markedspriser (BNImp)⁷ er det stipulert at BNImp kan være sammenlignbart bare dersom definisjonene og regnskapsreglene i det europeiske nasjonalregnskapssystem anvendes, og i henhold til rådsforordning (EØF, Euratom) nr. 1553/89 av 29. mai 1989 om en endelig og ensartet ordning for innkreving av egne midler fra merverdiavgift⁸, er det fastsatt at for å beregne den veide gjennomsnittssatsen for merverdiavgift, skal fordelingen av avgiftspliktige transaksjoner foretas ved hjelp av nasjonalregnskapene som er utarbeidet i samsvar med Det europeiske nasjonalregnskapssystem, og for disse rettsaktene som i forbindelse med rådsforordning (EF) nr. 3605/93 av 22. november 1993 om anvendelse av protokollen om framgangsmåten i forbindelse med for store budsjettunderskudd⁹, rådsbeslutning 94/728/EF, EAF av 31. oktober 1994 om ordningen med De europeiske fellesskaps egne midler¹⁰ og rådsvedtak 94/729/EF av 31. oktober 1994 om budsjett disiplin¹¹, bør det fastsettes en overgangsperiode med hensyn til anvendelsen av det systemet som innføres ved denne forordning —

Vedtatt denne forordning:

Artikkel 1

Formål

1. Formålet med denne forordning er å innføre det europeiske nasjonalregnskapssystem 1995, heretter kalt "ENS 95", ved at det:
 - a) fastsettes en metodikk for felles regnskapsstandarder, definisjoner, klassifikasjoner og regnskapsregler som skal gjøre det mulig å utarbeide regnskaper og tabeller på sammenlignbart grunnlag til bruk for Fellesskapet, samt resultater etter nærmere regler fastsatt i artikkel 3,
 - b) til bruk for Fellesskapet fastsettes et program for å oversende regnskapene og tabellene utarbeidet i henhold til ENS 95, på bestemte datoer.
2. Denne forordning skal, idet det tas hensyn til artikkel 7 og 8, gjelde alle fellesskapsrettsakter som viser til ENS eller definisjonene i det.
3. Denne forordning forplikter ikke noen medlemsstater til å utarbeide regnskaper for egne formål i henhold til ENS 95.

Artikkel 2

Metodikk

1. Metodikken i ENS 95 nevnt i artikkel 1 nr. 1 bokstav a), framgår av vedlegg A.
2. Kommisjonen skal etter framgangsmåten fastsatt i artikkel 4, treffe beslutning om endringer i metodikken i ENS 95 som har til hensikt å avklare og forbedre innholdet, forutsatt at de ikke innebærer endringer i grunnbegrepene, at det ikke kreves ytterligere midler til gjennomføringen av dem, og at iverksettingen av dem ikke forårsaker en økning av egne midler.

⁵ EFT nr. L 181 av 28.6.1989, s. 47.

⁶ EFT nr. L 59 av 6.3.1991, s. 19.

⁷ EFT nr. L 49 av 21.2.1989, s. 26. Direktivet endret ved tiltredelsesakten av 1994.

⁸ EFT nr. L 155 av 7.6.1989, s. 9.

⁹ EFT nr. L 332 av 31.12.1993, s. 7.

¹⁰ EFT nr. L 293 av 12.11.1994, s. 9.

¹¹ EFT nr. L 293 av 12.11.1994, s. 14.

3. Senest 31. desember 1997 skal Rådet i samsvar med de relevante bestemmelsene i traktaten, treffe beslutning om innføringen av systemet for fordeling av finansformidlingstjenester indirekte målt (FISIM) omhandlet i vedlegg I i vedlegg A, og skal eventuelt vedta de tiltak som er nødvendig for å iverksette det.

Artikkel 3

Oversendelse til Kommisjonen

1. Medlemsstatene skal oversende regnskapene og tabellene oppført i vedlegg B, til Kommisjonen (statistikkkontoret) innenfor de frister som er fastsatt for hver tabell.

De utvidede fristene som visse medlemsstater har fått i samsvar med vedlegg B, skal utløpe senest 1. januar 2005.

Kommisjonen skal etter å ha rådspurt Komiteen for det statistiske program og senest 1. juli 2003, framlegge rapport for Rådet om anvendelsen av de utvidede fristene som er gitt, for å kontrollere om de fremdeles er berettiget. Denne rapporten skal om nødvendig ledsages av et forslag fra Kommisjonen med sikte på å gi nye, utvidede frister til de medlemsstatene som har behov for det.

2. Medlemsstatene skal oversende resultatene i vedlegg B, herunder data som medlemsstatene har erklært fortrolige i henhold til nasjonal lovgivning eller praksis vedrørende fortrolig behandling av statistiske opplysninger, i samsvar med bestemmelsene i rådsforordning (EAF, EØF) nr. 1588/90 av 11. juni 1990 om oversendelse av fortrolige statistiske opplysninger til De europeiske fellesskaps statistikkontor¹², som er retningsgivende for fortrolig behandling av opplysninger.

Kommisjonen kan etter framgangsmåten fastsatt i artikkel 4, og innenfor begrensningene i artikkel 2 nr. 2, treffe beslutninger om endringer (nye tabeller, stater og/eller regioner som er aktuelle) i de opplysningene som medlemsstatene skal oversende.

Artikkel 4

Framgangsmåte

1. Kommisjonen skal bistås av komiteen for det statistiske program, heretter kalt "komiteen".
2. Kommisjonens representant skal framlegge for komiteen et utkast til tiltak som skal treffes. Komiteen skal uttale seg om utkastet innen en frist som lederen kan fastsette etter hvor mye saken haster. Uttalelsen skal avgis med det flertall som er fastsatt i traktatens artikkel 148 nr. 2 for beslutninger som Rådet skal treffe etter forslag fra Kommisjonen. Ved avstemning i komiteen skal stemmer avgitt av medlemsstatenes representanter ha vekt som fastsatt i nevnte artikkel. Lederen skal ikke avgi stemme.
3. Kommisjonen skal vedta tiltak som skal iverksettes umiddelbart. Dersom tiltakene ikke er i samsvar med komiteens uttalelse, skal imidlertid Kommisjonen omgående underrette Rådet om dem. I dette tilfellet
 - a) skal Kommisjonen utsette iverksettingen av tiltakene den har vedtatt, i tre måneder regnet fra den dag underretningen ble gitt,
 - b) kan Rådet med kvalifisert flertall treffe en annen beslutning innen fristen fastsatt i bokstav a).

Artikkel 5

Komiteens oppgaver

Komiteen skal behandle alle spørsmål om gjennomføringen av denne forordning som lederen framlegger for den enten på eget initiativ eller på anmodning fra en medlemsstat.

Artikkel 6

Samarbeid med andre komiteer

1. I alle spørsmål som hører inn under myndighetsområdet til Komiteen for penge-, finans- og betalingsbalansestatistikk, skal Kommisjonen be om uttalelse fra denne komiteen i samsvar med artikkel 2 i beslutning 91/115/EØF.
2. Kommisjonen skal oversende Komiteen for bruttonasjonalinntekt, nedsatt ved direktiv 89/130/EØF, Euratom, alle opplysninger om gjennomføringen av denne forordning som er nødvendig for at komiteen skal kunne utføre sitt arbeid.

¹² EFT nr. L 151 av 15.6.1990, s. 1. Forordningen endret ved tiltrædelsesakten av 1994.

Artikkel 7**Dato for iverksetting og første oversendelse av data**

1. ENS 95 skal anvendes første gang på de data som er utarbeidet i henhold til vedlegg B, og som skal oversendes i april 1999.
2. Dataene skal oversendes Kommisjonen (statistikkkontoret) i samsvar med de frister som er fastsatt i vedlegg B.
3. I samsvar med nr. 1 og fram til den første oversendelsen i henhold til ENS 95, skal medlemsstatene fortsette å oversende Kommisjonen (statistikkkontoret) de regnskaper og tabeller som er utarbeidet ved å anvende ENS 2. utgave.
4. Med forbehold for artikkel 19 i rådsforordning (EØF, Euratom) nr. 1552/89 av 29. mai 1989 om gjennomføring av beslutning 88/376/EØF, Euratom om ordningen med Fellesskapenes egne midler¹³, skal Kommisjonen sammen med den berørte medlemsstaten kontrollere at denne forordning blir anvendt, og skal framlegge resultatene fra disse kontrollene for komiteen nevnt i artikkel 4 nr. 1 i denne forordning.

Artikkel 8**Overgangsbestemmelser**

1. I forbindelse med budsjett og egne midler, og som unntak fra artikkel 1 nr. 2 og artikkel 7, er det ENS 2. utgave som er det gjeldende europeiske nasjonalregnskapssystem i henhold til artikkel 1 nr. 1 i direktiv 89/130/EØF, Euratom og de rettsakter som er knyttet til det, særlig forordning (EØF, Euratom) nr. 1552/89 og nr. 1553/89 og beslutning 94/728/EF, EAF og 94/729/EF, så lenge beslutning 94/728/EF, EAF er i kraft.
2. Med hensyn til de opplysninger medlemsstatene skal oversende Kommisjonen i henhold til framgangsmåten i forbindelse med for store budsjettunderskudd fastsatt ved forordning (EF) nr. 3605/93, er det ENS 2. utgave som er det gjeldende europeiske nasjonalregnskapssystem fram til oversendelsen av opplysninger 1. september 1999.
3. Anvendelsen av ENS 2. utgave fastsatt i nr. 1 og 2 i denne artikkel, skal sikres ved at dataene som mottas i henhold til artikkel 7 nr. 1, tilpasses på grunnlag av ENS 95 på en slik måte at det tas hensyn til de endringer som følger av forskjellene i begreper, definisjoner og nomenklaturer mellom ENS 2. utgave og ENS 95.

Gjennomføringen av dette prinsipp skal fastlegges senest i desember 1996 etter framgangsmåten fastsatt i artikkel 6 i direktiv 89/130/EØF, Euratom.

Artikkel 9

Denne forordning trer i kraft den tjuende dag etter at den er kunngjort i *De Europeiske Fellesskaps Tidende*.

Denne forordning er bindende i alle deler og kommer direkte til anvendelse i alle medlemsstater.

Utferdiget i Brussel, 25. juni 1996.

For Rådet

M. PINTO

Formann

¹³ EFT nr. L 155 av 7.6.1989, s. 1. Forordningen sist endret ved forordning (EØF, Euratom) nr. 2729/94 (EFT nr. L 293 av 12.11.1994, s. 5).

Tidligere utgitt på emneområdet

Previously issued on the subject

Norges offisielle statistikk (NOS)

- C 83 Nasjonalregnskapsstatistikk 1991 *National Accounts Statistics 1991*
- C 323 Fylkesfordelt nasjonalregnskapsstatistikk 1992 *National Accounts Statistics by County 1992*
- C 338 Nasjonalregnskapsstatistikk 1988-1993. Produksjon, anvendelse og sysselsetting
- C 339 National Accounts 1988-1993. Production, Uses and Employment
- C 340 Nasjonalregnskapsstatistikk 1988-1993. Institusjonelt sektorregnskap
- C 341 National Accounts 1988-1993. Institutional Sector Accounts
- C 426 Nasjonalregnskapsstatistikk 1978-1996. Produksjon, anvendelse og sysselsetting
- C 427 Nasjonalregnskapsstatistikk 1978-1996. Institusjonelt sektorregnskap
- C 432 National Accounts 1978-1996. Production, Uses and Employment
- C 433 National Accounts 1978-1996. Institutional Sector Accounts
- C 473 Nasjonalregnskapsstatistikk 1990-1997. Produksjon, anvendelse og sysselsetting
- C 474 Nasjonalregnskapsstatistikk 1990-1997. Institusjonelt sektorregnskap
- C 481 National Accounts 1990-1997. Production, Uses and Employment
- C 485 National Accounts 1990-1997. Institutional Sector Accounts

Documents

- 96/5 Norwegian National Accounts. Documentation of the Compilation and Methods Applied
- 96/6 Norwegian National Accounts. Documentation of the Compilation and Methods Applied

Økonomiske analyser

- 2/94 Hva kan inntektsundersøkelsen for husholdningene fortelle oss?
- 9/94 Gjennomføringen av hovedrevisjonen av nasjonalregnskapet
- 6/95 Den makroøkonomiske utviklingen 1988-1994 belyst ved reviderte nasjonalregnskapstall
- 8/95 Publiseringen av reviderte nasjonalregnskapstall - hvorfor Statistisk sentralbyrå ikke ventet på de andre landene

- 3/96 Turismens økonomiske betydning for Norge
- 8/96 Omleggingen av utenriksregnskapet
- 1/97 Den makroøkonomiske utviklingen etter 1980 belyst med reviderte nasjonalregnskapstall
- 2/97 Økonomisk utvikling i fylkene 1990-1992 belyst med fylkesfordelt nasjonalregnskap
- 4/97 Nasjonalregnskapstall for 1978-1996
- 6/97 Realkapitalbeholdninger og kapitalslit i nasjonalregnskapet
- 7/97 Produktivitetsutvikling belyst ved nasjonalregnskapstall
- 9/97 NOREEA - Norsk regnskap for økonomi og miljø
- 2/98 Nasjonalregnskapet i Norge. Kvalitet og innhold etter innføring av ny internasjonal standard og gjennomført hovedrevisjon
- 3/98 Avkastning på investeringer i utlandet. En sammenligning mellom Norge og andre land
- 4/98 Satellittregnskap for petroleumsressursene
- 7/98 Forsikring i nasjonalregnskapet

Economic Survey

- 3/95 Revised Norwegian national accounts
- 1/97 Revision of the balance of payments
- 4/97 Labour productivity growth in Norway using national accounts data
- 4/97 Capital stock and consumption of fixed capital in the Norwegian national accounts
- 1/98 Environmental profiles and benchmarking of Norwegian industries. Results from the Norwegian economic and environmental accounts (NOREEA) project
- 2/98 Norwegian national accounts. Status in terms of quality and contents after the introduction of new international standards and the latest general revision

Rapporter (RAPP)

- 92/26 Kryssløpsdata og kryssløpsanalyse 1970-1990
- 97/22 Turismens økonomiske betydning for Norge. Belyst ved nasjonalregnskapets satellittregnskap for turisme

Ukens statistikk

- 27/95 (Ekstranummer)

Publiserte standarder for norsk statistikk

Published standards for Norwegian Statistics

I serien Norges offisielle statistikk (NOS)

Issued in the series Official Statistics of Norway

C 107 Klassifikasjon av sykdommer, skader og dødsårsaker. Systematisk del: Norsk utgave av ICD-9. Rev. 1990, opptrykk 1993. Standarder for norsk statistikk. 1993. 310s. ISBN 82-537-2966-9	C 229 Statistisk varefortegnelse for utenrikshandelen 1995. 1995. 196s. ISBN 82-537-4130-8
C 108 Klassifikasjon av sykdommer, skader og dødsårsaker. Stikkordregister. Norsk utgave av ICD-9. [Rev. 1990], opptrykk 1993. Standarder for norsk statistikk. 1993. 153s. ISBN 82-537-2350-4	C 230 Commodity List: Edition in English of Statistisk varefortegnelse for utenrikshandelen 1995. 1995. 157s. ISBN 82-537-4131-6
C 136 Statistisk varefortegnelse for utenrikshandelen 1994. 1994. 175s. ISBN 82-537-3959-1	C 304 Statistisk varefortegnelse for utenrikshandelen 1996. 1996. 208s. ISBN 82-537-4267-3 (Varefortegnelsen er også publisert for 1997 og 1998)
C 137 Commodity List: Edition in English of Statistisk varefortegnelse for utenrikshandelen 1994. 1994. 138s. ISBN 82-537-3960-5	C 305 Commodity List: Edition in English of Statistisk varefortegnelse for utenrikshandelen 1996. 1996. 172s. ISBN 82-537-4270-3
C 182 Standard for næringsgruppering <i>Standard Industrial Classification</i> . 1994. 144s. ISBN 82-537-4063-8	C 460 Standard for næringsgruppering (SN94). Forkorta nynorsk versjon. 1998. 73s. ISBN 82-537-4543-5
C 192 Standard for kommuneklassifisering 1994 <i>Standard Classification for Municipalities 1994</i> . 1994. 60s. ISBN 82-537-4087-5	C 513 Regionale inndelinger. En oversikt over standarder i norsk offisiell statistikk. 1999. 117s. ISBN 82-537-4608-3

De sist utgitte publikasjonene i serien Norges offisielle statistikk

Recent publications in the series Official Statistics of Norway

Merverdiavgift på 23 prosent kommer i tillegg til prisene i denne oversikten hvis ikke annet er oppgitt

C 471 Jaktstatistikk 1997 <i>Hunting Statistics 1997</i>. 1998. 59s. 85 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4564-8 C 472 Utenrikshandel 1997 <i>External Trade 1997</i>. 1998. 153s. 115 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4565-6 C 473 Nasjonalregnskapsstatistikk 1990-1997: Produksjon, anvendelse og sysselsetting. 1998. 141s. 100 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4567-2 C 474 Nasjonalregnskapsstatistikk 1990-1997: Institusjonelt sektorregnskap. 1998. 59s. 105 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4568-0 C 475 Kommune-Norge i tall 1996. 1998. 53s. 85 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4569-9 C 476 Sjøfart 1997 <i>Maritime Statistics 1997</i>. 1998. 121s. 100 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4570-2 C 477 Statistical Yearbook of Norway 1998. 1998. 479s. 180 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4571-0 C 478 Stortingsvalget 1997 <i>Storting Election 1997</i>. 1998. 144s. 100 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4573-7 C 479 Veitrafikkulykker 1997 <i>Road Traffic Accidents 1997</i>. 1998. 91s. 85 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4574-5 C 480 Regnskapsstatistikk 1996: Aksjeselskaper <i>Accounts Statistics 1996: Joint-Stock Companies</i>. 1998. 57s. 85 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4575-3 C 481 National Accounts 1990-1997: Production, Uses and Employment. 1998. 141s. 140 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4576-1 C 482 Lastebiltransport 1994-1996 <i>Road Goods Transport 1994-1996</i>. 1998. 106s. 100 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4578-8 C 483 Samferdselsstatistikk 1997 <i>Transport and Communication Statistics 1997</i>. 1998. 165s. 115 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4579-6 C 484 Fiskeoppdrett 1995 <i>Rearing of Fish 1995</i>. 1998. 40s. 75 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4583-4 C 485 National Accounts 1990-1997: Institutional Sector Accounts. 1998. 59s. 105 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4587-7 C 486 Reiselivsstatistikk 1997 <i>Statistics on Travel 1997</i>. 1998. 76s. 85 kr (inkl. mva.) ISBN 82-537-4588-5	C 487 Elektrisitetsstatistikk 1996 <i>Electricity Statistics 1996</i>. 1998. 67s. 85 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4589-3 C 488 Befolkningsstatistikk 1997: Hefte III Oversikt <i>Population Statistics 1997: Volume III Survey</i>. 1998. 156s. 115 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4592-3 C 489 Lakse- og sjøaurefiske 1997 <i>Salmon and Sea Trout Fisheries 1997</i>. 1998. 41s. 75 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4595-8 C 490 Dødsårsaker 1995 <i>Causes of Death 1995</i>. 1998. 226s. 140 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4598-2 C 491 Olje- og gassvirksomhet 3. kvartal 1998: Statistikk og analyse <i>Oil and Gas Activity 3rd Quarter 1998: Statistics and Analysis</i>. 1998. 120s. 110 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4604-0 C 493 Jordbruksstatistikk 1997 <i>Agricultural Statistics 1997</i>. 1999. 150s. 115 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4606-7 C 494 Lønnsstatistikk 1997 <i>Wage Statistics 1997</i>. 1998. 103s. 100 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4607-5 C 513 Regionale inndelinger: En oversikt over standarder i norsk offisiell statistikk <i>Regional Classifications: An Overview of Standards in Norwegian Official Statistics</i>. 1999. 117s. 125 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4608-3 C 514 Lastebiltransport 1995-1997 <i>Road Goods Transport 1995-1997</i>. 1999. 136s. 125 kr inkl. mva. ISBN 82-537-4632-6 C 518 Energistatistikk 1997 <i>Energy Statistics 1997</i>. 1999. 129s. 125 kr (inkl. mva.) ISBN 82-537-4653-9 C 520 Pleie- og omsorgsstatistikk 1997 <i>Nursing and Care Statistics 1997</i>. 1999. 73s. 105 kr (inkl. mva.) ISBN 82-537-4656-3

Returadresse:
Statistisk sentralbyrå
N-2225 Kongsvinger

Publikasjonen kan bestilles fra:

Statistisk sentralbyrå
Salg- og abonnementservice
N-2225 Kongsvinger

Telefon: 62 88 55 00
Telefaks: 62 88 55 95

eller:

Akademika - avdeling for
offentlige publikasjoner
Møllergt. 17
Postboks 8134 Dep.
N-0033 Oslo

Telefon: 22 11 67 70
Telefaks: 22 42 05 51

ISBN 82-537-4660-1
ISSN 0333-1741

Pris kr 210,00 inkl. mva.

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway

9 788253 746609